

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૫૦૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રૂઢિને દીઠા

વિષય ૫૭ : ૪૨૫

ઈન્દ્ર દીને ઈન્દ્રલાહિલ ઇસલામ

રૂકનેદીન ❀

વિરુદ્ધ ઝખાન વ ગુજરાતી હુરુદ્ધમેં લિખવાકર
છપવાને વાલે.

નીઝામુદ્દીન અમીરુદ્દીન કુરેશી

પાંચપટ્ટી—અહમદાબાદ.

દુસરી ભરતખા
તેઅદાદ ૧૦૦૦

સને ૧૩૪૭ દિગરી
સને ૧૯૨૮ દરવી

ઈન્દ્ર કિતાબકો સરકારી કાનુનકે મુતાબિક
રજીસ્ટર્ડ કી હય ઇસ લિયે કોઈ સાહબ
ઈન્દ્ર કિતાબકા કોઈ હિસ્સા યા પુરી કિતાબ
ગુજરાતી હુરુદ્ધમેં છપવાનેકી તકલીફ
બજારા ન કરે. વર ન કાનુની ચારા જુદ
કરકે નુકસાન વસુલ કિયા જાયગા.

કીમત એક રૂપીયા આઠ આને.

આફ્રીકામેં ત્રીન શીર્કીંગ.

ઈન્દ્ર કિતાબકો મોતીલાલ ગણુપતરામને અપને
અહમદાબાદ પાનકોરકે નાકે પર આયે હુએ
“મનહર” પ્રેસમેં છાપી હય.

મુઝારિશ

ત્રીન સાલ પહેલે ઇસ કિતાબકા પહેલા એડીશન શાયે
 હુવાયા, ખુદાકા લાખ લાખ શુક હય કે આજ ઇસ્કા ફુસરા
 એડીશન શાયે હોના હે. ઉર્દુસે ના વાકિફ મુસલમાનો કે
 લિયે યે કિતાબ કિસ કદર ઝુરરી હે વો ઇસ્કે મજામીનકી
 ફેહરિસ્ત દેખનેલીસે માલુમ હો સકતા હે. ઉર્દુ ફુરકમેં ઇસ્કે
 કમ મુખતલિફ નુરખે, કાનપુર, દેહલી, લાહોર વગેરામેં હપે
 હંય. ઇન તમામ નુરખોકો સામને રખકર બી મહેનતસે
 ઇસ્કો ગુજરાતીકા લિખાસ પહેનાયા હય. અગર હાલુલ
 ઈમકાન મલની ન રહેને પાયે ઇસ્કા ખ્યાલ રખા હય.
 સફાહત અગર જુદાકા લિફાઝ રખતે હુવે કીમત કુચ
 ઝિયાદા નહીં હે. પહેલે એડીશનસે ઇસ એડીશનકે કામઝ
 બઢીયા હેં. હર ઉર્દુ ન જનને વાસે મુસલમાનકો ઇસ
 કિતાબકા પદના નિહાયત ઝુરરી હે. ક્યોકે તહારતો સલાતકે
 હર ઝુરરી મસઅલેકા ખ્યાન ઇસમેં મવજુદ હય. જો
 હઝરાત ઇસ કિતાબકા મુતાલિઆ કરે વો મેરે ઇમાનકી
 પુખ્તગી કી દુઆ કરે.

૧ લી જમાદીઉલ અવ્વલ
 ૧૩૪૭ હિજરી પાંચપરી
 અહમદાબાદ.

નાયીઝ
 નિઝામુદ્દીન ફરેશી

ફેહરીસ્તે મઝામીન.

મુકદ્દમા

૧

કિતાબે તહારત.

પ્રથમકા ખ્યાન

૪

ગુસલકે ખ્યાનમેં

૧૪

ફસલ પહેલી જનાબતકે ખ્યાનમેં

૧૫

ફસલ દુસરી હમઝકે ખ્યાનમેં

૧૬

ફસલ ત્રીસરી નિહાસકે ખ્યાનમેં

૩૦

ફસલ ચોથી ગુસલકે ખ્યાનમેં

૩૫

ફસલ પાંચવી તથમ્મુમકા ખ્યાન

૩૬

ફસલ છઠી મોઝુ'પર મસાહકા ખ્યાન

૫૩

ફસલ સાતવીં નજસતકા ખ્યાન

૬૧

ફસલ આઠવીં પાનીકી પાકી નાપાકી કા ખ્યાન

૭૫

ફસલ નવવીં ઇસતિન્જા કરનેકા ખ્યાન

૯૧

કિતાબે સલાત.

ફસલ પહેલી નમાઝોંકે અવકાતકા ખ્યાન

૯૭

ફસલ દુસરી અઝાન અઝર અકામતકા ખ્યાન

૧૦૪

ફસલ ત્રીસરી નમાઝકી શરતોંકા ખ્યાન

૧૧૨

ફસલ ચોથી નમાઝકી સિફતકા ખ્યાન

૧૩૩

ફસલ પાંચવીં નમાઝકે મુહસિદાવ ઓર મકરહાતકા ખ્યાન

૧૫૩

ફસલ જીહી ઇમામતકા ખ્યાન	૧૭૬
ફસલ સાતવીં વીતર ૫ સુન્નતે મોઅઝકીદાકા ખ્યાન	૨૦૫
ફસલ આઠવીં છુટી નમાઝોકે કઝા પઢનેકા ખ્યાન	૨૭૨
ફસલ નવવીં સજદએ સહવકા ખ્યાન	૨૮૦
ફસલ દસવીં સજદએ તિલાવતકા ખ્યાન	૨૯૪
ફસલ બારવીં જુમાકા ખ્યાન	૩૦૧
ફસલ બારવીં ઇદકા ખ્યાન	૩૧૩
ફસલ તેરવીં મુસાફિરકી નમાઝકા ખ્યાન	૩૨૨
ફસલ ચૌધવીં મરીઝકી નમાઝકા ખ્યાન	૩૩૦
ફસલ પંદરવીં જનાઝેકી નમાઝકા ખ્યાન	૩૩૪
ફસલ સોલવીં શહીદકા ખ્યાન	૩૬૧
ફસલ સતરવીં ફુઆર્યાંકા ખ્યાન	૩૬૫

سَلَامٌ وَصَلَّى عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

રૂકને દીન.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

અસહુમો સિલ્લાહે રખબિલ આલમીન વરસલાતો વરસલામો
અલા રમુલે હિલ કરીમ વ આલેહિલ અઝીમ વ
અસહુમો હિલ કૃખામ.

મુકદ્દમા

સવાલ—હુકમે શરે કિતની કિસમ પર હે ?

જવાબ—હો કિસમ પર એક અમર ફુસરા નહી.

સવાલ—અમર કિસમે કેહતે હે ?

જવાબ—અમર, વો હુકમે, શરે હે કે છસસે કિસી ફેઅલકી
ભગ સાબિત હો.

સવાલ—નહી કિસકો કેહતે હેં ?

જવાબ—નહી વો હુકમે શરે હે કે જીસસે કિસી ફેઅલકી મુમાનેઅત સામિત હો.

સવાલ—મશરઆત કિતની કિસમપર હેં ?

જવાબ—ત્રીન કિસમપર

સવાલ—વો, કિસમેં કયા કયા હેં ?

જવાબ—ફરઝ, વાજીબ, મુન્નત.

સવાલ—ઇનકી તારીફ જયાન ફરમાઇએ.

જવાબ—ફરઝ વોહૈ જો દલીલે કતઘ સે વજુઅન સામિત હો. વાજીબ વોહૈ જો દલીલે ઝન્નીસે વજુઅન સામિત હો. મુન્નત હો કિસમ પર હેં. એક મોઅકકદા જીસપર રમુલુલ્લાહ સલ્વલ્લાહો અલ્લહ હે વ સલ્વમને હમેશમી કીહો. દુસરી એરમોઅકકદા યાને મુસ-તહબ, જીસકો રમુલુલ્લાહ સલ્વલ્લાહો અલ્લહ હે વ સલ્વમને કમી કિયા હો. એર કમી છોડ દીયા હો.

સવાલ—ઇનકા હુકમ જયાન કીજીયે ?

જવાબ—ફરઝકા કરને વાલા સવાબ પાવેગા એર ન કરને વાલા અઝાબ એર ઈનકાર કરનેવાલા કાશીર, વાજીબકા કરનેવાલા સવાબ પાવેગા એર ન કરનેવાલા અઝાબ, મશર મુન્નતીર કાશીર નહી. મુન્નતે મોઅકકદાકા કરનેવાલા સવાબ પાવેગા એર ન કરને વાલા ઝીડકી પાવેગા. લેકીન મુશુક યાને હલકા જનનનેવાલા કાશીર. એર મુસતહબ કરનેવાલા ફઝીલત હાસલ કરનેવાલા હોગા. છોડને વાબેપર અઝાબ એર ઇતાબ કુછ નહીં.

સવાલ—નહી કિતની કિસમ પર હેં ?

જવાબ—તીન કિસમ પર.

સવાલ—વો કીસમેં કોનસી હેં ?

જવાબ—હરામ, મકરહે તહરીમી, મકરહે તનઝીહી.

સવાલ—ઇનકી તારીફ બયાન કરો ?

જવાબ—હરામ વોહે જીસકી મુમાનીઅત કતબ દલીલસે વજુબન સાબીતહો. મકરહે તહરીમી વો હે જીસકી મુમાનીઅત દલીલે ઝન્નીસે વજુબન સાબીત હો. મકરહે તનઝીહી વોહે જીસકી મુમાનીઅત સફકતન હો યા અદઅન.

સવાલ—ઇનકા કી હુકમ બયાન કિજીયે.

જવાબ—હરામકા હોઝનેવાલા સવાબ પાવેગા ઓર કરનેવાલા અઝાબ ઓર ઉસકી હુરમતકા મુનઝીર કાશીર. મકરહે તેહરીમીકા ન કરનેવાલા સવાબ પાવેગા ઓર કરનેવાલા ઇતાબ, ઓર મકરહે તનઝીહીકા તરફ કરનેવાલા ફઝીલત હાસલ કરનેવાલા હોગા ઓર કરને પર અઝાબ હે ન ઇતાબ.

સવાલ—ઇસ આપ કે બયાન ફરઝ ઓર હરામસે મસાએલે ઇબતેલાશી મુજતહેદીન રહમતલાહ અલૈહીમ અજમઇનમે બીડી ખરાબી વાકે હુઈ. કયું કે ઇજતેહાદી મસાએલમેં એક મુજતહીદ દુસરે મુજતહીદ કે ફરઝ ઓર હરામકા મુનકર હે ઓર ઇસી તરફ મુકદ્દામી બતકદીદ અપને ઇમામકે દુસરે ઇમામકે ફરઝ ઓર હરામસે ઇનકાર કરતા હય તો અગ ચે ઇનકાર બમુજબ આપકે બયાનકે કયસા હુવા ?

જવાબ—ફરઝ ઓર હરામકી હો કિસમેં હેં. એક એતેકાદી દુસરા અમલી. એતેકાદી વો હે કે જીસપર અમલકે સાથ એતેકાદગી

સવાલ—કયા અયસી અશીયા નહી હૅં કે જનકે લીયે ન
ફકમે અમર હૅ ન નહી ?

જવાબ—હાં એસી બી હે' ઉનકો મળ્યાહ કહેતે હંમ,

ਬੁਝੁਕਾ ਘਿਆਨ.

સવાલ—વુઝમેં ફરજ હનશીયોં કે નજદીક કયા કયા હેં.

જવાબ—અવલ મુંઢકા ધોના : તુલમે શુર પેશાનીસે માને.
જલાંસે બાલ હગતે હેં ઠોડી કે નીચે તકે ઓર અરજમેં એક કાનકી

● ઘોનેસે મુરાદ પાનીકા બહાના હય અબર મસાહસે મુરાદ પાનીકી વરી પહોંચાના હય. (આલમગીરી)

લોસે દુસરે કાનકી લોતક. દુસરે દોનું હાથોંકા કોહોનીયું તક ધોના તીસરે ચોથાઇ સરકા મસાહ કરના. ચોથા દોનું પાઈં ટપનું તક ધોના.

સવાલ—વુઝમેં સુન્નત કયા કયા હેં ?

જવાબ—અવલ નીયત કરના રહે હસકી. યા કુરબતકી. દુસરા ઝખાનસે “ બિસમિલ્લા હિલ અઝીમે વલ હમ્દો બિલ્લાહે અલા દીનીલ ઇસલામ ” પઢના. અગર યે માદ ન હો તો “ બિસમિલ્લા હિર રહમા નિર રહીમ ” હી પઢે. તીસરે પોહોનું તક દોનું હાથ ધોના અમરચે પાકહી હોં. ચોથે ઉમલીયુંમે હાથુંકી ખીલાલ કરના. પાંચવીં કુક્ષી કરના. છટે મીસવાક કરના. સાતવેં નાકમે પાની ડાલના. આઠવેં દર અઝવકો તીન ખાર ધોના. નવવેં તરતીખ. અવલ હાથ ધોના ફિર મિસવાક કરના શીર કુક્ષી કરના, શીર નાકમે પાની ડાલના, વગેરા વગેરા. દસવીં પે દર પે ધોના માને એક અઝવકે ધોનેસે દુસરે અઝવકે ધોને તક ખુરક ન હો જાએ. ગીયારવેં ડાઠી કે અંદર ખીલાલ કરના. ઇસ સુરતસે કે પુશતે દરત આંખુકે સામને રહે. ઓર હથેલી આગેકો. ખારવીં સારે સરકા મસાહ કરના. સર ઓર કાન વગેરાકે મસાહકા તરીકા મસનુન યે હૈ કે દોનું હાથકી હથેલીયાં મએ ઉમલીયું કે તર કરકે અવલ મુકદ્દમ સરસે ગુદ્દી તક ખીંચે ઇસતરેહ પર કે ખીંચને મે છે ઉમલીયાં ખીંચમે સરકે મુલાકી રહેં ઓર હથેલીયાં દોનું હાથું કી ગેર મુલાકી. બાદહુ દોનું હથેલીયું કે વાસતે સરકે દોનું જાનિખ મુલાકી કરકે ગુદ્દીસે જાનિખ મુકદ્દમ ખીંચે બાદહુ દોનું વસત સખબાહા (અંગુઠે પાસ કી કલમેકી ઉંઝલી) અંગુઠે કે પાસકી ઉંઝલીયુંસે દોનું કાનકે ખાત્રીન ઓર અંગુઠેસે ગાહીર દોનું કાનુકો મસાહ કરે ઓર પુશતે ઉમલીયુંસે

મરદનકા મસાહ કરે. (હાશીયા માલાયુધ મીનહ) તેરવીં કાનુંકા મસાહ કરના (જદીદ પાની કી કાનું ઓર મરદન કે મસાહ કે લીયે કોઇ ઝરત નહી. હાં અગર અમામા યા ટોપી કો પહેલે મસેહસે હાથ લગા દીયા હૈ તો અખ સર ઓર કાનું કે મસેહકે લીયે જદીદ પાનીકી ઝરત હૈ. દુરે મુખતાર) ચોદવીં પાંઉકી ઉંગલીયુંમે ખીલાલ કરના, ઇસ તરેહસે કે બાએં હાથકી ઉંગલીસે દાએ પાઉંકી છુંગલી ઉંગલીકો શુર કરે ઓર બાએં પેરકી છુંગલી ઉંગલી પર ખતમ કરે ઓર બરવકત ખીલાલ બાએં હાથકી ઉંગલીકો પાંઉકી ઉંગલીયુંકે નીચેસે ઉપરકી તરફ ખીચે.

સવાલ—મુસતહેબાતે વુજુ કયા હૈં ?

જવાબ—એક કીજલાઈખ બેઠના. દો મીટીકે બરતનસે વુજુ કરના. ત્રીન આફતાબા વુજુકા બાએં તરફ રખના, અગર બડા બરતન હો કે જીસમેં સુલ્લુ ડાલકર વુજુ કરે તો દાહની તરફ રખે. (આલમગીરી) ચાર ઉંચી જગા પર બેઠકર વુજુ કરના. પાંચ બાએં હાથસે નાક ઝાડના. છે હર આઝકો મલના: સાત વકતસે પેહેલે વુજુ કા કરના. આઠ અંગુડીકો ફેરના. નવ હર અઝવ ઘોતે વકત બિસમિલ્લાહ કેહેના. દસ વુજુમેં દુરૂદ શરીફ પઢના. ગીયારા મરદનકા મસાહ. બારા ઘોતેમેં આઝકો દાહની તરફસે શુર કરના. તેરા વુજુકા પાની બચા હુવા ખડે હોકર પીના. (ઇસ વકત ચે દુઆ પઢે. અલ્લા હુમ્મગ ફિરલી દીની વસ્તેઆ લીશી વ બારેકા લ ફી રિઝકી.”(શરેહ સફરે મહાલત) અઉદા આઝાએ મામુરા કો હુફુદે મોઅધ્યેનાસે જિયાદા ઘોના. થંદરા બાએં હાથસે દોનું પાંઉકા ઘોના. સોલા ગેરસે મહદ ન

આહના મગર માઝુરો કુરસત હે (હઝર યે હે કે જરતન બારી હો, યા ઝધરી હો. ગાયતુલ અવતાર) સતરો બાદ વુઝુકે “ધનના અનઝલના” ઓર કલમએ શહાદત મએ ઇસ દુઆ કે પઢના. અલ્લા હુમબઅલની મિનત તવ્વાબીના વજઅલની મિનલ મોતતહરીના મુબહુનકા. અલ્લા હુમમા વ બેમહદેકા અશહદોઅલ લાએલા હા ઈલ્લા અનતા અસંગદેરોકા વ અતુબો ઇલાયકા (હદીસ શરીફ મેં વારીદ હે કે જો કોઇ કલમએ શહાદતકો બાદ વુઝુકે પડેગા ઉસકે લિયે આહું દરવાઝે બેહેશતકે ખુલજનવેંગે જુમ્સે આદવે દાખીલે બેહેશતહો. યે હદીસ મુસલીમ શરીફી હે) દુસરા હદીસ શરીફ મેં આયા હે કે બાદ વુઝુકે ઇસ દુઆ કો જો કોઇ પડેગા ઉસકે અમલ (જરબાદ) ખાત ન હોંગે (નસાઇશરીફ)

સવાલ—વુઝુકે અંદર કયા કયા દુઆએ પઢી જતી હેં મએ તરજુમેકે અમાન કીજયે ?

જવાબ—દરએક અઝવ ધોને કે વકતમેં અલાહેદા અલાહેદા દુઆએ પઢી જતી હં. મુનાએ કુલ્લી કરતે વકત યે દુઆ પઢેઃ—
 “અલ્લા હુમમા અઈની અલા તીલાવતીલ કુરઆને વ ઝિકરેકા વ શુક્રેકા વ હુસને એબાદતેકા ” (તરજુમા—અમ અલ્લાહ મહદકર મેરી તીલાવતે કુનાનપર ઓર અપને ઝિકર પર ઓર અપને શુકર પર ઓર અપની ઇબાદતઃ ખુબીપર) ઓર નાકમેં પાની ડાલતે વકત યે દુઆ પઢે “ અલ્લા હુમમરહમની રાયે હતીલ જન્નતે વલા તરહમની રાયે હતીન નાર ” (તરજુમા અમ અલ્લાહ મુંબા મુજકો ખુશલુ જન્નતકી ઓર ન મુંબા મુજકો જુ નારે દોઝખકી) ઓર જરવકત મું મોને કે યે પઢેઃ—“અલ્લાહુમ્મ બચેકે વજહી યવમા તબ ચદદો વોબુહુલ વ તસ વદદઉ વોબુહુ”

(તરણુમા:—અય અલ્લાહ રોશનકર મુંહ મેરા જીસ દિન રોશન હોજે બોહતસે મુંહ ઓર સીયાહ હોજે બોહતસે મુંહ) ઓર જળ દાહન હાથ ધોવે તો યે પઢે “અલ્લા હુમ્મા અઅતેની કીતાબી બે યમીની વ હાસિયની હીસાબન યસીરા.” (તરણુમા અય અલ્લાહ નામએ આમાલ મેરા મેરે દાહને હાથમેં દીજયો ઓર હીસાબ મેરા ખાસાનીસે દીજયો.) ઓર બાયાં હાથ ધોતે વક્ત યે પઢે.— “અલ્લાહુમ્મા લા તઅતેની કીતાબી વ શીમાલી વલા મીંવ વરાઆ જહરી.” (તરણુમા અય અલ્લાહ મત દીજયો મેરે બાયેં હાથમેં મેરા આમાલ નામા ઓર ન મેરી પીઠકે પીઠસે.) ઓર જળ સરકા મસાહ કરે તબ યે પઢે “ અલ્લા હુમ્માઅ ઝીલેની તહતા ઝિલ્લે અરશેકા યવમા લા ઝિલ્લા ઇધ્વા ઝિલ્લે અરશેકા ” (તરણુમા અય અલ્લાહ સાયા દીજઓ મુજકો અપને અરશકે નીચે જીસ રોઝ ન હોગા ટોઇ સાયા મગર તેરે અરશકા સાયા) ઓર કાનોકે મસાહકે વક્ત યે પઢે “ અલ્લા હુમ્મા જઅલની મીનલ લઝીના યસ તમેઉ નલ કવલા ફલયાતબેઉનહ અહસના ” (તરણુમા અય અલ્લાહ કરતું મુજકો ઉન લોગુંમેસે જે સુનતે હેં કોલકો ઓર પેરવી કરતેં હેં ઉસકી જે અઅજા હોત્તા હે) ઓર જળ ગરદનકા મસાહ કરે તો યે પઢે. “અલ્લા હુમ્મા આતીક રકબતી અનિનનાર ” (તરણુમા અય અલ્લાહ બચાવું ગરદન મેરી આગ સે) ઓર દાયાં પાંઠિ ધોતે વક્ત યે પઢે. “ અલ્લા હુમ્મા સબખીત કદમી અલ્લસ્સેરાતે યવમા તઝલઝિલુ અકદામો ” (તરણુમા અય અલ્લાહ સબખીત રખ દોનું પાંઠિ મેરે સેરાતપર જીસદીન શીસબેંમે પાજિં.) ઓર બાયાં પાજિં ધોતે વક્ત યે પઢે. “ અલ્લા હુમ્માઅ અલ્લ અમ્મી

अंगकुरन वसओ भशकुरन तिअरती लन तथुरा" (तरनुभा
अथ अस्वाह कर मेरे गुनाहको भिभरा हवा ओर मेरी काशीबद्ध
अक्षुध ओर मेरी तिअरत न अरपाह होने वाली,) ओर अर
बाणीओ दुश्मन के लीये हर अजुवघोते वक्त था डाढ़ेराभी पढ़ता रहे.

सवाल—मिसवाक में मुसतहीअ क्या क्या हैं ?

जवाब—दाहने हाथमें मिसवाक का पकड़ना छस सुरतसे के
छुंगली छंगली ओर नरे अंगुशत याने (अंगुठा) नीचे रहे ओर
तीन छंगलीयां उपर रहें. दुसरा तखम लकड़ीकी हो या अट्टनकी.
तीसरा सीधा होना. चौथा ये गीराव होना. अक आक्षिरतकी
भीकदार होना. अगर जियादा आक्षिरतसे हो तो शेतान सवार होता
है. छठी मोटाछ छे छंगली के अराअर हो. सातवीं हांतांमें अरअन
करे तुलन न करे. ओर अहना हरम भीसवाक का तीन भरतमे
इरेना है. उपरके हांतांमें ओर छसी कहर नीचे के हांतां में तीन
पानीके साथ ओर ये पानी अझावा मजमआके है. (दुररे मुअतार)

सवाल—मकइहाते मिसवाक क्या क्या हैं ?

जवाब—अक लेटकर करवटसे करना के छससे त्तिहाल याने
वित्स्वी जियदा होती है. दुसरी, मुडीसे पकड़ना के छससे अवासीर
पेदा होती है. तीसरा, मुसना के छससे अंधा होता है. चौथा,
आह क्षरीम होनेके मिसवाक को न घोना के छससे शेतान करता है.
पांचवां, मिसवाकको अडी न रभना के छससे जनुन होता है.
छठी, आंसकी लकड़ीसे करना. (दुररे मुअतार)

सवाल—मिसवाक पुअुकी सुमत है या नमाअकी ?

जवाब—हम इनहीयुं के नअहिक सुमत पुअुकी है. ओर सादीयुं
के नअहिक सुमत नमाअकी हय. सभरा (नत्तीम) छस छअत्तिहाहका

યે હે કે મિસવાક વાલે એક વુઝુસે અંદ નમાઝેં પડેં તો હમ હન-
કીયું કે નઝદીક હર નમાઝકા સવાબ સતર નમાઝ બે મિસવાક કે
બરાબર હોગા. બરખિલાફ શાકીયું કે કે ઉનકે નઝદીક અલાવા ઊસ
નમાઝ કે જસમેં મીસવાક કી હૈ હર નમાઝમેં ઇસ કદર સવાબ
ન હોગા જખતક હર નમાઝ કે વારતે જુદા જુદા મિસવાક ન કરે.

સવાલ—અગર કીસકે હાથ યા પાઉંમે શિગાફ (ફાટ) હૈ
તો વો કયા કરે ?

જવાબ—અગર ધોનેસે આજુઝ હય તો ન ધોવે સીરફ પાની
બહા લેવે ઓર અગર પાની બહાનેસે બી તકલીફ હોતો ઊસ જગે-
પર મસાહ કરે ઓર અગર મસાહ બી ન કર સકે તો આસ પાસ
ધોવે ઊસ જગેકો છોડે.

સવાલ—વુઝુ કે તોડને વાલી કયા કયા ચાઝેં હૈં ?

જવાબ—(૧) પાખાના ઓર પીશાબ કી જગેસે કોઇ ચીઝ
નજસકા નીકલના (૨) મુતલક જસમકે અંદરસે ખુન યા પીપ નીક-
લકર મુખરજસે પાક જગેપર પોહોંચના (૩) સદારેસે સોના (૪)
મુંદ ભરકે કે કરના (૫) નમાઝકે અંદર બાલિમકા કલ કહા મારના
અગરચે સહવન હી હો (૬) બેહોશી અગરચે નશેસે હી હો (૭)
મુખાશિરતે ફાલીશા યાને દોનું શરમ ગાહુંકા બીડ જના અગરચે દો
ઓરતું કે દરમીયાન હી હો.

સવાલ—રીઘ ઓર પથરી ઓર કીડે પેશાબ કી જગેસે નીકલેં
તો યેબી નાકીસે વુઝુ દે યાં નહી ?

જવાબ—અગર યે ચાઝેં જખમકે અંદર સે નીકલેં તો નાકીસે
વુઝુ નહીં ઓર પીશાબકી જગેસે પથરી ઓર કીડેકા નીકલના

વુઝુકો તોડ દેગી ન રીહકા નીકલના. કયું કે રીહ પીશાબ ગાહકી દર હકીકત અજવકા ઇખતીલાજ હે. ઓર વો નાકીસે વુઝુ નહીં મગર પાખાને કી જગેસે ખરઆમદ હોના ઇન સબ ચીઝોંકા નાકીસે વુઝુ હે. (દુરરે મુખતાર)

સવાલ—અગર કીસી ઓરત કે પાખાના ઓર પીશાબકી જગે ફટકર એક હોજવે ઓર ઉસકા રીહ આવે ઓર યે નહીં, માલુમ હોવે કે યે હવા પાખાને કી જગાસે નીકલી યા પીશાબ કી જગાસે તો ઉસકા વુઝુ રહા યા નહીં ?

જવાબ—અગર ઊસ ઓરતકી રીહમેં બદલુ હે તખતો ઊસ ઓરતકા વુઝુ દુટ ગયા. કયું કે બદલુ ઊસ રીહમેં હોતી હે જો પાખાને કી જગાસે નીકલતી હે. ઓર વો નાકીસે વુઝુ હે. ઓર અગર બદલુ નહીં હે તો યે રીહ પીશાબ કી જગેસે નીકલી ઓર યે ઇખતીલાજ હે. ઇખતીલાજ વુઝુ કો નહીં તોડતા હય.

સવાલ—જોંક ઓર મન્છર ઓર ચીચડી વગેરાકે ખુન ચુસ-નેસે વુઝુ દુટ જતા હય યા નહીં ?

જવાબ—જોંક કે ખુન ચુસનેસે તો વુઝુ જતારહેગા. મન્છર ઓર ખટમલ વગેરે કે ચુસનેસે નહીં જતા. ચીચડી અગર બડી હે તો જોંક કે હુકમમેં હય ઓર છોટી મન્છરકે હુકમમેં હય. (આલમગીરી)

સવાલ—આંખ ફુખનેકે વકત જો પાની આંખસે ખેહેતાહે ઊસસે બી વુઝુ દુટ જતા હય યા નહીં ?

જવાબ—જો પાની આંખ યા કાન યા નાક વગેરાસે દરદકે સાથ ખરઆમદ હો વો સબ નાકીસે વુઝુ હે. (માવુલઅવતાર)

સવાલ—આંસુ ઓર, પસીનેસે બી વુઝુ દુટ જતા હય યા નહીં ?

જવાબ—પ્રત્યેક વસ્તુ નહીં દુટતા.

સવાલ—થુકમે ખુન, અગર મિલજવે તો વુઝુ રહા યા નહીં ?

જવાબ—જખ તક ખુન ગાલીખ હે યાને અગર થુકનેસે સુરખી નમુદાર હો તખતો વુઝુ દુટ ગયા ઓર અગર ઝરદી હે તો વુઝુ નહીં દુટા.

સવાલ—ખવાસીર વાલેકી યા ગેર ખવાસીર વાલેકી મકઅદ યાને કાંચ નીકલે તો ઉસકા વુઝુ રહા યા નહીં ?

જવાબ—અગર કાંચ બાહર નીકલી ઓર ખુદ બ ખુદ અંદર ચલી ગઇ તો વુઝુ નહીં દુટા જખતક નખસત બાહર ન હોગી ઓર અગર હાથ યા કપડેસે અંદર કર લિયા તો વુઝુ દુટ ગયા. (આમતુલ અવતાર)

સવાલ—અગર કીસીને ઝખમપર પટી બાંધી ઓર ખુન વગેરાકી તરાવત પટીપર બાહર હુઈ તો અખ વુઝુ રહા યા નહીં ?

જવાબ—વુઝુ બાદ બાહર હોને ખુન વગેરા કે દુટ જાવેગા કચું કે યે તરાવત બખયે બેહનેકે હે.

સવાલ—એક શખસ બેઠા સો રહા હે ઇસતરેહ કે ઝુક ઝુક કર ઝમીનસે કરીખ હો જતા હે ઇસકે લીયે કયા ફુકમ હે.

જવાબ—જખતક ગીરે નદી વુઝુ હે. અગર ગીરતેહી જખ પડા તખબી વુઝુ રહેગા વરના નહીં. ઇસીતરેહ અગર સોતા ફુવા કરીખકી બાતે સુનતા રહે તોબી વુઝુ નહીં જાવેગા. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—અપની યા ગેરકી શરમ માહ દેખને સે બી વુઝુ

જવાબ—હરખિઝ નહીં. અમર અપની યા જેરકી સરમગાહકે
ધુ બી લીયા તલ બી વુઝુ નહી જતા. (આલમગીરી)

સવાલ—ઔરતકે મસાસસે વુઝુ દુટ જતા હય યા નહીં ?

જવાબ—વહીં જતા જખતક મઝી વગેરા ન નીકલે.

સવાલ—મકરહાતે વુઝુ કયા કયા હંય ?

જવાબ—મકરહાતે વુઝુ ચેહ હંય. (૧) ચેહેરે પર પાની ઔર
સે મારના (૨) પાનીકા હાજતસે કમો બેશ કરના યાને નતો
મીસલ તેલકે યુપડે ન હટે ઇશરાતકો પોહોંચે. (૩) વુઝુ કે અંદર
ખીલા ઝરતે અશદ દુનીયાકી ખાતે કરના. (૪) ત્રીન ખાર મસાહ
કરના નયે પાનીસે (૫) નાપાક મકાનમે વુઝુ કરના (૬) ઔરતકે
ખયે હુવે પાનીસે વુઝુ કરના (૭) મસજીદકે અંદર વુઝુ કરના (૮)
ઉસી પાનીમે યુંકના ઔર નાક સીનકના જીસસે વુઝુ કર રહા હય.
અમર પાની જરીહો. (૯) વુઝુમે પેર ધોનેકે વકત પાછુંકો કીખલેકી
રખસે ન ફેરના (૧૦) આંચે હાથસે મુહમે કુલ્લીકે લીયે પાની લેના
ઇસીતરેહ નાકમે બી (૧૧) હાલને હાથસે નાક સાફ કરના ખજેર
ઉઝરકે (૧૨) કિસી ખાસનકો અપને વુઝુકે લિયેહી ખાસ કરલેના.
(આલમગીરી.)

સવાલ—એક શખસકો શક હુવા કિસી અઝવ કે ધોને યા
મસાહ કરનેમે વો કયા કરે,

જવાબ—અમર યે શક અવ્વલ મરતખા હય ઔર અસનાએ
વુઝુ મેં હય તો જીસ અઝવ કી નિસખત શક પેદા હુવા હય
ઉસકો શીર ધોવે યા મસાહ કરલે. ઔર અમર બાદ ફરામ વુઝુ
શક હુવા હય તો ખવાહ ઉસકો યે શક અવ્વલ મરતખા હો યા

એસે શકકા આદી હો કુછ ઇલલીક્ષાત નકરે ઓર અપને કો બા વુઝુ સમજે ઓર અગર હિસકો ચકીનન માલુમ હો કે એક અઝવ નહીં ધોચાહે મગર તઅમ્મુને અઝવમેં શક હમ તો બાયેં પાહીંકો ધો ડાલે ઓર અગર બાયેં પાહીંકો ધોના ચકીની યાદ હે તો દાદને કો ધો લેવે. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—એક શખ્સ કે વુઝુ થા મગર દુટનેમે શક હમ કયા કરે ?

જવાબ—યે શખ્સ અપનેકો બાવુઝુ સમજે. (દુરે મુખતાર.)

ગુસલકે બયાનમેં

સવાલ—ગુસલ કિતની તરેહકા હોતા હંથ ?

જવાબ—ચાર તરેહ કા.

(૧) ફરઝ (૨) વાજીબ (૩) સુન્નત (૪) મુસતહબ.

સવાલ—ફરઝ ગુસલ કોન કોનસે હંથ ?

જવાબ—ગુસલે જનાબત, ગુસલે બઅદે ઇનકિતાએ હયઝ, ગુસલે બાદ ઇનકિતાએ નિફાસ.

સવાલ—વાજીબ ગુસલ કોનસે હંથ ?

જવાબ—(૧) મધ્યતકા ગુસલ જિદો પર વાજીબ હે. (૨) સારે બદનપર નજસત હય જાનેસે થા બાઝ બદનપર નજસત હયી મગર નજસતકા મકાન મખશી હે થાને યે નહી માલુમ કે નજસત દકીકી કહાં હયીહે તો અબ સારે બદનકા ગુસલ વાજીબ હય.

સવાલ—સુન્નત ગુસલકે કિતને હેં ?

જવાબ—પાંચ હંથ, જુમેકી નમાઝકે ત્રિયે, ઇદિનકી નમાઝ કે

લિયે. એહેરામે હજ યા હમરેકે લિયે. વકુરે અરફાત કે લિયે, બા
દાખલ હોને ઇસલામ કે.

સવાલ—મુસતહબે ગુસથ કીતને હેં ?

જવાબ—જેન્નીસ હંથ (૧) દીવાનગી ઓર ગશી ફર હોને
કે બાદ (૨) પુછને લગવાનેકે બાદ (૩) શબે બરાત યાને પંદરવી
શાબાનુલ મોઅઝઝમામે (૪) શબે અરફામે યાને નવવી રાત
ઝિલહજાકે (૫) શબે કદરમે. (૬) નઝદીક ઠેરને મઝફુલફાકે (૭)
વકતે કુરબાનીકે (૮) નઝદીક દાખિલ હોને મિનાકે વાસતે સંગ
સારીકે (૯) દાખલ હોનેકે વકત મક્કા મોઅઝઝમામે વાસતે તવા
ઝિયારતકે (૧૦) વકતે સુરજ ગેહેન ઓર આંદ ગેહેનકે (૧૧) તલબે
ખારિશકે લિયે (૧૨) ખોફકે વકત (૧૩) દરે મુસીમત મસલ
તારીખી અંધેરી દિન યા સખત આંધી વગેરા વગેરાકે લીયે. (૧૪)
મહીના મુનવરમામે દાખિલ હોને કે વકત યાને બરાએ તાઝીમ જનાબ
રીસાલત મઆમ મોહમ્મદ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલ્લયહે
આલેહી વ અસહાબેહી વ સલ્લલમ (૧૫) નયે કપડે પેહેનને
વકત (૧૬) મુરદા નેહલાનેકે લિયે (૧૭) મકતુલ પર બર વકતે કતલ
ઓર યે કતલ કેસાહી હો કીસાસ હો યા ઓર કીસી તરફક
(૧૮) સફરસે મુરાજઅલ કે વકત (૧૯) ઓરને મુસતહાઝા પર
હરવકત નમાઝકે લિયે.

ફસલ પહેલી.

જનાબત કે ખ્યાનમે.

સવાલ—જનાબત કિસકો કેહતે હેં ?

જવાબ—ધુમતમે જનાબત ફરીકો કેહતે હેં ઓર મળઝન
હસ હાલતે નાપાકી કો કેહતે હેં કે જે મની નીકલને યા અદખાલ

હસાકા કે બાદ તમામ જીવનમાં મુતઅલ્લીક હોતી છે. મુકે ઇસ્ક હાલતમે ઇબાદતમે મખસુસ દુરી હો જાતી હય ઇસ લીયે યે હાલત મજબૂન શરીયતમે જનાબતમે તાબીર કી ગઇ.

સવાલ—ગુસલકે વાસતે મનીકા નીકલના કિસી શરતકે સાથ હે યા મુતલક ?

જવાબ—મનીકા ખારીજ હોના દફક (યાને કુદનેકા કેહેતે હે) ઓર શેહવત કે સાથ શર્ત હય આમલૈ. ઇસસે કે છુનેસે હો યા દેખનેસે યા હાથકે અમલસે. સોતેમે નીકલે યા જાગતેમે મરદસે નિકલી યા ઓરતસે નિકલી અગર બગેર ઇન શરાયતકે મની નીકલેગી તો જનાબત સાબીત ન હોગી. ઉસપર ગુસલ બી ફરજ ન હોયા. મસલન કિસીને બોળા હોયા યા ખીમારીસે યા કિસી ઓર સખબસે અલાવા બીન અસખાબ મજકુરતુસ સદરકે મની નીકલી તો ગુસલ ફરજ ન હોગા ન વો જુનુબી કેહેલાવેગા. (આલમગીરી.)

સવાલ—અહ ખાલે હસાકાની મખસુસ હય યા આમ ?

જવાબ—નહી મખસુસલૈ. ઓરત ઓર મરદ જિંદા ઓર બાલિગ કે કુખલ ઓર દુખરકે સાથ અગર આદમીકે સીવા જાનબર ઓર જિંદા કે સીવા મુરદા ઓર બાલિગકે સીવા સગીરાકે સાથ હોગા તો ગુસલ ફરજ ન હોગા જખતક ઇનજાલ ન હો. તો ઉસવકત સખબે ગુસલ ઇનજાલ હોગા ન દુખુલ યે ફકમ ગુસલકે લીયેહે ઇસસે યે ન સમજ લેના ચાહીયે કે મુરતજીબ ઇન એદવાલકા મુસતહકે સજાબી ન રદા હો.

સવાલ—અગર કોઇ અખસ સોતેસે જાગા ઓર ઉસને અપને બીહોને યા રાનપર યા એદલીલ (અદલીલ મુરાબે ઝકર કે કેદતે હંય) મેં તરી પાછ તો વો કયા કરે ?

જવાબ—અમર હસકો એહતિલામ યાદ હય ઝોર હસકો મઝી મઝી કે હોને મેં મઝીન હો યા સક હોતો. દન દોનું સુરતોં મેં હપર ગુસલ વાજીય હોગા ઝોર અમર મઝીન હય કે વો વદી હય ગુસલ વાજીય ન હોગા. [દુરે મુખતાર]

સવાલ—યે સુરત એહતિલામ યાદ હોનેકે સાથ જવાન કી ધ ઝોર હસકો એહતિલામ યાદ ન રહે વો કયા કરે ?

જવાબ—વો સખસ અપને મઝીનપર અમલ કરે અમર વદી ધાર મઝીકા મઝીન હય તો ગુસલ વાજીય ન હોગા ઝોર મઝીકા ધીન હય તો ગુસલ વાજીય હોગા. ઝોર અમર સક હો કે વો ની હય યા મઝીતો અજ હસકો યાદ કરના યાહીયે કે સોનેસે પેહેલે સકા અઝુએ મખસુસ મુનતશિર યા યા સાકિન અમર મુનતશિર સ. હસપર ગુસલ વાજીય નહી. વરના વાજીય હય. યે મસલા કસીરલ ક હે ઝોર જોગ ધસસે ગાદિલ હંય (કખીરી વ આલમઝીરી)

સવાલ—મની ઝોર મઝી ઝોર વદી કી તસરીહ જવાન કીજયે ?

જવાબ—મની વો હે કે શેહવતસે લઝઝતકે સાથ જર આમદ ધ. મઝી વો હે કે જો મુલાઅમત યા તસવવુરે ઝોરતસે જ હાલતે નતેહાર અઝવે મખસુસસે એપસા જર આમદ હો. ઝોર વદી ધાડે સાથ કો કેહતે હેં.

સવાલ—મની ઝોર મઝી ઝોર વદીકે ફુકમ બી જવાન કીજયે ?

જવાબ—મનીકે નીકલનેસે ગુસલ ફરઝ હોતા હય મઝી ઝોર વદી નીકલનેસે ગુસલ ફરઝ નહી હોતા.

સવાલ—ઝોરત, ઝોર મરદ, દોનું હમખીસતર હુવે ઝોર દોનુંજે ખાશિરત વાકે નહી ફુધ ઝોર દોનું સો ગયે. મુબેહ જર વકતે બેદારી

ખીસતરે પર ધખા પાયા ઓર એહતિલામ દોનુકો વાદ નહીં. આખુ
અસલ કીસપર ફરજ હે ?

જવાબ—ઉસ ધમેકો દેખના ચાહીયે અગર વો ધખા લંબો
ઓર સુફેદ ઓર મઘીઝ હે તખતો મરદ પર અસલ વાજબ હે. બર
ખીલાફ ઇસકે અગર ધખા જોલ ઓર રકીક ઓર ઝરદ હથ તો
ઓરત પર.

સવાલ—એક મરદકો એહતિલામ ઓર ઇનઝાલકી લઝઝત તો
વાદ હથ મગર બાદ બેદારી ઊસને બદન ઓર ખીસતર પર કોઇ
નીશાન નહીં પાયા ઇસપર બી અસલ વાજબ હથ થા નહીં ?

જવાબ—ઉસ મરદ પર અસલ ફરજ નહીં ઓર ઇતી ફુકમમેં
ઓરત બી દાખિલ હથ. (આલમગીરી)

સવાલ—કીસી ઓરતને મુજબીઅત કે બાદ અસલ કીયા ઓર
નમાઝ અદાકી શીર ઊસકી પીચાગ માહસે મની ઊસકે શોહરકી
બરઆમદ હુથ તો યે ઓરત નમાઝ દોહોરાવે થા અસલ ?

જવાબ—ન નમાઝ દોહોરાવે ન અસલ. (ફુરે મુજવાર)

સવાલ—એક સખસકો એહતિલામ દુરા ઓર બમનેકે વઝ
કોઇ અલામત ન પાઇ. શીર વુઝુ કીયા ઓર નમાઝ પઢી ઉસકે બા
મની નીકલી આયા ઉસપર અસલ વાજબ હે થા નહીં ઓર
નમાઝ બી ફુજારા પઢે થા નહીં

જવાબ—ઉસપર અસલ હથ ઓર નમાઝ ઉસકી સહી હ
(આલમગીરી)

સવાલ—અગર કીસકે પેશાબ કરતે હુવે મતી નીકસી તો
હિસપર ગુસલ કરઝ હુવા યા નહીં ?

જવાબ—અગર હિસ, વકતમેં તુંદી થી તો ગુસલ, કરઝ હુવા
વર ન નહીં. (આલમગીરી)

ફસલ દુસરી.

હયઝકે ખયાનમેં

સવાલ—ફરઝ, ગુસલ કે અકસામમેં એક કીસમ ફરઝ ગુસ-
લકે ખાદ મનકીતાએ હયઝ ખયાન કી મધ હય અબ યે ખતલાઇયેકે
હયઝ કીસકો કેહતે હંય ?

જવાબ—જો ખુનકે ઓરવુંકો હર મહીને રહેમકે અંદરસે આવા
હય હિસકો હયઝ કેહતે હંય. હિસકી રંજત સુખ, સિયાહ, ઝર્ડ સખ્ઝ,
મુકદ્દર, ખાકસ્તરી હોતી હય.

સવાલ—હયઝ કી કોઇ મુદ્દત મોઅઇયન હય યા નહીં ?

જવાબ—હાં મોઅઇયન-હય. યાને ખુને હેઝ ત્રીન રાતદીનસે
કમ ઓર ફસ રાત દીનસે ઝયાદા નહીં હોતા હે. અગર હસ મુદ્દતસે
કમ યા ઝયાદા હો તો વોહ ખુન હયઝ કા નહીં હય. હિસકો ખસતે
હાઝા કહેજે ઓર યે ઝમાના ત્રીન રાત દીનકા યા ફસ રાત દીનકા
સામ્મતે ફલકીસે શુમાર હોગા. ન સામ્મતે ઝમાની ઓર શરખ ઓર
હુમવી વગેરાસે.

સવાલ—સામ્મતે ફલકી કીસકો કેહતે હંય ?

જવાબ—સાંખતે કલાકી પનદરા દરજેકી હોતી હંય. ઈસકા અંદાજા નજીમી ધરીયુંસે કીયા ગયા હય. એક રાત દીનકી ચોખીસ ધરીયાં ચાને ધંટે ચા કલાક ફુલે. ઇસ હીસાબસે ત્રીન રાત દીનકે કે જો કમ મુદત હેઝકી મુકરર કી ગઇ હય (૭૨) બોહતેર કલાક હોતે હંય તો અબ શુર ઓર ખતમ કમતર મુદત હેઝકા વકત ૭૨ બોહતેર કલાક કા ફુલા. ઇસ વકતમેં અગર પાવ કલાકકી બી કમી હોગી તો વો હેઝ ન હોગા. મસલન એક ઓરતકો અબ્વલ બાર ખુન આયા જખકે સુબોહકે છે બજેથે ઓર ચોથે દીન પોને છે બજે ખુન બંદ ફુલા. ઓર શીર ઉસકે બાદ અકસર મુદતકી મીઆદ તક કે જો ઇસ રાત દીન રખી ગઇ હય જીસકે દોસો આલીસ ધંટે હોતે હંય કીસી દિન ખુન નહી દેખા તો અબ જનલે કે ઇસ પાવ ધરીકી કમીકે ચે ખુન હેઝકા ખુન શુમાર ન હોગા. કયું કે મીઆદે મુકરરાસે પાવ ધંટે કી કમી વાકે ફુલ. અગર છે બજે બંદ હોતા ચા છે સે બદ જતા ઇસ વકતમેં હેઝ હોતા. અબ ઇસતેહાજા હય ઇસી તરેહ અકસર મુદતમેં અગર પાવ ધંટેકી જિયાદતી ખુનકી હોખવેગી તો હેઝ શુમાર ન હોગા. મસલન એક ઓરત કો સુબેહ છે બજે હયઝ શુર ફુલા ઓર (૧૧) ઇમીમારવેં દીન સવા છે બજે પર ખતમ ફુલા તો ઇસ પાવ ધંટે કી જિયાદતી હયઝ નહી. છે બજે તક હયઝ હે ઓર પાવ ધંટા ઇસતેહાજા હય.

સવાલ—ઇસતેહાજા કિસકો કેહેતે હંય ?

જવાબ—ઇસતેહાજા ખીમારી કા નામ હય. ઇસમેં ખુન રહેમસે નહી આના બલકે કોઇ રગકે જો મુતઅલ્લીક દુરજ દાખલીસે હય ફટ જાતી હે ઓર ઉસમેં જીમા ઓર નમાઝ વગેરા

સખ દુરસત હય. મગર ઇસતિહાઝમેં દર નમાઝકે લીચે તાઝા વુઝું કરે માઝુરકી માનીંદ.

સવાલ—ઝોરત કે પાક રહેલે કી બી કોઇ મીઆદ શરીઅતમે મુકરર હય ?

જવાબ—હાં કમ અઝ કમ પંદરા દિન મીઆદ તહરકી મોઅયયન હય ઝોર ઝેક માહમેં દો હયઝ બી મુમકીન હંચ ઝોર ઝેયાદ તહરકી કોઇ હદ નહીં તમામ ઉમર કો બી ઘેર સકતા હય.

સવાલ—અગર સગીરા પેહેલે બુલુગસે ઝોર હામેલા પહેલે જનનેસે ઝોર બુદીયા પચાસ યા સાઠ બરસ વાલી બુદાપે મેં ખુન આવે તો હયઝકા હુકમ હય યા નહીં.

જવાબ—યે ખુન હેઝ કા નહીં હય ઇસતેહાઝે કા હે. કુને હયઝ ઝોર ખુને ઇસતેહાઝા કી જનાઅત યે હય કે ખુને હેઝમેં મદથુ હોતી હય ઝોર ઇસતિહાઝા કે ખુનમેં મદથુ નહીં હોતી.

સવાલ—અગર ઝોરત ને પાકી કી હાલતમેં નમાઝ યા રોઝા પૂરે કીયા ઝોર શીર નમાઝ વ રોઝેકી અંદર હાયઝા હો મઇ તો યા કરે ?

જવાબ—અગર રોઝા યા નમાઝ નફલ હંચ તો કઝા દોનું ની લાઝમ આવેલી ઝોર અગર ફરઝ હંચ તો સીરફ ફરઝ રોઝે કી ઝા હય નમાઝ કી નહીં.

સવાલ—ઇસકી કયા વજેહ હય કે નમાઝ ઝોર રોઝામેં ફલકી ઝોર ફરઝ રોઝેકી તો કઝા કરે ઝોર ફરઝ નમાઝકી નહીં.

જવાબ—ઇસકી વજેહ યે હય કે હર નફલ પેહેલે શુર કરનેસે ફલ હય અબર બાદ શુર કરને કે વો નફલ વાજબ હોઆતી હે.

અર્થ ઉસ નફલકા અદા કરના બાદ ઇનકીતાએ હેઝ વાજીબ હો ગયા કયું કે ખુદ ઉસને અપને ઝિમ્મે વાજીબ કરલીયા હમ ઓર વાજીબ મુકરર કરદએ ખુદા હમ ઇસલીએ અપના વાજીબ તો ખુદાને માફ કીયા ઓર જો ખુદ ખરીદા હમ વો માફ નહી કિયા ગયા.

સવાલ—ફરઝ નમાઝકી કઝા કયું નહી ઓર ફરઝ રોઝે કી કઝા કયું હમ, ઇસકા જવાબ નહી મીલા ?

જવાબ—ઇસકી વજેહ એક તો યે હમ કે રોઝે ફરઝ સાલ તમામ મે એક માહ કે હોતે હેં ઓર અકસર હેઝકે દસ દીનહેં. પસ દસદીન કે રોઝું કી કઝા તમામ સાલમેં કોઇ હરજ નહી રખતી જર ખીલાફ નમાઝ કે કે અગર નમાઝ માફ ન હોતી તો હર મહીને મેં કઝા નમાઝ પચાસ ઓર હરસાલમેં છસો હોતી ઓર ઇસમેં તકલીફ ઓર હરજ બોહોત થા ઇસલીએ શારેઅને નમાઝ માફ ફરમાઇ. જેસાકે અલ્લાહ તઆલાને કુરાને શરીફ મેં લા યે કલ્લે ફુલ્લાહો નફ્સન ઇલ્લા પુસઅલ્લા ફરમાયા હમ. ફુસરી વજેહ યે હમ કે હઝરત આદમ અલ્લા નખીયેના અલયહિસ સલાતે વસ સલામને જબ હઝરત હવ્વા અલયહિસ સલામકો મુખતલાએ હમઝ દેખાતો હુકમે નમાઝ ફરીયાફત ફરમાયા. બારગાહે અકદસે હુકમ માશી કા સાદીર હુવા. હઝરતે આદમ સરીલ્લેઆને રોઝે કા હુકમ અપને કીયાસસે નમાઝ પર દેદીયા. જ્ઞાને બે નિયાઝીને ઇસ દખલ કો પસંદ નહી ફરમાયા ઇસ લીએ રોઝેગી કઝા હુઈ.

સવાલ—એક ઓરતકો અવ્વલ મરતબા હો દીન ખુબ આકરે બંદ હો ગયા ઓર શીર છઠે દીન ખુન આયા. ચાર દીન પાક રહી ઇસકે લીએ કયા હુકમ હમ ?

જવાબ—જે ઝોરત આઠ દીનતક હેઝમે હી શુમાર હે ઇસ છે દીન કે દરમીયાની પાકી કા કોઇ એતેબાર નહીં. જે પાકી કે દરમીયાન હો ખુનું કે ઇસ દીનકે અંદર હોતી હય. ઉસકો તફુર મુખલસ બેચનદમીન કેહતે હંચ વો સળ હેઝ મેંહી દાખલ હય ખવાહ તહર આદત વાલીકો હો યા જેર આદતવાલી કો.

સવાલ—એક ઝોરત આદત વાલી હંચ ઉસકો આદતકે ખીલામ ખુન આવે મસલન પાંચ દીન કી આદતથી એક દફા છે દીન આ ગયા યા સાત દીનકી આદતથી એક દફા આઠ યા નવ રોઝ તક આયા તો ઉસ ઝોરત કે લીયે કયા ફુકમ હય.

જવાબ—ઇસ ઝોરતકી આદત બદલી હય. ઇસ દીન તક વે સળ અઇયામે હયઝ મેંહી દાખલ હંચ

સવાલ—અગર આદત વાલી ઝોરત કો ગયારા દીન તક ખુન આવે તો ઇસકો કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—જલને દીન આદતસે ઝિયાદા હય વો ઇસતેહાઝમે શુમાર હંચ. મસલન એક ઝોરત કી આદત ચારદીનકે હેઝકી થી ઝોર એક દફા ઉસકો ગયારા દીન તક ખુન આયા, ગયા સાત દીન આદતસે ઝિયાદા ફુવે હંચ, તો યે ઝોરત ઉસી આદતકે મુવાહીક ચાર દીન તક તો હેઝ મેં શુમાર હોમી ઝોર સાત દીનકા ઉસકો ઇસતેહાઝા શુમાર હોયા. ગરઝ અકસર મુદદત યાને ઇસ દીનસે બહાં ખુન બહ ગયા તો અબ આદતકે અઇયામ મીનદા કરકે ઝાવહ અઇયામ પર ઇસતેહાઝા કા ફુકમ હો બબેચા ઇન અઇયામે ઇસતેહાઝા કે રોઝે ઝોર નમાઝ સળ અદા કરેમી.

સવાલ—યે કુકમ આદત વાલીકે લીયે આલુમ હુવા ખેર આદત વાલી મુખતદા અગર પેહેલી ખરતખે મમારા દીન તક ખુન પાવે તો વો કયા કરે ?

જવાબ—ખેર આદત વાલી દસ દીન તક હાથગા હથ ઓર દસ દીનસે એક દીન થા હો જસ કહર ઐયામ ઝિયાદા હોં વો સખ ઇસતેહાગા હંથ.

સવાલ—મુસતહાગા ઓરત કે જસકો અરસે સે ખરાખર ખુન જરીહે અગર વો અપને હેઝકે દીનકો જુલ જાવે તો વો કયા કરે ?

જવાબ—અટકલ દોઝાવે ઓર ખુમ સોચે, જન્ને માલીમપર અમલ કરે. યાને જન દીનું કો તહરખીવાલ કરે બિનમેં નમાઝ વખેરા સખ અદા કરે ઓર જન દીનુંકો હેઝ સમજે બિનમેં નમાઝ વખેરા તરક કરે,

સવાલ—એક મુસતહાગા ઓરતકો હેઝકે દીનતો માદ હંથ અગર અચરાતે સલાસા કા દોરા માદ નહીં. કે કોનસે અજરા મે હાએગા હોતી થી. પહેલે અજરામેં થા દુસરે મેં થા તીસરેમેં યે ઓરત કયા કરે ?

જવાબ—યે બી વોહી કરે જો દીનુંકી જુલને વાલી કરે. યાને જસ અશરે મેં હેઝકા, જન માલીમ હો ઇસમેં અપનેકો હાથગા તસવવુર કરે ઓર જસ અજરામેં અપને કો તહરમે સમજે બિસમેં વો તાહેર હથ.

સવાલ—એક ઓરત કો કીસી તરફ બી જન માલીમ નહીં દોનું જાનિય ઉસકી ખરાખર હંથ તો વો કયા કરે ?

જવાબ—હસ ઓરતકો અબ યે સોચના ચાહીયે કે, તહર ઓર હેઝમેં તરફદુદ હય યા તહર ઓર ઇનકીલાએ હેઝમેં અમર તહર ઓર હેઝમેં શક હે તો હર નમાઝ કે વાસ્તે વુજુ કરે સિરફ ફરઝ ઓર વાજબ ઓર મુન્તતે મોઅકકીદા અદા કરે. ઓર કુરાન બ કહરે મંફૂર પડે. મસજીદ મેં ન જાવે ઓર કુરાનશરીફકો મેંસ ન કરે. ઓર અમર તહર ઓર ઇન કિતાએ હેઝ મેં તરફદુદ હય તો હર નમાઝ કે વાસ્તે ગુસલ કરે ઓર ઇસમેં બી નમાઝ ગેર મોઅકકીદા પડે ઓર શોહરકો જમાસે મેંકે ઓર મસજીદમેં ન જાવે.

સવાલ—યે ઓરત રમઝાન શરીફકે રોઝે કિસ તરફ રખે ?

જવાબ—હસ ઓરતકે યે બી યાદ હય કે ઇખતીદાએ હેઝ રાતમેં ફુવા યા યા દીનમેં અમર રાતમેં શુર હોના યાદ હય તો યે ઓરત તમામ રમઝાન કે રોઝે રખકર ખીસદીન કે રોઝું કી કઝા કરે ઓર અમર દીન મે હેઝકા આના યાદ હય તો બાદ રખને સારે રોઝે રમઝાન શરીફકે બાઇસ રોઝે ઓર કઝા કરે. કયુંકે રાતમેં હેઝ શુર હોનેસે રાત હી પર ખતમ હોગા. ઓર દીનમે હેઝ આનેસે રોઝા ફાસિદ હો જાતા હય. ઇસલીયે દો દીનકે રોઝે ઓર બઢ મએ ઓર અમર યે બી યાદ નહીં કે રાતમેં હેઝ શુર ફુવાયા કે દીનમેં તો યે ઓરત અકસર મશાયેખ કે નઝદીક ખીસ દીન કે રોઝું કી હી કઝા કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—અહસી ઓરત તવાફે કામા બી કરે યા નહીં?

જવાબ—કરેમી અમર તવાફ અઝ ઝિયારતકે જો ફરઝ હય ઇસકા તો બાદ ફસદીન કે શીર ઇઆદા કરે ઓર તવાપુસ્સહર કે

જો રૂખસત હોનેકે વકત હોતા હય ઇસકા ઇઆદા નહીં ઇસલીયે ?
 યે તવાફ હાએઝાસે સાકીત હય. [ગાય તુલ્ય અવતાર]

સવાલ-હાયઝા ઓરતસે મસાસ વગેરા બી દુરરત હય યા નહીં ?
 જવાબ—નાફ ઓર છુટને કે દરમીયાન કી જગા કે અલાવા
 સખ બદનસે મસાસ ઓર ફાએદા લેના દુરરત હય.

સવાલ-હાએઝા ઓરતસે ખાના પકવાના ઓર હિસકી મુસ-
 તાઅમલા ચીઝુંકા ઇસતેઅમાલ જાયેઝ હય યા નહીં ?

જવાબ—સખ જાયેઝ હય. બલકે હાએઝાકો અપને ખીછાને
 મેં અલાહિદા રખના લાયેક નહીં કે યે ફેલ હનુફ ઓર યહુદ કે સાથ
 મોશાઅલ હય.

સવાલ-અગર કોઇ રૂખસ હાયઝાસે જીમા માને સોહબત કં-
 તો હિસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—તોખા ઓર અસતમફાર કરે. ઓર અમીર સદકા બ-
 દે. સદકે કી સુરત યે હય કે જીમા અગર એસી હાલતમેં કીયા હય
 જખકે ખુન સુરખ આ રહા હય તખ તો સાડે આર માશા સોનાં
 ઓર અગર ખુન કી ઝરદી કી હાલતમેં જીમા કીયા હે તો સવાદે
 માશા સોના ખિરાત કરે.

સવાલ—કયા ઓરતકે વાસતે બી પેહી હુકમ હય ?

જવાબ—ઓરત કે લીયે યે હુકમ નહીં હય. કયું કે એસ
 હાલતમેં ઇસ ફેલકા ઇરતેકાખ મરફ કી તરફસે હોતા હય.

સવાલ—યેબી બતલા દીજીયે કે ઇનકિતાએ હેઝકે ખા
 સોહબત કરના મુસલસે પેહેલે બી હલાલ હય યા નહીં ?

જવાબ—જો ઓરત કે બાદ અકસર મુદત માને દસદિન કે પાક હોવે ઉસસે કબલ અઝ યુસલ બી વતી માને સોહોબત કરના હલાલ હય. પેહેલી મરતબા વાલી હો. યા દસ દીનકી આદત વાલી મરતબા મુસતહબ યે હય કે એસી ઓરતસે બીજબતક યુસલ ન કરશે સોહબત નકરે. ઓર જો ઓરત એસી હો કે જુસકા ખુન દસ દીનસે કમમે બંધ હોજાય વોહ જબતક યુસલ ન કરશે યા ઉસપર આખીર વકત નમાઝકા ઇસકદર ન યુઝરશે કે જો યુસલ ઓર તેહેરીમા કેઠ કાશી હો. ઉસવકત ઉસસે વતી જાયઝ નહીં. ઇસલીયે કે નમાઝ બી એસી ઓરત પર ઉસી વકત વાજબ હોતી હય જબકે નમાઝ કે આખર વકતકા ઇસકદર ઝમાના મોજુદહો. ઓર પેહી ફુકમ નીદાસ કા હય. નીદાસ કા ફુકમ મિસલે હેઝ કે હય. હર ચીઝ મેં સીવાએ સાત ચીઝું કે ઓર વો સાત ચીઝે યે હંય. યુલુઝ ઇતબારા [ઇસતેહાઝા] ઇદત, તલાક, સુખત, ઓર ખીદમ્મતમેં ફરક, કફારેકે રોઝેકે ઇતતીસાલકા ફરક, કમીએ નીદાસકી કેમ હદ મોઅયન નહોના, ઝિયાદતી કી હદ ચાલીસ દીનકા મોઅયન હોના. (ખાતુલ અવતાર)

સવાલ—વો કેનસી ઓરત હે કે જુસપર બાદ ઇનકીતાએ હયઝ તાખીરે યુસલ વાજબ હય ?

જવાબ—યે ઓરત વો હય કે જુસકા ખુન આદતસે કમ મે મુનકતે હુવા હો. મસલન ઉસ ઓરતકી આદત ચાર દીનકે હેઝ કીથી ઓર અબકી દફા ખુને હયઝ ત્રીસરે દીન મુનકતા હુવા તો અબ ઇસ ઓરતપર યુસલમેં તાખીર કરના વાજબ હય જબતક કે નમાઝકે વકત મકરૂહ ન હો જાય. (સરેહ વકાયા)

સવાલ—હેઝ ઓર નીદાસ વાલી હો કયા કયા ચીઝે હરામ હંય ?

જવાબ—૧ નમાઝ કા પઠના ૨ રોઝેકા રખના ૩ તવાફે
કાખા ૪ મસજીદમેં જાના ૫ કુરાન શરીફકા પઠના યાને પઠના
એક આયતસે કમકા અગર બ નીયતે દુઆ યા ઇસતીઆઝા યા
હમ્દ ઓર સના હય તો દુરસ્ત હય ઓર થેહી હુકમ જનાબત
વાલીકા હય. (ગાયતુલ અવતાર) ફ ઓર છુના કુરઆન શરીફકો
અગર ઉસે ગીલાફ ઓર જલ્દ સે હય કે જો કુરાન શરીફ સે
અલાહેદા હય તો દુરસત હય ઓર અગર ઉસ ગીલાફ ઓર જલ્દકે
સાથ હય કે જો કુરાનેશરીફસે સિયાંહુવા હય તો દુરસત નહી. ઓર
થેહી હુકમ જનાબત વાલી ઓર બે વુજુ પરબી હય મગર બન્ને
ઇસ હુકમસે મુસતતસના હં. [આલમગીરી] ઓર જમા કરના થે
સબ ચીઝેં હરામ હં.

સવાલ—અગર કોઇ ઓરત મોઅલ્લીમ હો તો વો બ
હાલતે હેઝ ઓર નીફાસ તાલીમે કુરાને શરીફ કિસ તરેહ દે ?

જવાબ—એક એક કલમા સીખાવે ઓર દો કલમોકે દરમીયાન
તવકકુફ કરે ઓર કુરાનશરીફકી હીજજે બી ઉસકો કરના દુરસત હય.

સવાલ—એસી ઓરત તસખીહ ઓર, તેહલીલ ઓર ખાતે
વકત બિસમિસ્લાહ બી પઢ સકતી હય યા નહીં.

જવાબ—હાં ઇનકે પઢને કા મુઝાયકા નહીં બલકે મુસતહબ
થે હયકે જબ નમાઝકા વકત હો તો વુજુ કરે ઓર ધરમેં નમાઝકી
જગે પર આ બેઠે ઓર જતની દેર તક નમાઝ અદા કરતીથી ઇતની
દેર તક મુજહાનદલાહ ઓર લા એલાહા ઇલલહલાહે
પઢતી રહે.

સવાલ—એસી ઓરતકો ઇફગાહ ઓર કબરસ્તાન મેં જાનેકી
ઇજાઝત હય યા નહીં

જવાબ—હાં ઇજાઝત હય.

સવાલ—એસી ઓરત યાને હાએઝા ઓર નફસાકો તફસીર
ફીકિહ ઓર હદીસકી કીતાબેં યા રૂપીયા યા તખતી વગેરા અસખર
આયતે કુરઆની લીખી હોં છુના જમઝ હય યા નહીં?

જવાબ—ઇન સબકો છુનાબી જાયેઝ નહીં હય.

સવાલ—ઇસ ઓરતકો એસી કીતાબત લીખના અસકી
બાઝ સતરોમેં કુરાન શરીફકી આયત લીખી હોં ફુરસત હય યા નહીં ?

જવાબ—મકરૂહ હય.

સવાલ—ચેલી બતલાઇયે કે હેઝકા શુર હોના કબસે મુતહકકિક
હોતા હય ?

જવાબ—જબ ખુન ફુરજે ખારિજ તક આજમે કબલ ઇસકે
નમાઝ રાએકો નહીં તોડેઝી.

સવાલ—કીસી ઓરતને જ હાથતે તહારત અપની ફુરજે
હાખલમેં કપડા યા રૂપ કો લગાયા ઓર વો ખુનસે સુરખ હો ગયા
ઓર ફુરજ ખારજમે મદદી રખી ઓર વો ખુનસે સુરખ નહીં ફુજ
બવજેહ હાયેલ હોને કપડે કે તો અબ ઇસ ઓરત પર કીસ વકતસે
ફુકમે હેઝ હય.

જવાબ—ઇસ ઓરતકી મુદતે હયઝ ઇસ વકતસે મુતહકકિક
હોઝી જબ ફુરજ હાખલસે કપડેકો ઊઠાએઝી યા ખુદ વો કપડા ખુન કે
ઓરસે અપને મુકામસે અલાહેદા હો જાએ ઓર ચેહી ફુકમ ઇસ્તે

હાઝા ઓર નીકાસ ઓર પેશાબકા હય ઓર મરદકે લીયે બી પેહી
હુકમ હય જબકે વો અપને સુરાખે ઝકર મેં રૂંધ રખે. મગર કલકા
ચાને જાએ ખતના ઈસ હુકમસે ખારીજ હય. કલકેમેં જબ પેશાબ
આ પોહોંચેગા વુઝુ ટુટ જાયેગા. (સરેહ વકાયા)

ઇસલ તોસરી.

નીકાસકે ખ્યાનમે.

સવાલ—ફરઝ યુસલકી કીસમેંમે એક કીસમ ફરઝ યુસલકે
ખાદ, ઇનકિતાએ, નીકાસ બયાતકી ગઇ હય ઇસસે બી આગાહી
બખશીયે કે નીકાસ કીસકો કેહેતે હય ?

જવાબ—નીકાસ વો ખુન હય કે જે ખાદ બચ્ચા હોને કે
ઓરત કે રેહમસે આતા હય.

સવાલ—ઇસકીબી કોઇ હદ મોઅઇયન હે ?

જવાબ—ઇસકી કમીકી તો કોઇ હદ મોઅઇયન નહી. મગર
ઝિયાદતીકી હદ ચાલીસ દીન મોઅઇયન હય ઇસસે ઝિયાદ નહીં હોતા.

સવાલ—વો નીકાસ વાલી કે જીસને પેહેલી મરતબા બચ્ચા
જના ઓર ઉસકો પચાસ દીન તકે ખુન આયા. યા આદત વાલી
ઓરત જીસકી આદત ૨૦ બીસ દીનકે નીકાસકી હય ઓર એક
ફક્કા પચાસ દીન તકે ખુન આયા તો ઇન દોનું ઓરતું કે લીયે કયા
હુકમ હય ?

જવાબ—વો ઓરત કે જીસને પેહેલી મરતયા બચ્યા જન્નેકે માદ પચાસ દીન તક ખુન દેખા. ચાલીસ દીન તક નીકાસવાલી હય. ઓર બાદ ચાલીસ દીનકે મુસલહાઝા હોગી. ઓર આદત વાલી જિયા (સુવાવડી) કે ૨૦ દીન તો આદતકે મુવારીક જયગીમેં પુમાર હોગે ઓર ૩૦ દીન જિયાદતીકે ધસતીહાઝા મે ખસી તરેહ દીલુંડી કમી જિયાદતી ઓર જુમા ઓર ગુસલ કે અવકાતમેં સખ એહકામ નીકાસકે મીસલ એહકામે હેઝકે હંચ ઓર હંચઝકા મુફરસલ બયાન ઉપર બાબે હેઝમે ગુઝર ચુકા હય.

સવાલ—અગર કીસી ઓરતકા બચ્યા પેટસે ચાક કરકે નીકાલા જાવે તો એસી ઓરતકે લીયે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—અગર ખુન રહમસેબી જારી હુવા હય તખ તો યે ઓરત નીકાસવાલી હય વરના જખમ વાલી ઠેરેગી ઓર નમાઝ રોઝા સખ અદા કરેગી.

સવાલ—અગર કીસી ઓરત હામીલાકે (આધા) નીસકસે કમ બચ્યા નીકલ કર રેહ ગયા ઓર વકતે નમાઝ કરીખ અલ ધખ-તેલામ હય તો વે ઓરત નીકાસ વાલી હય ઓર ઉસ વકત કી નમાઝ માફ હય યા નહીં.

જવાબ—વો ઓરત ઉસ વકત તક નીકાસ વાલી નહી હંચ ઓર જખકે નીકાસ સાખીવ નહી તો નમાઝ કિસ તરેહ માફ હો સકતી હય. ઉસ વકતકી નમાઝ બી ઇશારેસે અદા કરે. જખે ઓર હે કે જખ એસે વકત મેં બી નમાઝ અદા કરનેકા ફુકમ હે તો સહી ઓર તનફુરસત ઓરત ઝરાસે ઉઝરં કે સાથ કમુંકર નમાઝ કેઝા કર સકતી હે. હાં બચ્યા અગર નીસકસે જિયાદા નીકલ આવે

ઓર ખુનભી જારી હો જાય તો અબ નમાઝ માફ હય ઓર જે ઓરત નીકાસ વાલી શુમાર હોગી, (દુરે મુખતાર)

સવાલ—(જોડા) જોડવાલે બચ્ચુંકી માંકા નીકાસ અવલ બચ્ચેકી વિલાદતસે હોગા યા દુસરે બચ્ચેકી વિલાદતસે ?

જવાબ—નીકાસકે લીયે અવલ બચ્ચેકી વિલાદત મોઅતખર હે ઓર ઇદતકે લીયે દુસરે બચ્ચેકી, (દુરે મુખતાર)

સવાલ—ઇસકી કયા વજેહ હે ?

જવાબ—ઇસકી વજેહ યે હે કે ઇનફતાહે રહેમ યાઅને રહે-મકા મુંદ વલદે અવલસે હોગા તો અબ ઉસકે બાદકા ખુન ૪૦ ચાલીસ દીન તક નીકાસ હે ઓર ઇદતકે ઇનકીઝાકે લીયે ઇનખીલાએ રહેમ ઝરરી હે ઓર ઇનખીલાએ રહેમ દુસરે મોલુદકે બાદ સાબિત હોગા ઇસ લિયે ઇદતકે ઇનકીઝામે વલદે સાનીકી વિલાદત મોઅતખર હે.

સવાલ—જોડવાન, બચ્ચે; કબ તક હો સકતે હે ?

જવાબ—છે મહીને સે કમકે જોડવાન હો સકતે હંય.

સવાલ—ઓર છે મહીને યા જિયાદા કે લિયે કયા ફુકમ હે ?

જવાબ—અગર છે મહીને યા જિયાદા કા ફાસલા દરમીયાન દો બચ્ચુંકા હુવા તો વો દો હમલ ઓર દો નીકાસ કરાર દીયે જાએઝે.

સવાલ—ઇસકાત વાલીકે લીયે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—અગર ઇસકાત એસી રાલતમે હુવા જબ કે ઝદુરે આઝા હો ચુકાયા તો ઉસકે બાદકે ખુન કે લીયે નીકાસકા ફુકમ સાખીન હે ઓર અગર ઝદુરે આઝાસે પહેલે સાબિત હુવા હે

તો વો ખુન હેઝકા હે. જા કરતો કે પંદરા દીન કે યુઝરનેકે બાદ ત્રીન દીન ખુન જારી રહા હો ઝોર અખર ૩ ત્રીન દીન ખુન જારી નહીં રહા યા ત્રીન દિન જારી રહા અખર ૧૫ પંદરા દીનકા વહર પહેલે નહીં યુઝરા તો અખ, યે ઇસતેહાઝા હે.

સવાલ—ઝફરે આઝા કખ તક હો જતા હે ?

જવાબ—૧૨૦ એકસો બીસ દિનેકે બાદ.

સવાલ—એક ઝોરતકા હમલ ઇસકાત હોકર ખુન જારી ફુવા ઝોર યે અખર નહીં કે બાઝ આઝાકી ખિલકત ઝાહેર ફુધથી યા નહીં મસલન અંધેરેમેં જીર પડા ઝોર ફેંક દીયા યા યા હમલકે દીનેકે શુધ ગઇ તો ઇસ ઝોરત પર કયા ફુકમ હે ?

જવાબ—યે ઝોરત અખને હવઝ કે ચકીની દીનુંમેં નમાઝ વજેરા તરક કરે ઝોર બાકી દીનુંમેં નમાઝ વજેરા અદા કરે માઝુર કી માનિદ.

સવાલ—માઝુર કીસકો કેહેતે હેં ઝોર ઉસકા કયા ફુકમ હે ?

જવાબ—માઝુર વો હે કે જીસકા હિઝર એક નમાઝકે પુરે વકત બરાબર રહે. ઝોર વો ઉસકે રોકને મેં બે કાશુ હો. જયસે નકસીર (નકસેરી) જારીહો યા ખુને ઇસતેહાઝા યા રીહ યા પેશાબ યા દસત યા પીપ યા પાની કીસી મુકામેં બદનસે દરદકે સાથ નિકલે તો ફુકમ યે હે કે વુઝુ હર નમાઝકે વકત કે ભિયે કરે ઝોર ઇસ વુઝુસે ઉસ વકતમેં જો દરઝ ઝોર નિકલ આવે પડે. માઝુર કે વુઝુમેં વકતકા જના તોડતા હે યા દુસરે હદસકા લાહક હોના મસલન એક ઝોરત મુસતહાઝાને ઝોહરકા વુઝુ કીયા તો અખ ઇસ વુઝુસે નઝદીક ઇમામ આઝમ રહેમતુલ્લા અલયહ કે ખરુજે

ઝોહાર કે વકત તક જો આહે પહે. જ્યાં વકતે ઝોહાર ચુકરા વુઝુ દુદા યા ઇસ ઝોરતકો ઇસવીલાજા કે સીવા દુસરા હદસ યાને મસલન પેશાળ કરને યા પાખાના શીરને યા નકસીર જાને વગેરા વકત કે અંદર લાહકે હુવા તો અબ નાકિસે વુઝુ ઇસ દુસરે હદસઝ લહુકે હય ન પેહેચેકા.

સવાલ—અમર કીસી માઝુરકા સારે વકત નમાઝમેં ખીલ-ઇસતીઆબ ઉઝર નહીં હય બલકે થોડી દેરકો ઉઝર મુનકતા બી હો જાતા હય ઉસકે લિયે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—જુસકા ઉઝર કલીલ ઝમાનેકો મુનકતા હો જાતા. હય વો અદમે ઇનકતાકે જરાબર હય. (માલુલ અબાતર)

સવાલ—કલીલ ઝમાના માઝુરકે હકમેં કયા રખા ગયા હય ?

જવાબ—જુસમે માઝુર ઉઝરસે ખાલી રહેકર નમાઝ અદા ન કર સકે,

સવાલ—માઝુર અપને નજસ કપડેકો બી ધોલે યા ઉસીસે નમાઝ પહેલે ?

જવાબ—અમર ઝોસી હાલત હય કે જો ધોએ તો નમાઝસે ફારમ હોનેસે પહેલે હી શીર દુબારા નજસ હોળએગા તો ઉસકે બગેર ધોએ નમાઝ પહેલે વર ન કપડેકા ધોના વાજબ હય ઇસી તરેહ બદન ઝોર મકાનકા ફુકમ હય. (આલમચીરી)

ફસલ ચોથી.

ગુલસકે અહકામાત.

સવાલ—મફરજ ગુસલમેં કયા કયા ચીજેં ફરજ હંય કે જનકે ખર્ચેર નાપાકી ફર નહી હોતી ?

જવાબ—ત્રીન ચીજે હંય. અવલ મુંહ બરકર કુલી કરના. દુસરો નાકમેં પાની ડાલના. ચાને નાકમે પાની ડાલનેકી હદ ચે હય કે જહાંતક નાકકા અમકા નરમ હય વહાં તક પાની પડોંચ જાય. ત્રીસરો સારે બદનકો ધોના (આલમગીરી)

સવાલ—ગુસલમેં સુન્નતેં કયા કયા હંય ?

જવાબ—ચાર હંય. અવલ દોનું હાથુકો પોહોચુંતક ધોના. દુસરે શરમગાહકો પહેલે ગુસલસે ધોના ખ્વાહ નજમસત હો યા નહો. ત્રીસરે વુઝુ કરના. ચોથે ત્રીન બાર સર ઓર તમામ બદનપર પાની ડાલના. પાની ડાલનેકા તરીકા ચે હય કે પેહેલે ત્રીન બાર પાની સરપર ડાલે શીર ત્રીન બાર હાલને મુંદેપર ડાલે, શીર ત્રીન બાર માથેં મુંદેપર ડાલે. (ફરે મુખતાર)

સવાલ—મુસલહબાતે ગુસલ કયા કયા હંય ઓર કીતને હંય.

જવાબ—આઠહંય. પહેલે નીચત ફર કરને નાપાકીકી કરના. દુસરો હાથ ધોને વકત ખિસમિલાહ પડના ત્રીસરો કીબજેકી તરફ મુંહ કરના ચોથા તમામ બદનપર પાની મલસેના તાકે સારે બદનપર પાની અમકી તરફ પોહોંચ જાય. પાંચવાં એસી જગા નહાના જ્યાં કોઈ ન હોય. છઠા ગુસલ કરતે વકત ખાતેં ન કરનાં. સાતવાં

પાનીમે કમી ઓર ઝિયાદત્તી ન કરના. આઠવાં બાદ ગુસલકે મોટે કપડેસે બદન સાફ કરના. [આલમ ગીરી]

સવાલ—નાકમેં પપડી ખુશક માનએ તહારત હય થા નહીં ?

જવાબ—એશક માનએ તહારત હય. ઇસી તરેહ મુંઘા કુવા આટા નાખુનમે લગા રેહના માનએ તહારત હય પેહેને નાક કી પપડી ઓર આંટકો દુર કરે તબ ગુસલકરે વરના ન હોગા.

સવાલ—કીસીકે બદન થા બાલોંમે મેહેંદી થા રોગન મલા કુવા હો તો યે મેહેંદી થા રોગન માનએ તહારત હે થા નહીં.

જવાબ—યે ચીઝેં માનએ તહારત ઓર ગુસલ નહીં. ઇસી તરેહ નાખુનમેં અગર મેલ થા મીટી ખુશક હો થા તર હો તો બી તહારત હો જાયગી.

સવાલ—દાતોંમે રેશા મોસત કા થા ઓર કોઈ ખાના રેહ-જાએ તો ગુસલ ઉતર જાયેગા થા નહીં ?

જવાબ—ઉતર જાયેગા. હાં અગર કોઈ ચીઝ સખત હોગી સખત થાને મીસ્તી કે જો દાંતુંકી જુકુંકો બંદ કરે ગિસસે બી ગુસલ દુર નહીં હોવા. કે જો પાની પોહોંચને કે માને હે તો ગુસલ નહીં ઊતરેગા.

સવાલ—અંગુઠી ઓર કાનકી બાલીયાં ગુસલ કે વકત ઉતારી જાયેં થા નહીં ?

જવાબ—અગર અંગુઠી થા બાલીયાં એસી સખત હેં કે પાન ઉનકે અંદર નહીં પેહોંચ સકતા તબતો ઉતારના વાજબ હે વર ઇનકો હરકત દેના કાફી હ.

સવાલ—ઝોરતોંકાં ચોટી ઝુંધી કુછકા ખોલના બર વકતે યુસલ કેસા હે ?

જવાબ—ઝરૂરી નહી. ફકત બાલુંકી જડુંમે પાની પોહોંચાએ. હાં અગર બાલ યુલે ફુલે હોં તો અબ ઝોરતું પર સમકા ધોના વાજીબ હે. ઇસ લીધેકે અબ હરજ ઝોર મલકત નહીં રહી, જીસ તરફ કે મરદોં કે ડાઢીકા ધોના ઝોર યુલે બાલોંકા ધોના વાજીબ હે. બ-વજેહ હરજ ન હોનેકે સીરફ જડોંકા તર કરના કાશી નહીં હે. મરદ ઝોરતસે ઝુંધે બાલુંમે મુસતસના હે. અગર મરદકે સરપર બાલ ઝુંધે ફુલે હોં તો મરદ પર બાલોંકા ખોલના ઝોર ચીરના બી વાજીબ હે, (ફુરે મુખતાર સરે વિકાયા)

સવાલ—જેમુ ચોટીસે ઈલાહેદા ઝુંધે હોતે હેં ઉનકા બી બર વકત યુસલ ખોલે યા નહી ?

જવાબ—હાં જેમુઓંકા ખોલના ઝોરતોં પર વાજીબ હે. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કીસી ઝોરતકો સરપર પાની ડાલના નુકસાન કરતાહો તો વો કયા કરે ઝોર ઇસ ઉઝરસે અપને ખાવીંદો ઇમાસે મના કર સકતી હે યા નહીં.

જવાબ—સરકા મસાહ કરવે. ઝોર બાકી બદન ધોલે, ઝોરતકો નહી પહોંચતા હોકે ઇસ ઉઝરસે અપને ખાવીંદો ઇમાસે રોકે. કયું કે વો હકે ખાવીંદ હય. સરીયત મેં રિઆયત હકે ખાવીંદકી કીસ કદર રખી મઠ હય બાએ જોર હય. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર કોઈ સખસ યુસલમેં કુલ્લી કરના શુલ ગયા ઝોર નમાઝ કે વકત તકે ઉસકો યાદ બી નહીં આઈ. અલ-

ખતા ઉસ દરમીયાન એ પાની ઝર પીયા હય તો અબ્બ ઇસ ક્ષણ સકો દુઆરા ગુસલ કરના ચાહીએ ના નહીં ?

જવાબ—ગુસલ દુઆરા કરનેકી કોઇ ઝરત નહીં હય. દર-મીયાનકા પાની પીના બબ્બએ કુલ્હી કરને કે હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—ગુસલ ઓર વુજુ કે લીયે કીસ કદર પાની હોના ચાહીયે ?

જવાબ—એક સાઆ પાની ગુસલકે લીયે. ઓર એક મુદ વુજુકે લીયે ચાહીયે. ઓર કમો ખેલકા બી મુઝાબકા નહીં. એક સાઆ દોસેર છે છટાંક કા હોતા હય. ઓર એક મુદ તીન પાવ દેઠ (૧૧) છટાંક કા હોતા હય. ઓર યે મીકદાર સાઆ ઓર મુદકી ઉસી વકત હય જબકે સીરફ ગુસલ ઓર વુજુ કરે. ઓર અમર ગુસલ કે સાથ વુજુ કરે તો એક મુદસે વુજુ કરના અલાવા સાઆ કે હય. ઓર વુજુમેં મુદકી કેદ જબ હી હય જબ ઇસતીનજ ન કરે ઓર અમર ઇસતીનજ કરે તો મુદકે વઝનસે એક રતલ પાની જો ડેર (૧૧) પાવ સે ઝિયાદા હોતા હય ઓર લે લેવે ઓર બાઝ મશાયેખકે નઝદીક યે મીકદાર સાઆ ઓર મુદકી કમસે કમ પાનીકે બમાન કી ગઘ હય. વલ્લાહો આલમ બિસસવાબ. (આલમગીરી)

સવાલ—જનાબત વાહી કે ગુસલકી જગા ઓસી મીલે કે જહાં બે પરદગી હો તો કયા કરે ?

જવાબ—અમર જનબી મરદ હય ઓર બે પરદગીબા મરદોસે હોતી હય તો કુછ પરવા ન કરે, મરદોં કે રૂબરૂકી નહાલે. ઓર ઓરત ઓરતોં કે સામનેહી ગુસલ કરલે. કયુકે નઝર કરના જુન્સકા હમ જુન્સકી તરફ ખરીફ તર હય. બર ખિલાફ એર જુન્સી ઓર અમર જનબી ઓરત હય ઓર બે પરદગી મરદોં સે હોતીક

તો મેં જોરત તમમમુમ કરલે. અમર ખોદે જાતે રહેને વકતે નમાઃ
કા હો વરના તાખીર કરે અસલીમે. (ફરે મુખતાર)

સવાલ—પાનીસે ઇસતીજ જી કરે શા નહીં.

જવાબ—ઇસતીજતો કીસી સુરતમેં ન મરદ મરદો કે સામં
ન જોરત જોરતોંકી મોબુદગીમેં કર સકતી હય. કયું કે અવલતે
નજસતે હકીકી ઢેલુંસે ફર હોમદ હય. અમ સીરફ પાનીસે ફરીયા
હાસલ કરના હય. જોર અમર કાશ નજસતે હકીકી ઝાયેલ નહ
જી કુદ હય તો નજસતે હકીકી મલીઝ બકદરે દીરહમ માનમેં
સલાત નહીં. જોર કશફે જોરત જેર કે સામને સજ તરેહ હરામ હ

ફસલ પાંચમી.

તમમમુમકા ખયાન.

સવાલ—તમમમુમ કિસકો કેહતે હંય ?

જવાબ—ભુતતમેં તમમમુમ મુતલક કસદકો કેહતે હંય. જો
ઇસતીજાહે શરઅમેં તમમમુમ કિસ કસદ કો કેહેતે હંય કે જો પા
કરનેવાલી મીટટી શા જીન્સ મીટટીકી તરફ તહારત હાસલ કરનેકી મરજ
કીયા જાતા હય. જોર યે મખસુસાત જીમતે મોહમદ સજ્જાસે હ

સવાલ—તમમમુમ કીમ કીમ ચીજ પર જાયેઝ હય ?

જવાબ—મીટટી જોર જીન્સ મીટટી પર ચાને પથર, ચુના, જે
મુલતાની, સુરમા, હાલ્વાલ મેઝેક, ચાકુત, જખર જદ, શીશા, અર્ધ
મીંદકા, નમક, વગેરા હન સજ પર ફરસત હય.

સવાલ—તથમમુમને સરતે ક્યા ક્યા હંચ ?

જવાબ—સાત સરતે હંચ, ૧ ઇસલામકા હોના, ૨ નીચત કરના. ૩ મસાહ કરના. ૪ તીન યા ત્રિયાદા ઉમલીયુંસે મસાહ કરના. ૫ મીટી યા જીનસ મીટીકા હોના. ૬ મીટી યા જીનસ મીટી કા પાક હોના. અગર મીટી નાપાક ખુસક હય તો ઉસપર નમાઝ દુરસત હય. મગર ઉસસે તથમમુમ દુરસ્ત નહીં. વો મુસતઅમીલ પાની કી માનીંદ પાક હય. પાક કરનેવાલી નહીં ૭ પાનીકા નહોના હકીકતન (હકીકતન યે કે પાની કા અસલા મોબુદ ન હોના ખવાહ મુસાફર હો યા મુકીમ શહેર મેં હોયા ખાહીર (શહેર વકાયા) ન કર સકના ઓર યે ફકદાને આખકી સરત મખસુસ હય જવાબે નમાઝે ફરજ કે લીયે)

સવાલ—તથમમુમ કે રકન જવાન કરો ?

જવાબ—તથમમુમ મેં અવલ રકનદો ઝરખ હેં યાઅને અવલ ઝરખ મીટી પર મારકર મુંહ પર મસાહ કરે ઓર ઝરખ મારકર દોનું હાથુંકા મસાહ કરે કોહોનીયું વક. દુસરા રકન તથમમુમકા ઇસતીઆજ હય. યાને એસે તોર પર મુંહ ઓર હાથું પર મસાહ કરે કે કોઇ મકામ મસાહસે ખાલી ન રહે.

સવાલ—તથમમુમકી સુન્નતે જવાન કરો ?

જવાબ—એક બિસ મિદાહ કહના. દુસરા દોનું હથેલીયુંકા અંદરકી વરફસે મીટી પર મારના. ત્રીસરા હથેલીયુંકા મીટીપર રખકરકે આંગ્રેક ખીંચના. ચાર હથેલીયુંકા પીછે કો હટાના. પાંચ હાથુંકા ઝાડના. છઠી મીટીપર હાથ રખને કે વક્ત ઉમલીયુંકા કુલાદા રખના. સાતવીં વરતીજ યાને અવલ ચહેરે કા મસાહ કરના શીર હાલને

હાથકો શીર બાયેં હાથકો મસાહ કરના. તયમમુમકા અન્ન તરીકા યે હથ કે દાહને હાથકી હુંગલી ઉમલીકી તરફસે બાયેં હાથકી ત્રીન ઉમલીયાં બેકર મયે ઠોડી હથેલી કે ઉપર ઝાહેર સીધે હાથકી હુંગલીયું કે સરોસે ઠાહોતીયોં તક ખીંચે. બાહ ઉસકે હુંગલી ચહાદત ઝોર અંત્રુકે ઝોર બાકી હથેલી સે ગ્રાયાં હાથકા મસાહ કરે. હાંગલીયું કે સરોં તક ઇસી તરેહ શીર બાયેં હાથકો મસાહ કરે. (ચરેવકાયા) આઠવીં પચ દર પચ ખીંચા તવકકુદ મસાહ કરના. ઇસ તરેહ કે અમર પાનીકા ઇસતેમાલ કીયા જતા તો અનુવ મુતકદમ પુશકં ન હોતા. (ગાયત્રુલ અવતાર)

સવાલ—તયમમુમ કરના કીસ કીસ ચખસકો જાયેહ હથ ?

જવાબ—અવલ, ઉસ ચખસ કો જો આજીઝ હો. ઉસ મુતલક પાનીકે ઇસતેઅમાલસે જો કારીહો ઉસકી તહારતકો બ સખળ દુરી એક મીલકે. એક મીલ ચાર હઝાર મઝકા હોતા હે ઝોર મઝ ચોવીસ હુંગલીકા ઝોર હુંગલી છ જવકી ઝોર મીલકા ફાસલા મુખતાર કાલમેં જનીબે તવજ્જેહ હથ ચાને ઇસતરફ કો જ રહા હથ ઉસી તરફ પાની એક મીલ પરહો. હાયેં બાયેં જનિબકા મીલ મોતખર નહીં (ચરેવકાયા) ફુસરે ઉસ ચખસકો જો બ સખળ લાહક હોને ખીમારી ચા બ ખોદ ઝિયાદતી ખીમારી કે ઇસતેમાલ પાનીસે આજીઝ હો. તીસરે ઉસ ચખસકો ઇસકો પાની લેનેમેં ફુલમનકે સખળસે ખોદ આખર જનેકા હો. મસલન ઝોરત કો મરહ ફાસિક કા, મુદ્દીસ ચા મકર-ઝકો કરઝ ખુવાહ કે કેદ કર લેનેકા ખોદ હો ચા જન જનેકા ખોદ હો આમ હથ ઇસસે કે ચે ફુલમન આદમી હો ચા જેર આદમી મસ-લન સાંપ ચા આમ, વજેરા.

સવાલ—આખે મુતકકે ઓર કાશીકો કેદ કીસ વાસતે લગાઈ
ગય હય ?

જવાબ—યે કેદ ઇસ વાસતે હય કે આખે મુકદ્દમ ઓર ગેર
કાશી ખમંઝલે માફુમ કે હે. ચાને અગર કીસી શખસ કે પોસ આખે
મુકદ્દમ ચાને ગુલામ કેવડા આખે બાકશા, આખે તરખુઝ વગેરા મોબુદ
હય તો ઇસ પાનીસે વુઝુ નહીં કર સકતા. યા ગેર કાશી ઇસ કદર
પાની હય કે બાદ ઇસસે વુઝુ કરલે ચા નખસતે હકીકી જો કપડે.
ઓર બદન કે માનએ નમાઝ લગી હુધ હય દુર કર લે તો ઇસ
કદર પાનીસે બી વુઝુ દુરસ્ત નહી. કપડે ઓર બદનકો ધોવે ઓર
વુઝુ કે બદલે તયમમુમ કર લે. સખ કે નઝદીક યા બકદરે રહે પયાસ
પાની હય આમ હય ઇસસે કે અપની પયાસ હો યા ગેરકી આશના
હો યા અજનબી તો ઇસ સખ સુરતુંમે આવુબુદ કાશી પાની વુઝુ કે
લીયે હોનેકે ફીર ગેર કાશી સમજ ગયા ઓર તયમમુમ જાયઝ હુવા.
(દુરે મુખતાર)

સવાલ—જન નમાઝોમેં બ સખખ ખોદ મખલુકકે તયમમુમ
કરકે નમાઝ પઢના જાયઝ હુવા હય જેસે કે ઓરતકે મરહે ફાસિક
કે સખખ મુદ્દમયુંકો કરઝ ખુવાહકે સખખ વગેરા. આયા બાદ
રહે ખોદ ઇન નમાઝોકા ઇઆદા હય યા નહીં ?

જવાબ—અગર યે ખોદ મરહે ફાસીક ઓર કરઝ ખવાહકે
દીવાનેસે પેદા હુવા હય તખ તો બાદ રહે ખોદ ઇસ નમાઝકા ઇઆદા
હય ઓર અગર મરહે ફાસિક ઓર કરઝ ખવાહ વગેરા કો દેખ કર
ખુદ બ ખુદ ખોદ પેદા હુવા હય તો નમાઝકા ઇઆદા નહી.

સવાલ—ઇસકી કયા વજેહ કે જો ખોદ કીસીકે દીવાનેસે

પેદા હો. ઉસકે રહેસે તો ઇઆદા નમાઝકા હુવા ઓર જો ખુદ જ ખુદ પેદા હો. ઉસસે ઇઆદા નમાઝ કા નહીં ?

જવાબ—ઈસકી વજેહ યે હક કે જો ખોદ્ કીસકે દીવાને સૈં પેદા હુવા ઓર ફિર ઉસને તથમમુમ કર કર નમાઝ પઢી તો ચે. ઈજઝ બંદે કા જનિબસે પેદા હુવા ઓર ફેલે ઇઆદ હકકુદ્દાહકે ઇસકાતમેં મોઅતબર નહીં ઓર જો ખોદ્ જગેર કહે દુશમન કે ખુદ જ ખુદ ઉસકો દેખકર પેદા હો ગયા તો વો એસા હક જેસે મરજ પેદા હો ગયા. સુકે ઉસકો પેદા કરને મેં કોઇ દરમીયાનમેં નહીં હક વો અદ્દાહી કી તરફસે હક ઇસલિયે ઉસપર ઇઆદા નમાઝકા ફકમ નહીં.

સવાલ—અગર કીસીને કુરાન પઢનેકે લીયે યા કબરસ્તાનમેં જાને કે લીયે યા દફન મઘયતકે લીયે યા અઝાનકે લીયે યા કીસી ઓર ગેર મકસુદા ઇઆદત કે લીયે તથમમુમ કીયા તો ઇસ તથમમુમસે ફરજ નમાઝ અદા કર સકતા હક યા નહીં ?

જવાબ—ઈસ તથમમુમસે ખીલ ઇતતેફાક ફરજ અદા નહીં કર સકતા. કયું કે તથમમુમમેં એસી ઇઆદત મકસુદાકી નીયતકી સફત હક કે જો જગેર તહારતકે સહી નહીં ઓર યે સખ ખાતેં મઝકુરા સવાલ જે તહારતબી દુરસત હક ઇસ લિયે ઇસ તથમમુમસે નમાઝે ફરજ દુરસત નહીં. (આલમગીરી ઓર શરે વકાયા)

સવાલ—અગર આજઝને સિબ્દએ તીલાવત કે લીયે ત્યા નમાઝે જનાઝા કે લીયે તથમમુમ કીયા તો ઇસસે શી ફરજ પઢ સકતા હક યા નહીં ?

જવાબ—હાં ઇસ તથમમુમસે ફરજ નમાઝેં પઢ સકતા હય. કયું કે યે દોનોં ખીલા તહારત ફરસત નહીં ?

સવાલ—કયા નમાઝે જનાઝકો ઇસ હાલતમેં કે પાસ પાની એભુદ હય ઓર તનફરસત બી હય સીરફ તથમમુમસે અદા કર સકતા હય ?

જવાબ—હાં અદા કર સકતા હય. જખકે નમાઝે જનાઝા ફેત હો જને કા ખોફ હો, અમરચે જુનખી ઓર હાથઝા કયું ન હો અમર વલીએ મધયતકો ફરસત નહીં. ઇસી તરેહ કસુફ ઓર ઇદેનકી નમાઝકે બી બખોફ ફેત હો જનેકે તથમમુમસે સહી આદમી ઓર પાનીવાલા પઢ સકતા હય. અરજ જો નમાઝેં અપના ખલીફા નહીં રખતી હંથ વો ફેત હો જનેકે ખોફસે તથમમુમકે સાથ બા વભુદ હોને પાનીકે ઓર તનફરસતીકે પઢી જા સકતી હંથ યે ફુકમ કુલ નમાઝ ફેત હોનેપર હય ઓર અમર મુકતદી વુજુ કરકે ચરીફ હો સકતા હય. બાઝ નમાઝમેં તો તથમમુમ અબ ફરસત નહીં રહા. (માયવુલ)

સવાલ—કયા સિજદએ તીલાવતકો એસી હાલતમેં તથમમુમસે નહીં કર સકતા ?

જવાબ—નહીં કર સકતા કયું કે ઇસકે ફેત હો જનેકા ખોફ નહીં વુજુ કરકે કર સકતા હય.

સવાલ—જુમેકી નમાઝ બી તથમમુમસે બ ખોફ ફેત હો જનેકે પઢ સકતા હય યા નહીં ?

જવાબ—ઇસ નમાઝ કો બી નહીં પઢ સકતા કયું કે જુમેકા ખલીફા ઝોહોર મોભુદ હય. [ફુરે મુખતાર]

સવાલ—એક સખસ કુવે પર પોહોંચા મગર રસી ડાલ ન હોનેસે પાની લેનેસે આજીઝ હય અબ ઇસ સખસ પર બી તથમમુમ દુરસત હય યા નહી ?

જવાબ—દુરસત હય બ શરતે કે ઉસ કે પાસ કોઇ કપડા એસા ન હો કે, ઉસકો કુવેમેં ડાલકર ઓર નીચોડ કર વુઝુ કર સકે.

સવાલ—એક સખસ કે પાસ કપડાતો હય મગર કીમતી હય અગર ઉસકો કુવે મેં ડાલે તો કપડા પીગડ જાનેકા અદેલા હય ચે સખસ વુઝુ કરે યા તથમમુમ ?

જવાબ—અગર બ કહરે અરત પાનીકી કીમતસે ઝિયાદા નુકસાન ઇસ કપડે કે તર હોનેસે લાઝિમ આવે તો તથમમુમ કરે વર ન ઉસ સુરતસે કુવેમેં ડાલકર વુઝુ કરે.

સવાલ—એક [ગુસલવાલે] જુનખી આદમી કે સાથ જાનવર હય ઓર પાની સીરફ ઇસ કદર હો કે ગુસલ કરલે યા જાનવરકો પીલાદે અબ ફરમાઇયે કયા કરે ?

જવાબ—અગર ઉસકે પાસ એસા જરતન મોજુદ હય કે જીસમેં ગુલસકા પાની (મસસાલા) જમા હો સકે તો ઉસ જરતનમે બેઠ કર ખુદ ગુસલ કરે ઓર ઉસ મસસાલાસે જાનવરકી ફરજો તીજનગી કરે ઓર અગર એસા જરતન નહીં હય તો ખુદ તથમમુમ કરે ઓર પાની જાનવર કે પીલાવે.

સવાલ—એક સખસને બ સખખ પાની ન હોનેકે તથમમુમ કીયા ઓર શીર પાની ઉસકો બાદ તથમમુમકે મીલ ગયા મગર ઉસ વકત હીસી એસે મરઝમેં યુખતીલા ફુવા કે ગુસલ યા વુઝુ કરના.

।ਕਿਸਾਨ ਢਯ ਤੋ ਅਯ ਵੋਛੀ ਤਥਮਮੁਮ ਪੇਛੇਵਾ ਯਾਤੀ ਰਛਾ ਯਾ ਔਰ
।ਥਮਮੁਮ ਕਰੇ ?

ਯਵਾਯ—ਵੋ। ਤਥਮਮੁਮ ਕੇ ਯ ਛਾਥਤੇ ਪਾਨੀ ਨ ਛੋਕੇ ਕਿਆ ਮਯਾ
ਯਾ ਯਾਤਥ ਛੁਵਾ ਯਸਥੀਥੇ ਕੇ ਅਸਯਾਯ ਕਾ ਮੁਤਮਯਥਰ ਛੋਨਾ ਪਛੇਥੇ
।ਅਸਤ ਕੇ ਸੁਮਾਰ ਔਰ ਕੀਥਾਥਤ ਕਰਨੇ ਕੋ ਮਾਨੇ ਢਯ ਤੋ ਅਯ ਛੁਸਰਾ
।ਥਮਮੁਮ ਛੁਸਰੇ ਸਯਯਥੇ ਕਰੇਮਾ।

ਸਵਾਲ—ਔਕ ਨਮਾਯ ਕੇ ਤਥਮਮੁਮਸੇ ਕਥ ਵਕਤਕੀ ਨਮਾਯੇ
ਮਛਾ ਕਰ ਸਕਤੇ ਛੰਯ ਯਾ ਸੀਰਕੇ ਓਸੀ ਵਕਤਕੀ ?

ਯਵਾਯ—ਛਮਾਰੇ ਨਯਛੀਕੇ ਤਥਮਮੁਮ ਮੁਤਥਕ ਯਛਵਾ ਢਯ ਵਯੁ
ਯੋਰ ਗੁਸਥਕਾ ਤੋ ਯੁਸਤਰਾਛ ਔਕ ਵਯੁ ਔਰ ਗੁਸਥਸੇ ਕਥ ਵਕਤੁੰਕੀ
ਨਮਾਯ ਕਰਕ ਔਰ ਨਿਛਥ ਅਛਾ ਕਰ ਸਕਤੇ ਛੰਯ ਯਸੀ ਤਰੇਛ ਯਸਸੇ
ਮੀ ਅਛਾ ਕਰ ਸਕਤੇ ਛੰਯ।

ਸਵਾਲ—ਅਮਰ ਤਥਮਮੁਮ ਕਰਤੇ ਵਕਤ ਅੰਗੁਠੀਥੋਕੋ ਓਤਾਰੇ
ਨਛੀਂ ਤੋ ਤਥਮਮੁਮ ਯਥੇਯ ਛੋਮਾ ਯਾ ਨਛੀ ?

ਯਵਾਯ—ਅਮਰ ਓਤਾਰੇ ਅੰਗੁਠੀ ਔਰ ਯੁਠੀਯੁੰ ਕੇ ਤਥਮਮੁਮ ਛੁਸਰਨ
ਨ ਛੋਮਾ ਕਯੁੰ ਕੇ ਮਸਾਛਕੇ ਵਕਤ ਅੰਗੁਠੀ ਔਰ ਯੁਠੀਯੁੰਕੀ ਯਮਾ ਮਸਾਛਸੇ
ਯਾਛੀ ਰਛੇਮੀ। ਛਾਂ ਅਮਰ ਯੁਠੀਯੁੰ ਔਰ ਅੰਗੁਠੀ ਕੋ ਯਮੇ ਸੇ ਛਟਾਥੇ ਔਰ
ਮਸਾਛ ਓਸ ਮਕਾਮਕਾ ਕਰਥੇ ਤੋ ਸ਼ੀਰ ਨ ਓਤਾਰੇ, ਤਥਮਮੁਮ ਛੁਸਰਤ ਛੋ।
ਯਥੇਮਾ। (ਆਥਧੁਥ ਅਵਤਾਰ)

ਸਵਾਲ—ਕੋਥ ਸਯਥਸ ਯੁਛ ਤਥਮਮੁਮ ਨਛੀਂ ਕਰ ਸਕਤਾ ਤੋ।
ਤੋ ਕਯਾ ਛੁਸਰ ਓਸਕੋ ਤਥਮਮੁਮ ਕਰਾਛੇ ?

ਯਵਾਯ—ਛਾਂ ਕਰਾਛੇ, ਓਨੀਛ ਛੋ ਯਰਥੁੰ ਕੇ ਸਾਥ। ਅਵਥ ਯਰਥ
ਸੇ ਓਸਕੇ ਮੁਛੀਕੋ ਮਸਾਛ ਕਰਾਛੇ ਪੁਰੀ ਤਰੇਛਥਰ ਯਾਮੇ ਪੁਰੇਂ ਤੋਰਥਰ ਯਥ

તરિક કે અમર એક બાથ યા નથનુંક કીનાઈકો યા દીવારે નાકકો છોડ દેમા તો તથમમુમ દુરસત ન હોમા ખ્વાહ દુસરેકો તથમમુમ કરાદે યા ખુદ કરે. (માયવુલ અવતાર) દુસરી ઝરબકે સાથ અપને એક હાથસે ઉસકે એક હાથકો ઓર દુસરે હાથકો મસાહ કરાદે મમર નીયત તથમમુમ કરનેવાલેપર હમ ન કરાનેવાલેપર. (માયવુલ અવતાર)

સવાલ—એક મુસાશીર કે પાસ દુસરા આદમી એસાહે જસસે પાનીકા હાલ ફરીયાદત કરસકતા હમ લેકિન ઇસ મુસાફરને બજેર ફરીયાદત કીયે તથમમુમસે નમાઝ પઢવી. બાદ નમાઝકે ઉસ આદમીસે ફરીયાદત કીયા ઓર ઉસને કરીબ પાની બતલા દીયા અબ યે નમાઝ જાયેઝ ફુધ યા નહી ?

જવાબ—યે નમાઝ જાયેઝ નહીં ફુધ, હાં અમર યે મુસાશીર પેહલે નમાઝસે ફરીયાદત કરતા ઓર વો ન બતાતા તો શીર મુસાશીર તથમમુમ કરકે નમાઝ પઢતા. ઓર બાદમે પાનીકે કરીબ હોનેકા નીશાન દેતા તો ઇસ સુરતમેં નમાઝ જાયેઝ હો જતી. ઇસ લીયે કે જો ઇસપર વાજબ થા યાને તલાથ વો ઇસ મુસાફરને કરવીયા ઓર પેહેલી સુરતમેં મુસાફરને તલાથકે તરક કર દીયા ઇસલીયે નમાઝ જાયેઝ નહીં ફુધ. (આલમ ગીરી)

સવાલ—અમર મુસાશીર બજેર તલાથ કીયે પાનીકે નમાઝ પઢ સે તો કેસા ?

જવાબ—ગુનેહગાર હોમા ક્યુકે ઉસને ઉસ ચીઝકો તરક કીયા જો ઉસપર વાજબ થી યાને તલાથ.

સવાલ—અમર પાની મીલને કી ઉમીદમેં તંમ વકત હોજાયે તો યે ઇનતઝાર કેસા ?

जवाब—मुसतब है. आपर वकते नमाज तक धिरेआर करना और अगर छेद न हो तो ताप्पीर न करे. (आलमगीरी)

सवाल—एक काहिरने छस्लाम खानेसे पेहले तयममुम कीया और दुसरेने पुछु कीया. आया ये दोनुं जाद छस्लामके नमाज छिसे तयममुम और पुछुसे अदा कर सकते हें ?

जवाब—जसने तयममुम कीया हय वो धनहुत तरईन थाने नजदीक छाम आजम और छिाम मोहमद रहे० नमाज नही अदा कर सकता. कयुं के तयममुम में नीबत शरत हय और वो छस्लाम खानेसे पेहले नीबतका अहलही न था और जसने पुछु छस्लाम खानेसे पेहले कीया था वो जाद छस्लामके नमाज छिसे पुछेसे पढ़ सकता हय के पुछु में नीबत शरत नहीं हय. (आलमगीरी)

सवाल—अगर कीसीके आघेसे जियादा आजा जम्मी हों तो वो क्या करे ?

जवाब—तयममुम करे. शुमारकी राहसे पुछुमें और पेमाछकी राहसे गुसलमें. (मायतुल अवतार)

सवाल—क्या तयममुम और घौना जमा नही होता ?

जवाब—हां ये दोनुं जमा नही होते.

सवाल—एक मुसाहीर के पास पानी हय मगर य गुमान छिसे के ये पानी काशी नहीं हय तो अय्य क्या करे ?

जवाब—पुछु करके दुआरा नमाज पढ़ेमा.

सवाल—एक मुसाहीरने तयममुम करके नमाज शुरू की और असनाये नमाजमें दुसरे शम्सके पास पानी माबुम हुवा तो अय्य क्या करे ?

જવાબ—અમર ઉસકો ગુમાન માલીબ હય કે પાની માંગનેસે દે દેગા તો નમાઝ કે તોડદે. ઝોર અમર નદેને પાનીકા ગુમાન હય તો નમાઝ ન તોડે ઝોર અમર પહેલે નમાઝસે એસા સખસ પાવે ઝોર ફીર ઉસસે બઝેર માંગે હુવે સીરફ ઇસ ઝનપર કે યે પાની માંગનેસે ન દેગા તયમમુમસે નમાઝ પડેગા તો ફુરસત ન હોગી. કયુકે ઇસ વકતમેં કુદરત ઝોર ઇબ્રઝ મશકુક ફીહા નહીં ઝોર અમર સક્કી હાલતમેં નમાઝ પુરી કરલી ઝોર ફીર બ્વાહ નમાઝકે ઉસ સખસસે પાની માંગા ઝોર ઉસને દે દિવા ચાને ખ્વાહ કીમતસેહી પાનીદે મગર કીમત હસવરસે ઝિયાદા ન હો તો ફીર વુજુ કરકે નમાઝ પડે ઝોર અમર પહેલે ઇનકાર કીયા ફીર દેહીયા તો નમાઝ પહેલે તયમમુમ કે સાથ ફુરસત હુધ લેકિન અબ તયમમુમ જતા રહા.

સવાલ—હો બરતનોં મે પાની બરા હય ઝોર ઇનમેં મે એક બરતનકા પાની પાક હય ઝોર દુસરે કા નાપાક ઝોર મુસક્કી નહી જનલા કે નાપાક કેનસા હય ઝોર પાક કેનસા એસી સુરતમેં કયા કરે ?

જવાબ—તયમમુમ કરે (સરે વકાયા)

સવાલ—કેહી વજેરાકો અમર પાની ઝોર મીટી દોનુંપર કુદરત ન હોતો કયા કરે ?

જવાબ—બ સખબ કુરમતે ઝોકાત નમાઝીયુકે મુસાબા હો જાયેં ચાને રકુ સલુહ કરેં વુજુબન અમર પાક ઝમીન પાએં વરન નમાઝકા હચારાહી કરેં. ખડે હોકર ફીર બબ પાની ઝોર મીટી વજેરા પર કુદરત હાસીબ હો તો ઇસ નમાઝકા ઇઆદા કરેં.

સવાલ—અગર કીસીકે દોનું હાથ ઓર દોનું પાઈ કરે હવે હોં ઓર ચેહરે પર ઝખમ બી હો વો કીસ તરેહ નમાઝ પઢે ?

જવાબ—હિસસે તહારત ઉઠે મઝ, બિહું તહારત યાને તયમ-મુમ ઓર વુજુકે નમાઝ પઢે ઓર અગર એક હાથ યા એક પાઈ યા કુછ ચેહરા સલામત હે તો હિસીકા વુજુ કરલીયા કરે ઓર અગર સીરફ ચેહરા હી સલામત હે તો ચેહરેકા મટી પર મલ લીયા કરે. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—સફરમેં એક મરદ હથ ઓર એક ઓરત, મરદપર ગુસલ જનાબત હથ ઓર ઓરત પર ગુસલે હેઝ ઓર વહાં એક મઘ થતબી હથ ઓર પાની સીરફ ઇસકદર હે કે એક કો કાફી હો તો અજ યે પાની કાન ઇસતેમાલ મેં લાવે ?

જવાબ—અગર યે પાની ઇનમેસે કીસીકો મીલક હથ તો માલીકહી પર સરફ કરના હિસ પાનીકા ઉલા હથ, ઓર અગર વો પાની સખકી મીલક હો તો મઘત મુસતહક હે. સખ તયમમુમ કરેં ઓર અગર પાની મગાહ હે તો જુનબી સખસે ઉલા હે કીયુકે નજ-સત જનાબતકી સખસે અશક હે. (આલમગીરી માયતુલ અવતાર)

સવાલ—ગુસ્થ ઓર વુજુકે તયમમુમકા તરીકા એકહી તરેહ પર હે યા કુછ ફરક હે ?

જવાબ—એક હી તરેહ પર હે.

સવાલ—એક મીટીસે કઇ આદમી યા એકહી સખસ કઇ મરતબા તયમમુમ કર સકતા હે યા નહી ?

જવાબ—એક આદમી કઇ મરતબા કર સકતા હે ઓર એક જમાઅતબી કર સક્તી હે, મીટી પાની મુસતઅમિલકે ફુકમમેં નહી હથ. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—તયમમુમ કીન કીન ચીઝુંસે દુટ જતા હય ?

જવાબ--જન ચીઝુંસે તયમમુમકી અસલ યાને વુઝુ ઓર
ગુસલ જતા રહતા હય ઇન્દીસે તયમમુમ બી દુટ જતા હે.

સવાલ—તયમમુમ ખાતિલ કય હોતા હે ?

જવાબ--જપકે વો શરાયત જો હમ ઉપર લીખ આએ હે
ઉઠ જવે તયમમુમ ખાતિલ હો જાવેગા.

સવાલ—શુનખીકો પાની મીઠા મગર ગુસલકે વકત કોઝ
અઝવ બાકી રહ ગયા. બાદ ઇસકે હલસે અસગર હો ગયા શીર દોનું
હલસુંકે લીયે એક તયમમુમ કીયા બાદ ઉસકે ઇતના પાની મીઠા
કે વુઝુ ઓર બકીયા અઝુવે જેર મગસુલા જનાબતકો કીશાયત કરતા
હે તો અબ કયા કરે ?

જવાબ--વુઝુ ઓર બકીયા અઝવ જેર મગસુલા દોનુંકો ધોવે
તયમમુમ દોનું હલસુંકો ખાતિલ હો જાયેગા. ઓર અગર ઇતના પાની
હે કે સીરફ બકીયા અઝવે જેર મગસુલાકો કીશાયત કરતા હે ન વઝુ
કા તો ગુસલકે હકમે તયમમુમ દુટ ગયા. ઓર વુઝુકે હક મેં બાકી
હે ઓર અગર સીરફ એક કે લીયે કાશી હે ખવાહ ઉસસે વુઝુ કર
લેયા અઝુવે જેર મગસુલાકો ધો લે તો પેહેલે ઉસ અઝવકો ધોયે જો
ગુસલમેં બાકી રહા હે. મગર વો તયમમુમ જો વાસતે હલસે અસગર
કે યા નઝદીક હમામ મોહમદ ર૦ કે દુટ ગયા. ઉસ હલસકા તયમમુમ
જુબારા કર લે ઓર હમામ અજુ ગુસલ ર૦ કે નઝદીક વો પેહેલા
તયમમુમ બદલવુર હે ઓર અગર ઇસને ઇસ કદર પાનીસે વુઝુ
કર લીયા ઓર અઝવે જેર મગસુલાકો નહી ધોયા તો જનાબતકે હકમે

હિસકા તથમમુમ દુટ ગયા દોનું રિવામતું કે મુવાદિંક તો અળ શીર તથમમુમ કરેગા. (શરેવકાયા)

સવાલ—એક શખસને એક જમાઅતકો જંગલમે પાની મુખાહ કીયા. યાને એક જમાઅતકો તથમમુમ કરતે દેખકર કહાકે અથ જમાઅત વાલો તથમમુમ મત કરો. યે પાની હે જો તુમમેં સે ચાહે વુઝુ કર લે ઓર વો પાની એક શખસકે વુઝુ કે લામક હે. ઇસ સુરતમેં જમાઅત વાલુંકો કયા કરના ચાહીયે. ઓર અગર યું કહા કે ઇસ કદર પાની મેને તુમ સખકો દીયા તો કયા કરના ચાહીયે. મુદ-સસિલ ઇસ મસલેકા જવાબ દેના ચાહીયે ?

જવાબ—સુરતે અવલમેં જળ એક શખસ વુઝુ કરેગા. સખકે તથમમુમ ખાતિલ હો જાઈએ. કયુંકે હરેકકો ઇલાહેદા ઇલાહેદા કુદરત ઇસકદર પાનીકી હાસલ હુક કે જીસસે વુઝુ કર સકતા થા. ઓર ફુસરી સુરતમેં કીસીકા બી તથમમુમ ન જાયેગા કયુંકે હિસ મોહુળ પાનીમેં સખકા હીસા હય ઓર હર એકકા હીરસા ઇતના નહીં જો વુઝુકો કાશી હો તો જોયા કીસીને પાની અપની તહારત કે મુવાશીક નહી પાયા. હાં અગર સખ મીલ કર એક શખસકો પાની હીખા કરદેં તો ઇમામ આઝમ ર૦ કે નઝદીક તથમમુમ હિસ શખસ પર હય કે જીસકો જમાઅતને પાની હીખા કીયા હય ખાતિલ ન હોગા કયુંકે હીખા મુશતરીક અથકા ઇમામ કે નઝદીક દુરસત નહીં. તો જોયા પાની મીલક વાહીખપર હી હય ઓર સાહખીન રહ૦ કે નઝદીક તથમમુમ હિસ શખસકા જીસકો પાની જમાઅતને દીયા હય જાતા રહા હે હિસ શખસકો હિસી પાનીસે વુઝુ દુરસત હય.

ફસલ છઠી

મોઝુ પર મસાહકા બયાન

સવાલ—મોઝુ પર, મસાહ કરના કયસા હય ?

જવાબ—ફુરસત હય. હઝરત ઇમામ અબુ હનીફા ર૦ ને અકામદમેં અલામત એહલે સુન્નત વલ જમાઅતસે ઇસકો રખા હય.

સવાલ—કયા સફર ઓર હઝર દોનુમેં ફુરસત હય ?

જવાબ—હાં દોનુમેં ફુરસત હય. મગર મુદતકે તઅયુનમેં મુકીમ ઓર મુસાફર કે હકમેં ફરક હય.

સવાલ—કયા ફરક હય ?

જવાબ—મુકીમ કી મુદતે મસાહ એક દીન રાત હય વકતે હફસસે * ઓર મુસાફરકી મુદતે મસાહ ત્રીન રાત દીન હય વકતે હફસે. અબ ઇસ અરસે એક રાત દીન યા ત્રીન રાત દીનમેં જબ હફસ હો તમામ વુજુ કરે મગર પેર ન ધોવે જીસપર મસાહ કરતા રહે, ઓર યે હુકમ બે વુજુ કે લીયે હય જનાબત વાલોકે લીયે નહીં હય.

* એક મુકીમને મુબહ કે વકત વુજુ કરકે મોઝા પહેના ઓર ઉસ્કે દિન કે ગયારા બન્ને વુજુ હુથ અબ દુસરે દિન ગયારા બન્ને તક જબ હફસસે વુજુ કરે બનયે પેર ધોને કે મોઝુ પર મસાહ કરતા રહે. અબ દુસરે દિન ૧૧ બન્નેકે વકત અગર બા વુજુ હો તબ તો સિફ્ત દોનોં યે મોઝુસે નિકાલ કર ધોવે. બાકી વુજુ ફુરસત હય ઓર અગર બે વુજુ હો તે અજ સરે નવ તમામ વુજુ મબે પયરોં કે પાની કે સાથ કરે, ઇસ તરે મુસાફર ત્રીન રાત દિન તક હફસસે મસાહ કરતા રહે.

સવાલ—મુકીમને મોઝે પર મસાહ કીયા ઓર એક રાત દીન ગુઝરને સે પહેલે મુસાશીર હુવા યા મુસાશર એક રાત દીન ગુઝરને સે પહેલે મુકીમ હો ગયા તો અબ દોનું કે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—મુકીમ અગર એક રાત દીન ગુઝરનેસે પહેલે મુસાશીર હુવા તો ઉસકે લીયે મુદતી મસાહ તીન રાત દીન જે મુસાશીર કે લીયે હય મુકરર હો જયગા ધસી તરેહ અગર મુસાશીર તીન રાત દીનસે પહેલે કે જે ઉસકી મુદતે મસાહ હય મુકીમ હો જાએ તો અબ ધસ મુસાશીર કી મીઆદે મસાહ એક દીન રાતકી હોગી.

સવાલ—અગર મુકીમ બાદ મુદત મસાહ મુસાશીર હુવા યા મુસાશીર મુકીમ હુવા તો ઉસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—મોઝું કે પેરસે નીકાલ કર શીરસે ધોવે.

સવાલ—વો કેનસે મોઝે હંય. જનપર મસાહ દુરસત હય.

જવાબ—વો મોઝે ચમડે યા બનાત વજેરા કે હંય જનમે પાની અસર ન કરે ઓર ઉનકો પેહેન કર સફર તય કર સકતા હો ઓર અગર લોડે યા લકડી કે હોંગે તો મસાહ દુરસત નહીં હોગા ધસ લીયે કે ઉનકો પેહેન કર આદમી આદત કે મુવાહીક ખેતકબ્લુક ચલ નહી સકતા.

સવાલ—મુનકી જુરરાણું પર બી મસાહ દુરસત હય યા નહીં ?

જવાબ—હરગિઝ દુરસત નહીં. કયું કે ઈનમે પાની સરાયત કરતા હય.

સવાલ—કીસ મીકદાર કા મોઝા મસેહકે લીયે ચાહીયે ?

જવાબ—જસસે દોનું દખને છુપ જાએ. (આલમગીરી)

સવાલ—અમર મોઝા એસા દીલા હો કે દીસેપનકે સખખ
છિપરસે પાઈ દીખલાઈ હેં તો કયા હિસપર બી મસાહ દુરસ્ત હય ?

જવાબ—હાં દુરસ્ત હય (આલમગીરી)

સવાલ—અમર મોઝા ફટા ફુવા હો તો કીસ મિકદાર તકે
મસાહ જાયેઝ હય ?

જવાબ—અમર પેરકી ત્રીન ઉમલિયું કે જરાખર ફટા ફુવા
હય. ઓર ચલને કે વકત પેર મોઝુંસે ઇસ કદર ખુલ જતા હયતો
મસાહ દુરસ્ત નહીં અબર અમર ઇસ્સે કમ હય તો દુરસ્ત હય ઓર
અમર લગ્યા ફટા હય કે ઇસમેં ત્રીન ઉમલીયાં જરાખર સમા જાતી
હય લેકિન ઇતના ખુલતા નહી તો મસાહ હય ઓર અમર ચલનેકે
વકત ઇતના ખુલ જતા હય તો મસાહ દુરસ્ત નહી. (આલમગીરી)

સવાલ—એક મોઝા કઇ જગેસે ફટા ફુવા હય ઇસકે લિયે
કયા હુકમ હય.

જવાબ—અમર એક મોઝા કઇ જગેસે થોડા થોડા ફટા ફુવા
હય ઓર જમા કરનેમેં ત્રીન ઉમલીયું કે મુવાશીક જન જાએ તો
મસાહ દુરસ્ત નહીં ઓર અમર દોનું મોઝે ત્રીન ઉમલીયું કી
મીકદાર ફટે ફુવે હય તો મસાહ દુરસ્ત હય.

સવાલ—એક સખસ કા એક પાઈ પુરા મોઝેસે નીકલા યા
જાઝ હિસ્સા તો યે સખસ ઇસી પાઈકો ધોવે ઓર દુસરે પર
મસાહ કરે મુફરસલ જમાન કીજાએ ?

જવાબ—અકસર કદમ નીકલ જાનેસે મસાહ દોનું પાઈ કા
ફટ જતા હય. અજ દોનું હી પાઈકો મોઝેસે નીકલ કર ધોવેઝા.
યે નહી હો સકતા કે એક પાઈકો ધોવે ઓર દુસરેપર મસાહ કરે

ધસ લીધે કે મોઝાંમે' ઘોના ઝોર મસાહ કરના જમા નહી હોતા.
(દુરરે મુખતાર શરેહ વકાયા)

સવાલ--મસાહ કીસ તરેહ કરે ?

જવાબ--મસનુન તરીકા યે હથ કે અપને દાહને હાથ કી ઉમલીયાં મએ હથેલીયું કે દાહને મોઝેકે અગલે હીસ્સે પર રખે ઝોર બાયે' દાથ કી ઉમલીયાં મએ હથેલીયું કે બાયે' પાડે' કે મોઝે કે અગલે હીસ્સે પર રખે ઝોર ઉમલીયું કે બોલે હુવે પીંડલીકી તરફ ટખનુંસે ઉપર તક ખીંચે. (આલમગીરી)

સવાલ--એક સખસને ઉમલીયાં કુચાદા ન કીં મગર મિકદાર ત્રીન ઉમલીયાં હાથકે મસાહ કીયા આયા ઉસકા મસાહ દુરસ્ત હથ ?

જવાબ--હાં દુરસ્ત હથ.

સવાલ--એકને એકહી ઉમલીસે એક મરતયા મસાહ કીયા યે બી દુરસ્ત હથ યા નહી ?

જવાબ--હરગીઝ દુરસ્ત નહીં.

સવાલ--એકને એકહી ઉમલીસે એક જમા ત્રીન મરતયા ખત ખીંચા યેબી દુરસ્ત હથ યા નહી ?

જવાબ--દુરસ્ત હથ.

સવાલ--અગર કોઇ સખસ મસાહ ઉલટા કરે યાને પીંડલી-યુંસે પ.ઉંકી ઉમલીયું કી તરફ ખત ખીંચે યે કેસા હથ ?

જવાબ--ખીલાફે મુજત હથ.

સવાલ--એક સખસ મોઝું પર મસાહ શુલ મયા શીર બરસાત પડા યા પાની બ કદર ત્રીન અંચુલત કે પડા યા એસી

ધાસ પર ચલા કે જો બરસાનકે પાનીસે તર હય ઉસકાબી મસાહ હો ગયા યા નહી ?

જવાબ—ઇસ શખ્સકા મસાહ હોગયા ઈસી તરેહ સરપર બરસાતકા પાની પડનેસે બી મસાહ સરકા હો જાએગા. (આલમગી)

સવાલ—મોઝું પર એસી જગા મસાહ કરના કે જો પાઉંસે ખાલી દુરસ્ત હય યા નહી ?

જવાબ—દુરસ્ત નહીં અમર ઉસ ખાલી જગે પે પાઉં લેજા કર મસાહ કરે તો દુરસ્ત હય. ફિર ઉસ જગેસે પાઉં જુદા હો જાને પર દુઆરા મસાહ કરેગા. (આલમગીરી.)

સવાલ—અમર મોઝે કે અંદર પાની ચલા જાવે છસ સે તમામ પાઉં બીજા જાવે ઇસ સુરતમે મસાહ કાયમ રહેગા યા નહી ?

જવાબ—ઇસ સુરતમે બી મસાહ ટુટ જાયેગા પેરંકો મોઝુંસે નીકાલ કર શીરસે ધોવે.

સવાલ—મસાહકી તોડને વાલી ચીઝેં કયા કયા હંય ?

જવાબ—જો ચીઝેં વુઝુકી તોડને વાલી હંય વો સખ મસાહ મોઝેકીબી તોડને વાલી હેં. ઓર દોનું મોઝુંસે દોનું પાઉંકા નીકાલના યા સીરક એકકા યા અક્સર કદમ નીકાલના હી નાકીસે મસાહ હે. ઓર મુદ્દતકા ગુઝરના બી મસેહકો. (અમર પાની મોજુદ નહીં હે ઓર મુદ્દત મસેહકી પુરી હો મઘ ઓર મસાહ કરને વાલા નમાઝમેં હે તો અખ ઉસ નમાઝ કે ન તોડે કયું કે ઝરવ ને મુદ્દતે મસાહ કે બદા દીયા. આલમગીરી, ગાયતુલ અવતાર) તોડતા હય પાની હોને કે વકત.

સવાલ—દસતાનું પર બી મસાહ દુરસ્ત હે યા નહીં ?

જવાબ—દસતાનું પર મસાહ દુરસત નહીં ઈસી તરેહ અમામા ઝોર ટોપી ઝોર છુરકે પર જાયેઝ નહી. (ગાયવૃક્ષઅવતાર)

સવાલ—ઇસ મસાહકા ઉસ માઝુર કે હકમેં જનકા વુઝુ વકતકે જાતે રહેનેસે દુટ જાતા હે કયા હુકમ હે ?

જવાબ—માઝુરકો અગર વુઝુ કે વકત ઉઝર મોઝુદ ન થા ઝોર ઉસકે બાદ વુઝુ કામીલ મોઝા પેહેના તો અબ ઉસકો મીસલ તનદુરસત કે મુદત માલુમા તક મસાહ જાયેઝ હે ઝોર અગર વુઝુ કરતે વકત યા એક મોઝા પેહેનતે વકત ઉઝર પેદા હુવા તો મસાહ વકત કે અંદર જાયેઝ હે ખારજ વકત મેં જાયેઝ નહિં.

સવાલ—ઇસ શખસકો મુદતે મસાહ ખતમ હોને કે બાદ ખોદ પ.કેકે અકક જાનેકા બરાબર સરદી કે હો ઉસકે લીયે કયા હુકમ હે ?

જવાબ—ઉસ શખસ કે લીયે મોઝોંકે મસેહ કા હુકમ સાકિત હુવા. દુટી હુધ હડી પર બંધી હુધ લકરી યા તખતી કે મસેહકા હુકમ તારી હુવા છુરકો જખીરા કહેતે હંચ તો અબ ઉસ વકતમે એક બાર આઘેસે ઝિયાદેકા મસાહ કીફાયત કરતા હે બર ખીલાફ મસાહ મોઝેકે. (દુરરે મુખતાર)

સવાલ—જખીરા કા કયા હુકમ હે ?

જવાબ—ઇસકા ચે હુકમ હે કે જખ તક જખમકા ધોના યા પટીકા ખોલના સખત ઝરર કરે ઉસ વકત તક જખીરા પર મસાહ કરે.

સવાલ—કયા ફાયા ઝોર પટી ઇસ હુકમમેં દાખલ નહીં હો સકતી ?

જવાબ—ચે બી ઈસી હુકમ મેં દાખલ હે.

સવાલ—ઝખમકે સાથ બાઝ અચ્છી સહી જગા બાંધનેમે આગતી હે ઉસકે લીયે કયા ફુકમ હે ?

જવાબ—ઉસ જએહકાબી મસાહ તબઅન ઝખમકે સાથ દુર-સત હે બલકે ગીરદ પટી કે અગર દો ગીરા બદન ખુશ રહે ઓર ઘોને મેં ખોદ હો કે પટી તર હોનેસે ઝખમમેં નુકસાન હોગા તબ બી મસાહ દુરસત હે. (સરે વકાયા)

સવાલ—એક સખસ કો ઝખમ તો એસા નહીં હે કે છસ પર મસાહ ઝરર કરે. મગર પટી એસી સુરતસે બાંધી ગઇ હે કે છસકે ખુશનેસે નુકસાન હે. યાને ખુનસે ચિપક ગઇ હે. ઇસ તરફ કે અગર ઉસકો ઉખાડતે હેં તો ઝખમકી તાઝગી કા એહતિમાલ હે તો ઇસ સુરત મેં મસાહ બાતિલ હોગા યા નહીં.

જવાબ—એસી સુરતમેં બી મસાહ બાતિલ નહિં હોવા. (દુરરે મુખતાર.)

સવાલ—એક સખસ કો પટી બોલને મેં ઝરર હે યાને એસી જગે પર બાંધી ફુક હે કે ખુદ નહીં બાંધ સકતા અગર ન કોઇ આદમી દુસરા બાંધને વાલા હે અબ બી મસાહ કરે યા બોલ-કર ઘોવે ?

જવાબ—યે સખસ બી સાહેબે ઉઝર હે મસાહ કર લેગા. (આલમગીરી)

સવાલ—છસકા ફાયા ખુદ ગીર પડે ઉસકે લીયે કયા ફુકમ હમ.

જવાબ—અગર ઝખમ અછા નહીં ફુવા ઓર ફાયા યા બખીરા ગીર પડા તો મસાહ સાબેકા બાતિલ ન હોગા. ઓર અગર ઝખમ કે

અચ્છે હોને કે સખખસે કાયા ગીરા હય તો અખ મસાહ ખાતિલ હોગા
ઝોર ધોના ઉસ જમે કા વાજિખ હોગા (આલમગીરી)

સવાલ—ઝખમ કી પટી પર મસાહ કીયા ફીર વો ગીર ગઈ
ઝોર દુસરી પટી જલ્લી તો અખ ફીર દુબારા મસાહ કરે યા નહી ?

જવાબ—દુબારા મસાહ કરના બેહેતર હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—પટી ઝોર જખીરા પર મસાહ કીસ હદ તક
ઝરૂરી હય ?

જવાબ—આધેસે ઝિયાદા પર અગર આધેસે કર્મ પર મસાહ
કરેગા તો દુરસત ન હોગા. (દુરેમખતાર)

સવાલ—કયા ઇસમેં હદસે અકબર ઝોર હદસે અસગર કી
કુછ કેદ હય ?

જવાબ—નહીં દોનું હાલતુંમે મસાહ કરે.

સવાલ—અગર ઉપર કી પટી દુર હો જખ તો નીચે કી પટી
પર મસેહ કા એઆદા હય યા નહી ?

જવાબ—વાજિખ નહીં મગર મુસતહબ હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—દુસરે આદમીસે મોઝે પર મસાહ કરાના દુરસત હય
યા નહી ?

જવાબ—દુરસત હય. મગર નીચત મસાહ કરને વાલે પર
હય ન મસાહ કરાને વાલે પર.

ફસલ સાતવીં.

નળસતકા બચાન.

સવાલ—નળસત કિતની તરેહકી હોતી હંય ?

જવાબ—હો તરેહકી હોતી હંય. એક નળસતે હુકમી દુસરી નળસતે હકીકી.

સવાલ—નળસતે હુકમી કીસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—નળસતે હુકમી વો હય જે નઝર ન આયે જયસે હદસે અકબર (જીસકો જનાબત યા નહાનેકી હાજત કહેતે હેં.) હદસે અસમર (જે વુઝુ હોનેકી) કે બઝાહીર કોઈ નાપાકી બદનસે લગી હુઈ માલુમ નહીં હોતી અવર ફિર અવસી નાપાકી હય કે કીસી ઉઝરસે ઇસકે વુજુબે અઝાલાકી માશી નહીં.

સવાલ—નળસતે હુકમી કિસ ચીઝસે દુર હોતી હય ?

જવાબ—મુતલક પાનીસે દુર હોતી હય ન મુકબબદ પાની સે.

સવાલ—મુતલક પાની કિસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—મુતલક પાની વો હય જીસકે અંદર બેહેના ઝોર પીયાસકા દુર કરના ઝોર નબ્બતાત કા ઉચાના બેરંમ હોના પાયા જાવે કે જે ઉસકી પયદાયશી સીકતેં હય. જેસે બરસાત કા પાની દરીયા ઝોર નદીયોંકા પાની કુવે મેં છોટે બડે ચક્કમુંકા પાની ઝોર ઇન પાનીયુંકી ઝોર નાપાકી કા મુફરસબ બચાન પાની કે બાબ મેં આઝે આયેમા.

સવાલ—મુકબબદ પાની કિસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—મુકમલ પાની વો હય જો બગેર કેદકે ન બોલા જાય. મસલન તરબુજકા પાની બાકલા કા પાની અરકે ગુલાબ અરકે કેવડા અરકે બાદીયાન અરકે મકોહ વગેરા એસે પાનીયુંસે ન નજસતે હકીકી દુર હોતી હય ન નજસતે હુકમી.

સવાલ—નજસતે હકીકી કિસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—નજસતે હકીકી વો હય જો નઝર આવે. જેસે પેશાબ વગેરા વગેરા ઓર ઇસ નજસત કે લીયે મીકદાર માશી કી બી મોઅમયન હય.

સવાલ—નજસતે હકીકી કિતની કિસમ કી હંય !

જવાબ—દો કિસમકી એક મલીઝા ઓર દુસરી ખશીફા.

સવાલ—મલીઝ કિસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—જુસમેં દો નસ મુતઆરિઝ ન હોં ઓર ઉસમેં મુજતહેદીન રહમતુલ્લા અલયહિમ અજમઇન કા ઇખતીલાફ બી ન હો. (દુરેમુખતાર)

સવાલ—નજસતે મલીઝ મેં કયા કયા ચીઝેં હંય.

જવાબ—જો ચીઝેં કે આદમી કે બદનસે એસી નીકલતી હંય કે જીનસે ગુસલ યા વુજુ વાજીબ હોતા હય. સિવાય રીહ કે જેસે પાખાના, પિશાબ, મતી, મઝી, વદી, ખુને, હેઝ ખુને નીફાસ, ખુને ઇસતેહાઝા, કચલુહો, પીપ, ખુન જરી (બદન મેં કીસી જગાસે હો) મુંહ બરકે કે. (બચ્ચે કી કે કાબી યેહી હુકમ હય. દુરે મુખતાર)

ઇસકે અલાવા શરાબ પાખાના પેશાબ ઉન જનવરૂંકા જીનકા ગોસ્ત હરામ હય. ખુવાહ દરિન્દે હોં. મિરલ બિફી વગેરા કે (યાને બિફી ઓર મુહેકા પેશાબ બ સખબ નહો સકને બચાવ કે માફ

હવે સીવાએ પાની ઓર ઉસકે બરતનુંકે. દુરે મુખતાર.) યા ન હો મિસ્લ ગધે વગેરા કે પાખાના બતક ઓર મુરગીકા ઓર સાંપ ઓર જોંક કા ઓર ગોબર ગાય બેંસ કા યે સબ નજસતે ગલીઝા હં.ય.

સવાલ—નજસતે ગલીઝાકા કયા હુકમ હય ?

જવાબ—નજસતે ગલીઝા અગર ગાદી હય તો સાડે ચાર આશ્વાકે વઝન ઓર પતલી હય તો હથેલી કે ગઢે કે (હાથકા બિચલા હિસ્સા) બરાબર કપડે યા બદનપર લગ જાય તો ઇસ કદર માફ હય. (માફ હય સે મુરાદ યે હય કે ઇસ કદર નજસત કે સાથ નમાઝ અસલમે સહી હય ઓર યે મુરાદ નહીં હય કે વો મકરૂહ બી નહીં બલકે મીકદારે મુઅખનાકા દુર કરના, વાજીબ હય ઓર અગર દુર ન કરેગા તો નમાઝ મકરૂહે તેહરીમા હોગી ઓર ઇસ મીકદારસે કમકા દુર કરના સુન્નત હય ઓર દુર ન કરના મકરૂહે તનઝીહી હય ઓર જિયાદા મિકદારે મુઅખના સે ધોના તો ફરઝ હી હય ઓર ન ધોના મુખતીસે નમાઝ હય યેહી હુકમ નજસતે ખશીકા કા હય.)

સવાલ—નજસતે ખશીકામેં કયા કયા શય હં.ય.

જવાબ—ધોડે ઓર હલાલ જનવરકા પેશાબ મસલન ગાય બકરી વગેરા કે પીખાલ ઉન પરિન્દે જનવર કી જીનકા ગોશત ખાના હરામ હય.

સવાલ—નજસતે ખશીકા કીસકો કેહતે હં.ય ?

જવાબ—નજસતે ખશીકા કીસકો કેહતે હં.ય જીસમે દો નસ મુતઆરીઝ હોં ઓર કીસકે સાથ મુજતહેદીન રહેમતુલ્લાહ અલીહીમ અજમખનકા ઇખલીલાફ બી હો.

સવાલ—નળસતે ખફીફા કા કયા હુકમ હય ?

જવાબ—કમતર ચોથાઇસે હર કપડે ઓર બદનકા માફ હય. મસલન અંગરખે પર યા બદનપર નળસતે ખફીફા લગી તો અબ દેખના ચાહીયે કે દામન મે નળસત લગી યા આસતીનમેં યા કલીમેં અમર દામન મેં લગી હય તો ચોથાઇ સે કમ હિરસા દામન કા હિસ આલુદગી સે માફ હય ઈસી તરહ બદન મેં લગે તો દેખે કે હાથ મેં હય યા કમરમેં યા પેટમેં અગર હાથમેં હય તો હાથકા ચોથાઇ હિરસા માફ હય. ઓર હર અઝવકા ઇલાહેદા ઇલાહેદા કમ ચોથાઇ સે દેખા જાએગા. ઓર યે હુકમ ખીફતકા કપડે ઓર બદનકે વાસતે હય. ન કે પાનીકે લીયે ઇસલીયે કે પાની કે હકમેં ખફીફા બી મલીઝ હય. [આલમગીરી]

સવાલ—નળસતે હકીકી કિસ ચીઝ સે દુર હોતી હય ?

જવાબ—(૧) આખે મુતલક ઓર આખે મુકદ્દમકે ધોનેસે (૨) રગડનેસે [રગડના ખુવાહ ઝમીન પર હો ખુવાહ નાખુન યા લકડી ઓર પથર વગેરાસે હો] (૩) પુછનેસે મીસલ આપના ઓર રોગની બરતનોં વગેરેકે જીનમેં બાદ પુછનેકે અકસર નળસત ખાકી ન રહે. (૪) ખુરક હોનેસે. ખુરકી હરાંરતે આફતાબસે હો યા હવાસે [યે હુકમ ઝમીન ઓર હિન ચીઝોંકે હકમેં હય જો ઝમીન પર સાખીત ઓર કાયમ હં'ય. દુરે મુખતાર] (૫) છીલનેસે (૬) જાતકે બદલને સે મસલન શરાબ સીરકા હોખય યા ગધા નમકસાર મે નમક બન જાય (૭) આગમેં જલનેસે [અગર બરતન મટી યા પથરકા હય ઓર નળસત ઠસકે અજઝામેં ધુસ ગઇ તો આગમેં જલને સે નળસત દુર હો જાતી હય ઓર અગર નળસત પુરાની હોનેકે સમયસે અજઝામે

નહીં ધુસી તો યો ડાલના કાશી હવ. ઈસી તરફ જોખર ઝોર લીંદી રાખ પર તહારતકા રૂતવા હવ. બકરીકી સીરી ખુનમેં ભરી કુધ જલાદી જાએ વોભી પાક હવ. મીટીકે ખરતનમેં જો નજસ મીટીસે બનાયે જાયેં ચા ઈટ જો નજસ પાનીસે બનાઈ જાય ઝોર શીર આગમેં પકાઈ જાય સખ પાક હવ. આલમગીરી [૮] અકસરમેં સે બાઝકે નીકાલ દેનેસે જોસે અનાજ કે ખર વકત જુદા કરને જુસીકે જસકો ઘાટા ઝમીનદાર કેહતે હંચ, બેલ જોખર ઝોર પેશાખ કરતે હંચ, અગર ઉસમેં સે કુછ હિસ્સા નીકલ ગયા તો સખ અનાજ પાક હો ગયા. ચા રૂઘ થોડી કે જો નીસફસે કમ નાપાકથી ઝોર શીર ધુની (પીંજ) ગધ તો બાઝ હિસ્સેકે નીકલ જાનેમેં કે જો ધુનને મેં જાતા રહો બાકી રૂઘ પાક હો ગધ (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—છાજ ઝોર કુધ ઝોર તેલ ઇનસે બી નજસતે હકીકી ફુર હો જાતી હવ ચા નહીં.

જવાબ—ઇન ચીઝુંસે નજસતે હકીકી ફુર નહીં હોતી ઇસ લીયે કે ઇનમેં ચીકનાઈ હોતી હવ. [આલમગીરી]

સવાલ—મુસતામીલ પાનીસે બી નજસતે હકીકી ફુર હોતી હવ ચા નહીં ?

જવાબ—હાં ફુર હો જાતી હવ. [ફુરે મુખતાર]

સવાલ—અકસર ચે મઝફુર હે કે ચે પાની પાક તો હવ અગર પાક કરને વાલા નહીં ઇસકે કયા માઅની ?

જવાબ—ઇસકે ચે માઅની હંચ કે ચે પાની નજસતે કુકમીકા પાક કરને વાલા નહીં હવ ચાને ઇસ પાનીસે વુઝુ ઝોર મુસલ નહીં કર સકતે—(આલમગીરી)

સવાલ—મુસતામીલ પાની કિસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—મુસતામીલ પાની વો હય જીસસે હંદસ ફર કીયા જાવે યા છબાદત કી નીજતસે બદન પર સરફ કીયા જાએ. જીસ વકત યે પાની અઝવસે જુદા હુવા મુસતામીલ હો જાતા હય. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—બદન યા કપડે પર ગલીઝા ઓર ખશીફા દોનું ન-જાસતેં લગીં ઓર અપની મીકદારે માફીસે દોનું નજાસતેં કમ હંય તો અગ કયા હુકમ હય.

જવાબ—એસી સુરતમે નજાસતે ખશીફા નજાસતે ગલીઝાકે તાબે હોતી હય દોનુંકી મીકદાર કે મીલાકર દેખા જાવે અગર ગલીઝાની મીકદાર કે પોહોંચ જાએ તો ગલીઝાકા હુકમ હોતો. [આલમગીરી.]

સવાલ—કપડે કે કીસ તરફ ધોવે ?

જવાબ—જો નજાસતકે કપડું પર નમુદાર નહીં જાસકા તો મહઝ ધોને વાતે કે ગુમાને ગાલિગ મેં એક બારકે ધોનેસે પાક હોજાતા હય. ઓર વસવાસવાલેકે વાસતે ત્રીન બાર યા સાત બાર ધોના ઓર નીચોડના મુખાલિમાકે સાથ મોઅતખર હય. ઓર જો નજાસત કે નમદાર ન હો ઉસકા ઝવાલ એન મોઅતખર હે. ખ્વાહ ધોનેસે ત્રીન બારકે હો યા રમડનેસે યા છીલને વગેરેસે.

સવાલ—અગર કીસી ચીઝ પર એસી બદખોદાર નજાસત લગ જાય કે જીસકી બદખુ ધોને કે બાદ બી ન જાએ યા નાપાક તેલ યા મુરદાર જાનવર કી ચરબી લગ જાએ કે જો બાદ ધોને કે ફર ન હો જીનકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—ત્રીન ખાર ઘો ડાલને કે બાદ યુએ નળસત થા તેલકી ચીકનાઇકા રહેના મુઝીરે તહારત નહીં હય. હાં અગર મુરદાર જનવર કી ચીકનાઇ હય તો અલખતા મુઝીરે તહારત હય. ઇસલીયે કે વો એન નળસત હય. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—એક શખસને નજસ કપડે કે બ કદર અપની તાકત કે બાદ ઘોનેકે નીચોડા ફીર દુસરે શખસને અપની તાકતકે મુવાફીક ઉસ કપડેકા નીચોડ કર અજ ઉસ કપડેમેં સે કુછ કતરે પાનીકે નીકલે ઉસ કપડેકી તહારતકા હુકમ પેહેલે નીચોડને મેં હય થા પીછલે મેં ?

જવાબ—હર શખસ બ કદર અપની તાકત કે અહકામ કા મુખાત્તીય હય. દુસરે કી તાકતસે વો શખસ કાદર નહી ઠેરેગા અગર પેહલે શખસને અપની તાકત કે મુવાફીક નીચોડ લીયાથા ચે ઉસકે નઝદીક પાક હો ગયા થા જખ દુસરે ને નીચોડા તો અખ ઉસકે નઝદીક પાક હુવા. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર કોઇ શખસ કપડે કે ખારીક હોને કે સખ નીચોડને મેં મુખાલિગા ન કરે જખ બી કપડા પાક હોગા થા નહી કયું કે ઉસને અપની તાકતકે મુવાફીક નીચોડા નહી હય ?

જવાબ—યે કપડા બ સખજ ઝરત કે પાક હો ગયગા. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—ખડે ફરશ ફરી વઝેરાકી થા તખત વઝેરા જો નીચોડને મેં નહી આતે હંવ ઉનકી તહારત કિસતરેહ પર હય ?

જવાબ—બાદ ઝવાલ અખન નળસત પાની જારી હોનેએ તહારત હોગતી હય. બીથા શરત નીચોડને અગર મુખાને કે જસ

જાગી નીચોડના મુશ્કિલ હો વહાં પે દરપે ઘોના મા પાનીકા જારી કરના કાયમ મુકામ નીચોડને કે હમ. ઓર મુકનેસે મુરાદ તકાતર કા બંદ હોજના હમ. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ--નજસતે ગલીઝા ઓર ખરીફાકા યુખાર ઓર ધુંવા અમર કપડે ઓર બદન કો લગજાએ તો કેસા ?

જવાબ--જખતક અસરે નજસત મિરલ રંગ મા યુકે કપડે પર પેદા ન હો કપડા ઓર બદન પાક હય,

સવાલ--એક શખસ કે કપડે મા બદન પર નજસત લગ મઠ ઓર યે યાદ નહીં કે કોનસે મકામ પર લગી હમ વો શખસ કયા કરે ?

જવાબ--વો શખસ અપને ગુમાને ગાલીખ પર બદન મા કપડે કો ઘો ડાલે ખવાહ નજસત દુસરે તરફ લગી હુમ્મ હો અમર બીદુ' અટકલ કે બી ઘોએગા તો બી કપડા પાક હોજાયગા.

સવાલ--કયા યે તહારત બાદ ધલમકે બી રહેગી માને અખ માલુમ હુવા કે ના પાકી પુલાં જોપર લગી થી તો કયા અખ પેહલા ઘોના કાફી હોગા.

જવાબ--બાદ ધલમ કે તહારત નહીં રૈહ સકતી અખ જસ તરફ કા ધલમ હુવા હમ ઉસી તરફ કો ઘો ડાલે.

સવાલ--દીવાર મા છત કે જો ગોખર ઓર મટી સે લીપી જાયે બાદ મુશક હોને કે અમર ઉસપર ગીલા કપડા રખદે તો નાપાક હોગા મા નહીં ?

જવાબ--ધસસે કપડા નાપાક નહીં હોતા. (આલમખીરી)

સવાલ--નાપાક કપડા અગર પાક પાનીમેં તર કિયા (યાને ઘોયા ગયા ઓર તીસરી મરતખા ઘોને ઓર નિચોડને કે બાદ તરી રેહ ગઇ. કાઝીખાન) ઓર ખુશક કપડા ઇસમેં લપેટા ગયા ફિર પાક કપડેમેં તરી અસર કર ગઇ તો ઇસ પાક કપડેકે કિયે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ--જખતક નાપાકી કપડેમેં ન પચદા હો કે નીચોડ ને મે કતરે નીકલેં ઉસ વકત તક પાક હય. (આલમગીરી)

સવાલ--જનવર કે ઝિઆહ કે બાદ જો ખુન ઉસકી રંગેં ઓર ગોશત મેં રેહ જતા હય ઓર ઉસસે કપડે આલુદા હોજતે હંય વો કેસા ?

જવાબ--વો પાક હય ઇસલીયે કે યે ખુન જરી નહી હય ઇસસે કપડે નાપાક નહી હોતે અગરયે ખોહોત હો. અગર જરી ખુન ગોશત મેં લગજવે ઓર ઊસ ખુનસે કપડે ઉસ મીકદાર તક કે જો નજસતે ગલીઝાકી મીકદાર બચાન કી ગઇ હય આલુદા હોજયેં તો કપડે નાપાક હોજએં. (આલમગીરી)

સવાલ--જમર ઓર તીક્ષીકા ખુન કેસા ?

જવાબ--પાક હય. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ--જનવરકા પીતા કેસા હય ?

જવાબ--હર જનવર કે પીતે કા ફુકમ ઉસકે પેશાબ કે ફુકમમેં હય નજસતે ગલીઝા ઓર ખશીફા હોને મેં.

સવાલ--જુમાલ જનવરકા કેસા ?

જવાબ--જુમાલ હર જનવરકા ઉસકે પાખાને કે ફુકમ મેં હય. (આલમગીરી)

સવાલ—મુરદા જનવરકી કયા કયા ચીજેં પાક હંય ?

જવાબ—જાલ, હડી, પુકા, ખુર, સુમ, સીંગ, પશ્ચમ, ખર, હાંત
ચોંચ, નાખુન ચે સખ ચીજેં પાક હંય બ શરતે કે છનમેસે કીસી
પર ચીકનાઇ ન. હો [દુરે મુખતાર]

સવાલ—આદ મરનેકે બકરીકે થનમેં જો દુધ રેહ જાય વો
કયસા ?

જવાબ—પાક હય. (આલમગીરી)

સવાલ—આદમીકે સરકે બાલ કેસે હંય ?

જવાબ—પાક હંય.

સવાલ—મછર ઓર પીસુ જું ઓર મછલી ઓર જસ
કદર જનવર પાનીમેં રેહતે હંય ઉનકા ખુન કેસા હય ?

જવાબ—પાક હય અમરચે બોહોત ન હો. (આલમગીરી)

સવાલ—દુધ દોતે વકત બકરીકી મેંઝનીં દુધમેં ગીર જાય
તો વો દુધ નાપાક હય યા પાક ?

જવાબ—ઉસી વકત સાલીમકો ફેંક દે તો દુધ પાક હય ઓર
અમર દુટ જાયે, તો દુધ નાપાક હો ગયા. (આલમગીરી.)

સવાલ—પાખાને કી મખીયાં કપડે ઓર બદન પર બેઠેં તો
કપડા ઓર બદન ઉનમેં નાપાક હોતા હય યા નહીં ?

જવાબ—અમર બોહેત સી હોં તો નાપાક હો જાવેગા વરના
નહીં. (આલમગીરી)

સવાલ—ચુહે કી મેંઝનીં ગીહુંકી જાલમેં ગિર જાવે અબર
ગીહું કે સાથ પીસકર આટા હો જાવે યા તેલમેં ગીર જાવે તો કયા
ફકમ હય ?

જવાબ—જમ તક ઉસકા મઝા ન જલે આટા પલોદ ન હોગા,
(આલમગીરી)

સવાલ—અગર ધી જમા કુવા હો ઝોર ઉસમેં ચુદા મરગયે
યા ઝોર નજસત પડ, જમ તો અમ યે ધી કીસ તરફસે પાક હો
સકેતા હય.

જવાબ—ચુહે મુરદેકી આસપાસકા ઘી નીકાલ કર ફેંક
દીયા જલે. બાકી ઘી પાક હય. ઝોર જમે કુવે ઘીકી હલ ચે હય કે
અગર કીસી તરફસે ઘી નીકાલા જલે તો ઉસી વકત સમ મીલકર
ખરાખર ન હો જલે.

સવાલ—અગર પતલા ઘી યા તેલ યા ઝોર કોઈ ચીઝ હો
ઝોર ઉસમે નજસત ગીર જમ તો કેસે પાક કરે ?

જવાબ—ઉસમેં પાંચવેં હીસ્સેકા પાની ડાલકર જેલ દે ઇસી
તરફ ત્રીન દફા જેલ દે ઝોર પાનીકા જલાદે ત્રીસરે દફા પાક હો
જાયેમ.

[દુરે મુખતાર]

સવાલ—જોસ્ત ઘી દુધ સગા કુવા ખાના દુરસત હય યા
નહી ?

જવાબ—જોસ્ત તો દુરસત નહીં દુધ ઝોર ઘી દુરસત હય
(દુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર ચુદા મુરદા યા ઝોર કોઈ નજસત ભોટ મેં
પાઈ જમે ઝોર પાની હમામ યા મટકેસે લીયા જતા હય મગર ચે
ખબર નહી કે ચે મુરદા ચુદા હમામમે મરા યા મટકેમે યા કુવે મે યા
નજસત કુવેમેસે યા મટકા યા હમામ મેસે આપ તો અમ ઝોસ્ત
હાલત મે નજસતકા કુકમ કીસપર કીયા જાએ ?

જવાબ—જસ બરતન પર નળસત પાંખ જાએ ઊંચી પર નળસતકા હુકમ હોગા તો લોઢા ઓર લોટે કા પાની નજસ હુવા ન કે મટકા ઓર કુવા ઓર હમામ ઇસ લીચે કે હાદસકી ઇઝાફત અકરમે ઓકાતકી તરફ હોતી હય.

સવાલ—એક શખસ કે પાસ ત્રીન ઘડે હેં એક ઘડેમેં શેહેદ હય, દુસરે મેં ઘી ત્રીસરે મેં શીરએ ખુરમા. ફીર હર એક મેં સે એક હીરમા લેકર બાહમ મખલુત કીયા ઉસ મેં મુરદા ચુકા નીકલા યા ઓર કોઇ નળસત નીકલી તો અબ કમા કરે ?

જવાબ—ઇસકો ધુપમેં રખે. અગર ઉસમેં સે ચીકનાઇ નીકલી તો ઘીકા ઘડા પાક હે ઓર અગર જમા હુવા રહા તો શેહેદ કા ઘડા નાપાક હય. ઓર અગર નરમાઇ ઓર ચેપ પેદા હુવા તો શીરએ ખુરમાકા ઘડા નાપાક હય. કયું કે ધુપસે ઘી પીગલતા હય ઓર શહેદ સિમટતા હય ઓર શીરએ ખુરમા નરમ હોતા હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—ઝખીહા ઓર આબ ઓર તઆમકી દુરમત ઓર હીલ્લત મેં દો ખગરેં મુતઆરીઝ સુની જાએં તો કિસ પર અમલ કરે ?

જવાબ—દોનું ખખરૂં કે સાકવુલ એતેઆર કરકે અસલ પર અમલ કરે યાને ઝખીહા કે હરામ સમજે. કયું કે ઝખીહા મેં જ વજેહ તાઅઝીઝ અસલ દુરમત હય ઓર પાની ઓર ખાને કે હલાલ જાને કયું કે પાની ઓર ખાને મેં અસલ સિલ્લત હય. (ગાયવુલ અવતાર)

સવાલ—કાફરોંકે મુસતઅમીલ કપડે પાક હંચ યા નાપાક ?

જવાબ—પાક હંચ. સીવાય પાખમેકી મીયાની કે અમર બજેર ઘોયે હુવે મીયાની કે નમાઝ પડેગા તો નમાઝ મકરૂહ હોગી, (દુરે મુખતાર)

સવાલ—મુશરીકું કા ઝુટા પાક હચ યા નાપાક હચ ?

જવાબ—મુતલક આદમી કા ઝુટા પાક હચ. ખ્વાહ વો કાફર હો યા મુશરીક, મરદ હો યા ઓરત, જુનમી હો યા હાયઝા.

સવાલ—ઓરત કા ઝુટા મકરૂહ હચ ઇસકી કયા વગેહ હચ ?

જવાબ—યે કરાહત બ સખખ લઝઝત ગીરી કે હચ ન બ સખખ નખસત કે.

સવાલ—કાફર ઓર મુશરીક તો નજીસ હંચ. “ ઇન્નમલ્લ મુશરેકુના નજીસુન ” ઈન કી શાન મે વારીદ હચ ઓર આપ હિન ઝુટે કો પાક કહેતે હંચ યે કયું કર હચ.

જવાબ—કુફાર ઓર મુશરેકીનકી નખસત એતેકાદી હચ ન હિરસી. અમર હિરસી નખસત હોતી તો જનાબ સરવરે કાએનાન સલ્લલ્લાહો અલ્લયહે વસલ્લમ કાફરોંકો, મસજીદમેં શખખાશ ન હોને દેતે. હાઝાંકે આં હઝરત સલ્લમ ને એસા કીયા હચ. યે ઝુરરત કે વકતકા મસલા હચ નકે બે ઝુરરત બી ઇસ લીયે કે ઝુટે મેં અસર ઝુરર હચ.

સવાલ—વો કોનસે જાનવર હંચ જીનકા ઝુટા પાક હચ ?

જવાબ—ઘોડે ઓર ગધે ઓર ખચર કા ઝુટા ઓર કુલ્લ હિન જાનવરકા ઝુટા જો હલાલ હંચ ખ્વાહ ચાર પાયા હો યા પરીંદ પાક હંચ. સિવાયે મુરગી કુચા મરદ ઓર માય નજીસ ખુવારકે.

સવાલ—વો કેનસે જાનવર હંચ જાનકા જુટા નાપાક હય ?

જવાબ—સુવર ઓર કુતા ઓર હાથી ઓર કુલ ચાર પાએ હરામ ગોશતકા જુટા નાપાક હય.

સવાલ—વો કેનસે જાનવર હંચ જાનકા જુટા મકરહ હય ?

જવાબ—પીલ્લીકા જુટા મકરહ હય. બચારતે કે હિસને ફારન પાની ન પીયા હો. ચુહા ખાને કે બાહ. ઓર ઉન જાનવરેં કા બે ઘરમે રહેતે હંચ જેસે ચુહે ઓર છીપકલી વગેરા. ઓર ઉન પરીંદ જાનવરેંકા બી જુટા મકરહ હય જાન કા ગોશત હરામ હે. મસલન કબ્બે ઓર ચીલ ઓર બાઝ વગેરા કે ઓર ચે કરાહત બી દોલત મંદુ કે લીયે ન ગરીબુ કે લીયે. (આલમગીરી)

સવાલ—ગધે ઓર ખચરકા જુટા પાક બયાન કીયા ગયા હય હાલાં કે ઉનકા જુટા મશકુક મશહુર હય ચે કયું કર હય ?

જવાબ—ઇસ કી મશકુકી ખુદ પાક હોનેકે અંદર નહીં હય બલકે દુસરે કા પાક કરનેકે અંદર હય. (ફૂરે મુખતાર.)

સવાલ—કીસી જગે સીવાય ઇસ મશકુક પાનીકે ઓર કોઇ પાની નહી હય તો કયા કરે ?

જવાબ—ઇસ મશકુક પાનીસે વુઝુબી કરેગા ઓર ફીર તથમમુમ બી કરે સીરફ એકપર ચાને વુઝુ ચા તથમમુમપર ઇકતિફા જાયેઝ નહી.

સવાલ—પસીના જાનવરેં કા કેસા હય ?

જવાબ—પસીના હર જાનવરકા હિસકે જુટે કે ફુકમ મેં હય. જાસકા જુટા પાક હય હિસકા પસીનાબી પાક હય ઓર જાસકા જુટા નાપાક હય હિસકા પસીનાબી નાપાક હય. જાસકા જુટા મકરહ હય હિસકા પસીના બી મકરહ હય.

સવાલ—આદમીકા પસીના કેસા હય ?

જવાબ—પાક હય ખ્વાહ કાફર હો યા મુશ્કરીક જુનખી હો
યા હાઈજા ન ઇસસે કપડે નાપાક હોતે હંય ન બદન. (દુરેમખતાર)

સવાલ—હુઆબ હાથીકા કે જો ઉસકો સુંડકે અંદરસે ગીરતક
હય કેસા હય ?

જવાબ—નાપાક હય. (આલમગીરી)

—o!o—

ફસલ આઠવીં.

—o—

પાનીકી પાકી નાપાકીકા બયાન.

સવાલ—મુતલક પાની કે જિસસે નજસત હુકમી દુર હોતી
હય કિતની કીસમ હંય ?

જવાબ—હો કીસમ હંય એક જરી પાની દુસરા બંદ પાની.

સવાલ—જરી પાની કિસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—જુસકો લોગ ઊરફમે બેહેતા હુવા કહે.

સવાલ—કિસ મીકદારકી નજસત ગીરજનેસે જરી પાની
નાપાક હોગા ?

જવાબ—જરી પાની નજસતકી મીકદાર પર નજસ નહી હોતા
જખતક કે નજસત કા અસર જરી પાનીકે ઓસાફે સલાસા યાને
રંગ ઓર છુ ઓર મઝાકો ન બદલે. જુસ વકત નજસતકે સખખ
એક બી સીફત જરી પાનીકી મુતમધવર હોગી જરી પાની નાપાક
હો જાએગા.

સવાલ—જરી પાનીકા કોઈ વસક જખ નજસતસે બદલ જાએ તો શીર કિસ તરેહ પાક હો સકતા હય ?

જવાબ—જખ પાક પાની ઉસમેં ઇસ કદર મિલ જાએ કે ઉસકે વસક મુતગૈયરા કે દુર કર દે તખ પાક હો જાએગા. (આલમગીરી)

સવાલ—બોહતસે આદમી ધોરે યા નહેરકે કીનારે બેઠ કર વુઝુ કરેં તો કયા વુઝુ જાએઝ હોગા.

જવાબ—હાં, જાએઝ હય ? (આલમગીર)

સવાલ—છત પર નજસત પડી હુમ્મહો ઓર બરસા ઓર છત ટપક કર પાની કપડે પર પડા તો અખ યે કપડા નાપાક હુવા યા નહી ?

જવાબ—જખ તક બરસાત બરસ રહા હય જરી પાની કે હુકમમેં હય. ઉસ વકત તક ટપકનેસે કપડા નાપાક નહીં હોતા. જસ વકત બરસાત બંદ હોગા શીર અગર ટપકા ગીરેગા તો કપડા નાપાક હો જાએગા. ઓર યે હુકમ તહારતકા અયન બરસને કી હાલત મેં બી ઉસ વકત તક હય જખકે પાની કે ઓસાફ સલાસામેં તગમ્મયુર ન હુવા હો. ઓર અગર છતકી નજસત કે અસરસે ટપકે કે પાનીમેં તગમ્મયુર હો ગયા હય તો અયન બરસનેકી હાલત મેં બી કપડા નાપાક હો જાએગા. ઇસી તરેહ અગર છત પર મુતદરરિક મકામમેં નજસત પડી હુમ્મ હય મગર પરનાલે કે સરે પર નહીં હય ઓર બરસાત કા પાની બજેર તગમ્મયુરે ઓસાફ સલાસા કે પરનાલે સે જરી હુવા તો બી પાક હય ઓર અગર નજસત પરનાલે કે પાસ હય ઓર અકસર પાની યા નીરફ પાની ઉસ નજસત સે મીલકર આતા હય તો અખ યે પાની નાપાક હય. (આલમગીરી)

સવાલ—ખંદ પાની ક્યે કીસમ પર હય ?

જવાબ—દો કીસમ પર એક કસીર દુસરા કલીલ.

સવાલ—ખંદ પાની કસીર કીસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—ખંદ પાની કસીરા વો હય કે એક તરફ કી નળસત પડી હુઇ કા અસર દુસરી તરફ કો ન પહોંચે. ઉલ્લાખે મુતઆખરી નને ઇસકી મીકદાર આમ ફહમ થું કરહી હય કે જો હોઝ દેહ દરદેહ મુરખઅ યાને ચાલીસ ગઝ ઓર મુદવવર ૪૮ ગઝ હો. ઉસમેં પાની કસીર હોતા હય. ઇસ મીકદાર કે હોઝ મેં એક તરફ કી નળસત કા અસર દુસરી તરફ નહીં પહોંચતા હય ઓર હોઝ કખીર બી ઇસી પાનીકી મીકદાર સે તાખીર કીયા જાયેગા. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—મીકદાર તુલ ઓર અરઝ કી તો કસીર પાનીકી માલુમ હો ગઇ મગર અમીક યાને ગહેરાઇ કી મીકદાર નહીં માલુમ હુઇ યે બી જયાન ફરમાઇયે કે ગહેરાઇ કીસ કદર મોઅતખર રખી ગઇ હય ?

જવાબ—ગહેરાઇ સીરફ ઇસ કદર મોઅતખર હય જીસસે પાની ભરતે વકત મુદલુસે ઝમીન ન ખુલજાએ ઓર પાનીમેં ગદલાપન ન આજમે ઓર ચેહી ગહેરાઇ જરી પાનીકે લિયે બી હય. (આલમગીરી)

સવાલ—કસીર પાનીકી પાકી ઓર નાપાકી કા કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—ઇસકી પાકી ઓર નાપાકી કા ફુકમ વોહી હે જો જરી પાનીકા હય. યાને જબ અસરે નળસતસે એક સીફત બી બદલેગી ખ્વાહ રંઝ બદલે યા મઝા બદલે યા જુ બદલે ઉસી વકત પાની બી નાપાક હો જાયેગા.

સવાલ—હવે કંઈરમેં જહાં નજસત પડી હુધ હય વો જગાની પાક હય યા નહીં ?

જવાબ—વો જગા ખિલ ઈજમા નાપાક હય. હિસ જગાસે બકદર એક હોટે હોઝકે હટકર વુઝુ અંર યુસલ કરે. (આલમગીરી.)

સવાલ—એક જોહડ જરમે પાની નાપાક બરાથા ફિર વો ખુશ્ક હો ગયા. ફુખારા હિસમેં પાની ખારિશકા જમે હુવા તો અબ વો પહેલી નજસત ધસ પાનીસે હિફ કરેગી યા નહીં ?

જવાબ—હિફ નહીં કરેગી અંરયે પાની પાક હય (આલમગીરી)

સવાલ—કીસી હોઝમેં ખ્વાહ સગીર હો યા કપ્પીર કાષ જમી હુધ હો. હિસસે બી વુઝુ ઓર યુસલ ફુરસ્ત હય યા નહીં ?

જવાબ—અગર કાષ હીલાનેસે હીલ જતી હય ઓર પાની અંદર કા નીકલ આતા હય તબતો ફુરસત હય વરના નહીં ધસી તરેહ પાનીપર જમી હુધ બરફ કા ચેહી હુકમ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—અકસર જંગલુમેં કસીર ઓર કલીલ શીકદાર કે પાનીયુમેં બવજેહ ગીરજને પતે વગેરા કે બદલુ આને લગજતી હય એસે પાનીસે બી વુઝુ ઓર યુસલ ફુરસત હય યા નહીં ?

જવાબ—હાં ફુરસ્ત હય, નજસત કે સબબસે તો ઝરાસે તમ-ધયુર કા બી એતેબાર હય ઓર પાક ચીઝકે સબબસે તમધયુર કા હિસ વકત એતેબાર હય જબકે પાનીકા પતલા પન જતા રહે યા નામ પાનીકા પાની ન રહે.

સવાલ—કિસી પાનીમેં બદલુ તો આ રહી હય મગર ચે નહીં માલુમ કે ચે બદલુ નજસત કી હય યા પાક ચીઝકી એસે પાનીસે બી વુઝુ ઓર યુસલ ફુરસ્ત હય યા નહીં. ?

જવાબ—દુરસત હય. જખ તક વોકુએ નળસતકા ઇલમ નહીં
અસલીએ અકસર પાની ઠેરને સે બીખલ્યુદાર હોળતા હય. (દુરેમખતાર)

સવાલ—ખંદ પાની કલીલ કિસકો કહેતે હેં ?

જવાબ—જો મીકદાર મે દેહ દરદેહસે કમ હો.

સવાલ—કલીલ પાની કા વકુએ નળસતસે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—કલીલ પાની તો કલીલ નળસતસેહી ના પાક હોળ-
એગા. ઇસ પાનીકે લીયે તમખયુર ઓસાફે સલાસા કી કેદ નહી હય.

સવાલ—કિતની કલીલ નળસત ઇસ પાનીકો નાપાક કર દેગી ?

જવાબ—જસકે ગીરનેસે પાનીકો દરકત હો જાવે
(દુરે મુખતાર)

સવાલ—કુવેમેં હંટ ઓર બકરી કી મેંઝનીયાં ઓર જાબર
ઓર લીદ મિરજાએ તો કયા હુકમ હય ?

જવાબ—જખતક બોહોત ન મિરે કુવા પાક હય ઓર મે
હુકમ ટુટી ઓર સાખીત તર ઓર ખુશક સખપર એક સા હય.
[આલમગીરી]

સવાલ—બોહોત કીસકો કહેતે હય ?

જવાબ—બોહોત વોહે જસકો મુખતલી [મુખતલી વો હય
જરકો સિવાય ઇસ કુવે કે પાની કે ઓર પાની નહીં મિલે.)બોહોત
સમજે. [આલમગીરી]

સવાલ—કવે ઓર ચીલ કી ખીટ સે બી કુવા નજસ હોતા
હય ના નહીં ?

જવાબ—ઇનસે કુવા નજસ નહી હોતા [દુરે મુખતાર]

સવાલ--આપને તો યે બ્યાન કીયા હય કે કલીલ નળસત કલીલ પાની કે નળસ કર દેતી હય શીર ઇસકી કયા વજેહ કે ગોખર ઓર લીલ વગેરા મજકુરવુસસદર નળસતુંસે કુવા નળસ નહીં હોતા ?

જવાબ--બેશક કયાસ તો યેહી ચાહતા થા કે કુવા ઇન્ક ચીજુંસે નાપાક હોજાએ મગર અમુમન બલવા કે સખખ એક હદ તક ખાસ ચીજું કે સાથ કુવે કે નળસ નહીં કીયા ગયા. દુસરે કુવેકે એહકાન બર ખીલાફ કીયાસ આસારે સહાયા રહી અદાહો અનહુમસે સાખિત હંય યેહી વજેહ હય કે કીસી શે નળસ સે તો સારા પાની કુવેકા નીકાલા જાએ ઓર કીસી શે સે ચંદ ડોલ બર આમદ હો. ઓર કીસી શયએ નળસસે કુછ બી નહી જોસે આજે મુફત્સલ મસાયેલ માલુમ હોગે. ઇસ લીયે કુવેકે સાથ ઓર કલીલ પાની મુલહક નહી હો સકતે અગર મટકે વગેરામેં ઇન નળસતું મજકુરા મેંસે થોડીસી નળસત બી ગીર જાએગી તો ફારન સારા પાની ફેંકા જાયેગા. [દુરે મુખતાર]

સવાલ--ઇસ હુકમ મે જંગલ ઓર શહેર કે કુવે મેં કુછ ફરક હય થા નહી ?

જવાબ--હાં ફરક હય. યે હુકમ બ સખખ ઝરત ઓર ન બચાવ હો સકને કે જંગલ ઓર ઉન કુવું કે સાથ કે જહાં મવે-શીયું કી આમદો રક્ત જિયાદા રહેતી હય મખસુસ હય. ઓર શહેરમેં બી અગર ઝરત મજબુર કરે તો બમુજબ ઇસ મસલએ મુસલ-લિમા કેકે "અઝ ઝરતો તલબીહલ મખ તુરાતે" (યાને ઝરતે નાળયેઝ કે જાએઝ કરદેતી હંય મસલન ઉસ પીયાસે કે

કે અસહ્ય જનકા ખોદે હો ચરાખકા પીના ઓર અવસે હી જુએકા ખીનઝીર કા ગોચત ખાના અથા હાઝલ ક્યાસ ઓર બોહોતસી ચીઝેં હંથ કે છનકો ઝરન ને જાએઝ કરદીયા હે. ધસી કાપદે કે તેહેત મેં હીંદુસ્તાનકે કુવે બી દાખલ હંથ કે છનમેં જ સળળ મલળએ કુદકાર નહાતે વકત છનકી ધોતીયું કી છીંટે પડતી રહેતી હંથ ઓર ઉમુમન બલવા બી ધરકો કહેતે હંથ.) જળતક બોહેત ન હોં મેંમની વઝેરાસે કુવા નાખક ન હોયા.

સવાલ—કુવેકે મુદસસીથ એહકામાત બચાન કીજીયે ?

જવાબ—કુવેકા પાની છન ચીઝુંકે ગિરનેસે નીકાલા જતા હથ વો દો કીસમકી ચીઝેં હંથ. એક કીસમકી ચીઝેં તો વો હંથ કે છનકે ગિરને સે બધજમાએ સલક પાનીકા નીકાલના વાજીય હથ. ઓર પાની કા નીકાલના હી કુવે કી તહારત હથ. દુસરી કીસમકી ચીઝેં વો હંથ છનસે કુવેકા પાની નીકાલના મુસતદમ હથ. ઓર ચે ઉસી કુવે કે લીયે હથ જો દેહરદેહકી મીકદારકા નહીં હથ. અગર દેહરદેહકી મીકદાર કા કુવા હોયા તો વો મીસલ જરી ઓર કસીર પાની કે હોયા ઓર ઉસકે એહકામાત ઉપર દરજ હો મુકે હંથ.

સવાલ—વો ક્યા ક્યા ચીઝેં હંથ છનસે પાની કુવેકા નીકાલના વાજીય હથ ?

જવાબ—વો દો કીસમકી ચીઝેં હથ. એક કીસમકી ચીઝેં તો એસી હંથ કે છનકે મીરનેસે સારે કુવેકા પાની નીકાલતા હથ. દુસરી કીસમકી ચીઝેં વો હંથ છનસે સારા પાની નહી નીકાલતા કુચ જોખખના ડોલ નીકાલે જાતે હંથ.

સવાલ—તો કયા કયા ચીજો હંથ જીને મીરનેસે સારા પાન્ટીકા નીકલના વાજીય હય ?

જવાબ—અવલ કુવેમેં મિરકર મરગનેસે કબીરલઅંદામ જનવરકા મસલન બકરી ઓર આદમી વગેરા કે. ફુસરે ફટના ઓર પુલ જના (ફટને ઓર પુલનેમે બાહું કા ઝડના બી દાખલ હય. ફુરે મુખતાર.) ઇન જનવરકા કે જીને અંદર ખૂન જરી હય. ખવાહ છોટે હોં. મીસલ ચીઠીયાં ઓર ચુવે વગેરા કે યા મોતવરિસત હોં મીસલ મુરગી વગેરા કે મગર આખી ન હો. (આખી યાને મછલી કેંચુવા મેંડક વગેરા) આમ ઇસસે કે યે જનવર બાહર કુવેસે ફટ પુલકર અંદર કુવે કે ઝીરેહોં યા અંદર ફટે પુલે હોં. ત્રીસરે બદ જનવરકા મુજરરદ મિરના ખવાહ મરે યા ન મરે (બદ જનવર કા યે હુકમ બવજેહ નજીસુત એન હોને કે હય. ઇસકા અગર એક બાલ બી ગીર જએગા તો કુલ પાની કુવેકા નીકાલા જએગા) ચાથે કાફિર મુરદા કા મીરના (ખવાહ બાદ ગુસલ કે ઝીરે યા કબલ ગુસલ કે) પાંચવાં મુસલમાન મુરદે કા ગુસલસે પહેલે મિરના. છઠા હિસ જનવર કા જિંદા જરઆમદ હોના જીસકા જુઠા નાપાક હય. યા મશકુક બ સરતે કે મુંહ હિસકા મીરને કે વક્ત પાની મેં કુખા હો. આઠવાં નજસતે હકીકીકા મિરના ખવાહ ખપ્પીકા હો યા ગલીઝા. (કબીરી આલમઝીરી, વગેરા વગેરા.) (નજસત હકીકી યાને અગર એક કતરા પેશાબકા આદમી કા હો યા ત્રાય બેંસ વગેરાકા.)

સવાલ—કુવે મેં અગર જુત્તી મીરજએ તો કયા હુકમ હય.

જવાબ—સારા પાન્ટી નીકાલા બવજે. કયુંકે જુત્તી

મુસતાઅમીલામે નળસતકા લગા રહેના યકીની હથ ઓર મહાં આમ બલવાબી નહીં હથ કે જસ સે બચાવ મુશકીલ હો.

સવાલ—વો ચીજેં કયા કયા હંથ જનસે સારા પાની નહીં નીકલતા હથ. મએ મીકદાર બરઆમદમી પાની કે બચાન દરમાધયે ?

જવાબ—જો જનવર કે દમવી હંથ [દમવી યાને વો જનવર હંથ કે જસકે અંદર ખુન જારી હથ. મસલન કંચુતર ઓર ખીલ્લી] અમર વો કુવેમેંસે મુરદા નીકલે તો ચાલીસ ડોલ [વજુતનસે] સાઠ ડોલ તક નીકાલે જાએમે ઓર જનવર દમવી મીસલ ચુહે ઓર ચીડીયોં કે હંથ તો જીનકે મરનેસે સીરફ ખીમ, ડોલસે તીસ ડોલતક નીકાલે જાએમે.

સવાલ—વો કેનસે જનવર હંથ કે જનકે મરનેસે કુવેકા પાની નજસ નહી હોતા ?

જવાબ—જન જનવરોમેં ખુન જારી નહી હથ જીનકે ચીરકર મરજનસે કુવા નજસ નહી હોતા મસલન ખીલુ ઓર કનખજુરા ઓર લિડ વગેરા કે.

સવાલ—જો જનવર કે ચુહે ઓર ખીલ્લીકે દરમીયાનકે હંથ જીનકે લીયે કયા ફુકમ હથ ?

જવાબ—જીનકે લીયે વોહી ફુકમ હથ જો ચુહે કે લીયે યાને ખીસસે તીસ ડોલ તક.

સવાલ—જો જનવર ખીલ્લી ઓર બકરે કે દરમીયાન હથ જીનકે લીયે કયા ફુકમ હથ ?

જવાબ—જનકે લીધે વાહી હુકમ હય જે ખીલ્લીકે લીધે હય. જાને ચાલીસ ડોલસે સાઠ ડોલ. ઇસકો યાદ રખના ચાહીયે કે જે જનનવર છોટે જીસમ ઓર મોતવરસત જીસમ કે દરમીયાન કા હય વો હમેશા છોટે કે હુકમ મેં રહેગા ઓર જે જનનવર કે મોતવરસત ઓર કખીરજ અંદામ કે દરમીયાનકા હય વો હમેશા મોતવરસત અંદામકે હુકમ મેં રહેગા.

સવાલ--દો ચુહે કીસકા હુકમ રખતે હંય ?

જવાબ--એક ચુહેકા હુકમ રખતે હેં.

સવાલ--ત્રીન ચુહે કીસકા હુકમ રખતે હંય ?

જવાબ--ત્રીન ચુહેસે પાંચ નક ખીલ્લીકા હુકમ રખતે હંય ?

સવાલ--છે ચુહે કીસકા હુકમ રખતે હંય ?

જવાબ--છે ચુહે એક બકરીકા હુકમ રખતે હંય.

સવાલ--દો ખીલ્લી કીસકા હુકમ રખતી હંય ?

જવાબ--દો ખીલ્લી એક બકરીકા હુકમ રખતી હંય.

સવાલ--આદમી કા બચ્ચા ઓર બકરી કા બચ્ચા કીસકા હુકમ રખતા હય ?

જવાબ--દર બચ્ચા અપને બહેકા હુકમ રખતા હય. તો આદમી કે બચ્ચે કે ગીરકર મરનેસે ખાલ સકતકી હો [સકત વો બચ્ચા હય કે કબલ અધ્યામ પેટસે ગિરખવે] સારા પાની નીકાલા જાએગા ઇસી તરેહ બકરીકે બચ્ચેસે જી. (ગાયતુજ અવતાર.)

સવાલ--અગર ચુહા જખમી કુવેસે બર આમદ હોતો કીસકે દર પાની નીકલેગા ?

જવાબ—સારા પાની નીકાલો જાએગા.

સવાલ—યે ચીજેં કે જીનસે પાની નીકાલો જાતા હય અગર કુવેમેં પડી રહેં અગર પાની નીકાલ દીયા જાએ તખ બી પાક હોજા-એગા યા નહીં ?

જવાબ—હરગીઝ નહીં. પેહેલે ઉન ચીજું કેા નીકાલે. ખાં મેં પાની નીકાલે તખ કુવા પાક હોગા. હાં અગર કુવે મેં એસી ચીઝ જિરી કે જો ગાયેખ હોજાય એર ઉસકા નીકાલના ગેર મુમકીન હો. મસલન લકડી નાપાક યા નજીસ કપડેકે ટુકડે તો કુવેકે સાથ હો યે ચીજેં બી પાક હોજાએંગી. (આલમગીરી.)

સવાલ—કીસી મટકે યા ઘડેમે કોઇ જાનવર મરગયા એર વો પાની કીસી કુવેમેં ડાલા ગયા તો ઉસ કુવે કે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—જો ઉસ જાનવર પર કુવેમે ગીરકર મરનેકા હુકમ જા વોહી ઉસ જાનવર પર હોગા. મસલન ચુડા મટકેમેં મરા એર વો પાની કીસી કુવેમેં ડાલા ગયા તો અખ ખીસસે તીસ ડોલ તક નીકાલે જાએંગે. એર અગર મટકે મેં ફટ પુલ ગયા થા એર શીર પાની કુવેમેં ડાલા ગયા તો અખ સારા પાની કુવેકા નીકાલેગા અલા હાજા એર પાનીયુંકા બી મુરદા જાનવર પર કયાસ કરના ચાહીયે. (આલમગીરી.)

સવાલ—યે હુકમ મટકે કે પાની કે સાથ હી હય યા એક કતરેકે ગીરે જાને પર બી યેહી હુકમ હય ?

જવાબ—એક કતરે કે ગીરજાને સે બી વોહી હુકમ જાની હોગા જો એક મટકે સે હોગા. (આલમગીરી)

સવાલ—દો કુવે હંથ. એક બિનમેં સે એસા હથ જીસમેંસે બીસ ડોલ નીકાલની વાજીય હથ. નીકાલને વાસે ને બીસ ડોલ નીકાલ કર દુસરે પાક કુવેમેં ડાલ દીં અથ કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—બીસ દુસરે કુવેમેં સે બી બીસ ડોલ નીકાલ ડાલે પાની પાક હોવેઆ.

સવાલ—અમર કુવા નમસત કે ગઢે કે કરીય હો તો ઇસ કુવેકે પાનીકા કયા હુકમ હથ ?

જવાબ—જ્ય તક, ઇસ કુવેકે પાનીમેં અસરે નમસત ન માલુમ હો પાક હથ. ખાહ ઇસ ગઝકે ફાસલે પર હો થા એક મઝ કે ઇસમેં ફાસલા મોઅતઅર નહી હથ અસર મોઅતઅર હથ.

સવાલ—દુસરી કિસમકી ચીજેં ઉપર બયાન કી મઠ હંથ કે જીનકે ગીરનેસે કુવેકા પાની નીકાલના મુસતહથ હથ. અથ બયાન કીજીયે કે વો કયા કયા ચીજેં હથ ?

જવાબ—ચુહે કે સીરફ ગીરનેસે બીસ ડોલ નીકાલના મુસતહથ હથ. દુસરી બીલ્લી થા મુરગી જે ખુશી શીરતી હથ જીનકે ગીરનેસે ચાલીસ ડોલ પાની નીકાલના મુસતહથ હથ. તીસરે જીન જનવરંકા જુદા મકરૂદ હથ જીનકે ગીરનેસે પાની ઊંસી કદર નીકાલના જીસ કદર જીનકે મરનેસે નીકલતા હથ મુસતહથ હથ. જેસે ચુહે કે ગીરનેસે બીસ ડોલ ઓર મુરગી ઓર બીલ્લી કે ગીરને સે ચાલીસ ડોલ વગેરા. વગેરા ચોથે જનબી ઓર બેવુઝુ કે કુવે મેં જીતરનેસે ચાલીસ ડોલ નીકાલના મુસતહથ હથ. (ફરેમુખતાર વ. આલમગીરી)

સવાલ—ડોલ કી કોઇ મીકદાર મોઅમન હથ થા નહી ?

जवाण—जे ठोख जस कुवे पर हो उसी ठोख की भीकदा
 उस कुवे के लीये मोअतगर हय और अजर कोछ ठोख मुकरर नही
 हय तो जस ठोखमें जेक सा पानी अज्जमे वो मोअतगर
 हय और साथ ही तेहेरीक हय पेहेले ही लीज युके हय. (दुरे
 भुअतार)

सवाल—जाज कुवे जेसे होते हय के वहां कुवे का पान
 यरससे पीया जाता है और यरसमें कछ ठोख पानी आता हय
 अज मोअमयना ठोखका केसे अंजज कीया जये.

जवाण—हिसाज करलीया जये. जज उस कदर पानी के
 जसका नीकावना वाज्ज हय परआमद हो जये नकारत हासब
 हो जयेगी, मसबन पीस ठोख वाज्ज हो यरसमें आते हय ते
 हो यरस पानी नीकाव देने से कुवा पाक हो जयेगा और आ
 से जियादा ठोखका जरा होना शुमारमें कीशयत कता हय
 (भायपुल अवतार)

सवाल—जेक कुवेमेसे यादीस ठोख नीकावना वाज्ज हुव
 और उसमें पानी पीस ठोख हय तो अज क्या करे ?

जवाण—उसी कदर याने पीस ठोख पानी नीकावने से कुव
 पाक हो जयेगा याद उस पानी नीकावने के अजर शीर कुछमे
 जियादा पानी होजये तो शीर पानी न नीकावा जय.

सवाल—जाज कुवेकी सोते जैसी होती हय के याहे ज
 कदर पानी नीकाव हो अजर यादी नही होता जज जेसे कुवेमें
 सारे पानी नीकावने की अजरत हो तो सारा पानी कीमतरे
 नीकावा जये ?

જવાબ--જસ કદર પાની ઊસ કુવે મેં નીકાલને સે પેહેલે હો. ઊસકા અંદાજા દો મરદ મુતતકીયુંસે જનકો પાનીકી ખુબ અટકલ હો કરાલે. વરના યું કરે કે એક રસ્સી કે સિરે મેં એક વજની શે બાંધ કર કુવે મેં ડાલી જમ્ય ઓર જસ વકત વજની શે સતેહ પાની પર પોહોંચે. ઊસ વકત કીનારે કુવે પર રસ્સીમે એક ગીરાદ દેદે ઓર શીર જસ વજની શે કો કુવે કી તેહે તક પહોંચાએ. જમ્ય રસ્સી ઢીલી માલુમ હોને લગે જસ વકત ઊસકો અછી તરેહ કાયમ કરકર દુસરી ગીરાદ શીર કીનારે કુવે પર રસ્સીમે દેદે શીર છન દોનું ગીરંહ કી દરમીયાનકી રસ્સાકો હાથુંસે નાપે જસ કદર પેમાયશમે આવે ઊસી કદર પાની ઊસ કુવેસે બર આમદ હોગા, પાની નીકાલનેકા યે તરીકા હથ કે એક ઘંટા યા એક પેહેર પાની નીકલને પર જસ કદર પાની કમ હોજમ્યે ઊસી કદર ઘંટા યા પહેર કે હીસાબ સે પાની નીકલવા દીયા જમ્યે. મસલન એક કુવેમેં દસ હાથ પાની હથ ઓર એક ઘંટે મેં દો હાથ પાની મુતવાતીર નીકાલ ને પર કમ હુવા તો પાંચ ઘંટે તક પાની ઊસમેં સે મુતવાતીર ખીંચા જાવે. ખાદ જદીદ પાની આતા રહે ઓર કુવા ખાલી નહો. ઓર જન કુવેમેંસે કુછ બી પાની કમ નહો તો એસા કરે કે એક ગદા કુવે કે પાની કે મીકદાર ઓર ઘેરાઇમેં ખોદકર ઊસકો ભરદે.

સવાલ--એસે કુવુંકી નીસબત જો પેંદા છટ નહી હોસકતે હંથ બાઝ ઉલમા ને ૨૦૦ દોસો ડોલરસે ૩૦૦ તીનસો ડોલરતકકા ફતવા દીયા હથ ચે કયું કર હથ ?

જવાબ--યે ફતવા કોલે ઝખક પર હથ. ઓર ઊસકી અસલ યે હથ કે ઇમામ મોદમદ (૨૦ અ) ને ઇસ ફતવેકો બમદાદ કરીદ કેહી

સાથ મખસુસ કરદીયા થા જખકે જિનુંને દેખા કે તીનસો ડોલસે
 ઝાએદ પાની બમદાદ શરીફ કે કુવુંમે નહી હય તો ઇસ ડોલસે બી સારા
 પાની નીકાલના સાખીત હુવા. લલા યે કયુંકર હોસકતા થા કે ઇમામ
 મોહમદ રહેં એક અદદ મખસુસ પર તમામ દુનીયા કે કુવું પર
 ફતવા દેદેતે. જખ કે ટુકહાએ સહાયાકા અમલ સારે પાની
 નીકાલનેકા નખસતકે સખખસે હો. યુનાંયે હઝરત અખદુલ્લા
 ઇબને અખ્યાસ વ હઝરત અખદુલ્લા ઇબને ઉમર (ર. અ.)
 સે મુખાલિફ ઇસકે મનકુલ હય. બડી મલતી હય ઉન ઉલમા કી
 કે જો બે સમગ્રી સે ઇસ કોલકો હઝરત ઇમામ મોહમદ રહેં કી
 તરફ મનસુખ કરકે ફતવે દે રહેં હંય, લાલાં કે ઇમામ મોહમદ રહેં
 ને જહાં પર યે ફતવે દીયે હંય, ઇસ અદદે મખસુસ સે સારે હી
 પાની નીકાલનેકા ફતવા દીયા હય જેસા કે સાખીત હુવા. અગર
 ઇસ મસલેકી પુરી તેદકીક કીસી કો મંજૂર હોતો જનાખ મોલાના
 મોલવી મોહમદ દીદાર અલી સાહેબ સલ્લમુલ્લા હો તઆલાકે
 રીસાલએ તેદકીકુલ મસાએલ કો મુલાહેઝા કરે.

સવાલ—કુવેકે પાક હોને કે બાદ ડોલ ઓર રસ્સી કો બી
 ઘોવે થા કયા ?

જવાબ—કુવે કી તહારત કે સાથ ઉસકી સખ ચીઝેં તખઅન
 પાક હો જતી હંય યહાં તક કે ચકલી ઓર કુવેકા ગીરદો પેશ ઓર
 પાની નીકાલનેવાલે કે હાથ બી પાક હોખતે હંય જેસા કે ઇસતીખ
 કરને વાલેકા હાથ બી પાક હોખતા હય મલલ કી તહારત સે.

સવાલ—ખનવર કે ગીરને સે પાનીકી નાપાકીકા હુકમ કખસે
 હોખા ?

જવાબ—જખસે જનવર કે ગીરનેકા વકત માલુમ હોઆ.

સવાલ—અગર વકત ગીરને કા નહી માલુમ હુવા તો કખસે નજસત માલુમ હોગી ?

જવાબ—અગર જનવર ફટા ચા પુલા નહી હય તો એક રાત ઓર એક દીન પેહલે વકત ધલમસે કુવે પર નાપાકીકા ફુકમ હોઆ. ઓર ફટ પુલ ગયા હય તો ત્રીન રાત દીન પેહેલે સે નજસતકા ફુકમ હોઆ. પેહલી સુરતમે એક રાત દીનકી નમાઝે ઓર દુસરી સુરતમે ત્રીન દીનરાતકી નમાઝે ફેરી જાએંગી બથરને કે ગુસલ ઓર વુજુ ધસ પાનીસે કીયા હય. (આલમખીરી)

સવાલ—જંગલ મેં ચા ઓર કીસી જગા પાની મીલા અગર, હસ પાની કી હાલત દેખને સે શુઆહ હોતા ધય કે પાની નાપાક હય ઓર વહાં પર આદમી બી નહીં જસસે દરીયાફત કરે એસી હાલતમેં કયા કરે ?

જવાબ—હસી પાનીસે વુજુ કરના જાએઝ હય જખતકે ચકીન નજસતકા ન હો ઓર હસ શખસ પર દરીયાફત હાલ વાજબ બી નહીં હય.

સવાલ—દરંદા જનવર કલીલ પાની પરસે ગુઝરા ઓર જંગલ મેં સીવાય હસ પાની કે ઓર કોઇ પાની બી નહીં હય અખ કયા કરે ?

જવાબ—અગર હસકો ચકીન હય કે ધસ દરંદે ને ધસ પાની મેંસે પાની પીયા હય તખતો વુજુ ફુરસત નહીં વરના ફુરસત હય. (ફુરે મુખનાર)

સવાલ—અકસર નહાતે યા વુઝુ કરતે હુવે પાનિ મુસતાઅમલકી છીટે પાક પાનીમે પડતી હંથ ઉનકે લીયે કયક ફકમ હય ?

જવાબ—પાક હય જય તક મુસતાઅમલ પાની માલીય ન હો. (આલમગીરી)

સવાલ—મુસતામીલ પાની કા પીના કેસા હય ?

જવાબ—મકરૂહ હય.

સવાલ—જો પાની કે નનસતે હકીકીકે સખઅસે ખરાબ હો જતા હય ઉનકો કીસી ઓર કામમે લાસકતે હંથ યા નહી ?

જવાબ—થોડા પાની ઓસાઈ સલાસા કે એક સિક્કલે તર્ઝુરસેબા મસલ પેશાય કે હય ઉસકો તો કીસી કામમે નહી લા સકતે ઓર અગર એસા નહી હય તો જનનવઈ કો પીલાના ઓર ઉસસે ગારા કરના દુરસત હય લેકીન ઉસ ગારે કો મસજીદ મેં સરફ ન કરે. (આલમગીર)

ફસલ નવવી

ઈસતિન્જો કરનેકા ખ્યાન

સવાલ—ખેતુલ ખલામે કીસતરહ જાવે ઓર કયા કયા પહે ?

જવાબ—ખેતુલખલામે જાનેસે પેહેલે ઉસ અંગુડી ઓર તાવીઝકો દુર કરે જીસમે આવાતે કુરઆની યા અસમાએ ઈલાહી.

લીખી હોં શીર જાતે વકત યે દુવા પડે, “અલ્લા હુમ્મા ઇન્ની અઉઝો યેકા મિનલ ખુલ્સે વલ ખખાયસે” યાને અખ અસ્લાહ મેં પનાહ માંગતા હું તેરે સાથ પલીદી સે ઓર પલીદ ચીઝુ સે. પાખાને મેં દાખલ હોતે વકત અવ્વલ બાયા પાઉં રખે ઓર જખ પાખાનેસે નીકલે તો અવ્વલ દાહના કદમ બાહેર કો નીકલે. ખડે હોકર પાખમા યા તેહબંદ ન ખોલે જખ કદમચે પર કરીખ બેઠને કે હો તખ કશક ઓરત કરે, બેઠને મેં પાખાને કે વકત બાયેં તરફ કો ઝુકા રહે. બાદ ફરાગ હોને કે યે દુવા પડે. “અલ-હમ્દો લિલ્લા હિલ લઝી દફાઆ અન્નીલ અઝવ આફાની” યાને શુકર હય ઉસ અસ્લાહ કા જીસને મુજસે તકલીફ દુર કી ઓર સલામતી અતા કી.

સવાલ—વો કાનસી જગા હય જહાં પાખાના ઓર પેશાખ મના હય ?

જવાબ—મસજીદ ઓર ઇદગાહ કે આસપાસ કબરસ્તાન ઓર ચોપાચું કે દરમીયાન કે અંદર ખ્વાહ જારી હો યા ખસતા ઇસી તરેહ કુવે ઓર હોઝકે કીનારે પર બી મકરૂફ હય. લોગું કે રસ્તેમેં હર સુરાખ કે અંદર ગુસલ ઓર વુઝુ કી જગેમેં ફલે પુલે દરખન કે નીચે ઇસી તરેહ ઉસ દરખત કે નીચે જીસકે સાથે મેં લોગ બેઠને હોં ઇન સખ જગે પેશાખ પાખાના મને હે.

સવાલ—વો કયા કયા બાતે હંય જો પાખાના ઓર પેશાખ કે વકત મકરૂફ હય.

જવાબ—તંજે સર પાખાના શીરના યા પેશાખ કરના, દુસરા પાખાના યા પેશાખ કરને કુવે કલામ કરના, (ઝિકરે મુદા બી ઝયાં સે

ન કરે ઓર ન સલામતો જવાબ દે ન છીંક ન અઝાન) ત્રીસરે પાખાનેમેં બોહોત દેર તક બેઠા રહેના ઇસસે બવાસીર ઓર દરદે જગર પેઠા હોતા હય. ચાચા ખડે હો કર ચા લેટ કર બીલા ઉઝર પાખાના શીરના, ચા પીશામ કરના, પાંચવા બીલા ઝુરત પાખાના ઓર પેશાબ ઓર શરમ ગાહકો દેખના, છાં થુકના, સાતવાં નાક સીંનકના, આંધવા પેશાબ માહસે અમસ ફેલ કરના, નવવાં દાએં બાએં શીર શીર કર બાર બાર દેખના, દસવાં આસમાન કી તરફ સર ઉઠા કર દેખના, ગીયારવાં કીબલે કી તરફ મુંહ કરના, ચા પુશત કરના ઇસ હુકમ મેં હમ હનશીયુંકે નઝદીક જમલ ઓર શેહેર સબ બરાબર હંચ. છોટે બચ્ચેં કી મઝાં કે બેગા હમ કે અપને બચ્ચુંકે કીબલે કી રૂપસે દેર લીયા કરે જીસ વકત પાખાના શીરાલે. ઇસી તરાહ આંદ સુરજ અન્નર હવાકી જાનિબ રૂપ કરના નીચે કી જગાસે ઉપરકો પીશામ કરના ચે સબ જાતેં મકરૂહ હંચ.

સવાલ—વો કયા કયા ચીઝેં હંચ જીનસે ઇસતીજ કરના મકરૂહ હય ?

જવાબ—ઈંટ પુખતા, ઠીકરી, હઠી કોયલા, કાગઝ, જાનવરૂં કા ચારા, ઓર હર ચીઝ હુરમત વાલી ઓર નફા દેને વાલીસે ઇસતીજ કરના મકરૂહે તેહેરીમી હય. (દુરેમુખતાર)

સવાલ—વો કયા કયા ચીઝેં હંચ કે જીસસે ઇસતીજ દુરત હય ?

જવાબ—મીઠીકે ઢેલુંસે, પથરસે, પાનીસે, રેતસે મુન્નન હય અલાવા ઇનકે હરેક ઉસ ચીઝસે જો હુરમત વાલી ઓર નફા દેને વાલી નહો જાએઝ હય. જેસે પુરાની રૂઢ (અમરૂએ એસી ચીઝસે

ધસતીનળ જાએક હથ મગર મોજીએ ફકીરી યા તંગ દસતી હથ.
(દુરે મુખતાર) ઓર કપડે ઓર પુરાની ખાલ લકડી વગેરા.

સવાલ—દેસે ઓર પથર સે ધસતીનળ કીસ તરેક કરે ?

જવાબ—સરદી કે મોસમ મેં મરદ કેા દેસોં સે ધસતીનળ ધસ તરેક કરના ચાહીયે કે પેહલાં દેલા પીછે સે આગે કેા ખેંચે દુસરા દેલા આગે સે પીછે કેા ઓર ત્રીસરા દેલા પહેલે કેા માનિન્દ ખેંચે. ગરમી કે મોસમ મેં મરદ હિસ કે બરઅકસ કરે. યાને અવલ દેલા પીછે કેા લે જાએ ઓર દુસરા આગે કેા ઓર ફીર ત્રીસરા પીછે કેા ધંસ લીયે કે સરદી કે મોસમ મેં હિનસેન મરદ કે સિમટે રહેતે હંથ ઓર ગરમીયું મેં છટકે હુવે. અગર બર અકસ નહી કરેગા યાને અવલ દેલા પેહેલા આગે કેા લાવેગા તો હિનસેન આલુદએ નળ-સત હો જાએંગે ઓર ઓરત દોનું મોસમ મે આગે કેા હી ખેંચે.
(આલમગીરી)

સવાલ—કીસ કદર શુમાર દેલુમેં ચાહીયે ?

જવાબ—કોઇ શુમાર મોઅતબર નહી હથ. ધસ લીયે કે ધસ-તીનળ કરનેસે મકસુદ પાકી હથ. ખ્વાહ એકસે હો યા ત્રીન યા પાંચ યા ઝિયાદા સે ઓર ખાઝ અહાદીસ સે જો ત્રીન દેસોં કેા ઝિકર આયા હથ વો ગાલીબ આદતકે મુવાશીક હથ. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—આદ દેસે વગેરા કે પાનીસે ધોના કેસા હથ ?

જવાબ—સુન્નત હથ ઓર અગર મખરજસે નળસત વળવુઝ કર મઘ હથ તો ફરજ હથ. (આલમગીરી)

સવાલ—પાનીસે ધસતીનળ કરનેકા કયા તરીકા હથ ?

સવાલ—યે તરીકા હમ કે કીબલે કી તરફસે રખ બચા કર
 બેઠે ઓર રોઝદાર ન હો તો પાખાનેકી જગાકો ખુબ ઢીલા કરે ઓર
 બાયેં હાથ કી ખીચલી ઊંઘલી કે ઇબતીદાએ ઇસતીનગે ઓર ઊઘ-
 લીયુંસે ડુંચા કરકે નળસત કી જગાકો ધોવે. શીર ખીચ કી ઊંઘલી
 કે પાસકી ઊંઘલીકો નીચા કરકે ઊસસે ધોવે. શીર ચીતલી ઊંઘલીસે
 ધોવે સખકે બાદ અંગુઠેકે પાસકી ઊંઘલીસે ધોવે. વહાં તક કે
 ચીકનાઈ દુર હોજએ ઓર તહારતકા ચકીન હો ઓર ઓરત
 અવ્વલ હો ઊંઘલીયુંસે શરૂ કરે. ચાને ખીચકી ઊંઘલી ઓર ઊસકે
 બરાબરકીસે શીર મરદ કી તરેહ તહારત શરૂ કરે અગર મોસમે
 સરમા હો ઓર પાની બી સરદ હો તો ધોનેમેં ઝિયાદા મુખાલીગા
 કીયા જએ વરના ઝન્ને ગાલીબ પર અમલ કરે. ઓર ઊંઘલીયુંકી
 ચોડાઇસે ઇસતીનજ કરે ઊંઘલીયુંકે સિરેસે ન કરે પાની બી નરમી
 સે ડાલે ઓર ઊંઘલીયુંસે મલનેમેં બીસખતી ન કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—પાનીસે ઇસતીનજ કરને મેં પેહલે પાખાનેકી જગાકો
 ધોવે યા પેશાબ કી જગે કો ?

જવાબ—તરફનેકે નઝદીક અવલ પેશાબકી જગાકો ધોવે બાદ
 મેં પાખાનેકી જગાકો

સવાલ—ઓરત મુસતહાઝાકો અલાવા વકત પાખાને ઓર
 પેશાબકે કયા ઇસતીનજ કરના ઝુરૂરી હે ?

જવાબ—મુસતહાઝા ઓરત પર હર વકતકી નમાઝમેં ઇસતી
 નજ કરના વાજીબ હમ. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કીસીકા બાયાં હાથ શલ હોજએ યા કોઈ
 આરેઝા એસા હો કે ઊસસે ઇસતીનજ ન કરસકે તો વો કીસતરેહ
 પાનીસે ઇસતીનજ કરે ?

જવાબ—જારી પાની પર કુદરત નહીં કય તો સીરફ ઢેલુંપર કીકાયત કરે. ઇસતીનગ ઉસકે હકમેં સાકીત હય ઓર અમર ખીવીં યા લોંડી યા જારી પાની પર કદીર હો તો દાહને હાથસે હી ધોવે ઓર અખ કીરાહત લી નહીં હય.

સવાલ—અગર કીસીકે દોનું હાથ હુંજે હોં તો વો કીસતરેહ કરે?

જવાબ—અયસે શખસસે ઇસતીનગ ખીલકુલ ઊસી વકતમેં સાકિત હોગા જખકે ખીવીં યા લોંડી નહો અમર ખીવીં યા લોંડી હે તો ઉનસે ઇસતીનગ કરાલે. ઇસીતરેહ ખીમાર જસકે પાસ કોઇ ઓરન એસી નહીં જસસે કે જમા હલાલ હય ઉસસે લી ઇસતીનગ સકિત હય.

સવાલ—કીસી ખીમાર ઓરતકા શોહર મોબુદ ન હો ખેહેન ઓર ખેટી મોબુદ હો ઉનસે લી ઇસતીનગ કર સકતી હય યા નહીં?

જવાબ—હરગિઝ નહીં. ઉસ ઓરતસેલી ઇસતીનગ સાકિત હુવા જસતરેહ કે મરદસે ઇસતીનગ સાકિત હુવા જખ ઊસકી ખીવીં યા લોંડી ન હો.

સવાલ—મરદકા અપની પેશાબગાદ દાહને હાથમેં પકડકર ઇસતીનગ કરના કેસા હય ?

જવાબ—મકરૂદ હય બશરતે કે બાયાં હાથ સહી મોબુદ હો વર ન શીર કરાહીયતલી નહીં.

કીતાબે સલાત

ફસલ પહેલી

નમાઝોંકે અવકાતકા બયાન

સવાલ—ફરજ નમાઝોંકે ઓકાત બયાન કીછયે કે કયા કયા હંય ?

જવાબ—પાંચ હંય ફજર, ઝોહર, અસર, મગરીબ, ઇશા.

સવાલ—ફજરકી નમાઝકા વકત કયસે હોતા હય ?

જવાબ--ફજરકી નમાઝકા વકત સુબોહ સાની થાને સાદકસે શુરૂ હોતા હય ઓર આફતાબકે નીકલને તક રહેતા હય.

સવાલ--કયા કોઇ ઓરબી સુબહે હય ?

જવાબ--હાં હય, જસકો સુબેહ અવલ થાને કાઝીબ કેહતે હંય.

સવાલ—ઇનકી પહેછાન બતલાઇયે ?

જવાબ—સુબેહસાની થાને સાદક ઊસ સફેદીકો કેહતે હંય કે જે કીનારએ આસમાન પર અરજન ફેલતી હય. બર ખીલાફ સુબેહ અવલ થાને કાઝીબ કે વો ઘુલન થોડી દેરકો ઝાહેર હોતી હય ઓર શીર ઇસકે બાદ અંધેરા હો જતા હય સુબેહ કાઝીબમેં નમાઝકા વકત દાખલ હય ન રોઝકો.

સવાલ—ઝોહરકી નમાઝકા વકત કયસે કય તક રહેતા હય?

જવાબ—ઝોહોરકી નમાઝકા વકત જવાલસે શુર હોતા હય
ઔર જખ તક સાયા દો મીસલ હો સીવાયે સાયએ અસલી કે બીસ
વકત તક રહેતા હય,

સવાલ—સાયા અસલી કીસકો કેહેતે હંય ?

જવાબ—સાયા અસલી ઉસકો કેહેતે હંય કે જો ઐન
ઉસતવારકે વકતમેં હરચીઝકા રહેતા હય.

સવાલ—જવાલ કીસકો કેહેતે હંય.

જવાબ—અસલી સાયેકે તખવુઝકા જવાલ કેહેતે હંય.

સવાલ—અસલી સાયા ઔર જવાલકે પેહેચાનનેકા તરીકા
મશરૂહન ખયાન કીજીયે ?

જવાબ—યે તરીકા હય કે એક સીધી લકડી હમવાર જમીનમેં
ગાડે જખ તક સાયા કમ હોતા રહે જિસ વકત તક આફતાખ ખુલંદી
પર હય ઔર જખ સાયા બદના શુર હુવા, માલુમ હુવા કે આફતાખ
ઢલા. જિસ વકત ઉસ સાયેકે સિરે પર એક નીશાની બનાવે. જિસ
નીશાનસે લકડી તક જો સાયા હય વો સાયા અસલી હય. યે સાયા
પેમાઇશમેં હમેશા છોડા જાએજા. ઇસ સાયએ અસલીસે જહાં સાયા
બઢા ઔર જવાલ યાને અવલ વકત ઝોહોર શુર હુવા. ઝોહોર કે
અવલ વકત મેં ઇખતેલાફ નહી હય. આખર વકતમેં ઇખતીલાફ
હય. ઇમામકે નઝદીક આખર વકત દુના સાયા હરચીઝ કે હોને તક
હય. ઔર સાહેમેન રહેમહુમ્લાહ કે નઝદીક હર એક ચીઝ કા
સાયા મીસલ તક. બેકીન એહેતિયાત ઇસીમેં હય કે ઝોહોરકી નમાઝ
સાયે કે એક મીસલસે પેહેલે હો પઢલે તાકે બખત્તેશક વકતપર
નમાઝ અદા હો.

સવાલ—અસરકી નમાઝકા વકત કયસે કય તક હય ?

જવાબ—સાયેકે દો મીસલ યાને હુના હો જાનેસે ગુરખ આદતાય તક હય.

સવાલ—મગરીયકા વકત કયસે કયતક હય.

જવાબ—મગરીયકા વકત સુરજકે ગુરખસે શદક કે માયેખ હોને તક.

સવાલ—શદક કીસકો કેહેતે હંય ?

જવાબ—ઈમામ આઝમ (૨૦ અ.) કે નઝદીક શદક હિસ સુફેદીકા નામ હય કે જો બાદ માયેખ હોને સુરખી કે પેદા હોતી હય. તો ઈમામ સાહેબકે નઝદીક મગરીયકા વકત હિસ વકત તક હય ઓર ઈસી કોલમે જિયાદા અહેતીયાત હય.

સવાલ—ઈશાકા વકત કયસે કય તક કા હય ?

જવાબ—ઈશા કા વકત હિસ શદક કે છુપનેસે સુમેહ સાદક તક હય ઓર વીતરકા વકતમી પેહી હય. (આલમગીરી ઓર કબીરી)

સવાલ—અય યે તો માલુમ હોગયા કે ઇઅતીદા ઓર ઇનતેહા એક વકત કી યે હય મઝર યે નહી માલુમ હુના કે ઇન ઓકાતમે મુસતહબ વકત હરેક નમાઝ કા કોનસા હય યે બી બનસા દીજીયે ?

જવાબ—મરદોકે લીયે ફજરકી નમાઝકા મુસતહબ વકત એસે ઉજલેમે' હય કે અઝર નમાઝકા ફસાદ ઝાહેર હો તો શીર કીરઅન મુસતહબાકે સાથ નમાઝ અદા કરલે. ઓર યે હુકમ દરઝમાનેમે' હય, લેકીન નહરકે દીન હજ કરને વાલું કે લીયે મુઝદુલફા મે ઝર

ખીલાફ ઇસકે હય. બિનકો બિસ દીન અવલ વકત ગીલસ માને અંધેરેમે પઢના અફઝલ હય. ઓર ઓરતુંકે હકમે હરનમાઝમે ફજરકા વકત મુસતહય અંધેરેમે હય કે બે શુર વકત ફજર હય. ઓર ઝોહોર કે વકત મેં સાથા મીસલસે પેહલે મોસમે ગરમા મેં તાખીર ઓર સરમામે તાઅજલ મુસતહય હય. ઓર અસરકે વકતમે હર ઝમાનેમે તાખીર મુતમધયર હોને સુરજ તક મુસતહય હય. મુતમધયર હોને સે સુરજ કે યે મુરાદ હય કે સુરજ કા ગરદા એસા હોજાએ કે ઇસકે દેખનેસે આંખ ન ચુંધીઆએ ઓર અગર તમધયરસે પેહલે નમાઝ શુરૂકી ઓર તમધયર તક નમાઝ દરાઝ હો ગઇ તો વો મકરૂહ ઓર અગર કીસી મશગલએ દુનીયાવીકે સખખ નમાઝ મેં તાખીર તમધયર આફતાય તક કી ગઇ તો મકરૂહ હય. મગરીબ કે વકતમે તાજલ હર ઝમાનેમે મુસતહય હય. ઇશા કા વકત તીહાઇ રાત તક મુસતહય હય ઓર તીહાઇસે આધી રાત મખાહ વકત હય. (કખીરી)

સવાલ—અખરકે દીન કેાનસે વકતમે જલદી કરે ઓર કેાનસે વકત મેં તાખીર ?

જવાબ—ફજર ઝોહોર ઓર મગરીબ કે વકતું મેં તો અદાએગી નમાઝ કે લીયે દેર કરે. તાકે ફજરકી નમાઝ રાતમે ઓર ઝોહોરકી જવાલસે પેહલે ઓર મગરીબકી નમાઝ શુરૂખ આફતાયકે પેહલે નહો ઓર અસર ઓર ઇશામે જલદી કરે તાકે અસરમે મકરૂહ વકત ના આ જાએ ઓર ઇશામે ખસખખ બારીશ ઓર અંધેરી કે જમાઅતમે લોગ ન આ સકે. (કખીરી)

સવાલ—ઇશા મે તાખીર જાયદ અઝ નીસફ શબ ઓર

મગરિય મે તાખીર તા ઝુહુરે નળુમ ઓર અસરમે તાખીર થા ઝર-
દીયે આફતાબ કેસી હય ?

જવાબ—યે સબ તાખીરેં અમર બીલા બિઝર સફર વગેરાકે
હોતો મકરૂહે તહેરીમી હંય. (કબીરી)

સવાલ—વો કેનસે ઓકાત હંય જનમેં ફરઝ ઓર વાજબ
નિફલ સબ નમાઝોંકા પઢના મમનુઅ હય ?

જવાબ—વો ત્રીન વકત હંય. એકતો વકતે વુલુ થાને આફ-
તાબ નીકલનેકા વકત, (જખતક ઈનસાન સુરજકે મરદા દેખને પર
કાદીર હય હિસ વકત તક આફતાબ વુલુ કી હાલતમેં હય. આલમ
ગીરી) દુસરે વકતે ઇસતેવા થાને સુરજ કે કાએમ હોનેસે ઝવાલ તક.
ત્રીસરે વકતે શુરખ, થાને સુરજ કે સુરખ હોનેસે છુપને તક, અમર
અસર હિસી દિનકા બિસ કરાહતે તેહેરીમીકે સાથ અદા હો જાએગા
(કબીરી)

સવાલ—નમાઝે જનાઝા ઓર સિજદાએ નિલાવત ઇન ઓકતે
સલાસા મેં દુરસત હય થા નહીં.

જવાબ—અમર યે દોનું ઇન વકતોંસે પેહેલે વાજબ હુવે હંય
તો ઇન ઓકાતમેં ન પડે ઓર અમર ઇનહી ઓકાતમે વાજબ હુવે
હંય તો જાએઝ હંય (સજદાએ ત્રીલાવતકી ગો ઇસ વકત મેં
ઇજઝત હય અમર અફઝલ તાખીર હય. ઓર જનાઝેકી નમાઝમેં
તાખીર મકરૂહ હય. કબીરી) કયુંકે ઇસ સુરતમેં જેસાકે બિનકે વુજુ-
અમેં નુકસાન હય વૈસાહી બિનકે અદામેં બી નુકસાન હય. જર
ખીલાફ પેહેલી સુરત કે હિસમેં બિનકે વજુઅમેં નુકસાન નહીં થા,
ઇસલીયે અદાએગીમેં નુકસાન કરનેકો મના કીયા ગયા. (કબીરી)

સવાલ—વો કોનસે ઓકાત હંય જનમેં સીરફ નવાશીલ હી મકરૂહ હંય ?

જવાબ—પેહેલે તુલુએ ફજરસે નમાઝે ફજર તક કા વકત. ઇસ વકત મેં સીવાએ સુ-નતું ફજરકે ઓર સખ નિફલ મકરૂહ હંય. દુસરા નમાઝે ફજર કે આદ સે સુરજ નીકલને તક કા વકત હય. તીસરા અસર કી નમાઝ કે આદસે સુરજ કે છુપને તક વકત હય. ચોથા ગુરખ આફતાબ કે આદ કબલ અઝ નમાઝ મગરીબ કા વકત. પાંચવે હર ફરઝ નમાઝ કી અકામતકા વકત. છઠી ખુતબુંકે પઢે જાનેકા વકત. સાતવીં તંગીકા વકત યાને અગર કીસી નમાઝકા વકત તંગ હોજાએ તો ઉસ વકત કે ફરઝ કે સીવા સખ મકરૂહ હંય. આઠવીં ઇદુલ શીતર ઓર ઇદુલફુજા કે દિન આફતાબ નીકલનેકે આદસે ઇદેન કી નમાઝ તક કા વકત. નવવીં અરફાત ઓર મુઝદલફામેં જો નમાઝોંકો જમા કરતે હંય બીન નમાઝોંકા વકત. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—વો કોનસી જગા હય જહાં પર નમાઝ મકરૂહ હોતી હય ?

જવાબ—પેહેલી કાબેકી છતપર નમાઝ મકરૂહ હય, દુસરી રાસતુંમેં, તીસરી કોઠીયું પર, ચોથી કમીલુંમે, જહાં જાનવર ઝિયાદ હોતે હંય. પાંચવીં ગુસલખાનેમેં, છઠી હમામમેં, સાતવીં નાભેમે, આઠવીં પાખાનેકી છત પર, નવવીં પાખાને મેં, દસવીં ઇમાદ મેં પેહેલે ઓર પીછે ઇદેન કી નમાઝ સે.

સવાલ—એક શખસને પીછલી રાતમેં દો રકાત નફલ કી નીયત બાંધી. આદ એક રકાત કે ફજર તુલુ હોગયા અબ ઉસકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—ઈસ શખસકો દુસરી રકાતકા ફજર કે અંદર પુરા કરલેના કતેઅસે અફઝલ હય. યે દોનું રકાત નફલ હો જાએંગી. ઇસ લીયે કે યે નફલ બાદ ફજર કે બીદુન કસદ કે વાકે હોતે હંય.

સવાલ—અગર કીસીકી ફજરકી સુન્નતેં જાતી રહીં તોં વેઠ બાદ નમાઝ ફરજકે પઢ લે યા નહીં ?

જવાબ—નહીં પઢે કયુંકે ઇસ વકતમેં તા વુલુએ આફતાબ કોઈ સુન્નત દુરસત નહીં (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કીસી શખસ કી ફજરકી સુન્નતેં કઝા હો જાએં તો બાદ વુલુ એ આફતાબ કે બી પઢ સકતા હય યા નહીં ?

જવાબ—નહીં પઢ સકતા.

સવાલ—તો શીર કીસ વકત પઢે ?

જવાબ—કીસી વકત મેં બી નહીં પઢે કયુંકે જબ ફજરકી સુન્નતેં અપને વકત મેં ફાત્ત હો જાએં બગેર ફરજકે તો સાકીત હોજાતી હંય ઓર અગર ફરજકે સાથ ફાત્ત હોતો કઅલ અઝ જવાલ ફરજકે સાથ પઢે. (આલમગીરી)

સવાલ—વીતરકા વકત કબસે કબ તક કા હય ?

જવાબ—બાદ ઇશા કે સુબેહ સાદક કે વકત તક કા હય.

સવાલ—વો નિફલ નમાઝેં કે જો અલાવા ફરજ ઓકાતકે વકત હંય કયા કયા હંય ?

જવાબ—ચાર હંય ઇશરાક, આસ્ત, જવાલ, તહજજુદ,

સવાલ—ઉનકી ઓકાત બમાન કીજયે કયા કયા હંય ?

જવાબ—ઇશરાક કા વકત બાદ વુલુ આફતાબ કે ગરમ હોને આફતાબ તક હય. ઓર જબ આફતાબ ગરમ હો જાએં ઉસ વકતસે

અહર રસુલલ્લાહ, હૈયા અલસ સલાહ, હૈયા અલસ સલાહ
 હૈયા અલસ ફલાહ, હૈયા અલસ ફલાહ, અલ્લાહો અકબર
 અલ્લાહો અકબર લાએલાહા ઇલિલલ્લાહ. અકામત ઓર ફજર
 કી અજાનમેં દો કલમેં ઓર જિયાદા કીયે જાતે હંચ. તો ઇન દોનું
 મેં સતરા કલમા હુવે. ફજરકી અજાન મેં હૈયા અલસ ફલાહકે બાદ
 “ અસ સલા તો ખેરૂમ મીનન નામ, અસ સલાતો ખેરૂમ
 મીનન નામ ” દો મરતબા ઓર જિયાદા કીયા જાએગા ઓર
 અકામત જીસકો ઉત્તા તકબીર કેહેતે હંચ બાદ “ હુઇય અલસ
 ફલાહ ” કે “ કદ કા મનસ સલાત ” દો બાર ઓર કહા
 જાએગા.

સવાલ—અજાન કેહેનેકા મખસુસ તરીકા કયા હય ?

જવાબ—મોઅઝઝન બારીજ મસજીદ ઉંચી જગે પર કીબલા
 રૂખ ખડા હોવે ઓર અપને દોનું કાનું મેં દોનું ઉંચડીયા શહાદતકી
 ડાલકર અવ્વલ ચાર મરતબા અલ્લાહો અકબર એક અવાજમેં દો બાર
 ઓર દુસરી આવાઝમેંબી દો બાર શીર શકા દતેન કેા ચાર મરતબા
 ચાર આવાઝોંકે સાથ અદા કરે. શીર ઢાહને તરફ કેા ઇલ્લીહાત કરકે,
 હઇયા અલસ સલાત દો અવાઝ મેં દો બાર કહે ઇસી તરફ બાએ
 તરફ ઇલ્લીહાત કરકે દો બાર દો અવાઝમેં હઇયા અલસ ફલાહ
 કહે શીર એક અવાઝ કે સાથ મેં દો બાર તકબીર ઓર એક
 આવાઝકે સાથમેં તેહેલીલ કેા અદા કરકે અજાન કેા ખતમ કરે.
 ફજર કી અજાનમેં દો આવાઝ કે સાથ બાદ હઇયા અલસ ફલાહ
 કે અસસલાતો ખેરૂમ મીનન નામ બગેર ઇલ્લીહાતકે દો બાર ઓર
 કહે. (ફરેમુખતાર)

સવાલ—અજ્ઞાન ઓર અકામતમે મુહમ્મદુર રસુલુલ્લાહ પેશકે સાથ અદા કરે તો કેસા ?

જવાબ—ના જાયેઝ હય કયું કે નહવકા કાયદા હય કે જસ લક્ઝ પર અન્ના આ જાતા હય વો જબરકે સાથ પદા જાતા હય.

સવાલ—વો કયા કયા ખાતે હંય જે અજ્ઞાન મેં મુજબે કુર્ર હંય ?

જવાબ—અલ્લાહ કે અલેફકો મદ કે સાથ મેં કેહના. અશ-હદો અન્નાકે તુનકે જબર કો બદા કર પદના યાને અના કેહેના.

સવાલ—વો કયા ચીજેં હંય કે જસસે અજ્ઞાન ફાસિદ હો જાતી હય ?

જવાબ—વો અકબરકી બે ઓર રે કે માખયન અલીફ બદા કર પદના હય યાને અકબાર કેહેના.

સવાલ—વો કયા ચીજેં હંય જે અજ્ઞાનમેં મકર્રહ હંય.

જવાબ—પેહેલે જલદી જલદી બગેર તવકકુફ મીસલ અકામત કે કેહેના. દુસરા તરજુહ કરના. તરજુહ ઉસકો કેહેતે હંય કે પેહેલે આહીસતા આહીસતા કહે ફિર ચારોં શાહદતેન કો જોરસે કહે તીસરી બર વકત કેહેને હમયા અલસ સલાહ ઓર હમયા અલલ ફલાહકે દાયેં ઓર ખાએં તરફ ઇલ્લાહીકાત કરના ચોથા બેઠ કર અજ્ઞાન કેહેના.(બેઠ કર અજ્ઞાન અગર ખાસ અપને લીયે કહે તો મુઝાએકા નહી)

સવાલ—વો કયા કયા ચીજેં હંય જે અજ્ઞાનમેં સુન્નત હંય?

જવાબ—એક ઇસતકખાલ કીખલા, દુસરા ઇલ્લાહીકાત કરના.(ઇલ્લાહીકાત યાને દાયેં ઓર ખાએંકો ફીરના ઉસ વકત બી આહીયે જબ કે અચ્ચેકે તવક્કલ કે વકત અજ્ઞાન કાનમેં દી જાતી હય.

આલમગીરી) ત્રીસરા બર વક્ત કહેને હકયા અલસ સલાત ઓર હકયા અલલક્લાહ કે તકબીરાતમેં દો કલમું પર દેરના ઓર અલાવા તકબીરાતકે હર એક કલમે પર દેરના મીસલ રામનીકે હરફકે હરકાત ઓર સકનાતમેં કમી બેશી વાકે ન હોના.

સવાલ--અગર મોઅઝઝન કીસી કલમેકો મોઅખખર મુકદમ કર ગયા યા જુલ ગયા તો અબ કયા ક્રિયા જાવે ?

જવાબ--જહાં યાદ આવે વહાંસે હી લોટ જાવો. શુરૂસે ઇઆદા કરનેકી ઝરૂરત નહીં. મસલન અશહદો અન્ના મુહમ્મદર રસુલસ્લાહ પેહેલે કેહ દીયા ઓર બાદ મેં અશ હફુઅલ લાઇલાહા ઇલલ્લાહો કહા તો અબ ઇસ કલમે કે બાદ શીર અશહદો અન્ના મુહમ્મદર રસુલસ્લાહ કહે યા અશહદુ અલ્લા ઇલાહા ઇલલ્લાહો કેહેના જુલ ગયા તો અબ શીર ઇસી કલમે કો કેહ કર કે આગે શરૂ કર દે.

સવાલ--અઝાનકા, કેહેના કેસા હય ?

જવાબ--પાંચ વકતું કી ફરઝ નમાઝોકે લીયે ખ્વાહ અદા હો યા કઝા (કઝા નમાઝ અગર મસજીદમેં પઢી જાવે તો અઝાન ન કેહેના મસનુન હય કયું કે ઇસમેં લોગોંકી પરેશાન ખાતરી ઓર મલત અંદાઝી હય (ગાયતુલ અવતાર) અઝાન કેહેના સુન્નતે મોઅ-કદા હય વહાં તકકે અગર તમામ શહેર વાલે અઝાન તરફ કરેહે તો મનસે કીતાલ હલાલ હંચ ઇસ લીયે કે યે ફેલ શિઆરે ઇસલામી મેં સે હય.

સવાલ--અકામત કેહેના કેસા હય ?

જવાબ--અકામત બી સીરફ ફરજોં કે લીયે સુન્નત હોને મેં મીસલ અઝાન કે હય ખાહ નમાઝ તનહા પઢે ખાહ જમાઅત સે. આલમ ગીરી)

સવાલ—અજ્ઞાન ઓર અકામત કીસે? કહેના જાએઝ હય ?

જવાબ—હર આઝાદ ઓર બાલીગ મરદકો જાએઝ હય ઓરત ઓર ખુનસે ઓર મદહોશ મદહોશ. જુનુનકે સખખસે હો યા નશેકે સખખસે. ઓર સગીર લા યાકલ ઓર જુનખી ઓર ફાસક ઓર ગુલામ ઓર અજર ખાસ અગર ગુલામ અપને આકા ઓર અજર અપને મુસતાજરકી ઇજાઝતસે અજ્ઞાન કહે તો દુરસ્ત હય. [ગાયતુલ અવતાર,] ઇન સખકી અજ્ઞાન ના જાએઝ ઓર મકરૂફ હય.

સવાલ—અગર અશખાસ મઝકુરતસસદર અજ્ઞાન યા અકામત કેહદે તો કયા ક્રિયા જાએ ?

જવાબ—સીવાએ ફાસક કે ઓર સખકી અજ્ઞાન લોટાઇ જાએગી મગર અકામત ન લોટાઇ જાએગી. કયું કે અજ્ઞાનકા ઇઆદા શરીયતસે સાખીત હય ન અકામત કા. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—મે વુજુકીબી અજ્ઞાન ઓર અકામત દુરસ્ત હય યા નહી ?

જવાબ—અજ્ઞાન દુરસ્ત હય ઓર અકામત મકરૂફ. (આલમ ગીરી.)

સવાલ—મોઅઝઝન શુર અજ્ઞાનમેં બા વુજુથા મગર દરમ્યાનમે બે વુજુ હો ગયા તો અબ કયા કરે ?

જવાબ—અજ્ઞાન ઉસી હાલત મેં પુરી કરે. કતેઅ ન કરે કયુંકે જખ બે વુજુકો શુરસેહી અજ્ઞાન કહેના દુરસ્ત હય તો અબ કયું નહી. ઓર અગર વુજુ કરને ચલા ગયા તો અબ શીરસે અજ્ઞાન દે. (ગાયતુલ આવતાર.)

સવાલ—તનદા મુસાફર અજ્ઞાન કો તરક કરે યા અકામત કો.

જવાબ—એક બારગી દોનુંકા તરક કરના મકરૂહ હય અગર એક વકતકી અજાન તરક હોળએ તો મુસાફીર પર મકરૂહ નહીં મગર અકામતકા તરક હર હાલતમે મકરૂહ હય. (આયતુલ અવતાર).

સવાલ—અગર અંદ મુસાફરને જમલમે બગેર અજાનકે નમાઝ અદાકી સીરફ અકામત પર ઇકતફા કીયા. યે તરકે અજાનસે ગુનેહગાર હોગે યા નહીં ?

જવાબ—અજાન ખબરદાર કરનેકે લીયે મસનુન હુધ હય. સો હાઝરીએ રૂકાસે મકસુદ હામીલ હય. એસી હાલતમે ગુનેહગાર નહી હોગે અકામતકા તરક મકરૂહ હય.

સવાલ—એક શખસ શહેર ઓર ગાઉમે સીવાએ અપને ધરકે નમાઝ મસજીદુમે નહી પઢતા ઓર ન કબી અજાન કહેતા હય ન અકામત ઇસ શખસકે લીયે યે ફેલ કેસા હય.

જવાબ—ઇસ શખસકે લીયે શહેર ઓર ગાઉંકી અજાન ઓર અકામત કાફી હય બ શરતે કે ઇસ શહેર ઓર ગાઉંકી મસજીદોમે અજાન ઓર અકામત હોતી હો વરના ઇસ શખસકા હુકમ મુસાફરકા સા હય કે અજાન ઓર અકામત દોનુંકા તરક ન કરે.

સવાલ—મોઅઝઝનકી ખીલા ઇમઝત અગર કોઇ અકામત કહેતે તો કેસા ?

જવાબ—મોઅઝઝન કી મિયાત મેં કહેતો ખીલા કરાહત દુરસ્ત હય ઓર જબ મોઅઝઝન મોબુદ હો ઓર વો દુસરેકી અકામત સે નારાઝ હોતા હો તો અબ મકરૂહ હય.

સવાલ—અજાન ઓર અકામત કે મા બૈન કીસ કદર ફસલ આવીયે ?

જવાબ—અજ્ઞાન અવ્વલ વકતમેં ચાહીયે ઓર અકામત અવસત વકતમેં સીવાએ મગરીબકે કે ઇસમેં તીન છોટી આયતુંકી ફસલ કરે.

સવાલ—એક મોઅઝઝન દો મસજીદોં મેં અજ્ઞાન કહે તો કેસા ?

જવાબ—અગર અવલ અજ્ઞાનકે પાદ નમાઝ બી પઢલી હય તો દુસરી મસજીદમે ઊસી મોઅઝઝનકા અજ્ઞાન કેહેના મકરહ હય વર ન મકરહ નહી હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—અજ્ઞાનકા જવાબ દેના કેસા હય ?

જવાબ—અજ્ઞાનકા જવાબ દો તરાહ પર હય. જો શખસ મસજીદમે ખારીજ હો ઉસકે લીયે તો ફેલી જવાબ હય, યાને અજ્ઞાન સુનતેહી સખ કામ છોડે યહાં તક કે તીલાવતે કુરાન શરીફ બી તરક કરકે મસજીદકો ચલે. ઊસકા યેહી જવાબ હય ઓર ઝખાનસે બી જવાબ દેના ઉસ શખસ કો મુસતહબ હય. ઓર જો શખસ મસજીદકે અંદર હય ઉસપર ઝખાનસે જવાબ દેના વાજબ હય ખશરતે કે ઇલમે દીનકે સીખને ઓર સીખાને વાલા ન હો. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—ઝખાનસે જવાબ કીસ તરાહ દે ?

જવાબ—જખ મોઅઝઝન તકબીર કેહ ચુકે ઉસી તરેહ તકબીર આહીસતા ઝખાનસે કહે. ઇસી તરેહ શહાદતેન અદા કરે ઓર ખ જવાબ હઈયા અલસ સલાત ઓર હઈયા અલલ ફલાહ કે આહીસતા લા હવલ વલા કુવ્વતા ઇસ્લા ખીલ્લાહ કહે ઓર મુબોહકી નમાઝ મેં અસ સલા તો ખયરમ મીનનનોમ કે જવાબ મેં સદ્દકતા કહે. યાને તું સચ્ચા હય ઓર નેકુ કાર હય ઓર અકામતમે કદ કામતુસ

સલાત કે જવાબમેં “અ કામ હલ્લાહો વ અદામહા માદા મતીસ સમાવાતે વલ અરદો” કહે માને કાયમ રખે અલ્લાહ ઉસકો ઓર હમેશા રખે ઉસકો જળતક આસમાન ઓર ઝમીન હય. બાદ ફરામ અઝાનકે મોઅઝઝન ઓર સામેઅ ઇસ દુઆકો પઢે. હદીસ શરીફમેં આયા હય કે જો કોઇ બાદ અઝાનકે મેરે લીયે તલખે વસીલા કરેમા મેરી શકાયત ઉસપર વાજબ હોગી ઓર વો દુઆ યે હે. અલ્લાહુમ્મા રખ્યા હાઝે હીફદાવતિતતામતે વસ સલાતીલ કાએ મતે આતે મોહમ્મદનીલ વસીલતા વલ ફદી લતા વખા અસહુ મકામમ મહામુદા નીલ લઝી વ અત તહુ ઈનનકા લા તુખલેકુલ મીઆદ. તરજુમા અય અલ્લાહ ! માલીક ઇસ દુઆએ કામીલ કે ઓર નમાઝ કાએમ કે અતા કર મોહમ્મદર રસુ-લુલ્લાહો વ અલયહી વ સલ્લમ કે વસીલા ઓર જુઝુરગી ઓર ઊંઠા ઉનકો ઉસ મુકામે મહમુદ પર જનકા તુને ઉનસે વઅદા કીયા હય, તદ્દકીક તું વઅદા ખીલાફ નહી હય.

સવાલ—બાઝ લોગ વલ ફદીલતા કે બાદ ફરજતર રહી એતા ઓર વ અત તહુ કે બાદ વઝુકના શકા અતોહ ઓર ખતમ પર અર હમુર રાહેમીન ઓર ઝિયાદા કરતે હંચ ઇનકોબી પઢના આહીયે, યા કયા ?

જવાબ—ઇન કલેમાત કી કોઇ અસલ નહીં હય.
(માયતુલ અવતાર)

સવાલ—વોકાન હંચ જનપર અઝાન કા જવાબ દેના ફરસત નહી ?

જવાબ—વો યે હંચ હાયઝા, ઝિયા, ખુતબેકા સુન્નેવાલા, નમાઝ

પહેને વાલા, જનાઝે મે મસજીદ હોને વાલા, જમા કરને વાલા, પાખાના
ઝોર પેશાય કરને વાલા, ઇલમે દીન સીખને વાલા ઝોર સીખાને વાલા.

સવાલ—અગર એક મસજીદ મે કંઈ અજાને હોં જેસે કે દેહેલી
કી જમે મસજીદ મેં હોતી હંય યા શેહેર કી કંઈ મસજીદોમેં કંઈ
અજાન સુની જાએં તો કેનસી અજાનકા જવાબ દેના ચાહીયે ?

જવાબ—જો અજાન પેહલી હુક હંય ઉસકા જવાબ દે
(ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—અકામતકા જવાબ કેસા હંય ?

જવાબ—મુસતહબ હંય.

ફસલ દુસરી

નમાઝકી શરતોંકા ખ્યાન

સવાલ—શરત કીસકો કેહતે હંય ?

જવાબ—શરત વો હંય જો માહીયત સે ખારીજ હો. ઇસતરેહ
પર કે ઉસકે ન હોનેસે મશરૂત કા નહોના લાઝિમ હોવે ઝોર ઉસકે
વજુદસે મશરૂતકા વજુદ લાઝિમ નહો.

સવાલ—નમાઝ કી શરાયત કએ કીસમ પર હંય ?

જવાબ—દો કીસમ પર. એક શરત વાજીબ હોને નમાઝકી
દુસરે શરાયત સહી હોને નમાઝકી.

સવાલ—વાજીબ હોને નમાઝ કે શરાયત કયા કયા હંય ?

જવાબ—ચાર હંય. અવ્વલ ઇસ્લામ, દુસરા સેહતે અકલ,
તીસરી ખુલુગ, ચોથી વકત કા પાયા જના, પસ હર મુસલમાન

ਆਈਥ ਆਈਥ ਪਰ ਭੀਤਾਭ ਆਰ ਸੁਨਤ ਆਰ ਖਯਮਾਸੇ ਆਕਾਤ
 ਮੁਕਰਰਾ ਮਝਦੁਰਐ ਆਵਾਮੇਂ ਨਮਾਝਕਾ ਅਵਾ ਕਰਨਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਐਨ ਹਥ. ਧਵਾਂ
 ਤਕ ਕੇ ਖ਼ਸਕਾ ਤਾਰਿਕ ਸੁਨਫ਼ੀਰ ਕਾਫ਼ੀਰ ਹਥ. ਆਰ ਆਰ ਸੁਨਫ਼ੀਰ ਤਾਰਿਕ
 ਆਵਾ ਫ਼ਰਜ਼ੇ ਕਾ ਫ਼ਾਸੀਕ ਹਥ. ਹਮ ਹਨਫ਼ੀਯੁੰ ਕੇ ਧਵਾਂ ਫ਼ਾਸੀਕ ਤਰਕ ਨਮਾਝ
 ਪਰ ਫ਼ੇਦ ਕੀਯਾ ਜਨਐਮਾ ਜਥ ਤਕ ਕੇ ਤੋਯਾ ਕਰੇ ਪਰ ਘੀਵਾਫ਼ ਆਰ
 ਖ਼ਮਾਮ ਕੇ ਕੇ ਉਨਕੇ ਧਵਾਂ ਕਤਲ ਕੀਯਾ ਜਨਐਮਾ ਤੋ ਅਥ ਘੀਵਾ ਉਝਰੇ
 ਅਰਥ ਕੀਸੀ ਤਰੇਫ਼ ਨਮਾਝ ਆਉਨੇਫ਼ੀ ਸੁਨਜਨਐਸ ਨਹੀਂ.

ਸਵਾਲ—ਉਝਰ ਅਰਥ ਕਥਾ ਕਥਾ ਹਥ.

ਜਵਾਬ—ਸਾਤ ਹਥ, ਫ਼ੇਜ਼, ਨੀਕਾਸ, ਯੇਹੋਸ਼ੀ, ਅਸ਼ੀ, ਨੀਸਬਾਨ,
 ਫ਼ੀਵਾਨਗੀ, ਨੀਂਦ.

ਸਵਾਲ—ਯੁਲੁਮਫ਼ੀ ਅਵਾਮਤ ਕਥਾ ਹਥ ?

ਜਵਾਬ—ਮਰਦੁੰ ਕੇ ਵੀਥੇ ਐਹਤਵਾਮ ਕਾ ਹੋਨਾ ਆਰਤੋਂ ਕੇ
 ਵੀਥੇ ਫ਼ੇਜ਼: ਆਨਾ.

ਸਵਾਲ—ਯੁਲੁਮ ਅਰਸੁੰ ਕੇ ਐਤਘਾਰ ਸੇ ਕਥ ਹੋਤਾ ਹਥ

ਜਵਾਬ—--ਹਮਾਰੇ ਅਮਾਨੇ ਮੇਂ ਯ ਵਯੇਫ਼ ਕੋਤਾਫ਼ੀ ਉਮਰ ਅਵਨਾ
 ਮੁਫ਼ਤ ਯਲੁਮ ਫ਼ੀ ਵਯਕੇ ਕੇ ਹਕਮੇਂ ਆਰਾਜਰਸ ਆਰ ਵਯਫ਼ੀ ਕੇ ਹਕਮੇਂ ਨਵ
 ਅਰਸ ਆਰ ਅਯਾਫ਼ਾਫ਼ੀ ਹਫ਼ ਹੋਨੁੰ ਹਕਮੇਂ ਪਨਫ਼ਰਾ ਅਰਸ ਰਘੀ ਅਥ ਹਥ.
 ਅਮਰ ਖ਼ਸ ਫ਼ਰਮੀਯਾਨ ਮੇਂ ਵਯਕਾ ਵਯਫ਼ੀ ਫ਼ਾਵਐ ਯੁਲੁਮ ਕਰ ਯੇਠੇਂ ਤੋ
 ਘੀਵਾ ਕਸਮ ਮਕਯੁਲ ਹੋਮਾ ਆਰ ਅਮਰ ਨਵ ਅਰਸ ਸੇ ਪਫ਼ੇਲੇ ਵਯਫ਼ੀ
 ਆਰ ਆਰਾ ਅਰਸਸੇ ਪੇਫ਼ੇਲੇ ਵਯਕਾ ਫ਼ਾਵਐ ਯੁਲੁਮ ਕਰੇ ਤੋ ਮਕਯੁਲ ਨਹੀਂ.
 ਨਮਾਝ ਯ ਐਤਿਘਾਰ ਅਰਸੁੰ ਕੇ ਪਨਫ਼ਰਾ ਅਰਸ ਫ਼ੀ ਉਮਰਮੇਂ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੋਮੀ
 ਅਮਰ ਮਾਂ ਆਪ ਪਰ ਵਾਯੁਲ ਹਥ ਕੇ ਸਾਤ ਅਰਸਫ਼ੀ ਉਮਰ ਸੇ ਨਮਾਝ

બચ્ચેકો પડવાને યે તાકીદ કબલ અઝ વકતે છુલુમ આદી કરને કે લીયે હય.

સવાલ—અરુઝા અબ બતલાઇએ સેહતે નમાઝકી શરતેં કયા કયા હેં ?

જવાબ—પહેલી શરત પાક હોના હય નમાઝી કે બદનકા નખસત હુકમી યાને હદસે અસગર ઓર અકબરસે. ઓર નખસત હકીકી મોઝલલિઝ ઓર મોખફફિફસે. દુસરી શરત પાક હોના નમાઝીકે ઉસ કપડેકા હય જે નમાઝી કે બદન સે મુતતસલ હંય. મસલન એક ચાદર કા આંચલ ઉસકે બદન પર હય ઓર દુસરે આંચલપર એસી નખસત લગી હય જે માનએ નમાઝ હય તો અગર નમાઝીકી હરકત સે નાપાક આંચલ લી હરકત કરે તો નમાઝ કા માને હય. ઓર અગર કપડા ઉસકે બદનમે મુતતસલ નહી હય જેસે જ નમાઝ કે ઉસકા એક કીનારા નખસત માનએ સઘાતસે આલુદા હય ઓર દુસરા કીનારા પાક હય તો ઇસ કીનારે પર કે જીસ પર નખસત નહી હય નમાઝ અદા હો જાયેગી મુસલ્લા બડા હો યા છોટા, ત્રીસરી શરત પાક હોના મુસલ્લેકે મકાન કા હય યાને ઉસકે દોનું હાથું ઓર દોનું ધુટનું ઓર દોનું કદમું કી જગા ઓર સજ્દે કી જગા. ચોથી શરત ઢાંકના ઓરતકા હય મરદ કો નાફકે નીચેસે ધુટનોં તક ઓર ઓરત બાલિગા આઝાદ કો તમામ બદનકા સીવાએ ચહેરે ઓર દોનોં હથેલીયું ઓર દોનોં કદમું કેઓર લોંડીકો પેટ ઓર પીઠસે ઝાનું તક. પાંચમી શરત ઇસનકબાલ કીબલા (યાને કાબેકી તરફ મુંહ હોના ખ્વાહ હકીકતન હો યા હુકમન જેસે વો મુસાફર કે જીસકો જંગલમે સીમ્તે કાબા માલુમ નહી હય ઓર

વો અટકલસે દુસરે તરફકો કાળા ઠેરા કર નમાઝ પઢ રહા હય તે ઇસકા યે કાળા હુકમી હય ન હકીકી.) છઠી શરત નમાઝકી નીયત હય યાને નમાઝકા ધરાદા ખાલીસ અલ્લાહ તાલાકે વાસતે કરના નીયત મેં મોઅતઅર દીલકા ફેલ હય. જુસકો ધરાદા લાઝમ હય તો સીરફ જખાનસે કહેના કે જો દીલકે મુખાલિફ હો મોઅતઅર નહીં કયું કે યે કલામ હય નીયત નહી હય, મસલન દીલમેં ધરાદ ઓહોરકી નમાઝકા યા ઓર જખાનસે અસર નીકલા તો નીયત સર્ફ હે ઓર યે જખાનકી ખતા ઇસ નીયત મેં કુછ ઝરર નહી રખતી

સવાલ—અગર કીસી નમાઝી કે પાસ અંડા હય કે જો અંદરસે ખુન હો ગયા હય યા વો શીશી હૈ કે જુસમેં પેશાબ કિસ મરીઝકા હય ઈન અશીયા કા ઉસકે પાસ નમાઝ મેં મોજુદ હોન માને નમાઝ હય યા નહીં ?

જવાબ—વો અંડા કે જો અંદરસે ખુન હો ગયા હય ઉસો સાથ નમાઝ જાએઝ હય, કયું કે વો ખુન માઅદનમે હય ખર ખીલા શીશી કે જુસમેં પેશાબ હય માને નમાઝ હય કયું કે વો માઅદનસે અલાહેદા હય. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—કયું સાહબ, મફરૂઝ સતર ઓરતકા ખોલના કીસી હાલતમેં બી દુરસત હય યા નહીં ?

જવાબ—ઋઝ સહી, યાને દંદે ખોલ વ ખરાઝ યા ખતના યા ઇલાજ યા જુમા હલાલ કે લીયે દુરસત હય.

સવાલ—અગર કોઇ નમાઝી ઉંચી જગે પર ખડા હુવા નમાઝ પઢ રહા હો ઓર નીચેસે આદમી કી નઝર ઉસકે કશફ ઓરત પર પડીતો ઉસકી નમાઝ હોગી યા નહી.

જવાબ—સતરે ઓરત ચાર તરફસે ચાહીયે ન અસક્ષસે. અગર કોઇ શખસ નીચેસે કશકે ઓરત દેખલે તો ઊસકી નમાઝ હો જાયેગી.

સવાલ—અગર મૌલાને અપની લોંડીકો નમાઝ કી હાલત મેં આઝાદ કીયા તો વો નમાઝ ઉસકી દુરસત રહી યા ન રહી ?

જવાબ—અગર લોંડી કો ફોરન બર વકત આઝાદકે કુદરત બદલ છુપાને કી મીસલ દુરરા ઓરત કે હાસલ હુમ ઓર ઉસને ઉસી વકત ફોરન સતરે ઓરત મીસલે દુરરા કે અમલ કલીલ કે સાથ કરલીયા તો યેહી નમાઝ ઉસ કી દુરસત હો ગઈ વર ન ફાસીદ હોગી. (આલમ ગીરી)

સવાલ—દુરરા ઓરત કે બાલ ચોરી કે કેસે હંય ?

જવાબ—ઓરત કે બાલ ખીલધતતેફાક ઓરત હય, ઇન કે ખુલ જાને સે બી નમાઝ ફાસદ હોગી.

સવાલ—અગર ખીલા કસદ અસનાએ નમાઝમેં કીસી નમાઝીકે અઝવ ગઝીઝા યા ખરીફાસે બકદર ચોથાઇ અઝવ કે ખુદ બખુદ ખુલ ગયા તો ઇસ સુરતમેં ઇસ નમાઝ કે લાયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—અગર યે કશકે ઓરત બ કદર તીન બાર સુખહાન-હજાલ કહેનેકે રૂકે તો નમાઝ ફાસદ હોગી ઓર યે કશકે ઓરત રૂલ મુસલ્લીસે હોગા તો શીલફોર નમાઝ ફાસીદ હોગી. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—ઓરત ગલીઝા ઓર ખરીફા મે કોન કોન અઝવ શામીલ હંય ઓર ઉસકો ઓરત કયું કહેતે હંય ?

જવાબ—ઓરત ગલીઝા મરદ ઓર ઓરત કે હકમે બોલ ઓર બરાઝ કા મહલ હય ઓર વો જમા કે જો ઇન દોનું કે

આસપાસ હય ઓર જો ધસ કે સીવા હય વો ઓરત ખરીફા હય. ઓર ચાર ખરસકા લડકા લડખી સગીર સીનમે શામીલ હય. યાને બદન ઉનકા ઢાંકને કે લાયક નહી. બાદ ચાર ખરસકે મકાન બૌલ ઓર ખરાજ છુપાને કે લાયક હય. શીર દસ ખરસ તક બૌલ ઓર ખરાજ કા મુકામ મએ ગીરદ ઓર નવાહ કે ઓરત મલીઝા હોખતા હય. બાદ દસ ખરસકે જવાન કે માનીદ હય. ખરેહનગી છુપાને મે પંદરા ખરસકા લડકા ઓરતુંમે જાનેસે મના કીયા જએ.

સવાલ-નમાઝમેં કીસ કદર ખુલ જાનેસે નમાઝ જએઝ નહીં હય.

જવાબ—જો અઝવ કે ઓરત મે દાખલ હય (યાને દોફાતે દો અઝવ હંય. ઝકર અલાહેદા અઝવ હય. અલા હાઝા દો સુરીન અલાહેદા અલાહેદા અઝવ હંય. મરદ કે હકમે નાફસે નીચે છુટને તક જીસ કદર આઝા હંય વો સખ એક એક અલાહેદા અઝવ હંય ઓરત આઝાદ કે હકમે સરસે પાઉં તક સખ ઓરત હય. યહાં વક કે કાન ઓર સર કાન અબર સરકે બાલ લટકે હુવે. પેટ પીઠ દોનું ખાતીયાં અમર બડી હોં તો દો અઝવ અલાહેદા અલાહેદા હંય વરના સીનેકે હુકમ મેં સીવાએ ચેદરે ઓર દોનું હથેલી ઓર પાઉં કે કે યે ઓરત નહીં) ઉસકી ચોથામ ખુલ જાને સે નમાઝ જએઝ નહીં. ધસસે કમ કે ખુલ જાને સે જએઝ હય. બ શરતે કે ફેરન કશફે ઓરત ધસ મીકદાર કે હોતેહી ઢાંક લીયા જયા ઓર અમર એક રકન યાને તીનખાર સુખહાનલ્લાહકે મીકદાર ખુલા રહા તો નમાઝ ફાસદ હો જએગી. ઓર યેમી ઉસી સુરત મેં હય જખકે કશફે ઓરત બીદુન ફેલ મુસલ્લી કે હુવા હય. ઓર અમર ફેલ

મુસલ્લીસે કશકે ઓરત હોગા તો ફેરન નમાઝ ફાસદ હોગી. અગરચે અદાએ રૂકન કી મીકદાર સે કમતર હો. (કબીરી ઓર દુરે મુખતાર)

સવાલ—યે હુકમ એક અઝવ કે ચોથાઇ હીસ્સા ખુલ જાનેકા માલુમ હુવા ઓર અગર કઇ આજામેં ખરેહનગી કલીલ મીકદાર કી પાઇ જાએ તો ઉસ્કે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—ઇસ સુરતમેં હર એક અઝવ કે લીયે અલાહેદા અલાહેદા ચોથાઇ હિસ્સા કશકે ન હોને કી વજોહસે નમાઝ જાએઝ હોનેકા હુકમ નહી દીયા જાએગા. બલકે હર એક આજા કી ખરેહનગી કે મીકદાર કા હીસાખ હોગા. યહાંતક કે અગર કાનકા નવવાં હીસ્સા ઓર પીંડલી કા નવવાં હીસ્સા ઓરત કા ખુલ જાએ તો નમાઝ ન હોગી. ઇસલીયે કે હીસાખસે દોનું કે જમા કીયા તો કાનકી ચોથાઇ હીસ્સે કે ખરાખર હો ગયા.

સવાલ—ઇસકી કયા વજોહ હય કે દોનું હીસ્સાં કે જમા કરકે કાન કી ચોથાઈ કરાર દી ઓર મને નમાઝકા હુકમ દે દીયા ?

જવાબ—જાહે સતર ખુલના કઇ આજામે પાયા જાએ તો ઉસ વક્ત ઉન આજા મેં જો સખસે છોટા અઝવ હય પેમાયશમેં ઉસકી ચોથાઇ લીયે જાનેકા હુકમ હય.

સવાલ—વો ખરેહનાકે જો સતરે ઓરતકી કુદરત કીસી તરેહ નહી રખતા નમાઝ કયું કર અદા કરે.

જવાબ—યે શખસ દિનકો બેઠકર નમાઝ અદા કરે. રૂકુ ઓર સબુદકા ઇશારા કરે તાકે ખરેહનગી ન ખુલે ઓર રાતકો ખડે હોઠર ખડે ઇસ લીયે કે રાતકા અંધેરા ઉસકી શરમ માહકા સતર હય.

સવાલ—અગર કોઈ અંધિરે મકાન મેં બા વળુદ કુદરત સતર
ઓરત કે શીર બરહેના નમાઝ અદા કરે તો કેસા હય ?

જવાબ—હરગીઝ દુરસત નહીં. કયું કે યે અખસ શરઅન
મસતુર નહીં. (કખીરી.)

સવાલ—અગર કિસાકે પાસ સિવાય રેશમી કપડેકે ઓર
કોઈ સાતિર ઓરત નહીં તો કયા કરે ?

જવાબ—હિસી કપડે સે બદન છુપાકર નમાઝ પઢે. બિરહેના
ન પઢે. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર નંગેકો કપડે કી અબાહત યા કોઈ વાઅદા
કરે તો ઊસ વાઅદે કા કબતક ઇનતીઝાર ચાહીયે ?

જવાબ—જબ તક કે નમાઝ કે વકત ફાત હોઝને કા બોદ
ન હો. ઇસીતરેહ પાની ઓર જગા કી તહારત કા ઉમેદ વાર બી
ઇનતીઝાર કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર નંગે કો એસા કપડા મીલે કે ચોથાઇસે હીરસા
પાક હો. બાકી ના પાક ઓર કોઈ ચીઝ એસી બી નહી કે જે
હિસકી નમસત કો દુર કર દે તો કયા કરે ?

જવાબ—હિસી કપડેસે નમાઝ પઢે. અબ અગર બિરહેના
પઢેગા તો નમાઝ જાએઝ નહોગી ઓર અગર કુલ કપડા યા ચોથાઇશે
જિવાદા ના પાક હય તો બી અફઝલ હિસી કપડેસે હય.

સવાલ—અગર નંગે કો નમાઝ કે અંદર કપડા મીલગઅ
તો કયા કરે ?

જવાબ—ઇસ નમાઝ કો તોડ કર શીરસે પઢે. (આલમગીરી)

સવાલ—નંંગે કો સીરફ ઇસકદર કપડા મોથરસર આયા કે જીસસે પાખાને કી જગા થા પેશામ કી જગા હી ઢાંકલે તો અબ ઇન દોનું સે કોનસી જગા કો સતર કરકે નમાઝ પઢે ઓર અમર કીસી કો બી ન ઢાંકે તો કેસા ?

જવાબ—પેશામ કી જગા કો ઢાંક કર કે નમાઝ અદાકરે, ઇસલીયે કે ઇસમે અદમ કીબલે કો બી મલહુઝ હો ગયા. ઓર અમર ઇસ કદર ન ઢકેગા તો યુનેહમાર હોગા. નંંગે કો જીસ કદર કપડા થા ઓર ચીઝ જે બરેહનગી કો સાતીર હો મીસલ બોરીયા થા પતે વગેરે કે મથરસર આએ ગિસી સે મકામ કબલ ઓર દુઅર કો છુપાવે ઓર યે છુપાના બીલ ઇતેતફાક વાજીબ હય.

સવાલ—એક આદમી કા પાખમા ઇસતરેહ ફટાહુવા હય કે અમર યે શખસ ખડે હોકર નમાઝ પઢના હય તો ગિસકો સતર ઉસ મીકદાર કા ખુલતા હય કે જીસ સે નમાઝ જાયેઝ હય. અબ યે શખસ નમાઝ કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—યે શખસ બેઠકર નમાઝ અદા કરે ઇસી તરેહ રુક ઓર સુબુદ ઇશારે સે અદા કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—સતરે ઓરત નમાઝ મે હી ફરઝ હય થા નમાઝસે બાહેર બી ?

જવાબ—સતરે ઓરત મુતલકન ફરઝ હય નમાઝ મેં બી ઓર ખારિજ નમાઝ મેં બી.

સવાલ—કોઇ નમાઝી અપને કીસી કપડે સે નજસત માને સલાત ઉસ વકત દેખે જમકે વો નમાઝ પઢ ચુકા હય ઓર યે નહી માલુમ કે નજસત કય લગી થી તો યે કયા કરે ?

સવાલ—કેસી વકત કિસ નજસત કો ધો ડાલે ઓર કીસી નમાઝકો એઆદા ન કરે.

સવાલ—મરદ કો કિતને કપડે સે નમાઝ પઢના મુસતહબ હય ?

જવાબ—ત્રીન કપડુંસે. પાએજમા કુરતા યા ઓર કુછ અમામા ઓર દો કપડુંસે બી જએઝ હય. સીરક એક પાએજમે સે મકરહ હય. (આમલગીરી)

સવાલ—ઓરતોકો કિતને કપડે સે નમાઝ પઢના મુસતહબ હય ?

જવાબ—ઓરતોકો બી ત્રીન કપડોસે નમાઝ પઢના મુસતહબ હય. પાએજમા કુરતા કુપટા અગર દોસે બી પઢલે તો જએઝહે ઓર એક કપડેસે બી ઢકજને તમામ બદનકે દુરસત હય વર નહી.

સવાલ—નાપાક કપડેકો પેહેનના અલાવા નમાઝ કે ઓર ઓકાતમે બી જએઝ હય યા નહી ?

જવાબ—ઓર ઓકાત મેં જએઝ હય.

સવાલ—પાંચવીં શરત નમાઝ કી કીઅલે કી તરફ મુંહ કરના જો બતલાયા ગયા હય કયા ઇસ શરતમે મકકે વાલે ઓર ગેર મકકે વાલે સખ બરાબર હંચ યા ફરક હય ?

જવાબ—ફરક હય. મકકે વાલુંકે લીયે એન કામે શરીફકી સીધ મેં મુંહ કરના ઓર ગેર મકકે વાલું કે લીયે કામેકી સીમ્તકી તરફ મુંહ કરના શરતે નમાઝ હય. (કબીરી)

સવાલ—ઇસ મકામપર મુખાલીફે ઇસલામ ઓતરાઝ કીયા કરતે હેં કે કામે શરીફ કો સજ્જા કરના શીરકમેં દાખલ નહી

તો ઔર કયા હય. હાલાં કે ખસલામકા દાવા હય કે તોહીદ બજુઝ-
ખસલામકે ઔર કીસી મઝહબમેં નહી ખસકા બી જવાબ દીઁથે ?

જવાબ—યે ઔતિરાઝ મુખાલીફોંકા ખસલામ પર બિનકી
કમાલ બે અકલી ઔર બે ખલમી પર દાલ હય અગર મોતરેઝીન
મસજુદ લહુ ઔર મસજુદ ઇલૈહ કે ફરક કેા સમજ લેતે તો કબી
એસા લખવ ઔતિરાઝ ન કરતે.

સવાલ—હઝરત સલામત વો તો ખાક સમજેંગે ખસકો તો
હમ બી નહી સમજે ?

જવાબ—ભાઈ મસજુદ લહુ વો હય કે જસકે લીયે સજદા
કીયા જવે ઔર મસ જુદ ઇલૈહ વો હય જસકી તરફ સજદા કીયા
જવે. અબ ફરમાઇયે વો કોનસા મુસલમાન હય જો યેહ નહી જાનતા
કે મસજુદ કોન હય. વો તો વોહી વેદદહુ લા શરીફ લહુ હય ઔર
જો મસજુદ ઇલૈહ હય વો હિસી મસજુદ લહુ કે હુકમ કી તામીલ હય
દુસરે ફરકે બાદન યે હે કે મસજુદ લહુ મકસુદે ઇજાદત હોતા હય
ઔર મસજુદ ઇલૈહે મકસુદે ઇજાદત નહી હોતા. અગર કાબા શરીફ
મકસુદે ઇજાદત હોતા તો માઝુર કે હકમે સાકત કયું હોતા. હાલાં કે
માઝુર જીધર ચાહે નમાઝ પઢલે જેસાકે આઇનદા મસાએલસે માલુમ
હોગા બર ખીલાફ જીત પરસતું કે ખસકા જીત મસજુદ લહુ હય.

સવાલ—યેબી ખતલા દીઁથે કે ખસ હુકમ મેં કયા હીકમત
હય.

જવાબ—એકતો યે હય કે જો આકીલ બંદે જુદા એ તઆલા
જલ્લે જલાલહુ પર આકલસે જહત કેા મહાલ જાનતે હંચ બિનકી

અસલ રીતરત ઇસકી મુક્તગી નહીં કે નમાઝ મે કીસી ખાસ તરફ કો મુંહ કરે ઇસલીયે અલ્લાહ જલ્લેશ્ચાલહુ ને ઉતકો એસી ખાત કા હુકમ દીયા કે જો બિનકી પેદાએશી મુક્તગા કે ખીલાફે હંચ તાકે ઝાહેર હોમએ હુકમ કે માનને વાલે ઓર ન માનને વાલે. પસ માનને વાલે અરબી ઝખાનમે મુસલમાન કહેલાતે હંચ ઓર ન માનને વાલે કાશીર. દુસરી હીકમત યે હય કે જમીએ એદલે ઇસલામ એક જેહેત્તીકો હમેશા પેશે નઝર રખે. અલાવા ઇનકે ઓર બોહોત સી હીકમતે હે કે જીનકી તેહરીર કા યે રીસાલા મુતહમ્મીલ નહીં.

સવાલ—કીબલે કે પેહેચાનને કી કયા અન્નામતે હંચ ?

જવાબ—શેહેર ઓર ગાઉમે તો મસજીદો જંગલો ઓર દરીયાઓમે સીતારે ઓર આદમી અમર એસે મોકુ પર આદમી સે દરીયાફત ન કરે ઓર સીતારેસે કીબલેકી શનાખત ન કરે અપની અટકલસે નમાઝ પઢે તો જમીએ નહીં કયું કે તહરી (અટકલ) ફરઝ હય. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—હીંદુસતાનમે સીતારેસે કીબલેકી શનાખત કા કયા તરીકા હય ?

જવાબ—અકસર શેહેરમે હીંદુસતાન કે કુતબ તારા નમાઝી કે દેહને શાનું પર હોતા હંચ પસ સામને કીબલા તુમા હુવા.

સવાલ—જહાં કોઇ બી અલામત ન હો કયા કરે ?

જવાબ—તહરી યાને અટકલ દોડાયે જીધર ઇસકી અટકલ કીબલેકી સીમત મુકરર કરદે વો બીસી તરફ નમાઝ પઢલે અમર બગેર (ચોકસી) તહરી કે પઢેમા નમાઝ ન હોગી. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—એક શખસકી અટકલ કીસી જાનીબકો ન હો ઓર સખ સીમતોં મેં ઊસકો તજબજબ હો તો વો કયા કરે ?

જવાબ—યે શખસ એહેતીયાતન હરેક સીમત કો એક એક ખાર નમાઝ પઢેગા. (શામી).

સવાલ—એક શખસને બાદ તહરીકે એક સીમત કો એક રકાત પઢી, ઊસકી રાએ દુસરી જાનીબ કો બદલી અબ દુસરી રકાત ઇસ દુસરી જાનબ પઢલી ઇસી તરેહ ચારોં સીમત કો રાએ બદલી ઓર ચાર રકાત ચાર સિમતકો અદા કી અયા ઇસકી બી નમાઝ હુઝ યા નહી ?

જવાબ—ઇસકી બી નમાઝ હો ગઇ. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસને તહરીસે એક સીમત મુકરર કી મગર નમાઝ દુસરી તરફ પઢી ઇસકી નમાઝ હુઝ યા નહી ?

જવાબ—ઇસકી નમાઝ નહીં હુઝ શીરસે અદા કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસને બાદ તહરી કે નમાઝ શુરૂ કી ઓર અસનાએ નમાઝ મેં યા બાદ ખતમ નમાઝ કે માલુમ હુવા કીબલા દુસરી તરફ હથ અબ કયા કરે ?

જવાબ—અગર અસનાએ નમાઝમેં ઇલમ હુવા તો ઊસી વકત શીર જાએ અગર એક રકન કી મીકદાર બી તવકકુફ કરેગા તો નમાઝ ફાસદ હો જાએગી. ઓર અગર બાદ ખતમ નમાઝ કે માલુમ હુવા તો અબ નમાઝ કે શીરને કી ઝરૂરત નહી. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસને બાદ તહરીકે એક સિમત કો એક રકાત પઢી ઓર દુસરી રકાત બ વજોહ જાહેર હોને ખતા તહરીકે દુસરી તરફ અદા કી. અબ્બ યે માલુમ હુવા કે પેહેલી રકાત સે એક સજ્દા છુટ ગયા હય યે શખસ કયા કરે ?

જવાબ—ઈસ શખસ કી નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ. અબ્બ શુરૂસે પઢે. ઇસ લીયે કે અગર સજ્દા મઝકુર ઇસ તરફ કો કરતા હય જુધર કે અબ્બ નમાઝ પઢતા હય. તખતો યે કીબલા પેહેલી રકાતકો કીબલા નહી ઓર સજ્દા રકાત કો જુઝ હય તો જોયા યે સજ્દા ઊસ કિબલેકો ન હોગા જો મુસદ્દીકે ઇલામમેં પેહેલી રકાત અદા કરતે વકત થા, ઓર અગર ઊસ જાનિબ કો કરતા હય જુસ તરફ કે પેહેલી રકાત અદા કી હય તો જો તરફ અબ્બ ઊસકે નઝદીક કીબલા હય ઊસસે શીરના લાઝિમ આતા હય. લિહાઝા અઝ સરે નવ પઢે. (ગાયતુઝ અવતાર)

સવાલ—એક અંધેને એક રકાત કીબલે કે ગેર સિમત પઢી શીર એક શખસને ઊસ અંધેકો કીબલે કી તરફ ફેર દીયા ઓર ઊસકે પીછે ઇકતીદા કરલીયા આયા યે ઇકતદા દુરસત હય યા નહીં ?

જવાબ—અગર અંધે કો નમાઝ શુરૂ કરને કે વકત કોઇ શખસ એસા મીલા થા જુસસે વો કિબલે કી સિમત પુછ સકતા થા મગર ઊસને નપુછા તો ઇમામ ઓર મુકતદી દોનું કી નમાઝ ફાસિદ હય. ઓર અગર એસા શખસ ન મીલા થા તો સીરફ મુકતદીકી નમાઝ ફાસિદ હય ન ઇમામકી ઇસી તરેહ ઊસ અટકલ કરનેવાલેકી બી ઇકતેદા ન કરે જો એક તરફ કો તરફ કરકર નમાઝ કે અંદર

હી દુસરે તરફ ફિર ગયા હો. બશરતે કે મુકતદી ઉસકા પેહેલા હાલ જનતા હો. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર મસબુક ઓર લાહકી રાય ખાદ સલામ ફેરને ઇમામ કે બદલ ગઇ તો અબ કયા કરે ?

જવાબ—મસબુક (મસબુક ઓર લાહક ઓર મદરકકા બયાન મુક્સસિલ આગે આયગા) અપની રાએ કે સીમત શીર જાએ ઓર નમાઝ પુરી કરે, ઉસકી નમાઝ હો જાએગી ઓર લાહક અઝ સરે નવ અદા કરે કયું કે મસબુક બાકી નમાઝ કે પઢને મે મીસલ મુનફરદ કે હય ઓર લાહક બાકી નમાઝ મેં ઇમામકે પીછે હય. જેસે મદરક મુકતદી કે જગ ઉસકો માલુમ હુવા કે ઇમામ કીબલે કી તરફ નમાઝ નહીં પઢ રહા હય તો અબ વો અપની નમાઝકી ઇસલાહ દુસરી રકાતમેં નહી કર સકતા ઇસલીયે કે અગર દુસરી તરફ અપની રાએકે મુવાશીક મુંદ ફેરતા હય તો સરીફન ઇમામ કી મુખાલીફત લાઝિમ આતી હય ઓર અગર નહીં ફેરતા હય તો દીદઓ વો દાનીસતા કીબલેકી મુખાલીફ સીમત કો નમાઝ પઢતા હય કે જે મુક્સાદે નમાઝ હય બસ યેહી હાલ લાહક કા હય. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર મુકતદી કી રાએ બદલ જાએ ઉન દો રકાત પીછલી મેં કે જે મુસાશીર ઇમામ કે સલામ ફેરને કે ખાદ પઢ રહા હય તો અબ ઇસકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—યે બી મીસલ લાહકકે અઝ સરે નવ નમાઝ અદા કરે. કયું કે યે હુકમન ઇમામ કી તાએદારી હય,

સવાલ—એક એસા મરીઝ હે જો ખુદ કિયલે કી તરફ મુંહ ફેર નહી સકતા ન ઉસકે પાસ એસા શખસ હય કે જો કીયલે કી તરફ મુંહ ફેરદે તો અબ્બ યે કયા કરે ?

જવાબ—જુધર કેા ચાહે નમાઝ પઢલે ઇસી તરેહ અગર કોઇ મુંહ ફેરને વાલા તો હમ લેકીન મુંહ ફેરના મરીઝકો ઝરર કરતા હય તો બી ઉસકે લીયે યેહી હુકમ હય કયુંકે યે સાહેબે ઉઝર હય ઓર હર સાહેબે ઉઝર કા યેહી હુકમ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસને કશતી યા રેલમેં નમાઝ શરૂ કી ઓર અસનાએ નમાઝમેં કશતી ઓર રેલકા રૂખ કીયલેકી જાનિયસે શીર મથા તો અબ્બ નમાઝી કેા કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—યે નમાઝી કીયલે કી તરફ શીર જાવે. (આલમગીરી)

સવાલ—અટકલસે જેસે નમાઝ કે લીયે કીયલે કેા તજવીઝ કરના ઝરરી હય વેસા હી સીજદએ તીલાવત ઓર નમાઝે જનાઝા કે લીયે બી ઝુરર હય યા નહી ?

જવાબ—બેશક ઝુરરી હય બલકે હર વકત ઉઠને બેઠને મેં બી ઇસકા ખીયાલ રહેતો બેહેતર હય.

સવાલ—છઠી શરત નમાઝ કી નીયત ખમાન કી હય યે બતલાઇ યે કે નીયત કીસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—ઇસ જગા નીયત નમાઝ મેં ઢાખલ હોને કે ઇશિદે કેા કેહતે હંય. યાને નમાઝ કે વકત ખીલા તાઅમ્મુલ દીલમેં જાને કે આજ કી નમાઝ ફરઝ ઝોહોર કી પઢતા હું અગર યે જાનના તાઅમ્મુલસે હોગા તો નમાઝ જાએઝ ન હોગી. (આલમગીરી)

ਸਵਾਲ—ਐਕ ਸ਼ਾਮਲ ਅਫ਼ਕਾਰ ਔਰ ਤਸਵੀਸ਼ਾਤ ਮੇਂ ਖ਼ਸਕਦਰ ਮੁਨਹਮਿਕ ਹਥ ਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਕੇ ਵਕਤ ਦੀਲਕੇ ਛਾਜ਼ਿਰ ਕਰਨੇਸੇ ਆਲੁਝ ਹਥ ਥਵਾਂ ਤਕ ਕੇ ਘੀਲਾ ਤਾਅਮਮੁਲ ਨਹੀ ਘਤਲਾ ਸਕਤਾ ਕੇ ਕੋਲਸੇ ਵਕਤਾ ਕੀ ਨਮਾਜ਼ ਪਠਤਾ ਹੁੰਯੇ ਕਯਾ ਕਰੇ ?

ਜਵਾਬ—ਐਸੇ ਸ਼ਾਮਲਕੇ ਹਥਮੇ ਨਮਾਜ਼ ਸਹੀ ਕਰਨਾ ਘਨਐ ਦੀਲਕੇ ਅਮਲਕੇ ਕਾਸ਼ੀ ਹਥ. (ਆਲਮਗੀਰੀ)

ਸਵਾਲ—ਜਘਾਨਸੇ ਨੀਯਤ ਕਰਨੇ ਮੇ ਵੋਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਮਖ਼ਸੂਸ ਹਥ ਅਲਸਕਾ ਦੀਲ ਛਾਜ਼ਿਰ ਹੋਨੇਸੇ ਆਲੁਝ ਹਥ ਥਾ ਵੋ ਭੀ ਕਰਲੇ ਕੇ ਅਲਸਕਾ ਦੀਲ ਨਮਾਜ਼ ਕੇ ਵਕਤ ਛਾਜ਼ਿਰ ਹਥ ?

ਜਵਾਬ—ਖ਼ਸ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋ ਭੀ ਮੁਸਤਹਥ ਹਥ ਤਾਕੇ ਦੀਲ ਔਰ ਜਘਾਨਮੇ ਮੁਵਾਸ਼ੀਕਤ ਹੋ ਜਐ. (ਦੂਰੇ ਮੁਖ਼ਤਾਰ)

ਸਵਾਲ—ਐਕ ਸ਼ਾਮਲ ਕੇ ਦੀਲਮੇਂ ਤੋ ਓਹੋਰ ਥਾ ਔਰ ਜਘਾਨਸੇ ਅਸਰ ਨੀਕਲ ਜਥਾ ਤੋ ਥੇ ਨੀਯਤ ਛੁਝ ਥਾ ਨਹੀ ?

ਜਵਾਬ—ਨੀਯਤ ਤੋ ਦੀਲਕੇ ਹੀ ਅਮਲ ਕਾ ਨਾਮ ਹਥ. ਥੇ ਜਘਾਨਸੇ ਕੇਹੇਨਾ ਲਗਵ ਛੁਵਾ ਔਰ ਦੀਲਕਾ ਸਮਝਨਾ ਮੋਅਤਘਿਰ.

ਸਵਾਲ—ਨਮਾਜ਼ਕੀ ਨੀਯਤ ਮੇਂ ਫ਼ਰਜ਼ ਔਰ ਵਾਯੁਯ ਔਰ ਸੁਨਤਕਾ ਮੁਤਅਯਯਨ ਕਰਨਾ ਕੇਸਾ.

ਜਵਾਬ—ਫ਼ਰਜ਼ ਔਰ ਵਾਯੁਯ ਮੇਂ ਤੋ ਤਅਯਯੁਨ ਫ਼ਰਜ਼ ਹਥ. ਥਾਨੇ ਅਜਰ ਨੀਯਤ ਮੇਂ ਥੇ ਮੁਤਅਯਯਨ ਨਹੀ ਹੋਗਾ ਕੇ ਥੇ ਨਮਾਜ਼ ਅਲਸਕਾ ਮੇਂ ਅਛਾ ਕਰਤਾਹੁੰ ਫ਼ਰਜ਼ ਹਥ ਥਾ ਵਾਯੁਯ ਥਾ ਸੁਨਤਕਾ ਔਰ ਓਹੋਰਕੀ ਹਥ ਥਾ ਅਸਰ ਕੀ ਤੋ ਨਮਾਜ਼ ਉਸ ਕੀ ਨਹੀ ਹੋਗੀ. ਖ਼ਸੀ ਤਰੇਫ਼ ਨਮਾਜ਼ ਵਾਯੁਯ ਮੇਂ ਥੇ ਤਅਯਯੁਨ ਨਹੀਂ ਕੀਥਾ ਕੇ ਥੇ ਨਮਾਜ਼ ਖ਼ਫ਼ਕੀ ਹਥ ਥਾ ਅਜਰ

મેરા કી ઓર ઇચ્છી હય તો કોનસી ઇચ્છી ઓર નજર કી
 હય તો કોનસી નજર કી તો બી હસકી નમાઝ નહી હોગી. બર ખીલાફ
 કુન્નત કે કે ઇસમે ખીલા તઅયુન સુન્નત ઓર નશીલ કે મુતલક
 |માઝકી નીયત દુરસત હય મગર બેહેતર ઇસમે બી યેહી હય કે
 |અયુન કરશે તાકે સગકે નઝદીક અઢા હો જાએ. (કખીરી)

સવાલ—ઓર કયા કયા જાતે હંચ જે નીયતમેં ઝૂરી હંચ?

જવાબ—મુનફરદ ઓર ઇમામ પર દો જાતેં હંચ ઓર
 મુકતદી પર તીન.

સવાલ—વો કયા કયા જાતેં હંચ જે મુનફરદ ઓર ઇમામ
 પર નીયત મેં ઝૂરી હંચ ?

જવાબ—એકતો નમાઝકા નીયતમેં અલ્લાહની કે વાસતે
 હોના, દુસરે કાએઝરીફ કી જનિબ નીયત કરના (આલમગીરી)

સવાલ—વો કયા કયા જાતેં હંચ જે મુકતદી પર નીયત
 મેં ઝૂરી હંચ ?

જવાબ—દો જાતેં હંચ જે મુનફરદ ઓર ઇમામ પર હંચ
 બોર એક જાત મુકતદી પર ઇકદતા કી નીયત કી જિયાદા હય જે
 નીયત બી મુકતદી કે લીયે જરૂર હય.

સવાલ—રકાતુમે તઅયુન કેસા હય ?

જવાબ—તઅયુને રકાત ઝૂરી તો નહીં હય મગર કરશે તો
 હેતર હય.

સવાલ—એસી નીયત બતલા દીજીયે જે સગકે નઝદીક દુરસત હો.

જવાબ—ઇસ તરેહ કરલે. નીયત કરતા હું મેં યા નીયત કરી મેને અ.જ ફરજ નમાઝ ફજર કરી યા ઝોહોર કરી વાસતે અસ્લાહ તઆલા કે મુંહ મેરા તરફ કાબેશરીફ કે. ઈસી તરેહ જો વકત હો નામ લેવે ઓર નીયત તકબીર તેહરીમા કે સાથ હો બાદમે સહી નહી હય. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—અગર કીસી કે જિમ્મે ફાએતા નમાઝ ઇસ કદર હો કે જીનકી કઝા કરી તારીખ ઓર દીન મોઝાયેન નહી કર સકતા કે ફલાની તારીખ યા ફલાને દીનકા ઝોહોર મેરે જિમ્મે હય યા અદ્દે નમાઝ મોઝાયેન નહી કર સકતા કે હસ ઝોહોર જિમ્મે હંય યા ખીસ તો ચે શખસ ઇન કઝા નમાઝોં કરી નીયત કીસ તરેહ કરે ?

જવાબ—ઇસ શખસસે તઝાયુન સાકત હુવા ખીલા તાઝાયુન કઝા કરે અગર ઇસ તરેહ નીયત કર લીયા કરે તો જેહેતર હય. નીયત કરતા હું મંચ પેહેલી ફજરકી યા ઝોહોરકી કે જો મેરે જિમ્મે ફરજ હય. ઓર પઢતા રહે જખ તક અદાએગીકા તાઝાયુન હો.

સવાલ—એક શખસ નમાઝ તો પઢતા હય મગર ચે નહી જાનતા કે ફરજ કીસકો કેદતે હંય ઓર સુન્નત કીસકો આયા ઇસકી નમાઝ હોગી યા નહી ?

જવાબ—ઇસકી નમાઝ નહી હોગી કયું કે ઇસકી નીયત સહી નહી. (આલમગીરી—માયતુલ અવતાર)

સવાલ—મુકતદી નીયત કીસ તરેહ કરે ?

જવાબ—ઇસ તરેહ કરે: “નીયત કરતા હુંમે આજકી ઝોહોરકી

વાસતે અલ્લાહ તઆલાએ મુંદ મેરા તરફ કામેશરીફ કે પાછે ઇસ ઇમામકે અલ્લાહો અકબર.

સવાલ—અગર મુકતદીને ઇમામ મુઔયનકી નીયત કી યાને ઝયફકી ઓર વો નીકલા અમર તો ઇસકી ઇકતીદા દુરસત હોગી યા નહી ?

જવાબ—ઇસ નીયતસે યે ઇકતીદા દુરસત નહીં ઇસ લીયે નમાઝ ભી નહી હુદ. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કોઇ ઇશાકી નમાઝમે સીરફ ઇકતીદાકી નીયતસે જમાતમે શરીફ હો ગયા ઓર ઉસકો યે ખબર નહી કે જમાત ફરજકી હય યા તરાવીફકી તો ઉસકી નમાઝ હોગી યા નહી ?

જવાબ—મુતલક નીયત ઇકતદાસે ઇકતદા દુરસત નહી જખ તક ઇમામકી નમાઝકી ભી નીયત ન કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—ઇમામકો ભી ઇમામતકી નીયત ઝુરર હય યા નહી ?

જવાબ—મરદોંકે દુદમે ઇમામ કો ઇમામતકી નીયત કી ઝુરરત નહીં યદાં તકે અગર યે નીયત કરે કે ફજાન શખસકો ઇમામ નહી હું ઓર શીર વોહી શખસ ઇસકો ઇકતીદા કરે તો ઉસકી ઇકતદા દુરસત હય. મગર ઓરત ખીજા નીયત ઇમામકી ઇકતીદા કરેગી તો ઉસકી નમાઝ ન હોગી. (ગાયતુલ અવતાર, આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસ અકેલા નમાઝ પઢ રહો હય શીર એક શખસને આકર ઉસકો ઇકતીદા કીયા તો કયા યે ઇકતીદા દુરસત હય ?

જવાબ—દુરસત હય.

સવાલ—એક જનાએ કે ઇમામને મઝબૂત કો મરદ જનકર

નમાઝ પઢા દી ફીર માણુમ હુવા કે યે મધ્યત ઓરત હથ યે નમાઝ હુધ યા નહી ?

જવાબ—યે નમાઝ બ વજેહ સહી ન હોને નીયત કે નહી હુધ ફીર કર પઢે.

સવાલ—વીતરકી નીયત કીસ તરેહ કરે ?

જવાબ—વીતરકી નીયત યું કરે કે નીયત કરતા હું મે તીન રકાત નમાઝ વીતર વાજીબ કી મુંહ મેરા તરફ કાબે શરીફ કે વાસતે અદલાહ પાક કે અદલાહો અકબર.

સવાલ—જનાઝેકી નમાઝકી નીયત કીસ તરેહ કરે ?

જવાબ—ઇસ તરેહ કરે, નીયત કરતા હું મે નમાઝ જનાઝેકી મઝમે ચાર તકબીરૂંકી વાસતે દુઆ ઇસ મેયતકે મુંહ મેરા તરફ કાબે શરીફ કે અદલાહો અકબર.

સવાલ—ઈદનકી નમાઝકી નીયત કીસ તરેહ પર કરે ?

જવાબ—નીયત કરતા હું મે નમાઝ વાજીબ ઇદુલ ફીતરકી મઝમે છે તકબીરૂં કે પીછે ઇસ હંમામ કે મુંહ મેરા તરફ કાબે શરીફ કે અદલાહો અકબર.

સવાલ—સુન્નત નમાઝેકી નીયત કીસ તરેહ કરે ?

જવાબ—સુન્નત નમાઝેકી મુતાબેઅત રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલયહે વસલ્લમકી નીયત કરે યાને નીયત કરતાહુંમે ચાર રકાત સુન્નત ઝહોરકી યસબબ પેરવી રસુલુલ્લાહો સલ્લલ્લાહો અલયહે વસલ્લમકે મુંહ મેરા તરફ કાબેશરીફકે અદલાહો અકબર.

ફસલ ચોથી.

નમાઝકી સિદ્દતકા બયાન

સવાલ—સીદ્દત કીસકો કહેતે હંય ?

જવાબ—લુગતમેં સીદ્દત એસે માનેકે બયાનકો કહેતે હંય જે ઝાત મોમુદ્દમેં મેળુદ હો ઓર ઉરદે નમાઝમેં સીદ્દત વો કેશીયત હય જે શામીલ હો ફરજ વાજીબ, સુન્નત, મુસતહમ પર.

સવાલ—અરુઆ બતલાઓ, નમાઝકે છનકો અરકાન કહેતે હંય વો કયા કયા હંય ?

જવાબ—સાત હંય (૧) તકબીર તેહેરીમા યાને અસ્લાહો અકબર કેહેના (૨) કયામ યાને સીધા ખડા હોના ઇસતરેહ પરકે અગર હાથ છોડે જાવેતો ધુટનો પર પોહોચે. અગર ધુટનું પર પોહોચે જાએંગે તો કયામ અદા ન હોગા (૩) કીરાત યાને એક આયતકા પઢના (૪) રૂકુ યાને ઇસ કદર રૂકનાકે અગર દોનું હાથ ફલાદે તો ઝાનું પકડ લેવે વર ન રૂકુ નહોગા. ઓર બેફર રૂકુ કરનેમેં પેશાની મુકાબીલ ઝાનુંકે હો. (૫) સજ્દા યાને નાક ઓર પેશાની દોનું ઝમીનપર રખે ઓર પાઉંકી ઉંગલીયુંમેસે એક ઉંગલીકા ટેકા રહેનાબી સરત સજ્દા હય અગર એક ઉંગલીબી ન ટીકી રહેગી ઓર દોનું પાઉં સજ્દામેં ઉઠ જાએંગે તો સજ્દા ન લોગા. (૬) કાએદા આખીરાહ યાને બ મીકદાર તશહહુદ આખીર નમાઝમેં બેઠના. [૭] અપને કીસી કામસે ખારીજ હોના, ઇતીહકો અરકાનબી કહેતે હંય બ જુઝ તકબીરે તેહેરીમાકે.

સવાલ—તકબીર તેહરીમાકા હાલ નહીં મલુમ હુવાકે યે કયા હય. શરત હય યા રૂકન ?

જવાબ—યે શરત હય.

સવાલ—શીર ઇસકી કયા વજેહ હય જે આપને શરાયતે નમાઝમે ઇસકો ખયાન નહીં કીયા ?

જવાબ—ઈસકી યે વજેહ હયકે યે નમાઝકે સાથ એસી મીલી હુઈ હય જેસે ફરવાઝા ધરસે તો ઇસકા ઝિકર નમાઝહીકે સાથ મુનાસીબ હય. (દેખો કીતાબ શામી)

સવાલ—મુકતદી તકબીરે તેહરીમા કીસ વકત કહે ?

જવાબ—ઇમામકી અલ્લાહો અકબરકી (રેસે) અપની હમઝકો નીલાલે અગર અકબરકા લફઝ, ઇમામકે કેહેનેસે પેહેલે કેલ દેગા તો નમાઝ શુરૂ નહોગી. ઇસી તરેફ અગર ઇમામકો રૂકુમેં પાયા ઓર અલ્લાહકા લફઝ ઉસને રૂકુમેં ઝાકર કહાતો નમાઝ શુરૂ ન હોગી. [આલમગીરી]

સવાલ—તકબીરે ઉલાકે મીલનેકી ફઝીલત કયતક હય ?

જવાબ—જબ તક પેહેલી રકાત મીલે. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસને ઇમામકો રૂકુમેં પાયા ઉસને ખડો હોકર તકબીર કહી મગર રૂકુકી તકબીરકી નીયતકી ન તકબીર તેહરીમાકી, આયા યે નમાઝકા શુરૂ કરને વાલા હુવા યા નહીં ?

જવાબ—યે શખસ નમાઝકા શુરૂ કરને વાલા હો ગયા ઓર નીયત ઇસકી લગવ હુઈ. (આલમગીરી)

સવાલ—મુંગા ઓર અથમે અન પદ કે અછી તરેહ કુછ પદ નહીં સકતા ઉરકી નમાઝ કીસ તરેહસે હોગી ?

જવાબ—ઉરકી નમાઝ સીરફ નીચતસે હો જતી હય ઇસપર જમાન હીલાના વાજીબ નહી. (આલમગીરી)

સવાલ—દુસરા ફરઝ નમાઝકે અંદર જો કયામ ખતલાયા ગયા હય કયા યે કયામ ફરઝ વાજીબ સુન્નત સમ નમાઝમે ફરઝ હય યા કુછ કેદ હય ?

જવાબ—હાં કેદ હય. ફરઝ નમાઝ ઓર જો મુલહીક અફરઝ હય જોસે નઝર ઓર સુન્નતે ફઝર ઓર વીતર મન સમમે ખીલા ઉઝર કયામ ફરઝ હય. નફલ નમાઝમે ફરઝ નહીં. ખિત્તા ઉઝર બી ખેદ કર જાએઝ હય. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—વો ઉઝર કયા કયા હંચ જીનસે ફરઝ નમાઝ બી ખેદ કર પઢના જાએઝ હય ?

જવાબ—અવલ ખીમારી, દુસરે ખરેદનગી. તીસરે શેખુખીયત (એસે ખુદાપે કે કહેતે હંચ જીસકી વજેહસે નમાઝ ખડે હોકર ન પઢસકે) મન ઉઝરાતકે અલાવા ફરઝ નમાઝ યા મુલહક અફરઝ નમાઝ ખેદ કર અદા કરેમા તો જાએઝ ન હોગી, (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—કીયામ સારી નમાઝમે ફરઝ હય યા કુછ તફરીક હય ?

જવાબ—હાં તફરીક હય જીસ કદર નમાઝમે કીરાત ફરઝ હય ઉસી કદર કીયામ ફરઝ હય. (યાને એક આયતકી મીકદાર) ઓર બ કદર તરે ફાતેહા ઓર છોટી સુરત કે કયામ વાજીબ હે ઓર ઇસસે ઝયાદા સુન્નત યા મુસતહબ. (દુરરે મુખનાર)

સવાલ—એક શખસ અમર મસજીદમાં જમાઅતસે આકર નમાઝ અદા કરે તો કયા મફરૂઝ કરી તાકત નહી રેહતી હય ઓર ઘર પર પડે તો નમાઝ ખડે હોકર અદા કર સકતા હય એસા શખસ જમાઅતમે આકર ખેડકર નમાઝ અદા કરે યા ઘરમેં ખડા હો કર નમાઝ પડે ?

જવાબ—એસા શખસ જમાઅતમે હાઝર ન હો ઘરમેં કયા-મકે સાથ નમાઝ અદા કરે કયું કે કયામ ફરજ હય ઓર જમાઅત વાજીબ તો વાજીબકે લીયે ફરજકો તરક ન કરે. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—એક શખસ જમાઅતમેં ઝુકે હુવે જલદીસે આકર ઇમામકે સાથ શરીક હુવા મગર તકબીર તેહેરીમા કે સીવાએ તકબીર ઇનતેકાલી રૂકુમેં જાનેકી નહી કહી યે શખસ રકાઅત પાનેવાલા હય યા નહી ?

જવાબ—અગર એસા ઝુકા હુવા આયા કે હાથ ઘુટનું પર પોહોંચ ગએ તઅતો રકાતકા પાનેવાલા નહી હય ઇસલીયે કે કયામ જો ફરજ યા વો તરક હો ગયા ઓર અગર ખડે હોકર તકબીર કહી ઓર શીર રૂકુ કરીયા તો રૂકુ કે જાનેકી તકબીર નહી હો તો કયામ સહી હય ઓર રકાતકા પાનેવાલા બી હો ગયા. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—કયામકી સુરત કયા હય ?

જવાબ—કયામકી સુરત યે હય કે અગર અપને હાથ લાંબેકરે તો ઘુંટનું તક ન પોહોંચેં ઇસ સુરતસે થોડી દેર ફેરનેસેબી કયામ અદા હો જાએગા. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કોઇ બીલા ઇઝર એક પાઉંસે કયામ કં તો કેસા ?

જવાબ—ખીલા ઉઝર એક પાઈસે ક્યામ મકરૂદ હય.
(આલમગીરી)

સવાલ—તસિરા ફરજ નો કીરાત હય. યેહી ખતલાઈયે કે કીરાતકે અંદર કીસ મીકદારકી એક આયત છોટી હોની ચાહીયે જીસસે ફરજીયત અદા હો જાએ ?

જવાબ—હો કલમે કી આયત મસલન સુમ્મા નઝરાકે પદનેસે ફરજીયત અદા હો જાએગી. (દુરે મુખતા)

સવાલ—સહી હરફોં કે સાથ અગર કીરાત અદા ન હો તો ઉસકે લીયે ક્યા હુકમ હય ?

જવાબ—કુદરત હોનેપર અગર સહી હરફ અદા ન કરેઆ તો કીરાઅત જાઅેઝ નહીં ઓર યેહી હુકમ જિયાદમેહય અલાવા માઝુર કે. (આલમગીરી)

સવાલ—ઇસ બારમે માઝુર કેન હય ?

જવાબ—તોતલા, હકલા અગર ઇનસે ગેર સહી હરફ ભી નીકલે તો ઉઝર કે સખખ માઅફ હય.

સવાલ—કીરાઅતકી જગા ફરજ નમાઝોમેં કિતની રકાત હંય ?

જવાબ—હો રકાત હંય, ખાહ હો ફરજ હો રકાતુંકા હો યા તીનકા યા ચારકા ઓર યે હો રકાતેં પેહેલી હોં યા પીછલી અમર કીસી રકાતમેં ભી કીરાઅત ન પઢી યા સીરફ એક રકાતમેં પઢી તો નમાઝ ન હોગી. (આલમગીરી)

સવાલ—વીતર ઓર નિફલ નમાઝોમેં કીરાઅત કેનસી રકાતુંમે ફરજ હય ?

જવાબ—વીતર ઓર નફલકી સખ રકાતુમે કીરાઅત ફરજ હય. (કખીરી)

સવાલ—કોઈ શખસ નીંદકી હાલતમે કીરાઅત પઢે તો જાએઝ હય યા નહીં ?

જવાબ—જાએઝ નહીં. જર વકત બેદારી શીરસે પઢે ઓર થેહી હુકમ ઓર અરકાનકા બી હય. યાને અમર સોતે હુવે સજદા કીયા તો ઇસ સજદેકા એઆદા કરે ઓર અમર સજદેકે અંદર સો ગયા તો કુછ બી નહીં. હાં અમર પુરી રકાત સોતે હુવે અદા કરે તો પુરી રકાતકા એઆદા નહીં શીર પઢે. (આલમગીરી)

સવાલ—ચોશા ફરજ નમાઝકા જો રૂકુ હય ઉરકી હદ થે બતલાઇ ગઇ હય કે ખડા હુવા આદમી અમર હાથ ખદાવે તો છુટ-નુંકો પકડએ. કુખડાં આદમી કે જીસ કી પીઠ એસી ઝુકી હો કે જિસકે હાથ હર વકત રૂકુકી હદ તક પોહોંચે હુવે હોં વો રૂકુ કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—એસા કુખડા રૂકુકે લીયે સરસે ઇશારા કરે. (આલમગીરી.)

સવાલ—પાંચવાં ફરજ નમાઝકા સજદા હે. યે બી બતલાઇયે કે એક સજદા ફરજ હય યા દુસરા બી ?

જવાબ—દુસરા સજદા બી બઇજમાએ ઉમ્મત ફરજ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—અમર કીસીને બીલા ઉઝર નાકહી સજદેમે રખી ઓર પેશાની ના રખી ઉસકા સજદા હુવા યા નહીં ?

જવાબ—ઉસકા સજદા નહીં હુવા ઇસી કોલપર ફતવા હય. અમર સાહેબે ઉઝર કા સજદા ફરસત હય. (આલમગીરી)

સવાલ—એકને સીરફ પેશાની પર સજ્જા કીયા ઓર નાક સજ્જેને નહી રખી ઇસકે લીધે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—ઇસકા સજ્જા મકરૂફ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—નાકપર સજ્જા કરનેકી ઇજાઝત કીસ હદ તક હય ?

જવાબ—જહાં તક નાક સખત હય અગર નરમ જગાપરકે જે નાકકા સીરા હે સજ્જા કરેમા તો દુરસત ન હોગા. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કીસીકે નાક ઓર પેશાની દોનુંમે ઉઝર હો તો વો સજ્જા કીસ તરફ અદા કરે ?

જવાબ—યે સખસ સજ્જેકા ઇશારા કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—ધાસપર યા રૂપ કે ગદેપર સજ્જા દુરસત હય યા નહી ?

જવાબ—અગર સજ્જે કે વકત નાક ઓર પેશાની કરાર પકડલે ઇસ તરફ પર કે અગર મુબાલીગા કીયા જાએ તો સર નીઆ ન હોગાએ તો દુરસત હય વર ન નહી ઓર ઇસી ફુકમમે વો પચાલ હય જે અકસર મોસમે સરમામે મસજીદોમે ખીજાતે હંય. (આલમગીરી)

સવાલ—જોડિયા ઇસકો ઝમીનદાર નીધેહ્યાની ખેતુકે લીધે ખનાતે હંય ઇસ પર બી સજ્જા દુરસત હય યા નહી ?

જવાબ—અગર ઇસપર સજ્જેકી જગા સખત હય તો તખ-તકે ફુકમમે હય નમાઝ હો જાએગી વર ન ઇસ ધાસકે ફુકમમે હય ઇસકો હમ ઇપરમે જમાન કર આએ હંય. (આલમગીરી)

સવાલ—આલમગીરી પીઠપર બી સજ્જા દુરસત હય યા નહી ?

જવાબ—ઊઝરકે સાથ દુરસત હય બી શરતે કે વો બી ઇસી નમાઝકો પદતા હો કે ઇસકો યે અદા કર રહા હય. વર ન દુરસત નહી.

(ગાયતુલ્ય અવતાર) (યાને એક આદમી નમાઝસે ખારીજ બેઠા હુવા હય ઇસ ઇસ હાલતમેં નમાઝીને ઉસકી પીઠ પર સજદા કીયા. યા વો નમાઝ હય કે જીસકી નમાઝ ઇસકી નમાઝ કે ખીલાફ હય. મસલન સજદે કરનેવાલા ફરજકા અદા કરનેવાલા હય ઓર દુસરા અખસ જીસકી પીઠ પર સજદા કીયા વો મુન્નત પઠ રહા હય તો ઇન સુરતોમેં સજદા ન હોગા. (આલમગીરી)

સવાલ—વો ઉઝર કયા હય જીસસે પીઠપર સજદા કરના ફુરસત હય ?

જવાબ—વો ઉઝર તંઝીએ જમાકા હય યાને ઇદેન ઓર જુમ્આમેં ઇસ કસરતસે આદમી જમાહોં કે ઇદમાહ ઓર મસ-જીદમેં મુન્નઅશ ન હો ઉસ વકત પીઠ પર સજદા હો જાયેગા. (ગાયતુલ્ય અવતાર.)

સવાલ—સજદા કદમુંસે કીસ કદર ઉંચી જગાપર ખીલા ઉઝર જાયેઝ હય ?

જવાબ—એક બાલીશત ઉંચી જગાપર સજદા જાયેઝ હય અગર ઇસસે જિયાદા ઉંચી જગા હોગી તો ખીલા ઉઝર ફુરસત નહી.

સવાલ—દોનું સજદેકી હદે ફાસલા કયા હય.

જવાબ—બેઠને કે કરીબ હો જના, અગર ઇસસે પહેલે દુસરા સજદા કરેગા તો બ મુજબ સહી કેલકે સજદા ન હોગા. (ગાયતુલ્ય અવતાર)

સવાલ—એક અખસ નાક ઓર પેશાની ઝમીનપર રખને કે આઠ ફીર કીસી સબબસે મિસલ કાટે વગેરા કે કે જીસસે નાક ઓર

પેશાની દો ઝરર પહોંચે ઉઠાકર ફિર દુબારા નાક ઓર પેશાની રખદે ધસ સુરતમે' દો સજદે હુવે યા એક હુવા ?

જવાબ—ધસ સુરતમે' ચે એકહી સજદા હુવા. ધસી તરેહ અગર મુકતદા અપને ધમામસે પહેસે રકુ યા સજદેમે'સે સર ઉઠા લેવે ઓર શીર ઝુકાવે તો બી એકહી રકુ ઓર સજદા હોમા ઓર નમાઝ દુરસ્ત હોજાએગી. (આલમગીરી)

સવાલ—છઠા ફરઝ નમાઝકા જો કાએદા અખીરાહ હય ચે ફરઝ નમાઝોમે' હી ફરઝ હય યા વાજબ ઓર સુન્નત નમાઝોમે' જો ફરઝ હય ?

જવાબ—સખ નમાઝોમે' ફરઝ હય ધસી તરેહ ઓર અરકાન બી સખ નમાઝ મે' ફરઝ હ'ય સીવાએ કયામકે કે વો નફલોં મે' ફરઝ નહીં હ'ય. (મામુલ અવતાર)

સવાલ—સાતવાં ફરઝ જો અપને ઇખતીયારસે નીકલના હય ચે ફરઝ મુતતરીક અલેહે હય યા નહીં ?

જવાબ—ચે ફરઝ મુતતરીક અલેહે નહીં હય.

સવાલ—વાજબાતે નમાઝ કયા કયા હ'ય ?

જવાબ—૧૯ હેં. અબલ ફરઝ નમાઝોંકી પહેલી દો રકાતુંકો હીરાઅતકે લીચે મોઅધપન કરના. દુસરા અબલમ્ સરીફકા પઢના. ત્રીસરા અબલમ્ સરીફકા સુરતસે પહેસે પઢના. ચોથે અબલમ્ સરીફકા એક દફા પઢના. પાંચવેં ફરઝ નમાઝોમે' પહેલી દો રકાતુંમે' ઓર વાજબ ઓર સુન્નતુંકી સખ રકાતુંમે' સુરતકા મીઘાના. છઠા તરતીમ રકાતું ઓર દરમીયાન દો સજદુંકે. સાતવેં કવમા. આઠવેં

જલસા. નવ્વેં તાદીલ યાને આઝાકા સાકીન કરના મીકદાર સુખહા-
નલ્લાહ કહેને કે રકુ ઓર સજુદ ઓર કોમા ઓર જલસામેં.
ફસવેં ધમામ કો જહરી નમાઝોં મેં મીસલ ફજર મગરીબ ધશા
જુમા ઇદેન તરાવીહ ઓર રમઝાન કે વીતર મેં પુકાર કર પઢના.
ઓર દુસરી નમાઝોંમેં મીસ્લ ઝોહોર ઓર અસરકે આહિસતા
પઢના. આરવેં પેહેલા કાએદા તીન યા ચાર રકાત વાલી નમાઝમે
જો નફલ હી હો, આરવેં તશકુદ દોનું કાએદુમેં યાને અવલ ઓર
આખીર દોનું કાએદુમેં અતહધયાતકા પઢના. તેરવેં લફઝ અસસલામ
કે સાથ નમાઝસે નીકલના અહિધવેં તકખીરે કુતુત, પંદરવેં કીરાતે
કુતુત, સોલવેં તકખીરાતે ઇદેન, સતરવેં મુકતદીકા કીરાતસે સુપ
રેહના, અઠારવાં ધમામકી તાબેદારી મુકતદીકો કરના, ઉનીસવે
સબ્દએ તીલાવત. (કખીરી ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—નમાઝમેં સુજતે કયા કયા હંય ?

જવાબ—અવલ ઉઠાના દોનું હાથું કા તેહરીમા કે લીયે
કાનુંકી લોલતક તકખીરસે પેશતર. દુસરે તકખીરકે વકત ઉગલીયું કા
કીબલે રખ ઓર કુશાદા રખના યાને ન ઝિયાદા કુશાદા હોં ન
ખીલકુલ મીલી હુઈ બલકે ઉનકી હાલતપર છોડના આહિયે. તીસરે,
ધમામકો તકખીરાત યાને તેહરીમા વ ઇનતેકાલ પુકાર કર કહેના બ
કદર ઉસકી હાજત કે (ધમામ કે સીવા મુકતદી ઓર મુનફરદ ઇતની
આહેસતા કહેં કે ખુદ સુનલે ગાયતુલ અવતાર) અગર ઇન તકખીરાત-
સે ધમામકી નીયત સીરફ લોગુંકો હી ખબર દાર કરનેકી હોંગી
ઓર અપની નમાઝકી તકખીરાત કી ન હોગી તો ન ધમામકી
નમાઝ હોગી ન મુકતદીયુંકી. ચોથે નાફકે નીચે દાહના હાથ ખાશે

હાથકે ઉપર બાંધના. પાંચવેં સના માને સુખહાનકલ્લાકુમ્મા આખરે તકે પઢના. છટ્ટે અઢીઝો બીલ્લા હે મિનસ શ્વતા નિર રજીમ પઢના સાવેં બીસમીલ્લા હીરરહમા નિર રહીમ પઢના (ઇમામ ઓર મુન-કરદે કો આહીસતા પઢના બીસમીલ્લાકો સુખત હય. હર રકાતમેં પેહેલે અલહમદ શરીફસે ન મુરા મિલાને કે વકત ઓર અઢીઝ સીરફ પેહેલી રકાતમેં પઢે ઓર રકાતુ મે ન પઢે. આલમખીરી) આઠવેં પિછલે ફરઝકી હો રકાતુમેં સિરફ અલહમદ પઢના, નવ્વેં સના ઓર અઢીઝ ઓર બીસમીલ્લાહ ઓર આમીનકો આહીસતા પઢના. ગ્યારવેં કીરાત મસનુન પઢના, બારવેં તકબીરાતે ઇનતેકાલી માને રકુ ઓર સજ્દા વગેરા કે લીચે અલ્લાહો અકબર કેહના, તેરવેં રકુ મેં તસબીહ સુખહાના રખીયલ અઝીમ તીનબાર કેહેના, અઢીધવેં રકુમેં દોનું ધુટનોંકો હાથુંકી કુશાદા ઉંઝલીયું સે પકડના, પંધરવેં ઇમામકો સમે અક્ષા હોસેમન હમેદા બીલ ઇજમા કેહેના ઓર મુકતહી કો બીલા બીલાફ રખના લકલ હમદ પઢના ઓર તનહા કો દોનું પઢના. સોલ્લવેં સિજ્દોમે દોનું ધુટનોંકો પેહેલે પેશાનીસે રખના. સતરવેં સજ્દોં મેં તીન મરતબા સુખહાના રખીયલ આલા પઢના. અઠારવેં જલસા ઓર તશહકુદમેં હાહના પાઠિં બીજાના. (ખડે પાઠિં ઓર બીજેકુવે પાઠિં કી ઉંઝલીયું કો બી કીખલા રખ રખના મુન્નત હય. માયતુલ અવતાર) ઉન્નીસવેં હર જલસેમેં ઓર તશહકુદમેં દોનું હાથ ઝાનોં પર રખના. બીસવેં ઇશારા કરના સબાબસે ખર વકત અશહદો અલલાએલાહાકે ઉંઝલી ઉઠાનેકા તરીકા મસનુન હન-શીયોંકે નઝદીક ઇસ તરેહ પર હય, કે ખર વકત કેહને અશહદો અલલા ઇલાહા કે ઉંઝલી કલમેકી ઉઠાવે (કમાન) હરમેનકે અકદશી મુરત પર માને હનસીર ઓર બનસીર ઓર વસતી તીનું ઉંઝલીયુંકે

બંદ કરે ઓર શહાદત કી ઉંગલીકો ખડા કરકે અંગુડકે સરેકે
 શહાદત કી ઉંગલી ઓર ખીચકી ઉંગલીકે જોડપર રખે ઓર જમ
 દલલલાહ જાનસે કહે ઉસ વકત ઉસ ઉંગલીકો ગીરાયે. મેહી
 મજહબ હય હમારે ત્રીનું ઇમામુંકા (કપીરી શામી) ઇજ્જીસવેં દરદ
 શરીફકા પઠના કાએદએ આખરમેં. બાઇસવેં દુઆકા કાએદા આખરમેં
 પઠના. તેઇસવેં ફેરના મુંહકા દાએં ઓર બાયેં તરફ સલામકે વકત
 ચોખીસવેં ઇમામકો શીરશતોં ઓર મુકતદીયું કી નીચત
 કરના ઇસી તરેહ મુકતદીયું કે ઇમામ ઓર દાએં બાએં શીરશતું
 ઓર મુકતદીયું કી નીચત કરના. પચીસવેં ઇમામકો પસત કરના
 દુસરે સલામકા બ નીસખત પેહેલે સલામ કે. જખીસવેં સલામ ફેરના
 ઇન લફઝોંસે અસ સલામો અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહ. (ગાયતુલ
 અવતાર આલમગીરી)

સવાલ—મુસતહાતે નમાઝ કયા કયા હંય ?

જવાબ—અવલ મરદ કે વકતે તકખીરે તેહરીમાકે દોનું
 હાથ આસત્રીનુંસે બાહેર નીકાલ લેના. દુસરે દોનું કદમું કે દરમિયાન
 બ કદર ચાર અંગુશતકે ફાસલા છોડના ત્રીસરે મુનફરદકો રૂકુ ઓર
 સજ્દેમેં ત્રીન બારસે ઝિયાદા તસખીફ કેહેના. ચોથે કયામકે વકત
 અપની સજ્દેમાહ પર ઓર રૂકુમેં દોનું પાઉંકી પીઠ પર ઓર
 સજ્દેમેં નાકકે સિરે પર ઓર કઉદમેં અપની ગોહ પર ઓર પેહલે
 સલામમેં અપને દાહને શાને પર ઓર દુસરે સલામમેં બાયેં શાને
 પર નજર રખના. પાંચવે રૂકુમેં ઝિંમલીયુંકા કુશાદા રખના ઓર
 સજ્દેમેં મીલા હુવા રખના. છટ્ટે ઇમામકે વકત મુંહ બંદ રખના
 નમાઝમેં અગર બ હાલતે કયામ આવે ઓર ના રૂક સકે તો દાહના

હાથ મુંઢ પર રખશે ઝોર અગર ઝોર જમા સીવાએ કીયામક આવે
તો બામે' હાથસે રોકે, ખારીજ નમાઝ દરવકત બાયે' હાથસેહી રોકે.
સાતવે' જહાંતક મુમકીન હો ખાંસને વાલોકો ખાંસીકા દફા કરના.
(ગાયવુલ અવતાર)

સવાલ—નમાઝ કે પઢને કા વો તરીકા શરસે આખીર તક
કે બે સલફસે મુતાબીક હનશી મઝહબકે જસમે' ફરજ વાજબ સુખત
ઝોર મુસતદબ સબ અદા હોં બતલાધ્યે !

જવાબ—વો તરીકા મે હમ કે જબ નમાઝી નમાઝ શરૂ કરના
આહે તો પહેલે કીબલા રખ ખડા હો ઝોર દરમીયાન દોનું કદમુકે
ફાસલા ચાર અંગુસતકા છોડે, શીર નીચત દીક્ષસે કરે, ઝોર મુતાબીક
નીચતકે ઝખાનસે કહે, “ નીચત કરતાફું મે દો રકાત નમાઝ ફરજ
ફજરકી વાસતે અસ્લાહતઆલાકે મુંઢ મેરા તરફ કાબે કરીફકે ”
શીર દોનું હાથ ધનોં તક ઇસ તરેફ ઉઠાવે કે હથેલીયાં કીબલેકી
તરફ હોં ઝોર જિંઘલીયાં જુદા જુદા હોં ઝોર અંગુઠે કાનું કે લોકે
મૂકાબીલ હોં, ઇસ વકત તકનીર અસ્લાહો અકબર ચાને અસ્લાહ સબસે
ખડા કેહકર ફોરન દોનું હાથ નાફ કે નીચે ઇસતરેફ બાંધે કે દાહને
હાથકી હથેલી બાએ' હાથકી પુસ્તે ઇસત પર રખકર અંગુઠે ઝોર
ચીટલી ઉંઘલસે પહોંચેકા હલકા કરે ઝોર ત્રીન જિંઘલીયા હિપર કલામ
કે રખે, ઝોર શીર પઢે “ સુબહાન કલા હુમ્મા વ બે હમદે કા વ
તબાર કસમોકા વ તઆલા જહદોકા વ લા ઇલાહા અલ રકા ” (ચાને
પાકી બચાન કરતાફું મે તેરી અમ અસ્લાહ બે તેરે લાયક હમ ઝોર
હમ્દ બચાન કરતાફું મે તેરી એસી બે તેરે કાબીલ હમ ઝોર
જરકત વાલા હમ નામ તેરા ઝોર જુલંદ હમ જુઝરગી ઝોર કોઈ

નહીં હય માઅણુદ સીવાએ તેરે) અઢિઝો બીલ્લા હે મીનચ
 સેતા નીર રજીમ ” (તરણુમા:-પનાહ માંગતાહું મેં અલ્લાહ કે સાથ
 સેતાન રાંદે ગએસે) “ બિસમિલ્લા હીરરહમા નીર રહીમ ” (માને
 શુર કરતાહું મેં સાથ નામ અલ્લાહકે જો મહેરબાન ઓર રહમ કરને
 વાલા હય) અલ્લ હમ્દો લિલ્લા હે રખીલ આલમીન અર રહમા નીર
 રહીમ માલીકે ચવા મદદીન ધપ્પાકા અમોદો વ ધપ્પાકા નસતધન એહદે
 નસ સિરાતલ મુસતકીમા સીરાતલ લઝીના અન અમલ્લા અલૈહીમ
 અયરીલ મગદુમે અલયહીમ વલદ દાલ્લીન. આમીન. (તરણુમા:-કુશ
 તારીફ અલ્લાહ કે વાસ્તે હય કે જો પાલને વાત્રા હય તમામ આલ-
 મકા મહેરબાન ઓર રેહમતવાત્રા માલિક દિન કયામતકા તેરી હી
 હમ ધખાદત કરતે હંચ ઓર ટુજહીસે મદદ માંગતે હંચ. દીખલા
 હમકો સીધા રસ્તા હિનકા રસ્તા જીનપર ટુને ઇનઆમ કીયા ન
 હિનકા જો મઝબ કીયે ગયે હંચ ઓર ન હિનકા જો ગુમરાહ હંચ
 કબુલકર) ઇન્ન આ અતયના કલ કહિસર ફસલ્લે લેરખ્ખેકા વનહર
 ઇન્ના જ્ઞાને અકા હો વલ અખતર (તેહકીક અતાકીયા હમને ટુજહો
 હવઝ કોસર નમાઝ પદ ઓર કુરબાની કર ઉસકે વાસતે તેહકીક
 દુશમન તેરા વો ખે નસલ હય.) યા ઓર કોષ સુરત જો સહી
 થાદ હો પદે શીર રૂકુ કરે યા ઝુકને કે સાથ તકબીર કેહદે ઓર
 રૂકુમે પુરા પોહોંચને તક તકબીરસે ફારીમ હો જાએ. ઇસી તરેહ
 ઓર રૂકનમેંબી કરે. રૂકનકે અંદર તકબીર ન કહે. જેસે કે અકસર
 આદત હે કે ઇસસે નમાઝ મકરૂહ હોત્તી હય. શીર દોનું પીંડલીયું
 કો સીધા ખડા રખે કમાનકી તરેહ ન ઝુકાએ ઓર પુશતકો ફેલાએ
 ઓર સુરીનકો પુશતકે બરાબર રખે. બીદુન સરફે ઉભારે યા સરફે
 નીચા કરનેસે બલકે સરબી પુશતકે બરાબર રહે. શીર પદે “ સુબ-

હાના રખીયલ અઝીમ" (પાક હય રખ મેરા અઝમતવાલા) ત્રીન મરતયા શીર "સમે અક્ષા હોલે મન હમેદા." (સુની અક્ષાહને ઉસકી જીસને ઉસકી હમ્દકી) કેહેતા હુવા સીધા ખડા હો ઓર મુકતકી "રખના લકલ હમ્દ" કેહેતા હુવા (અય રખ હમારે કુલ તારીફ તેરે લીયે હય,) શીર અક્ષાહો અકબર કેહે. ઝુકનેકે સાથ ઓર સજ્જા કરે ઇસતરેહકે અન્વલ દોનું છુટને ઝમીનપર રખે શીર દોનું હાથ ઝમીનપર ઇસતરેહ રખે કે કેહોનીયાં ઝમીનસે અક્ષાહેદા રહેં શીર નાક ઓર શીર પેશાની રખે. પેશાની સજ્જેમેં દોનું હથેલીયું કે બીચમે ઇસ તરેહ અંગુઠે કાનુંકી લોકે ખરાખર હો જાએં ઓર અપને હાથુંકી ઝમલીયાં મીલી હુધ રખે તાકે સખ ટીબસેકી તરફ મૂતવજ્જલ રહેં. સીજ્જેમેં પાઠીંકી ઝમલીયાં ન ઉઠેં વર ન સજ્જા ન હોમા, શીર ત્રીન દેઈ પઠે "સુખહાના રખીયલ આલા" [પાકહે રખ મેરા શુઝુરગી વાલા) શીર સજ્જેસે સર ઓર હાથ ઉઠાનેમેં રખનેકે ખર અકસ કરે, યાને પેદલે પેશાની ઉઠાવે, શીર નાક શીર હાથ શીર જ ઇતમીનાન જલસા કરે (એક બાર સુખહાનવાહ કેહેનેકી મીકદાર ઇતિમીનાનમે દાખલ હય) શીર અક્ષાહો અકબર કેહેતા હુવા દૂસરા સજ્જા મીસલ પેહેલેકે કરકે દુસરી રકાતકે લીયે પનજે કે બલ અક્ષાહો અકબર કેહેના હુવા ઉઠે. હાથ ટેક કર ઉઠના બીજા ઉઝર સહી નહીં શીર દુસરી રકાત અક્ષા કરે ઇસતરેહસે કે પેદલે બીસમીશ્તા હીરરેહમા નીરરહીમ પઠે શીર અલહમ્દ શરીફ શીર "કુલ હુવક્ષાહો અલહ અક્ષાહુ રસ્મહ લય થલિહ વસમ મુકલ વસમ થકુલ લહુ કુકુવન અહદ." (કેહ એક હય અક્ષાહ બેન્માઝ હય ન ઇસકો કીસીને જના ન વો કીસીસે જના ગયા ઓર નહીં હય ઇસકે લીયે કોઈ કુદર વો એક હય)

યા ઓર કોઈ સુરત પટે શીર બાદ ખતમ સુરતકે મીસલ પહેલે રકા
 તકે રકુ ઓર કોમા ઓર સજદા ઓર જલસા ઓર દુસરા સજદા
 કરકે કાએદેમે બાયાં પાઉં બીછા કર ઓર દાહના ખડા કરકે બેઠે
 ઇસ તરેહસે કે દોનું પાઉંકી ઓર દોનું હાથુંકી ઉંમલીયાં કીબલા
 રખ રહેં ઓર હાથુંકી ઉંમલીયોંકો ઉનકી હાલતપર રખે ઓર પઢે:-
 “અત હેયાતો લીક્ષાહે વસ સલવાતો વતતૈયબાતો અસસલામો અલયકા
 અમ્મ યોહન નબીઓ વ રહમતુલ્લાહે વ ખરકાતુલ્લુ અસસલામો અલ-
 મના વ અલા ઇબ્રાહિમ લાહીસ સાલેહીન. અશ હદો અલલાએલાહો
 ઇલ લલલાહો વ અશહદો અનના મોહમમદન અબ્દુલ્લુ વ રસુલોહ.
 અલલા હુમ્મા સલ્લેઅલા મોહમમદીન વ અલા આલે મોહમમદીન
 કમા સલ લયતા અલા ઇબ્રાહીમા વ અલા આલે ઇબ્રાહીમા ઇન નકા
 હમીદુમ મજીદ. અલલાહુમમા ખારીક અલા મોહમમદીન વ અલા આલે
 મોહમમદીન કમા ખારકતા અલા ઇબ્રાહીમા વ અલાઆલે ઇબ્રાહીમા ઇન
 નકા હમીદુમ મજીદ, અલલા હુમમા ઇનની ઝલમતો નફ્સી ઝુલમન
 કસીરવ વલા યમ શીરઝ ઝુતુઆ ઇલલા અનતા ફગશીરલી મગશીરતુન
 મીન ઇનદેકા વર હમની ઇનનકા અનતલ મફુર રહીમ. (કુલ ઇબ્રાહીત
 કવલી ઓર કુલ ઇબ્રાહીત બદની ઓર કુલ ઇબ્રાહીત માલી અલ્લાહી
 કે વાસતે હય, સલામ હય ઉપર તેરે અય નબી ઓર રેહમત
 અલ્લાહકી, ઓર ખરકાત ઉસકી, સલામ ઉપર હમારે ઓર ખુદાકે
 તમામ નેક બંદોંપર ગવાહી દેતાહું મેં ઇસ ખાતકી કે નહીં હય
 કોઇ માઅશુદ સીવાય અલ્લાહ કે ઓર ગવાહી દેતાહું મેં કે
 બેશક મોહમમદ સલ લલલાહો અલયહે વ સલલમ બદે અલ્લાહકે
 ઓર રસુલ ઉસકે હેં. અય અલ્લાહ રેહમત કામીલા નાઝીલ કર
 ઉપર મોહમમદ સલ લલલાહો અલયહે વ સલ લમ કે. ઓર ઉપર

ઓલાદ ઉનકી જેસેકે રેહમત નાઝીલકી વુને ઇબ્રાહીમ અલયહીસ સલામપર, ઓર ઉનકી ઓલાદપર તેહકીક વું સરાહા ગયા હય, ઓર ખુઝુરગ હય. અય અલલાહ બરકત નાઝીલ કર વુ મોહમ્મદ સલ્લલલાહો અલયહે વ સલ્લ લમપર ઓર ઉપર ઉનકી ઓલાદકે, જેસેકે બરકત નાઝીલ કી વુને ઉપર ઇબ્રાહીમ અલયહીસ સલામ ઓર ઉનકી ઓલાદકે. તેહકીક વુ સરાહા ગયા હય, ઓર ખુઝુરગ હય. અય અલલાહ ઝુલ્મ કીયા મેને ઉપર નફ્સ અપનેકે ઝુલ્મ બહોત, ઓર કોઇ નહીં બખશીશ ગુનાહુંસે સીવા તેરે, પસ બખશીશ કર મેરે હીએ મગરીરત અપની સે, ઓર રહમકર મેરે ઉપર, તેહકીક વુ બખશીને વાલા ઓર રહમ કરને વાલા હય.) યે વો દુઆ હય જે હઝરત અબુબકર સીદીક રહીં કો જનાબ રસુલે ખુદા સલ્લલલાહો અલ્લયહે વસલ્લમને તાઝીમ ફરમાઇ થી. શીર નીયત શીરશતોંકે (નીયત દીવસે કરે ઝખાનસે નકહે અગર મુકતદી હય તો ઇમામકી નીયત ઓર કરે ઓર ઇમામ હય તો મુકતદીઓંકી નીયત ઓર કરે) સલામકી કરકે દાહને તરફ મુંઢ ફેર કર કહે. “ અસસલામો અલૈકુમ વ રેહમતુલ્લાહ ” ઓર ઇસી તરફ મએ નીયત કે બાબે તરફ કહે યે તરકીબ હય જીએ ફરાયઝ વ સનન વ મુસતહબાત સબ અદા હો ગયે.

સવાલ—યે તરકીબ દો રકાત વાલે ફરઝકી બયાન કી ગઇ હય ઓર અગર ચાર રકાત મીસલ ઝોહોર ઓર અસર ઓર ઇશા યા ત્રીન રકાત મીસલ મગરીબ ઓર વીતર કે પઢના ચાહીયે તો કીસતરેહ પડે ?

જવાબ—ઇસીતરેહ પડે. ફરક ઇતના હય કે ચાર રકાત

વાલે ફરજમેં ઇસ કાએદેમે જીસપર દો રકાતવાલા ફરજ ખતમ હુવા હય સલામ નફેરે કયું કે અબ યે કાએદા વાજીમ હય. સીરફ અતહધયાત ઓર તશહહુદ પઢકર ખડા હોજાએ ઓર ઇન દો પીછલી રકાતુમેં સિવાએ અલ્લહમ્દ કે ઓર કુછ ન પડે બાકી સારી નમાઝ ઇસી તરેહ પડે.

સવાલ—સુન્નતેં જો ચાર રકાત વાલી હંચ વો બી ઇસી તરેહ પઢી જાએં ?

જવાબ—હાં વો બી ઇસી તરેહ પઢી જાએં મમર બિનમેં હર ચાર રકાતમે અલ્લ હમ્દ કે બાદ સુરત મીલાવે યાને ચારોં બારી પડે.

સવાલ—ખતમ નમાઝકે બાદ કીસ કદર ફેરે ઓર કયા પડે;

જવાબ—ઇમામકો બિન નમાઝોમે જીન કે પીછે સુન્નતેં હંચ સીરફ યે દુઆ પઢતી ચાહીયે—“અલ્લા હુમ્મ અનતસ સલામ વ મિનકસ સલામો તબારકતા રખ્ખના વ તઆ લયતા યા ઝુલ જલાલે વલ હકરામ.” (તરબુમા અય અલ્લાહ તેરા નામ સલામ હય ઓર તેરી તરફસે સલામતી હય ખરકત વાલા હે તુ અય રખ હમારે અય સાહેબ ખુબરુગી ઓર હકરામ કે) ઓર ફેરન હિઠ ખડા હો ઓર અપની જગેસે હટકર દુસરી જગા સુન્નતેં અદા કરે ઓર બિન નમાઝોસે જીનકે પીછે સુન્નતેં નહી હંચ જેસે ફરજ ઓર અસરકી નમાઝ તો અબ ઇમામ કોમકી તરફ મુંહ કરકે બેઠે. યા બાએં મુંહ કરકે બેઠે ઓર ઇમામ ઓર મુકતદી ઓર મુન ફરફ સય બાદ ખતમ નમાઝ ત્રીન મરતબા અસ તગ શીરફાહ પઢકર ઝીક બાર આયવુલ

કુરસી અર્જીમ તક પડે. (દહીસ કરીકે) આથા હથ કે જો કોઈ બાદ ફરજ નમાઝકે ઇસકો પડે હિસકે ઓર જન્નતકે દરમીયાન સીરફ મોત હાથલ હથ) ઓર તેતીસ બાર સુખ હાનલ્લા ઓર તેતીસ બાર અલ હમદો હીલ્લા ઓર ચોતીસ બાર અલાહો અકબર પડે ઇસકા બોહોત સવાબ હથ શીર સખ ફુઆ માંગે.

સવાલ—ઇમામ ઓર મુનફરદ ઓર મુકતદી સખ ઇસી તરેહ નમાઝ પડેં થા કુછ તકાવત હથ.

જવાબ—ઇમામ ઓર મુનફરદ તો ઇસીતરેહ નમાઝ અદ કરેંગે સીરફ મુકતદી ઇકતદાકી નીયત કરેગા. ઓર રકાઅત અવ્વલમેં રુખ્હાન કલ્લા ફુમા પઢકર આખરતક સાકત રહેમ ઓર જહરી નમાઝમેં આમીન આહીસ્તા ઓર કૌમામે રખ્ખન લકલ હમ્દ કહેગા બાકી સખ અઝદાર મીસલ ઇમામકે અદા કરેમ.

સવાલ—ઓરતેં બી ઇસી તરેહ પડેં થા કુછ ફરક હથ.

જવાબ—ઓરતેં નમાઝમેં બીસ બાતોમેં મરદોકે મુખાલીફ હથ બાકી ઇસી તરેહ અદા કરેં.

સવાલ—વોઘ બીસ બાતેં કયા કયા હથ ?

જવાબ—અવ્વલ ઓરત તેહેરીમા મેં હાથ જીઠાએગી, અપને શાને તક બરખીલાફ મરદકે કે વો કાનુકી લો તક જીઠાએગા. (૨) ઓરત આસતીનુસે હાથ બાહેર ન નીકાલે ઓર મરદ બાહેર નીકાલેગા. (૩) ઓરત કયામમે દાદને હાથકી હથેલી બાએં હાથકી પુચતપા રખે ઓર મરદ કલાકપર હાથ બા તરફીળ મઝકુરુસ સદર બાંધેગા. (૪) ઓરત હાથ શાનેપર બાંધે. મરદ નાકકે નીચે બાંધેગા (૫) ઓરત

રકુમે કમ ઝુકે મરદ જિયાદા ઝુકેગા. (૬) ઓરતકો રકુમે હાથુ'પર સહારા દેગા. (૭) ઓરત રકુમે ઉંઘલીયું કો કુશાદા ન રખે મરદ કુશાદા રખેગા. (૮) ઓરત રકુમે છુટનું'પર હાથ રખલે મરદ ઉંઘકો ઓરસે પકડેગા. (૯) ઓરત રકુમે અપને છુટનું'કો ઝુકાલે મરદ નહી ઝુકાએગા. (૧૦) ઓરત રકુમે સિમટી રહે મરદ ઇસકે બર અકસ કરેગા. (૧૧) ઓરત સજદેમે અપની બગલે ન ખોલે સિમટી રહે મરદ બર ખીલાફ કરેગા. (૧૨) ઓરત સજદેમે અપને દોનું હાથ ખીલાવે મરદ ન ખીલાવેગા. (૧૩) કાએદેમે ઓરત અપને દોનું પાળિં દાહને તરફકો નીકાલ કર અપની સુરીનપર બેઠે મરદ બાયાં પાળિં ફરજ કરેગા ઓર દાયાં પાળિં ખડા રખેગા. (૧૪) કાએદે ઓર જલસેમે ઓરત અપની ઉંઘલીયાં મીલી રખે બર ખીલાફ મરદકે કે વો અપની હાલતપર રખેગા. (૧૫) ઓરતકી નમાઝકે આગેસે જળ્ય કોઇ ગુઝરે તો ઓરત હાથપર હાથ મારે ઓર મરદ મુખદા નદલાહ કહેકર ગુઝરને વાલેકો મુતનખ્યા કરેગા. (૧૬) ઓરત મરદકી ઇમામત ન કરેગી બરખીલાફ મરદકે કે વો બિસકી ઇમામત કર સકતા હય. (૧૭) ઓરતકી જમાઅત મકરહે તેહેરીમા હય ઓર મરદકે હકમે વાજીબ. (૧૮) અગર ઓરતે જમાઅત કીરાહતે તેહેરીમી કે સાથ કરેગી તો ઇનકા ઇમામ ખીચમે બર ખીલાફ મરદોકે ખડા હોગા. (૧૯) ઓરતું પર જુમા ઓર ઇદેન નહીં ઓર મરદોપર વાજીબ હંય. (૨૦) ઓરતોંપર તકબીર એયામે તશરીફ નહીં મરદોંપર વાજીબ હંય. (૨૧) ઓરતોંપર નમાઝે ફજર અંધેરેમે મુસતહય હય બર ખીલાફ મરદકે કે ઇસપર એસે વકતમે નમાઝે ફજરકા પઢના મુસતહય હય જળ્યકે ખુમ બિગલા હો. (માયમુસ અવતાર.)

ફસલ પાંચવીં.

નમાઝ કે સુરસિદ્દાત આર મકરહુલ ના ખ્યાન,

સવાલ—નમાઝની તોડનેવાલી કયા કયા ચીજેં હય ?

જવાબ—દો કીસમની ચીજેં હંય એક કીસમ તો અકવાલની હય ઓર દુસરી કીસમ અફઆલની.

સવાલ—કીસમેં અકવાલમેં કયા કયા કેલ હંય જીનસે નમાઝ ટુટજતી હય ?

જવાબ—૧, કલામ કરના ખવાહ કસદન હો યા સેહેવન ખવાહ ખવાળમેં હો યા બેદારીમેં થોડા હો યા બોહોત ર સલાત તહધયુત કરના કસદન હો યા સેદવન યર ખીલાફ સલામ તેહેલીલ નમાઝકે કે ઇસસે નમાઝ નહી જતી. ૩ જવાબ સલામકા દેના કસદન હો યા સેદવન ૪ છીંકકા જવાબ દેના ૫ ખુરી ખબરકે જવાબમે ઇન્ના લીલ્લાહે વ ઇન્ના હયયહે રાજે જીન પકના ૬ ખબર ખુશપર અઘકઝે લીલ્લાહે પકના ૭ ખબર તાઅજુબપર સુખહાનલાહ યા લાએલા હા ઇલ્લાલાહો કેહેના ૮ સીવાએ ઇલામકે ઓર કીસીકા નમાઝમેં લુકમા દેના ૯ એસી ચીઝ માંગના જે આદમીયુંસે માંગતે હંય મસજીદ કેહે યા ઇલાહી ફક્હાની ઓરતસે મેરા નીકાહ કરે યા મુજે હજર દીનાર દે દે ૧૦ આહા યા બીક કેહેના ૧૧ કુરાન શરીફસે દેખકર નમાઝ પકના મુતઘકન ૧૨ કુરાનકા મઘત પકના. (ગાયતુલ અવતાર ઓર આઘમખીરી.)

સવાલ—કીસમે અફઆલમેં કયા કયા ફેલ હંય જનસે નમાઝઃ
ટુટ જતી હય ?

જવાબ—[૧] ઈભે કસીર [૨] જનકર યા શુલકર ખાના
ઔર પીના [૩] ખીલા ઊઝર કીબલેકી તરફસે સીનેકા ફેરના. [૪]
બ કદર દો સપ્તું કે ખીલા ઝરત એક બાર ચલના (૫) ખીલા ઊઝર
ઇમામસે આગે બઢના (૬) બ કદર તીન કલમું કે નમાઝ મેં લીખના
(૭) દરદ ઔર મુસીબતસે રોના (૮) બાલીગકા નમાઝમેં પુકારકર
હસના (૯) નમાઝમેં ગેર નમાઝીકા કેહેના માનના (અગર કોઇ
ખારજ નમાઝ નમાઝીસે કહે કે હટજ ઔર વો ગિસકે કેહેને સે
ખીલા ખીયાલ અમર શરઇ હટ ગયા તો નમાઝ ટુટ જાયેગી ઔર
અગર હટને યાને સફમેં જગા દેને મેં ખીયાલ ઇતાઅતે રસુલુલલાહ
સલલ્લાહો અલેહે વસલ્લમ કરલીયા તો નમાઝ ફાસદ ન હોગી.
(૧૧) ખલીફા બનાના એસે કો જો કાબિલે ઇમામત ન હો (મસલન
ઔરત યા ગિમ્મી કા ખલીફા બનાદેના) (૧૨) મસજીદસે બાહર
ચલા જના ઇમામકા ખીદુન ખલીફા કે (૧૩) હદસ કે બાદ નમાઝકા
મીકદાર એક રૂકન કે મુકામ હદસ પર ઠેરના. (આલમગીરી ગાયતુલ
અવતાર.)

સવાલ—કલામ કરના નમાઝ મેં જો મુફસીદ નમાઝ ખતલાયા
ગયા હય. યે નહી માલુમ હુવા કે કલામ કીસકો કેહેતે હંય

જવાબ—કલામ દો દરફ યા એક હરફ મતલબ સમજને વાલે
કો કેહેતે હંય મસલન કોફ એક હરફ હય અરબીમેં ઇસકે નીચા.
રખ કે માની હંય તો ઇસસે બી નમાઝ ટુટ જાયેગી યા મુખાલ્ફ.

કેા કહા (ઓ) તો ઇસમેં દો હરક હુવે ઇસસે બી નમાઝ દુટઃ જાએગી હાં એક હરક બે માનેસે નમાઝ નહીં દુટે ગી. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—ખંખારને ઓર મહારને સે બી નમાઝ ફાસીદ હો જાએગી યા નહી ?

જવાબ—બીલા ઉઝર ખંખારને ઓર મહારનેસે નમાઝ ફાસદ હો જાએગી. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—વો ઉઝર કયા કયા હંય જીનસે ખંખારના નમાઝમેં દુરસત હય ઓર નમાઝ નહી દુટતી ?

જવાબ—ઇમામકો અવાઝકી દુરસતી કા ઉઝર મુકતદીકો અપને ઇમામકી ગઝતીકી હીદાયત કા ઉઝર યા મીસલ ઇસકે ઝરઝ ચેહી કે ઉઝરમે ખંખારના મુફસીદે નમાઝ નહી. (સામી)

સવાલ—ટટ ખારીસે નમાઝ દુટ જાએગી યા નહી ?

જવાબ—ઇસસે બી નમાઝ નહી દુટેગી. (આલમગીરી)

સવાલ—સલામે તહઇયુત ઓર સલામે તેહેલીલમે કયા ફરક હય ?

જવાબ—સલામે તહીયુત મુલાકાત હય. જે આપસમેં મુસલમાનું કે દર મીયાન હોતા હય ઓર સલામે તેહેલીલ નમાઝસે બાહેર આને કે લીયે હોતા હય. સલામે તહઇયુત નમાઝમેં હર તરફસે મુફસીદે નમાઝ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—સલામે તેહેલીલ કે લીયે બી જે સેહવન હો કેમ્કા ઝાબેતા કુહીયા મુકરર હય યા નહી ?

જવાબ—હાં મુકરર હય અગર એસા સેહવન હિસ વકત મેં હો જય કે અસલ નમાઝ મેં બી સહવ હો મસલન મુકીમ અપને કો મુસાફર સમજકર યા ઝોહોર પઢને વાલા અપનેકો જુમા વાલા તસવ્વુર કરકર દુસરી રકાતમેં સલામ ફેરદે તો અજ ઇત સલામ સે નમાઝ ફાસદ હોગએગી. ઇસલીયે કે અસલ નમાઝમેં હી સહવ હો ગયા ઓર અગર વસફ નમાઝમે મહલ્લે તેહલીલ પર સહવ હુવા તો નમાઝ ફાસદ ન હોગી. મસલન દુસરી રકાત કે કાએદે મેં સલામ ફેરા ઇસખીવાલ સે કે ચોથી રકાત હય તો નમાઝ ફાસદ નહી હુઝ ઇસીતરેહ પઢતા રહે, આખીરમેં સજદએ સહવ કરલે. યા જનાઝે કી નમાઝમે ચોથી તકબીરસે પડેલે સલામ ફેર દીયા તો ફીર ફુઆ પઢકર ચોથી તકબીર કહે કર સલામ ફેર દે. ઇસલીયે કે યે કયામ બી નમાઝે જનાઝા મેં મહલ્લે સલામ તેહેલીલ નમાઝ હય. હાં અત્રાવા ઇત દો મોકુકે ઓર અરકાનમેં મસલન અત્રાવા જનાઝે કી નમાઝ કે ઓર નમાઝોં મે ય હાલતે કયામ યા રકુ યા સજદએ તેહેલીલ નમાઝકા સલામ સહવન ફેરા તો નમાઝ ફાસદ હો જએગી. ઇસલીયે કે યે મોકે સલામ તેહેલીલ નમાઝોં કે નહી હ'ય. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—ઇસ જગે યે બી ખતલા દીઞયે કે લો કાન લોગ હ'ય કે જીનપર સલામ કરના મકરૂહ હય ?

જવાબ—ઇક્કીસ આદમી હ'ય (૧) નમાઝ પઢનેવાલે પર (માને નમાઝ પઢ રહા હો) (૨) તીલાવતે કુરાન કરને વાલે પર (૩) વાએઝ ઓર ઝિકરમેં મશગુલ હોને વાલે પર (૪) હદીસ ઓર ખુતબા પઢને વાલે પર (૫) ઇત ચારોં ચીઝોં કી તરફ કાન લમાને વાલે પર (૬)

કાઝી પર બર વક્ત કઝાત ચાને જખ કાઝી હુકમ દેને કે લીધે મસજીદ પર બેઠા હો તો મુદદદ ઓર મુદદઆ અલયહ ઉસકો સલામ ન કરે (૭) ઇલમે શરઘ મે બહસ કરને વાલુ પર (૮) મોઅઝઝન (૯) તકબીર કેહને વાલે પર (૧૦) ઇલમ શરઘ સીખાને વાલે પર બર વક્ત તાલીમે શરઘ (૧૧) જવાન ઓરત પર (૧૨) શતરંજ બેલને વાલે પર ઓર જો લોઝ ઉનકે આદતકે મુશાબાહ હોં મસલન જુવારી શરાખ ખુવાર ગીબત કરને વાલા કબુતર ઢિઝાને વાલા, ચાને વાલા ઓર બાજ બજાનેવાલા ઇન સખ પર સલામ મકરૂહ (૧૩) જો શખસ અપની ખીવીસે બોસે કીનાર મેં મસરૂહ હો ઉસપરબી સલામ મકરૂહ હય (૧૪) કાશીર પર (૧૫) નગે પર (૧૬) પાખાના ચા પીશાખ શીરને વાલે પર (૧૭) ખાના ખાને વાલે પર (જુસ વક્ત સલામ કરને વાલા બી જુકા ઓર જુકા ફુવા ઓર ચે જનતા હો કે વો ખાનેસે મના ન કરેઆ તો સલામ કરના મકરૂહ નહીં ઇસલીયે કે ઇસ સલામસે ઝરઝ ખાના ખાનેકી હય. (ગાયતુલ અવતાર) (૧૮) જુકે મસખરે પર (૧૯) જુકે પર (૨૦) લોઝુકી એખ જોઇમે મસરૂહ રેહને વાલે પર (૨૧) ગાલી બકને વાલે પર ચે લોઝ હંચ જીન પર સલામ મકરૂહ હય ઇનકે અલાવા સખ પર સલામ કરના મસતુન હય ઓર સલામ ઇસ તરેહ કરે અસ સલામો અલયકુમ ચા સલામુન ઇન હો તરીકુ કે ખીલાફ દુરસત નહીં જેસે અકસર સલામો અલયકુમ કેહેતે હંચ ચાને સલાકે મીમકે પેશ દેકર ચા સાકીન કરકે. ચે હરમિઝ દુરસત નહીં. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—વો કોન લોઝ હંચ જીન પર જવાબ સલામકા વાજીબ નહીં ?

જવાબ—અવલતો વો શખસ હય જો ઇન હો તરીકે

સીવાએ સલામ કરે. દુસરે નમાઝ મેં મસરૂફ હોનેવાલે પર (૩)કુરાન
યા દુઆ યા ઝિકર યા ખુતાબા યા તકબીર યા અઝાન વગેરા
પઢનેવાલેપર. (૪) પાખાના પેશાબ ફીરને વાલેપર, (૫) લડકેપર
(૬) મતવાલે (બેહોશ) પર (૭) ઓરત જવાન પર (૮) ઉંઘને
વાલેપર (૯) હુકમકે ખાહાંપર (યાને મુદ્દઈ યા મુદ્દઆ અલેપર)(૧૦)
દીવાનેપર. યે વો લોગ હંચ જનપર સલામકા જવાબ વાજીબ નહીં
અગર કોઇ ઇનકે સલામ કરે ઓર યે લોગ જવાબ નહેં તો ગુનેહગાર
નહીં. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—નમાઝમેં ઇશારેસે બી જવાબે સલામ દે યા નહી ?

જવાબ—ઇશારેસે બી ન દે. (આલમગીરી)

સવાલ—છીકનેવાલા નમાઝમેં અલદમ્દો લીલ્લાહ કહેલે તો
નમાઝ હો જાએગી યા નહી ?

જવાબ—હોજાએગી ઓર અગર અપની તરફસે ખીતાબ
કરકે યર હમોકલલાહો યાને અલ્લાહ તુજફર રહમ કરે જવાબે
છીંક હો દેદેમા તમબી નમાઝ ફાસદ નહોગી. ગેરકે લીયે
જવાબ દેનેમેં નમાઝ ફાસદ હોગી. ખાહ વો જવાબે છીંક હો યા
સલામ હો યા ઓર કોઇ જુમલા કુરાનકા કીસી સાએલકે જવાબમે
હો. મસલન કીસીને નમાઝીસે દરીયાફત કીયા કે તેરા માલ કપ્પ
હય ઉસને નમાઝકી હાલતમે ઇસ આયત શરીફસે જવાબ દીયા “અલ
ખયલો વલ ખીમાલો વલ હમીરો” ઇસકે માને યે હુવે. ઘોડે ખચ્ચરમધે
તો નમાઝ ફાસદ હુઇ, (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—અગર કીસીને નમાઝમે અલ્લાહપાકકા નામ સુતકર
કેહેદીયા જલ્સે જલાલ હુ યા નખી સલ્લાલ્લાહો અલેહે વ આલેહી

વ અસહા બેહી વસલલમકા નામ મુખારક સુનકર કેહેદીયા સલલસા હો અલેહે વ આલેહી વ અસહાબેહી વ સક્ષમ યા કીરાત સુની ઓર કહા સદકસાહો વ રસુલહુ તો ઇન કલમાતસે નમાઝ ફાસદ હોગી યા નહી ?

જવાબ—અગર યે કલમાત બ નીયત જવાબ કે હોગે તો નમાઝ ફાસદ હોગી વરના નહી. (આલમગીરી ઓર દુરેમુખતાર)

સવાલ—મુકતદી જીસ વકત ઇમામકો લુકમાદે કયા નીયત કરે ઓર લુકમા દેના સીવાય તરાવીહ કે ઓર નમાઝોં મેં બી દુરમત હય યા નહી.

જવાબ—લુકમાહી દેનેકી નીયત કરે. કીરાતકી નીયત નકરે ઓર સબ નમાઝોં મેં લુકમા દેના દુરસત હય મગર મુકતદીકી ઇમામકે રુકતેદી ફેરન લુકમા દેના મકરૂહ હય ઇસી તરહે ઇમામ કો બાર બાર પઢનેસે મુકતદીપર હાજત લુકમા ડાલનેકી બી મકરૂહ હય અગર બ કહર વાજબ કીરાત પઢ ચુકાહય તો રુકુ કરે દુસરી આયતકી તરફ ન જાએ વરના ઉસકો છોડકર ઓર સુરા શર કરે. (આલમગીરી ઓર શામી.)

સવાલ—નમાઝકે મુફતીહત મેં એક મુફતીદે નમાઝ કુરાનકા મલત પઢના જો ખતસાયા મયા હય યે નહી માલુમ હુવા કે વો કોનસી મલતીયાં હંય જીસસે નમાઝ ફાસીદ હોતી હય.

જવાબ—વો મલતીયાં ચંદ કીસમકી હંય. એકતો મલતી ઓરાબકી હય યાને જખરકી જમા ઝેર ઓર ઝેરકી જમા પેશ મુતહદ્દીકી જમા સાકીન ઓર સાકીનકી જમા મુતહદ્દીક ઓર

મુશદ્દફની જગા મોખરફ ઓર મોખરફની જગા મુશદ્દફ ઓર મદફની જગા કસર ઓર કસરફની જગા મદફ પઢના હય. દુસરી ગલતી તખ્તીલ હરફની હય યાને એક હરફની જગા દુસરા હરફ યા કમ જિયાદા યા મુકદ્દમ મોઅખખર કરના હય. ત્રીસરી ગલતી તખ્તીલ કલમા યા જુમલાકી હય યાને એક કલમેકી જગા દુસરા કલમા યા એક જુમલેકી જગા દુસરા જુમલા પઢના યા કમ વ ખેલ યા મુકદ્દમ મોઅખખર કરના. ચોથી ગલતી વકફની હય. યાને વસલકી જગા વકફ ઓર વકફની જગા વસલ કરના હય. અખ દેખના આઠીયે કે ઇન ગલતીયુંસે માયને તખ્તીલ હુવે. અમર એસે માયને તખ્તીલ હુવે હંય કે જીનકા એતેકાદ કુફર હય તો નમાઝ મુતલકન ફાસીફ હોગી. ખાહ વો ગલતી એરાખકી હો યા હરફકી યા કલમા ઓર જુમલાકી મસલન “વાઅસા આદમો રખ બહુ” મે મીમકો જખરસે ઓર ખેકો પેશસે પઢા યા “ઇનનલ લઝીના આમનુ વ આમે લુસસાલેહાતે ઉલા એકા હુમ ખેરલ ખરીઅ” મે ખખએ સાલે હાત કે તાલે હાત ઓર ખખઅ ખેરલ ખરીઅ હે શરરલ ખરીઅ પઢા તો નમાઝ ફાસફ હો જખેગી ઇસલીયે કે ઇન તમઇયુ રાતસે એસે માની હો ગયે કે જીનકા એતેકાદ કુફર હય, પેહલે “વા અસા આદમો રખબહુ”કે માની યેથે (ઓર ના ફરમાનીકી આદમને અપને રખકી) અખ તમઇયુર જખર ઓર પેશકે સાથ યે માની હુએ ઓર નાફરમાનીકી આદમકી રખ ઉસ કે ને નજીઝ ખીલલા હે મીનહા. ઇસી તરેહ ઇનનલ લઝીના કે માની યે થે ખેલક જો લોખ ઇમાન લાએ ઓર અમલ અરુઠે કીયે વો સખ ખલકતસે ખેહેતર હંય અખ હરફે સુવાદ ઓર તોએ ઓર જુમલા ખેરલ ખરીઅ છી જખ શરરલ ખરીઅ કે તમઇયુરસે થે માની હુવે ખેલક વો લોખ જો ઇમાન

લાએ ઝોર અમલ શુરે કીયે વો સળ ખલકતસે બેહતર હંય.
 વા તમઇયુરે જુમલાસે વે માની હુવે. બેશક જો લોગ ધમાન લાએ
 ઝોર અગ્ગે અમલ કીયે વો લોગ સળ ખલકતસે બેહતર હંય. નહીં
 બીલાહે મીનલા. ઝોર અગર એસી ગલતી નહીં હય કે જીસકી માનીકા
 એતકાદ મુજબે કુદર હો તો સીરફ ઝોરાળકી ગલતી કે લીયે મુકતા
 બેહ યે કાલ હય કે નમાઝ ફાસદ નહીં હોગી. ધસ લીયે કે અકસર લોગ
 તમીઝ ઝોરાળકી નહીં રખતે હંય. મસલન લા તરફી અસવાતકુમમે
 તે કુ પેશસે પદા તો નમાઝ ફરસત હય ઝોર હુરફ ઝોર કલમાતકી
 ગલતીમેં યે કેદ હય કે અગર ઝોર કલમાતકી માનીમેં તમઇયુરાતે
 ફાહીશ હોએ વા બે માની હો બજોએ તો નમાઝ ફાસીદ હો બજોગી.
 મસલન હાજલ ગુબારો કી જગા હાજલ ગુબાર પઢના સરીહ તમઇ
 યુરે હરફસે ગલતીએ ફાહશ હય. વા સરાએફી જગા સરાએલુ
 મોહોમલ પઢના વા ફાએલીન કી જગા જાફેલીના પઢના ઝોર
 અગર કલમે વા જુમલે કે માનેમેં તમઇયુર ફાહરા નહીં હુવા
 હય તો અળ યે દેખના ચાહીએ કે વયસા કલમા ઝોર જુમલા કુચન
 એ હય વા નહીં, અગર નહીં હય તો નમાઝ ફાસદ હોગી ઝોર અગર
 એસા કલમા કુરાનમેં હય તો નહીં ફાસદ હોગી. મસલન
 અલીમુનકી જગા હકીમુન વા ખબીરનકી જગા ખસીરન પઢના ઝોર
 અગર કુછબી માને નહીં બીગડે ઝોર વેસા કલમા કુરાનમેંબી તકી
 હય તો તરફેન રહેમહોમુલલાહ કે નઝદીક નમાઝ ફાસદ ન હોગી
 જેસે કબ્બામીન કી જગા કહ્યામીન પઢના. ઈન મસાએલમે મુતકદ્દમીન
 પુકહા ઝોર મોત અખખરીન પુકહાકા પુરખાલમે મોહોત ઇખતેલાફ
 હય. મગર મુકે પુકહાએ મોતઆખેરીન કે કવાએદ મુન ઝખત નહીં

હંચ ઇસ લીયે નમાઝકે બાબમેં બ મુજબ કોલ દુરરલ મુખા
ફતાવાએ આલમગીરી વ કબીરી કવાઈદે મોતકદદેમીનકી પા
ઝિયાદા એહેતીયાત હય. ઇસલીયે ફકીર ને બી ઇનહી કવાઈદે
અમેતા મુતકદદેમીનકો હી ઇખતેયાર કીયા હય. અગર િ
ઝુરત હોતો બહી કીતાબુંકી તરફ રજુ કીયા જાવે.

સવાલ—કિરાતકો રામનીસે પઢના કેસા હય ?

જવાબ—મુફ્તીદે નમાઝ હય અગર હરફ મદ ઓર
મેબી હદસે ઝિયાદા રામની હોમઇ તો નમાઝ ફાસદ હો
(આલમગીરી.)

સવાલ—મદ ઓર લીન કીસકો કેહેતે હંચ ઓર
કીતને હરફ હંચ ?

જવાબ—મદ જિસ હરફે ઇલ્લત કો કેહતે હંચ કે ૭
પેહેલી હરકત ઉસકે મુવાશીક હો ઓર ઉસકે ત્રીન હરફ
અલેફ યે વાવ જેસે ખાલેદીનામે હરફ દાલકે નીચે ઝેર હરફ
મુવાશીક હય ઓર બે પર અગર હરફ અલેફ કે મુવાશીક
મુસલે મુના મે મીમ પર પેશ ઓર વાવ કે મુવાશીક હય ઓર
હરકત હરફે ઇલ્લતસે ચેહેલે ઝેર મુવાશીક હુઇ તો ઉસકા નામ
હય ઇસકે સીરફ દો હરફ હંચ વાવ ઓર યે જેસે ખાલેદી
દાલપર અગર યે કે ખીલાફ હરકત હય ઓર કોલ મેં
ચેહેલે અગર બર ખીલાફ હરકત વાવ કે હય.

સવાલ—એસે હરફ કે બદલને મે જેસે કે સીન ઓર
ઓર દુવાદ તોયે, ઝોએ ઓર તે મે કે જનકી તમીઝ મુજબીયે
હય નમાઝ ફાસીદ હોગી યા નહી:

જવાબ—અગર દાનીસતા બદલેગા તો નમાઝ ફાસદ હોગી
ઓર અગર બે ઈબતીયાર ઝખાનસે નીકલ ગયા યા તમીઝ ફુરકી
નહી જાનતા તો ફાસીદ ન હોગી (કબીરી આલમગીરી ગાયતુલ
અવતાર.)

સવાલ—એક શખ્સ માઝુર યાને હકલા ઓર વ્રતઝા તો
નહી હય મગર ઝખાન ઇસ તરેહકી હય કે ફુરક સહી અદા નહીં
હોતો તો વો કયા કરે ?

જવાબ—યે શખ્સ માઝુર નહોગા જખતકે કોશીશે બલીમ
મેહત કીરાઅતકી ન કરલે, અગર બાદ કોશીશ બલીમ કે બી ઝખાનપર
ફુરક સહી જારી ન હોં તો માઝુર હય, નમાઝ ઊસકી દુરસત હય
ઓર અગર કોશીશસે બાઝ ફુરક મે ઝખાન જારી હો ઓર બાઝમે
નહી તો ઊસકો વો સુરતેં ઓર આયતેં કુરાન શરીફ મેસે તમામ
કરની ચાહીયેં કે જીનમે વો ફુરક ન હોં કે જીનમે ઊસકી ઝખાન
ફક્તી હય. અગર એસી સુરતેં યા આયતેં મીલજાએં તો જીનસે
નમાઝ પઠતા રહે. દુસરી સુરત યા આયતસે નમાઝ ફાસીદ હોગી
ઓર અગર એસી સુરત યા આયત ન મીલે તો ઊસીસે નમાઝ અદા
કરતા રહે મગર ઇમામત ન કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર ફાસીને ખુશી હુધ ખતાકી ઓર શીર
ભોટાકર સહી પઠતીયા ઊસકી નમાઝ ફાસદ હુધ યા નહીં ?

જવાબ—ઊસકી નમાઝ દુરસત હય ફાસીદ નહીં હુધ.

સવાલ—અગર નમાઝમે બાઝ વજેહ જવાઝકી હો બાઝ ફાસદકી
તો કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—અગર યે ફસાદ અલાવા કીરાઅતકે હય તો એહેતીયાતન ફસાદકા હુકમ હોગા ઓર અગર કીરાઅતકી વજેહસે હય તો જવાબકા હુકમ હોગા ઇસલીયે કે કીરાઅતુંકી ગલતીયે મેહેપુઝ રહેના બોહોત મુશ્કીલ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—નમાઝ કે મુફ્તીદાત અફઆલમે પેહલા ફેલ અમલ કસીરા જો મુફ્તીદે નમાઝ ખતલાયા ગયા હય યે બી ખતલા દીજીયે કે અમલ કસીર કીસકો કેહેતે હંય ?

જવાબ—અમલે કસીર હીસકો કેહેતે હંય જીસકે સખખસે દુરકા દેખનેવાલા યે સમજ લે, કે ઈસ અમલકા કરનેવાલા નમાઝ કે અંદર નહી હય બશ્વરતે કે વો અમલ ઈસલાહે નમાઝ કે લીયે નહો. ખાહ વો અમલે કસીર ઇખતેયારી હો, જેસે કપડે પેહેનના યા ઇખતેયારી ન હો જેસે કીસીકે ધકકેસે નમાઝીકા ચંદ કદમ અપની જગા નમાઝસે હાજીના કે હીસસે નમાઝ ટુટ જાએગી ઇસલીયે કે યે અમલ કસીરા ઇસલાહે નમાઝ કે લીયે નહી હય. ઓર અગર વો અમલ કસીરા ઇસલાહે નમાઝકે લીયે હય તો નમાઝ નહી ટુટેગી. જેસે નમાઝમે બે વઝુ હોજીનેસે વઝુકા જાના હાલાંકે ઇસ ફેલસે દુરકા દેખનેવાલા કબી નહી જાન સકતા હય કે યે શખસ નમાઝ કે અંદર હય મગર ચુકે યે અમલ કસીર ઇસલાહે નમાઝ કે લીયે હય ઈસ લીયે મુફ્તીદે નમાઝ નહી. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર દેખને વાલેકો તરફદુહ હો તો જીસકે લીયે બી કયા ચેહી હુકમ હય ?

જવાબ—નહી વો અમર કલીલ હય હીસ ફેલસે નમાઝ નહી

દુટેગી. અમલે કસીર ઓર કલીલમે તીન અકવાલ હેં ધન સખમેં યેહી કેલ સહીતર હય કે જે બયાન કીયા ગયા હય. (આલમગીરી)

સંવાલ—મુક્સીદાતે નમાઝમેં એક ફેલ મુક્સીદે નમાઝ ઓરત કા જમાઅતમેં બરાબર હોના ચંદ શરતું કે સાથ બયાન કીયા ગયા હય. યેહી બતલાધયે કે વો શરતેં કયા કયા હેં ?

જવાબ—(અવ્વલ શરત) મોહાઝાત ઓરતકા કાબીલ જમા હોના હય (દુસરી શરત) હિસ નમાઝકી શીરકત હય જસમેં રકુ ઓર સુબુહહોં (ત્રીસરી શરત) મરદ ઓર ઓરતકા અઝ રૂએ તેહેરીમા ઓર અદા કે શરીક હોના હય, [ચોથી શરત] ઇતિતેહાદ મકાન હય પસ અગર મરદ એસે અબુતરે પર હો જે કહે આદમ હય ઓર ઓરત નીચે હય તો મરદકી નમાઝ ફાસીદ નહી હોગી (પાંચમી શરત) દોનું કે ફરમીયાન કીસી ચીઝકા હાયેલ ન હોના હય અગર સુતુન યા સુતરા હાયેલ હોગા તો નમાઝ ફાસીદ ન હોગી (અગર ઓરત ઓર મરદ કે ફરમીયાનમે ફાસલા એક આદ મીકા બી છુદા હુવા હય તો ઇસકફર ફાસલેસે બી નમાઝ નહી દુટેગી. (ગાયવુલ અવતાર) (છઠી શરત) હિસ ઓરતકા આકીલ હોના હય અગર દીવાની બરાબર ખઠી હોગાએગી તો નમાઝ ફાસીદ ન હોગી (સાતવીં શરત) ઇમામકી નીયત ઇમામત હય. મુતલક ઓરતુંકી યા મખસુસ એક ઓરતકી કે જે જમાઅતમે હાઝિર હોતી રહેતી હય અગર ઇમામ નીયત ઓરતુંકી નકરેગા તો ઇકતીદા ઓરત કા ફુરસત ન હોગા ઓર જમ ઇકતીદા ફુરસત ન હુવા તો મોહાઝી મરદકી નમાઝ બી ફાસદ ન હોગી ઓર નીયતકા વકત કબલ અઝ નમાઝ હય અગર ફરમીયાનમે ઓરત કે હાઝિર હોને કે

વકત નીચત કરેઆ તખ બી છકતેદા ઓરતકા દુરસત ન હોગા.
(આદવીં શરત) દોનુંકી નમાઝોંકી જહતકા એક હોના હય પસ
અગર ઓરત અંધેરી રાતમે તહરીસે દુસરી તરફ કેા નમાઝ પઢે
તો મરદકી નમાઝ ફાસદ ન હોગી [આલમગીરી ગામતુલ અવતાર]

સવાલ—ખરાખરીમેં કોનસે અઝવકી ખરાખરી મોઅતખર હય ?

જવાબ—ઓરતકે કદમ કી ખરાખરી મોઅતખર હય યાને
ઓરતકા કદમ મરદ કે કીસી અઝવ કે મુકાબીલમેં હો ખ્વાહ ઓરત
ઓર મરદ દોનું ખરાખર ખડે હોં યા ઓરત આગે હો. [શામી]

સવાલ—યે હુકમ ગેર ઓરત કે સાથ હય યા બેહેન યા
મા વગેરા ગેર મેહરમું કે સાથ બી યેહી હુકમ હય ?

જવાબ—યે હુકમ સખ ઓરતુંકે લીયે શામીલ હય ખ્વાહ
જનબીયા હો યા મોહોરરીમા હો ખ્વાહ એસી ઓરત હોકે જે
ખીલફેલ કાખીયે જમા હય યા એસી લડકી હો જસકી તરફ રગખતે
જમાહો ખ્વાહ એસી છુટી હો જસસે મરદ નફરત કરે. (આલ-
મગીરી)

સવાલ—અગર ઓરત મરદું કી સફમેં મીઝજાએ તો કિતને
આદમીયુંકી નમાઝ ફાસીદ હોગી ?

જવાબ—ત્રીન મરદોં કી એક તો વો જે ઉસકી દાહને તરફ
હો દુસરે વો જે ઉસકી પાઅેં તરફ હો ત્રીસરે વો જે ઉસકે
પીછે હો. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર ઓરત નમાઝ ઓર પઢતી હય ઓર મરદ
ઓર મગર ખરાખરી હો તો નમાઝ ફાસીદ હુકમ યા નહી ?

જવાબ—હસસે નમાઝ ફાસીદ નહીં હોગી મગર મકરહે તેહેરીમા ખુર હય. (સામી)

સવાલ—કીસીકે હાંતુમે કોઇ ચીઝ હો ઓર વો નમાઝમે નીમલ જાએ તો નમાઝ ટુટી યા નહીં ?

જવાબ—અગર વો ચનેકી મીકદારસે કમ હોગી ઓર નીમલ જાએમા તબ તો નમાઝ ફાસદ ન હોગી ઓર અગર ચનેકે બરાબર હય યા ઝિયદા તો નીમલનેસે નમાઝ ટુટ જાએગી (દુરેમુખતાર)

સવાલ—અગર કીસીકે હાંતુમેંસે ખુન નમાઝકી હાલત મેં નીકલા ઓર વો હસકો નીમલ મયા તો કેસા ?

જવાબ—અગર થુકપર ખુન માલીખયા તો નમાઝ ફાસીદ હુધ ઓર અગર ખુન મજલુખ યા તો ફાસીદ નહીં હુધ. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કીસીને મીઠાઇ ખા કર નમાઝ શરૂકી ઓર નમાઝમે મીઠાસકા મઝા આતા રહા તો નમાઝ ફાસદ હોગી યા નહીં ?

જવાબ—ઈસસે નમાઝ ફાસીદ નહીં હોગી હાં અગર મીઠાઇ મુંમે હય યા ઓર કોઇ ચીઝ મીકદાર તરીકે નમાઝકે અંદર બાહેરસે મુંહમેં મઘ ઓર હસકો ચખા કે નીમલ મયા તો નમાઝ ફાસીદ હોજાએગી. (આલમગીરી ઓર સામી)

સવાલ—એક ઓરત કા બચ્ચા બહાલતે નમાઝ અગર હુધ પીને લમ જાએ તો ઓતકી નમાઝ ટુટેગી યા નહીં ?

જવાબ—અગર હુધ પીસતાનસે નીકલા તો નમાઝ ટુટ મઘ વરના ખાલી તીન ચુસકીયું કે સાથ નમાઝ ટુટ જાએગી ખવાહ હુધ પીસતાનસે નીકલે યા ન નીકલે.

સવાલ—નમાઝમેં કીસીકિ કે આજએ તો નમાઝ ફાસીદ હોગી યા નહીં ?

જવાબ—અગર કે નમાઝમે ખીલાકસદે મુસલ્મી આપ તો અબ યે દેખના ચાહીયે કે મુંહ ભરકર હય યા નહીં અગર મુંહ ભરકે હુષ તો વુઝુ દુટા, નમાઝ નહીં દુટી, વુઝુ કરકે ઉસીપર ખીના કરે ઓર અગર મુંહ ભરકર નહીં હુષ હય તો ન વુઝુ દુટા ન નમાઝ ઓર અગર મુંહ ભરકે કે કી મગર ઉસકો નીમલ ગયા હાલાકે ઉસકે બાહેર ડાલને પર કાદીર થાતો નમાઝ બી દુટી ઓર વુઝુ બી ઓર અગર મુંહ ભરકર ન થી ઓર શીર નીમલ ગયા તો બી બકોલ ઇમામ મોહમ્મદ રેહમતુલ્લા અલૈહ નમાઝ દુટી ઓર ઇસી કોલમે જિયાદા એહેતીયાત હય ઓર અગર અમદનકી તો મુંહ ભરકર હોનેમે નમાઝ ફાસીદ હોગી ઓર ઇસસે કમમે નહીં. (આલમગીરી)

સવાલ—નમાઝમે ખુબ્ધાના કેસા હય ?

જવાબ—એક રકનસે ત્રીનબાર ખુબ્ધાના ઓર હરબાર હાથ ઉઠાના તો મુકસીદે નમાઝ હય ઓર એક બારકા ખુબ્ધાના ખીલા ઉઝર મકરૂહ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—કયા નમાઝ કે આગે ગુઝર જાનેસે બી કુછ ખલલ નમાઝમે પેદા હો જતા હય ?

જવાબ—કુછ બી નહીં. હાં અલખતા ગુઝરને વાલા ગુનેહબાર હોતા હય (દુરે મુખતાર)

સવાલ—નમાઝી કે આગેસે ગુઝરનેકી હદ કયાં તકકી હય ?

જવાબ—મહી મસજીદું ઓર જમલ કે લીયે તો યે હદ હય કે જહાંતક સજદેકી જગા દેખતે હુવે નમાઝીકી નઝર પડે ઓર છોટી મસજીદું ઓર ધરોં કે લીયે જાએ નઝરકા એતગાર નહીં મહાં ખજેર સુતુન યા આદમીકી આડકે નીકલને સેં યુનેહગાર હોગા. (આલમગીરી).

સવાલ—અગર હો શખસ નીકલે તો બિનસે કોનસા યુનેહગાર હોગા ?

જવાબ—વો જો નમાઝીસે કરીઅ હો. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર નમાઝી જિંયે ચબુતરે વજેરા પર હો તબબી યુઝરને વાલા યુનેહગાર હોયા યા નહીં ?

જવાબ—અગર નમાઝી ઇસ કહર જિયી જજેપર નમાઝ પઢ રહા હય કે યુઝરને વાલે કે આઝા નમાઝ કે મુકાબીલ નહીં હુવે તો યુઝરનેવાલા યુનેહગાર નહીં ઓર અગર આઝા નમાઝીકે મુકાબીલ હોમએ તો અલખતા યુનેહગાર હોગા. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર નમાઝી એસી જગાપર ખડા હુવા હય કે રસતા વહાં ન થા ઓર યુઝરને વાલે કે ઝરર યુઝરનેકી હય તો અખ કયા કરે ?

જવાબ—ઇસ સુરતમેં યુઝરને વાલે પર કોઇ યુનાહ નહીં, નમાઝી પર હય બહરતે કે નમાઝી રસતા રોકનેકી મરઝસે એસી જજે ખડા રહા હો ઓર અગર નમાઝીકી મરઝ યે નથી તો કીસીપરબી યુનાહ નહીં. હાં અગર યુઝરને વાલા તા ઇખતેતામે નમાઝ ખડા રહે તો ખેહેતર હય. નમાઝી કે આહીયે કે જમલમે અપને સામને

સુતરા (સુતરા હિસ હકડી કે કેહેતે હંચ કે જે નમાઝ કે આગે આડહો જે કે તુલમે એક હાથ કી મીઠદાર ઓર મોટાઇ મે બ કફર હિંમલી હો ખડા કરલે ઓર અગર ખડા ન કર સકે તો આગે ડાલલે મગર તુલન ડાલે અરઝન ન ડાલે ઇમામકા સતરા મુકતદીયુંકે કાફી હય ઓર અગર કોઇ જમાતકે આગેસે ગુઝરે તો ગુનેહગાર નહી ઇસલીયેકે ઇમામકા સુતરા મુકતદીયુંકા સુતરા હય. (આલમગીરી)

સવાલ—સુતરા નમાઝ કે કિતને ફાસલે પર ખડા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—ત્રીન હાથકે ફાસલે પર ઓર ઉસકો મુકાબીલમે દાહને અખર કે રખે. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—નમાઝી કે આગેસે કોઇ ચીઝ હાથ બઢાકર લેલી જાએતો કેસા ?

જવાબ—દુરસત હય, ઇસમેં કોઇ ગુનાહ નહીં. (ગાયતુલ અવતાર સફા ૨૯૭)

સવાલ—વો કેનસે ઉઝર હંચ જીનકે સખખસે નમાઝકા તોડ ડાલના વાજિબ હય ?

જવાબ—અવલ પાખાના ઓર પેશાબ કે હયાવ કે વકત (૨) ફરીયાદ રસી ફરીયાદ ખાહ કે લીયે (૩) જલતે હુવે ઓર હુખતે હુવે કે નીકાલને કે વાસતે (૪) અંધેકો હુવે મેં ગીરતે હુવે દેખને કે વકત (૫) મુસાફીરકો જાનવર કે ચલેજાને કે વકત.

સવાલ—અગર માખાપ અવાઝ દેતો નમાઝ તોડે યા નહીં ?

જવાબ—અગર ફરજ નમાઝ હમ તો ખીંદુન ફરીયાદ ખુવાહી કે નમાઝ ન તોડે ઓર અગર નમાઝ નફલ હમ તો મતલબ પુકારને પર જવાબ દેના વાજબ હમ બશરતે કે માખાપકો યે ઇલમ ન હો કે વો નમાઝમેં મશગુલ હમ ઓર અગર ઇલમકે સાથ માખાપ પુકારે ઓર શીર બેટા બેટી જવાબ ન દે તો મુઝાએકા નહી ઓર ઇસી હુકમમે મુરીદ ઓર શાગિર્દની દાખલ હમ (શામી.)

સવાલ—વો ઉઝર કોનસા હમ જનસે નમાઝ કા તોડના જાએઝ હમ ?

જવાબ—(૧) સાંપ ખીલ્લું કે મારને કે લીપે, (૨) મુકામકો સવારી કે ભાગજનનેકે સખબ (૩) બખોફ તલફહોને એસી ચીઝકે જસકી કીમત પાંચ આના હો ખ્વાહ વો ચીઝ નમાઝીકી હો યા ફુસરેકી (માયતુલ અવતાર.)

સવાલ—વો કયા કયા ચીઝે હંમ જનસે નમાઝ મકરૂહે તેહરીમી હોતી હમ.

જવાબ—અવ્વલ સદલ યાને કપડેકી દોનું તરફેં છોડદેના ખીંદુન પેહેનને મામુલીકે યાને કપટા યા ચાદર કે અપને દોનું મુંદુસે લટકાવે ઓર ઇસીમે દાખલ હમ. યે સુરત કે કુરતા યા અંતરબેકી આસતીન ગરદનપર રખકર પીછેકો ડાલ લેવે ઇસ તરફકે જસસે હાથ સખ ખુલે રહેં (૨) ચાદર વગેરા કે દહાની બગલ કે નીચેસે લેકર ખાએં મુંદુપર દોનું કીનારે ડાલના. (૩) કપડેકો ઉપર ઉઠાના અગરચે મીટીમેં ભરને કે સખબસે હો. (૪) આસતીન યા દામન ચઢડાએ હુવે નમાઝ પહડના (૫) નમાઝકા અપને કપડે ઓર બદન ઓર દાઢીસે અબસ ફેલ કરના જો ફેલ મુશીદ નમાઝ નહી

વો અખસ હય (૬) એસી ચીઝકા મુંહમે રખના જીસસે કીરાઅતે
 મસનુન ન અદા કર સકે ઓર અગર એસી હો જો કીરાઅત મકરૂઝકો
 માને હો તો મુક્તીદે નમાઝ હય (૭) ઉંગલીયુંકા નમાઝમેં ચટખાના
 (યે ફેલ ખારીજે નમાઝ મકરૂઝ નહીં. ગાયતુલ અવતાર.) યા એક
 હાથ કી ઉંગલીયુંકા દુસરે હાથકી ઉંગલીયુંમે ડાલના જીસકો તશાબીક
 કેહતે હંય (૮) હાથોંકા નમાઝમેં કુલે પર રખના, કુલે પર હાથ રખના
 ખારજ નમાઝે મકરૂઝે તનઝીહી નહી હય (૯) નમાઝમેં મુંહ ફેરકર
 ઇધર ઉધર દેખના (૧૦) નમાઝમે મીસલ કુતેકે બેઠના યાને દોનું
 સુરીન પર બેઠના ઓર રાનું કો ખડા કરકે દોનું ધુટને છાતીસે
 લગાલેના યા દોનું પાછેં ખડે કરકે ઉનકી એડીયુંપર બેઠના ઓર દોનું
 હાથ ઝમીન પર રખના કે યે દોનું નશીસત કુતેકી હંય (૧૧) નમાઝીકા
 કીસી આદમી કે મુંહકી તરફ નમાઝ પઢના ઇસી તરેહ દુસરે
 આદમીકા બી નમાઝીકી તરફ મુંહ કરકે બેઠના મકરૂઝે તેહેરીમી હય
 (૧૨) અપને આપસે જિમાઇ લેના (૧૩) એકલા ઇમામકા મેહેરાબકે
 અંદર ખીલા ઉઝર ખડા હોના અગર મેહેરાબસે ઇમામ બાહેર ખડા
 હો ઓર સજદા મેહેરાબ કે અંદર કરેતો મકરૂઝ નહી હય (૧૪)
 તનહા ઇમામકા ચચુતરે પર એક હાથ ઉંચે ઓર એક હાથ
 મુક્તદીયુંસે ઉચા ખડા હોના મકરૂઝે તેહેરીમી હય ઓર ઇસસે
 કમમે ઇખતીલાફ હય. ઝાહેર રીવાયત કે મુવાકીફ મુક્તદીયુંસે ઇમામકા
 મુતામીઝ હોના બી મીકદાર ઇરતીફામે ખીલાફે ઓલા હય (શામી)
 ઓર મુક્તદીયુંકા નીચે ખીલા ઉઝર ખડા હોના. ઉઝર ગેહે કે જુમા
 ઓર ઇદન કે દીન અગર કસરત આદમીયુંકે સખખ મુક્તદી ઉંચી
 જગેપર ખડેહોં યા ઇમામ મેહેરાબમેં ખડા હોં તો મકરૂઝ ન હોના

ઇસ તરેહ સુરતમેં મકરૂહ નહીં કે અગર ઇમામ ચબુતરે પર હોઁ
 ઓર હિસકે સાથ કુછ મુક્તદીબી હોં (શામી.) મુક્તદીબુંકા ઇસી કદર
 હિંચે ઓર ઇમામકા નીચે બીલા ઉઝર ખડા હોના (૧૫) નમાઝીકા ઇસ
 કપડેકા પેહેનના જીસમે તસવીરેં જનવરૂંકી હોં મકાનું મે મુતલક તસવીરૂંકા
 રખના મકરૂહ હય હાં અગર તસવીર જિલ્લત કે સાથ હો જેસે પાઉ
 કે નીચે યા સર કટે હુવે તો મકરૂહ નહીં હય (કઝાશીસ શામી)
 ઇસતરેહ નમાઝી કે સરપર યા સામને યા હાથેં બાએં તસવીરકા
 હોના મકરૂહે તેહેરીમા હય (૧૬) રકુ ઓર સુબુહ ઓર કૌમા ઓર
 જલ્લસામે તમાનીયતકા છોડના (૧૭) પાખાના ઓર પેશાબકી
 હાજતકે વકત નમાઝ પઢના (૧૮) આદરકો બદનપર ઇસતરેહ
 લપેટના કે કહીંસે હાથ બાહેર ન નીકલે (૧૯) અમામા યા પધદી
 કો ઇસતરેહ બાંધના કે સર ખુલા રહે. એસા અમામા બાંધના
 જીસસે બીચમે સર ખુલા રહે ખારીજે નમાઝ મકરૂહ હય. અકસર
 ઝમીનદાર કામ મે ઇસ ફેલે મકરૂહ મેં બોહોત મુખતેલા હંચ હિનકો
 એબા હય કે એસી પગદી ન બાંધા કરે. (૨૦) ઢાટા બાંધકર નમાઝ
 પઢના કે જીસસે નાક ઓર મુઠ હંક જાવે (૨૧) કુરતી હોતે હુવે
 સીરફ પાજામેસે નમાઝ પઢના (૨૨) અમામે કી કોર પર સીજદા
 કરના બ હરતે કે સખતી માલુમ હો ઓર અગર ઝમીનકી સખતી
 માલુમ ન હો તો મુફસીદે નમાઝ હય (૨૩) મુક્તદીકા ઇમામ કે
 પીછે કીરાઅતકા પઢના. (આલમગીરી વજેરા.)

સવાલ—વો કયા કયા ચીજેં હય જીસસે, નમાઝ મકરૂહે
 તનજેહી હોતી હય.

જવાબ—અવલ એસે મેલે કુચેલે કપડુંસે નમાઝ પઢના

જીનકો પેહેનકર દુસરોંકે પાસ નજાએ બસરતે કે ઓર કપડે ન હોં
 (૨) બાહુંકા જોડા બાંધકર નમાઝ પઢના (૩) કંકરંકા મુકામ
 સજદે પરસે હટાના ઓર અગર બીદુન હટાએ સજદા ન હો તો
 મકરૂહ નહી હય (૪) બીલા ઉઝર ચાર જાનું ચાતે પાલથી મારકર
 બેઠના (૫) જિમાઈ કે વકત મુંહકા ખુશ રખના (જો જિમાઈ
 નમાઝમે ખુદબખુદ આવે અગર તો ઓર અરકાનમે સિવાએ કયામ
 આવે તો બાએ હાથકી પુશત મુંહ પર રખલે ઓર અગર કયામએ
 આવે તો દાહને હાથકી પુશત મુંહપર રખલે ઓર ખારીજ નમાઝમે
 હમેશા બાએ હાથકી પુશતહી મુંહપર રખા કરે. કયામકી હાલતમે
 અગર બાએ હાથકી પુશતસે રોકેગા તો દો હરકત હોગી ઇસલીએ
 હરકત કલીલ એક હાથહીકી જાએઝ રખે (આલમગીરી) (૬)
 આંખુંકા બંદ કરના અગર ખુશુકે લી કરે તો જાએઝ હય (૭)
 અકેલા મુકતદીકા એસી સફે પીછે ખડા હોના જીસસે હરગહો
 ઓર જીસમે હરગ ન હો મકરૂહ નહી (૮) સુખકાનલ્લાહ વજેરોંકા
 ઉંઝલીયુંસે ચા તસબીહ લેકર શુમાર કરના અગર ઉંઝલીયું કે પુરો
 કો દબાકર શુમાર કરેગા તો મકરૂહ નહી (૯) હર અમલ કલીલ
 બીદુન ઉઝરકે કરના (૧૦) બીલા ઉઝર ચુકના (૧૧) પંખે ચા
 આસતીનસે અમલે કલીલ કે સાથ હવા કરના (૧૨) નંજે સર
 નમાઝ પઢા બીલા ઉઝર ખુશુ ઓર અગર ટોપી ચા અમામા
 ગીરજાએ તો ઇસકા અમલ કલીલ કે સાથ ઉઠા કર શીર રખલેના
 અફઝલ હય (૧૩) સજદેમે પાઈંકો ઢાંકના (૧૪) દાએંબાએં
 પાઈંપર ઝુક જાના (૧૫) દાએં પાઈંપર બીલા ઉઝર ઓર ડાલના
 (૧૬) નમાઝમે ખુદબખુદ મુંહના (૧૭) સજદા વજેરામે અપને

પાઉં ઓર હાથુંકી ઉંમલીયાં કીખલેકી તરફસે ફેરના (૧૮)
 મસજીમેં અપની નમાઝકે લીયે જગા ખાસ મુકરર કરના (૧૯)
 ઇમામકો કીસી આદમીકે આનેકી વજેહસે રૂકુ ઓર સજ્દામેં ફેર કરના
 (૨૦) રૂકુમેં ધુટને ઓર સજ્દામેં ખીલા ઉઝર ઝમીનપર હાથ ન
 રખના (૨૧) દોનું હાથકા કાનુંસે ઉપર ઉડાના યા મુંહસે નીચે
 રખના (૨૨) પેટકો રાનોંસે મીલના (૨૩) બગેર ઇમામકે મક્રું
 કા ખડા હોજના (૨૪) ઇમામકા ઇસ કદર જલદી અરકાને નમાઝમેં
 ખડા હોજના કે મુકતલી અઝકારે મસનુનકો અદા ન કર સકેં
 (૨૫) મખી ઓર મચ્છરકા ખીલા ઝુશરત હટાના. (આલમગીરી)

સવાલ—એક સખસ નમાઝ ઝીન પર પઠ રહા હય ફુસરે
 સખસને કપડા યા મુસલલા ઉસકે સામને ડાલદીયા તો ઉસપર સજ્દા
 કરના કેસા ?

જવાબ—જયેઝ હય (આલમગીરી)

સવાલ—ઇમામકો જુમા ઓર ઝોહોર ઓર અસરકી નમાઝ
 મેં સુરએ સજ્દાકો પઠના કેસા

જવાબ—મકરૂહ હય (આલમગીરી.)

સવાલ—નમાઝમેં એક આયતકા બાર બાર પઠના કેસા ?

જવાબ—ફરઝ નમાઝમેં ખીલા ઉઝર નીસવાન મુઝાએકા
 નહી વરના મકરૂહ હય ઓર નરીલ નમાઝમેં મકરૂહ બી નહી
 (આલમગીરી.)

સવાલ—અકસર લોગ સજ્દામેં જાતેકે વકત દોનું હાથુંસે
 પાળમેકો ચઢાયા કરતે હંથ ઉનકી નમાઝ ફુરસત હય યા નહી ?

જવાબ—એક કાલે મુવાશીક જો અમલે કસીરમેં હય તો નમાઝ ફાસીદ હોજાએગી ઇસ લીયે કે ઇસ કાલમેં અમલે કસીરકી તારીફ ચે હય કે જો ફેલ દોનું હાથુંસે કીયા જાયે વરના મકરૂહ હોને મે કલામ નહી ઇસસે એહતીયાત રખના ચાહીયે.

ફસલ છટઠી.

ઈમામતકા ખયાન.

સવાલ—ઈમામત કીસકો કેહતે હંય ?

જવાબ—ઈમામત સરદારીકો કેહતે હેં ઓર ઇમામ પેશવા ઓર સરદાર કો કેહતે હેં

સવાલ—ઈમામત કએ કીસમકી હોતી હય ?

જવાબ—દો કીસમકી હોતી હય એક ઇમામતે કુબરા જો લોગોંકે દીન ઓર દુનીયાકે મસઅલેકી હીકાઝતકે લીયે બતોર નમાઝત કે આં હઝરત સલ્લલ્લા હો અલેયહે વસલ્લમ કી તરફસે હોતી હય દુસરી ઇમામતે કુબરા ઓર વો મુકતદીકી નમાઝકા ઇમામકી નમાઝસે અંદ શરતુંકે સાથ વાબસતા હોનેકા નામ હય.

જવાબ—વો શરતેં કયા કયા હંય ?

જવાબ—અવલ શરત મુકતદીકી નીબત કરના હય (૨) શરત ઇમામ ઓર મુકતદીકી જમાકા એક હોના હય અબર ઇમામ સવારી પર હો ઓર મુકતદી પીવાદા હો યા બર અકસ યા ઇમામ દુસરી સવારી પર હો ઓર મુકતદી દુસરી પર યા

ઇમામ મકાનમાં હો. ઓર મુકતદી દુસરે મકાનમાં તો ઇન
 સુરતોમાં બે વજોહ ન હોને ઇતતેહાદ મકાનકે ઇકતીદા સહી નહી
 (૭) સુરત દોનુંકી નમાઝકા એક હોના હય અગર ઇમામ ફરજ
 પદતા હો. ઓર મુકતદી દુસરા યા ઇમામ નફલ પદગતા
 હય ઓર મુકતદી ફરજ તો બે વજોહ એક નમાઝ નહોને કે ઇકતીદા
 સહી નહી (૪) સુરત ઇમામકી નમાઝકા મુકતદીકે ગુમાનમાં સહી
 હોના હય અગર મુકતદીકી દાનીરતમાં ઇમામકી નમાઝ સહી
 નહી તો ઇકતીદાની સહી નહી [૫] સુરત ઇમામસે
 મુકતદીકા બીદાઝ એડીયું કે આગે ન બઢના યાને અગર મુકતદી
 ઇમામસે આગે બઢ જાએગા તો ઇકતેદા સહી નહી રહેગી (૬)
 સુરત મુકતદીકા ઇમામ કે એક રૂકનસે દુસરે રૂકનમાં જાનેકો
 જાનતા હય આહ ખુદ દેખકર જાને યા આવાઝ સુનકર જાને યા
 દુસરે દે. દેખકર જાને [૭] સુરત મુકતદીકા ઇમામકે હાલકો જાનના
 હય યાને એ કે યે ઇમામ મુકીમ હય યા મુસાશીર આહ એ જાનના
 નમાઝસે પેહેલે હો. યા પીછે અગર એસી સુરત હો. કે ઇમામને ચાર
 રકાવ નમાઝમાં દો રકાત પર સલામ ફેરા ઓર મુકતદીયુંકો એ
 માલુમ નહી હુવા કે ઇમામને જીલકર સલામ ફેરા યા સફરકે સખખસે
 તો ઇકતીદા સહી નહી. (૮) સુરત મુકતદીકા કુલ અરકાનમાં શરીક
 રહેના હય અગર કીસી રૂકનકો ખીલકુલ છોડ દે યા પેહેલે અદા
 કરદે તો ઇકતીદા સહી નહી હુમ (૯) સુરત નમાઝકી શરાએત
 ઓર અરકાન કી બજા આવરી મેં મુકતદીકા ઇમામકી માનીંદ
 યા કમતર હોના હય યાને અગર ઇમામ રૂકુ ઓર સજ્દા કરને
 વાલા હય ઓર મુકતદીની અમસાહી હય યા ઇમામ ઇશારેસે નમાઝ
 પદતા હય ઓર મુકતદી ઇશારેસે તો બવજોહ માનીંદ હોને અદાએગી

અરકાનકે ઇનદો સુરતું મે મુકતદી સહી હય ન કે બરખીલાઈ સુરતમેં
ચાને અગર ઇમામ ઇશ્વારે સે નમાઝ પહાડને વાલા હો ઓર મુકતદી
રકુ ઓર સુબુહસે તો અબ ઇકતીદા સહી નહીં [જ્ઞામી.]

સવાલ—ના બાલિગકા ઇકતીદા તરાવીહમે બી સહી હય
યા નહી ?

જવાબ—કોલ મુખતારકે મુવાશીક કીસી નમાઝ મે બી ના
બાલિગકે પીછે બાલિગકી નમાઝ સહી નહી, ખાહ ઇહકી નમાઝ હો
યા કસુફકી નમાઝ હો. ઇસ લીયે કે લડકે ના બાલીગ કે ઝિમ્મે
કોઇ નમાઝ નહી. ઇસકો તો સીરફ આદત ડાલને કે લીયે નમાઝકા
હુકમ કમલ અઝ બુલુમ દીયા હય. ઓર જીન મસ્જાએબ કે
નઝદીક લડકે ના બાલીગકી નમાઝ નફલ અદા હોતી હય ઉનકે
નઝદીક બી ઇમામ બનના લડકેકા ફુરસત નહી હય ઇસલીયે કે
નફલ પઢને વાલા ફરઝ પઢને વાલુંકા ઇમામ નહી હો સકતા. યે
સુરત તો ફરઝ નમાઝું કે ઇકતીદા કી હય ઓર નફલ નમાઝમેં
બાલીગ કી નફલ ના બાલીગકી નફલસે કવીતર હય, કીયું કે
બાલીગકી નફલ શુર કરનેસે વાજબ હોગતી હય ઇસલીયે તરાવીહ
વખેરા મે બી બમુબબ દોનું કોલુંકે ઇકતીદા નાફુરસત રહી.
[માયતુલ અવતાર.]

સવાલ—હમ હનરીયું કે નઝદીક ઇમામતકા સવાબ જિવાદા
હય યા મોઅઝઝતીકા ?

જવાબ—હમારે નઝદીક ઇમામતકા સવાબ જિવાદા હય
[માયતુલ અવતાર.]

સવાલ—ઇમામત કે લીયે જિવાદા હક કીસકો હાસલ હય ?

જવાબ—સખસે પેહેમે વો સખસ ઇમામત કે લીયે ઉલા હે
 જે નમાઝકી સેહેત ઓર ફસાહ કે મસાએલ ઝિયાદા જાનતા હો જ
 સરતે કે મુતતકી બી હો. મુતતકી ઉસકો કેહેતે હંચ જે ઝાહેરી
 યુનાઈઝ ઓર ઇનપર મતલબ હોનેસે બચા હુવા હો ઓર કીરાઅતે
 મસનુનાસેબી વાકીફ હો અગર ઇસખાતમેં દો આદમી યરાબર હોં
 તો જે કારી હો યાને ઇલમે તજવીફ જાનતા હો વો ઇમામ બનાયા
 જાયે અગર ઇસ સીફતમેબી યરાબર હો તો સાહેબે વરા મુસતલકે
 ઇમામત હય. વરા વો હય જે મુશ્વતબા ચીઝોંસે બી બચે. શીર જયાદા
 ઉમર વાલા અગર ઇનખાતુમે બી યરાબર હો તો ઇનસખ ખાતુમે
 પેહલે હોને કા લિહાઝ કીયા જાયેગા ઓર અગર ઇસ લિહાઝમેં
 બી યરાબરી હો તો ખુશખુશકીકો ફઝીલત ફીજાયેગી, શીર જયાદા
 સખમેં ખુશસુરતકો ફીર જે અઝરુએ હસખ અશરફહો, શીર નસખકી
 રસે ફઝીલત હોગી. યાને સૈયદકો, ફીર જીસકી આવાઝ સખસે અચ્છી
 હો વો મુકદ્દમ કીયા જાયેગા. ફીર જીસકી ખીખી જયાદા હસીનહો
 ઓર યે ખાત લોગોંમેં યા હમસાયોંમેં શાહરત હો જાનેસે માલુમ હો
 જાતી હય. ઓર યે ફઝીલત ઇસ વજ્રેહસે હય કે ઉમ્મ સખસમેં
 મઝમુન ઇફત ઓર મોહોબ્બતકા જયાદા હોગા. ફીર મુસતલક ઇમામત
 કા જયાદા માલવાલા જે હલાલસે પેદા કરે. ફીર જાહવાલા ફીર
 જીસકે કપડે સખસે અચ્છે હોં, ફીર જીસકા સખસે સર બડા હો.
 જખ ચંદ અશખાસ એક અમર શરખ યા આદીમેં એક દુસરેકે
 મઝાહમ હોં તો કિસીકો ખીલા તરજીહ મુકદ્દમ ન કીયા જાયે
 ખસુરત જુમલા ઉમુર શરખ યા આદીમેં મસાવી હોનેકે કુરા ઝલા
 જાયે જીસકે નામ કુરા નીકમે વો સખસ ઇમામત કરે. યા

મુકુતદીયુંકો ઇખતીયાર દીયાજયે જીસકો આહિ પસંદ કરેં અગર ઉલ્હોતે મુકુતદી અદનાકો ઇમામ ખના લેવેંજે તો ખુરા કરેંજે. (શામ)

સવાલ—એસા ઇમામતો ઇસ ઝમાનેમે મીલના મુશકિલ તો કયા હમારે ઉપરસે ખ વજેહ ન મીલને એસે ઇમામકે જમાઅ સાકીત હોખએગી જેસેકે મઝહબ ઇમામીયામે હય,

જવાબ—લાઇ યે બેહેસ તો ફઝીલતમેં હય ના ઇસકે જમાઅતમેં. અહલે સુન્નતુલ જમાઅતકા તો યે અકીદા હય અસલ નમાઝ ફાજર ઓર ફાસકકે પીછેબી હો જતીહય, ખરખીલ રવાફીઝકે ઇસલીયે ઇનકો જમાઅતકી હીકમતેં ઓર ખરકતુકે હાંસ કરનેસે મહરૂમી હય ઓર એહલે સુન્નતકો નહી.

સવાલ—વો હીકમતેં ઓર ખરકતેં જમાઅતકે અંદર ક કયા હંય ?

જવાબ—(૧) ખાદમી મુસલમાનુમેં ઇતતીહાદ ઓર ઉલ્હા સીલસીલેકા મુનતઝીમ રહેના (૨) જહેલકા આલિમસે મસાએલ સીખના (૩) હમસાયું ઓર અહલે શહેરકા હાલ દરીયાફત હો [૪] નમાઝમેં દીલકા લગાના [૫] કુમલાએ ઉમતકે અનવ કલખીયાસે મુસતફીઝ હોના ઓર બોહોતસી ખાતેં હંય જીનકા રીસાલા મોતહમ્મીલ નહી હોસકતા,

સવાલ—જમાઅતકા હુકમ કિતને આદમીયું કે સાથ હો હય ?

જવાબ—પંજવકતા ફરઝમેં ઇમામકે સીવા દો આદમીર સાથ ઓર જમેમે ઇમામકે સીવા ત્રીન આદમીયું કે સાથ જમાઅત હુકમ હય. ખાહ ઇનમેં એકે લઝકો સમજવાલાહી હો. (શામી

સવાલ—જમાઅત મસજીદોંકે સાથહી મખસુસ હંચ યા ધરંમે બી હો જતી હંચ ?

જવાબ—ધરંમે બી હો જતી હંચ મગર મસજીદુંકા સવાળ તો મસજીદુંહી કે સાથ મખસુસ હંચ ઓર યે સવાળ અત્રાવા જમાઅતકે સવાળકે હંચ.

સવાલ—મસજીદોંકે સવાળકી તશરીહ ખયાન કીજયે ?

જવાબ—મોહલ્લેકી મસજીદમેં ઘરકી નમાઝસે(૨૫)નમાઝકા સવાળ ઝયાદા હંચ ઇસી તરેહ મોહલ્લેકી મસજીદસે જામે મસજીદમે પાંચસો નમાઝકા સવાળ ઝયાદા મીલતા હંચ. ખેતુલ મોહલ્લેક મસજીદમેં પાંચહજાર નમાઝકા સવાળ હંચ. મદીને મોનવવરાકી મસજીદમેં પચાસ હજાર નમાઝકા સવાળ હાસલ હોતા હંચ ઓર મકકે મુઘઝઝમાકી મસજીદમેં એક લાખ નમાઝકા સવાળ હંચ. (ફુરે મુખતાર.)

સવાલ—કયા કોઇ મસજીદ અયસી હંચ જીસમેં મેહલ્લેકી મસજીદ ઓર જામે મસજીદસે ઝયાદા હંચ.

જવાબ—હાં વો મસજીદ હંચ જીસમેં કીસીકા પીર યા ઉસતાદ રેહતા હો ઓર યે બીલ ઇત્તેફાક ફઝીલત ખાસ ઉસી શખસ કે હકમે હંચ. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—અગર મેહલ્લેકી મસજીદમે જમાઅત ન હોતી હોતો ઓર મસજીદમેં જાકર નમાઝ જમાતસે પઢા કરે યા અપને મેહલ્લેકીકી મસજીદમેંહી નમાઝ પઢા કરે ?

જવાબ—એસી સુરતમેં મેહલ્લેવાલેકો મેહલ્લેકી મસજીદકે સીવા દુસરી મસજીદમેં જાના ફુરસત નહી ખાહ જામે મસજીદ હી કયું

નહો. ઇસીલીથેકે ઇસપર ઇસી મસજીદકા હક હય. પસ ઇસી મસજીદમે અઝાન કહે ઓર તનહા નમાઝ પઢે. યે તનહા નમાઝ ઇસ મસજીદકી ઉસકે હકમેં દુસરી મસજીદુંકી જમાઅતસે બેહેતર હય. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—અગર મોહલ્લેમેં મસજીદેં હાં તો નમાઝકે લીથે કોનસી હકદાર જયાદા હય ?

જવાબ—જો ઉસકે કરીખતર હય. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—અગર દોનુંકા ફાસલા ખરાબર હો તો કીસમે નમાઝ પઢે ?

જવાબ—જો મસજીદ પુરાની હો. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—અગર કોઇ મસજીદસે અઝાનકે બાદ ખીલા નમાઝ અદા કીથે ચલા જાએ તો કેસા ?

જવાબ—મકરૂહ હય. મગર ઇમામ ઓર મોઅઝઝનકા દુસરી મસજીદકો પઢાને નમાઝકે ચલાજના મકરૂહ નહી. (આલમગીરી)

સવાલ—મસજીદોમે કયા કયા ખાતેં નામઅેઝ હંય.

જવાબ—અવલ સવાલ કરના, દુસરે સાઇલ્લો દેના ઉસ હાલમેકે જખ લોગુંકી ગરદનોંપર ફલાંગતા હો. તીસરા ગુમશુદા ચીઝકા તલાશ કરના ઓર ચોથે લગવ અશઆર પઢના. પાંચવી આરાઝકા ખુલંદ કરના યાને ચીખના. ઓર છકે વુઝુ કરના. સાતવાં ખાના ઓર સોના સીવાએ મોઅતકીફકે. આઠવીં લસન પીયાઝ ઓર મીસલ ઇસીસે ખાકર આના. નવવીં ખરીદ ફરોખત કરના. દસવીં લોગોંસે ખાતેં કરનેકી નીયતસે જના ઓર શીર દુનીયાકી ખાતેં કરના ઓર અગર ઇસ નીયતસે ન જાય ઓર શીર ખાતેં દુનીયાવી હો જાયેં તો મુઝાએકા નહી. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—પંજવકતા દરજ નમાઝોમેં જમાઅતસે નમાઝ પઠન કેસા.

જવાબ—વાજબ હય અગર ખીલાગિઝર જમાઅત તરક કરેગા યુનેહઝાર હોગા.

સવાલ—વો જિઝર કયા કયા હંય.

જવાબ—એક ખીમારી. દુસરા અપાહજ હોના. ત્રીસરા મીંહે ઝોર કીચડકા હોના. ચોથા શીદતકા જગડા પડના. પાંચવાં સખત અંધેરા હોના. છઠા રાતકે વકત આંધીકા આના, સાતવાં અપને માલ-પર ચોડકા યા કરજ ખાહોં યા ઝલિમ યા કાફલેકે ચલે જનકા ખોફ હોના, આઠવાં મરીઝકી ખીદમત કરના. નવવાં હિસ ખાનેકા સામને આગના જીસકી તરફ જિસકા નફસ મુશ્વતાક હય, દસવાં ધલમે શીકાકી મશગુલી, જીવારવાં શેખુખીયત. યે જિઝરાત હંય કે જીનકે સખબસે તરકે જમાઅતસે યુનેહઝાર નહી હોતા. બલકે દીલમે હસરત હોનેકી વજેહસે સવાબે જમાઅત મીલતા રહેતા હય. હાં ધલાવા ધન જિઝરાતકે અગર જમાઅત તરક કરેગા તો યુનેહઝાર હોગા. (શામી.)

સવાલ—જુમા ઝોર ધરેનમેં જમાઅત કયસી હય ?

જવાબ—ધનમે જમાઅતકા હોના શરત હય. બગેર જમાઅતકે યે નમાઝેં દુરસત નહીં (ગાયદુલ અવતાર.)

સવાલ—તરાવીહમેં જમાઅત કેસી ?

જવાબ—મુન્નતે કીદાવા હય, (આલમગીરી.)

સવાલ—રમઝાન શરીફમેં વીતરૂંકે અંદર જમાઅતકા કયા ફકમ હય.

જવાબ—મુસતહબ હય (ગાયદુલ અવતાર.)

સવાલ—કસુદ્રે યાને સુરજ ગહનકી નમાઝમેં ઓર ખુસુદ્રે યાને ચાંદ ગહનકી નમાઝમેં ક્યા હુકમ હય ?

જવાબ—સુન્નત હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—નફલ નમાઝમેં જમાઅત કેસી ?

જવાબ—ખુલાનેકે સાથ ના દુરસત હય ઓર અમર ખીલા ખુલાએ દોતીન આદમી જમા હોજાયેં. તો જાયેઝ હય. ઓર અમર ત્રીનસે ઝયાદ ખગેરે ખુલાનેકે સાથથી જમા હો જાયેં તો જમાઅત મકરૂહ હય. [આલમગીરી]

સવાલ—ઇસ ઝમાને મેં ઓરતુંકા મસજીદોમે હાજિર હોકર શરીકે જમાઅત હોના કેસા હય ?

જવાબ—બ સખબ ઝહુરે ફસાદ કે મકરૂહ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર ફજર ઓર ઇશાકી જમાઅતુંમે છુટી ઓરત શરીકે હો જાયે તો કેસા ?

જવાબ—ઇસ ઝમાને મેં કોસી નમાઝમેં બી ઓરતકા ખાહ જવાન હો યા છુટી મસજીદોમે આના ખાલી કીરાહતસે નહી ઇસી પર ફતવા હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—વો કેન હય જીનકે પીછે નમાઝ નહી હોતી ?

જવાબ—૧ મજનુન દાએમ. ૨ મદહોશ. ૩ નાખાલીમ. ૪ ઓરત. ૫ ખુનસે. ૬ માઝુર (માઝુર અપને જેસે માઝુર કી નમાઝ પઢા સકતા હય મસલન તોતલા હકલા યા વો શખસ કે જીસકો આરઝા સીલસીલતુલ બોલકા હય તો વો એસેહી મુકતદીયુંકી ઇમાઅત કર સકતા હય. સહી પઢડને વાલુંકી તોતલા ઓર હકલા ઇમાઅત નહી કરસકતા. ઇસી તરફ સીલસીલતુલ બોલવાલા નકસાર વાલે

આજુરકી ઈમામત નહીં કર સકતા. આલમગીરી શામી) ૭ મસબુક
૮ લાહક, ૯ ખીદઅતી, જેસે રાફઝી કદરી એહેમી મોશતઆહ ઓઃ
ઝેર મુકદ્દીહ ઓર વો મુકસ્લહકે જે ખુદાકે ભુઠ ખોલ સકનેકે મોત
કીહ હંચ વગેરા વગેરા. નજીઝે ખીલાહે મીનહા. છતને આદમ
ઇમામ હોનેકે કાખીલ નહીં. [આલમગીરી ફતહુલ મોખીન]

સવાલ--વોકોન હંચ જીનકે પીછે નમાઝ મકરૂહે તેહેરીમી
હોતી હંચ ?

જવાબ--વો ફાસીક હંચ.

સવાલ--ફાસીક કીસકો કેહેતે હંચ ?

જવાબ--ફાસીક વો હંચ જે ગુનાહે કખીરા એલાનીયા કરે

સવાલ - વોકોન હંચ જીનકે પીછે નમાઝ મકરૂહે તનઝેઈ
હોતી હંચ ?

જવાબ--વો આઠ આદમી હંચ. [૧] ગુલામ (૨) જહેલ
[૩] વલફુઝઝિના (૪) કમ અકલ (૫) મકલુજ (૬) મઅરસ યાને
ખરસવાલા (૭) મજઝુમ યાને જુઝામવાલા [૮] એ દાદીવાલા યાને
ખુનસા ઓર યે કીરાહયતે તનઝીહીશો હિસ વકત હંચ ઓર જમ
કોષ હિનસે બેહેતર હિસ જમા મોજુહ ન હો વરના શીર યે કીરાહી
યતલી નહી. [માયતુલ અવતાર.]

સવાલ--જસ મસજીદમેં એક દફા નમાઝ જમાઅત મએ
અઝાન ઓર અકામત કે હો ચુકી શીર હિસમેં દુસરી જમાઅત
કરના કેસા ?

જવાબ--અગર યે મસજીદ મહલ્લેકી હંચ જસમે ઇમામ ઓઃ
મોઅઝઝીન ઓર નમાઝી મોઅયન હંચ તો જમાઅતે સાની મેહેરા

ખસે હટકર બગેર દુસરી અજાનકે ખીલધતેફાક ઓર ખીલ ધજમા જાએજ હય. દુસરી અજાનકે સાથ એસી મસજીદમે જમાઅતેસાની મકરહે તેદેરીમા હય ઓર અગર યે મસજીદ એસી હય જીસમે ઇમામ મુકરર હય ન મોઅજઝીન ન નમાઝીતો ઇસમે દુસરી અજાનકે સાથ બી જમાઅતે સાની ખીલા કીરાહયત દુરસત હય. [આલમગીરી શામી.]

સવાલ—ઇમામકે લીયે કયા કયા ખાતે મકરહે તેદેરીમા હંય?

જવાબ—અવ્વલ નમાઝકા કીરાઅત ઓર અઝકાર મસનુનમેં જાયદ તુલહેના ખાહ કોમ રાઝીહો યા નહો. દુસરે સીરફ અજનખીયા ઓરતુંકી ઇમામત કરના એસી જગેમેં [યે હુકમ સીરફ મકાનહી કે લીયે હય મસજીદકે લીયે નહીં અશરતે કે મસજીદકા દરવાઝા ખુલા હુવા હો. ગાયતુલ અવતાર] કે જહાં ઇમામહી મોહરેમા ઓરતુંમેસે કોઇ નહો. તીસરે ઇમામકા સફ્રે ખીચમેં ખડાહોના અશરતે કે વો સફ્ર હો મુકતદીયોસે ઝમાદાહી હો અગર હો મુકતદીયુંકે ખીચમેં ખડા લાગા તો મકરહે તનઝીહી લેગી. [ગાયતુલ અવતાર.]

સવાલ—એક મુકતદી કીસતરેહ ખડા હો ?

જવાબ—ઇમામકે દાહને જાનિખ ખડા હો. ઇસ તરેહસે કે ઉસકે પાઉંકી ઉંગલીયાં ઇમામકી એડીકે પાસ હોં ખાએં તરફ ખડા હોના એક મુકતદીકા મકરહે તનઝેહી હય.

સવાલ—એક મુકતદી ઇમામકે બરાબર ખડા હય શીર દુસરા શખસ આયા ઉસકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—યે શખસ ઉસ મુકતદીકો પીછેકો ખીંચ લે. ખાહ નીચન બાંધ કર ખીંચે યા બેનીયત બાંધે ઓર ઉસ હટનેમેં મુકતદી

ધસલાલે નમાઝકી નીયત કરે ઓર અગર યે નીયત ન હોગી તે
નમાઝ ફાસદ હોગી ઓર અગર વો પેહેલા મુકતદી અપની જગેસે
ન હટેગા ઓર પીછે ઓર મુતદીયુંકે સાથ સફ હોગાએગી તો ખીલ
ધતતેફાકે નમાઝ મકરૂહ હોગી, [ગાયતુલ અવતાર.]

સવાલ—અગર એસી જગા હોકે મુકતદીકા પીછે હટનેહી
જગા નહી હય તો કયા હોના ચાહીયે ?

જવાબ—ધસ વકતમે' ઇમામ એક ડગમે આગે ખટ જાએ.
[ગાયતુલ અવતાર.]

સવાલ—એક શખસ એસે વકતમે' આયા જખકે સફ બર
ચુકીયી તો અખ યે શખસ અકેલા ખડા હો યા કયા ?

જવાબ—ધસ શખસ કો ઇમામ કે રૂકુમે' જાનેતકે ઇનતીજાર
દુસરે મુકતદીકા કરના ચાહીયે અગર ઇસ વકત તક કોઇ ઓર
મુકતદી મયરસર ન આએ તો જખ ઇમામ રૂકુ કરે તો અવલ સફ
યા દુસરી સફમે'સે કીસી મસઅલા જાનને વાલેકો ખીંચલે ઓર
અગર એસા શખસ ન હો તો ન ખેંચે ખુદ અકેલા ઇમામ કે
પીછે સીધ મે' ખડા હો જાએ હિસ વકત મે' અકેલા ખમ હોના
મકરૂહ નહી. [ગાયતુલ અવતાર.]

સવાલ—સફ્રુમે' સખસે ખેહોતર સફ અઝરએ તુઝમે રેહમલ
કોનસો હય.

જવાબ—પેહેલી સફ શીર દુસરી સફ શીર તીસરી સફ,
અલાહાજા મગર જનાઝેકી નમાઝમે ઇસસે ખર અકસ હય.
(ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—વઝુ વાલેકો ઇકતીફા તયમુમ વાલેકે પીછે ઓર હિઝર

ત્રેકા ઇકતીદા ઇસી જેસે ઉઝર વાલેકે પીછે. પાઝિં ઘોનેવાલેકા પાઝિં જખેરાપર મસા કરને વાલેકે પીછે ખડે હોકર નમાઝ પઢનેવાલેકા કર નમાઝ પઢનેવાલેકે પીછે સહી આદમીકા કુખડે ઓર એસે મડેકે પીછેકે જે પુરે પાઝિં પર ખડા ન હો સકે નફલ પઢનેવાલું-ફરજ પઢનેવાલુંકે પીછે, મુકીમકા મુસાફરકે પીછે ઓર મુસાફરકા ડીમકે પીછે ઇકતીદા જાએઝ હય યા નહી ?

જવાબ—ઇન સબકા ઇકતીદા જાએઝ હય, મગર મુસાફરકા તીદા પીછે મુકીમકે બાદ વકત નીકલનેકે જાએઝ નહી (માયતુલ તાર આલમગીરી કબીરી)

સવાલ—સફરમેં ઇમામકે પીછે કીસકદર ફાસલા હોના ચાહીએ સહતે ઇકતીદાકે લીયે ઝરૂરી હય.

જવાબ—મસજીદ ખાસ બીડી હો યા છોટી ઓર ઇદગાહ ઓર ાએગાહમેં તો ચાહે કહીં ઇકતીદા કરે, નમાઝ જાએઝ હય, ર જંગલમે દોસપ્રુકે ફાસલેકી મીકદારપર બી સદી નહી. માલમગીરી)

સવાલ—મસજીદકી છતપર ઇકતીદા સહી હય યા નહી ?

જવાબ—અગર મુકતદીયુકે ઇમામકા હાલ મુશતબા ન તાહો તો જાએઝ હય વરના નહી. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર ઇમામ શાહરાહે આમપર જનાઝા વગેરાકી ાઝ પઢાવે તો મુકતદીયુંસે ઓર ઉસમે કીસકદર ફાસલા હોના હીએ ?

જવાબ—જબ ઇમામ એસે રસતમેં ખડા હો ઓર લોગ તોકે અંદર ઉસકે પીછે સફ બાધેં તો ઇમામ ઓર મુકતદીયુમે

સકંદર ફાસલા હોના ચાહીયે કે ગાડી ન ગુઝરે ઓર અગર
સકંદર ફાસલા છોડા કે ગાડી ગુઝર જાએ તો ઇકતેદા સહી નહી
જા. (આલમગીરી)

સવાલ—સફેમે તરતીખ કીસ તરેહ હોની ચાહીયે ?

જવાબ—ઇસ તરેહ પર હોની ચાહીયે કે અવલ સફ મરહોંકી
હા, ઉનકે પીછે સફ લડકોંકી હો, શીર ઉનકે પીછે ખુનસેકી, શીર
ખોરતુંકી, શીર લડકીયુંકી હો. ઇસ તરતીખસે સફ આરાસતા કરે
ખોર મુકતદીયુંપર લાઝમહે કે જખ નમાઝપર ખડે હોતો દરમીયા-
નકે ફાસલે બંધ કરલેં ઓર મુંદેસે મુંદા બરાબર કરલેં ઓર ઇમામ
સફકે ખીચકે મુકાબીલેમેં આકે ખડાહો. અગર દાએંબાયેં ખડા હોઆ
તો મુખાલિફતે સુન્નત લાઝમ આએગી. શીર ઇમામકે પીછે મુકાબીલેમેં
તો શખસ ખડા હો જો જમાઅતમેં સખસે અફઝલહો(આલમગીરી)

સવાલ—વો કયા કયા ચીઝેં હંય કે અગર ઇમામ ઉનકો
ઠોડ દે તો મુકતદી બી છોડ દેં ઓર ઇમામકી તાબેદારી કરેં.

જવાબ—વો પાંચ ચીઝેં હંય અવલ ઇદેનકી તકબીર, ફુસરે
પેહેલા કાઅદા, ત્રીસરે ત્રીલાવતકા સજ્દા, પાંચવા કુતુત.(ફરે મુખવાર)

સવાલ—વો કયા કયા ચીઝેં હંય કે અગર ઇમામ ઉનકો
ખદા કરે તો મુકતદી ઉનકે અદા કરનેમેં ઇમામકી તાબેદારી ન કરેં.

જવાબ—વો ચાર ચીઝેં હંય. અવલ ઇદેનકી તકબીરાતમેં
ખ્યાદતી કરના યાને અગર ઇમામ સોલાસે અયાદા તકબીર કહે તો
મુકતદી ઉસકા સાથ ન દે. (મુકતદી અગર ઇમામકી અવાઝ સુન્નત
હય તો અખ સોલાસે અયાદામેંબી મુતાખીઅત ફુરસત હય. જામી
કબીરી) ફુસરે ચારસે અયાદા કરના તકબીરકા જનાએકી નમાઝમેં,

ત્રીસરી ઝિયાદા કરના કીસી રૂકનકા ચાને દોસે ઝિયાદા સજ્જા કરના, ચા દો ખાર રૂકુ કરના ચોથે પાંચમી રકાતકે લીધે ખડા હોન ચે ચીઝે હંચ જનમે મુતાબેઅત ઇમામકી મુકતદી ન કરે. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—વો કયા કયા ચીઝે હંચ કે અગર ઇમામ ઉનકો તરક કરે તો મુકતદી અદા કરે.

જવાબ—આઠ ચીઝે હંચ. અવલ તકબીરે તેહેરીમાકે વકત હાથ ઉઠાના, સનાકા પઢના, તકબીરાત ઇનતકાલી ચાને રૂકન રૂકુ ઓર સજુદ વગેરાકે વકત તકબીર કેહેના, ચોથે તસબીહાતે રૂકુ ઓર સુજુદ કેહેના. સમીઅલ્લા હોસેમન હમેદા કેહેના, છટકે તશહુદ પઢના, સાતવેં લફઝ, અસ સલામ પઢના. આઠવેં તકબીરાતે તશરીક કેહેના, તકબીરાતે તશરીક ચે હંચ કે નવવીં તારીખ ઝિલ્લજ્જન્કી સુબેહ બાદ હર નમાઝકે મુકતદી ઓર ઇમામ સળ ઇસતરેફ પઢે. અલ્લાહો અકબર અલ્લાહો અકબર લાએલાહા ઇલલલાહો વલલાહો અકબર અલ્લાહો અકબર વલીલ લાલીલ હમ્દ

સવાલ—અગર મુકતદી ઇમામસે પહેલે રૂકુ ચા સજ્જેમેં ચલા જાએ તો કેસા ?

જવાબ—મકરૂહ હય. ઇસી તરેફ સજ્જા ઓર રૂકુમેંસે પહેલે મુકતદીકા સર ઉઠાનાબી મકરૂહે તેહેરીમી હય. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર મુકતદીસે પહેલે ઇમામ કાએદએ ઉલામેંસે અતહીયાત પઢકર ખડા હો જાએ ચા કાએદએ આખરમેં મુકતદીસે પહેલે ઇમામ દરૂદ ઓર ફુઆ પહઠકર સલામ કરે ચા રૂકુ ઓર સજ્જેકી તસબીહાત ઇમામ મુકતદીસે પહેલે પઢકર સર ઉઠા લેવે

તો અબ મુકતદી બનકો પુરા કરકે ઉઠે યા છોડકર ઇમામકી મુતાબેઅત કરે ?

જવાબ—ઇનકો છોડકે ઇમામકી તાબેદારી કરે. ઇસી તરેહ દુઆએ કનુતકો બી છોડકે રૂકુમે ઇમામકે સાથ ચલા જાએ.
(આલમગીરી)

સવાલ—મુકતદી કીતની કીસમકે હોતે હંય ?

જવાબ—ચાર કીસમ કે એક મુદરક, દુસરા લાહક, ત્રીસરા મસજુક ચોથા મસજુક લાહક.

સવાલ—હરએકકી તારીફ મુફરસીલ ખયાન ફરમાઇયે ?

જવાબ—મુકતદી મુદરક વો હય જસને પુરી નમાઝ અવલસે આખર તક ઇમામકે સાથ અદાકી ઓર મુકતદી લાહક વો હય જસકી કુલ યા બાઝ રકાત બાદ ઇકતીલા તેહેરીમાકે કીસી ઉઝરસે ફાત હોજાએ ઓર મસજુક વો હય જસકી ઇકતીલાસે પેહેલે ઇમામ સબ યા બાઝ રકાતે પઠ ચુકા હો ઓર યે આખર રકાતકે રૂકુકે બાદ યા પેહલી દુસરી રકાતમેં મીલાહો ઓર મસજુક લાહક વો હય કે જો દુસરી રકાતમેં બદાલતે કયામ ઇમામકે સાથ શરીફ હુવા ઓર શીર ત્રીસરી યા ચોથી રકાતમેં સો ગયા યા હદસ હો ગયા ઓર ઇમામકે એક દો રકન અદા કરને યા પુરી નમાઝ અદા કરનેકે બાદ ખેદાર હુવા યા વુજુસે ફારીઝ હુવા.

સવાલ—મસજુક અપની બકીયા નમાઝ કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—જસ તરેહ ગઇ હય ઉસી તરેહ અદા કરે. મસલન ઓહોરકી નમાઝમેં મસજુકને ચોથી રકાત ઇમામકે સાથ પાછ તો અબ બાદ સલામ ઇમામકે બીન ત્રીન રકાતુંકો જો ફાત હુઇ હંય

ઇસ તરેહ અદા કરે કે અવ્વલ રકાતમેં સુખહાનેકલ્લા હુમા ઓર અઊઝો ઓર ખીસમીલ્લાહ ઓર અલહદ્ શરીફ ઓર સુરા પઢકર રકુ કરે ફીર કૌમા કરે ઓર દોતું સજદુ'કે બાદ તશહહુદકે લીયે બેઠે કયું કે તશહહુદ દો રકાતુંકે બાદ હોતા હય. પસ તશહહુદકે હકમેં એક રકાત જો ઇમામકે સાથમેં અદાકી વો ઓર એક ચે જો બાદ ઇમામકે અદાકી લેલી ગઈ હય. ફીર તશહહુદકે બાદ દુસરી રકાતકો ખડાહો ઉસમેંબી કીરાઅત પઢે મગર તશહહુદકે લીયે ન બેઠે. તીસરી રકાતકો ખડા હો જાએ ઓર ચે તીસરી રકાત જો મએ રકાત ઇમામકે ચોથી હય ખાલી પઢે. ગરઝ મસજુક બકીયા નમાઝકો ઇસી તરેહ અદા કરે જેસી ઉસકી ફાત હુઈ હય દો બરી ઓર એક ખાલી. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—લાહક અપની નમાઝકો કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—લાહક અરવકત બેદારી ઉસ રકનકો કે જુસમેં ઉસકો ઇમામ મોજુદ હય અપની તરતીબે નમાઝ છોડકર ન મીલ જાએ બલકે ઉસી તરતીબસે અદા કરે જુસ તરેહ ઇમામ અદા કર ગયા હયે. મસલન ચે પેહલી રકાતકે સજદેમેં સો ગયા યા ઇસકો હક્સ હો ગયા ઓર ઇસકે જાગને ઓર વુઝુસે ફારીમ હોને તક ઇમામ દુસરી રકાતકે કાએદેમેં જા પહોંચ્યા તો અબ ઇસ મુકતદી લાહકકો ચે કરના ચાહીયે કે સજદા ફુઆરા અદા કરકે ફીર તમામ અરકાન ખીતતરતીબ અદા કરે. જો ઇસકો ઇમામ આએ બહતા જાએ યહાં તકકે ઇમામ નમાઝકે બાહર હો જાએ. તખબી ચે લાહક અપની તરતીબ ન છોડે બલકે અપની તરતીબકે સાથ ઇમામકી પેરવી કીયે જાએ. ઇસીકો નામ ઇકતીલા હય ઇસલીયેકે લાહક મીસલ

મુકતદી મુદરકે હથ યાને નતો ફેત શુદા રકાતોમે કીરાઅત પઢેમા
ઓર ન સળદએ સહવ અપને સહવસે કરેમા. દુરે મુખતાર)

સવાલ—મસજુક લાહક અપની નમાઝ કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—મસજુક લાહક પહેલે અપની હિસ રકાતકો અદા
કરે જે ઇકતીદાકી હાલતમે ફેત હુધ હથ શીર ઊસ રકાતકો અદા
કરે જે ઇકતીદાસે પેહેલે ફેત હુધ હથ, મસલન દુસરી રકાતમે હિસ
નમાઝકી જે ચાર રકાત વાલી હથ એક સખસ આઠર મીલા ઓર
ત્રીસરી રકાતમે ઊસકો હદસ હુવા યા સો ગયા તો અબ બાદ વજુ
યા બેદારી પેહેલે ત્રીસરી ખીલા કીરાત અદા કરે અગર ઇમામ હિસકા
આખર કાએદે તક મીલ જાએ તો ખેર વરના સબ અરકાન જે
હિસકા ઇમામ કર ગયા હથ આખર તક ચેબી તબઅન અદા કરે,
બાદ અદાએગી કાએદએ આખીરા દો રકાત જે ઇકતીદાસે પેહેલે
ફેત હુધ હથ હિસકો અદા કરે ઇસ રકાતમે જ હાલતે મસજુકી
સુબહાન કલ્લાહુમમા ઓર અલ્લેઝો ઓર ખીસ મિલ્લાહ ઓર અલ્લ
હમ્દ શરીફ ઓર સુરા સબ પઢે. ઇસ રકાતમે જીસમે કે મસજુક
હથ કીરાઅતકે ફુકમમે મુનકરદ કે માનીંદ હથ ઓર જીન રકાતુમે
જીસમે કે લાહકયા ફુકમન ઇમામ કે પીછે હથ ઇસ લીયે કીરાઅત
નહી પઢેમા મીકદાર કીરાઅત ખામોસ રહેમા. (આલમગીરી)

સવાલ—મસજુક અગર ઇમામ કે સલામસે પેહેલે ખડા
હોકર અપની બઝીયા નમાઝકો અદા કરે તો કેસા ?

જવાબ—અગર બગેર બેઠને કદરે તસહફકે ખડા હો ગયા
તબતો હઝર ઓર ખીલા હઝર નમાઝ ફાસીદ હથ કે કાએદએ
આખેરાકી ફરઝીવત સાકીત હોમઇ ઓર અગર કદરે તસહફકે બેઠને

કે બાદ બીલા ઉઝર સલામતે પેહેલે ખડા હો ગયા તો ' નમાઝ મકરૂહ તેહેરીમી હો મધ્દ ઓર અમર ઉઝર કે સાથ કાએદે કે બાદ કબલ અઝ સલામ ઇમામ ખડા હોગયા તો જાએઝ હય. (આલમગીરી)

સવાલ--વો બિઝર કયા કયા હંચ કે જનકે સખખસે મસબુક મુકતદીડો ઇમામકે સલામતે પેહેલે ખડા હોના ઓર અપની બકીયા નમાઝકો અદા કરના દુરસત હય. બશરતેકે કદરે તશહુદબી ઇમામકે સાથ મસબુક ખેઠ લીયા હો ?

જવાબ--વો બિઝર યે હય કે અવ્વલ ખોફ બે વજુ હોજનકે દુસરે ખોફ વકત કે જાતે રહેનેકા તીસરે વકત પુરા હોજને મુદત મસાકા ચોથે ખોફ ગુઝરને આદમીયુંકા ઉસકે સામનેસે. (દુરે મુખતાર)

સવાલ--અમર મસબુક ઉઝરાત મઝકુરામેસે કીસી બિઝરકે સાથ બકદર તશહુદ બેઠકર અપની બકીયા નમાઝકે લીયે ખડા હો ગયા ઓર શીર માલુમ હુવા કે ઇમામને સજ્દા સહવ કીયા અબ ઇસકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ--મસબુકને જખતક કે અપની નમાઝકા સજ્દા નહી કીયા હય ઓર કરેકે ઇમામકે સાથ સજ્દાએ સહવમે શરીક હો જાએ ઓર અમર સજ્દાસે અપની રકાઅતકો મોકીયેદ કર લીયા હય તો અપની નમાઝ કે આખીરમે સજ્દા સહવ અપને ઇમામકા અદા કરે ઓર યે હુકમ નમાઝકે આખીરમે સજ્દા સહવ કરનેકા ઇસતેહ સાનન દીયા ગયા હય. (ગાયતુલ અવતાર,)

સવાલ--યે હુકમ તો સજ્દા સહવકા માલુમ હુવા ઓર

અમર ધમામકે જીમે સજદા સલ્જી યા સજદા તીલાવત હો. ઓર મસલુકકો બાદ ખડા હોને કે માલુમ હો તો કયા કરે ?

જવાબ—ઇસ વકત બી જગ તક અપની રકાઅતકા સજદા નહી કીયા હય ઓર કરકે ધમામકી મોતાબેઅત કરે, યાને ધમામ કે સાથ સજદા સલ્જી ઓર સજદા તીલાવત મએ સજદા સહન કે બદા કરે શીર અપની નમાઝ પઢે ઓર અમર ઓદ ન કરેગા તો નમાઝ ફાસદ હો જાએગી. ઓર અમર રકાતકો સજદેસે મોકેયદ કર લીયા હય તો ખાહ ઓદ કરે યા ન કરે દોનું સુરતુંમે નમાઝ ફાસદ હોગી. (આલમગીરી ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—અમર મસલુકને ધમામકે સાથ યા ધમામસે પેહેલે સહેવન સલામ ફેર દીયા તો નમાઝ ફાસદ હોગી યા નહી ?

જવાબ—ઇસ સુરતમે નમાઝ ફાસદ નહી હોગી. (આલમગીરી)

સવાલ—અમર મસલુક કા ધમામ પાંચવી રકાતકે લીયે ખડા હુવા ઓર મસલુકને ઊસકા ઇતત્યા કીયો ઊસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—અમર ધમામ આખર કાએદા કર કર ખડા હુવા તબ તો મસલુકકી નમાઝ ફાસીદ હો જાએગી ઇસ લીયે કે મસલુકને અલાહેદા હોગનેકે મોકેમે ઇકતીદા કીયા ઓર અમર ધમામને કાએદા આખર નહી કીયા હય તો નમાઝ મસલુકકી ઇસ વકત તક ફાસદ ન હોગી જગ તક ધમામ સજદા પાંચમી રકાતકા ન કરસે બાદ પાંચવી રકાતકે સજદે કે મસલુક ઓર કુલ મુકત દીયું હી નમાઝ ફાસદ હો જાએગી. (આલમગીરી દુરે મુખતાર)

સવાલ—મસજુદ કો બાદ સલામ કે કીસ વકત અપની બંકીયા નમાઝ, કે લીયે ઉઠના ચાહીયે ?

જવાબ—જબ ઇમામ દોનું તરફ સલામ ફેર દે ઓર ચે માલુમ હોજાયે કે અબ ઇમામ કે જિમ્મે કોઇ સજ્દા બાકી નહી. (આલમગીરી]

સવાલ—મસજુદ બાદ તશ્હુદ પહોંચે કે ઇમામ કે સલામ ફેરને તકે કયા કરે ?

જવાબ—મસજુદ કો લાઝિમ હય કે ઇમામકે કાએદએ આખીરામે ઇસ તરફ આહીસતા તશ્હુદ પહોંચે લે તો સીરફ અશહદો અલલાહલાહા હલાહકી તકરાર કરે યા સુપ રહે. (આલમગીરી માયતુલ અવતાર)

સવાલ—મસજુદ દુસરી રકાઅતમે' હિસ વકત શરીફ હુવા જબકે ઇમામ જહર સે કીરાઅત પઢે રહો હય તો અબ ઇસકો સના યાને સુબહા ન કલલા હુમમા પઢના ચાહીયે યા નહી,

જવાબ—નહી ચાહીયે, ઇસ લીયે કે કુરાનકા સુનના વાજબ ઓર સનાકા પઢના સુન્નત હય તો વાજબકે મુકાબલે મે ઇસકો તરક કરે, ઇસી તરફ વો અખસ બી કે જો અવ્વલ રકાતમે બર વકત પઢને કીરાઅત કે શરીફ જમાઅત હુવા હો તરક કરે. (આલમગીરી કબીરી)

સવાલ—ચે ફુકમ તો જહરી નમાઝકા માલુમ હુવા ઓર અગર સીરરી નમાઝ મે મસજુદ દુસરી રકાઅતમે' શરીફ હો તો બી સના પઢના ચાહીયે યા નહી ?

જવાબ—મેહેતર ચે હય કે ઉસ વકત બી પઠે જખકે શરીક હુવા હય, ઓર જખ અપની રકાત અલાહીદા પઠે ઉસ વકત બી પઠે. (કખીરી)

સવાલ—મસણુક અગર ઇમામકો રકુ યા સજદેમે પાયે તો બી સના પઠે યા નહી ?

જવાબ—અગર ઉસકો ઝન ગાલીબ હો કે મે સના પઠ કર રકુ યા સજદેમે ઝુરર મીલ જલિંગા તખ તો પઠ કર શરીક હો વરના સનાકો તરકં કરે. રકુમે શરીક હો જાએ. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર મસણુકને કાએદે મેં ઇમામ કો પાયા તો બી સના પઠે યા નહી ?

જવાબ—કાએદેમેં બગેર સના પઠે મીલ જાએ. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર ઇમામ કો નમાઝમે હદસ હો જાએ તો ક્યા કીયા જાએ ?

જવાબ—ફેરન હટ કર ઉસી રકન મે અપના ખલીફા મુકરર કરે ઓર હટનેકી સુરત ચેહ હય કે ઝુકા હુવા નાઠપર હાથ રખે હુવે અપની જગેસે અલાહેદા હો તાકે લોગોકો માણુમ હો કે ઇમામ કી નકસીર પુટી હય. (આલમગીરી)

સવાલ—ખલીફાકો અગર ચે નહી માણુમ હો કે ઇમામ કીસ રકન કો છોડ કર ચલા હય ઓર મુજકો ઉસકી જગા કોનસા રકન અદા કરના આહીયે તો ઇમામ અપને ખલીફા કો કીસ તરેહ ઉસ વકતમે હીદાયત કરે ?

જવાબ—ઇમામ પેહેલી સફ્રમેંસે અયસે શખસ કો ઝસમે ઇખતીલાસે સલાહીયત ઇમામ હોનેકી હો ઓર મસાએલ ખલીફા

હોને કે બી જાનતા હો તલખ કર કે હર એક મુકામ કી અલાહેદા અલાહેદા હીદાયત કરે મસલન અગર કીરાત છોટી હય તો મુંહ પર હાથ રખ દે ઓર અગર એક રકાત રહી હે તો એક જિંઘ્લી ઉઠાવે ઓર દો રકાત રહી હય તો દો અગર ત્રીન રકાત રહી હય તો ત્રીન જિંઘ્લીયાં ઉઠાવે ઓર અગર રૂકુ રહા હય તો ધુટનું પર હાથ રખે ઓર અગર સજ્દા રહા હય તો પેશાની પર ઓર અગર સજ્દા તીજાવત છુટા હય તો પેશાની ઓર જમાન પર જિંઘ્લી રખ દે ઓર અગર સજ્દા સહવ બાકી હય તો દીઝ પર હાથ રખ ભે ઓર જમ ખલીફા કે હાલ માલુમ હો તો શીર ઇન ઇશાર્કે સાથ હીદાયત કરતી કોઇ ઝરૂરત નહી હય. (આલમગીરી)

સવાલ--કયા ખલીફાકે પીછે ઇમામ અપની ઉસી નમાઝકો પઢ સકતા હય ?

જવાબ--હાં બાદ ફરાગ વઝુ પઢ સકતા હય ઉસકો ખીના કેહેતે હંય.

સવાલ--ખીના મુનફરદ ઓર મુકતદીકો દુરસત હય યા સીરફ ઇમામકો હી જાએઝ હય ?

જવાબ--ખીના સખકો જાએઝ હય. મગર મુનફરદકો અફઝલ ખીનાસે અસ સરેનો નમાઝ પઢના ઓર ઇમામ ઓર મુકતદીકો અફઝલ ખીના હય ઇસલીયે, કે મુકતદી અગર ખીના નકરેગા તો જમાઅનકે સવાબસે મેહેરૂમ રહેગા. (આલમગીરી)

સવાલ--કયા ખીના કરને કે લીયે કુઝ શરતેં હંય ?

જવાબ--હાં શરતેં હય. બગેર ઇન શરતું કે દુરસત નહી. અવલ શરત યે હે કે એસા હફસ હો જો મુજમે વઝુ હો. ઓર

ઉસમે ઉસકા ઇખતિવાર જી ન હો. દુસરી શરત યે હય કે નમાઝી
 બદન સે હદસકા હોના હો અગર ખારીજમે બદન પર નખસત
 માનએ સલાત આલમે તો અજ બીના દુરસત નહીં. ત્રીસરી શરત
 હય કે હદસ કસીરફવકુ હોના ઓર અલવકુ ન હો જેસે કે બેહોશ
 કે યે હદસ નાદીરલ વકુ હય ઇસ પર બીના દુરસત નહી. ચોથ
 શરત યે હય કે નમાઝકા હદસકી હાલતમે કીસી રૂકનકા અદા
 કરના હય યાને અગર સબદેમે હદસ હુવા ઓર બકસદ અંદ
 સર ઉઠા લીયા તો નમાઝ ફાસીદ હો મધ. પાંચવી શરત યે હ
 કે ચલને કી હાલતમે કોઇ રૂકન અદા ન કરે મસલન જખ વઝુકે
 મથા શીર લોટને કે વકત કીરાત પદતા હુવા આયા તો બીના દુરસત
 નહી. છઠી શરત યે હય કે કોઇ ફેલ નમાઝ કે મુખાલીફ ન કરે
 મસલન ખાના ખાલેજા યા પાની પી લેજા યા કોઇ હરકત કે
 બેઠેજા તો નમાઝ ટુટ જાએગી ઓર બીના સહી ન હોગી. સાતમ
 શરત યે હય કે બીલા ઝરરત ન ચલે મસલન વઝુ કે લીયે પાર
 પાની કે હોતે હુવે દુર ચલા જાએ ઇસ સુરત મે જી બીના
 હોગી. આઠવી શરત યે હય કે બીલા ઉઝર દેર ન લગાઇ જાએ
 નવવી શરત યે હય કે કોઇ હદસ પહેલા યાદ ન આ જાએ અગ
 ઇસ વકત કોઇ ઓર હદસ પહેલા યાદ આમથા તો નમાઝ ફાસી
 હો જાએગી, ઇસ તરેહ નમાઝ ફાએતા કા યાદ આના હય સાહેબ
 તરતીખ કો. દસવી શરત યે હે કે ઇમામ ઓર મુકતદીકે દરમીયાન
 આડ ન હો યે શરતે હંચ છુનકે સાથ બીના જાએઝ હય
 (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કીસી ઇમામકી ઇમામતસે કોમ નાખુશ હો

તો ઉસ ઇમામકો બહાલતે ના ખુશીએ કોમ ઇમામત કરના કેસા ?

જવાબ—અગર કોમકી ના ખુશી કીસી અમરે સરહકે સખખસે હય તખતો ઇમામકો ઇમામત કરના મકરહે તેહેરીમી હય. ઓર અગર કીસી અમર ફુનીયાવીકી વજેહસે ના ખુશી હો તો મોઅતખર નહી. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—અગર ઇમામ ઓર મુકતદીયું કે દરમીયાન કીસી નમાઝ કે રકન કે હોને ઓર ન હોનેમે ઇખતીલાફ હો મસલન કોમ કહે ત્રીન રકાત પઢી ગઇ હંય ઓર ઇમામ કહે કે ચાર તો કીસકા કોલ મોઅતખર હય ?

જવાબ—અગર ઇમામકો ચાર રકાત હોનેકા ચકીન હય તો ઇમામકા કોલ મોઅતખર હય. કોમકે કેહેનેસે નમાઝકા ઇઆદા ન હોગા ઓર અગર ઇમામકો શક હય ફીર મુકતદીયુંકા કોલ મોઅતખર હોગા ઓર નમાઝ ફીરસે પઢી જાએગી. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર મુકતદીયુંમે વેહેમ ઇખતીલાફ હો. જાઝ કહે ત્રીન રકાત પઢી હંય ઓર જાઝ કહે ચાર તો અજ કયાકીયા જાએ ?

જવાબ—ઇસ સુરતમે જીસ ફરીકે સાથ ઇમામ હોગા ઉસીકા કોલ મોઅતખર હય ખાહ એકહી આદમીકે સાથ ઇમામ હો. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર એક શખસ કો મુકતદીયુંમેસે ચકીન હય કે ત્રીન રકાત હુઇ હંય ઓર એકકો ચકીન હય કે ચાર રકાત ઓર ઇમામ ઓર જાકી મુકતદીયુંકા શક હય તો અજ કયા કરે ?

જવાબ—કુછબી ન કીયા જાએ ઉસી નમાઝ પર રહે જો ચઢલી ગઇ હંય. (આલમગીરી)

સવાલ—એક મુકતદીકે યકીન હય કે ઇમામને ત્રીન રકાત પઢી હંય ઓર બાકી ફામ ઓર ઇમામકો શક હય તો કયા કીયા જાએ ?

જવાબ—ઈસ સુરતમે એક મુકતદીકે યકીનપર ઓર ઊસકી અખાલેફત પેદા ન હોને પર નમાઝકા ઇઆદા કરે. [આલમગીરી]

સવાલ—એક શખસકો એક રકાત ઇમામકે સાથ મીલી આયા. યે શખસ જમાતસે નમાઝ પઢને વાલા હુવા યા નહી ?

જવાબ—યે શખસ ખીલ ઇતેફાક જમાઅતસે નમાઝ પઢને વાલા નહી હય જમાઅતકા સવાબ પાને વાલા હય ખાહ દો રકાતવાલે ફરજમેસે એક રકાત મીલી હો યા ત્રીન રકાત વાલેમેસે યા ચાર રકાત વાલેમેસે. (શામી)

સવાલ—એક શખસને ત્રીન રકાત જમાઅતસે પઢી ઓર એક રકાત ઊસકી ફાત હુક આયા યે બી જમાઅતસે નમાઝ પઢને વાલા હુવા યા નહી ?

જવાબ—યે શખસ ખીલ ઇતેફાક જમાઅતસે નમાઝ પઢને વાલા હય. (આલમગીરી).

સવાલ—જમાઅતમે રકાતકા પઢનેવાલા કબતક હો સકતાહય ?

જવાબ—જબ તક ઇમામ રકુસે સર ન ઊઠાએ. અમર મુકતદીકે ઝુકનેસે પહેલે ઇમામને સર ઊઠાયા તો રકાતકા પાને વાલા ન હોયા. (આલમગીરી).

સવાલ—એક શખસ ફરજ નમાઝ ઇલાહેદા અદા કર રહાયા કે ઇતનેમે જમાઅત ઉસી ફરજકી ખડી હો મઘ અબ ઊસકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—અગર યે ફરજ ફજર ઓર મગરીબ કે હંચ તો બિનકો તોડકર જમાઅતસે નમાઝ પઢે બશરતે કે દુસરી રકાતકા સજ્દા ન કીયા હો. ઓર અગર દુસરી રકાતકા સજ્દા કરલીયા હય તો શીર ઇન ફરજોંકો ન તોડે બિન્હીકો પુરા કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર ઐસા ઇતેફાક ઓહોર ઓર અસર ઓર ઇશાકે ફરજોંમે વાકે હોતો કયા કરે ?

જવાબ—ઇન ફરજોંમે બી દુસરે સજ્દેસે પેહેલે બિનકો કતા કરકે શરીકે જમાત હોજવે ઓર અગર દુસરી રકાતકા સજ્દા કર લીયા તો કાએદા પઢકર સલામ ફરદે ઓર શરીક જમાઅત હો જાએ. તાકે યે દો રકાત નશીલ હોજાએ ઓર ફરજ જમાતકે સાથ હો જાએ ઓર અગર ઓહોર વગેરાકે ફરજ નમાઝકી તીન રકાત પઢ ચુકાયા કે જમાત ખડી હો ગઇ તો તીસરી રકાતકે સજ્દેસે પેહેલે રકાત તીનું કો તોડ કર જમાતમે શરીક હોજાએ ઓર અગર સજ્દા તીસરી રકાઅતકા બી કરલીયા હય તો અબ અપની નમાઝકો ન તોડે. ચારોં રકાત પુરી કરે, શીર બિસકો ઇખતિ-યાર હય ચાહે ઓહોર ઓર ઇશામે જમાઅતસે નમાઝ પઢે ચાહે ન પઢે. અગર જમાઅતસે નમાઝ પઢેગા તો નશીલકા સવાબ મીલેગા કયુંકે ફરજ ઇસકે પહેલે હો ચુકે ઓર અસર ઓર ફજરમે બસુરત પઢલેને અપની અલાહેદા ફરજ નમાઝકે શીર જમાઅતસે ન પઢે. ઇસલીયે કે ફજર ઓર અસરકી નમાઝ ફરજકે બાદ કોઇ નફલ નહી. ઓર નમાઝ મગરીબ કે બાદ કો નફલકા વકત હય મગર શરાકત જમાઅતસે તીન રકાત નફલ કી હોગી ઓર તીન રકાતકે નફલ દુરસત નહીં ઇસલીયે મગરીબમે બાદ અદાએગી ફરજ શરીકે જમાઅત નહી હો સકતા. (આલમગીરી ફુરે મુખતાર)

સવાલ—યે અહકામ ફરજ નમાઝ તોડનેકે જમાતમે શરીફ હોનેકે લીયે માલુમ હુવે ઓર અગર કોઇ સુન્નતોં પઠ રહા હો ઓર જમાઅત ખડી હો જાએ તો કયા હુકમ હય ?

જવાબ—સુન્નતોમેંસે અગર એસા ઇતેફાક ફજરકી સુન્નત પઠ-નેકી હાલતમેં હો જખ તક કાએદા આખીરા જમાઅતકે મીલનેકી હિમીદ હો. ઉસ વકત તક ઊસ સુન્નતકો કતા ન કરે ઓર અગર ફજરકી સુન્નત કે સીવા ઓર સુન્નતે હંચ તો અખ યે દેખના ચાહીયે કે પેહેલી દો રકાત પઠને કી હાલતમેં જમાઅત ખડી હુકમ હય તો દો રકાત પઠકર સલામ ફેર દે. ઓર અગર દો પીછલી રકા તુમે જમાઅત ખડી હુકમ હય તો ખાહ તીસરી રકાત હો યા ચોથી ચારોં રકાતોં પુરી કરકે સલામ ફેર ફીર શરીફે જમાત હોવે. (કબીરી આલમગીઝી).

સવાલ—ચાર રકાઅત વાલી સુન્નત કો જસકો કે અવલ શુદ્ધઆમેં કતાકીથી અખ ખાદ જમાઅત ફરજ કે દો રકાઅત કઝા કરે યા ચાર રકાત ?

જવાબ—ચાર રકાત કઝા કરે વો દો રકાતકે જનકો કતા કરકે શરીફે જમાઅત હુવા થા અલાહેદા નફલ હોજાએગી સુન્નત હોનેકા હુકમ ચાર રકાતકે સાથહી હય. (દુરેમુખતાર).

સવાલ—એક શખસ મસજીદમેં એસે વકત દાખિલ હુવા જખકે જમાઅત ફરજકી હો રહીયો ઓર સુન્નતોં ઉસકે ઝિમ્મે હંચ તો અખ યે શખસ સુન્નતોં કો કીસ વકત અદા કરે ?

જવાબ—અગર યે શખસ કે ઝિમ્મે ફજરકી સુન્નત હંચ તો પેહેલે ઇસ સુન્નતકો અદા કરે, બશરતે કે ઉસકો જમાઅત કે કાએદે

આપીરા મીઠાળનેકી ઉમીદ હો. ઓર અગર યે ઉમીદ ન હોતો મજ-
સુરન ફીર તરક કરકે શરીકે જમાઅત હો. યે હુકમ મખસુસ ફજરકી
સુન્નતકે સાથહી હય અગર ઓહોર ઓર જુમેકી સુન્નત ઉસકે ઝિમ્મે
હય તો ઇન સુન્નતોં કે. ઐસે વકતમેં જબકે જમાઅત હોરહી હો
શરહી ન કરે ઇસી તરેહ જુમે કે ખુતબે કે વકત બી સુન્નતે જુમા
ન પઢે. (કખીરી આલમગીરી)

સવાલ—ફીર ઉસ સુન્નતોંકો કીસ વકત પઢે ?

જવાબ—આદ ફરજોંકે પઢે (દુરે મુખતાર)

સવાલ—આદ ફરજોંકે પીછકી સુન્નતુંસે પેહલે પડે યા પીછે?

જવાબ—પેહલે પઢે ઇસીપર ફતવા હય. મગર ફજરકી સુન્નત
કઝા હોનેકે આદ નહી પઢી જાતી હય.

સવાલ--ઇસકી કયા વજે હય કે સુન્નત ઓહોર ઓર
જુમા તો આદ જમાઅત કે કઝા કરે ઓર ફજરકી સુન્નત કઝા
ન કરે ?

જવાબ—ઇસકી વજે યે હય કે સુન્નત ઓહોર ઓર જુમેકી
આદઓગીકા વકત આદ જમાઅતકે મોજુદ હય. ઓર ફજરકી સુન્ન
તકા વકત આદ જમાઅત કે મોજુદ નહી ઓર ઉસકા મુફરસીલ
ખમાન શેખેનકે કોલકે મુવાફીક આબ ઓઠાતે નમાઝમેં ગુઝર ચુકા
હય. (શેખેનસે મુરાદ હઝરત ઇમામ આઝમ ઓર હઝરત ઇમામ
અબુ યુસુફ ર. અ. હુમા) અગર કોઈ આદ તુઝુએ આફતાબ
ઉસ પેહલી તેહકીઠકે સુન્નત કઝા કરે તો ઉસકો મનાબી ન ફીયા
જાએ. ઇમલીયે કે ઇમામ મોહમ્મદ (રા. અ.) કે નઝદીક આદ

तुलुओ आइतायके ये सुन्नत कआ हो। नती हय। [कपीरी दुरे मुपतार आसमगीरी]

सवाल--असर ओर छसाडी सुन्नतका हाल मालुम न हुवा के इनको भी कआ होने पर कआ पढे या नही ?

जवाब--इन सुन्नतुंकी कआ नही' छस लीये के ये सुन्नते मोअकडीदा नही ह'य ओहोर ओर लुमेकी मोअकडीदा सुन्नते' भी वकत के अंदर कआ हो सकतल ह'य आह वकत के गिनकी भी कआ नही'। (कपीरी)

इसल सातवीं.

वीतर व सुन्नते मोअकडीदा व गेर मोअकडीदाका ध्यान.

सवाल--वीतर वालुम हय या सुन्नत ?

जवाब--वालुम हय। (दुरे मुपतार कपीरी आसमगीरी)

सवाल--वीतरकी कितनी रकाव ह'य ?

जवाब--तीन रकाव ह'य ओके सलाम के साथ ओर के तीन रकाते' अलहम्द ओर सुरत के साथ पढी नओंगी.

सवाल--वीतरमे कुतुत कीस वकत पढे ?

जवाब--तीसरी रकातमे' अणके कीरातसे हारीज होवे.

सवाल--अगर वीतर सहवन वरक होनवे तो कआ करे या नहीई

जवाब--छसकी कआ वालुम हय यहांतक के अगर हजरती

નમાઝ અદા કરને કે બાદ યાદ આવે તો ફજરકી નમાઝ શીર કરસે
અંદે તાકે તરતીબ દુરસત હોજાએ. (આલમગીરી)

સવાલ—વીતરમેં કુનુત પઢના કેસા હય ?

જવાબ—ચાલુ હય (આલમગીરી.)

સવાલ—વો દુઆબી બતકા દીજીયે જે કુનુતમે પઢી જાતી હય?

જવાબ—વો દુઆ યે હય.—“ અલ્લા હુમ્મા ઈન્ના નસ
તઈનુકા વ નસ તગ ફેરોકા ન નુઅમેનુ બિકા વ નત વક્કો
અલયકા વ નુસની અલયક્લ ખયરા વ નશકોરોકા વ લા
નકફોરોકા વ નખલઓ વ નતરોકા મયં યક જેરોકા અલ્લા
હુમ્મા ઇયાકા અબોદે લકા નુસલ્લી વ નસજોદો વ ઇલ-
યકા નસઆ વ નહફેદો વ નરજુ રહ મનકા વ નખશા
અઝાબકા ઈન્ના અઝાબકા બિલ કુફરે મુલહિક. (તરજુમા:-
અય અલ્લાહ હમ તુઝસે મદદ માગતે હંય અવર તુઝસે બખશિશ
આહતે હંય અવર તુઝપર ઇમાન લાયે હંય અવર તુઝપર બરોસા
કરતે હંય અવર તેરીફ તારીફ કરતે હંય બકાઇસે અવર તેરા
શુક કરતે હંય અવર તેરી ના શુકરી નહીં કરતે અવર હમ બેઝાર
હંય અવર હમે છોડતે હંય ઉસકો જે તેરી નાફરમાની કરે. અય
અલ્લાહ હમ તુઝહી કે પુજતે હંય અવર તેરેહી લિયે નમાઝ પઢતે
હંય અવર સજ્દા કરતે હંય અવર તેરી તરફ ચક્તે હંય અવર
ખિદમત કરતે હંય અવર હિમ્મીદ રખતે હંય તેરી રહમતકી અવર
ડરતે હંય હમ તેરે અઝાબસે યકીનન તેરા અઝાબ કાફેરેકો મિસેમા.)

સવાલ—અગર કિસીકો યે દુઆ યાદ નહોતો કુનુતમે બખશે
છરકે કયા પદે ?

જવાબ—યે દુઆ પઠે રખખના આતેના ફીઠ દુનીયા હસનતંવ વ ફીલ આખેરતે હસનતંવ વ કિના અઝાખન નાર” (અમ રખ હમારે હમકો દે દુનીયામેં બલાઈ ઓર આખરતમે બલાઈ ઓર ખયા હમકો અઝામે દોઝખસે) ઓર અગર ઇસકોબી યાદ ન કર સકે તો તીન મરતયા અદલાહુમ્મગદિર લના (યાને અમ અદલાહ બખશીશકર વ હમારી) પઢલે. (આલમગીરી.)

સવાલ—મસયુક કીસ વકત કુનુત પઠે ?

જવાબ—ઇમામ કે સાથ કુનુત પઠે અપની બાકી નમાઝ મેં ન પઠે.

સવાલ—યે હુકમ તો હિસ મસયુકકા હમ જસકો કુનુત ઇમામ કે સાથ મીલે અગર એસા મસયુક હો કે જસકો કુનુતહી ન મીલે મસલન વીરતકી તીસરી રકાતમે બ હાલતે રકુ ઇમામ કે સાથ મીલા તો અબ કીસવકત પઠે ?

જવાબ—યે અખસ કુનુત કીસી વકત બી ન પઠે કયુંકે રકુકી હાલતમેં શરીક હોનેસે જબ પુરી રકાતકા પાનેવાલા હો ચુકા તો કુનુતકા પાનેવાલાહો ચુકા અબ દુઆરા અદા કરને કુનુતકી અરેવ નહીં. (માયતુલ અવતાર.)

સવાલ—અગર હનફીને વીતર શાઈક પીછે પઠે ઓર ઇમામને અપને મઝહબકે મુવાફીક કૌમા મે કુનુત પઢી તો હનફી મુકતદીકો કમા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—ઇસકો બી કૌમા મેહી બ મુતામેઅત ઇમામ કુનુત પઢના ચાહીયે બ શરતે કે ઇમામને વીતરકી તીન રકાત એક સલામસે પઢી હોં. (માયતુલ અવતાર.)

સવાલ—અગર શાકધમામને ફજરકી નમાઝમેં કુનુત પઢી તો હનફી મુકતદીકો કયા કરના આહીયે ?

જવાબ—ઇસ વકત હનફી મુકતદીકો કુનુત નહી પઢના આહીયે હાથુકો છોડે હુવે ખામોશ ખડા રહે (આલમગીરી ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—વીતરમેં કોનસી સુરતકા પઢના મુસતહબ હય ?

જવાબ—પ્રેહેલી રકાતમેં સબ બેહીસમે ફુસરીમેં કુલ યા અધયો હલ કાફેરન ઓર તીસરીમેં કુલ હો વક્ષાહકી પઢના મુસતહબ હય વરના જો યાદ હો પઢે.

સવાલ—અગર કીસીકો ફુસરી રકાત વિતરકીમે ચકીન હુવા કે ચે તીસરી રકાત હય ઓર હિસને કુનુત પઢલી શીર માલુમ હુવા કે વો રકાત ફુસરીથી તો અબ શીર તીસરી રકાતમેં ફુઆરા કુનુત પઢે યા નહી ?

જવાબ—જો શક ફુઆરા કુનુત પઢે. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કીસીકો હરએક રકાતમે વીતરકા ચકહો કે ચે તીસરી રકાત હય તો કયા કરે ?

જવાબ—સબ રકાતુમે ફુઆએ કુનુત પઢે ઓર કાએદાબી કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—મોઅકકીદા સુન્નત કોન કોનસી હય ?

જવાબ—ફજરકી દો સુન્નતેં ઓર ઓહોર ઓર જુમેકી ફરજોંસે પેહેલે ચાર ચાર સુન્નતેં ઓર શીર બાદ ફરજ ઓહોર દો સુન્નત ઇસી તરફ બાદ ફરજ જુમાકો ચાર સુન્નત મગરેબકે ફરજકે બાદ દો સુન્નત ઇશાકે ફરજ કે બાદ દો સુન્નત ઓર ખીસ રકાત તરફ

વીહકી રમઝાનમે ચે સખ સુન્નતે મોઅકકીદા હંચ અગર કોઇ ઇનકે બીલા ઉઝર તરક કરેમા તો યુનેહગાર હોમા, (ફુરેમખતાર આલમગીરી.)

સવાલ--હિન સુન્નતમે કોઇ સુન્નત એસીબી હંચ કે હસસે કીસી સુરતે મખમુસકા પદના સુન્નત હંચ ?

જવાબ--હાં હંચ ઓર વો ફજરકી સુન્નત હંચ કે હસમેં પેહેલી રકાઅતમેં સુરએ કાફેરનકા ઓર દુસરીમે સુરે ઇખલાસકા પદના સુન્નત હંચ. (સામી.)

સવાલ--આર રકાત વાલી સુન્નતુંકો અગર દો સલામુંસે પદે તો બી સુન્નતેં શુમાર હોંગી યા નહી ?

જવાબ--ફરજિઝ નહી ઇન સુન્નતુંકો આર રકાતકેહી સાલ પદે જબી સુન્નત શુમાર હોંગી, (આલમગીરી)

સવાલ--જેર મોઅકકીદા સુન્નતેં છનકો નિફલ કહેતે હંચ વો કોનસી હંચ ?

જવાબ--અસરસે પેહેલે આર રકાત, ઇલાકે ફરઝસે પેહેલે આર રકાત, દો રકાત સુન્નતે મોઅકકીદા ઇલાકે બાદ રકાત દો સલામુંસે, મગીરુ કે ફરઝ ઓર સુન્નતે મોઅકકીદાકે બાદ છે રકાતેં (ઇન છે રકાતુંકો નામ સલાવુલ અવવા બીન હંચ) બુમેકી પીછલી મોઅકકીદા આર સુન્નતુંકે બાદ દો રકાત ચે સખ મુસતહબ હંચ, (આલમગીરી)

સવાલ--અસરકે પેહેલે ઓર ઇલાકે પેહેલે નિફલુંકો અગર કોઇ જમ્એ આર રકાતકે દો રકાત પદલે તો કેસા ?

જવાબ--ફુરસલ હંચ, મગર અફઝલ આરહી હંચ. (આલમગીરી)

સવાલ—જો સુન્નતો કે ફરજોંસે પેહેલે હંચ અમર ઉનકો પદ કર કીસી એસે કામમે મશગુલ હોજએ કે જો ખીલાફે નમાઝ હય. (જેસે ખાના ઓર પીના ઓર ફુતીયાવી કામ ખીલા ઝુરરત કરના) તો કયા ઇન સુન્નતોં મેં કુછ નુકશાન આજતા હય ?

જવાબ—હાં નુકશાન આજતા હય. ખાઝ ડુકહા કે નઝદીક તો સુન્નતહી ખાતીલ હો જતી હય ઓર ખાઝ કે નઝદીક સવાબ જતા રહેતા હય. ઇસકા બેહોત ખીયાલ રખના ચાહીયે અકસર લોગ ઇસમેં મુખતીલા હંચ. (આલમગીરી.)

સવાલ—કયા ઇન નિફલુંકે સીવા કે જનકા ગ્રીકર આયા હય ઓર બી નવાશીલ હંચ ?

જવાબ—અલાવા ઇનકે ઓર બેહોતસે નવાશીલ હંચ.

સવાલ—ઇનકો બી ખતલા દીજીયે કે વો કોન કોનસે નવા શીલ હંચ ?

જવાબ—(૧) વીતરકે બાદકે નિફલ (૨) તહેયવુલ વુઝુ (૩) તહેયવુલ-મસજીદ (૪) ઇશરાક (૫) આજત (૬) તહજજુદ (૭) સફર કે જાનેકે વકત (૮) સફર કે વાપસી કે વકત (૯) સલાતુત તસખીદ (૧૦) નમાઝે ઇસતેખારા (૧૧) નમાઝે હાજત (૧૨) નમાઝે હીફ-ઝુલ ઇમાન (૧૩) નમાઝે આસાની વંગીએ કમર (૧૪) આસાની સવાલ મુનકર વ નકીર (૧૫) નમાઝ હર મહીનેકી (૧૬) નમાઝ હર હફતેકી વઝેરા વઝેરા.

સવાલ—હસ નિફલ કી કએ રકત હંચ જે વીતરકે બાદ પડી જતી હંચ ?

જવાબ—દો રકાત હંચ ઓર ઉન દોનું રકાતું કે બેઠકેલી પઢના મુસતહબ હય. હદીસ શરીફમેં આયા હય કે જુસકો રાતકો ઉઠના ગીરાહો જસસે કહોકે દો રકાઅત બાદ વીતરકે પઢે અમર રાતકો જઠકર તહજજુદકા પઢના મયસસર આયાતો ફબેહા વરના દો રકાત જમકો તહજજુદસે કાશી હોંગી. દેખો મીથકાત શરીફ.

સવાલ—ઇસમેં કીસી ખાસ સુરતકા પઢના મુસતહબ હય ?

જવાબ—હાં મુસતહબ હય પહેલી રકાતમેં ઇઝા જુદ ઝલવુલ અરફકા પઢના ઓર દુસરી રકાતમેં સુરે કાફરનકા પઢના.

સવાલ—તહયવુલ વજુકી કએ રકાત હંચ ?

જવાબ—દો રકાત હંચ.

સવાલ—તહયવુલ વજુકી રકાતુમે કીસી ખાસ સુરાકા પઢના મુસતહબ હય.

જવાબ—હાં હય, અવલ રકાતમેં સુરે કાફરન ઓર દુસરી રકાતમેં સુરે ઇખલાસકા પઢના મુસતહબ હય. ઇસીતરેહ બાદ જુસલકે બી દો રકાતકા પઢના મુસતહબ હય. (ગાયવુલ અવતાર.)

સવાલ—તહયવુલ વજુકે પઢનેકા કઅતકે સવાબ હય ?

જવાબ—જબ તક આઝા વજુકે પાનીસે ખુશક નહોં.

(દુરે મુખતાર.)

સવાલ—તહયવુલ મસજીદકી કએ રકાત હંચ ?

જવાબ—ઇસકી બી દોહી રકાત હંચ.

સવાલ—તહયવુલ મસજીદકી રકાતુમેંબી કોઇ સુરતે ખાસકા પઢના મુસતહબ હય ?

જવાબ—ઇસકે લીયે કીસી ખાસ સુરતકા પઠના મુસતહબ નહી હય જો આહે પઠે.

સવાલ—ઇત રકાતુંકા મસજીદમેં જાતેહી બેઠનેસે પહેલે પઠે યા બાદમેં બી પઠ લે ?

જવાબ—અફઝલ તો યેહી હય કે બેઠનેસે પહેલે તહેયતુલ મસજીદકી દોરકાત પઠ લે ઓર અગર જુલ વગેરેસે બાદ બેઠને કે બી પઠના દુરસત હય. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—ઇશરાકકી કયે રકાત હંય ?

જવાબ—ઇશરાકકી દો રકાત હંય ઓર ચાર રકાતબી હંય.

સવાલ—કયા ઇશરાકકી રકાતુંમે બી ખાસ સુરતુંકા પઠના અફઝલીયત રખતા હય ?

જવાબ—હાં રખતા હય, અવલ રકાતમેં સુરએ વશ શમસ દુસરીમેં વદ્દોહા અફઝલીયત રખતા હય.

સવાલ—ઇશરાકકી નમાઝકા સવાબ બતલા દીજીયે.

જવાબ—હદીસ શરીફમે વારિદ હય કે જો કોઈ અદા કરે નમાઝે ફજર જમાઅતસે ઓર ફીર બેઠા રહે ઓર ઝિકરે-ઇલાહીમે મસરૂફ રહે તુલુએ આફતાબ તક શીર પઠે દોરકાત તો ઉસકે લીયે પુરે હજ ઓર ઝિમરેકા સવાબ હય ઓર તમામ ગુનાહ ઉસકે બખ્શ દીયે જાતે હંય. અગરએ બરાબર કફે દરીયાકે હોં ઓર અગર ચાર પડે તો શામતક કીશાયત કરતા હય અલ્લાહપાક ઉસકો તમામ આફતું ઓર શર ઓર તકસીર્સે બચાતા હય. (શરાહ સફરસ સઆદત.)

સવાલ—ચાશતકી કએ રકાત હંય ?

જવાબ—ચાશતકી ચાર રકાતની હંય ઓર બારા રકાતની હંય.

સવાલ—ચાશતકી નમાઝકા સવાબની ખતલા દીજીયે ?

જવાબ—હદીસ શરીફમે આયા હય કે જો કોઈ બારા રકાતે દોહા યાને ચાશતકી પઢેમા હસકે લીયે જન્નતમે સોનેકા મહેલ તૈયાર હોમા ઓર રફે ઇફલાસકે લીયે બી યે નમાઝ મુબરરિયાતસે હય.
(મિસ્કાંત શરીફ)

સવાલ—તહજજુદ કએ રકાત હંય ?

જવાબ—કમતર રકાત તહજજુદકી દો હંય ઓર ઓસત ચાર ઓર આઠ ઓર ત્રિયાદા બારા રકાત હંય (કખીરી.)

સવાલ—તહજજુદમે કોન કોનસી સુરતે પઢના બેહેતર હય ?

જવાબ—સુરે બકર, સુરે આલે ઇમરાન, સુરે તીસા, સુરે આએદા, સુરેજુમા, સુરે યાસીન, સુરે ઇખલાસ, સુરે મુઝઝમ્મીલકા પઢના બેહેતર હય. સુરે ઇખલાસકે પઢનેકા એક ખાસ તરીકા જો મશાએખીન (અ. રા.) સે મનકુલ હે વો યે હય કે અબ્વલ રકાતમે બારા મરતબા, દુસરીમે ઇગીયારા મરતબા, તીસરીમે દસ મરતબા, ઇસી તરેહ હર એક રકાતમે એક કુલહો વલલા કમ કરતા ચલા જાએ આખીરમે એક કુલહો વલલા પઢકર ખતમ નમાઝ કરે.
(તફસીર અઝીઝી.)

સવાલ—સફરમે જતે વકત કએ રકાત પઢે ?

જવાબ—દો રકાત પઢે શીર સફર કરે. (માયમુલ અવતાર)

સવાલ—ઇસકા કયા સવાબ હય.

જવાબ—હઠીસ શરીરમાં આયા હય કે કીસીને અપને ધર-વાલુંમે દોરકાતુંમે બેહેતર નાએબ નહી છોડા. જીનકો વો સફર કે ધરાદે કે વકત અપને ધરવાલુંમે પઢતા હય.

સવાલ—સફરસે વાપસાકે વકત કએ રકાત પઢે ?

જવાબ—દોરકાત પઢે. આં હઝરત સલ્લલ્લાહો અલેહે વ આલેહી વ અસલાએહી વસલ્લમકા દસતુરયાકે સફરકે દીનમેં ચારતકે વકત તશરીફ લાતેથે ન રાતમેં ઐર તશરીફ લાતેહી મસજીદમે કદમ રંબ ફરમાકર દોરકાત પઢતે ઐર બેઠ જાતે. (શામી)

સવાલ—સલાવુત તસબીહકી કએ રકાત હંય ?

જવાબ—ચાર રકાત હંય એક સલામકે સાથ.

સવાલ—યે નમાઝ કીસ તરેહ પઢી જાતી હય ?

જવાબ—ઇસતરહે પઢી જાતી હય કે અવલ રકાતમેં સના બાને સુખહાનકલલાહુમ્મા પઢકર પંદરા મરતબા “સુખહાનલલા હે વલહમ્દો લીલલા હે વલા એલાહા ઇલલલ્લાહુ વલલાહો અકબર” કહે અગર લાહૌલ વલા કુવ્વતા ઇલલા બીલલા હીલ અલીયુલ અઝીમ ઐર પઢેગા તો સવાબ જિયાદા મિલેગા શીર અઝીમ ઐર અલ હમ્દો લીલલાહ ઐર સુરા પઢકર દસ બાર સિજ્દેમેં, દસ બાર ફિર જલસેમેં, દસ બાર ફિર દુસરે સિજ્દેમેં દસ બાર ઇસીતરેહ ચારો રકાતુંમે ૭૫ પંચોતેર બાર પઢે કુલ તીનસો કલમે હો જાએગે. (આલમગીરી ગાયતુલ અવનાર.)

સવાલ—કયા ઇસ નમાઝમેં બી સુરતેં મોઅધયત હંય ?

જવાબ—હાં હંય. પેહેલી રકાતમેં અલહાકો મુતતકા સુરો, દુસરીમે વલ અસરે, તીસરીમેં કુલ મા ઐમ્મયોહલ કાફિરન, ચોથીમેં

કુલહો વલલા, એર એક રીવાજતમેં આપા હય કે પેલી રકાતમેં ઇઝાજુત એ લતિલ અરદો દુસરીમેં વલ આઝીયાતો, ત્રીસરીમે ઇઝાજ, એથીમેં કુલહો વલ્લાહ પડે. (કીતાબ હાશીયા માલાજુદ મીનહો.)

સવાલ—ઇસ નમાઝકા કોનસે વકત પઢના અફઝલ હય ?

જવાબ—એદોરસે પેહેલે પઢના અફઝલ હય એર યું જમ આહે પડે ખાહ રાતકો ખાહ દીનકો સીવાએ ઓકાન મકરહા કે.

સવાલ—અગર મંસ નમાઝમે સહવ હોજાએ તો સજદા સહવમેંબી તસબીહ પડે યા નહી ?

જવાબ—સજદા સહવ ન પડે ઇસતીએ કે ત્રીનસોસે ઝિયાદા તસબીહકા પઢના ઇસ નમાઝમે જાએઝ નહી. (માયનુત અવતાર.)

સવાલ—અગર કોઇ તસબીહ કીસી જગા પઢના જુઝ મયા તો અબ કયા કરે ?

જવાબ—દુસરે બડે રકનમેં પઢ લે મસલન રકુમે જુઝ મયા તો કોમામે ન પઢડે બલકે સિજદેમેં જાકર ખીસ મરતયા તસબીહ પઢલે. ઇતી તરેહ અગર કયામમે જુઝ મયા તો રકુમે પઢલે એર અબ સિજદેમે જુઝ મયા દુસરે સજદેમે પઢલે. (શામી.)

સવાલ—રકુ એર સિજદેમેં પેહેલે સુજ્હાના રખ્ખીયુઝ અઝીમ એર સુજ્હાના રખ્ખીયુઝ આલા પડે યા ઇત તસબીહકો પડે ?

જવાબ—પેહેલે સુજ્હાના રખ્ખીયુઝ અઝીમ રકુમેં પડે શીર તસબીહ પડે ઇતી તરેહ પેહેલે સુજ્હાના રખ્ખીયલ આલા પઢકેર ઇસકો પઢના ચાહીયે. (શામી.)

સવાલ—કયા ઇસ નમાઝમે અતહેવાતસે પીઠે સલામકે પેહેલે
કેઈ ઓરબી દુઆ પઢી જાતી હય ?

જવાબ—હાં પઢી જાતી હય ઓર વો દુઆ યે હય.

“ અલ્લા હુમ્મા ઇન્ની અસ અલોહા તવશીકા અહલિલ હુદા
અ અઅમાલા અહલલ યકીને વ મના સેહતે અહલિલ તવ ખતે વ
અઝમા અહલિરસખરે વ જદદા અહલિલ વર એ વ અરફના અહલિલ
રમ ખતે વ તઅબ શુદા અહલિલ વર એ વ અરફના અહલિલ
ઇલમે હતા અખા ફકા અલ્લા હુમ્મા ઇન્ની અસ અલોહા મુખાફતહ
તજહુર અન મઆસી યકા હતા અઅમાલા બે તાઅતેકા અમલન ઇસ
તહક બેહી રદાકા વ હતા અનાસેહકા ખિત તવખતે ખવકમ મિનકા
વ હતા અખલસા લકન નસી હતા હુખલ લકા વ હતા અ તવકલલા
અલયકા ફિલ હિમુરે હુરના ઝનનિમ બિકા મુખહાના ખાલેકિન નુર.”
(તરજુમા:-અય અલ્લાહ મેં તુઝસે સવાલ કરતા હું. તવશીકે હિદાયત
વાલોંકી અવર અમલ યકીનવાલોંકા અવર ઇખલાસ તવખા વાલોંકા
અવર હોસલા સખર વાલોંકા અવર કોશિશ ખવફ વાલોંકી અવર
તલબ રમખત વાલોંકી અવર ઇખાદત પરહેઝમારોંકી અવર મ્યારિફત
ઇદમ વાલોંકી તાકે મેં તુઝસે હું અય અલ્લાહ તુઝસે માંમતા હું
અયસા ખવફ જો મુઝકે તેરી ના ફરમાનીયોંસે શેક દે તાકે મેં અમલ
કરું તેરી ઇતાઅતકે બ મુઝબ વો કામ જીસસે મેં મુસતહક હોઉં
તેરી ખુશનુદી કા અવર તાકે મેં ખુશુસ કરું તુઝસે તવખામેંસે હર
કર અવર તાકે મેં ખાલિસ તેરી ખબર ખવાહી કરું તેરી મોહબ્બત
કી વજેહ સે અવર તાકે મેં તુઝ પર બરોસા કરું કામોં મેં તેરે સાથ
નેક ઝમાની કે સખબસે પાક હે પયલા કરનેવાલા નુર.

સવાલ—ઇસ નમાઝકા સવાબ બી ખતલા દીજીયે ?

જવાબ—ઇસ નમાઝ કે સવાબસે નમાઝી કે તમામ ગુનાહ પહેલે ઓર પીછલે પુરાને ઓર નએ દાનિસ્તા ઓર ના દાનિસ્તા ઓટે ઓર બડે પોશીદા ઓર જાહેર સખ બખશ દીયે જાતે હં'ય. ઇસ નમાઝકા આં હઝરત સલલલલાહો અલૈ હે વસલ્લમને હઝરત અબ્બાસ રહીં અપને ચચાકો સીખલાયાથા ઓર બાદ બયાન ફરમાને ફઝાએલ મઝકુર કે આખીર મેં યે બી ફરમાયાકે અઝર તુમારે ગુનાહ કફે સમનહર કે બરાબર હોંગે તો બી અલ્લાહ તઆલા માફ ફરમાવેગા. (શામી.)

સવાલ—નમાઝે ઇસતેખારાકી કએ રકઅત હં'ય ?

જવાબ—દો રકાત હં'ય.

સવાલ—ઇન રકાતું કો કબ પઠે ઓર કીસ તરેહ પઠે ?

જવાબ—જબ કોઇ મોહીમ પેશ આવે ઓર ઉસકે કરને ઓર ના કરને મે મોતરફ હો તો તાઝા વઝુ કર કે દો રકાત પઠે અવલ રકાતમે સુરે કાફરૂન ઓર ફુસરીમે કુલ હો વલલા પઠે ઓર બાદ ખતમ નમાઝકે હમ્દ ઓર હશ્દ શરીફ પઠકર યે ફુઆ ઇસતેખારાકી પઠે.

અલ્લા હુમ્મા ઇન્ની અસતખીરોકા બે ઇલમેકા વસ તકદેરોકા બે કુદ રતેકા વસ અતોકા મિન ફિદલેકલ અઝીમે ફ ઇન્નકા તકદેકા વલા અકદેરો વ તઅલમો વલા અઅલમો અન્તા અલ્લામુલ ગુયુબ. અલ્લા હુમ્મા ઇન કુનતા તઅલમો અન્ના હાઝલ અમરો ખયરુલ લી હી દીની વ ફુન્યાયા વ આકેબતે અમરી ફ કદેર હો વ વસ્સેર

હો સુમ્મા ખારિક લી ફી વ ઇન કુનતા તાઅલમો ઇના હાઝલ
અમરા શરફ લી ફી દીની વ દુન્યાયા વ આકેખતે અમરી ફસ રેફફ
અન્ની વ અસરેફની અન હો વક દેર લીલ ખયરા હયસો કાના સુમ્મર
દેની ખેલ (તરજુમા:—અથ અલ્લાહ તેહકીકે તુઝસે બનાઇ માગતા હું
તેરે ઇલ્મકે સાથ અબ્દ કુદરત માંગતા હું તેરી કુદરત કે સાથ અબ્દ
તેરા બકા ફઝલ માંગતા હું. ખેશકે તુ કાદિર હય અબ્દ મેં કાદિર
નહીં હું. અબ્દ તુ જાનતા હે અબ્દ મેં નહીં જાનતા હું અબ્દ તુ
ખોહોત જાનનેવાલા હે છુપી ખાતોંકા. અથ અલ્લાહ અગર તુ જાનતા
હે ઇસ કામકો અચ્છા મેરે લિયે અબ્દ મેરી દુનિયા અબ્દ મેરે
અન્જમકાર મેં તો ઇસ્કો મુકદ્દર કર મેરે લિયે અબ્દ ઇસકો મેરે
લિયે આમાન કર ફિર ઇસમેં મેરે લિયે ખરકત દે અબ્દ અગર
તુ જાનતા હે ઇસ કામકો ખુરા મેરે લિયે દીન અબ્દ મેરી દુનિયા
અબ્દ મેરે અન્જમ કારમેં તો ફેર દે ઉસકો મુઝસે અબ્દ મુઝકો
ઉસસે અબ્દ મુકદ્દર કર મેરે વારતે બલાઇ જહાં હો ફિર મુઝકો
ઉસકે સાથ રાઝી કર દે.) બર વક્ત કેહને લફઝ હાઝલ અમરોકે
અપને કામકો દિલમેં યાદ કરે યા જાના સે બાબ લાયે હાઝલ
અમરોકે અપને મુદ્દોઆ કો ઝિકર કર કે સહી બુખારીમેં હઝરત
ખબિર રહીં સે રિવાયત હે કે રસુલુલ્લાહ સલ્વં હમકો સબ કામોં
મેં ઇસતિખારા તઅલીમ ફરમાયા કરતે થે જયસે કુરઆન શરીફ
કો સુરા સિખાયા કરતે થે.

સવાલ—નમાઝે હાજત કય રકાત હંય ?

જવાબ—દો રકાત બી હંય ઓર ચાર રકાત બી હંય

સવાલ--શીર ધન રકાવુંકો કીસ વકત પટે ઓર કીસ તરેહ પટે ?

જવાબ--બાદ ઇશાકે ઇસતરેહ પટે કે અવ્વલ રકાતમે બાદ અલહમ્દે આયતુલ કુરસી તીનબાર ઓર બાકી રકાવુંમે બાદ અલહમ્દે કે કુલહો વલલાહ ઓર કુલ અબી જો બેરખ્ખીલ ફલક ઓર કુલ અઉજો બેરખ્ખીન નાસ એક એક બાર પટે ઓર બાદ ખતમ નમાઝ કે હમદો સલાત પઢકર ઇસ દુઆકો પટે:-લા એલાહા દલજલલા દુલ હ કીમુલ કરીમુ સુખહાનલાહે રખ્ખીલઅરશીલ અઝીમે અલહમ્દો લીલાહે રખ્ખીલ આલેમીના અસ અલોકા મુજેબાતે રહમતેકા વલ અદાએમા મગફરતેકા વલ ગનીમતા મીન કુલ્લે બરરીવં વસ સલામતા મીન કુલ્લે ઇસમીન લાતદઓલી ઝમખન ગફરતહુ વલાહમ્મન દલા ફરહતહુ વલાદૈનન ઇલા કદયતહુ વલા હાજતમ મીન હવા ઇન્દિ દુનિયા વલ આબેરતા હેયા લકા રદન ઇલિલા કદયતહા યા અર હમુર રાહેમીન. [તરજુમા-નહી કોઈ માબુદ સીવાય અલ્લાહ તાલા શુરદ બાર રકમ કરનેવાલે કે પાક હય અલ્લાહ માલીક અરશે શુઝરમ કા સખ તારીફ હય અલ્લાહ પરવર દીગાર આલમકો. મે તુ જસે માગતાહું વો બાતેં જો મોજબ હય તેરી રહમતકી ઓર વો કામ જનસે ઝુરરી હો તેરી મગફીરત ઓર આહતા હું ગનીમત હર નેકીસે ઓર સલામતી હર ગુનાહસે ના છોડવું મેરે લીયે કોઇ ગુનાહ મગર બખ્શો તુ ઉસકો ઓર ન કોઇ ગમ મગર વો કે ખોએ તું ઉસકો ઓર ન કોઇ કરઝ મગર વો કે અદા કરેતું ઉસકો ઓર ન કોઇ હાજત હાજતે દુનીયા ઓર આબેરતસે કે વો તુજકો પસંદ હય મગર વોકે બરલાતે તુ ઉસકો અય સખ મેહેરબાનુંસે ઝિયાદા

મેહેરબાન. હદીસ શરીફમે વારીદ હય જીસકો કોઇ હાજત ખુદાએ તઆલા યા કીસી બદેસે હો તો આહીયે કે ઈસ નમાઝકો ખાતરકીખ મઝકુરા પઢે ઇનશા અલ્લાહ ઉસકી હાજત રવા હોગી. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—નમાઝે ઇસતીખારા ઓર નમાઝે હાજતમે કયા ફરક હય ?

જવાબ—નમાઝે ઇસતેખારા હાજત આઈદાકે લીયે હય ઓર યે નમાઝ હાજતે મોજુદાકે લીયે. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—નમાઝે હીફજુલ ઇમાનકી કયે રકાત હય ?

જવાબ—દો રકાત હંય.

સવાલ—યે દો રકાત કીસ વકત ઓર કીસ તરેહ પઢી જાતી હંય ?

જવાબ—બાદ મગરીખ ઇસતરેહ પઢે કે અબ્વલ રકાતમે બાદ અલહમ્દ શરીફકે આયતુલ કુરસી એકખાર ઓર કુત્ત હુવ્દલાલ શરીફ ત્રીન બાર અર સુરએ ફલક અર સુરએ નાસ એક મરતમે ઇસી તરેહ દુસરી રકાતમે પઢે બાદ ખતમ નમાઝ કે સજ્દેમે જાકર ત્રીન મરતબા યે દુઆ પઢે. યાહૈયો યા કૈયુમો સજ ખીનની અલલ ઇમાન (અય જીદા રખનેવાલે અય કાએમ રખનેવાલે સાખીત રખતુ મુજકો ઇમાનપર.)

સવાલ—યે નમાઝ કીસ કામકે લીયે હંય ?

જવાબ—હીફાજતે ઇમાનકે લીયે હય. ઇસ નમાઝ કે પઢને વાલેકો ઇમાન દુનીયાસે સલામત જાએગા.

સવાલ—દમદમએ કબરકી આસાનીકે લીગે કએ રકાત હંય ?

જવાબ—હો રકાઅત હંય.

સવાલ—યે દો રકાત કીસ વકત ઓર કીસ તરેહ પડે ?

જવાબ—જુમેકી રાતમેં ઇસ તરેહ પડે. હર રકાતમે બાદ અલહમદ શરીફકે પંદરા મરતબા ઇઝા ઝુલ્જેલતલ અરદો પડે. હઝરત અબ્દુલ્લા ઇમને અબ્બાસ (ર. અ.) સે એક શખસને સવાલ કીયા કે આપકે પાસ કોઇ ચીઝ અવસીબી હય કે જીસસે કબરકે અઝાબમેં આસાની હો આપને ફરમાયા કે હય ઓર શીર યે નમાઝ તાલીમ ફરમાઇ. (રાહુલ કોલુમ.)

સવાલ—મુનકર ઓર નકીરકે સવાલસે બે ખોફ કરનેવાલી કોનસી નમાઝ હય ?

જવાબ—વો નમાઝ યે હય કે જુમેકી રાતમે દો રકાત પડે હર રકાતમે બાદ અલહમદ શરીફ કે કુલ્હોવલા : ૫૦ મરતબા પડે. (રાહુલ કોલુમ.)

સવાલ—હર મહીનેકી નિફલ નમાઝોમેં પેહેલી મોહોરમ શરીફકી નિફલેં મએ ફઝાએલ બચાન કીજીયે ઇસલીયે કે ઇસી મહીનેસે સાલ શરૂ હોતા હય ?

જવાબ—ઇસ માહે મોહરરમમેં અબ્વલ તો આંદરાતહીકો દો રકાત નિફલ પડે હર રકાતમે બાદ અલહમદ શરીફ ત્રીન મરતબા કુલ્હો વલ્લા શરીફ પડે બાદ સલામ હાય હીઠાકર ઇસ દુઆકો પડે:—
અલ્લાહુમ્માં અનતલલાહુલ અબ્દોલ કહીમો હાઝેહી સનતુન જીદ્દતુન. અસ અલોકા શીહલ અસમતા મીનશ સપતાનિર રજીમે વલ અમાના

મીનસ સુલતાનીલ જળેરે વ મીન શરે કુલ્લે ઝી શરરીં વ વ મીનલ
 ખલાયે વલ આફાતે વ અસ અલોકલ ઓવના વલ અદલા અલા હાઝેહીન
 નફસીલ અમ્મારતો ખીસ સુએ વલ ઇશતેગાલેએમા યોક રખોની ઇલયકા
 યા ખરરો યા રહીકે યા રહીમો યાઝલ જલાલે વલ ઇક્રામ.(તરજુમા)
 અથ અદ્દાહ તું એસા હય જીસકી ઇઅલીદા હય ન ઇનતેહા. યે નયા
 ખરસ હય તુજસે માંગતા હું ઇસ ખરસમે નીગેહખાની શેતાન રાનદા
 ગયેસે ઓર અમાન ઝાલીમ બાદશાહસે ઓર હર શરીરકે શરસે ઓર
 આફતુંસે ઓર માંગતા હું તુજસે મદદ ઓર ઇનસાફ ઇસ નફસપર
 જો પુરાઇ સીખતા હય ઓર માંગતા હું મશગુલી જીસ ચીઝકે
 સાથ જો મુજકો નઝદીક કરે તેરી તરફ અથ નેકકાર અથ મેહેરખાન
 અથ રહેમ કરનેવાલે અથ સાહેબે જીઝરગી ઓર ઇમાનકે ઇસ
 નમાઝકો જો દોઢ પડેગા અદલાહતાલા જીસકે ઉપર દો શીરશતે
 મવકકીલ કરેગા તાકે વો મદદ કરે જીસકે કારે નેકમે ઓર શેતાન
 લઈન કેહેતા હય કે અફસોસ મે નાહિમેહ હુવા જીસ શખસસે તમામ
 સાલકો ઓર ઇસી રાતમે દો રકાત નફિલ હઝરત ખાજએ ખાજખાન
 ખાજ બહાઉદીન નકશેખંદી (૨.) સે ઇસિતરેહ મનકુલ હય કે હર
 રકાઅતમે બાદ અલહમ્દ શરીફકે કુલહો વસ્લા શરીફ ઇમમારા
 મરતબે પડે બાદ સલામકે કહે સુબ્હુલુન કુદ્દુસુન રખ્ખના વ રખ્ખુલ
 મલાએકતો વર રહ ઇસ નમાઝકાબી બોહોત સવાબ હય એક નમાઝ
 ઓર બહી ફઝીલત હાસલ કરનેવાલી ઇસી રાતમે હય વોબી દોહી
 રકાત હંચ હર રકાતમે સુરે થાસીન એક એક મરતબા પડે ફુસરી
 રિવાયતમે જે રકાતે આઠ હંચ હર એક રકાતમે દસ દસ મરતબા
 કુલહોવલલા શરીફ પડે ઇસ નમાઝકે પઢને વાલેકો અદલાહપાક

‘મેહેલતમે’ દોહઝાર મેહેલ અતા ફરમાએગા હર મહેલમેં હઝાર દરવાઝે ચાકુતકે હોંગે. હર દરવાઝેપર એક તખત ઝખરજદ સખઝકા હોગા. ઉસ તખત પર એક દુર બેઠી હોગી ઓર છે હઝાર બલા ઇસ નમાઝીસે દુરકી જતી હંય ઓર છે હઝાર નેકી ઉસ નમાઝીકે નામએ આમાલમેં લીખી જતી હંય (રાહપુલ કુલુખ-જવાહીર જેખી.)

સવાલ—આશુરાકે રાતકીબી નમાઝ બતલા દીજીયે ?

જવાબ—ઇસ રાતમેં બોહતસી નમાઝેં આઇ હંય દો રકાત રોશનીએ કબરકે લીયે ઈસી રાતમે પઢી જતી હંય. ઉસકી તરકીબ યે હય કે હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફ કે તીન તીન બાર કુલહો વસ્લા પઢે જો કોઈ ઇસ નમાઝકો ઇસ રાતમેં બ તરકીબે મઝકુરા અદા કરેગા હજરતે હક તઆલા કયામત તક ઉસકી કબરકો રોશન રખેગા. એક નમાઝ નફલ ચાર રકાતકે સાથ ઇસી રાત આશુરામેં પઢી જતી હય ઉસમે હર રકાતમે બાદ અલહમ્દ શરીફકે સુરા ઇખલાસ પચાસ મરતબા પઢી જતી હંય પચાસ બરસ કે શુનાહ પીછલે સાલકે ઓર પચાસ બરસકે આઇનદા સાલકે બખશ દીયે જાતે હંય. (જવાહીર જેખી.)

સવાલ—ઇસવીં તારીખ મોહરરમ ચાને આશુરાકે દીનકી નિફલેંબી બતલા દીજીયે ?

જવાબ—યે દીનકી ઇબાદતકો હય મગર મુખતસરસી નિફલેં બતલાઇ જતી હય. જો કોઇ છે રકાત નિફલ અદા કરે હર રકાતમેં યે છે સુરતેં પઢે. એક વજ શમ્સ, દો ઇન્ના અનઝબના. તીન હઝા ઝુલઝેલતલ અરહો, ચાર ઇખલાસ, પાંચ ફલક, છે નાસ. બાદ

નમાઝકે ફારીઝ હોનેકે સિજદેમેં જાકર સુરે કાફરન પઠે અલ્લાહ તઆલા સારે ગુનાહ ઉસકે બખશ દેતા હય ઓર જો હાજત તલબ કરે રવા હોતીહય. દુસરી નમાઝ યે હય ચાર રકાત અદા કરે હર રકાતમેં આઠ અલહમ્દ શરીફકે પચાસ મરતાબા ઇખલાસ પઠે પચાસ બરસકે ગુનાહ બખશ દીયે જાતે હં. ત્રીસરી નમાઝ યે હય ચાર રકાત અદા કરે, હર રકાતમેં આઠ અલ હમ્દ શરીફ કે પચાસ બાર ઇખલાસ પઠે અલ્લાહ તઆલા પિછમે ગુનાહ ઓર આછનહા ગુનાહ પચાસ બરસકે બખશ દેતા હય ઓર ઉસકે લીયે હઝર મેહેલ જન્નતમેં ઉપરકે ગીરાહમેં તૈયાર કરતા હય. (ગુનીયતુતતાલેખીન રાહતુલકુલુબ; જવાહીરે એબી.)

સવાબ—ઇસ આશુરકે દીન સિવાએ નિકલુંકે ઓરબી કુછ કીયા જાતા હય ?

જવાબ—હાં કીયા જાતા હય. એકતો રોઝા રખા જાતા હય, ઓર ઇસ દીન રોઝા રખને વાલેકો હઝાર હજ ઓર હઝાર ઉમરહ ઓર હઝાર શહીદોં ઓર સાતોં આસમાનુંકે રહેને વાલુંકા સવાબ મીલતા હય ઓર બેહતર યે હય કે નવવી ફસતીં ઇમયારતીં ત્રીન દીન રોઝા રખે વરના દો દીનતો રખે તાકે ચહુઢકી મુશાબીકત લાઝીમ ન આવે. દુસરે અમાલપર ખાનેમે વુસઅત કી જાતી હય. હદીસ શરીફમે આયા હય કે જો કોઇ આશુરકે દીન ખાનેમે વુસઅત કરેત્રા અલ્લા તઆલા ઉરકે ફસતરખાનકો સાલબર વસી રખેત્રા. ત્રીસરે ઇસ દીન મુસલમાનોંકો ખાના ખીલાયા જાતા હય. હદીસ શરીફમે વારીદ હય કે જો કોઇ આશુરા કે દીન એક રોઝદારકો ઇક્તાર કરાદે ઉસને તમામ ઉમ્મતે મોહમ્મદ મુસતફા (સ. અ. વ.)

કા રોજા ઇફતાર કરદીયા. ચોથે દીન ઇસ ચત્તીમ કે સરપર હાથ શીરાયા જતા હય ઉસકે લીચે જન્નતમે હરબાલ ચત્તીમકે ઇવઝ ફર-જળ બુલંદ કીયા જતા હય ઓર બોહતસી બાતેં હંચ જીનકાં યે રીસાલા મુતહમ્મીલ નહી (ગુનીયવુતતાલેખીન જવાહીરજેખી).

સવાલ—વો નમાઝ કેનસી હય જે હઝરત શીખલી (અ) સે મનકુલ હય જીસકી નીસબત ઇમામ ફુસેન (૨. અ.)ને ફરમાયાથા કે જબ તક હમ ઇસકા ઇવઝ કયામતમે ન દીલવાએંગે ઉસ વકત તક હમારી આંખ વુમસે મીલાનેકે કાખીલ નહી હય ?

જવાબ—વો નમાઝ ચાર રકાત નિફલકી હય. હર રકાતમે બાદ અલહમ્દ શરીફકે સુરએ ઇખલાસ પનદરા મરતબા પઢે ઓર બાદ ખતમ નમાઝ કે ઉસકા સવાબ હઝરત ઇમામેન (રા. અ.) કી અરવાહે મુબારકકો બખશદે. બેહેતર યે હય અબ્વલ મોહોરમસે અશરા તક યે અમલ જારી રહે. ઇસ નમાઝકે પઢને વાલેકી સાહેબ જાદ્દાને દાનેન (૨. અ.) દીન કયામતકે સફાઅત ફરમાએંગે. હઝરત શીખલી અલયહે રહ૦ આશુરા તક ઇસકો હર રોઝ પઢકર બખશા કરતેથે, એક દીન શીખલી (રા.)ને ખુવાબમેં દેખા કે હઝરત ઇમામ ફુસેન સમયફુસ શોહદા અલૈહીસ સલામને શીખલીકી તરફસે મુંદ ફેરલીયા, શીખલીને અરઝ કીયા કે ફુજુર મુજસે કયા ખતા સરઝફ ફુલ ફરમાયા ખતા નહી હમારી આંખેં વુમારે એહેસાનસે સરમિંદા હંચ જબતક હમ કીયામતમે ઇસકા બદલા ન દીલવાએંગે ઉસ વકત તક હમારી આંખ મીલાને કે કાખીલ નહી હય. (જવાહીરે જેખી.)

સવાલ—ફુસરા મહીના સાલમે સફરકા હોતા હય ઇસ મહીનેકા હાલ મએ નિફલકે બચાન કીજયે ?

જવાબ—યે મહીના નુજુલે બંધાકા હય. તમામ સાલમે દસ લાખ અસી હંઝાર બલા નાઝીલ હોતી હંય. ઇનમેસે નવ લાખ ખીસ હંઝાર બલા ખાસે માહે સફરમે નુજુલ કરતી હંય. યુનાએ હદીસ શરીફમે આયા હય કે જો કોઇ માહે સફરકે ગુઝરને કી ખુશ ખબરી સુનાઈ મેં ગિસકો ખેહેશતમે દાખલ હોનેકી બશારત ફુ. હઝરત આદમ સરીલ્લાસે લગઝીલ હુધ તો ઇસી મહીનેમે હુધ, હઝરત ખલીલ અલૈહીસ સલામ આગમેંડાલે ગયે તો અવલ તારીખ સફરકી થી, મેહેતર અયુબ અલૈહીસ સલામ જો મુખતલાએ બલા હુવે તો ઇસી મહીનેમે હુવે. હઝરત ઝકરીયા અલૈહીસ સલામ, યહયા અલૈહીસ સલામ ઓર હઝરત મોહમ્મદ સૈયેદુલ અખીયા અહમદ મુબતલા સલલ્લાહો અલૈહી વસલ્લમ વગેરા સબ મુખતલાએ બલા ઇસી મહીનેમે હુવે. હઝરત હાખીલ બી ઇસીમેં સહીદ હુવે. ઇસલીએ જો અવલ ઓર રોજે અવલ માહે સફરમે હર મુસલમાન કે આહીયે કે ચાર રકાત ઇસ તરફ પઢે કે પેહેલી રકાતમે પનદરા ઓર સુરએ કાફરન ઓર દુસરીમે ઇસી કદર કુલ હોવલ્લાહ ઓર ત્રીસરીમે ઇસી તરાહ સુરએ ફલક ઓર ચોથીમેં ઇસીકદર સુરે નાસ પઢે. બાદ સલામકે સતર મરતબા યે દુઆ પઢે. “મુખહાનદલા હે વલ હમ્દો લીલ્લા હે વલા એલાહા ઇલ્લલ્લા હો વલ્લાહો અકબર” કાં તો અલ્લાહ તઆલા ગિસકો હરબલા ઓર હર આશતસે મેહપુર ખેમા ઓર સવાબે અઝીમ અતા ફરમાવેમા. દુસરી નમાઝ ‘ઇ’ મહીનેમે બી હય કે પેહેલી તારીખકો ગુસલ કરે ઓર વકત આશત દો રકાત નિફલ ઇગીયારા ઇગીયારા બાર કુલ હોવલ્લાહકે સાથ પાં બાદ સલામકે સતરબાર યે દુરૂદ શરીફ પઢે. “અલ્લાહુમ્મા સલ્લિઅલ્

મોહમ્મદે નીન નખીયલ ઊમ્મીયે વ અલ્લા આલેહી વ અસહાબેહી વખારીક વસલ્લમ” ઓર ઉસકે બાદ યે દુઆ પઢે. “અલ્લા હુમ્મા સરરીક અનની સુઆ હાઝલ યવમે વ અ સીમની મીન સુ એહી વ નજજેની અમ્મા અસાબા શીહે મીન નહુસાતેહી વ કુરબાનેહી બે ફદ્લેકા બા દાફે અશ શુરે વ યા માલેકીન નોશુરે યા અર હમર રાહેમીન. વ સલ્લલ્લાહો અલ્લા મોહમ્મદીં વ વ આલેહીલ અમ્મજદે બારેક વ સલ્લમ” બા અલ્લાહ દુર રખ મુજસે પુરાધ ઉસ દીનકી ઓર બચા મુજકો ઊસકી પુરાધસે ઓર નખતદે મુજકો ઊસ ચીઝસે કે જો પહોંચે અંદર ઊસકે નહુસત ઓર સખતીયુંસે અપને ફઝલસે. અય શરેં કે દુર કરને વાલે ઓર અય માલીક કયામત કે અય સબ મેહેરબાનુંસે મેહેરબાન (રાહગુલ કુલુઅ વ જવાહીરે જેબી વજેરા.)

સવાલ—આખરી ચહારશુંબાકો (પ્રથ) કયે રકાત પઢે ?

જવાબ—દો રકાત નશીલ પઢે હર રકાતમે બાદ અલહમ્મદે ત્તીન તીન બાર કુલ્લહો વલ્લાહ પઢે, બાદ સલામકે અલ્લમ નશરાહ ઓર વતત્તીન ઓર ઇઝાજઅ ઓર સુરે ઇખલાસ ઇન સબકો અસી અસી મરતબા પઢે. અલ્લાહ તઆલા ઇસ નમાઝકી ખરકતસે ઉસ કે દીલકો ગતી કરદેગા. (રિસાલા ફઝાઇલ શકુરે વલ ઔયામ.)

સવાલ—ત્રીસરા મહીના સાલકા રખીયુલ અવ્વલ હમ ઇસ મહીનેકા હાલ મએ નિફેલોંકે બચાન કીજીયે ?

જવાબ—યે મહીના ઊરસ શરીફ રસુલલ્લાહ (સ. અ. સલમ) કા હમ ઓર પેદાયશકા બી હમ. બારા રોઝતકે રહે મુબારક સલ્મ પર હઠીયા ઇસ નમાઝકા ભેજતા રહે કે સહાબા ઓર તાબેઇન

ઓર તખા તાળેધન (રી. તાલા અજમર્ધન) બી ધન રકાતું કે સ
બકા હદીયા રહે અકદસે નબવી (સ. અ. સલસ) કે બેબ કર
ઓર વો ખીસ રકાત હંચ. હર રકાતમેં ઇકીસ ઇકીસ બાર કુલ
વલ્લાહ પઢી જાતી હય. અગર રોઝ મરરા બારા દીનતક તોશીક ન
તો દુસરી તારીખ ઓર બારવીં કે તો ઝુરર ઝુરરહી ખીસ રઝ
બતરીક મઝકુરતુસ સદર પઢકર રહે પુર કુતુહ હખીબે અકરમ મોં
મ્મદુર રસુલલ્લાહો. અલૈહે વ આલેહી વ અસહાબેહી વસલ્લમ
હદીયા પહોંચાદે કે ઇસ નમાઝ કે પઢને વાલોં કે હુઝુર રહી રી
(સ. અ. સલ્લમ) ને ખુવાબમેં બશારત જાતકી હી હય ઓર હુ
કા દેખના ઓર બશારત દેના બાદ વકાત કે મીસલેઝિનદગી કે
(જવાહીરે મેખી વજેરા.)

સવાલ—કયા ઇસ મહીને રખીયુલ અવ્વલમેં કોઇ બ
દુરદ શરીફ ખાસ અદદકે સાથ બી આઇ હય ?

જવાબ—હાં આઇ હય, એકતો ચે હય “ અલ્લાહુમ્મા સ
અલા મોહમ્મદીં વ વ અલા આલે મોહમ્મદીન કમા સક્ષયતા અ
ઇબરાહીમા વ અલા આલે ઇબરાહીમા ઇનનકા હમીદુમ મજદ
ઇસ દુરદ શરીફકી નીસબત લીખા હય કે જો કોઈ ઇસ મહીને
તમામ તારીખુમેં એક હઝાર એકસો પચીસ મરતબા પઢે
નમાઝ ઇશાકે તો ઝુરર ઉસકો ખુવાબમેં જબારત આં હઝરત સ
લ્લાહો અલૈહી વસલ્લમ કી હોગી. દુસરા દુરદ શરીફ ચે હય “ અ
સલાતો વસસલામુ અલયકા યા રસુલલ્લાહ ” જો કોઇ ઇસ
શરીફકો સવા લાખ મરતબા ઇસ મહીને મેં પઢે તો શરફે ઝિન્ના
રઝે મુબારક આં હઝરત સલ્લમ હો અલયહે વસલ્લમસે મુબારક હો

કીતાશ્રુત આરાધને લીખા હે કે જળ ચાંદ રખી યુલ અન્વલ કા નઝર આવે ઉસ રાત કો સોલા રકાત નફલ પડે. દો રકાત કી નીયતસે હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દ કે સુરે ઇખલાસ ત્રીન ત્રીન બાર પડે જળ ફારેગ હોવે તો બાદ કુલ નિફલું કે યે દુરદ શરીફ પડે એક હઝાર મરતબા “અલ્લાહુમ્મા સદ્સે અલા મોહમમદીન નખી યલ હમ્મીએ વ રહે મવુલ્લાહે વ બરકાતુહુ” બારા દીન તક પસ દેખે જનાબ રસુલલ્લાહ સલ્વં કો ખુવાબમેં મમર બાદ નમાઝ ઇશ્કાકે ઇસકો પઢા કરે ઓર બાવુઝુ સોબા કરે.

સવાલ—ચોથા મહીના સાલકા રખીયુસ સાની હય ઉસમેં કયે રકાત નશીલ પઢી જતી હંય મએ ફઝાએલ કે બયાન કીજીયે ?

જવાબ—ઇસ મહીને કી પહેલી, પંદરવીં, બિનનીસવીં, તારીખું મેં ચાર રકાત નિફલ હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફ કે કુલ હો વલ્લાહ પાંચ મરતબા પડે. લીખી જતી હંય ઉસકે લીયે હઝાર નેકી, ઓર મેહવ હોતી હેં હઝાર બદી, ઓર પેદા હોતી હંય ચાર દુરેં. (જવાહીર જેખી.)

સવાલ—પાંચવાં મહીના સાલકા જમાદીઉલ ઉલા હય ઇસમેં કયે રકાત પડે. મએ ઉનકે ફઝાએલ કે બયાન કીજીયે ?

જવાબ—ઇસ મહીને કી પહેલી રાતમેં ચાર રકાત અદા કરે. હર રકાતમેં કુલ હો વલ્લાહ ઇગીબારા મરતબા પડે. અલ્લાહતઆલા નેવુ (૬૦) હઝાર બરસ કી નેકીયાં ઉસકે નામે આમાલમેં દરજ કર દેતા હય. ઓર (૬૦) હઝાર બરસકી બદીયાં ઉસકે નામે આમાલમેં દુર કર દેતા હય. (જવાહીર જેખી.)

સવાલ—છઠા મહીના જમાદી યુલ આખર કા હય ઉસકે નિફલ બી મએ ફઝાએલ કે બયાન કીજીયે ?

જવાબ—ધસ મહીને મે અવ્વલ તારીખમેં ચાર રકાત અદા કરે. હર રકાત મેં ઇખલાસ તેરા મરતખા પઢે, એક લાખ નેકીયાં લીખી જતી હંય ઓર એક લાખ બદીયાં દુર હોતી હંય. દુસરી નમાઝ હઝરત અબુ બકર સીદીક (ર. અ.) કી હય. રીસાલા ફઝાએલ શહુર મેં હય કે હઝરત અબુ બકર સીદીક (ર. અ.) ઇસ મહીને મેં ખારા રકાત નિકલ અદા કીયા કરતે થે ઇસ નમાઝ કે લીયે કોઇ સુરા ખાસ નહીં હય.

સવાલ—સાતવાં મહીના સાલકા રજખ હય ઇસકે ફઝાએલ ઓર નિકલેં મએ સવાખ કે બયાન કીજીયે ?

જવાબ—થે મહીના બહી અઝમત વાલા હય. હદીશ શરીફ મેં આયા હે કે રજખ અદ્દાહકા મહીના હય. દુસરી હદીસ મેં આયા હય કે જો કોઇ પાવે મહીના રજખકા ઓર ઉસકી પેહેલી ઓર પંદરવીં ઓર આખર તારીખમેં ગુસલ કરે તો ગોયા ઉસને ગુનાહુંસે એસી તદારત હાંસલકી જેસે કે અબી માંકે પેટસે પેદા હુવા હે. ઇસ મહીનેમે પાંચ રાતેં અફઝલ હંય વાસતે ઇખલાસકે. એક તો અવ્વલ ઓર એક અવસત ઓર ત્રીન આખીરકી ઇસી મહીનેકી સતાવીસ તારીખ કે મેરાજ શરીફ બી હુમથી. જો કોઇ અવ્વલ શખ કે ઇસ મહીને કે મગરીખ ઓર ઇશ્તા કે દરમીયાન મે બ મુજબ એક રિવાયત કે ત્રીસ રકાઅત ઓર બ મુજબ દુસરી રિવાયત કે બીસ રકાત પઢે ઓર હર રકાતમેં બાદ ફાતેહાકે કુલ યાઝેયો હલ કાફેરન ત્રીન ખાર ઓર કુલ હો વદલાહ ત્રીન ખાર પઢે, તો માફ કરતા હય અલ્લાહ તઆલા બીસકે તમામ ગુનાહ ઓર બીસકા શરીફોં કે ખીરાહમેં હશર હોગા. ઓર અદ્દાહ પાક કે

નઝદીકે બડા આગીઠ લીખા જતા હય. ઓર ઉસકો જન્મતમે હઝાર
 દરજે અતા કીયે જાએએ. ઓર ફરમાયા હઝરત સલ્વને નહી પઠતા
 ઇસ નમાઝ કો મગર મોમીન ઓર નહી છોડતા ઇસ નમાઝ કો
 મગર મુનાશીકે ઓર મુશરીકે. હઝરત સલ્માન ફારસી (રા. અ.)ને
 અરઝ કીયા કે યા રસુલુલ્લાહ ! ખબર દીજીયે મુજકો ઇસ નમાઝકી
 કે કીસ તરેહ પઢું ઇસ નમાઝ કો તો ફરમાયા કે અય સલ્માન !
 પઠ અવરલ શમે રજખમેં દસ રકાત ઓર હર રકાતમેં કુલ
 યા અધયોહલ કાશીરન ત્રીન ખાર ઓર કુલ હો! વલ્લાહ ત્રીન ખાર ઓર
 ખાદ ખતમ નમાઝ કે હાય ઉઠા કર યે ફુઆ પઠ. “લાએ લાહા
 ઇલલ્લાહો વહદહુ લાશરીકા લહુ લહુલ મુલકો વ લહુલ હમદો યોહધ
 વ યોમીતો વહોવા હયુન લાયમુતો બે ચદેહી ખેર વ હોવા વા અલા
 કુલે શેઇન કદીર. અસ્લાહુમ્મા લા માનેઆ લેમા આતયતા વલ્લા
 મોતેયા લમ્મા મનઅતા વલા યનફઓ ઝુલ જદે મીનકલ જદદા ”
 પનદરવીં રાત હો તો પઠ દસ રકાતેં હર રકાતમેં કુલ યા ઐયોહલ
 કાશીરન ત્રીનખાર ઓર કુલ હો વલ્લાહો અહદ એક ખાર ઓર ખતમ
 નમાઝ કે વકત હાય ઉઠા કર પઠ. “લા એલહા ઇલલ્લાહો વહદહુ
 લા શરીકા લહુ લહુલ મુલકો વલ્લાહ હમદો યોહધ વ યોમીતો વ
 હોવા હયુન લા યમુતુ બે ચદેહીલ ખેર વ હોવા અલા કુલે શેઇન કદીર
 એલાહવં વાહેદન અહદન સમદન, ફરદન, વીતરલ લમ યતતખીઝ
 સાહેબ તંવ વલા વલ્લાહ.” શીર દસ રકાતેં આખર માહે રજખ મેં
 પઠે. હર રકાત મેં પઠે. સુરે કાફીરન ત્રીનખાર, સુરે ખખલાસ ત્રીન
 ખાર પઠકર હાય ઉઠાવે ઓર યે ફુઆ પઠે. “લાએલાહા ઇલલ્લાહો
 વહદહુ લા શરીકા લહુ લહુલ મુલકો વલ્લાહ હમદો યોહી વ યોમીતો
 બે ચદેહીલ ખેર વ હોવા અલા કુલે શેઇન કદીર. સલ્લલ્લાહો અલા

સંધ્યેના મોહમ્મદીન વ આલેહીત તા હેરીના વલાહૌલા વલા કુવ-
વતા ઇલા ખીલાહીલ અલીયુલ અઝીમ. ” શીર માંમતુ અપને રખસે
હાજત અપની કબુલ કીજાએગી દુઆ તેરી ઓર કરેમા અલાહ-
તાલા દરમીયાન તેરે ઓર દોઝખ કે સતર ખનદક. હરેક ખનદકકી
ચોઢાઇ પાનસો બરસકી રાહ હોગી ઓર લીખેમા અસ્લાહ તાલા
તેરે વાસતે બદલે હર રકાત કે સવાબ હઝાર હઝાર રકાતકા. બજ
સુની યે હદીસ હઝરત સલમાન ફારસીને શીર કબી યે નમાઝ હઝરત
સલમાન ફારસી ને કઝા ન કી. ઇસી મહીને મેં નમાઝ ઓહોર ઓર
અસર કે દરમીયાન ચાર રકાત એક સલામસે પઢે. હર રકાતમેં બાદ
સલામ કે પચીસ બાર પઢે “લાહૌલા વલા કુવવતા ઇલા ખીલ
હીલ કબીરલ મુતઆલ” ઓર સો બાર ફરદ શરીફ પઢે શીર હાજત
તલબ કરે ઝુરર કબુલ હોગી. (ચુની ચતુત તાલે બીન ઓર રીસાલા
ફઝાએલે શફર)

સવાલ—કયા લેલતુલ રમાએબી ઇસી મહીને મેં હોતી હય
અબવ તો લયલતુલ રમાએબ કો બતલાઇયે ફીસકો કહેતે હંબ
ઓર ફીર બતલાઇયે ઇસમેં કિતની રકાતેં પઢી જાતી હંબ ?

જવાબ—લયલતુલ રમાએબ ઇસી મહીને કે પેહેલે પનજશંબા
ઓર જુમેકી રાતકા નામ લયલતુલ રમાએબ હય. ઇસ રકાતમેં બાદ
મમરીબકે બારા રકાત નફલકી અદાકી જાતી હંબ હર રકાતમેં બાદ
હમ્દકે ઇનાઅનઝલના ત્રીન બાર ઓર ઇબલાસ બારાબાર પઢે. બાદ
ફરામ નમાઝ સતરબાર પઢે. “અલા હુમા સલ્લેઅલા મોહમ્મદીન નબીમીલ
હુમ્મીએ વ અલા આલેહી” ફીર સજ્દામેં જાકર સતરબાર પઢે “રબ્બી

શ્રીર વરહમ વ તળવઝા અમ્મા તઅલમો ફ ઇનનકા અનતલ
અલીયુલ કરીમ ” શ્રીર દુસરા સજ્જા ઇસી તરેહ, કરે શ્રીર જે દુઆ
માંગેમા કબુલ હોગી. ઇસી મહીનેમે’ રોઝેમી રખે જાતે હંચ ઉનકે
ફઝાએલલી જે શુમાર હંચ. ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ્લં ને રજ્જામે’
એક દીન હય ઓર એક રાત જે કોઇ રોઝા રખે ઉસ દીન ઓર
ઇયાદત કરે ઉસ રાતકો પસ હોવે વાસ્તે ઉસકે સવાબ માનીંદ
ઉસકેકે રખે ઉસને સો સો જરસતક પસ વો રાત સતાવીસમી ઓર
દીન સતાવીસવાં હય અમર ઇસ મહીનેકે રોઝે ઓર નમાઝોંકે
ફઝાયલ પુરે પુરે લિખે જાએ’ તો એક રીસાલા મુસતકીલ હો જાવે.
લિહાઝા ઇસ કદરપર ઇકતિફા કીયા ગયા. ઇન નિદલુંકો જમાઅતકે
સાથ પઢના મકરૂફ હે. (કબીરી)

સવાલ—આડવાં મહીના સાલકા શાખાન હય ઇસકેમી ફઝાએલ
મએ નવાશીલ ઓર ઉસકે સવાબ કે બયાન ફરમાઈયે.

જવાબ—શાખાનકે મહીનેકીમી હદીસુંમે બોહોત બડી ફઝીલત
આઇ હય. યુનાંચે આં હઝરત સલ્લંને ઇસ મહીનેકો અપની તરફ
મનમુગ ફરમાયા હય ઓર આપ શાખાનમે’ રોઝા રખનેકો બોહોત
દોસ્ત રખતે થે યુનાંચે હઝરત ઉમ્મે સલમા ર. અ. સે રિવાયત હય
કે રસુલુલ્લાહ સલ્લં કીસી મહીનેમે’ બાદ રમઝાનકે ત્રિયાદતર
શાખાનકે મહીનેકે રોઝે નહી રખતે પસ જસતરેહકે નખી સલ્લં
સખ પેગમબરૂંસે અફઝલ હંચ ઇસીતરેહ આપકા મહીનામી સખ
મહીનુંસે અફઝલ હય યુનાંચે દુસરી હદીસમે’ હય કે રજ્જાકી
ફઝીલત બાકી મહીનુપર માનીંદ જુઝુરગી કુરાનકે હય સખ
કલામુંપર ઓર ફઝીલત શાખાનકી માનીંદ જુઝુરગીકે હય

સારે પેગમખંડ પર ઓર રમઝાનકી ખુઝરગી માનીંદ ખુઝરગી ખુદાકે હય સારી મખલુક પર. ઇસ લીયે મુસલમાનુંકે આહીયેકે ખસુરત નવાશીલ નમાઝ ઓર રોઝેસે ઇસ મહીનેકે આઆદ રખેં દો. ચાર મુખતસર નમાઝેં જો ઇસ મહીનેકી હંય વો યે હંય કે શાખાનકી અવ્વલ રાતમેં ખારા રકાઅત અદા કરેં હર રકાતમેં સુરએ ઇખલાસ પનદરાખાર પઢેં ઇસકા બોહોત ખડા સવાખ હય. ઇસ મહીનેમેં પંદરવીં શખકી બોહોતહી બડી ખુઝરગી હય કે ઉતરતે હંય ફિરશતે રેહમતકે ઓર તુઝલ હોતી હય રેહમતે ઇલાહી ઉસપર જો કોઇ ઇખાદત કરતા હય ઓર અખશતા હય અદલાહ તઆલા ગુનાહે સગીરા ઓર કબીરા ઉનકે જો ઇસ રાતમેં ઇખાદત કરતે હંય ઓર ઇસ રાતમેં નેકું ઓર બદુ'કે અદલાહતઆલા અખશતા હય મગર સાત આદમી નહીં અખશે જાતે હંય. અવ્વલ જાદુગર દુસરા મુતજ્જમ, તીસરા અખીલ, ચોથા માખાપકા તદલીફ દેનેવાલા, પાંચવા શરાખ ખુવાર. છઠા ફાઇલ ઓર મફિલ, સાતવાં નીશેકી ચીઝોંકા ઇસતેમાલ કરનેવાલા, જો કોઇ ઇસ પંદરવી રાત શાખાનમેં ચાર રકાત નિફલ પઢે ઓર હર રકાતમેં સુરએ ઇખલાસ પચાસ ખાર પઢે ઓર પંદરા તારીખકા રોઝા રખે માફ કરેગા અદલાહ તઆલા ગુનાહ ઉસકે પચાસ ખરસકે, ઇસ મહીનેમેં હર જુમેકી રાતકો ચાર રકાત નમાઝેં નિફલ હર રકાતમેં તીસ ખાર સુરએ ઇખલાસ પઢે તો પાયા ઉસને સવાખે હજ ઓર ઉમરાકા ઓર આઠ રકાત નિફલ એક સલામકે સાથ બહદીયા ફાતમતઝ જેહરા રદી૦ બી ઇસી મહીનેકે સાથ મખસુસ હય. જો કોઇ શાખાનકે મહીનેમેં આઠ રકાત નિફલ હર રકાતમેં ઇમીયારા ઇમીયારા ખાર કુલહોવલાહ શરીફ એક સલામકે સાથ પઢે ઓર ઉસકા સવાખ રહે પુરઝુલ હઝરત ખાવુને

કયામત ૨, અ. કે બખશી ઉસકે હકમે હઝરત સૈયેદા ૨, અ, ફર-
માતી હંય કે મંય હરગીઝ કદમ ન રખુંગી જન્નતમે જખ તક
ઉનકી શકાયત ન કર લઈંગી. (યુનીયતુત તાલેખીન ઓર રીસાલા
ફઝાએલે શહુર)

સવાલ—નવવાં મહીના સાલકા રમઝાતુલ મુઆરિક હય ઇસ
મહીનેકે ફઝાલ મયે નમાઝોં ઓર ઉસકે સવાબાતકે ખયાન કીજયે ?

જવાબ—રમઝાન શરીફકા મહીના સખ મહીનુંસે અફઝલ
ઓર આલા હય જેસાકે ઉપરકી હદીસુંસે સાખીત હુવા. ઇસી વાસ્તે
ઇસ મહીનેમેં ઉમ્મતે મરહુમાપર રોઝે ફરઝ હુવે અઝર
કોઇ શખસ ઇબતીદાએ આફરીનશ તક મુતવાતીર રોઝે રખે
જાવે તો રમઝાનકે એક રોઝેકે બરાબર નહી હોસકતે. ઇસ મહીનેકા
નામ તોરતમેં (ખન) થા ઓર ઇનજલમે [તાખ] ઓર કુરાને મજ-
દમે (રમઝાન) ખત ઇસ લીયે ફરમાયા કે યે ગુનાહુંકો ખોતા હય
ઓર તાખ ઇસલીયે કહાકે રોઝદાર ઇસ મહીનેમે ગુનાહુંસે પાક હો
જાતા હય ઓર કરીબબી ફરમાયા કે બંદુકો ઇસ મહીનેમેં અલાહપાક
કે સાથ નીહાયત કુરખત હોતી હય ઓર રમઝાન માખુઝ રમઝ સે
હય ઓર રમઝ ઉસ ખારીશકો કેહતે હંય કે જો ખરીફસે પેહેલે
ખરસે પસ ઇસ મહીનેમેં અવ્વલ દસ તારીખુંમે રેકમત ખરસતીહે
ઓર દુસરી દહાઈમેં મઝશીરત ઓર તીસરી દહાઈમેં દોઝખસે
આઝાદી ઓર [મનાઝમેં મોદમ્મદીમેં] લીખા હય કે રમઝાન
શરીફમેં પંદરા રેહમતોં નાઝીલ હોતી હંય (૧) ફરાખીએ રીઝક
[૨] ઝિયાદતીએઝર ઓર માલ (૩) જો ખાના ખાયા જાતા હય

સખ ધ્યાદતમેં લીખા જતા હય [૪] કુલ આમાલ નેક દોઅંદ
 જતે હંય [૫] કુલ શીરશતે ઝમીન ઓર આસમાનકે રોઝેદારકે
 યે અખશીશ માંજતે હંય [૬] શયાતીન બંદ કીયે જતે હંય [૭]
 વાઝે રેહમતકે કુશાદે હોતે હંય [૮] જન્મતકે દરવાઝે ખોલે જતે
 હંય ઓર દોઝખકે બંદ કીયે જતે હંય. [૯] હર રાતમેં સાત લાખ
 નેહગાર દોઝખસે આઝાદ હોતે હંય [૧૦] હરજુમેકી રાતમેં ઇસ
 દર દોઝખી દોઝખસે આઝાદ હોતે હંય કે જીતને સાત દીનમે
 આઝાદ હુવે હંય યાને [૪૯] ઉન પચાસ લાખ. (૧૧) ધગીયારવીં
 આખીર રમઝાનમેં તમામ ગુનાહ રોઝા દાંડકે અખશે જતે હંય
 [૧૨] હરરોઝ બેહેશતકો આરાસતા કીયા જતા હય (૧૩) રોઝેદાંડકી
 આએં મુસતતખખ હોતી હંય. (૧૪) તમામ બદન રોઝેદાંડકા
 નાહસે પાક હોતા હય [૧૫] રોઝેદાંડકો ખુશનુદી અલાહપાકકી
 સિલ્લ હોતી હય. ઇસ મહીનેકા ફરઝ દુસરે મહીને કે સીતેર ફરઝોકે
 રાખર હય. ઓર ઇસ મહીનેકા ત્રીસ દુસરે મહીનેકે ફરઝોકે
 રાખર હય. ઇસી મહીનેકે આખીર અઘ્યામોં મે શખે કદરમી હોતી
 હંય કે ઝિસ રાતકી ધ્યાદત હઝાર મહીનેકી ધ્યાદતસે બેહેતર હય
 ૥૨ યે રાતકી ધ્યાદત હઝાર મહીનેકી ધ્યાદતસે બેહેતર હય
 ૥૨ યે રાતબી સખ રાતુંમે અફઝલ હય. ઝિતરતે હંય ઝમીન પર
 ખપરીલ અલેહીસ સલામ ઓર ઉનકે સાથ સતર હઝાર શીરશતે
 જરતલ મુનતહાકે રેહેનેવાલે હોતે હંય. ઉનકે સાથ તુરકે ઝંડે હોતે
 હંય. ગાડતે હંય અપને ઝડુંકો ચાર મુકામ પર. પેહેલા મુકામ કાબે-
 રીફ નઝદીક, દુસરા કખર શરીફ નખીએ અકરમ (સલ)કે નઝદીક,
 ત્રીસરા મસજીદ બૈતુલ મુકદ્દસ કે નઝદીક, ચોથા તુરે સિનાકી મસ-
 જીદકે નઝદીક શીર જીખરીલ અલયહીસ સલામ શીરશતુંસે કહેતે હંય
 ફેલ જાઓ, વો ફેલ જાતે હંય, શીર કોઇ મકાન ઓર કોઇ દુબરા

ઓર કોઇ બસતી એસી બાકી નહી હોતી હય જીસમે મોમીન મરદ
 થા મોમીના ઓરત હો મમર શીરશતે ઉસમે જાતે હંચ લેકીન ઉસ
 ધરમે નહીં જાતે જીરમે કુતા હો, સુવર, શરાબ, જનખીહો હરામસે,
 તસવીર હો ઓર તુલુ ઓર ફજર તક ચે ફીરશતે રહેતે હંચ ઓર ઉમ્મતે
 મરહુમા કે લીચે હસતમશાર કીયા કરતે હંચ. ઓર તેહેલીલ અપને
 પરવર દીગારકી બયાન કરતે હંચ. હદીસ શરીફમે આયા હય કે ઓ
 ને કોઇ રમઝાનકી રાતોમે કયામ કરે ધમામકે સાથ ઓર બ ઉમે
 સવાબ ઉરકે તમામ ગુનાહ બખશ દીએ જાતે હંચ સો નમાઝ તરાવીહ
 કયામે લયલમે દાખલ હય ઇસકે અલાવા ઓર જીસ કદર આં
 નિકલ પડે. ખુસુસન શબે કદરમે શબખેદારીકા બડા સવાબ હય
 શબે કદરમે જો જાગતા હય ઉસકે પાસ ફિરશતે આતે હંચ ઓ
 મુસાફર કરતે હંચ ઓર વકત ફુઆ કરનેકે આમીન કહેતે હંચ
 ઓર ઇસ રાતમે ચાર આઢમીયુંકી ઇસ ઉમ્મતમેસે બખશીશ ના
 હોતી. એકતો વો હય જો હમેશા શરાબ પીચે, દુસરા વો હય જો અપ
 માબાપકી નાફરમાની કરે. ત્રીસરા વો હય જો અપને રહમકો કા
 કરે, ચોથા વોહ જો મુસલમાનુંસે દુનયવી અદાવત રખે, પસ મુસલ
 માનોકો લાઝિમ હય કે તરાવીહ ઓર નીઝ દીગર નવાફીલ
 રમઝાનકી રાતોકો આબાદ રખે. ખુસુસન શબે કદરમે. અલાવા તર
 વીહકે ઇન નવાફીલકો બી અદા કીયા કરે, સતાવીસમી શબકો અ
 રકાત નિકલ પડે. હર રકાતમે આઢ અલહમ્મકે ઇન્ના અનઝલ
 એક બાર, કુલહો વલલાહ સતાવીસ મરતબા, પસ બાહેર આયા
 શખસ અપને ગુનાહસે ગોયા વો પેદા કુવા આજહી અપની મ
 ઓર અતા કરેમા અલાહ તઆલા ઉસકો હઝાર મેહેલ જન્નત
 એક રિવાયત ચે હે કે જો કોઇ પડે દોરકાત શબે કદરકો.

હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દે ઇન્ના અનઝલના એક બાર ઓર ઇબ્રાહીમ ત્રીન બાર અલ્લાહ તઆલા ઉસકો અતા કરેગા સવાબ શમે કદરકા ઓર ઉસકે રોઝે કબુલ કરેગા ઓર ઉસકો સવાબ ઇફરીસ અલૈહીસ સલામ ઓર હઝરત શાએમ ઓર હઝરત અમયુમ ઓર હઝરત નુહ અલા નખીયેના અલૈહીમુસસલાતો વસ સલામકા અતા કીયા જાએગા ઓર અતા કીયા જાએગા ઉસકો જન્નતમેં મશરીફમેં મગરીબ તક એક શહેર ઓર ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ૦ જે કોઇ સત્તાવીસવીં રમઝાનકો ચાર રકાત પઢે હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દે ઇન્ના અનઝલના ત્રીન બાર ઓર કુલ હો વલ્લાહ પચાસ મરતબા પઢે ઓર બાદુ સજ્દેમેં જાકર એક બાર કહે સુબ્હાનલ્લા હે વલ્લહમ્દો લીલલા હે વલાએલાહા ઇલલ્લાહો વલ્લાહો અકબર. બાદ ઇસકે જે કુઆ માંગેગા કબુલ હોગી ઓર અતા કરેગા ઉસકો અલ્લાહ તઆલા બે ઇનતેહા નેઅમત ઓર કુલ ગુનાહ ઉસકે બખ્શશે જાએગે ઓર શમે કદરકી કુઆ યે હય. “અલ્લાહુમ્મા ઇનનકા અપુઉન તોહીબુલ અફવા ફ આફે અનની યા મપુરો યા મપુર” ઇસ મહીનેકી ફઝીલત તો બોહોત હય મગર મુખતસર કીયા ઇસ ઝિકરકો બસબબ નવાલતકે. (ગુનિયતુત તાલેખીન ઓર રીસાલા ફઝાએલ)

સવાલ—ઇસ મહીને રમઝાનમેં અબ તક નમાઝ તરાવીહકા અયાન નહીં આયા યેબી બતલા દીજયે કે તરાવીહમેં જમાઅત કયસી હય ઓર નફસે તરાવીહ કેસી હય ?

જવાબ—તરાવીહ મેં જમાઅત સુન્નતે કીયાયા હય. (સુન્નત કીયાયા ઉસકો કહેતે હંય કે બાઝકે કરનેસે બાઝી કે ઝિમ્મેસે સાકીન

હો જાએ)'ઓર ખુદ તરાવીહ સુન્નતે મોઅકકીદા હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ--તરાવીહ સુન્નતે મોઅકકીદા મરદોંકે હકમે હય યા ઓરતોં કે હકમેંબી સુન્નતે મોઅકકીદા હય ?

જવાબ--ઓરતું કે હકમેંબી સુન્નતે મોઅકકીદા હય. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ--તરાવીહકા વકત કબસે કબ તકકા હય ?

જવાબ--તરાવીહકા વખત ઇશ્નાકે બાદ હય ફજર તક. ખુવાહ વીતરસે પેહેલે હો યા પીછે ઇસી કોલકો હીદાયા ઓર મોહીત વગેરામેં બી સહી કલા હય. [શામી]

સવાલ--અગર કીસીકી કુછ તરાવીહ રેહ જાએ ઓર ઇમામ વીતરકે લીયે ખડા હો જાએ તો વો કયા કરે ?

જવાબ--ઇસ કોલકે મુવાફીક વીતર ઇમામકે સાથ જમાઅતસે પઢલે બાદમેં તરાવીહ પઢે જો ફેત હો ગઇ હોં, હાં દુસરે કોલકે મુવાફીક નહીં પઢ સકતા ઇસમે વકત તરાવીહકા મા ઐન ઇશ્ના ઓર વીતરકે હય. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ--તરાવીહ અગર વકતસે કઝા હો જાએ તો ફીર કીસ વકત પઢે ?

જવાબ--ઇસમેં બી દો કોલ હંચ એક કોલ કે મુવાફીક તો ફીર ઉંનકી કઝા નહી ઇસ લીયે કે સુન્નતે મોઅકકીદા હોનેકા હુકમ બાદ નીકલ જાતે વકતકે ઉંનપર નહી રહા ઓર દુસરા કોલ ચે હય કે દુસરી તરાવીહ તક તનહા કઝા પઢ લે. [માયતુલ અવતાર]

સવાલ--એક શખ્સ બગેર ફરજ પઢે હુવે જમાઅત તરાવીહમેં શરીક હો ગયા આયા ઉંસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ--ઇસકી તરાવીહ દુરસત નહીં કયું કે નમાઝ તરાવીહ

તામે નમાઝ ઇશાકે હય પેહેલે ઉસકો ઇશાકી નમાઝ અદા કરની ચાહીયેથી. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—ઇશાકે ફરઝ જમાઅતસે ન હુવે હોં તો તરાવીહકી જમાઅતબી હો સકતી હય યા નહીં ?

જવાબ—નહી હો સકતી ઇસ લીયે કે તરાવીહકી જમાઅત ફરઝકી જમાઅતકે તામે હય. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—એક શખ્સ ફરઝકી જમાઅતમે શરીક ન હો સકો ઓર ઊસને ફરઝ તનહા પઢે અબ યે શખ્સ તરાવીહકી જમાઅતમે શરીક હો સકતા હય યા નહીં ?

જવાબ—હાં હો સકતા હય (ફુરે મુખતાર).

સવાલ—એક શખ્સને ફરઝ ઇશાકે જમાઅતસે અદા કીયે ઓર તરાવીહ જમાઅતસે નહી પઢી આયા યે શખ્સ વીતરબી જમાઅતસે પઢ લે યા નહીં ?

જવાબ—હાં પઢ લે [ફુરે મુખતાર].

સવાલ—એક શખ્સને ફરઝ તનહા પઢે યે શખ્સબી વીતર જમાઅતસે પઢે યા નહીં ?

જવાબ—યે શખ્સ વીતર જમાઅતસે ન પઢે [શામી].

સવાલ—એક ગીરોહને ફરઝ ઇશાકે તો જમાઅતસે અદા કીયે મગર તરાવીહ જમાઅતસે અદા નહી કી આયા યે ગીરોહ જમાઅત વીતરકીબી પઢ સકતા હય યા નહીં ?

જવાબ—ઇસ સુરતમે જમાઅત વીતરબી નહી પઢ સકતા. ઇસ લીયે કે વીતર કી જમાઅત તરાવીહકે જમાઅતકે તામે હય. (શામી)

સવાલ—એક ગીરોહને ફરજ પડાકે તો જમાઅતસે અદા કરીયે મગર તરાવીહ જમાઅતસે અદા નહી કરી આયા યે ગીરોહ જમાઅત વીતરકીબી પઠ સકતી હય યા નહી ?

જવાબ—ઇસ સુરતમેં જમાઅત વીતરબી નહી પઠ સકતી. ઇસ લીયે કે વીતરકી જમાઅત તરાવીહ જમાઅતકે તામે હય. (શામી)

સવાલ—તરાવીહ કે સીવા ઓર નિફલુંમે જમાઅત કરના કેસા હય. મીસલ લયલતુલ રમાઈબ ઓર સલાતુલ ખરાત ઓર સલાતુલ કદરકે ?

જવાબ—બજુઝ તરાવીહકે ઇન સઅમેં જમાઅત મકરૂહ હય. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—આપને તો પેદલે બાબુલ ઇમામનમે દો તીન આદમીયુસે બશરતે કે બે જુલાએ હુવે જમા હોં નિફલોંકી જમાઅત જાએઝ બતલાઇ હય અગર ઇન નિફલુંમેબી દો તીન આદમીસે જમાઅત હો જાએ તો કેસા ?

જવાબ—અગરએ દો તીન આદમીયુંકી ઇકતીદા બે જુલાએ નિફલ નમાઝ મે દુરસત હય મગર જમાઅતકા સવાબ નહી મીલતા હય, ઓર જબકે જમાઅતકા સવાબહી નહી મીલા તો શીર દો તીન આદમીયુંકે સાથમી નિફલુંકા પઢના બેસુદ હય.

સવાબ—અકસર નમાઝે તરાવીહમેં સુન્તીકી વજેહસે ઇમામકા ઇનતીઝાર રૂકુમેં જાનેકા કરીયા કરતે હંય ઓર તા જાને રૂકુકે ઇતની દેર બેઠે રહતે હંય યા ઉંઘા કરતે હંય યે ફેલ કેસા હય.

જવાબ—મકરૂહ હય. (ફુરે મુખતાર આલમગીરી)

સવાલ—તરાવીહકા બેઠકર પઢના બિલા ઉઝર કયસા હય ?

જવાબ—મકરહ હંય (ફૂરે મુખતાર)

સવાલ—તરાવીહકી રકાતે કિતની હંય ?

જવાબ—જીસ રકાતે હોતી હય. પાંચ તસબીહોં કે સાથ, હર તસબીહમેં ચાર રકાતે દો સવામુંસે હોતી હંય (આલમગીરી ફૂરે મુખતાર.)

સવાલ—ઇન તરાવીહુંકે અંદર બેઠના કેસા હય ?

જવાબ—મુસતહજ હય. (માયગુલ અવતાર)

સવાલ—તરાવીહમેં બેઠકર કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—ઇસમેં આદમી મુખતાર હય ખ્વાહ તસબીહ પઢે (અગર તસબીહ પઢે તો યે પઢે. સુખડાના ઝીલ મુલકે વલ મલકુતે સુખડાના ઝીલ ઇઝઝતે વલ અઝમતે વલ કુદરતે વલ કીબરીયાએ વલ જખરતે સુખડાનીલ મસેકીલ હયથીલ લઝી લાયનામો વલા યમુતો સુખ્ખુફુન કુદ્દુમુન રખના વ રખખુલ મલાએકતે વર રહે, લાઇલાહા ઇલલલાહો વ નસ અલોકલ જન્નતા વ નજીએ બેકા મિનન નાર (માયગુલ અવતાર) ખ્વાહ કુરાન પઢે ખ્વાહ નિફલેં પઢે ખ્વાહ ખામોશ રહે. [આલમગીરી]

સવાલ—તરાવીહમેં કુરાન પઢના કેસા હય ?

જવાબ—એક બારકા પઢના તો ફુરસત હય ઓર દો મરતબા કા પઢના ફઝીલત રખતા હય ઓર તીન ફઝેકા પઢના અફઝલ હય. (ફૂરે મુખતાર.)

સવાલ—અગર કામ એક કુરાનકે સુનનેસે સુસતી કરે તો કુરાન ખતમ કરના ચાહીયે ના નહી ?

જવાબ—કોમકી સુસતી કી વજેહસે એક કુરાનકા ખતમ ન છોડા જાવે. ઇસ લીયે કે કુરાન મજ્હમેં કુછ ઉપર છે હઝાર આયતેં હંય ઓર શુમાર તરાવીહકી રકાવું કે છેસો હંય અગર મહીના તીસ દીનકા હુવા તો ઇસ હીસાગસે હર રકાતમેં દસ આયતેં હુઇ દસ આયતુકા હર રકાતમેં પઢના ઓર સુનના કુછ એસા દુશવાર નહી હય.

સવાલ—હમારે ઝમાનેમેં જો હુદ્દાઝ ખ એવઝ કુરાન સુનાને કે ઉજરત ઠેરાતે હંય ચે કેસા ?

જવાબ—કુરાન શરીફ કે સુનાને કે એવઝમે ઉજરત લેના નામએઝ હય. કુરાન કો તો સવાબકે વાસ્તે સુનાએં અગર અપને આને ઓર જાનેકે ઇવઝમેં યા બદીએ વકત કે બદલમેં ઠેરા લેં તો મુઝાએઝા નહીં. ટુકડાએ મુતઆબેરીનને જવાઝન ઉજરતકે લીયે ચેહી લીખા હય. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—એક મસજ્હમેં અગર તરાવીહકી જમાઅત દો મરતબા પઢી જાએ તો કયસા હય ?

જવાબ—મકરૂહ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—એક ઇમામ દો જગા પુરી પુરી તરાવીહ પઢાએ તો કયસા ?

જવાબ—ના દુરસત હય. (આલમગીરી)

સવાલ—તરાવીહકો અગર દો ઇમામ પઢાવેં તો કયસા ?

જવાલ—અદ્દઝ તો ચેહી હય કે એક ઇમામ સગ તરાવીહ પઢાવે અગર દો ઇમામ પઢાવેં તો મુસતદમ ચે હય કે હર એક ઇમામ પુરી તરાવીહ પઢકર જુદા હોવે. [આલમગીરી]

સવાલ—ફરજ ઓર વીતરતો એક ઇમામ પઢાવે ઓર તરાવીહ ફુસરા. આયા યે બી જાએઝ હય યા નહી ?

જવાબ—જાએઝ હય. હઝરત ઉમર રદી૦ ફરજ ઓર વીતર કી ઇમામત ખુદ કીયા કરતેથે ઓર તરાવીહ અલી ખીન કાબ (રા. અ.) પઢાયા કરતેથે. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર તરાવીહકી દો રકાતે કીરાતકી ગલતીયોકે સખખસે ફાસીદ હો જાએં તો ઉસમેં જો કુરાન પઢ લીયા ગયા હય કયા ઉસકોબી શીરસે પઢે ?

જવાબ—હાં ઉસ કીરાતકો ફીરસે પઢેં તાકે ખતમ કુરાન સહી નમાઝમેં અદાહો. (આલમગીરી)

સવાલ—જહાં કહીં ખતમે કુરાન નહી હોતા હય વહાં તરાવીહકા પઢના બેહેતર કોનસી સુગતોંસે હય ?

જવાબ—અલમતરા કેફસે પઢના બેહેતર હય કે ઇસમેં બુલ્લ રકાવુંકી બી નહી હો ઓર યાદ કરનેમેં દીલબી નહી બટકતા. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર ઇમામ ખીલા ઊઝર બેઠ કર તરાવીહ પઢાવે ઓર મુકતદી ખડે હુવે ઇકતીદા કરેં તો યે ઇકતીદા સહી હય યા નહી?

જવાબ—સહી હય. (આલમગીરી)

સવાલ—ઇમામને ફુસરી રકાત તરાવીહકે અંદર કાએદા સહવન નહી કીયા તીસરી રકાતકે લીયે ખડા હો ગયા તો અખ ઉસકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—તીસરી રકાતકે સજ્દે તક અગર યાદ આજાએ તો લોટ જાએ ઓર કાએદા ફુસરી રકાતકા કર કર સલામ કરે ઓર

અગર ત્રીસરી રકાતકા સજ્જા કર લેનેકે બાદ યાદ આયા તો અબ્બ એક રકાત ઓર મીલાલે ઇસ સુરતમેં કીયાસ ચાહતાથા કે નમાઝ ફાસિદ હોગએ. મગર ઇસતેહસાનન ફસાદ નમાઝકા હુકમ નહી કીયા ગયા ઓર ચે ચાર રકાતેં કાયમ મુકામ હો રકાતુંકે હોંગી ઇસ મસલેકો બાદ રખના ચાહીયે કે કસીરલ વકુ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—ચે જવાબ તો ઊસ સવાલકા હય જબકે ઇમામને કાએદા ન કીયા હો ઓર અગર કાએદા બકદર તશ્હુદ દુસરી રકાતકા કર કર ત્રીસરી રકાતકે લીયે ખડા હુવા તો ઊસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—અગર ઇમામ દુસરી રકાતકા કાએદા કર કર ત્રીસરી રકાતકે લીયે ખડા હો ગયા ઓર શીર ઊસને ચાર રકાત તરાવીદકી અદા કરલી તો અબ્બ ચેહ ચારેં રકાત શુમારમેં આએંગી. (આલમગીરી)

સવાલ—દસવાં મહીના સાલકા શવવાલ હય ઇસકે બી ફઝાએલ મએ નિફલુંકે ઓર ઊસકે સવાબ કે ખમાન કીજએ ?

જવાબ—હદીસ શરીફમે વારીદ હુવા હય કે પેહેલી રાત શવવાલમેં જીસકી સુમેહકો ઇદ હોતી હય ચંદ હઝાર શીરશતે નાઝીલ હોતે હંચ ઓર વો નીદા કરતે હંચ કે અય અક્લાહ કે બંદો ખુશ બખરી હો. તુમકો ઇસ ખાતકી કે બખશ દીયા તુમકો અક્લાહ તઆલાને ઇસ વાસતે કે રખે તુમને રોઝે રમઝાનકે ઓર અગર રખે તુમ રોઝે હે શવાલમેં બી તો દેગા તુમકો અક્લાહ તઆલા બડા મકાન જન્નતમેં કે ન દેગા એસા મકાન કીસીકો મગર ઊસી અખસકો જીસને તુમારે મુવાશીક અમલ કીયા હો. દુસરી હદીસમે આયા

હે કે જો કોઈ છે રોજે શવાલ કે રખે. લીખતા હે અક્ષાહ તથાલા
 ઊસકે નામએ આમાલમે સવાળ તમામ ઊમ્મતે મોહમ્મદ સલ્વં કા
 ઓર જગા પાઠ ઊસને જન્નતમેં સાથ અમીરૂલ મોઅમેનીન હઝરત
 સીદીક અકબર રહીં કે. એક હદીસમે આયા હય કે જો બાદ રમ-
 જાનકે છે રોજે શવાલકે રખે ઊસને તમામ સાલકે રોજે રખે ઓર
 સવાળ મીલતા હય ચાલીસ શહીદુંકા બદરકે શહીદુંમેસે. યે તો ઇસ-
 માહકે રોઝોંકી ફઝીલત હય, ઓર નમાઝોંકી ફઝીલત સુનના ચાહીયે.
 હદીસ શરીફમે આયા હય કે જો કોઈ અન્વલ રાત શવવાલમેં
 યા દીનમે બાદ નમાઝે છઠકે ચાર રકાત નિફલ અપને ઘરમેં
 પઢે ઓર હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દકે સુરે ઇખલાસ છકીસ
 મરતબા પસ ખોલેગા અક્ષાહ તથાલા વાસતે ઊસકે આહું દરવાઝે
 બેહેશનકે ઓર બંદ ઠર દેગા વાસતે ઊસકે સાતું દરવાઝે
 દોઝખકે ઓર નહી મરેગા વો શખ્સ જખતક અપના મકાન
 જન્નતમે ન દેખ લેગા. દુસરી રિવાયતમેં હય કે પઢે માહે શવવા-
 લમે બાદ રકાત રાતકો યા દીનકો ઓર હર રકાતમેં બાદ અલ
 હમ્દકે સુરે ઇખલાસ પચાસ બાર પઢે. રીર સલામકે બાદ સિતેર
 (૭૦) મરતબા સુબહાનશાહ ઓર સીતેર મરતબા યેહ દુરૂદ શરીફ
 “અક્ષા હુમ્મા સલ્વે અલા મોહમ્મદે નિન નખીલલ ઊમ્મીયે વઅલા
 આલેહી વઅસહાબેહી વખારીક વસલ્લમ” પસ ખોલેગા અક્ષાહ
 તથાલા વાસતે ઊસકે દરવાઝે રેહમતકે ઓર દરવાઝે હીકમતકે ઊસકે
 દીલમે ઓર ખનાવેગા અક્ષાહ તથાલા વાસતે ઊસકે બડા મકાન
 જન્નતમેં કે ન હોગા ઊસસે બડા મકાન કીસીકા ઓર રવા કરેગા
 અક્ષાહ તથાલા ઊસકી સીતેર હાજતે ફુનીયામે. (રીસાલા ફઅ
 એલે શહુર)

સવાળ—સાલકા ઇગીયારવાં મહીના ઝિકાદ હય દસકે અંદર બી ઇખાદત કરનેકા સવાળ બનલાધયે ?

જવાબ—હદીસ શરીફમે વારીદ હય કે જો કોઇ રોઝા રખે એક દીન ઝીકાદકે મહીનેમે લીખતા હય અલ્લાહ તઆલા ઊસકે વારતે ઊપર હરસાઅત કે સવાળ હજકે કબુલ હોનેકા ઐર હરદમકે સાથ આઝાદ કરને શુલામકા. દુસરી હદીસમે આયા હય કે બુઝુર્ગ બનો ઝીકાદકે મહીનેકા કે યે અવ્વલ મહીના હય મહીનું હરામસે. એક હદીસમે આયા હય કે ઇસ મહીનેકે અંદર એક સાઅતકી ઇખાદત બેહેતર હય હઝાર બરસકી ઇખાદતસે ઐર ફરમાયા કે ઇસ મહીનેમે દો શુંબા યાને પીરકે દીનકા રોઝા અફઝલ હય હઝાર બરસકી ઇખાદતસે. નિફલ નમાઝોકે બારમે હદીસ શરીફમે વારીદ હય કે જો કોઇ અવ્વલ રાત ઝીકાદમે ચાર રકાત પઢે ઐર હર રકાતમે બાદ અલહમ્દકે તેવીસ બાર સુરે ઇખલાસ પઢે તો ઊસકે લીયે અલ્લાહ તઆલા જબતમે ચાર હઝાર મકાન યાકુતે સુરખ કે બના દેગા ઐર હર મકાનકે અંદર જવાહીરકે તખ્ત હોંગે ઐર ઊપર હર તખ્ત કે એક હુર બેઠી હોગી કે પેશાની ઊસકી આફતાબસે ઝિયાદ શેશન હોગી. એક રિવાયતમે હય કે હર રાતમે ઝીકાદકી દો રકાત નિફલ પઢે. હર રકાતમે બાદ અલહમ્દકે સુરે ઇખલાસ ત્રીન બાર પઢે તો ઊસને હાસલ કીયા સવાળ હર રાતકો એક શહીદ ઐર એક હજકા ઐર જો કોઇ પઢે હર જુમેમે ઇસ મહીનેકી ચાર રકાત હર રકાતમે બાદ અલહમ્દ કે દકકીસ બાર કુલહો વલ્લાહ. લીખતા હય અલ્લાહ તઆલા ઊસકે વાસતે હજ ઐર ઊમરેકા સવાળ ઐર ફરમાયા કે જો કોઇ પંજશ્બાકે દીન ઇસ મહીનેમે સો રકાત પઢે હર

રકાતમે સુરે ઇખલાસ બાદ અલહમ્દકે પઢે તો ઊસને સવાબ બે
ઈનતીહા પાયા. (રીસાલા ફઝાએલે શકુર)

સવાલ—સાલકા બારવાં મહીના જિલ્લજ હય. ઇસકે ફઝા-
એલ મએ નવાશીલ વગેરાકે બયાન કીજીયે ?

જવાબ—ઇસ માહે મુઆરીકકી બોહોત ફઝીલત હય ખુસુસન
મશરા અવ્વલ કે દસ દીનું ઓર દસ રાતુંકી તો બોહોતહી કુછ
ફઝીલત આઇ હય. હદીસ શરીફમે વારીદ હય કે દુનીયાકે દીનુંમે
ખુસુસે ખુજુરમ દીન દસ દીન જિલ્લજકે હં. દુસરી હદીસમે આયા
હય કે મહીનોકા સરદાર રમઝાન હય ઓર સખસે જિપાદા અઝરએ
રમઝતકે જિલ્લજ. ઇસ મહીનેમે હઝરત ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લા અલ્લા
ખીયેના વ અલૈહે સસલાતો વસ સલામને ખાલીસ દોસત્રી પાઇ
ઠોર અપના માત્ર મેહેમાનોકે લીયે ઓર અપની જાન આગકે લીયે
ઠોર અપના બેટા કુરઆનીકે લીયે ઓર અપના દીવ રહેમાનકે લીયે
મરય કીયા. ઓર ઇની દીનુંમે હઝરત ઇબ્રાહીમ ઓર હઝરત ઇસ-
ાખલ અલૈહીસ સલામને બસતુલ્લાહ શરીફકી ખુનીયાદ ડાલી. ફર-
ાયા રસુલુલ્લાહ સલ૦ ને કે એક રોઝા ઇસ મહીનેકા બરાબર હજ
મેક સાલકે રોઝોં કે ઓર ખડા હોના વાસતે ઇબ્રાહીમકી દસ રાતુંમે
બરાબર હય સવાબમે શમેકદરકે પસ બોહોત કરે. ઇસ મહીનેકે દસ
તુંમે તમજુદ ઓર તસબીહ ઓર તેહલીલ ઓર તકબીર યે મહીના
જુબ અદાએ હજકા હય. ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ૦ ને જો અવ્વલ
ન માહે જિલ્લજકે રોઝે રખે ગોયા ઊસને જુહાદ કીયા. અલ્લાહકી
હમેં દો હઝાર બરસ તક, ઇસ તરેહકે આરામ કીયા. ઊસને એક
અવત. ઓર દુસરી તારીખ કે રોઝે રખનેકા યે સવાબ હય ગોયા

ઉસને ઇબ્રાહીમની અલ્લાહ પાકડી દો હજાર બરસ ઓર ત્રીસરે દીન
 જિલહજકે ને દોઢ રોજાં રખે તો ગોયા ઉસને ત્રીન હજાર ગુલામ
 ઇસમાઇલ અલયહીસ સલામકી અવલાદકે આઝાદ કીયે ઓર અબર
 એથે દીન રોજા રખે તો ઉસકો સવાખ ચારસો બરસકી ઇબ્રાહીમકી
 મીલતા હય ઓર પાંચવે દીનકે રોઝેકા સવાખ પાંચ હજાર નંગોઠો
 કપડા પેહનાનેકા હંચ ઓર છઠે દીન રોજા રખનેકા સવાખ છ હજાર
 શહીદુકે બરાબર હય ઓર સાતવે દીન રોજા રખને વાલે કે ઉપર
 સાવું દરવાઝે દોઝખકે હરામ હોગતે હંચ ઓર આઠવે દીન રોજા
 રખનેવાલે પર આઠ દરવાઝે બેહેશત કે ખુલ જાએંગે. એક રિવાયતમે
 આયા હય કે જો દોઢ અબ્દલ દીન જિલહજકે રોજા રખે તો ગોયા
 ઉસને છત્રીસ હજાર કુરાન ખતમ કીયે, ઉમ્મુલ મોમીનીન હઝરત
 આઇશા સીદીકા રહીં સે રિવાયત હય કે ઝમાનએ રસુલલ્લાહ
 સલ્લં મે એક મોગન્ની યાને ગવઇયાથા કે દોસ્ત રખતાયા રામકો
 વો શખ્સ જખ જિલહજ કા આંદ દેખતા તો રોજા રખતા યે ખબર
 રસુલલ્લાહ સલ્લં કો પોહોંચી તો આપને ફરમાયા કે ઇસ મરદકો
 હાઝર કરો. પસ આપને ઉસસે ફરમાયા કે ઇનદીનુ કે રોઝે રખનેપર
 કીસં ચીઝને પુજકો આમદાકીયા. ઉસને અરઝકીયા યા રસુલલ્લાહ
 સલ્લં ! યે દીન ઇબ્રાહીમ ઓર હજકે હંચ દોસ્ત રખનાહું કે અલ્લાહ
 તઆલા ઉન લોગુંકી દુઆમેં મુજકોબી શરીફ કરવે. આં હઝરત સલ્લં
 ને ફરમાયા તેરે લીયે હરદીનકી ગીનતીકે બરાબર જસકા પુરો રોજા
 રખતા હય એકસો ગુલામ આઝાદ કરને ઓર સો ઉંટ હડીયા બેજને
 ઓર સો ઘોડે જીતપર અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં સવાર કીયા જાએ
 સવાખ હય, શીર જખ ચવમુલ તરાવીહ હોગા તેરે લીયે હજાર ગુલામ
 આઝાદ કરને ઓર હજાર ઉંટ કુરબાન કુરબાનીકે ઓર હજાર ઘોડે

કે જીનપર અલ્લાહકી રાહમેં સવાર કીયે જાએં સવાળ હય, પસ જળ્ય અરફેકા દીન હોગા તેરેલીયે દો હજાર ગુલામ આઝાદ કરને ઓર ઇસીકદર ઉંટ ઓર ઇસીકદર ધોડે અલ્લાહકી રાહમેં દેનેકા સવાળ હય. ઓર એક સાલ પેહલે ઓર એક સાલ પીછલે રોઝાંકા સવાળ હય. ઇસી તરેહ ઇનદીનું નમાઝે નવાફીલકા બી સવાળ ખે શુમાર હય. હઠીસ શરીફ મે વારીદ હય કે જો કોઈ અવલ રાત જિલહજમેં ચાર રકાત નફલ પઢે ઓર હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફે સુરે ઇખલાસ પચીસ મરતખે પઢે તો લીખતા હય અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લીયે સવાળ ખે શુમાર ઓર ફરમાયા રસુલલ્લાહ સલ૦ કે જો કોઈ પઢે હર રાતમેં દસવીં જિલહજતક બાદ વીતરુંકે દો રકાત હર રકાત મેં બાદ અલહમ્દ કે સુરએ કૌસર ઓર સુરે ઇખલાસ ત્રીન ત્રીન બાર તો દાખલ કરેગા ઉસકો અલ્લાહ તઆલા દીન કયામતકે મુકામ આલા ઇલલીઇન મે ઓર લીખેગા અલ્લાહતઆલા ઉસકે હર બાલકે બદલે મે હજાર નેકીયાં ઓર સવાળ પાયા ઉસને હજાર દીનાર સદકા. ઓર અગર કોઈ ઇસ મહીનેકી કીસી રાતકી પીછલી તીલાઇમે ચાર રકાત બાદ અલહમ્દ કે હર રકાતમેં આયતુલ કુરસી ત્રીનબાર ઓર ઇખલાસ ત્રીનબાર ઓર મદિજતૈન એક એક બાર પઢે બાદ ફારમ હોને નમાઝકે અપનેદોનું હાથ ઉઠાકર યે દુઆ પઢે. “સુબહાના જિલ ઇજતે વલ જખરતે સુબહાના જિલ કુદરતે વલ મન્નકુતે સુબહાના જિલ હમ્દયલ લગ્ગી લા યમુતો લાએલાહા ઇલ્લા હોવા યોદ્દ વ યોમીતો વહોવા હમ્દયલ લા યમુતો સુબહાનલ્લાહે રજબીલ ઇબાદે વલ ખીલાદે વલહમ્દો લીલલાહે કસીરન તૈયેબન મોબા રકન અલા કુલ્લે હાલીલ્લાહો અકબરો કબીરન રખખના જલલજલાલહુ વ કુદરતોહુ ખે કુલ્લે મકાનીન.” ફીર જો ચાહે દુઆ કરે ઉસકે લીયે

અજર હય. જેસે કીસીને હજકીયા ગૈતુલાહ હુરમત વાલેકા ઓર નખી કરીમ સલઁકી કબરકી જિયારતકી ઓર અક્ષાહતઆલાકી રાહમેં જુહાદ કીયા ઓર જો દુઆ માંગેગા ઉસકે અતા કી જાએગી ઓર અગર દસ રાતોંમે ઇસી નમાઝકે ઇસી તરકીબકે સાથ પડેગા તો અક્ષાહતઆલા ઉસકે શીરદોસે આલામેં દાખીલ કરેગા ઓર ઉસસે હર યુરાધ મીટા દેગા ઓર કહા જાએગા કે નએ સરસે અમલ કીયેજા ઓર જો કોઇ જુમેકે દીન જિવદજકે મહીનેમે છે રકાત પડે ઓર હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફકે સુરએ ઇખલાસ પનદરા બાર ઓર બાદ તમામ રકાતુંકે સલામ ફેરકર દસબાર પડે લાએલાહા ઇલ લલલાહુલ મલેકુલ હકકુલ મુખીન ઓર શીર દસબાર દરદ શરીફ તો અક્ષાહ ઇસસે પેહેલે કીસીકે જન્નતમેં દાખલ નહી કરેગા. ફરમાયા રસુલક્ષાહ સલ૦ ને જો કોઇ અરફેકી રાતમેં યાને નવવીં રાતકે સો રકાત નિફલ અદા કરે હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફકે કુલ્લહો વલલાહ એક એક બાર યા તીન તીન બાર પડે બખશેગા અક્ષાહ તઆલા ઉસકે તમામ ગુનાહોંકે ઓર ઉસકે લિયે જન્નતમેં યાકુતે સુરખકા મકાન બનાયા જાએગા. દુસરી રિવાયતમેં યું હય કે શબે અરફમેં દો રકાત નિફલ પડે. અવ્વલ રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફકે સો મરતબા સુરે ઇખલાસ પડે બખશેગા અક્ષાહ તઆલા ક્યામત કે દીન ઇસી નમાઝકી બરકતસે સીતેર આદમી ઉસકે સાથ ઓર જો કોઈ શબે નહર યાને દસવીં રાતકે જુસકી સુખોહકો ઇદ હોતી હય બારા રકાત નિફલ પડે ઓર હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફકે કુલ હોવક્ષાહ પંદરા મરતબે તો તમામ ગુનાહુસે પાક હુવા ઓર સવાબ હાસલ કીયા ઉસને સીતેર બરસકી ઇખાદતકા. એક નમાઝ ઇસી રાતકી યેબી હય કે ચાર રકાત નિફલ હર રકાતમેં

૨૫૨

બાદ અલહમ્દ કે એક બાર ઇબ્દાસ એક બાર ફલક એક બાર
 નાસ બાદ સલામ કે સીતેર બાર સુબહાનક્લાહ એર સીતેર બાર
 દુરૂદ શરીફ પઢે બખ્શે જાએંગે તમામ ગુનાહ ઉસકે એર દસવીં
 તારીખકો બાદ નમાઝ ઇદુદ્દુહા કે ધરપર આકર ચાર રકાત નિશીલ
 જો કોઇ અદા કરે એર ઉસમેં અવલ રકાત કે અંદર બાદ અલહમ્દ
 શરીફકે સખ્મેહ ઇસમેં એક બાર એર દુસરીમેં બાદ અલહમ્દ શરીફ
 કે વશ શમ્સ એક બાર એર તીસરી મે બાદ અલહમ્દ કે વલ લેલ
 એક બાર એર ચોથી રકાતમે બાદ અલહમ્દ વદ દોહા એક બાર
 પઢે પસ પાયા ઉસને સવાબ તમામ કીતાબોં આસમાનીકે પઢનેકા
 એર જો કોઇ કુરઆની કે બાદ દો રકાત નિશીલ પઢે એર હર
 રકાતમે બાદ અલહમ્દ શરીફ કે વશ શમ્સ પાંચ મરતબા પઢે તો
 એ શખ્સ શામીલ હુના હાજુરું કે સવાબમેં એર કબુલ હુધ કુર-
 આની ઉસકી અક્લાહ પાકકે નઝદીક એર પાયા સવાબ ઉસકે બ-
 :લેમેં હરઆલ કુરઆની કે, સહાબાને અરઝ કીયા કે યા રસુલુલ્લાહ
 અગર કોઇ ફકીર હોવે એર તોશીક કુરઆનીકી ઉસકો નહી હય તો
 કયા કરે ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ્વને કે બાદ નમાઝ ઇદકે અપને
 ટ્રમેં આકર દો રકાત નિફલ પઢે એર હર રકાતમેં બાદ અલહ-
 મ્દકે સુરએ કોસર ત્રીન બાર પઢે. પસ અક્લાહતઆલા ઉસકો ઝિંદુ-
 ળી કુરઆની કા સવાબ અતા કરેગા. એર દસવીં તારીખ ઇદકી ન-
 માઝકે પેહેલે જો કોઇ ખાને એર પીને એર જમાસે અપનેકો શા-
 ઇમા તો ઉસકે નામએ આમાલમે સાઠ હઝાર ખરસકી ઇબ્દાતકા
 સવાબ લીખા જતા હય એર ઇદુદ્દોહા કે દીન ગુસલ કરનેકા
 સવાબ એસા હય ગોયા ઉસને દરીયા એ રૈહમત મે ગોતા મારા
 બોર મુઆફ હો ગએ તમામ ગુનાહ ઉસકે. એર ફરમાયા હઝરત

સલ૦ ને કે જો કોઈ ઇદુદોહાકો નએ કપડે બદલે ઓર પુરાને કીસ્કી ફકીરકો સદકા દે દેતો અદ્વાહતઆલા કયામત કે દીન સીતેર હુલ્લે નુરી બહેશતકે ગિસકો પેહેનાએગા ઓર વો લીવાએ હમ્દકે નએ ખડા હોગા ઓર અતર મલનેકા સવાબ બનીયતે તાઝીમ મલાએકા કે જો મોમીન સે મુસાફર કરતે હંચ ચે હંચ કે અદ્વાહતઆલા ઉસકે નામ એ આમાલમે સવાબ ગુલામ આઝાદ કરનેકા લીખતા હય. મુખતસર કીયા હમને બસબસ તવાક્કત રીસાલેકે ફજાએલ ઇસ મહીને મુખારકકો હરીસે તાઆતકો ઇસ કદરબી બોહોત હય.

સવાલ--હફતેકી નમાઝમે સખસે પેહેલે શમ્બેહકી રાતકે નશીલ બયાન કીજીયે?

જવાબ--જો કોઈ હફતેકી રાતકો ફરમીયાન મમરીબ ઓર ઇશ્કાકે બારા રકાતે ઓર પહે ગિનમે જો ચાહે તો અદ્વાહ તઆલા ઉસકે લીએ બેહેશતમે એક મેહેલ બનાતા હય ઓર ગિસને જોયા હર મુસલમાન મરદ ઓર હર મુસલમાન ઓરતપર સદકા કીયા ઓર મહુદકે દીનસે બેઝાર હુવા. ઓર અદ્વાહતઆલા પર હક હય કે ગિસકો બખશ્દે. (ગુનીયવુત તાલેખીન)

સવાલ--શમ્બેકે દીનકે નશીલબી અલાવા સુનન મોઅકકીદા ઓર ગેર મોઅકકીદા બયાન ફરમાઇયે?

જવાબ--શંબાકે દીનકી ચાર રકાત નશીલ હંચ. ઇસ દીનમે ઇન ચાર રકાતુકો અલાવા ઓકાત મકરહાકે જખ ચાહે પહે હર રકાતમે કાશીરન તીન બાર પહે બાદ ફારીમ હોનેકે આયવુલ કુરસી એક બાર પહે. હદીસ શરીફમે આયા હય કે જો કોઈ ઇસ નમાઝ નશીલકો શંબેકે દીન અદા કરે ગિસકે લીએ હર હરફકે બદલે હજ ઓર ગિમરાકા સવાબ હય ઓર હર હરફકે હવઝમે એક સાલકે શાઝોંકા ઓર એક સાલકી રાતુકે કયામકા સવાબ હય ઓર અતા

કરેગા અશ્વાહતઆલા ઊતરેા બદલે હર હરફે સવાળ શહીદકા ઓર હોગા યે શખસ અરશ કે સાથે કે નીચે સાથ નખીયું ઓર શહીદુ'કે. (ફઝાએલે શહુર.)

સવાલ—યકશંખા યાને ઇતવારકી રાતકે નિફલબી મએ ફઝાએલ કે બયાન કીજીયે ?

જવાબ—ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ્વં ને જો કોઇ પટે યક શંખા યાને ઇતવારકી રાતકો ખીસ રકાત નમાઝ હર રકાતમે' બાદ અલ્લહમ્દ શરીફ કે ઇખલાસ પચાસ બાર ઓર મઝીઝતયન એક બાર શીર સલામ ફેરકર ઇસતગ્દાર સો મરતબા અપને ઓર અપને વાલે-હયનકે વાસતે પટે ઓર દરદ શરીફ સો મરતબા પઢકર “લા હોત્રં વલા કુવ્વતા ઇલાહિલાહીઝ અલીયુઝ અઝીમ” પટે ઓર શીર કહે “અશહદુ અલ્લા એલાહા ઇલ્લહા હો વ અશ હદુ અનના આદમા સિફવુલ્લાહે વ શીનરુલ્લુ વ હમરાહીમા ખીતીલ્લહાહે અઝઝા વ જલ્લ વ મુસા કલીમુલ્લાહે તઆલા વ હસા રદ્દલ્લાહે સુબ્હાનલ્લુ વ મુહમ્મદુન હખીલ્લહાહે અઝઝા વ જલ્લા ” તો ઉસ કે લીયે કારીરોં ઓર મુસલમાનુંકી ગીનતીકે મુવાશીક સવાળ મીઝતા હય ઓર ઉતરેા કયામત કે દીન અશ્વાહતઆલા અમન વાલુમે' ઉકાએમા ઓર અશ્વાહતઆલાપર હક હય કે ઉતરેા બેહેશતમે' પેગમબરકે સાથ દાખલ કરે. (યુનીયતુત તાલેખીન)

સવાલ—યકશંખા યાને ઇતવારકે દીનકે નિફલ મએ ફઝા ઇલકે બયાન કીજીયે ?

જવાબ—ઇતવાર કે દીન ચાર રકાત નિફલ પટે. હર રકાતમે' બાદ અલ્લહમ્દ શરીફ કે આમનરરસુલો તમામ રકુ એકબાર પટે. હદીસ શરીફમે' વારીદ હય કે જો કોઇ ઇતવારકે દીન ઇત ચાર રકા-

તુકો ધસ તરફીયસે અદા કરે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લીયે નેકીયાં
બ અહ નસરાની ઓર નસરાનીયા કે લીખતા હય ઓર ઉસકો
સવાબ નખીકા અતા કરેગા હજ ઓર ઉમરેકા સવાબ મીલેગા
ઓર હર રકાતકે ઈવઝ ઉસ નમાઝીકો હઝાર નમાઝકા સવાબબી
મીલતા હય ઓર અલ્લાહ તઆલા ઉસ નમાઝકો દીન કયામતકે
જન્નતમેં હર હરફ કે અદલે એક શેહેર જે મુશકસે ખનાહોગા દેમા.
દુસરી રિવાયતમેં યું આયા હય કે જે કોઈ ઇતવારકે દીન બાદ
નમાઝે ઓહોરકે ચાર રકાત નિફલ ધસ તરફ પઢે કે અન્વલ રકાતમેં
બાદ અલહમ્દકે સુરે અલેફલામ મીમ સજદા ઓર દુસરી રકાતમેં બાદ
અલહમ્દકે તબારકલ્લી પઢકર તશહહુદ કરે ઓર સલામ ફેરદે શીર
ખડા હોવે ઓર બાદ અલહમ્દ કે દોતું રકાતમેં સુરે જુમા પઢે ઓર
બાદ સલામકે હાજત અપની તલબ કરે અલ્લાહ તઆલા ઉસ હાજતકો
કબુલ ફરમાકર રવા કરેગા ઓર નીચાહ રખેગા અલ્લાહ તઆલા
ઉસકો તમામ આદતોં ઓર દુશમનું ઓર હાસેદુસે (યુની-
યતુત તાલેખીન.)

સવાલ--દોશંબા યાને પીરકી રાતકે બી નશીલકો બધાન
કીજીયે ?

જવાબ--હઝરત અનસ [ર. અ.] સે રીવાયત હય કે ફરમાયા
રસુલલ્લાહ સલ્મ ને કે જે પઢે પીરકી રાતકો ચાર રકાત. પઢે અ
ન્વલ રકાતમેં બાદ અલહમ્દકે કુલ હો વલ્લાહ હસબાર ઓર દુસરીમેં
બીસ બાર ઓર તીસરીમે તીસબાર ઓર ચોથીમે ચાલીસબાર શીર
બાદ સલામકે સુરએ ઇખલાસ ઓર અસતગફાર ઓર ફુરક શરીફ
પછતર પછતર બાર પઢે. શીર અપને રખસે અપની હાજત તલબ

કરે પસ હકતઆલાપર હક હય કે ઉસકી હાજતકો અપને ફઝલસે પુરા કરે ઓર ઇસ નમાઝકા નામ નમાઝ હાજતબી હય ઓર ફુસરી રિવાયત હઝરત અબી અમામા [રદી૦] સે યે હય કે ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ૦ ને કે જો કોઇ પઢે પીરકી રાતકો દો રકાત નફલ હર રકાતમેં આઠ અલહમ્દકે કુલ હોવલ્લાહ પનદરા ખાર ઓર આઠ સલામકે પનદરા મરતખા આયતુલ કુરસી ઓર પનદરા મરતખા અસ તગદાર તો કરેગા ઉસકો અલ્લાહ તઆલા એદલે જનનસે અગરચે હોવે અસહાબે દોઝખમેસે ઓર તમામ ગુનાહ જાહેર કે ઉસકે બખ્ષ દીયે જાતે હેં ઓર હર એક આયાત કુરાનકે અદલે જો નમાઝમેં પઢે ઉસકે લીયે સવાબ હજ ઓર ઉમરેકા મીલતા હય ઓર અગર આઇનદા પીર નક મરજએ તો શહીદ મરતા હય. [ગુનીય વુતતાલેખીન.]

સવાલ—દોશખા યાને પીરકે દીનકે નવાશીલ મએ ફઝાઇલ બયાન કીજીયે ?

જવાબ—જો કોઇ પીરકે દીન કીસી વકત ખારા રકાત નશીલ પઢે ઓર હર રકાતમેં આઠ અલહમ્દ શરીફકે આયતુલ કુરસી એક ખાર ઓર આઠ ફારીગ હોનેકે સુરએ ઇખ્લાસ ખારાખાર ઓર અસ તગદલાહ ખારા મરતખા તો નીદા કરેગા અલ્લાહ તઆલા દીન કયા મનકે ઉસકો કે કહાં હય હમારા બંદા ઓર બેટાં ફઝાંકા કે આએ હમારે પાસ ઓર દેં હમ ઉતકો નીયામતે બેકરાં પસ આએગા વો નઝદીક ખુદાએ તઆલાકે દયગા અલ્લાહ તઆલા ઉસકો હઝાર હુરેં જનનતકી ઓર હઝાર તાજ જનનતીકે કે પહેનેગા વો ઉસકો ઓર હોગે હમારા ઉસકે એક લાખ શીરશને કે લે બએંગે ઉસકો જનન

તમે એ જોઈ જોઈ હોજા ઉસકો. જન્નતમે જોહોત બાઝ મકાન કે ન
જાતા હોજા કીસી દુસરેકો મગર ઉસીકા જીસને દસીકે મુવાશીક
અમલ કીયા હોજા. એક નમાઝ દો રકાતકે સાથ બરવત યુત્તંદ હોને
આફતાબ કે જોર આપ હય ઉસમે બાદ અલહમ્દ કે હર રકાતમે
આયતુલ કુરસી એક બાર જોર કુલ્હો વસ્લાહ એક બાર જોર મઉ-
ઝતેન એક એક બાર પઢતી ફરમાય હય. જોર બાદ સલામકે “અસ-
તમ ફેરહ લાહા રજીબી મીન કુલ્લે અંબીવ વ અપુબો હલેહે” ફસ
મરતબા પઢે. તમામ યુનાહ ઉસકે બખશ દીયે જાતે હં.વ.
(યુનીયત્ત તાલેખીન)

સવાલ—મંગલકી રાતકે નિફલ બી જતલા દીજીયે ?

જવાબ—ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ્વં ને કે જો કોઇ મંગલકી
રાતમે બારા રકાત પઢે હર રકાતમે બાદ અલહમ્દ કે પછા જાયા
નસરુલાહે પાંચ મરતબા પઢે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લીયે જન્ન-
તમે એસા બાઝ મકાન જના ફયયા જીસકી પુસઅત અમીનસે સાત
હીસ્સા ઝિયાદા હોગી. (યુનીયત્ત તાલેખીન)

સવાલ—મંગલકે દીનકે નિફલ બી મએ ફઝાઇલ બયાન
કીજીયે ?

જવાબ—હઝરત અનસ બીન માલિક (રહીં) સે રિવાયત
હય કે ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સલ્વં ને કે જો કોઇ મંગલકે દીન બાદ
ધરતીફા આફતાબ ના બાદ ઝવાલ્લ ફસ રકાત નિફલ પઢે જોર હર
રકાતમે બાદ અલહમ્દ કે આયતુલ કુરસી એક બાર જોર સુરે ઇબ-
લાસ ત્રીન બાર પઢે તો ઉસકે ઉપર સીતેર દીન તક કોઇ યુનાહ
નહી લીખા જાતા હય જોર અગર મરા ઇન સીતેર દીનુકે અંદર તો

શહીદ મરા ઓર સિતેર ખરસકે ગુનાહ ઉસકે બખસ કીયે મએ
(ગુનીયતુત તાલેખીન)

સવાલ—બુધકી રાતકી નમાઝમી બમાન ફરમાયે ?

જવાબ—જે કોઇ બુધકી રાતમેં હો રકાત નિફલ ઇસતરેહ પહે કે અન્વલ રકાતમે બાદ અઝહરકે સુરે ફથક દસ બાર ઓર દુસ-રીમેં સુરે નાસ દસ બાર તો ઉતરતે હંચ આસમાનસે સિતેર હઝાર શીરશતે લીખતે હંચ ઉસકે વાસતે સવાબ કીયામત તક (ગુનીયતુત તાલેખીન)

સવાલ—બુધકે દિનકી નિફલ મએ ફઝાએલ બમાન ફરમાયે?

જવાબ—મઆઝ ખીન જબલ (૨૦ અ૦) સે રિવાયત હય કે ફરમાયા રસુલુલ્લાહ સવ૦ ને કે જે કોઈ બુધકે દિન બારા રકાત વજત બુલુંદ હોને આફતાબ યાને બાદ નમાઝે ઇશરાકકે પહે ઓર દર રકાતમેં બાદ અઝહર શરીફ કે આયતુલ કુરસી એક બાર ઓર સુરે ઇબ્રાહીમ ત્રીન બાર ઓર મઉઝતેન ત્રીન બાર અલ્લા કરે તો નીલા કરતે હંચ ઉસકો શીરશતે નઝદીક અરસકે કે અબ બંદએ ખુદા પકડા તુને ઇસ અમલકો પસ બખસ દીયા તુજકો અલ્લાહ તઆલાને ઓર અલ્લાહ પાક દુર કરતા હય ઉસસે અઝાએ કબરોમેં ઓર ઉસકી તંગી ઓર ઉસકે અંધેરોકો ઓર દુર કરેમા કયામતકે દિન ઉસકી તકલીફોંકો ઓર ઉસ દિન ઉસકા અમલ મીસલ અમલ નખીયું કે ઉદાયા જએગા. (ગુનીયતુત તાલેખીન)

સવાલ—પંજ શુઆકી રાતકે નિફલ મએ ફઝાએલ બમાન ફરમાયે ?

જવાબ—ઇસ રાતમેં જે કોઇ ફરમીયાન મગરીબ ઓર ઇશરાક

हो रकात निद्वय धस तरैह पढे के हर रकातमें जाह अलहम्मे के आय-
तुध कुरसी पांय आर ओर भठितेन पांय पांय आर हीर नमाजसे
हारीग होकर पनहरा आर असतगहार पढे ओर उसका सवाय भा
आपकी अरवाहको जपशदे तो उसने अपने माआपका हक अदा
कीया. अमरये हो माआप उसके नाराज हुनीयामे ओर अता
करता हय अल्हाड तआला उस नमाजीका सवाय सीद्दीका ओर
. शही होका. (सुनीयवुत ताबेबीन)

सवाल—पंजशुंया याने जुमेरातके दीनके निद्वय मअे कआ-
धल ययान कीजये ?

जवाब—इजरत अजहुल्हाड बीन अज्यास रही० से रिवायत
हय के इरमाया रसुलुल्हाड सख० ने के जे कोध जुमेरातके दीन
हरमीयान ओहोर ओर असरके हो रकात धस तरैह पढे के अन्वय
रकातमें जाह अलहम्मे शरीफे आयतुध कुरसी सो भरतया ओर
हुसरी रकातमें जाह अलहम्मे कुत हो वल्हाड सो भरतया ओर
जाह हराग नमाजके हरद शरीफ सो भरतया तो अता करेया अल्हाड
तआला उसको सवाय भीसख रोजे रजनेवाहुं रजय ओर शागान
ओर रमजानके ओर होया वासते उसके सवाय भीसख हाजुं काये
शरीफे ओर बीया जता हय वो नजदीक अल्हाड तआलाके धमा-
नवाला ओर दी जती हय उसको नेकीयां य अहद मोमेनीनके.
[सुनीयवुत ताबेबीन]

सवाल—जुमेकी रातके निद्वय बी मअे कआमेख के ययान
इरमाधये ?

जवाब—इरमाया इजरत सख० ने के जे कोध जुमेकी

રાતમે દરમીયાન મમરીબ ઓર ધસાકે બારા રકાત ધસ તરેહ પઢે કે હર રકાતમેં દસ મરતબા કુલહો વલ્લાહ પઢે તો ગોયા ઉસને બારા ખરસ તક અલ્લાહ પાકકી ઇબ્દતકી જીસકે દીનુંમેં રાઝા રખાઝ ઓર રાતુકો કયામ કીયા. દુસરી રિવાયતમે હઝરત અનસ (રદી૦) સે ચું આયા હય કે ફરમાયા રસુલ સલ૦ ને કે જો કોઈ જુમેકી રાતકો ઇશાકી નમાઝ જમાઅતસે પઢ કર સુનવુંકે દસ રકાત નફલ પઢે ઓર હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દકે કુલહો વલ્લાહ દસ દસ મરતબા ઓર મઝિઝતૈન એક એક બાર ફીર બાદ સલામકે વીતર પઢે ફીર સો રહે ઉપર પેહેલુએ રાસ્ત અપનેકે કીબલેકી તરફ મુંહ કરકે તો ગોયા ઉસને જિંદા કીયા શબે કદરકો ઓર ઇંસ રાતમે ફરદ શરીફકી બી કસરત કરે. (ગુનીયતુત તાલેખીન)

સવાલ—જુમેકે દીનકે નિફલ મએ ફઝાઇલકે બમાન કીજયે ?

જવાબ—જુમેકા દીન તમામ નમાઝકા હય. અવ્વલતો ઇસદીન ઇશરાકકી નમાઝકાહી સવાબ અલાવા ઓર દીનુંકે ઝયાદા હય કે હોસો નેકી ઉસકે નામએ આમાલમેં દરજ હોતી હય ઓર હોસો જુરાઇયાં દુર કી જતી હય ઓર ફરમાયા રસુલ સલ૦ને કે જો કોઈ બાર રકાત નિફલ બાદ ઇશરાકકે પઢે ઉસકો ચારસો દરજજે જનતમે અતા હોતેહેં ઓર આઠ રકાત નિફલ પઢે તો ઉસકો દરજજા આલા બેહેશતમે દીયા જાએગા ઓર તમામ ગુનાહ ઉસકે બખશ દીએ જાએંગે. ઓર અગર બારા રકાત પઢે ઇસ તરેહપર કે હર રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફકે ત્રીનબાર કુલ હોવલ્લાહ તો હો હઝાર નેકી લીખી જાએગી ઓર હો ગુનાહ મીટાયે જાએંગે ઓર એક રીવાયતમેં દરમયાન ઓહોર ઓર અસરકે હો રકાત પઢે અવ્વલ રકાતમેં બાદ અલહમ્દ શરીફકે આયતુલ કુરસી એક બાર ઓર પચાસ

મરતયા સુરએ ફલક ઓર એક મરતયા સુરનાસ દુસરી રકાતમે
 ખાદ અલહમ્દ શરીફે કુલહો વસ્લાહ એક બાર ઓર સુરેફલક ખીસ
 બાર ઓર સુરનાસ એક બાર ઓર ખાદ સલામકે “લાહોલા વલા
 કુવતા હલા ખીલા હીલ અલીયુલ અઝીમ” પચાસ મરતયા તો યે
 શખસ ન મરેમા જમ તક અપને રમકો ખુવાખમે ન દેખેગા ઓર
 અપની જમેકો ખેહશતમે ન દેખ લેમા. રિવાયત હમ કે આયા એક
 ઓરાખી રસુલ સલ૦ કે પાસ ઓર કહા “યા રસુલુલ્લાહ ! મેં દુર
 રહેતા હું મદીનેસે ઓર કાદીર નહી હું ઇસિપરકે પદું મે નમાઝ જુમેકી
 મદીનેમે” યસજમ દુરીકે પસ રાહ દીખલાઓ મુજકો યા રસુલુલ્લાહકે
 સવાખ પાઉંમે માનીંદ નમાઝે જુમેકે” શીર ફરમાયા રસુલ સલ૦ ને
 કે “એ ઓરાખી જસ વકતકે હોવે દીન જુમેકા પસ પઠ તું દો રકાત
 વકત ખુવંદ હોને આફતાખકે ઓર રકાત અવલમે” અલહમ્દકે ખાદ
 સુરે ફલક એક બાર ઓર દુસરીમેં સુરે નાસ એક બાર શીર ખાદ
 સલામકે પઠ સાત બાર આયતુલ કુરસી શીર પઠ તું આઠ રકાત ચાર
 ચાર કી નીયતસે હર રકાતમેં ખાદ અલહમ્દકે સુરે કાફરન એક બાર
 ઓર કુલહોવસ્લાહ પચીસ બાર પસ જસ વકત કે તુ ફરામ પાવે
 અપની નમાઝસે તો કહે “લાહોલા વલા કુવતા હલા ખીલા હીલ
 અલીયુલ અઝીમ” શીર ફરમાયા રસુલ સલ૦ને “એ ઓરાખી કસમ હમ
 મુજકો ઉસકી જસકે કબજેમે મોહમ્મદકી જાન હમ નહી કોઇ ખંદા
 મોખીન ઓર મોઅમ્મીનાસે કે નહી પઠતા રોઝ જુમેકે ઇસ નમાઝકો
 જસ તરફ મેં કહેતાહું મરમેં ઝામિન હું ઉસકે હીયે જન્નતમેં લેખનેકા
 ઓર ખપ્પશ દેતા હમ અફલાહ તઆલા ઉસકે વાલદેનકો ઉસકે ઉઠનેકે
 પહેમે અમર હો વો મુસલમાન ઓર પાક હો શીરકસે. ઓર નીદા કરતે
 હંમ ઉસકો ફીરજતે અરશકે નીચે કે એ બદે ખુદાકે અલખવા

અખશ દીધા તુજકો ખુદાને. (યુનીયતુત તાલેખીન)” મકતુબ હઝરત શૈખ શરફુદીન ચાહયા મુનીરી (ર. અ) મે લીખા હય કે જુમેકે દીન જો કોઇ ચાર રકાત નિફલ એક સલામ સે જીસ વક્ત ચાહે ઇસ તરફ પઢે કે દર રકાતમેં આદ અલહમ્દકે આયતુલ કુરસી એક ખાર ઓર ઇનના આતેના પનદરા ખાર ઓર આદ નમાઝકે દરદ શરીફ સો મરતબા પઢકર ઇસ દુઆકો એક ખાર પઢે. “અલ્લાહુમ્મા યા સામેકલ ફવાતે વ યા સામે હિસ સવતે વ યા યોહર્કલ એઝામે ખાદીલ મોવતે સલ્લેઅલા મોહમમદીં વ અલા આલેહી વજઅલ ખરજવં મખરજમ મીમ્મા અના ફીહે ઇનનકા તાઆલમુ વલા આલમુ વ અનતા તકદેર વલા ઉકદેર અનતા અલ્લામુલ જોયુમે યા રાહીમલ અતા-વ યા ગાફરલ ખતાયા સુખુહુન કુદકુસુન રખના વરખુલ મલા-એકતે વરફ રખમીઝીર વરહમ વતખવજા અમ્મા તઆલમુ ફ ઇનનકા અનલ અલીયુલ આઝમુ યા સાતેરલ એયુમે યા ઝજજલાલે વલ ઇકરામે યા અર હમર રાહેમીના વસલ લલજાહો અલા મોહમમદીં વ વ આલેહી અજમઇન.” તો અલ્લાહ પાક ઉસકી ઉન નમાઝે ફાતેઆકા જીનકે અદદ માલુમ નહીં હંય કફારા કર દેગા.

સવાલ—દીનમેં કયે રકાત તક નિફલ એક સલામસે પઢ સકતા હય ?

જવાબ—ચાર રકાત તક એક સલામસે પઢ સકતા હય અગર ચાર રકાતસે ઝિયાદા એક સલામમે પઢેગા તો નિફલ મકરૂફ હોંગે. (આલમગીરી).

સવાલ—રાતમે કયે રકાત તક નિફલ નમાઝ એક સલામસે પઢ સકતા હય ?

જવાબ—આઠ રકાત તક એક સલામસે પઢ સકતા હય અગર આઠ રકાતસે ઝિયાદા એક સલામસે પઢેગા તો મફરૂહ હોગી. [આલમગીરી].

સવાલ—દીન ઓર રાતમે ચાર રકાત નિફલ દો સલોમોસે પઢના અફઝલ હય ?

જવાબ—એક સલામસે ચાર રકાત નિફલકા પઢના અફઝલ હય થેહી વજેહ હે કે અગર કોઇ એક સલામસે ચાર રકાત પઢનેકી નઝર કરે ઓર બર વકત અદાએગી દોસલામસે પઢે તો નઝર અદા નહોગી ઓર અગર દો સલામસે પઢનેકી નઝર કરે ઓર શીર એક સલામસે ચાર રકાત પઢ લે તો નઝર અદા હોગએગી. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખ્સને નિફલ નમાઝ સહી તોરસે શુરૂકી ઓર શીર ઉસકો તોડ ડાલા આથા ઇસ નિફલકી કઝા ઉસકે ઝિમ્મે ઝરૂરી હય ના નહી ?

જવાબ—બેશક ઝરૂરી હય ઇસ લીયે કે નિફલ શુરૂ કરેનેસે પેહેલે નિફલ હોતી હય બાદ શુરૂકે ઉસકી અદાએગી વાજીબ હો જાતી હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—એક શખ્સને ઇસ ખીયાલસે કે મેં ઝોહોરકી નમાઝ પઢ ચુકા હું ઇમામકા ઇકતીદા બનીયત નિફલ કીયા. શીર બાદ આથા કે ઝોહોર નહી પઢી હય અબ નિફલકો તોડકર ફરઝકી નીયતસે દુબારા ઇકતદા કીયા. આથા બાદ ફરઝ કે ઇસ નિફલકી બી ઇકતદા ઝિમ્મે કઝા હય ના નહી ?

જવાબ—ઇસ નિફલ કે તોડએકી કઝા નહીં ઇસી તરેહ અગર ખૂબીર બાદ આથો ફરઝકે નિફલકો તોડકર દુસરે નિફલકી ઇકતદા

કરે તખ બી કઝા લાઝિમ ન આઝેગી ઇસ હીયે કે ઉસકી નીયત અદાએ નમાઝકી ઇમામકે સાથ હય સો દોનું મુરતમેં હાસીલ હય. (શામી.)

સવાલ—અગર કીસીને બીલા કેદે રકાઅત નિફલકી નીયતકી ચાને દો ચાર રકાતકી તખસીસ નહીંકી તો ઉસપર કિવની રકાત પઢના લાઝિમ હય ?

જવાબ—ઉસ પર સીવાએ દો રકાતકે ઓર જિયાદાકા પઢના લાઝિમ નહીં હોગા. [આલમગીરી]

સવાલ—એક શખસને ચાર રકાત નિફલકી નીયત નહીં કી ઓર દો રકાત પઢકર કાએદેમેંબી નહીં બેઠા ત્રીસરી રકાતકો ખમ્મ હો ગયા શીર ઉસકો યાદ આયા કે કાએદા નહીં કીયા અખ્મ ઇસકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—યે શખસ કાએદેકી તરફ બીલ ઇજમા લોટે અગર યાદ આનેપર કાએદેકી તરફ નહી લોટેગા તો નિફલ નમાઝ હાસિલ હો જાએગી. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસને ચાર રકાતકી નીયતકી ઓર ઉસને અવ્વલ દુગાનાકે દરમીયાન નમાઝ નિફલ તોડ ડાલી તો અખ ઉસકો કએ રકાત કઝા કરની ચાહીયે ?

જવાબ—દો રકાત નિફલ કઝા કરની ચાહીયે; [દુરે મુખતાર]

સવાલ—એક શખસને ચાર રકાત નિફલકી નીયતકી ઓર એક દુગાના પઢકર દુસરે દુગાનેમેં નમાઝ તોડ ડાલી તો અખ ઉસકો કએ રકાત કઝા કરની ચાહીયે ?

જવાબ—ઇસ મુરતમેં અગર કાએદએ ઉલામે બઠકર તસદુક

એઠ લીધા હય તો ચારાં રકાત બીધ ઇતિફાક કઝા કરે ઇસમેં કાએદા કુલીયા યે હય કે હર દુગાના નિફલકા અલાહેદા નમાઝ હય મગર તીન સબખ આરેઝ હોનેસે, હર દુગાના જુદા નહી રહેતા હય બલકે એક હોખતા હય ઓર વો તીન સબખ યે હંમ ઇકતિફા, નઝર, કાએદએ ઉલાકા છુટના કે ઉનકી વજેહસે જ સુરત ફસાદ શીર આરહી રકાત કઝા હોતી હંય. (શામી)

સવાલ—આપકે ખયાનસે યે તો માલુમ હુવા કે નિફલ નમાઝ બેઠકર જાએઝ હય મગર યે નહી માલુમ હુવા કે ખડે હોકર પઢને વાલે ઓર બેઠકર પઢને વાલેકા સવાખ ખરાખર હય યા કુછ ફરક ?

જવાબ—હાં ફરક હય, ખડે હોકર પઢનેવાલેકા પુરા સવાખ હય ઓર બેઠ કર પઢને વાલેકા આધા (ખામતુલ અવતાર)

સવાલ—ઘોડે ઓર ઉંટ ઓર બેહલ્લી (બેલગાડી વગેરા) વગેરાકી સવારીપર નમાઝ પઢના કેસા ?

જવાબ—નિફલ નમાઝ તો ઉઝર ઓર બીધા ઉઝર સખ તરેહ જાએઝ હય મગર ફરઝ ઓર વાજીબ નમાઝ બીધા ઉઝર જાએઝ નહી. (ખામતુલ અવતાર)

સવાલ—વો ઉઝર કયા કયા હેં જીનસે ફરઝ વાજીબ નમાઝે બી ઇન સવારીયુંપર જાએઝ હો જાતી હંય ?

જવાબ—જનકા ખોદ, (ખાહ મુઝી જાનવરોં સે હો યા ફુલમનુંસે) માલકા ખોદ, ઓરતકો મરહે કાસીકકા ખોદ મુસાફરકે કાફલા અલે જાનેકા ખોદ યા સવારી એસી હો કે જીસપર બીફુન ઇમદાદ ગેરે સવાર હો સકે. યા ઝમીનપર ગારા વગેરા હો. (ખામતુલ અવતાર)

સવાલ—એસી સવારીયું પર નમાઝ કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—ઈશારેસે પઢે, ઈસ લીયે કે ઇશારેસેહી પઢના મશરૂઅ હય લેકીન સવારી કે ઠેરાનેપર અગર કુદરત હય તો ઠેરા લે (અગર ગાડી ઠેરા કર નમાઝ ફરજ ઓર વાજબકો અદા કરે તો જુવા બેલુંકે ઉપરસે દુર કરદે તાકે ગાડી તખત કે હુકમ મેં હોગએ ઇસ સુરતમેં નમાઝ ઇશારેસે ન પઢે રૂકુ ઓર સુબુહ બેઠકર અદા કરે ઓર જુવા ગાડીકા બેલુંપરહી રહેગા તો ઇશારેસે નમાઝ અદા કરે કંચુંકે સવારીપર બીલા ઉઝર દુરસત નહી અગર ઉઝર દુરસત હુવા તો દુરસત હો ગઈ વરના નહીં. (ગાયતુલ અવતાર) ઓર અગર ઇસપર કુદરત નહીં હય તો કિબલા રૂખ કરલે ઓર અગર યેબી મુમકીન નહીં હય તો જીસ તરેહ મુમકીન હો બર વકતે ઝુરરત નમાઝ અદા કરે અગર કીસી ઉઝર કે સાથ બી બશરતે ઇમકાને કુદરત નમાઝ અદા કર લેગા તો જાએઝ નહી. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—ઇન સવારીયુંપર જો ફરજ ઓર વાજબ નમાઝ અદા કી હય બાદ કુદરત શીર ઇન નમાઝોં કે ફેરે યા નહી ?

જવાબ—નહી ફેરે. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—સવારી પર નમાઝ પઢના મુસાફરહીકો જાએઝ હય યા મુકીમકો બી ?

જવાબ—દોનુંકો ઝુરરતન જાએઝ હય, મગર મુકીમ શહેરસે બાહર જહાંસે મુકીમપર કસર લાઝિમ આતા હય પઢ સકતા હય શહેર કે અંદર નહી પઢ સકતા. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—રેલમે નમાઝકા કયા હુકમ હય ?

જવાબ—ઠેરી હુધ રેલમેં તો સબ નમાઝોં બીલ ઇતિફાક

જાએઝ હંથ ઇસલીયે કે ઠેરી હુધ રેલકા હુકમ તખત હથ, હાં.
ચલતી હુધ રેલમેં ઉલમાએ ફીકહકા ફરઝ વાજીખમેં ઇખતીલાફ હથ
મમર સહી યેહી હથ કે બ સખખ ઉઝરકે ચલતી રેલમેં બી ફરઝ
વાજીખ નમાઝેં દુરસત હંથ, (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—એક આદમીકો ચલતી રેલમેં વક્ત નમાઝકા હો
ગયા ઓર ઉસકો ઉમીદ હથ કે ઇસટેશન પર પોહોચને તક વક્ત
આખીર નમાઝકા રહેગા અબ ઇસકો અવ્વલ વક્ત ચલતી રેલમેં
નમાઝ પઢના ચાહીયે યા આખીર વક્તમેં જમ કે રેલ ઇસટેશનમેં
પોહોચે ?

જવાબ—એહેતીયાતકી રૂસે ઉલાતો યેહી હથ કે વક્ત કે
રહેને તક તવકકુફ કરે ઓર જમ ઠેરે નમાઝ પડે ઓર અમર
અવ્વલ વક્ત ચલતી રેલમેં ઇસટેશન પર પોહોચનેસે પહેલે બી પઢ
લેગા તોબી જયઝ હથ જેસે કે કાફલએ હુજમજમેં બ વજેહ ઉઝર
ન ઉતર સકનેકે સવારી પરસે. સાહેબે શામીને અવલ વક્ત નમાઝ
પઢલેને કો જાએઝ ફરમાયા હથ, (શામી)

સવાલ—ચલતી કીશતીમેં નમાઝકા કયા હુકમ હથ ?

જવાબ—દુરસત હથ, (આલમગીરી)

સવાલ—અમર કોઇ એક નીફલમેં કઈ નીફલું કી નીયત
કર લે મસલન દુયાના તહઇયતુલ વુજુમેં તહઇયતુલ મસજીદ ઓર
ઇશરાક યા ઓર કીસી નિફલકી બી નીયત કરલે તો કયા ઇસ
નમાઝીકો સખ નિફલુંકા સવાજી મીલ જાએગા એકહી દુયાનેમેં ?

જવાબ—હાં એકહી દુયાનેમેં સખ નિફલુંકા સવાજી નીયતકે
સખખ મીલ જાએગા,

સવાલ—ઇસ બાબમે સુરજ ગહન ઓર આંદ ગહન ઓર ઇસતીસકાકી નમાઝેકા અબતક ઝિકર નહી આયા યેમી બતલા દીઅવે કસુફ કીસકો કહતે હંય ઓર ઉસકી નમાઝ કેસી હય ઓર કીસ તરફ પઢી જાતી હય ?

જવાબ—કસુફ સુરજ ગહનકો કહેતે હંય યે નમાઝ ખીલ ઇજમા સુન્નત હય ઓર ગે નમાઝ જમાઅત કે સાથ ખીલા અઝાન ઓર અકામત ઓર ખુતબા કે પઢી જાતી હય. (આલમગીરી કબીરી)

સવાલ—કસુફકી કયે રકાત હંય ?

જવાબ—કમ અઝકમ દોરકાત હંય વરના ચાર બી હંય ઓર ઝાઅદ બી. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—ઇન રકાતુમેં કીરાત પુકારકે પઢે યા પોશીદા.

જવાબ—સહી યેહી હય કે પોશીદા પઢે. (દુરેમુખતાર વ. આલમગીરી)

સવાલ—અગર પઢના ઉન ઓકાતમેં શુર હો જો મમનુહંય તો બી ઇસ નમાઝકો અદા કરે યા નહી ?

જવાબ—ઉન ઓકાતે મમનુઆમે ન પઢે સીરફ દુઆ ઓર ઇસતમકાર પઢતા રહે અગર ગહનકી હાલતમે આફતાબ શુરૂ હો જાએ દુઆ વગેરા તરફ કરકે નમાઝે મગરીઅમે મસરૂફ હો જાય. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર ગહન ઓર જનાઝા દોનું જમા હોજાએં તો પેહેલે કોનસી નમાઝ અદા કરે ?

જવાબ—પેહેલે જનાઝેકી નમાઝકો અદા કરે. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર જમાઅતસે ગહનકી નમાઝકો અદા ન કર સકે તો તનહા બી અપને ઘરોંમે પઢે યા નહી. (આલમગીરી)

જવાબ—હાં પદમે ઓર અગર ચેળી ન હો સકે તો સીરફ
ફુઆ માંગનાહી કાફી હય. (આલમગીરી)

સવાલ—નમાઝકે બાદબી અગર ગહન રહે તો કયા કરે ?

જવાબ—અવ્યલતો ઇસ નમાઝકો તવાલત અરકાનકે સાથ
અદા કરે ઓર નમાઝ તવાલત અરકાનકે સાથ અદા ન કર
સકે તો ફીર ફુઆકો વુલ દે અગર ઇસ વકતકો યાદે ઇલાહીમે સીરફ
કરે જખ તક આફતાબ સાફ હો. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—ખસુફ હીસકો કેહેતે હંચ ઓર ઉસકી કબ્જે રકાતે
હંચ ઓર ઇસકો ફીસ તરેહ પડે ?

જવાબ—ખસુફ આંદ ગહનકો કેહેતે હંચ ઓર ઉસકી દો
રકાત હંચ ઇસ નમાઝકો ખીલા જમાઅત પડે ખ સખખ હરજકે.
[કબીરી આલમગીરી.]

સવાલ—અગર કોઇ ગહનકે વકત ન પડ સકે તો ખુસુફકી
રકાતોકો અદા કરે યા નહી ?

જવાબ—હરગીઝ નહી. (આલમગીરી.)

સવાલ—ઇસતીસકા ફીસકો કેહેતે હંચ ઓર ઉસકી નમાઝ
કે લીયે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—ઇસતીસકા ખુશક સાલીકે વકત ખુદાએ તાલાસે મીંદ
તક્લખ કરનેકો કેહેતે હંચ હઝરત ઇમામ આઝમ (રેહ) કે નઝદીક
જમાઅત ઓર ખુતબા કે સાથ ઇસકી નમાઝ સુન્નત નહીં હય
ઓર સહાબૈન રહેમહોમલાહો તઆલાકે નઝદીક જમાઅત ઓર
ખુતબા કે સાથ હી ચે નમાઝ સુન્નત હય. [કબીરી શરે વકાયા.]

સવાલ—સહાબૈન રહ૦ કે નઝદીક ઇસ નમાઝકી કબ્જે
રકાત હંચ ?

જવાબ—દો રકાઅત હંય ખીલા અઝાન ઓર અકામતકે.
[દુરે મુખતાર આલમગીરી.]

સવાલ—ધન રકાતુંકે પુકારકર પઢે યા પોશીદા ઓર ધનમેં
કોનસી સુરતકા પઢના મુસતહબ હય ?

જવાબ—પુકાર કર પઢે ઓર પેહેલી રકાતમેં સુરકાફ ઓર
દુસરી રકાતમે સુરે કમર યા પેહેલીમેં સુરએ આલા ઓર દુસરીમે
ગાશીયા પઢે. (આલમગીરી.)

સવાલ—ખુતબા નમાઝસે પેહેલે પઢે યા બાદમેં ઓર કીસ
તરેહ પઢે ?

જવાબ—બાદ નમાઝકે પઢે ઓર જિસ વકત તકવાર યા
અસાપર સહારાદે ઓર ઇસ તરેહ ખુતબા પઢે “ અલ્લહમ્દો લીલ્લાહે
રુખ્ખીલ આલમીન અરરહ માનીરરહીમ માલેકે યવમીદીન લાએલાહા
ઇલ્લાહીલ્લાહો ચક્ર અલ્લો માયુરીદ અલ્લાહુમ્મા અનતલ લાહુ લાએલાહા
ઇલ્લા અનતલ મનીયુ વ નહનુલ્લ પુકરાઓ ઉનઝીલા અલ્લય નલ્લ મયસા
વજઅલ મા અનઝલતા અલ્લયના કુવતવ વ બલાગન ઇલાહીન.
(તરજુમા સખ તારીફ અલ્લાહીકો સાખીત હય કે જો પાલને વાલ્લ
આલમોંકા હય, મેહેરખાન રહેમ વાલ્લા (દુનીયા ઓર આખરતમેં)
માલીક રોઝે જઝાકા. નહીં હય કોઈ માઅમુદ સિવાએ ખુદાકે કરતા
હે જો ચાહના હય અય અલ્લાહ તુંહી હય અલ્લાહ કોઈ માઅમુદ,
નહી સીવાએ તેરે તુ મની હય ઓર હમ મોહોતાજ હંય નાઝીલકર
હમારે ઉપર મીંહકો ઓર કર હિસ ત્રીઝકો કે બેશ હય તુને હી
ઉપર સખખ તવાનાઇ ઓર પોહોંચા ઝમાના તુલ તક) ઇસકે બાદ
યે દુઆ માસુરા પઢે “ અલ્લાહ હુમ્મા અસકેના મયસન મરીયલ

મોરીઅન નાફેઅન ગૈરા દારરીન આજેલન ગયરા અજેધીન મોહરેઅસે સખાતે અલ્લા હુમ્મા અસકી ઈબાદેકા વ બહાએમેકા વ અનઝિહ રહમતેકા વ આદાઇ બલદાદલ મયતા (તરબુમા એ અલ્લાહ દે હમકે મોંહ ફરીયાદ પોહોંચને વાલા સેરાખ કરનેવાલા ખુશ મવાર હાસલ જમીનકે પેદા કરનેવાલા ફાએદા દેનેવાલા તુકસાન ન દેને વાલા જલ્દ આનેવાલા દેર ન કરનેવાલા ફરાખ કરનેવાલા રાઈદમીકા દે અય અલ્લાહ પાની દે અપને બંદુકે ઓર અપને ચોપાયોંકે ઓર રહમત અપની નાઝીલ કર અપને મુરદા શેહરૂંકે)

સવાલ—જખકે ઇમામ ઓર કામ નમાઝ કે લીયે બાહીર નીકલે તો ઓર કયા કયા ખાતે કરે ?

જવાબ—કાફીરૂંકે હિસ વક્ત સાથ ન લે (૨) મુસલમાન પાપીયાદા જયેં (૩) ઓર મેલે કુચેલે પેવંદ દાર કપડે હોં (૪) અપને ગુનાહુસે નાદીમ સરનિગું હોં (૫) ગુનાહુંસે તોખાનમુદ કરેં (૬) સદકા જી નીકલનેસે પેહેલે દેં (૭) અઘડુંકે હમરાફ ઝુરર લેં મિસલ છુટે મરદોં ઓર છુટી ઓરતું ઓર લડકોંકે મોવેશીયુંકે જી હમરા લેં ઓર ઉનકે ઝરીયેસે દુઆ કરેં. ઈસકી દુઆકા તરીકા ચે હય કે હાયકી હથેલી જમીનકી તરફ હો ઓર પુસત આસમાનકી તરફ બર ખીલાફ ઓર દુઆઓકે.

સવાલ—ઇસ નમાઝકે ઇસ તરકીબસે કીતને દીન તક પઢેં ?

જવાબ—ત્રીન દીન તક પઢેં ઇસસે ઝિયાદા ન પઢેં (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—યે નમાઝ કીસ વક્ત પઢની ચાહીયે ?

જવાબ—જખ કુચેં ઓર નેહરૂંમે પાની ન રહે ચા રહે તો ઓર પાઓંકે પાની પીલાને ઓર ખેતુંકે સીંચનેકે લીયે કાફી ન હોં

ઝોર આસમાનપર અબર હથેલી કે બરાબર નહો. ઝોર અબર ઝોરી મુરત નહો. તો સીરફ અસતમફારકો હર મેહેલ્લા ઝોર હર ધરસે લોખ જમાં હોકર ગુઠલીયું યા કંકરીયુંપર પડે. ધનશા અલ્લાહ ઝુરર બારીશ હોમી ઇસલીયે કે અસતમફારકે સાથ મીંહકા વાએદા નસ્સે કુરાનીસે સાખીત હય.

ફસલ આઠવી.

ધુટી હુધ નમાઝોકે કઝા પઢનેકા ખ્યાન.

સવાલ—વો કેનસી નમાઝેં હંય જનકી કઝા વાજીય હય ?

જવાબ—જો નમાઝેં વક્ત કે અંદર વાજીય હોકર ફેત હો. મધ હોં ખ્વાહ જનકે ફેત હોં યા નીંદસે થોડી હો યા બોહોત. (આલમગીરી.)

સવાલ—વો કેનસી નમાઝેં હંય જનકી કઝા વાજીય નહી ?

જવાબ—વો નમાઝેં મુરતદ ઝોર મજનુતકે ઇરતેદાદ ઝોર જનુનકી હાલતકી હંય ઝોર ઉસ ખીમાર ઝોર બે હોમકી હંય જીસ પર (ખીમારી વો મોઅતબરહે જીસમેં ઇશારે સે બી નમાઝ અદા ન કર સકે. આલમગીરી) યા બેહોશી (અગર બેહોશી એક રાતદીનસે કમ ગુઝરે તો બાદ ઇફાકા નમાઝોંકી કઝા હય આલમગીરી) એક રાત દીનસે ઝિયાદા ગુઝરે ઝોર હામઝા (અગર હમઝ ઝોર નીફાસ વાલી ઝોરતકા એક નમાઝ કબલ હયઝ ઝોર નીફાસ ધુટી હય ઝોર ફીર પાક હોનેપર ઉસ નમાઝકો કઝા નહી કોયા ઝોર બાદ

વલ્લુદ માદ હોને ઊસ નમાઝકે વકત્રી અદાકી તો જાએઝ નહીં.
(આલમગીરી) નફાસ કે અંધારે હેઝ ઓર નફાસ કી નમાઝે
ચે હંચ જીનકી કઝા નહી. (આલમગીરી).

સવાલ—કઝા નમાઝ કીસ વકત્ર અદા કરે ?

જવાબ—તમામ હિમર ઉસકી અદાએઝીઝા વકત્ર હંચ જજી
આહે પહે સિવાય ઓકાતે મકરહાકે મમર વાખીર ખાલા હિઝર ફુરસત
નહી. [ફુરે મુખતાર]

જવાબ—એક લડકા રાતકો સોતે વંત નાખાલિમયા જજી
ફજરકો ઊઠા તો ઉસકો એહતીલામ ફુવા જજી ઉસ લડકે પર નમાઝ
મશાકી કઝા વાજીબ હંચ યા નહી ?

જવાબ—ઉસ લડકે પર નમાઝ મશાકી કઝા વાજીબ હંચ.
(ફુરે મુખતાર)

સવાલ—એક લડકી રાતકો સોતે વકત્ર ના ખાલિમયા જજી
ફજરકો ઉઠી તો ઉસકો હેઝ માલુમ ફુવા ઉસકે લીચે કયા ફુકમ
હંચ ?

જવાબ—ઉસ લડકી પર મશાકી નમાઝકી કઝા વાજીબ નહી.

સવાલ—મસકી કયા વળેહ હંચ કે લડકે પત્તો મશાકી
નમાઝકી કઝા વાજીબ હંચ ઓર લડકી પર નહી. હાલાં કે નમાઝકે વકત્રમે
જલુમ હોનુંકા સાબીત હંચ ?

જવાબ—મસકી વળેહ ચે હંચ કે એહેતલાલ વલુમે વકત્ર કે
આતે નહી હંચ ઓર હેઝ વુલુમે વકત્રકો માને હંચ. (આલમગીરી)

સવાલ—એક રખસકી ફજરકી નમાઝ કઝા હો મધ મસ
લખસને પેહેસે એહોરકી નમાઝ વકત્રીયા અદાકી હાલાં કે ઉસકો

ફજરકી ફાતીયા નમાઝ યાઃથી ઇસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—ઇસ શખસકી ઓહરકી નમાઝ નહીં હુઇ ઇસ લીયે કે ઇસને તરતીબ કા કે જો હમારે નઝદીકે વાજીબ હય તરક કરદીયા અબ ઉસકો લાઝિમ હય કે પેહેલે ફજરકી નમાઝ કઝા કરે ઓર ઓહરકી નમાઝ ફીર કરસે પઢે [કબીરી વ આલમગીરી]

સવાલ—યે નમાઝ ઓહરકી કે જો ફજરકી નમાઝકે યાદ આનેસે નહીં હુઇ આયા ખીલકુલ સાકીત હો ગઇ યા નિફલ હો જાએગી ?

જવાબ—શેખેન (રે-હો) કે નઝદીકે નિફલ હો જાએગી. (દુરે મુખતાર) (શેખેન હઝરત ઇમામે આઝમ ઓર હઝરત ઇમામ અબુયુસુફ (રે-હો) સે મુરાદ હય)

સવાલ—તરતીબ કબી સાકીત ભી હોતી હય યા નહીં ?

જવાબ—હાં ત્રીન ઉઝરોં સે સાકીત હો જાતી હય. એક ઉઝર તો તંગીએ વકતકા હય, દુસરા ઉઝર નીસીયાન યાને શુલ્લ જાનેકા હય શુલ્લને કે હુકમ મે જહાલત ભી હય, યાને એક શખસ તરતીબકી ફરઝીયતસે વાકીફ હી નહીં હય ઓર ઉસકી નમાઝે ફજર કઝા હુઇ ફીર ઉસને ઓહોર ફજરકી યાદ હોતે હુવે અદાકી તો યે ઓહોર દુરસત હય. (દુરે મુખતાર) ત્રીસરા ઉઝર છે યા ઝિયાદા નમાઝોં કે ફાત હોજાને કા હય (યે છે નમાઝેં ફાતશુદા પહેલી હોં યા પીછલી) (આલમગીરી) મસલન કિસિકી નમાઝ ઓહોર કી કઝા હો ગઇ ઓર અસરકા ઇતના વકત મીલા કે અગર ઓહોર અદા કરે તો અસર ભી કઝા હો જાએ તો ઇસ ઝીકકે વકતમેં તરતીબકી ફરઝીયત સાકીત હો ગઇ યા અસરકી નમાઝ શુલ્લ કર પઢતી તો ઇલ નીસયાનમેં ભી

તરતીયકો સાકત કર દીધા એર છે યા જિયાદા નમાઓંકી કઝા હો જાનેકી વજેહસે તરતીયકો સાકીત હોજના ય વજેહ ફરઝ કે હય. (દુરે મુખતાર વ. કબીરી.)

સવાલ—તરતીય વીતરકે અંદર બી વાજીય હય યા નહી ?

જવાબ—ઇસકે અંદરબી વાજીય હય. યહાંતક કે અમર વીતર કઝા હોજાએ એર ફજરકી નમાઝ વીતરકે યાદ હોતે હુવે પઢી જાએ તો ફજરકી નમાઝ નહી હોગી. [શરેવીકાયાં વ આલમગીરી.]

સવાલ—એક કે જિમ્મે છે નમાઝેં મુતફરગીક હંય મસલન છે નમાઝેં ફજરકી કઝા હુઇ હંય યા અસરકી એર ઉનકે દરમીયાન કી નમાઝેં પઢતા રહા હય તો ઇસપર બી તરતીય સાકત હય યા કયા ?

જવાબ—ઇસ શખસ પરસે બી તરતીય સાકીત હો મઝ. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—એક શખસકી ઇશ્ત્રાકી નમાઝ કઝા હોમઝ. ફજરકો ઇસ ખીયાલસે કે વકતમેં ગુંજાએશ નહીં હય ફજર અદાકી બાદ અદાએ ગી માલુમ હુરાકે અમી વકત હય મગર દો રકાત કે લાએક. અખ ઇસકો કયા કરના ચાહીએ ?

જવાબ—ફીર ફજરકી નમાઝ અદા કરે વો પેહેલી નમાઝ નિફલ હોમઝ ઇસી તરેહ જિતની બાર ગુંજાએશ દેખે ફજરહી પઢેગા જો ફુમાના તુલુકે વકત હોગા વો ફરઝ હોગા બાકી સખ નિફલ હો જાએં.

સવાલ—એક શખસને એક મહના યા એક સાલ યા દસ સાલ બરાબર નમાઝ નહી પઢી ફીર ઉસને શુર કરનેકે બાદ કોઇ નમાઝ

કંઝા નહીં કી. અળ અગર કોઇ નમાઝ નધ કંઝા હોવે ઝોર યા વુજુદ ઇસ નધ નમાઝ ફાતીયા કે બાદ હોતે હુવે નમાઝ વકતી અદા કરે તો જાએઝ હય યા નહીં ?

જવાબ—જાએઝ હય ઝોર યે ફાતીયા પેહેલી ફાતીયા નમાઝોંમે મીલ જાએગી ઇસ લીયે કે જખતક એક મહીના યા એક ખરસ યા દસ ખરસકી નમાઝોં કંઝા ન પઢ લેગા ઉસવકત તક તરતીખ ઝોદ ન કરેગી. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—એક અખસ કે ઝિમે એક માહ યા એક સાલકી નમાઝોં કંઝાથીં ફીર ઉસને ઇન ફાતીયા નમાઝોંકો અદા કર લીયા મહાંતકકે એક નમાઝ યા દો નમાઝોં યાકી રેહ ગઈ અળ ફીર નમાઝોં-મેંસે એક નમાઝ કંઝા હોગઇ ઇસ હાલતમે ઇસ નધ નમાઝ ફાતી-યાકે બાદ હોતે હુવે વકતી નમાઝ અદા કરની જાએઝ હય યા નહીં ?

જવાબ—જાએઝ હય, ઇસલીયે કે જખતક પેહેલી નમાઝોં ફાતીયામેસે એક ઉસકે ઝિમે યાકી રહેગી ઉસ વકત તક તરતીખ ઝોદ નહીં કરેગી ઇસી કોલપર ફતવા હય.

સવાલ—અગર કીસીકી બોહોતસી નમાઝોં કંઝા હોજાએ (બોહોતકી હદ યે હય કે છઠી નમાઝકો નીકાલકર છે નમાઝોં જમા હોજાએ (આલમગીરી) તો ઉસકી અદાએગી મેં બી તરતીખકી રિઆયત રખની ઝુરરી હય યા નહીં ?

જવાબ—ઇનકી અદાએગીમેં તરતીખ ઝુરરી નહીં હય મસલન કીસીકી એક મહીનેકી નમાઝોં કંઝા હો ગઇ ફીર ઉસમે ઇસતરેહ અદાકીયા કે પેહેલે ત્રીસ નમાઝોં ફજરકી પઢલે ફીર ત્રીસ

નમાઝેં ઓહોરકી, અલા હાઝલ કીયાસ ઇસીતરેહ સખ નમાઝેં અદાકીં
તો સખ નમાઝેં દુરસત હંચ (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસકી ફજરકી નમાઝ કઝા હુધ ઓહોર કે
વકત ઉસને નમાઝ ઓહોર શુલકર શુર કરદી દુસરી તીસરી રકાતમેં
ઉસકો યાદ આયા કે તેરે ઝિમ્મે ફજરકી નમાઝ હય અખ કયા કરે ?

જવાબ—યાદ આને પર ઉસ નમાઝકી ફરજીયતનો સાકત
હો ગઈ અખ યે કરે કે અગર દુસરી રકાત હય તો તશહહુદ પઢકર
સલામ ફેરદે ઓર અગર તીસરી હય તો ચાર રકાતપર સલામ ફેરદે.
અવલ સુરતમેં દોનિકલ હો જાએંગે, દુસરી સુરતમેં ચાર રકાત નિકલ
હોજાએંગે અખ પેહલે ફજરકી નમાઝ કઝા કરે શીર ઓહોર અદાકરે.
(દુરે મુખતાર)

સવાલ—એક શખસ કે ઝિમ્મે એક યા દો નમાઝેં કઝા
હંચ ઓર યાદ હોને કે સાથ ઉસકો અદાએગીકી કુદરત બી હય
ઓર શીર તાખીર કરતા હય યે તાખીર કેસી ?

જવાબ—યે તાખીર ખીલ ઇતેફાક મકરૂહ હય. ઇસલીયે કે
કઝા વકત હી વો હય કે જખ યાદ આવે સિવાએ ઓકાત મકરૂહ કે.

સવાલ—વો કેનસી નમાઝ હય જસકે ન પઢનેસે પાંચ
નમાઝકી ફરજીયત જો ઇસસે પેહલે પઢ ચુકા હય દુરસત હોજાએ
ઓર અગર ઉસકો પઢ લે તો પાંચો નમાઝકી ફરજીયત જાતી રહે ?

જવાબ—યે વોહી નમાઝ ફાતેયા હય કે જો છડી નમાઝકે
વકતમેં મોજુદ હય. અખ અગર ઇસકો પેહલે વકતી નમાઝસે પઢ
લેગાતો પાંચો નમાઝકી ફરજીયત જાતી રહેગી ઓર અગર અખબી
ઇસકો શુલે રહ્યા ઓર પઢેગા તો સખ નમાઝેં ફરજીઅતકે સાથ
કાયમ રહેગી. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—એક શખસની એક નમાઝ કઝા હો મઠ ઓર વો જીવ ગયા કે કોનસે વક્તની નમાઝથી ઓર શુમાન ગાઝીબ બી કિસી નમાઝ પર નહી હોતા તો કયા કરે ?

જવાબ—યે શખસ ઐસી હાલતમે એક રાતદીનની નમાઝ કઝા કરે ઓર અગર હો વક્તની નમાઝમે તરદદુદ હય તો હો દીનની નમાઝ પડે ઈસી તરેહ જિતને વક્તુની નમાઝમે તરદદુદ હો વીનનેહી વક્તુની નમાઝ કઝા કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—જો નમાઝે કે બદાલતે સફર કઝા હુમ હંય ઉનકો કયામની હાલતમે ચાર રકાતસે અદા કરે યા દોસે ઓર અગર કયામની હાલતની નમાઝે સફરમે પડે તો હો રકાત પડે યા ચાર ?

જવાબ—સફરની હાલતની કઝા હો રકાતની પઢી જાએગી ઇસી તરેહ કયામની હાલતની નમાઝ ખાસ સફરમે અદા કરે યા કયામમે ચારહી રકાત અદા કરેગા [આલમગીરી.]

સવાલ—મા બાપ યા ઓર કીસી દોસ્ત વગેરાની તરફસે બી કઝા નમાઝે પઢી જાએ તો દુરસત હંય યા નહી ?

જવાબ—હરગીઝ દુરસત નહી. ઇસ લીયે કે નમાઝ ઇયાદત હર મુકદ્દફકે લીયે હય દુસરે કે અદા કરનેસે અદા નહી હોતી હય. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—કઝા નમાઝોંકા અદા કરના મસજીદમે એલાનકે સાથ બેહેતર હય યા ઘરમે.

જવાબ—એજાન કે સાથ અદા કરના કે જીસસે નાવાકિફબી બાકીફ હો મગર વો મકરહે તેહેરીમી હય ઇસ લીયે કે તાખીરે નમાઝ

ગુનાહ હય ઓર ગુનાહપર ઇતતેલા દુસરા ગુનાહ હય ઇસ લીચે
ધુપકર ઘરમેં કઝા કરે. (શામી ઓર આલમખીરી.)

સવાલ—એક શખસને મરનેકે વકતમે અપને વારસોંકા કઝા
નમાઝોંકે કફારા દેનેકી વસીયતકીતો સખ ઉસકે વારસોંકા ખાદ
ઉસકે મોતકે કીસકદર અનાજ દેના ચાહીયે.

જવાબ—અગર ઉસ શખસને તરકા છોડા હય તો ઉસકે
તીહાઝ માલમેંસે હર નમાઝ કે એવઝમેં નીસફ સાચા મહું
ઓર દરીકદર બ એવઝ વીતરકે બી વીરસાદે ઓર અગર
તરકા નહી છોડા હય ઓર પુરસા મની હંચ તો વો
તખરનાઅન કફારાદેં ઓર અગર પુરસા મની નહીં
હંચ તો યું કરેં કે નીસફ સાચા મહું એક નમાઝકે કફારેમેં કીસી
મીસકીન કા દેં ઓર ફીર વો મીસકીન એક વારીસ ફકીરકો
સદકાદે ઓર ફીર ચે ઉસકો ઇસીતરાહસે સખ કફારા અદાકરેં
દસી તરેહસે રોઝોંકા કફારાબી દેવેં. હર રોઝકે કફારેમેંબી ઇસી કદર
મહું દેને હોમે ઓર સાઅકા વઝન પોને દોસેર એક તોલા મહુંકા હોતા
હય. (આલમખીરી)

સવાલ—બોહોત જુદા કે જુસકો શેખ ફાતી કેહેતે હંચ
ઉસકો બી જીંદગીમેં અપની નમાઝોંકા કફારા દે દેના દુરસત હય
જેસે કે રોઝોંકા યા નહી ?

જવાબ—જુદો. અપની નમાઝોંકા કફારા દેના બહાલતે
ઝિંદગી દુરસત નહીં હય ખુદ હી અદા કરે ખાહ ઇશારેસે હી
અદા કરનેપર કાદર હો. (આલમખીરી)

ફસલ નવવીં

સજદાએ સહવકા ખ્યાન.

સવાલ—સહવ કીસકો કેહતે હંય ?

જવાબ—સહવ ભુલકો કેહતે હંય ઓર ઇસીં હુકમમે શકમી ફાખલ હય. (દુરે મુખતાર) પુકહાકે નઝદીક સહવ ઓર શક દોનું ખરાખર હંય યાને જીસ તરેહ સહવં સે સજદા વાજીબ હોતા હય ઇસી તરેહ શકસે બી વાજીબ હોતા હય ઓર શકકી બી સખ સુરતેં સજદા વાજીબ હોનેમેં ખરાખર હંય. (આલમગીરી.)

સવાલ—શક ઓર ઝન ઓર વહમ મેં કયા ફરક હય ?

જવાબ—શક કીસી ચીઝ કે હોને યા ન હોનેમેં તરફફલ કરનેકો કેહતે હંય. બીદું મલબા કીસી જાનિબકે ઓર અમર કીસી જાનીબકો મલબા હય તો ઊરકો ઝન કહેંગે ઓર તરફ મમલુબકો વહમ.

સવાલ—સજદાએ સહવ કીસ વકત ઓર કીસ તરેહ હોતા હય ઓર ઇસસે મરઝ કયા હય.

જવાબ—ખાદ ફારેઝ હોને નમાઝ કે એક સલામ ફેરને કે ખાદ હોતા હય ઓર ઇસકા તરીકા યે હય કે આખીર કાએદેમેં પેહેલે સલામકે ખાદ અસ્લાહો અકબર કેહકર સજદેકો ઝુક જાએ ઇસમેં વસખીહ ત્રીન દફા પઠે શીર અસ્લાહો અકબર કેહકર સર ઊઠાએ ઓર જલસા કરકે ઓર શીર ઊસી તરેહ ફુસરા સજદા કરે ઓર ફુઆરા વસહફુદ (દોનું સજદે ઓર અવહમ્યાવકા ફુઆરા પડના)

ઓર સલામકા દુઆરા ફેરના યે સગ વાજીય હંય ઇસે કે સજદા સહવ અતહમયાતકો દુર કર દેતા હય ન કાએદેકે જસખજ કરી હોને કાએદે આપેરાકે કે વો ફરજ હય ઓર સજદા સહવ વાજીય હય. વાજીય ફરજકો ઉઠા નહી સકતા. (ગાયતુલ અવતાર) મએ ફરદ ઓર દુઆકે પદે ઓર સલામ ફેરે ગરજ ઇસ સજદેસે યે હય કે જીન ખાતોસે નમાઝ તાકીદ હુમ હય ઇસકે સખખસે ઇસલાહ હોકર નમાઝ દુરસ્ત હો જાએ.

સવાલ—પહેલે કાએદે મેં સજદાએ સહવસે પેહેલે ફરદ ઓર દુઆબી પદે યા સિફ તશહદુદ્દહી પઠકર એક સલામ ફેરે ?

જવાબ—દોનુંહી કાએદુમેં ફરદ ઓર દુઆ પઠના ઝિયાદા એહતિયાત રખતા હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કોઇ શખસ એક સલામ બી ન ફેરે ઓર સલામસે પેહેલે વી સજદા સહવ કર લે તો જાએઝ હય યા નહી ?

જવાબ—અયસા કરના મકરૂહે તનજેહી હય. (ફરેમખતાર.)

સવાલ—અગર કીસીને બાદ દુસરે સલામ કે સજદા સહવ કીયા તો ઉલ્લકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—એક કોઇકે મુવાફીક મહી હય મગર જમહૂર પુકહાકે કોઇકે મુવાફીક દુસરે સલામમે સજદા સહવ સાકીન હો જાએઝા. ઇસ લીયે કે પેહેલા સલામ દો ચીઝોં કે લીયે હય. એક તો નમાઝસે હલાલ હોનેકે લીયે હય. દુસરે કોમકી તહમયુન કે લીયે ઓર દુસરા સલામ સીરફ તહમયુન હીકે લીયે હય તો દુસરા સલામ કલામકે આનાંદ હુવા. ઇસ વજેહસે દુસરે સલામ કે બાદ સજદા સહવ ન ફેરે ફીર કરસે નમાઝ પદે

સવાલ—વેા કયા ખાત હય જનસે નમાઝ નાકિસ હો જતી હય ઓર દસ નુકસકા જખર સજદએ સહવસે હો જતા હય ?

જવાબ—વેા એક તો તરકે વાજીખ ઓર તાખીરે વાજીખ હય ઊન વાજીખમેસે કે જો સીરફ સલાતમે ગુઝરી, દુસરે તાખીર ફરઝ હય. ઊઠી ફરઝમેસે બ શરતે કે સહવ હુવા હો ઓર અમર તરકે વાજીખ યા તાખીર વાજીખ યા આખીર ફરઝ કમદન હોંખી તો સજદા સહવસે જખર ન હોગા. હિસ વકત ઇઆદા નમાઝકા કરે. [આલમગીરી.]

સવાલ—સજદા સહવકા હુકમ ફરઝ વાજીખ નફલ સખ નમાઝોમે ખરાખર હય યા કુછ ફરકે હય ?

જવાબ—સખ નમાઝોમે ખરાખર હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—અમર કીસીસે એક નમાઝમેં દઇ વાજીખ તરકે હોં ખસલન અલહમ્દ શરીફ પઢના જુલ જખે ઓર કાયેદે હિલાબી જુલ જખે યા ઓર કુછ વાજીખ સહવન તરકે હો જખે તો અખ હિસ અખસ પર એક હી દફા સજદા સહવ કરના વાજીખ હય યા હરએક વાજીખ કે ધવઝ મેં સજદા સહવ અલાહેદા અલાહેદા કરે ?

જવાબ—યે શખસ એકી દફા સજદા કરે ધસલીયે કે સજદા સહવ એકી દફા હોતા હય ખાલ એક વાજીખ તર્કે હો યા અંદ સખકા તદારૂક એક દફે કે સજદેસે હો જખેમા. (આલમગીરી.)

સવાલ—એક શખસ અલહમ્દકો જુલ કર દુઆરા પઢ જખે તો સજદા સહવ કર લે યા નહી ?

જવાબ—અગર ઇસ શખસ કો યે સહવ પેહેલે દુઆને મેં હુવા હય તો સજદા સહવ કર લે ઇસ લીયે કે પેહેલે દુઆને મેં

અલહમ્દ કા એક દક્ષ પદના જે વાજીયા થા વો તરક હો ગયા
ઓર અગર ફુસરે ફુગાને મેં હુવા તો સજદા સહવ ન કરે.
(આલમગીરી)

સવાલ—યે હુકમ તો પુરી અલહમ્દ પઢકર ફુવારા અલહમ્દ
પઢનેકા હય ઓર અગર પુરી અલહમ્દ ન પઢે ઓર થોડી યા
બોહોન પઢકર શીર પઢે તો કયા હુકમ હય ?

જવાબ—અગર બોહોતસી અલહમ્દ પઢ કર ફીર ફુવારા
પઢનેકા લોટા હય તો સજદા સહવ કર લે ઓર અગર થોડી અલહમ્દ
પઢકર ફુવારા શુર કી હય તો સજદા સહવ ન કરે (ફુરેમુખતાર
આલમગીરી)

સવાલ—અગર અલહમ્દકે પહેલે સુરત પઢલી જાએ તો સજદા
સહવ કરે યા નહી ?

જવાબ—જુરર કરલે ઇસ લીયે કે અલહમ્દ કા પહેલે પદના
જે વાજીયા થા વો તરક હો ગયા. ખાદ પુરી સુરત પઢી હો યા
કમ (આલમગીરી) અલહમ્દસે પહેલે અગર સુરત શુર કર દે તો
જાદ યાદ આવે સુરતકો તરક કરે ઓર અલહમ્દ શર કરે ખાદમે
સજદા સહવ કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—પીછલે ફુગાનેમેં ફરજોં કે અગર અલહમ્દ કે સાથ
સુરત મીલ્યા જાએ તો સજદા સહવ કર લે યા નહી ?

જવાબ—ઇસ સુરતમે સજદા સહવ ન કરે (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કોઇ કયામમે તશહહુદ સહવન પઢ લે તો
ઉસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—અગર યે કયામ ફરજ નમાઝોંકા હય તો યે દેખના

આહીયે કે તશહહુદ પેહેલે દુગાનુંમે પઢા હય યા પીછલેમે. અગર પેહેલે દુગાનુંમે પઢા હય તો યે બી દેખના આહીયે કે અલહમ્દસે પેહેલે પઢા હય યા પીછે અગર પેહેલે પઢા હય તો સજદા સહવ નહીં ઓર અગર બાદ અલહમ્દકે પઢા હય તો સજદા સહવ કરે. ઇસ લીયે કે અલહમ્દ કે પીછે મહલ હય ઉસ શય કે પઢનેકા કે જો વાજીય હય તો તાખીર વાજીયસે સજદા સહવ હુવા ઓર અગર ફરજ નમાઝેકે પીછે દુગાનુંમે પઢા હય તો સજદા સહવ વાજીય નહીં ઓર અગર યે કયામ વીતર યા નિફલ નમાઝેકા હય તો સખ રકાતુંકે લીયે વોહી હુકમ હય જો કે ફરજ નમાઝેમે પેહેલે દુગાનુંકે લીયે હય.

સવાલ—કોમા ઓર તમાનીયત કે છોડનેસે સજદા સહવ વાજીય હોમા યા નહીં ?

જવાબ—સહી યેહી હય કે અગર સહવન છોડ દેમા તો સજદા સહવ વાજીય હોમા. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કાએદએ ઉલાકો ભુલકર ત્રીસરી રકાતકે લીયે ખડા હોવે તો કયા કરે ?

જવાબ—અગર કરીય બેઠને કે હય (કરીય બેઠને કે ઉસ વકત તક હય જય તક દોનું ધુટને ઝમીન પર હોં ગો સુરીન ઉઠ જાવે) ઓર બાદ આ જાવે તો વુજુબન બેઠ જાએ ઇસ સુરતમે સજદા સહવ બી નહીં ઓર કરીય ખડે હોનેકે હય (કરીય ઉઠને કે ઉસ વકત હે જય ધુટને ઉઠ જાવે. આલમગીરી) તો અખ ન બેઠે. આખરમે સજદા સહવ કર લે નમાઝ હો જાએગી ઓર યે હુકમ ઇમામ ઓર મુનફરદ કે લીયે હય ઓર અગર

મુકતદી હય તો સીધા ખડા હોનેકે બાજ લી વુજીબન બેઠેમઃ
અમર ન બેઠેમઃ તો નમાઝ મુકતદીકી ફાસીદ હો જાએગી. (આલ-
મગીરી દુરેમુખતાર)

સવાલ—ઈસી બીચકે કાએદેમે અતહધયાતકી જમા અમર
કોઇ અલહમ્દ પઢલે તો સજદા સહવ કરે યા નહી ?

જવાબ—ઇસ કાએદેમે અમર બજાએ અતહયાતકે અલહમ્દ
પઢલે યા દુઆરા તશહહુદ પઢલે યા એક બાર તશહહુદ પઢકર કુછ
જિયાદતી દુરદ શરીફ વગેરાકી કરલે તો ઇન સબ સુરતુંમે સજદા
સહવ વાજીબ હય (આલમગીરી.)

સવાલ—દુરદ શરીફકી જિયાદતી બીચકે કાએદેમે સહવન
કિસકર મુજીમે સજદાએ સહવ હય ?

જવાબ—બાઝ કે નઝદીકે “અલ્લાહુમાસલ્લે અલા મોહમ્મદીન”
ઇસકર જિયાદતી મુજીમે સજદા હય ઓર બાઝકે નઝદીકે “ વઅલ્લા
આલે મોહમ્મદીન ” જજતક ન પઢેમઃ સજદા સહવ વાજીબ
નહોમઃ, ઇરઝ ઇસ કાએદેમે વુજીબ સજદેકે લીએ અમર ઇસ મીકદારકો
મુકુતબી હોમઃ તબ બી સહવ વાજીબ હોમઃ. (આલમગીરી.)

સવાલ—અમર કોઇ કાએદાએ આબેરાકો જીલકર પાંચવી
રકાતકો ખડા હોજાએતો કયા કરે.

જવાબ—જજતક પાંચવી રકાતકો સજદા નહી કીયા હિસ
વકત તક કાએદે આખીરકી તરફ ઓઢ કરે ઓર તશહહુદ પઢકર
સજદા સહવ કરલે. નમાઝ દુરસત હોજાએગી. (દુરેમુખતાર.)

સવાલ—અમર પાંચવી રકાત કો સજદા કરલીયા હય તે
કયા કરે ?

જવાબ—એક રકાત ઓર મીલાવે તાકે છે રકાત ઉસકી નિકલ હોજાએ ઓર આખીરમે સજદા સહવ કરલે ઇસ સુરતમે ફરજ બસબબ તરક કાએદએ આખેરાકે જાતે રહે.

સવાલ—યે સુરત તો વો બયાન હુષ જસમે કાએદએ આખીર બીલકુલ છોડદીયા ઓર અગર કાએદા આખેરા કરકર શીર સહવન ખડાહુવા પાંચવી રકાતકો તો કયા કરે.

જવાબ—ઇસ સુરતમે બી જબતક પાંચવી રકાતકો સજદેસે મુકેયદ નહી કીયા હય ઓર કરે ઓર અગર પાંચવી રકાતકો સજદેસે મુકેયદ કરલીયા હય તો બી વોહી કરના ચાહીયે યાને એક રકાત ઓર મીલાલે અબ ઇસ સુરતમે ચાર ફરજ હોજાએંગે ઓર દોનિકલ ઓર અગર ન મીલાએગા તો ચાર રકાતતો ફરજ હો જાયેંગે ઓર એક રકાત બાતીલ હોગી મગર સજદા સહવ હર તરેહ કરે. (આલમગીરી વગેરા.)

સવાલ—મુકતદીસે કોઈ વાજબ તરક હોજાએ તો સજદા સહવ કરે યા નહી ?

જવાબ—મુકતદી અપને તરકે વાજબસે સજદા સહવ ન કરે ઇસલીયેકે મુકતદી અગર ઇમામકે સલામકે પેદલે સજદા કરેગા તો ઇમામકી મુખાલેફત લાઝિમ આએગી ઓર અગર ઇમામ કે સલામ કે બાદ સજદા કરેગા તો નમાઝસે ખારીજ વાકે હોગા ઇસ વાસ્તે મુકતદી પર સજદા સહવ નહી હય. (માયપુત્ર અવતાર.)

સવાલ—અગર ઇમામ ઉન નમાઝોમે જનમે પુકાર કર કીરાત પદના વાજબ હય પોશીદા પડે તો કયા સજદાએ સહવ કરે ?

જવાબ—જળ હમ યે બતલા ચુકે કે તરફે વાજીય ઓર તાખીરે વાજીયસે સજદા સહવ આતા હય શીર ઇસસે કયું નહીં સજદા સહવ લાઝિમ હોગા. મગર આપકો વાજીયાતે નમાઝ જે હમને સીફતે સલાતમે બતલાએ હંય શાયદ યાદ નહી રહે અમર સજદા સહવ સે નમાઝ ખીમડી હુઈકો દુરસત કરના મંજૂર હય તો વાજીયાતે નમાઝ ખુમ યાદ કરો. હાં યે સવાલ ઇસ જગા કરતે તો મુઝાએકા નથા કે કીસ મીકદાર ખુરીયા કીરાત પડનેસે જહરી મોકેમેં ઓર ઇસી તરફ બરઅકસસે સજદા સહવ લાઝિમ હોગા. લો ઇસકો બી બતલાએ દેતે હંય. બાઈ વુજુમે સજદે કે લિયે જહરકી જગા સીર ઓર સીરકી જગા જહર ઇસકદર કાશી હય જીસ કદરકે કીરાત ફરઝ હય યાને એક આયત બડી યા છોટીકી મીકદાર મુખાલીફ જગે મે ખફાયત યા જેહેરીયત હોગી તો સજદા સહવ ન હોગા. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—મસલુક કે અગર અપની બકીયા નમાઝકી અદા-ઇગી કે વકત સહવ હોજાએ તો સજદા સદવ કરે યા નહી ?

જવાબ—મસલુક બકીયા નમાઝમેં મીસલ મુનફરદ કે હય અગર ઊસમે સહવ હુવા હય તો જુરર સજદા કરે ઓર અમર ઇમામ કે સાથ હુવા હય તો હર હાલમેં બઇકતીદા ઇમામ કરે બાહ સહવસે પેહેલે ઇકતીદા કીયા હો યા પીછે. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—મસલુકને ઇમામકા ઇકતીદા ફુસરે સજદે સહવ કે અંદર કીયા પેહેલા સજદા જીસકો ઇમામ પેહેલે કરચુકા હય ઇસસે જાતા રહા અબ ઇસ સજદેકો મસલુક કીસ વકત અદા કરે ?

જવાબ—કીસી વકત બી અદા ન કરે ઇસી તરફ અમર કોનું સજદે સદવ કે બાહ ઇકતીદા કરે તબખી કુછ ન કરે.

સવાલ—લાહકે સહવ હોજએ તો વોળી સજદા સહવ કરે યા નહી ?

જવાબ—નહી કરે, ઇસલીયેકે લાહકે ઇમામકી પેરવીમે મીસલ મુકતદીકે હય જેસે મુકતદીપર ઉસકે સહવસે સજદા બિડ ગમલ ઐસાહી લાહક કે ઉપરસે લી. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—યે હુકમ તો લાહક કે ખુદ સહવ કરનેકા માલુમ હુવા ઐર અગર લાહક કે ઇમામને અપને સહવસે સજદા કીયા તો યે લાહક કયા કરે ?

જવાબ—ઇમામકે સહવસે લાહક પર સજદા વાજબ હય અબ લાહક આખીરમે નમાઝકે સજદા કરલે જેસે ઉસકે ઇમામને આખીર નમાઝ મેં કીયા હય અગર ઇમામ કે સાથ કરલેયા શીર ફુઆરા ઉસકો કરના ચાહીયે. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—ઇમામ મુસાશીર હય ઐર મુકીમ મુકતદી હય ઇમામકો સહવ હુવા અબ મુકતદી ઇમામકે સાથ સજદા કરે યા કયા ?

જવાબ—ઇમામ કે સાથ હી કરલે. [દુરે મુખતાર]

સવાલ—ઇમામકો સહવ હોનેકે બાદ હદસ હુવા શીર ઇમામ ને અપની જગા ખલોફા મસજુક કે બતાયા અબ મસજુક ઇમામકે સજદાએ સહવ કે કીસતરેહ અદા કરે ?

જવાબ—મસજુક સલામકે લીયે કીસી મદરકકો આગે બહાદે તો કે વો સજદા સહવ કોમકો અદા કરાદે ઐર અગર કોઈ મદરક મુકતદી નહી હય તો સબ અપની બકીયા નમાઝ પદનેકે બાદ અલાહેદા અપને અપને ઇમામકા સજદાએ સહવ અદા કરે (આલમગીરી.)

સવાલ—અમર ઇમામ સહવન પાંચવીં રકાતકો બાદ કાએદએ આખેરા કરલેનેકે ખડા હો જાવે તો મુકતદીયુંકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—બાદ મુતનબ્બા કરનેકે મુકતદીયુંકો ઇમામકો પાંચવીં રકાતકે સજ્દે તક ઇનતીઝાર કરના ચાહીયે અમર ઇમામ પાંચવીં રકાતકે સજ્દેસે પેહેલે ઓઢ કરે તો મુકતદી બિલકે સાથ સલામ ફેરે વરના મુકતદીયુંપર અબ મુતાબીઅત ઇમામકી ફરઝ નહી હય. સજ્જ સલામ ફેર કર અલાહેદા હોજાવેં ઓર અમર ઇકતીદા કરેં તોબી ફરસત હય. અબ અમર ઇમામને એક રકાઅત ઓર પાંચવીં રકાતકે સાથ મીલાલી તો જીસ તરેહ ઇમામકી ચાર રકાત ફરઝ હોજાએંગી ઓર દો નફલ ઇસી તરેહ મુકતદીયુંકે બી ચાર રકાત ફરઝ ઓર દો નફલ હો જાએંગે ઓર અમર ઇમામને પાંચવીં રકાત પઢ કરે નમાઝ કો કતા કર દીયા તો ઇમામ પર દો રકાતુંકી કઝા લાઝિમ નહી મગર મુકતદીયુંપર કઝા લાઝિમ હોગી. (ચરે વીકાયા ફરે મુખતાર).

સવાલ—ઇસકી કયા વજેહ કે ઇમામ પર તો કતાસે દો રકાતુંકી કઝા લાઝિમ નહી આઇ ઓર મુકતદીયું પર કઝા લાઝિમ હુઇ ?

જવાબ—ઇસકી વજેહ યે હય કે ઇમામ સે યે દો રકાત નિફલ ખીલાકસદ શરૂ હુઇથી ઓર મુકતદીયુંસે કસદન ઇસ લીએ મુકતદીયુંપર બીનકી કઝા વાજીબ હય. (ચરે વીકાયા ફરે મુખતાર આલમગીરી).

સવાલ—અમર ઇમામ જુલફર પાંચવીં રકાતકો ખડા હોઇ અથા ઓર મુકતદી બી બીસકે સાથ સહવન ખડે હો જાએ ફીર

ધમામકો બાદ રૂકે સજદા કરનેસે પેહેલે યાદ આ મથા ઓર વે કાએદેકી તરફ ઓદ કર આયા મુકતદીયુંને બાદ સજદેકે ઓદ કીય તો અબ ધન મુકતદીયુંકી નમાઝ ફુરસત હુમ્મ યા નહી ?

જવાબ—અગર મુકતદીયુંકો ધમામકો લોટ કર બેઠના માલુમ નહી હુવાયા તબ તો નમાઝ મુકતદીયુંકી સહી હય કીયું કે જિયાદતી સજદેકી સહવન હુમ્મ હય ઓર મુકતદીકી સહવન એ રૂકનકી જિયાદતી અપને ધમામ કે ખીલાફ મુફસદે નમાઝ નહી હય હાં અગર ધમામ રૂકસે પેહેલે કાએદેકી તરફ ઓદ કર મથા ઓ મુકતદી રૂકુ ઓર સજદા દોનું કરકે લોટે તો દો રકાતુકી જિયાદતીક વજેદસે નમાઝ દુટ જાએગી. (ગાય તુલ અવતાર).

સવાલ—એક મુસાફીરકો દો રકાતકે અંદર 'સહવ હુવા ફી હિસને સજદાએ સહવ કર લીયા બાદ સજદાએ સહવ કે અકામતકી નીમત કર લી ઇસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—યે સજદા સહવ દુઆરા કરેમા ઇસ લીયે કે વે પેહેલા સજદા દરમીયાનમેં ગેર જમા વાકે હોનેકે સખ્સમેં એ મોઅતખર હુતા (આલમગીર).

સવાલ—અગર ફીસીકો સજદા સહવ કે અંદર ફીર સહવ હુવા તો અબ ફીર સજદા સહવ કરે યા નહી ?

જવાબ—અબ ન કરે ઇસ લીયે કે સજદા સહવ મેં સહવ હો જાનેસે સજદા સહવ વાજીબ નહી હોતા હય વર ન ફીર સીલસીલા કબી ખતમહી ન હો. (આલમગીરી).

સવાલ—અગર સલામ કે પીછે શક હુવા તો કયા કરે ?

જવાબ—કુછબી ન કરે ઇસ વકત જવાઝે નમાઝકાહી હુકમ દીયા જાએગા.

સવાલ—કીસીકો વકતી નમાઝકે પદને ન પદનેકે અંદર શક વાકે હુવા તો કયા કરે ?

જવાબ—અમર નમાઝકા વકત ખાકી હોતો ફીરસે અદા કરમે ઘર ન કોઇ ચીઝ ઝેસપર વાજી નહી. (આશમગીરી).

સવાલ—અમર કીસીકો નમાઝમે શકહો કે કિતી રકાતેં થદીં તો વો કયા કરે ?

જવાબ—અમર યે શક પેહેન્નેહી મરના ઝેસ શખસકો હુવા હય કે છસકી આદન શક કરનેકી નહી હય તો અઝમરે નવ નમાઝ પડે. (દુરે મુખતાક).

સવાલ—અમર એસા શખસ નહો. અઝકે વો હો છસકી આદન શક કરનેકી હય તો કયા કરે ?

જવાબ—યે શખસ ન થોડી રકાતુંકો ઇખતીયાર કરે જ સખખ યકીન હોને કમતરકે ઓર દર રકાતકે ખાદ કાએદા કરે તાકે કાએદા ફરઝ ઓર વાજી તરક ન હો. મસલન અવ્વજ રકાતમેં શક હુવા કે યે દુસરી હય યા અવજ તો ઇસ રકાતકે અવજ મુકરર કરે કયું કે ઇસમે ગુમાન ગાલીખ અવ્વજ હોનેકા હય. ઓર ઉસકે આખીરમે કાએદા કરે ઇસ લીયે કે ઉરકે વેહમમેં યે રકાત દુસરી બી હય ઓર યે મુજમીલ કાયદે કી હય. ઇસી તરફ દુસરી રકાતકે આખીરમે કાએદા કરે કે વો જ એમતારે ઝન ગાલીખ કે દુસરી હય ઓર દુસરી રકાતકે ખાદ કાએદા વાજી હોતા હય અમ્મા હાઝા તીસરી ઓર ચોથી રકાતકે

બાદ બી કાએદા કરે એા ઇસ સુરતમેં ચાર કાએદે હોએ મગર મકીની તોરસે કોઇ કાએદા ફરઝ ઓર વાજબ તરફ નહી હોઆ આખરમે સજદા સહવ કરલે નમાઝ ફુરસત હોળએગી. (ચારે વીકાયા ફુરે મુખતાર બાલમગીરી).

સવાલ—અગર કીસીકો બાદ દોનું સલામકે શીર યાદ આવે કે તેરે ઝિમ્મે સજદા સહવ બાકી હય તો કયા અબ શીર સજદા સહવ કર સકતા હય ?

જવાબ—બ મુજબ એક કોલકે જબ તક કીબલેસે મુહ ન ફેરે યા કલામ ન કરે ઊસ વકત તક સજદા સહવ કર સકતા હય ઓર દુસરે કોલ કે મુવાશીક નહી કર સકતા શીર કરસે પઢે. (શામી બાલમગીરી)

સવાલ—નમાઝ અગર જુલેસે દોરકાત પર સલામ ફેરદે ઇસ વહમસે કે ચાર રકાત હો ગઇ તો કયા કરે ?

જવાબ—ઊસી વકત શીર ખડા હો જવે ઓર ચાર રકાત પુરી કરલે. ઓર આખીરમેં બ વજેહ તાખીર ફરઝ કે સજદા સહવ કરે. ઇસી તરેહ અગર મસબુક ઇમામકે સાથ જુલકર સલામ ફેરદે તો વો બી ઇસ સલામસે નમાઝસે ખારીજ નહોઆ ઓર ન મસબુક પર સજદા સહવ લાઝિમ હોઆ. (ફુરે મુખતાર).

સવાલ—અગર વીતરફી નમાઝમેં સહવ ડુવા કે પેહેલી રકાત હય યા દુસરી યા તીસરી તો કયા કરે ?

જવાબ—સબ રકાતુંમે કુતુત પઢે ઓર હર એક રકાતકે બાદ કાએદા કરતા રહે આખીરમેં સહવકા સજદા કર લે નમાઝ હો જએગી. યે યાદ રખના ચાહીયે કે શરૂકે સબબ સબ સુરતુંમે સજદા

સહવ વાળ્ય હોખતા હય ખાહ ગુમાન ગાલીબપર અમલ કરે વા વહમ કે જનિબકો ઇખતીયાર કરે. (આલમગીરી).

સવાલ—એક શખસ કીસી રૂકનકે કરને વા ન કરનેકો બોહોત દેર તક સોચતા રહા શીર ચકીન હુવા કે ઉસ રૂકનકો કર લીયા હય વા નહી કીયા ઇસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—અગર યે વકત સોચનેકા ઇસ કદર ગુઝર ગયા કે રૂકન કે હાલમે તમઇયુર હો તો સજદા સહવ કરે વરના નહી. (આલમગીરી).

સવાલ—અગર કીસીકો નમાઝકે અંદર શક હુવા કે તું બેવઝુ હય તો કયા કરે ?

જવાબ—નમાઝ અદા કરતા રહે. ઇસ શકસે નમાઝકો ન તોડે, હાં અગર ચકીન હુવા ઓર શીર ઉસને ચકીનકી હાલતમે કોઇ રૂકન અદા કીયા તો નમાઝ ફાસીદ હોખએગી. જો ઉસી વકત શીર ચીન તહારતકા હાસલ હોખવે ઓર અગર આદત શક કરનેકી નહી હય તો નમાઝ અઝ સરે નવ પડે. (આલમગીરી).

સવાલ—અગર ખાહ નમાઝકે કોઇ શખસ ખગર દે કે ઇને ચારકી જગા ત્રીન પઠી હંચ વા પાંચ વા દોકી જગા ત્રીન પઠી હંચ વા ચાર તો અજ ઉસકો કયા કરના ચાહીયે ?

જવાબ—એહેતયાતન શીરકરસે પદ લે, જો યે અપની રાએમે હસકો મક્ત હી સમજતા હો. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કોમ ઓર ઇમામ કે દરમીયાન ઇખતલાફ હો તો કયા કરના ચાહીયે.

જવાબ—અગર ઇમામકો ચકીન હે તો ઇઆદા નમાઝકા ન કરે ઓર કોમ ઇઆદા કરે ઇસલીયે કે કોમકે ગુમાનમેં નમાઝ ફાસીદ હય. (દુરે મુખતાર).

સવાલ—કયા ઇદેનકી તકબીરમેં જિયાદતી ઓર તરકસે સજદા સહવ આતા હય ?

જવાબ—હાં સખસે સજદા સહવ આતા હય. (આલમગીરી)

ફસલ દસવી

સજદાએ તિલાવતકા જ્યાન.

સવાલ—તમામ કુરાન શરીફમે કુલ સજદે કિતને હંય ?

જવાબ—ચહિદા. (આલમગીરી કખીરી દુરે મુખતાર.)

સવાલ—કયા હમારે નઝદીક ઓર ઇમામ શાશી (રા. અ) કે નઝદીક કુછ ફરક હય ?

જવાબ—તેઅદાદકે અંદર તો ફરક નહી હય મગર મુકામુંમે ઇખતેલાફ હય. હાં અલખના ઇમામ માલીક (રા. અ.) કે નઝદીક તેઅદાદમે બી ફરક હય ઉનકે નઝદીક કુલ સજદે ગીયારા હંય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર હનશી શાફકે પીછે ઇકતીદા કરે ઓર વો ઇસ મુકામપર સજદા કરે જહાં હમારે નઝદીક નહી હય તો કયા કીયા જાએ ?

જવાબ—નમાઝમેં તો બવજેહ મુતાબેઅત હનશી બી સજદા

કરે મગર ખારીજ નમાઝ અગર શાફ્ત્ર સે સુને તો ન કરે. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—અગર માલકી ઇમામકે સાથ ઇકતીદા કીયા ઓર હિસને સજદા હિસ મુકામપર નહી કીયા જહાં હનફીકે નઝદીક સજદા હય તો કયા કરે ?

જવાબ—યેબી ન કરે ઇસ લીયે કે ઇકતીદાકી હાલતમે શરત વજુબે સજદા યેબી હય કે ઇમામ સજદા કરે અગર હનફી ઇમામ બી સજદા પઢકર ન કરે તો મુકતદીપર બી સજદા નહી. ખાહ સુનાહો યા ન સુનાહો. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—સજદા તિલાવત કીસપર વાજીબ હય ?

જવાબ—હર મુસલમાન આકીલ બાલીમ પર પઢને ઓર સુનનેસે વાજીબ હોતા હય. (કખીરી)

સવાલ—વો કેન હંય જીનપર બા વજુદ પઢને ઓર સુનનેકે સજદાએ તિલાવત વાજીબ નહી ?

જવાબ—વો યે હંય. અવલ કાફીર, દોષમ દીવાના, સીયુમ ના બાલીમ, આદારમ હેઝ નફાસ વાલી ઓરત.

સવાલ—અગર ઇનસે ઓર કોઇ સુને તો સુનને વાકેપર બકી સજદા હય યા નહી ?

જવાબ—બેશક હય, (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—સજદેકી આયત અગર કીસી ઓર જબાનમે પઢી જાએ તખ બી સજદા વાજીબ હોગા યા નહી ?

જવાબ—પઢને વાકેપર હરતરફા વાજીબ હોગા મગર સુનને વાકેપર હિસ વકત વાજીબ હોગા જખકે હિસકો ખબર દી જાએ કે

થે આપત સજદાકી પઢી ગઈ હય. ઇસી તરાહસે અરબીકા ન જનને વાલાબી ઉસ વકત તક માઝુર હય જખતક ઉસકો માલુમ ન હો. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કોઇ હીજે કરકે સજદાકી આપત પઢે તો બી સજદા વાજીય હય યા નહી ?

જવાબ—એસે પઢનેસે નતો પઢને વાલેપર સજદા હય ન સુનને વાલેપર. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર નમાઝસે બાહીર સજદા વાજીય હોતો કોમ તરહા અદા કરે ?

જવાબ—બીદુ' રહે યદેનકે ખડે હોકર અદાહો અકબર કહેકર સજદા કરે ઓર શીર બાદ સજદે કે અદ્વાહો અકબર કહેકર ખડા હો જખે ઇસ તરહા સજદે કરનેસે સુન્નત (સુન્નત હો તકબીરંકા કેહના હય) ઓર મુસતહબ (મુસતહબ હો કયામ હે) સખ અદા હો જખે. (આલમગીરી)

સવાલ—ઇસ સજદે કે અંદર કયા કયા પઢે ?

જવાબ—વહી તસબીહ પઢે જો નમાઝ કે સજદુ'કે અંદર પઢી જતી હંચ યાને ત્રીન મરતબા સુઅહાના રખીયલ આલા પઢે.

સવાલ—ઇત સજદેમેં શરત કયા કયા હંચ.

જવાબ—વહી છે શરતે હંચ જો કે નમાઝકે અંદર શરત હય યાને અખ્વલ સુન્નત હો તકબીરંકા કેહના હય, ફુસરા મુસતહબ હો કયામ હે ત્રીસરી તહારત ચોથી સતરે ઓરત પાચવીં ઇસતકબાલે કીબલા છઠી નીચત (આલમગીરી)

સવાલ—અગર નમાઝ પઢનેકી હાલતમેં ઉસ જખમસે કે જો

નમાઝસે બાહેર હય આયત સજ્દાકી સુન લે યા નમાઝ ન પઢને વાલોસે સુને તો બી ધન દોનું પર સજ્દા વાજીબ હય યા નહી !

જવાબ—હાં વાજીબ હય. નમાઝ પઢને વાલા જબ અપની નમાઝસે ફારેગ હો તબ સજ્દા કરે ઓર જો ખારીજ નમાઝ હય વો નમાઝસે ખારીજ કરે (દુરે મુખતાર આલમગીરી)

સવાલ—કયા કોઇ અવસા બી હય કે જીસ કે પઢનેસે ન ઉસપર સજ્દા વાજીબ હો ન સુનને વાલોંપર ?

જવાબ—હાં હય, ઓર યે વો મુકતદી હય કે જો બહાલતે ઇકતીદા સજ્દેકી આયત પદે કે ઉસકે પઢનેસે ખુદ ઉસપર સજ્દા હય ન ઉસકે સાથી ઓર મુકતદીયું પર ન ઉસકે ઇમામપર હાં અગર કોઇ નમાઝસે બાહેર હો ઓર વો ઉસ મુકતદીસે સુન લે તો ઉસપર સજ્દા વાજીબ હે.ગા. (શરેવકાયા વગેરા.)

સવાલ—એક શખસને બાહેર નમાઝકે ઇમામસે આયાત સજ્દાકી સુની ઓર શીર ઉસી ઇમામકા ઉસી નમાઝમે ઇકતીદા કીયા તો શીર સજ્દા યે શખસ કય કરે ?

જવાબ—અગર ઉસ શખસને દુસરી રકાતમે ઇકતીદા કીયા ઓર ઇમામને પેહેલી રકાતમે સજ્દા પઢા તબતો બાદ નમાઝકે ઉસ સજ્દે કે કરે ઓર અગર ઉસી રકાતમે જીસમેં કે સજ્દા પઢા હય સજ્દેસે પેહેલે ઇકતીદા કીયા તો ઇમામકે સાથ સજ્દા કરે ઓર અગર બાદ સજ્દા ઇમામકે ઉસી રકાતમે ઇકતીદા કીયા તો અબ ઉસ શખસસે સજ્દા સાકીત હુવા ન નમાઝ કે અંદર કરે ન નમાઝ કે બાહીર. (આલમગીરી)

સવાલ—એક નમાઝપર નમાઝ કે અંદર સજ્દા વાજીબ હુવા

અગર ઉત્તને નમાઝ કે અંદર સહવન યા કસદન સજદા અદા ન કરીયા તો અમ્મ યે શખસ નમાઝકે બાહીર સજદા કરે યા નહી ?

જવાબ—ન કરે. કીયું કે જો સજદા નમાઝકે અંદર વાજીબ હોતા હય કે ઉત્તકે અદા કરનેકા મદલ નમાઝ હી હય. બાહીર નમાઝકે કઝા નહી હોતા ઇસ લીયે કે નમાઝકા સજદા નમાઝકા જુઝ હય મગર કસદન તરક કરનેસે ગુનેહગાર હોગા ઇસ ગુનાહસે મુખત્તસીકી સુરત સીવાએ તોગાકે ઓર કુછ નહી હય. (માયતુલ અવતાર.)

સવાલ—સોયે હુવેસે યા નીશા વાત્રેસે આયત સજદાકી સુની જાવે તો સજદા વાજીબ હોગા યા નહી ?

જવાબ—ખેશક હોગા ઓર બાદ છતતિલાકે ખુદ નશાવાલે ઓર સોનેવાલેપર બી સજદા વાજીબ હય. (આલમગીરી.]

સવાલ—સજદાએ તિલાવત કે બાદ વજુબ દેરસે અદા કરના કેસા હય ?

જવાબ—અગર વો સજદા નમાઝકે અંદરકા હય તમ્મ તો ફોરન વાજીબ હય તાખીર ઉમ્મમેં મકરહ તેહરીમી હય ઓર અગર ખારીજે નમાઝ હય તો તાખીર મકરહે તનજેદી હય. (માયતુલ અવતાર).

સવાલ—અગર કીસીને નમાઝ કે અંદર સજદા પદા ઓર સજદા કરનેસે પેહેલે વો નમાઝ ફાસીદ હો ગઇ તો અમ્મ ઉત્ત સજદા કે કમ્મ કરે ?

જવાબ—ખારજ નમાઝ અદા કરે ઇસ લીયે કે જમ્મ નમાઝ

ફાસિદ હો ગઇ તો યે સજદા સીરફ તીલાવતકા રેહ ગયા, નમાઝકા ન રહા. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—કઇ સજદાં કે બદલે એક હી સજદા કાફી હોને કે લીયે કયા કયા શરતે હંય ?

જવાબ—હો શરતે હંય. એક તો મજલીસકા એક હોના હથ દુસરે આયતકા એક હી હોના અગર મજલીસકા ઇખતીલાફ હોગા યા આયતકા તો હો સજદે વાજીબ હોંગે. (શરેવીકાયા કખીરી વગેરા)

સવાલ—એક શખસને એક મજલીસમેં આયત સજદા પઢી ઓર ફીર ઉસી મજલીસમેં દુસરે શખસસે ઉસી આયત કો સુના તો અબ યે શખસ એક સજદા કરે યા હો ?

જવાબ—યે શખસ એક હી સજદા કરેગા. [ગાયતુલ અવતાર]

સવાલ—એક શખસ આયત સજદાકો પઢ કર ઉસી મજલીસમે ખાના ખાને લગા યા ત્રીન કદમ ચલા યા ખરીદ વ ફરોખતમે મશગુલ હુવા બાદ મે ફીર ઉસી જગા ઉસ આયતકો પઢને લગા તો અબ ઇસ શખસકો હો સજદે કરને ચાહીંએ યા એક ?

જવાબ—ઇસ શખસપર હોસજદે વાજીબ હુવે. ઇસ લીયે કે ઇસ શખસ કી મજલીસ બદલ ગઇ ઓર યે તજદીલે મજલીસ ફુકમન હથ ન હકીકતન. (શામી)

સવાલ—જો ફુકમ પઢને વાલેપર હથ કયા વોહી ફુકમ સુનને વાલેપર બી હથ ?

જવાબ—હાં વહી ફુકમ સુનને વાલેપર બી હથ. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—એક શખસને એકહી આયતકો આતે બી પદા ઓર

જાતે બી મગર સુનને વાલેને એકઠી જલસેમેં સુના ધન દોનુંકે લીયે
કયા હુકમ હય ?

જવાબ—પદને વાલા દો સજદે કરેમા ઓર સુનનેવાલા એક
ધસ લીયે કે પદને વાલેપર બવજેહ ધખતલાફે મકાન દો સજદે વાજબ
હુએ ઓર સુનને વાલેપર બવજેહ ધતતેહાદે મકાન એક અગર સુનને
વાલેકા બી જલસા બદલ જતા તો ઉસપર બી વહી હુકમ હોવા
જો પદને વાલેપર. શરેવકાયા દુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર કોઇ એક જલસેમેં સારા કુરાન પઢે તો
કિતને સજદે કરે ?

જવાબ—અહિદા કરે. (કબીરી દુરે મુખતાર વગેરા)

સવાલ—અગર તીલાવત કરનેવાલા સારી સુરતતો પઢે મગર
સજદેકી આયતકો છોડ દે ચે કેસા ?

જવાબ—મકરૂહ હય બર ખીલાફ ધસકે કે આયાત સજદાકી
પઢે ઓર સુરત છોડ દે કે ચે મકરૂહ નહીં. (શરે વકાયા)

સવાલ—તીલાવત કરને વાલેકો બર વકત તીલાવત આયત
સજદાકી આહીસતા પદના કેસા. ?

જવાબ—મુસતહમ હય. (શરે વકાયા)

સવાલ—સજદાએ શુકર કેસા હય ?

જવાબ—સાદમૈન રહમહુમદલાહ કે નઝદીક ધખાદત હય
અસપર સવાબ મીલતા હય. (આલમગીરી)

સવાલ—સજદા શુકરકા કીસ વકત કરના આહીયે !

જવાબ—જબ કોઇ નેઅમત ઝાહેર હો યા મુસીબત દુર હો

ઉસવકત મીસત્ર સજ્જા વલાવતકે કરે સીવા ઓકાત મકરહા કે.
(આલમખીરી)

સવાલ—અકસર લોમ ખીલા સખખ બાદ નમાઝ કે સજ્જા
કીયા કરતે હંય યે કેસા હય ?

જવાબ—મકરહ હય.

ફસલ ય્યારવી

જુમાકા ખ્યાન.

સવાલ—જુમાકો જુમા કીસ બીયે કેહેતે હંય ?

જવાબ—ઇસ બીયે કેહતે હંય કે યે દિન મુસલમાનુકે
ઇજતેમા કા હય ?

સવાલ—જુમા ફરઝે એન હય. યા ફરઝે કીફાયા ? (ફરઝ
એન વો હય જો હર એકકે અદા કરનેસે અદાહો બર ખીલાફ ફરઝે
કીફાયા કે વો એક કે અદા કરયેસે છૂટ જાતા હય)

જવાબ—ફરઝે એન હય ઇસકા મુનકર કાશીર હય ઇસ બીયે
કે ઇસકી ફરઝીયત કા સજુત ફલીસે કતઇસે હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—જુમેકે અંદર કયા કયા શરતે હંય ?

જવાબ—નવ શરતે હંય ૪ શરતે તો વોજુબકી હંય ઓર
૫ સહેતકી.

સવાલ—વોજુમે જુમેકી શરતે કયા કયા હંય ?

જવાબ—૧ મરદી ૨ આઝાદી ૩ ખેલ્લિઝરી ૪ અકામત. યેહી
વન્ને હય કે ઓરત, ગુલામ, (ગુલામકો અમર ઉસકા આઠા જુમેકી

ધમ્મજત દે દે તો બી ગુલામકો ઇખતીયાર હય આહે જુમા પઢે આહે ન પઢે બર ખીલાફ મઝદુર કે કે ઉસ પર જુમા વાજીય હય. ઓર મઝદુરકી મઝદુરી ઊગરતકે હીસાબસે સાકીત હો જાએગી. યાને અગર મસજીદ ઇતની દુર હો કે આને જાનેમેં એક પેહેર લગતા હય તો ઊસ દીનકી ઊગરતમેંસે ચોથાઇ ઊગરત વઝે હો જાએગી. ઈસકા મુતાલેખા માલીકસે મઝદુર નહીં કર સકતા. ઓર અગર મસજીદ ઇતની દુર નહીં હય તો મઝદુરી સાકીત નહીં હો સકતી. શામી) ખીમાર. (ખીમારી કે હુકમમે તીમારદારબી હય દુરેમુખતાર) મુસા-પ્રીરપર જુમા ફરઝ નહીં [દુરે મુખતાર]

સવાલ—સેહેત જુમેકી કયા કયા શરતેં હંય ?

જવાબ—૧ શહેર હોના ૨ વકત ઓહોરકા હોના ૩ ખુતબેકા હોના ૪ જમાઅત ૫ ઇઝને આમ. યે શરતેં સેહેત જુમેકી હંય.

સવાલ—સેહેત ઓર વોજુબમે હુકમન કયા ફરક હય ?

જવાબ—યે ફરક હય કે અગર સેહેતકી શરતેં ન હોંગી તો જુમા ન હોગી ઓર અગર વોજુબકી શરતેં ન હોંગી તો જુમા ફુરસત હોગા. મસલન ઓરત યા ખીમાર વગેરાપર જીનપર જુમા વાજીય નહીં હય અગર શરાયતે સેહેત જુમે કે સાથ જુમા અદા કરે તો ઉસ વકતકા ફરઝ ઉસકા અદા હો જાએગા. બરખીલાફ ઉસકે કે જીસપર જુમાતો વાજીય હય મગર અદા વાજીય નહીં. જેસે મરદે, આઝાદ નનદુરસત અગર બ સેહેત જુમેકી શરાયત ન હોનેસે જુમા અદા કરે તો ઉસકા જુમા ફુરસત નહીં. સખ માઆમુલોકે કે જીનપર જુમાકા વોજુબ નહીં હય ઓહોરસે જુમા પઢના અફઝલ હય બર-

ખીલાફ ઓરતકે કે ઉસકો જુમેસે ઓહોર હી પઢના અફઝલ હય.
(દુરેમુખતાર)

સવાલ—જુમેકી અદાએગીકી જો પેહેલી શરત શહેર ખતલાખ
મર્ધ હય ઉસસે બી આગાહી ફરમાયે કે શહેર કીસકો કેહતે
હંય જહાં જુમા દુરસત હય ?

જવાબ—શહેર શરઅન ઉસ ખસતીકા નામ હય જહાંપર
ધતને મુસલમાન મરઃ મુકદ્દફ રહેતે હોં (ખાલ વો નમાઝી હોં યા
બે નમાઝી કે અગર વો નમાઝ જુમે કે લીગે સખ એક હો જાએ
તો વહાંકી સખસે બી મસજીદમેં ન સમા સકેં ધંસી કોલપર અકસર
પ્રકહાકા ફતવા હય. (શરેવકાયા દુરે મુખતાર)

સવાલ—બી મસજીદ કીસ મીકદારકી કેહેલાતી હય ?

જવાબ—મુખતાર કોલકે ખમુજખ ચાલીસ મઝ શરધકી
મીકદાર બી મસજીદ શુમારકી જાએગી ઓર શરધ મઝ દસ ગીરેહ
કા હોતા હે તો ધસ હીસાબસે હમારે જમાનેકે મુરવરીખ કતખ
મઝસે બી મસજીદ પચીસ મઝકી હુધ. (શામી)

સવાલ—અગર કીસી જગા બી મસજીદ ધસ મીકદારકી
ન હો ઓર વો જગા મુસલમાનુંકી આખાદી ઓર ખસતીકે લીહાઝસે
ધસ કદર હો જેસા કે ઉપર બયાન કીયા ગયા હય બલકે
ધસ મીકદારસે બી ઝિયાદા હો તો કયા કીયા જાએ ?

જવાબ—ખીલા તાઅમ્મુલ નમાઝે જુમા અદા કીજાએ ખાલ
કીસી જગેપરહો કુછ મસજીદકા હોના શરતે જુમા નહી હય.

સવાલ—હમને તો યે સુના હય કે શહેર વો હય જહાં
અમીર ઓર કાઝી એલા મોજુદ હો કે જો સઝાએં શરીયતકે મુવાહીક
કાએમ કરનેપર કાદીર હો ફરમાયે યે કયું કર હય ?

જવાબ—ભાઈ યે તારીફ શહેરકી જો આપને સુની હય વેઠ
 ગેર મુક્તી બેઠ હય. અગર યેહી તારીફ મોઅતઅર હોની તો ઇસ
 ઝમાનેમે કયા બઝકે પેહેલે ઝમાનેસે હી જુમા મુતલકન તરક હોગતા.
 ઇસ લીયે કે ઇસ તારીફકે બ મુશ્મ કાઇ શહેર હીં ફુસતાનકા શહેર
 હી નહી હોસકતા. ફરમાઇયે ફીરોઝપુરમેં કાઇ અમીર યા કાઝી શરૂં
 હદ જારી કરનેવાલા મોજુદ હય ? યા દેહેલી ઓર કલકત્તા, બમબઈ, લાહોર
 વગેરેમેં હાથાંકે બ ફઝલેહુ સબ જમા જુમા બીજા તકત્તલુફ હમેશાસે
 જારી હય ઓર ઉસી તારીફકે મુજબ હયકે જસકો હમને બયાન કીયા
 હય. ઇસ તારીફસે બડે ગાઢિં બી જવાઝે જુમે કે લીયે શહેર હો
 ગયે. જો જાહેઝ ઉસકો ગાઢિં કહેં ઇસ વર્ગસે સાહેબે શામી બી
 ફરમાતે હય “હાજા તસદદકુ અલા કસીરીમ મીનઝકુરા” માને
 તારીફ જો બ મુશ્મ અકસર પુકલા મુક્તી બેઠ હય બોહોનસે
 ગાઢિંપર સાદીક આતી હય. પસ જસ ગાઢિંપર યે તારીફ સાદીક
 આયે માને આબાદીમે ઇસ મીકદાર પર હોકે વહાંકે રહેનેવાલે પચીસ
 ગઝકી મસજીદમેં યા ઓર ગજેમેં ન સમા સકેં તો વો શરઅન
 શહર હય. વહાં જુમા જાએઝ હય ઓર અગર ઇસ મીકદારકી
 આબાદી નહી હય તો વો ગાઢિં હય, વહાં જુમા જાએઝ નહી હય.
 અગર કીસીકો ઇસ મસલેકી ઝિવાદા તેડકીક મંજુર હો તો હમ
 ઇસ રીસાલે કે આખીરમેં ફતવા દરજ કરેમેં ઉસસે મતમીનાન કર લે.

સવાલ—દુસરી શક્તિ સેહેત જુમેકી જો ઓહોરકા વકત હય.
 યે બી બતલા દીજયે કે અગર યે વકત ફાત હો જાએ તો શીર
 જુમેકે વકતકી કા પડે યા ઓહોરકી ?

જવાબ—બાદ ગુઝરને વકતે ઓહોર કે જુમેકી નમાઝકી

ક્રમાં ન પડે એહોરકી નમાઝકી ક્રમાં કરે પહાં તક કે લાલકે યા
મસજુદ પર નમાઝ પઢનેકી હાલતમે વકત ઓઢર યુઝર ગયા તો
આખે યે નમાઝ નિફલ હો ગઈ શીર કરસે નમાઝે ઓઢર ક્રમાં
કરે. (શામી)

સવાલ--ત્રીસરી કરત સેહેત જુમેકી જે ખુતબા હમ અમર
કેઠ વકતસે પેરેલે ખુતબા પઢને ઓર નમાઝ વકતકે અંદર તો
જાએઝ હમ યા નહી ?

જવાબ--હર ગીઝ જાએઝ નહીં. ઇસ લીયે કે ખુતબેકા
પઢનાળી વકતકે હી અંદર રાતે જુમા હમ, ઇસી તરહે બાદ નમાઝકે
બી ખુતબેકા પઢના જાએઝ હમ. (ફૂરે મુખતાર)

સવાલ--ખુતબેકે અંદર કીસ મીકદારકા ઝીકર કીશાયત
કરતા હમ ?

જવાબ--ઇસકાત ફરઝીયત કે લીયે તો સીરફ “અલ્લહઅક્રો
લિલ્લાહ” યા “લાએલાહા ઇલ્લલ્લાહા” યા “સુબ્હાનલ્લા”કા
એક બાર કેહેના કાફી હમ મગર ઇસી મીકદાર પર કીશાયત કરના
મકરૂહે તેહેરીમી હમ બ સમખ મુખાલી ફત્વુ સુન્નતકે (ફૂરેમુખતાર)

સવાલ--ખુતબેમેં સુન્નત કીસ મીકદારકા ઝીકર હમ ?

જવાબ--એક સુરત તવાલ (સુરતે તવાલ મુકર્રિસલ સુરત
હજરાતસે સુરએ ગુરજ તક સુરતેં હમ. આલમગીરી). મુક્રસલકી
મીકદારકા ઝીકર ખુતબે મેં સુન્નત હમ. ઓર ઇસસે ઝિયાદ
મકરૂહ હમ.

સવાલ--ઇસ મીકદારકી તવાલત ફોનું ખુતબુકે અંદર
આલીયે યા એક કે અંદર ?

જવાબ—દોનું ખુતબે કે અંદર (શરેવીકાયા દુરે મુખતાર.)

સવાલ—દોનું ખુતબુંકે દરમીયાન જલ્લસા કરના કેસા હય ?

જવાબ—સુન્નત હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—ખાઝ લોઝ ખુતબે મેં જય નામે પાક મોહોમ્મદ રસુલુલ્લાહો અલય હે વસલ્લમ સુનતે હંય તો દરદ શરીફ પડતે હંય ચે કેસા હય ?

જવાબ—પુકારકર પઢના ખુતબા સુનનેકી હાલતમેં નાખએઝ હય, હાં દીલમેં ચુપકીસે પઢ લે તો મુઝાએકા નહીં. (દુરેમુખતાર)

સવાલ—ખાઝ ખતીબ દુસરે ખુતબા પઢનેકે વકત દાહને ઓર આએંકો મુંહ ફેરા કરતા હંય ચે કેસા હય ?

જવાબ—ચે બી ખીદઅત હય (શામી.)

સવાલ—ખુતબેકે અંદર મુસતહબ કયા હય ?

જવાબ—ખુલ્લાએ રાશેદીન ઓર આં હઝરત સલ૦ કે દો ચીયા ખુઝર્મવાફકા યાને હઝરત હમઝા (રદી૦) ઓર હઝરત અબ્બાસ (રદી૦) કા ઝિકર કરના મુસતહબ હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—ખુતબેકી પુરી તરકીબ બયાન કીજીયે ?

જવાબ—અવલ અહિઝો બિસ્વાહે મીનસશયતા નીર રજમ, આહીસતા પઢે શીર હમઝ ઓર સના પઢકર જહાલ્તેન પઢે શીર દુરદ શરીફ શીર વાઅઝ ઓર કુરાને મજીદકી આયત પઢકર ખતમ કરે. પીછલે ખુતબેમેં કુરાન શરીફકી આયાતકા પઢના મસનુન હય.(શામી)

સવાલ—ઇસ મુકામ પર એક ખુતબા બી જુમેકા બતવાયા જાએ તો બોહોત બેહેતર હોમા. મએ તરકીબ પઢનેકે ?

જવાબ--(ઇસ રીસાલેમેં દર અસલ ખુતબાતો મોબુદ હય મંચર નાકીલ કે ખીયાલમેં યે બાત હય કે ખુતબેકા લીખના અંદ વજુહસે શુર નહી.) મગર ખુતબે કી તરફીય યે હય. અવ્વલ ઇમામ મીંબર પર બેઠે જબ મોઅઝઝન અઝાનસે શરૂમ હો હિસ વકત ઇમામ ખડા હોવે ઓર કામકી તરફ મુંહ કરકે પેહેલે અહિઝ ચુપકીસે પઠ કર ખુતબા શુર કરે. ઓર પેહેલા ખુતબા પઠ કર ત્રીન આવાત છોટીકી મીકદાર મીંબર પર બેઠ જાએ ઓર ફીર ખડા હોકર દુસરા ખુતબા શુર કરે. મગર પેહેલે ખુતબે કી બ નીસબત દુસરે ખુતબેમેં આવાઝ પસત હો ઓર ખુતબા ખતમ હોનેકે બાદ ઇમામ મીંબરસે ઉતર આવે ઓર તકબીર નમાઝકી શુર હોજાએ.

સવાલ--ખતીબ કે સીવા ઓર અખસકો નમાઝ પઢના કેસા હય ?

જવાબ--ના મુનાસીબ હય. [શામી]

સવાલ--અગર ખતીબ કો હદસ હો જાએ તો કયા કરે ?

જવાબ--અગર હદસ બાદ ખુતબા પઢને કે હુવા તો એસે અખસ કો ખલીફા કરે જો ખુતબા મુનને મે શરીક હો ઓર અગર એસેકો ખલીફા ન કરેમા તો જાએઝ નહી ઓર અગર નમાઝકે અંદર હદસ હુવા તો અબ ચાહે જીસકો ખલીફા બનાલે. (આલમગીરી)

સવાલ--ઇમામ કો ખુતબા પઢનેસે મેહરાબ કે અંદર નમાઝ પઢના કેસા હય ?

જવાબ--મકરૂહ હય (દુરે મુખતાર)

સવાલ--દોલુ ખુતબે દો રકાન ઝોહોર કે કાએમ મુકામ હંથ ચા નહી ?..

જવાબ—દો રકાત કે કાએમ મુકામ તો નહી હંય મગર સવાબમેં ये पुतणे आधे [नीसई] होते हंय जुमेकी नमाजसे. (शाही)

સવાલ—અગર પુતળા ઓર નમાઝ કે દરમીયાન ફાસલા બોહોત હોજએ મસલન ધમામ બાદ પુતળે કે ઘર ચલા જએ યા ખાના ખાને યા ઓર કોઇ કામ માને નમાઝ કર એકે તો કયા કીયા જએ ?

જવાબ—પુતળા અઝ સરે નવ પદા જએ. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—પુતળે કે વકત કયા ખાતેં નાજએઝ હંય ?

જવાબ—જો ખાતેં નમાઝમેં ના જએઝ હંય વોહી પુતળે કે વકત નાજએઝ હંય. મસલન ખાના ખાના, પાની પીના ઓર કલામ કરના જવાબે સલામ દેના વગેરા મગર ઇશારેસે જુરી ખાતકા મના કરના જએઝ હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—ચોથી શરત સેહેત જુમેકી જમાઅત હય ये भी जतला दीजये કે जुमेकी जमाअतमे कीस कहर आदमीयुंके साथ जमाअत जरूरी हय કે उनके जगेर अदाइजीये जुमा सही नही ?

જવાબ—સીવાય ધમામ કે ત્રીન આદમી હોને ચાહીએં જર ખીલાફ ઓર નમાઝેકે ઉનમે સીવાય ધમામ કે દો આદમીયું કે સાથ જમાઅત કા હુકમ હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—પાંચવીં શરત સેહેત જુમેકી ઇઝને આમ હય. येभी जतला दीजये કે इजने आम कीसको कहते हंय ?

જવાબ—ઇઝને આમ વો હય કે કીસીકો આનેજનેસે ન રોક્ક જએ અગર આમ ઇઝન ન હોગા તો જુમા ફુરસત ન હોગા.

મસલન કીસી કીસેકે અંદર મસજીદ હો. ઓર હાકીમે કીલા અવામકે આનેખનેકો રોકે ઓર આપ અપને ચંદ લશકરી ઓર ખાશંદમાન કીસે કે સાથ જુમા અદા કરે તો જુમા જાએઝ નહી બ વજેહ ઈઝને આમ ન હોને કે. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—શેહેરકે અંદર અગર કોઇ નમાઝે જુમેસે પેહેલે ઝોહોર અદા કરે તો કેસા હય ?

જવાબ—હરામ હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—માઝુર અગર જુમેસે પેહેલે ઝોહોર પઢે તો કયસા ? (માઝુર વો લોગ હય જન પર જુમા વાજીબ નહી.)

જવાબ—મકરૂહે તનઝેહી હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—માઝુર શેહેરકે અંદર જુમે કે દીન ઝોહોર જમાઅતસે પઢે યા અલાહેદા અલાહેદા ?

જવાબ—અલાહેદા અલાહેદા પઢે. ઇનકો બી જમાઅતકે સાથ નમાઝ પઢના જુમેકે દીન મકરૂહે તેહેરીમી હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—કયદા જેલખાનેમે જુમા અદા કર સકતે હય યા નહી ?

જવાબ—નહીં કર સકતે ઓર અગર પઢેગે તો જુમા ન હોગા ઇસલીયે કે ઇઝને આમ નહી હય.

સવાલ—જહાંપર જુમા દુરસત નહી હય વહાંકે રહેને વાલે બી જુમેકે દીન ઝોહોર જમાઅતસે પઢે યા વોહી અલાહેદા અલાહેદા પઢે ?

જવાબ—બીનકું જમાઅતસે ઝોહોર પઢના દુરસત હય. શેહેર વાહુકી જમાઅતકે સાથ ઝોહોર પઢના દુરસત નહીં. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—એક શખસને ઝોહોરકી નમાઝ જુમેકી નમાઝસે પેહેલે પઢવી ઝોર શીર જુમેકી નમાઝ અદા કરનેકો ધરસે નીકલા ઉસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—અગર ઇસ શખસકો ઇમામકે સાથ જુમા મીલ ગયા તો ઝોહોર કી ફરઝીયત ખાતીલ હો ગઇ ખાહ માઝુર હો જેસે મુસાશીર યા મરીઝ વગેરે ખાહ ગેર માઝુર ઝોર અગર ઊસકો જુમા મીલ તો જુસ વક્ત યે ધરસે નીકલા યા અગર ઊસી વક્ત ઇમામ ફારગ હો ગયા યા તો ખીલધજમા ઝોહોરકી ફરઝીયત ખાતલ હોગી ઝોર અગર ઉસકે ધરસે નીકલતે વક્ત ઇમામ નમાઝમેં યા મગર ઉસકે પોહોંચનેસે પેહેલે ફારગ હો ગયા તો ઇમામ આઝમ રહેમતુલા અલેહકે નઝદીક ઝોહોરકી ફરઝીયત ખાતીલ હો ગઇ. શીર કરસે ઝોહોર પઢે. (આલમગીરી દુરે મુખતાર.)

સવાલ—એક શખસ જુમેકી નમાઝ મેં ઇમામ કે સાથ તથહદ્દમે આકર મીલા યે શખસ ખાદ સલામ ઇમામ કે નમાઝ જુમેકી અદા કરે યા ઝોહોર કી ?

જવાબ—નમાઝ જુમેકી અદા કરે. જો સજ્દએ સહવકીફી અતહીયાતમે આકર શરીક હુવા હો ઝોર યેહી હુકમ મુસાશીરકે લીયે લી હય ? (દુરે મુખતાર)

સવાલ—જુમેકી નમાઝકે લીયે દો અઝાન હોતી હંય ઇનકી અસલીયત કયા હય ?

જવાબ—એક અઝાનકા હોના તો આં હઝરત સલ્વં કે ઝોહદે મુખારક ઝોર હઝરત શેખેન રીફવાનલા હો તઆલા અલે હીમકે ઝમાનેસે ચલાઆતા હય ઝોર દુસરી અઝાન હઝરત ઉસમાને

મની રહી ને જળકે કસરત આદમીયુંકી હુમ બદાઈ તોયે બી સુખત હય. મગર ઇખતેલાઈ ઇસમેં હય કે પેહેલે અઝાન ઇન દોનુંમેસે કોનસી હય જીસકે સુનનેસે ખરીદ ઓર ફરૌખત ઓર કુલ કામ સીવાએ નમાઝકી તરફ ચલનેકે હરામ હો જાતે હંય. સહીતર કોલકે મુવાશીક પેહેલી અઝાન વોહી હય જો વકતકે અંદર પેહેલી હો. યાને ખત્તીબકે સામનેકી અઝાનસે પેહેલી અઝાન. ઇસી અઝાનકે સુનનેસે સજ બાતેં યાને ઐઅ વએરે મકરહે તેહેરીમા હો જાતી હંય ઓર નમાઝકી તરફ ચલના વાજીબ. (આલમગીરી દુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર માગિવાસે જીનપર જુમા વાજીબ નહી હય વો જુમેકે દીન શહેરમે નમાઝે જુમેકે લીયે આવેં ઓર દુસરી હાજતબીકે ઉનકી હો તો ઉનકો નમાઝે જુમેકો સવાબ મીલેગા યા નહી ?

જવાબ—અગર ઉનકી નીયતમેં ઝિયાદાતર મકસુદ નમાઝકે અદા કરનેકો હય તબ તો સવાબ મીલેગા વરના નહી. (દુરેમુખતાર)

સવાલ—એક શહેરમેં કઇ જગા જુમા દુરસત હય યા નહીં ?

જવાબ—મુજબ મઝહબે સહી ઇમામ આઝમ (ર. અ.) કે દુરસત હય ખાહ વો શહેર બઝ હો યા છોટા. (દુરેમુખતાર ચાન્દી)

સવાલ—જુમેકી નમાઝકે ખાહ જો ચાર રકાત ફરઝ એહેલી-યાતન પઢા કરતે હંય ઉનકો પઢના કેસા હય ?

જવાબ—ખોહોત અઝા હય. તાકે ફરઝ ઝિમ્મેસે યકીની તોરસે સાકીત હો જાએ. ઇસવીયે કે જુમા અગરએ રિવાયતે કવી-યાકી રસે ઉન માઉમેં જહાંકે રહેનેવાલે મુકદ્દફ મુસલમાનુંસે પચીસ મઝ જગા બર જાએ દુરસત હય, ઇસી તરફ ચંદ જએબી એકહી શહેરમેં જુમા બમુજીબ કવી અકવાલકે દુરસત હય લેકીન ચુંકે

મસમે દુસરે અકવાલબી મોજુદ હંય અમરચે ઝખફી સહી ધસથીયે
પુકહાયે મોહકકેકીનને ધખતેલાફસે નીકલનેકે લીયે બાદ નમાઝ
જુમેકે એહેતયાતન ચાર રકાત પઢનેકા હુકમ દીયા. અમર કોઇ
ધન રકાતુંકી વજેહસે અદમ ફરઝીયત જુમાકા મોતકીદ હો જાએ તો
ધન ચાર રકાતુંકો ન પડે, જુમાહીકો યકીની તોરસે ફરઝ સમજ કર
અદા કરતા રહે. (ફુરેમુખતાર શામી શરેસફરસ સઆદત આલમગીરી)

જવાબ—ધન ચાર રકાતુંકી નીચત કીસ તરેહ કરે ?

સવાલ—ધસ તરેહ કરે “ નીચત કરતા હું મે ચાર રકાત
ફરઝ ઉસ ઓહરકી જસકા વકત મેને પાયા ઓર અબી અદા ન
કીયા. ” ધસ નીચતકા ફાયદા યે હય કે અમર જુમા યમુજુબ રિવાયતે
ઝખફ ન હુવા તખતો યે ચાર રકાત ઓહોરકે દીનકી હોંગી ઓર
ઓહોરકા ફરઝ ઉસકે જિમ્મેસે સાકીત હુવા. ઓર અમર જુમા
યમુજુબ અકવાલ કવીયા દુરસ્ત હુવા તો કીસી ઓહોરકી નમાઝ
અમર ધસકે જિમ્મે હય તો અદા હો જાએગી ઓર અમર કઝા
નમાઝ બી ઉસકે જિમ્મે નહીં હય તો નિકલ હો જાનેમે તો
કોઇ શુઆહી નહીં હય. ગરઝ ધન ચાર રકાતુંકા પઢનેવાલા ખાલી
ફાએદેસે કીસી તરેહ નહી રેહ સકતા. બરખીલાફ તારીક કે
(માયતુથ અવતાર કબીરી આલમગીરી.)

સવાલ—યેબી બતા દીજીયે કે ધન ચાર રકાતું કે કીસ
તરેહ પડે બારી પડે યા ખાલી ?

જવાબ—અમર ઉસકે જિમ્મે કઝા નમાઝ ઓહરકી હય તખ
તો મીસલ ફરઝકે દો રકાત બારી પડે ઓર દો રકાત ખાલી ઓર

અમર કા નમાઝ ઉસકે ઝિમે નહી હય તો ચારોમે મુરા મીલાવે.
(મામતુલ અવતાર)

સવાલ—જુમેકે દીન વો સાઅત કોનસી હય જીસમે દુઆ કશુલ હોતી હય ?

જવાબ—ઇસ સાઅતકે અંદર બોહોત ઇખતીલાફ હય. સુનાંચે સબ અકવાલ (૪૨) ખીલાલીસ હંય જીનમેસે દો કાલ સહી હંય. એક તો યે કે વો સાઅત ખુતમે કે શુરમે નમાઝ તક હય તો ખમુજ્જમ ઇસ કોલકે દુઆ અપને દીલમે માંગે કયું કે ખુતમેમે સકુતકા હુકમ હય. દુસરા કોલ યે હય કે વો સાઅત પીછલી સાઅત હય ઓર વો અમરસે સામતક હય. (દુરેમખતાર)

સવાલ—જુમેકી કએ રકાતેં હંય ?

જવાબ—દો રકાત હંય જહરકેસાય (આલમગીગી.)

સવાલ—જુમેમે કીસી મુરતે ખાસકા પઢના મુસનદખ હય ?

જવાબ—હાં હય, મુરતે જુમા ઓર મુરે મુનાફેકુન ઓર આઅલા ઓર ગાશીયાકા પઢના સુન્નત હય વર ન જો યાદ હો પડે.

ફસલ બારવી.

ઇફકા ખ્યાન.

સવાલ—ઇફ કએ હોતી હંય.

જવાબ—દો હોતી હંય એક ઇફલશીતર દુસરી ઇફુલ ફુલા.

સવાલ—ઇફુલ શીતર કોનસી ઇફકા નામ હય ઓર ઇફુલફુલા કોનસી ઇફકા ?

જવાબ—ઇફુલ શીતર ઉસ ઇફકા કેહેતે હંય જો બાદ

ખતમ માહે મુખારક રમઝાન શરીફકે પેહેલી તારીખ સવાલકો હોતી હય, ઓર ઇદુદ દુહા વો હય જો માહે જિલહજમેં દસવીં તારીખકો. હોતી હય જિલહજકી ૯ નવીં તારીખકો હજ હોતા હય.

સવાલ—ઇન દોનું ઇદુડકી નમાઝેં કયસી હય ?

જવાબ—વાજીબ હય ? (કબીરી દુરેમુખતાર)

સવાલ—કયા ઇન નમાઝકે લીયે લો મીસલ જુમે કે કુજ શરતે હય ?

જવાબ—હાં વોહી શરતે હય જો જુમેકે વોજીબ ઓર અદાકી હય. સીફ દો બાતુંકા ફરક હય, એક તો જુમેમેં ખુતબા શરત હય, યાને બગેર ખુતબેકે જુમેકી નમાઝ સહી નહી, બરખીલાફ ઇદેનકે કે ઇનમેં ખુતબા સુન્નત હય અગરએ ખુતબેકા તરક ભુરી ખાત હે. દુસરે જુમેમેં ખુતબા નમાઝસે પહેલે હોતા હય ઓર ઇદેનમે બાદ નમાઝકે. (દુરેમુખતાર આલમગીરી)

સવાલ—ઇદકે દીન કયા કયા ખાતેં સુન્નત હય ?

જવાબ—[૧] સુબેહકી નમાઝ અપને મેહેલ્લેકી મસજીદમેં પઢના [૨] ગુમત્ર કરના [૩] મીસવાક કરના [૪] ખુશબો લગાના [૫] નએ યા ઘોએ હુવે કપડે પેહેનના [૬] ખાસ ઇદગાહકો જાના [૭] રસતેકો બદલના [૮] રસતેમેં તકબીરકા પઢના (મગર ઇદુલ ફીતરકો આહીસતા પઢતા જાએ ઓર ઇદુદ દુહાકે દીન પુકાર કર ઓર ઇદગાહમેં પોહોંચકર ખતમ કરદે) [૯] ફીતરેકા ઇદુલ ફીતરકી નમાઝસે પહેલે દેના [૧૦] ઇદુલ ફીતરકી નમાઝસે પેહલે કુજ મીદા ખાના [અગર છુવારે વગેરા હોં તો બ અદદ તાક આવે, વર ન જો હો આકર ઇદકી નમાઝ કો જાએ] બર ખીલાફ ઇદુદ દુહાકે ઇસમે

નમાઝસે પેશતર ન ખાના મુસતહબ હય (પાન ઓર ફુકા પાની વગેરા જનસે રોઝા ઇફતાર હો જતા હય ઇન સબ ચીઝોંકા ન ખાના મુસતહબ હય અગર ખા લેવે તો મકરૂહ બી નહીં હય મગર અફઝલીયતકા જુરર તારીકે હય (ફુરે મુખતાર) ખાહ કુરખાની કરે. યા ન કરે. [ફુરે મુખતાર આલમગીરી]

સવાલ--ઇદેનકી નમાઝકે લીયે સવારી પર જના કેસા હય ?

જવાબ--ફુરસત હય મગર પા પીયાદા જના અફઝલ હય.

[આલમગીરી]

સવાલ--એક શહેરમે ઇદેનકી નમાઝ કઇ જમા હોના ફુરસત હય યા નહી ?

જવાબ--બીલ ઇતતેફાક ફુરસત હય. [ફુરે મુખતાર આલમગીરી]

સવાલ--ઇદેનકી નમાઝકા વકત કબ તક હય ?

જવાબ--સુરજમે સફેદી હોનેસે જવાલ તક વકત હય, મગર અફઝલ યે હય કે ઇદુદ દોહામે જલદી કરે ઓર ઇફુલ ફીતરમે તાખીર. [આલમગીરી]

સવાલ--અગર ઇદેનકી નમાઝ કીસી ઉઝરસે હિસદીન પઢી નજાએ મસલન કસરતે ખારીશસે યા અખરકી વજેહસે યા આંદ નઝર ન આયા ઓર દુસરે દીન ખાહ જવાલકે રોમત કા ઇલમ ફુવા યા જીસ વકત નમાઝ પઢી ગઝ અખર યા, ફીર ન માલુમ ફુવા કે નમાઝ જવાલ કે ખાહ પઢી ગઝ યા ઇમામને બે વજુ નમાઝ પઢાઇ તો કયા કીયા જાએ.

જવાબ--ઇન સબ સુરતમે ઇફુલફીતરકી નમાઝ તો દુસરેહી દીન યાને જવાલસે પેહેલે પઢલે ઇસલીયેકે ખાહ દુસરે દીનકે ફીર

ઇંદુલકીતરકી નમાઝ જાએઝ નહી. ઓર ઇંદુલ દુહાકી નમાઝ તીનદ બાને ખારવીં તારીખ વકતે ઝવાલ તક ખીલા કીરાહીયત દુરસત । ઓર બગેર ઉઝરકે કીરાહત કે સાથ. [દુરે મુખતાર આલમગીરી. સવાલ--ઇંદુલકી નમાઝકી કએ રકાત હંય ?

જવાબ--હો રકાત હંય ખીદુન અઝાન ઓર અકામત (આલમગીરી વગેરા)

સવાલ--ઇંદુલકી નમાઝ કીસ તરાહ પદે ?

જવાબ--ઇમામ ઓર મુકતદી દોનું નીયત કરેં ફીર તકબ તેહેરીમી બાને અલ્લાહો અકબર કેહેકર હાથ ખાંધકર સુખહ કલલા હુમ્મા પદે ફીર રફેયદેન કે સાથ અલ્લાહો અકબર કહે મીસલ સાબિકકે હાથ છોડે ફીર તીસરે મરતબા તકબીર કેહેકર હ ખાંધલે. ઇમામ અઉઝ ખીસમીલ્લાહ અલહમ્દ સુરત પદે ઓર મુકત ન પદે, ફીર તકબીર કેહેકર રકુમેં સજદા જલસા કરકે દુસરી રકાત ખડે હોળએ ફીર બાદ પઢને ઓર સુનને કીરાઅત કે જબ દુસ રકાતકા રકુ કરે તો પેહેલે રકુસે તીન તકબીરેં જાએદ મિસલ સાબિક કે અદા કરે ઓર ચોથી તકબીર કેહેકર રકુ કરે. યે ચોથી તકબ ઇનતેકાલી રકુકી ઇસ નમાઝમે વાજબ હય. ફીર બાદ રકુ એ કૌમા ઓર સજદા ઓર જલસા વગેરાકે નમાઝકો પુરી કરે. ઇમામ ખુતબા પદે પસ ઇસ તોરસે કયામ કે અંદર દોનું રકાત નવ તકબીરેં હોતી હંય [આલમગીરી]

સવાલ--તકબીરાતકે દરમીયાન કુછ પદે યા નહી ?

જવાબ--કુછ ન પદે સીરફ બકદર તીન બાર સુબાનલ્લ કેહેને કે ખામોશ રહે. કુદલીયા કાએદા યે હે કે જન તકબીરેં કે બ

કુચ પઠા જતા હય ઉનકે-બાદ તો હાથ બાંધા જતા હય જેસેકે. અબલ તકબીરકે બાદ હાથ બાંધા ગયા ઓર સના પઠી ગઇ ઓર જીસ તકબીરકે બાદ કુચ નહી પઠા જાવે જિસમેં હાથ છોડા જતા હય જેસે તકબીરે ઝાએદ ઇદેનકી ઇસકે બાદ રખના ચાહીએ.

સવાલ—અગર કીસીને ઇમામકે પહેલી રકાતકે કયામમે ઉસવકત પાયા જબક ઇમામ તકબીરેં કેહ ચુકાથા તો અબ કયા કરે?

જવાબ—પેહેલે અપની છુટી હુથ તકબીરેં અદા કરે શીર ઇકતીલા કરે. (આલમગીરી દુરેમુખતાર)

સવાલ—અગર કોઇ પહેલી રકાતકે રકુમેં ઇમામકે પાએ તો કયા કરે ?

જવાબ—અગર ઇસ સખસકે કીયામમેં તકબીરેં કેહનેકે બાદ ઇમામકે સાથ રકુ મીલનેકી જીમીદ હય તો તકબીરેં કયામમેં કહે વર ન સિવાય તકબીર તેહરીમાકે ત્રીન તકબીરેં જાયદ રકુમેં જાકર કહે. ઓર યે સખસ પુરી તકબીરેં ન કેહને પાયાથા કે ઇમામને સર ઉઠાલીયા તોબી મુતાબીઅત ઇમામકી કરે બાકી તકબીરેં ઇસસે સાકીત હો જાએગી. [આલમગીરી]

સવાલ—અગર કીસીને ઇમામકે કોમેમેં પાયા તો કયા કરે ?

જવાબ—કુછબી ન કરે જિસી તરેહ મીલજાએ ઇસલીયેકે ઇસ સખસને રકાત નહી પાઇ મસબુક હોગયા. અબ યે રકાત અપની જીસ વકત બાદ સલામ ઇમામકે પડેગા ઉસ વકત તકબીરેં બાદ કીરાઅત રકુસે પેહેલે કહેગા ઓર યેહી હાલ સજ્દામે મીલને વાલે ઓર દુસરી રકાતમે મીલને વાલેકા હય. બર ખીલાફ ભાહકકે કે વો તકબીરેં મીસલ ઇમામકે કહેગા ઇસલીયે કે વો ઇમામહીકે.

પાછે હય ઓર મસથુક અપની રકાત પદનેમે ઇમામકે પાછે નહી
હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કીસીને ઇમામકો તશહહુદ મે પાયાતો
કયા કરે ?

જવાબ—અપની દોનું રકાત ઇદકી મએ છે તકબીરોં કે
અદાકરે મીસલ ઇમામકે અમરએ યે તશહહુદ સજદા સહવઘીહી હો.
(આલમગીરી)

સવાલ—અગર ઇમામ પેહેલી રકાતમેં સહવન તકબીરોંસે
પેહેલે કીરાઅત શુર કરે તો કયા કરે ?

જવાબ—ઇમામને સુરત અલહમ્દ ઓર સુરત દોનું પદખી
તબતો રકાતકે આખીરમે તકબીરેં કેહલે ઓર અગર સીફ
અલાહીદી પઢી હોં તો જાએદા તકબીરેં કેહે કર અલહમ્દ ઓર
સુરત પઢે. (આલમગીરી માયવુલ અવતાર.)

સવાલ—અગર ઇમામ દુસરી રકાતમેં તકબીરેં બુલગયા ઓર
રુકુ કરદીયા તો કયા કરે ?

જવાબ—તકબીરેં રુકુમેં કેહેલે રુકુસે કયામકી તરફ ઓદ ન
કરે. (દુરેમુખતાર.)

સવાલ—અગર કીસીકી નમાઝ ઇદકી ફેત હોજાએ તો ફીર
ઊસકી કઝા હય ના નહી.

જવાબ—ઊસકી કઝા નહી હય મગરઘરમેં ચારરકાત નિફલ
ખીલા તકબીર જાએદ મીસલ આશતકે અદાકરે. (દુરેમુખતાર)

સવાલ—ઇદકે ખુતબેકો પેહેલે ખેઠ કર મીસલ જુમેકે શુર કરે
ના પેહેલેહી ખડા હોજાએ ?

જવાબ—હમારે મઝહબમે ધરકે ખુતબેમેં પેહેલે ન બેઠે.
(આલમગીરી.)

સવાલ—જખ ધમામ ખુતબેમેં તકબીરેં પઢે તો કામબી પઢે
યા નહીં ?

જવાબ—હા પઢે. (આલમગીરી)

સવાલ—ખુતબેસે પેહેલે ધમામકો કયા પઢના ચાહીયે ?

જવાબ—ખુતબેકે શરૂકરનેસે પહેલે નવ બાર તકબીરેં પેહમ
કહે ઓર દુસરે ખુતબેકે શરૂમેં સાત બાર. (આલમગીરી.)

સવાલ—અસે ખુતબે કિતને હંય જનકા શરૂ અલહમ્દસે
હોતા હંય ?

જવાબ—વો ત્રીન ખુતબે હંય અવ્વલતો જુમેકા, દુસરે તલ્થખ
બારાનકા, ત્રીસરા નીકાહકા. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—વો કાનસે ખુતબે હંય જો અલ્લાહો અકબરસે શરૂ
હોતે હંય.

જવાબ—વો પાંચ ખુતબે હંય. દો દોનું ધદુકે ઓર ત્રીન
ખુતબે હજકે.

સવાલ—ધદીકાકે ખુતબેમેં કયા કયા પઢા જતા હંય ?

જવાબ—અગર ખુતબા ધદુલ શીતરકા હંય તો બાદ તકબીર
ઓર વસબીહ ઓર દરૂદ વગેરાકે એહકામ સદકઅે શીતરકે બમાન
કીયે જતે હંય ઓર અગર ખુતબા ધદુદ હુહાકા હંય તો એહકામ
કુરબાલીકે ઓર અગર અલાવા ધરેન કે ઓર કીસીકા ખુતબા હંય
તો જસ ચીઝકી હાજતહો ધમામ વાલીમ કરે. કીસ લીયેકે ખુતબા
તાલીમહી કે લીયે શરૂ હુવા હંય. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ--અગર ઇફકી નમાઝ કે પેહેલે જનાઝા બી હાઝરહો:
તો કોનસી નમાઝસે પેહેલે પઢે ?

જવાબ--પેહેલે ઇફકી નમાઝ પઢે ઓર ખુતબેકો નમાઝે
જનાઝા કે બાદ પઢે. (બાલમગીરી)

સવાલ--ઇસ જગેપર મુખતસર તોરપર ઇફલ ફિતરકે ખુતબેકો
બી બયાન ફરમાઇયે.

જવાબ--પેહેલે ઇમામ બગેર બેઠનેકે મીંબર પર ખડા હોવે
ઓર કોમકી તરફ મુંઢ કરકે નવ મરતબા આહીસતા આહીસતા તકબીર
પઢકર પેહેલા ખુતબા શરૂ કરે, બાદ ખતમ ત્રીન આયાત છોટીઠી
મીકદાર જલસા કરે. ફીર ઇસતમકાર પઢકર સાતબાર તકબીર
આહીસતા પઢે તબ મીંબરસે ઉતરે કે યે બી મુસતહબ હૈ.
(દુરેમુખતાર) (ઇસ સવાલ કે જવાબમેં ખુતબા મોજુદથા મગર
નાકીલને બવજે તવાલત કલમ અંદાઝ કીયા)

સવાલ--એક ખુતબા ઇફુદ ફુદાકાબી બયાન કરદીયા બંબે
તરકીબ કે સાથ.

જવાબ--પેહેલે ઇમામ મીસલ ઇફલ ફિતર કે મીંબર પર ખડા
હોવે ઓર કોમકી તરફ મુંઢ કરકે નવ મરતબા આહીસતા તકબીર પઢ
કરકે ખુતબા ઇફુદ ફુદાકા શરૂ કરે. (દુરે મુખતાર) બાદ ઇખતેતામે
ખુતબે અબ્વલ ત્રીન આયાત છોટી કે મીકદાર બેઠબવે ઓર સાત
મરતબા આહીસતા તકબીર પઢ કર ફુસરા ખુતબા શરૂ કરે ઓર
બાદ ઇખતેતામે ખુતબા સાનીયા મીસલ ફીતરકે યાદા મરતબા
આહીસતા તકબીર પઢ કર મીંબરસે ઉતરે. (દુરે મુખતાર) (ઇસ
સવાલ કે જવાબમે બી ખુતબા મવજુદથા નાકીલને બખીવાલ
સેહેલગીરી બે મરામ બાઝ રહા)

સવાલ---તકબીરાત તશરીક કીનપર વાજબ હંથ ?

જવાબ—જન પર નમાઝ કરઝ હમ ઊનીહ પર તકબીરેં બી વાજબ હં. ય મુજબ મઝહબ સાહીબેન (રા. આ) કે ઓર ઇસી કોલ પર ફતવા હમ તો અબ મુસાફીર ઓર ઓરત તનહા પઢને વાલેપર બી યે તકબીરે વાજબ હં. (ફુરે મુખતાર કબીરી)

સવાલ—ઈન તકબીરાતકો કયસે કબલક પઢે;

જવાબ—અરફા માને નવવીં તારીખકી મુબેહસે તેરવીં તારીખકી અસર તક બાદ હર નમાઝકે બઆવાઝ યુલ્હં એક બાર પઢે અલ્લાહો અકબર અલ્લાહો અકબર લાએલાહા ઇલ્લલ્લાહો વલ્લાહો અકબર અલ્લાહો અકબર વલીલ્લાહીલ હમ્દ.

સવાલ—ઓરતબી યુલ્હં બાવાઝસે કહે યા નહી ?

જવાબ—નહી ઓરત આહીસતા કહે. (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—ખાદ કરઝકે અગર કલામ કરે યા ઓર કોઇ ખાત જે મનાશી નમાઝ હમ તબ બી તકબીર પઢલે યા નહી ?

જવાબ—ફરઝ નમાઝકે મુતસલહી યે તકબીર કહી જતી હમ અગર કોઇ ફેલ બી એસા સરઝહ હો કે જે માને હો બીનાએ નમાઝકા તો શીર યે તકબીરેં સાકીત હોજતી હં, (ફુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર કોઇ અંબામે તશરીકકી નમાઝેં એર અંબામે તશરીકમે કઝા કરે તો તકબીરેં કહે યા નહી ?

જવાબ—નહી કહે ઇસીતરેહ અગર તશરીકકી નમાઝ અંબામે તશરીકમે પઢે તો બી નકહે, હાં અગર ઈન્દી દીનોં ઇસી નમાઝકી કઝા કરે તો અબજતા તકબીરેં બી કહે. (ફુરે મુખતાર)

ફસલ તેરવી

મુસાફરકી નમાઝકા ખ્યાન.

સવાલ--મુસાફીર કીસકો કેહેતે હંયે ?

જવાબ--મુસાફીર હર ચલને વાલે કો કેહેતે હંય મગર શરીયતકે અંદર મુસાફીર વો હય જીસકે સફરકી મુસાફત તીન દીનસે કમ નહો. ઇસ મુસાફતમેં સુખોહસે શામ તક ચલનેકી શરત નહીં હય બલકે સુખોહસે જવાલ તકકા ચલના મોઅતખર હય. જો અખસ હતની મુસાફત કરનેકા ધરાદા કરકે શહેરસે બાહીર હોખવે હિસકે લિયે એહકામ બદલજતે હંય.

સવાલ--વો કયા એહકામ હંય જો મુસાફરકે લીયે બદલ જતે હંય ?

જવાબ--અબલ નમાઝકા કસર હો જના [યાને બખ્તએ ચાર રકાતકે ચીસામુસાફીર દોરકાત પહેમા] (૨) રોઝા ન રખનેકા મુખાહ હો જના (૩) તીસરા મોઝોં કે મસાફકી મુદતકા તીન દીન તક બદ જના (૪) જુમા ઇદૈન કુરખાની કે વુજુખકા સાકીત હોના વગેરા વગેરા. (આલમગીરી).

સવાલ--યે મુસાફત કે જો મુસાફીરસે તખદીલે અહેકામ કરતી હય કેનસી ચાલકી મોઅતખર હય ?

જવાબ--ઓસત ચાલકી મોઅતખર હય. ઓર વો ચાલ છાંટ ઓર પીવાદા ચલને વાલુંકી ચાલ હય ઓર વોખી હીન દીનુકે અંદર કે જો સાલમે સખસે હોટે દીન હોં. (આલમગીરી.)

સવાલ—પસ હીસાબસે કાસ ઓર મેત્ર કીસ કદર હોતે હંય?

જવાબ—કાસ ઓર મેત્ર મોઅતબર નહી. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શેહેરકે અમર દો રાસતે હોં એકસે તો ત્રીન દીનકી મુસાફત હય ઓર દુસરે રાસતેસે દો દીનકી તો ઇસકે લીયે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—જસ રાસતેસે મુસાફીર ચલેગા ઉમી રાસતેકા ફુકમ ઉસપર જરી હોગા. અમર ત્રીન દીનકે રાસતે ચલેગા તો રાસતેમેં નમાઝે કસર પઢતા ચત્રા જાએગા ઓર અમર દો દીનકે રાસતેસે જાએગા તો કસર ન કરેગા. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શેહેરકી મુસાફત આદતકે મુવાફીક ત્રીન દીનકી ચાલકી હય મગર સવારી વગેરાકે ઝરીયેસે જમ્દ તથ હોતી હય ઇસકે લીયે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—જમ મુસાફત આદતકે બમુજબ ત્રીન દીનકી ચાલકી હય તો જો ઇસ મુસાફતકો તે કરેગા વોહી મુસાફીર શરેઈ હય ખાહ રેલ્લકી સવારીકા સવાર કયું ન હો. (આલમગીરી)

સવાલ—મુસાફીર પર સફરકા ફુકમ કયસે કબતક રહેતા હય?

જવાબ—અપને શેહેરકી ઇમારતકો પીછે છોડે ઉસ વકતસે ઉસપર ફુકમ રખસત હય ઓર જબતક અપને વતનકી આબાદીમેં હાખલ હો ઝીસ વકત તક ફુકમ રખસત રહેગા. (દુરે મુખતાર આલમગીરી)

સવાલ—વતન કએ કીસમકા હોતા હય,

જવાબ—દો કીસમકા એક વતને અસલી દુસરા વતને અકામત

સવાલ—વતન અસલી કીસકો કેહેતે હંય ઓર વતન અકામત કીસકો.

જવાબ—વતન અસલી વો હય જો ઉસકી ઓર એહેલકી બુદો બાશકી જગા હો ઓર વતન અકામત વો હય જહાં પંદરા દીન યા ઝિયાદા દીન ઠેરનેકી નીયત કર લે. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—એક શખસકા વકત અસલી પેહેલે ઓર થા ઓર શીર ઉસને દુસરી જગા બુદોબાશ ઇખતીયાર કરલી હય ઇસ હાલતમે કોનસા વતન અસલી શુમાર હોગા ?

જવાબ—અમર પેહેલે વતનસે ખીલકુલ ઇનકતા હો ગયા હય તો અબ્બ યે વતન અસલી હય ઇસ વતનને ઉસ વતનકો ખાતલ કરદીયા ઓર અમર પેહેલે વતનસે બી કુછ તાઅલુક હય ગો બુદોબાશ ન હો મસલન વહાં ઝમીન હય મકાન વગેરે તો દોનું વતન અસલી શુમાર હોંગે જબ્બ વહાં જાએગા (ગો યે જાના એક દો રોઝહી કા હો) મુકીમ હો જાએગા ઓર જબ્બ વહાં આએગા તો બી મુકીમ હોગા. (આલમગીરી)

સવાલ—મુસાફરકે લીયે કયા કયા કરતે હંય જીનકી વજેહસે વો મુકીમ હોઁકર ફુકમે રૂખસત ઉસપરસે ઉઠ જતા હય ?

જવાબ—પાંચ શરતે હંય. એક તો મુસાફીર અલના મોકુફ કરે અમર મુસાફીર નીયત અકામતકી કરલે ઓર મોકુફ ન કરે તો મુકીમ ન હોગા. દુસરે જહાં નીયત અકામતકી ઇખતીયાર કરલે વો જગા લાએક ઠેરનેકે હો અમર જંમલમે યા દરીયા યા જઝીરેસે અકામતકી નીયત કરેગા તો મુકીમ ન હોગા. ત્રીસરે નીયત અકામતકી એકી જગા હો અમર દો ચાર જગા નીયત અકામતકી કરેગા તો મુકીમ ન હોગા. ચોથે પનદરા દીન યા ઝિયાદાકી ઠેરનેકી નીયત કરે અમર ઇસસે કમકી નીયત કરેગા તો મુકીમ ન

હોજા. પાચવીં રાએપર મુસતકીલ હો અમર નોકર યા ગુલામ યા
ઓરત બીલા દરીયાફત અપને આકા યા માલીક યા ખાવીંદકી
નીયત અકામત કી કરલૈંમે તો મુકીમ ન હોંગે. (દુરેમુખતાર વગેરા)

સવાલ—એક શખસને નીયત પનદરા દીનકી નહીં કી મગર
યે નીયતકી કે ફલાં કાફલેકે સાથ જઈંગા યા ફલાં જહાઝમેં ઓર
હિસ કાફલે યા જહાઝકા જનાબાદ પનદરા દીનકે બાદ માલુમ હય
તો યે શખસ મુકીમ હય યા મુસાશીર ?

જવાબ—હુકમન મુકીમ હય ઇસકો પુરી નમાઝ અદા કરની
પડેગી. [દુરે મુખતાર]

સવાલ—એક શખસ મકકા મોઅઝઝમામે અવલ અશરએ
ઝિલહજમે પોહોંયા ઓર નીયત અકામત પનદરા દીનકી કરલી આયા
ઇસ નીયતસે મુકીમ હોજા યા નહીં ?

જવાબ—મુકીમ નહીં હોગા કયું કે પનદરા દીન જો અકામતમે
શરત હય. વો અરફાતકે જનેકે સબખસે પુરે ન હોંગે ઓર અરફાતમે
જના ઝુફરી હય લિહાઝા સફરલીકા હુકમ રહેજા. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસને ત્રીન દીનકી મંઝલકા કસદ કીયા
રાસતેમેં દો દીનકી મંઝલકે બાદ વતન અસલીકો લોટ આયા
ઇસપર કયા હુકમ હય ?

જવાબ—ઇસ શખસપર હિસ વકત તક સફરકા હુકમ થા
જખતક ઊતને લોટનેકા કસદ નહીં કીયા થા ઓર હિસ વકત
લોટનેકા કસદ કીયા હિસી વકતસે રૂખસતકે એહકામ સાકીત
હો મએ અમર વો ત્રીન મંઝલ તે કરચુકનેકે બાદ લોટતા તો શીર
મુસાશીર થા. (આલમગીરી)

સવાલ—હુકકામ અપને ઇલાકામેં જો દોરા કરતે હંચ ઉનકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—અગર દોરા મુસાફતે શરહકી મીકરદારકા હય તો નમાઝેં કસર પઢેં વરના પુરી અદા કરેં યે નહીં હય કે ઇલાકા હુકમકે હકમે એક રેહરકા હુકમ રખતા હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—અગર કોઇ મુલજિમકી ગીરફતારીકો નીકલે યા ઓર કીસી કામકે લીયે મગર યે નહી માલુમ કે મુલજિમ કહાં ગીરફતાર હોગા. કામ કીસ જગા ખતેગા યે શખસ રસ્તેમે કીસ તરેહ નમાઝ અદા કરે ?

જવાબ—યે શખસ અવલ ગુમાન ગાલીબ પર અમલ કરે અગર ત્રીન દીનકી મંઝલ પર મુલજિમકે મિલ જાનેકા યા કામ ખતજાનેકા થકીન હય તો નમાઝ કસર પઢે ઓર અગર શુર સફરમે થકીનકે સાથ નહી હય તો જો સારી ફુનીયામે શીર આયે તખલી મુકીમલીકે હુકમમે હય હર જગા પુરી નમાઝ અદા કરેગા. (આલમગીરી)

સવાલ—ઓરત હાથજા ઓર લડકા નાખાલીગ ઓર કાશીર યે ત્રીનો ત્રીન દીનકી મુસાફતકે મુસાફીર હુવે, ફુસરી મંઝલપર ઓરત હેઝસે પાક હુધ ઓર લડકા ખાલીગ હુવા ઓર કાશીર મુસલમાન હુવા અખ યે ત્રીનું નમાઝ ઈસ ત્રીસરી મંઝલસે કસર પઢેં યા પુરી ?

જવાબ—ઓરત ઓર લડકા પુરી નમાઝ પઢેંગે ઓર કાશીર કસર ઇસલીયે કે ઓરત ઓર લડકા બ વજેહ ઉઝર આસમાનીકે સફરકી ઇખતીલામેં અદાએ નમાઝકે એહેલ નથે ઓર કાશીર ઇખતીલાએ સફરમે બવજેહ ઉઝર ઇખતીયારીકે એહેલ થા ઇસલીયે કાશીરકે હકમે સફર અવલસે મોઅતપર હુવા ઓર લડકે કે હકમે ફુસરી મંઝલસે.

સવાલ—અગર મુસાફીર દો ફરજી જમા ચાર પઢે તે કમસા હય ?

જવાબ—અગર બુલકર પઢે તો આખિરમે સજદાએ સહવ કરે તો ફરજ હો જાએએ ચોર દો નફલ ચોર અગર કસદન પઢે તો ગુનેહગાર હોગા. (ખામતુલ અવતાર)

સવાલ—મુસાફીર ચાર રકાતવાલે ફરજકો હી કસરસે પઢે ત્રીન રકાત વાલે ફરજકો બી ?

જવાબ—સીરફ ચાર રકાતવાલે ફરજકો હી કસર પઢેગા ચોર બાકી સબ ફરજ નમાઝે જેસી હંચ વેસી હી અદા કરેગા.

સવાલ—સુન્નતેં બી કસર પઢી જાએંગીં યા નહીં ?

જવાબ—હરગીઝ નહીં, હાં અગર છતીમિનાન ન હો તે સફરમે તરક કરદેનેકા મુઝાએકા નહીં (આલમગીરી)

સવાલ—મુસાફીરકો ચલતી રેલ યા કશતીમેં નમાઝ પઢના કેસા ?

જવાબ—અગર મુસાફીરકો રૂકુ ચોર સજુદાપર કુદરત હય તે બીલ ધતેકાક નમાઝ ધશારેસે જાએઝ નહીં અગર ક્યામપર કુદરત હય ચોર ફીર બેઠકર પઢે તબ બી નમાઝ ના જાએઝ હય યર ખીલાફ ચોર સવારીયુંકે કે ઉનપર ધશારેસે હી નમાઝ પઢના અશરખ હય. યહાંતક કે અગર ઘોડે યા ઉંટકી ઝીન યા પાલાનપર સજદા કરે તો નાજાએઝ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કશતી ઠેરી ધુધ હો ઉસપર નમાઝ પઢના મુસાફીરકો કેસા ?

જવાબ—અગર બંધી હુધ હો યા ઝમીનપર હો તો દુરસત હય મગર બેઠકર ફરઝ પઢના ખીલા ઊઝર સહી નહી. ઓર અમર ઝમીનપર ઠેરી હુધ નહી હય ઓર બાહેર નમાઝ પઢના મુમકીન બી હય તો દુરસત નહી ઓર યેહી હુકમ કશાનીમે નમાઝ પઢનેકા મુકીમ કે લીયે હય. [આલમગીરી]

સવાલ—મુસાફીર ઇમામહો ઓર મુકતદી મુકીમ તો યે દોનું અપની નમાઝ કયસી પઢે ?

જવાબ—મુસાફીર અપની દો રકાત પઢકર સલામ ફેરદે ઓર મુકીમ મુકતદી સલામ ન કરે બલકે દો ઓર પઢે મગર ઇનદો રકાતુંમે મુકીમ મુકતદી કીરાત ન પઢે મીઠદાર કીરાત ખામોશ ખડા રહે. [આલમગીરી]

સવાલ—જેસે વકતી નમાઝમેં ઇકતેદા મુકીમને મુસાફીરકા કરલીયા કયા ઇસી તરેફ કંઝા નમાઝમેંબી કરલે ?

જવાબ—હાં કરલે, મુકીમકો બાદ વકતકે બી મુસાફીરકી ઇકતેદા દુરસત હય, બર ખીલાફ મુસાફીરકે કે ઉસકો મુકીમ ઇમામકા ઇકત્તીદા બાદ વકતકે જાએઝ નહી જેસાકે ઇમામનકે બ્યાનમેં ઝિકર કીયા.

સવાલ—ઇસકી વજેહ નહી માલુમ કે વકત કે અંદર તો મુસાફીર કયું ઇકતીદા મુકીમકા કરલે ઓર બાદ વકતકે કયું નહી કરે ?

જવાબ—ઇસકી વજેહ યે હય કે મુસાફીરકે ફરઝ વકતકે અંદર બઘત્તેયા ઇમામ પુરે ચાર હો જાતે હંય ઓર બાદ વકતકે યે હુકમ નહી હય. અબ અમર વકત કે બાદ ઇમામકે પીછે નમાઝ પઢને વાલેકા ઇકત્તીદા ઝેર ફરઝ પઢને વાલેકે પીછે હોગા ઓર યે

નાનગએઝ હય યાને મુકીમ ઇમામ પુર ખીચકા કાએદા વાજીમહય
ઓર મુકતદી મુસાફીરપર ફરઝ, ઇસી તરેહ પિછલે ફુગાનેમેં મુકીમ
ઇમામપર ફિરાયત સુનતા હય ઓર મુકતદી મુસાફીર પર ફરઝ,
ઝરઝ ઝોહોર ઓર અસર ઓર ઇશામે મુસાફીરકા કઝા નમાઝોમેં
મુકીમકા ઇકતીદા સહી નહી હાં મગરીમ ઓર ફજરમે દુરસત હય.
[દુરે મુખતાર]

સવાલ—અગર મુકીમ મુકતદી મુસાફીર ઇમામકે પીછે દુસરી
રકાતમે આકર શરીક હુવા તો બકીયા નમાઝ કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—એક રકાત તો ઇમામ મુસાફીરકે સાથ હોયુકી અબ
ત્રીન રકાત બાદ સલામ ઇમામ મુસાફીરકે ઇસી તરેહ પઢે કે પહેલી રકાત
જો નાકેમે દુસરી હય કીરાત ન પઢે. મીકદાર કીરાત ખામોશ ખડા રહે
શીર રક્ત સજુદ કરકે કાએદા કરે બાદ કાએદા ન કરે સીધા ખડા હોગએ
અબ ત્રીસરી રકાતમેં જો વાકેમેં ચોથી હય સુબહાન કહ્યા હુન્મા
ઓર અલહમ્દ ઓર સુરત સમ પઢે ઇસ લિયે કે ઇસ રકાતમેં
મસબુક હય ઓર ઉન દોનુંમે મીસલ લાહકકે. [આલમગીરી દુરે મુખતાર]

સવાલ—અગર મુકીમ મુકતદી મુસાફીર ઇમામકી ઇકતેદા
કાએદેમે કરે તો બકીયા નમાઝ મુકતદી મુકીમ કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—પહેલી દો રકાતોમે ફૂઝ ફિરાયત પઢે કયોં કે ઇનમેં
મુકીમ હુકમન મુકતદી હય પિછલી દો રકાતોમે ફિરાયત વગેરા પઢે.
મુસાફીરકો મુસનહબ હય, કે કબલ નમાઝકે યા બાદ નમાઝકે
કેહેદે કે મેં મુસાફીર હું તુમ અપની નમાઝ પુરી પઢો. [દુરે મુખતાર
આલમગીરી]

સવાલ—મુસાફીરકો સફર કેનસે દીન ખેહતર હય ?

જવાબ—પંજશંખા ઓર શંખેકી મુખેહકા. અકસર રહી ફીદા રમુલુલાહ સલમ. પંજશંખેકો સફર ફરમાયા કરતે થે (એહવાક ઉલ્લુલુમ)

ફસલ ચૈાદવી.

મરીઝકી નમાઝકા ખ્યાન

સવાલ—કૈસા ખીમાર નમાઝ બેઠકર પઢે ?

જવાબ—વો ખીમાર કે જો આજીઝ હય ખડે હોનેસે ઓર ઇજઝકે માની જીસ પર ટુકહાકા ફતવા હય થે હય કે ખીમારકો ખડે હોનેસે ઝરર હોતા હો. ખાહ ઝરર હકીકી હો જોસે દરદમ ઝિયાદા હોના યા પીપકા બેહના યા ઝરર હુકમી હો જોસે ખોફ ઝિયાદતી મરઝ યા તાખીર સેહેતે મરઝ. (દુરે મુખતાર વજેરા)

સવાલ—એક શખસ સારે કીયામપર તો કાદીર નહિ મગર થોડે કીયામપર કાદીર હય જીસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—યે શખસ જીસ કદર કયામપર કુદરત રખતા હય ઉસી કદર કયામ કરના ઉસપર વાજી હય. અગરયે તકખીરે તેહેરીમઝ ઓર એક આયતહી કે મીકદાર હો ઓર લાઠી યા દીવાર યા આદમીકે સહારેસે હો. જાએ જોર હય કે કીયામ ઇસ મીકદારકા બી દરકાર હય તો ઝરાસે ઉઝરકે સાથ બેઠકર નમાઝ કીસ તરેહ જાએઝ હોગી ઇસ મસલોકે યાદ રખના ચાહીયે કે લોગ ઇસસે માફીલ હંથ. (આલમગીરી ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—એક શખસ કયામ તો કર સકતા હય મગર રક્ત
ઔર સજુદાસે હય વો નમાઝ કીસ તરેહ અદા કરે ?

જવાબ—યે શખસ અમર રક્ત ઔર સજુદા દોનુંસે આજુઝ
હય તો ખડે હોનેસે હસકો ખેઠકર ઇશારેસે નમાઝ પઢના અફઝલ
હય. (ફુરે મુખતાર.)

સવાલ—એક શખસ સીધા ખેઠકર નમાઝ નહી પઢ સકતા
હાં અમર દીવાર યા આદમી વગેરેકે સહારેસે પઢે તો ખેઠકર પઢ
સકતા હય યે શખસ કીસ તરેહ નમાઝ પઢે ?

જવાબ—યે શખ અમર સહારેસે, નમાઝ પઢ સકતા હય તો શીર
ખેઠકર પઢના ઇસકો જાહેઝ નહી સહારેહસે પઢે. (આલમગીરી)

સવાલ—એક શખસ ન કીયામપર કાદીર હય ન રક્ત ઔર
સજુદ પર મગર સીરક ખેઠનેપર કાદીર હે યે શખસ કીસ તરેહ
નમાઝ પઢે ?

જવાબ—યે શખસ ખેઠકર સરકે ઇશારેસે નમાઝ અદા કરે
મગર રક્તસે સજુદેકે લીયે ઝિયાદા ઝુકે અમર સજુદેકે ઝુકનેમે ફરક
ન કરેમા તો નમાઝ ન હોગી. (આલમગીરી)

સવાલ—અમર ખીમાર યા હામીલા ઔરત સજુદેકે લીયે કાપ
ચીઝ આજે રખમે તો ફુરસત હય યા નહી ?

જવાબ—ફુરસત હય જશરતે કે વો ચીઝ ઝમીન પર હો.
અમર કીસી કે હાયપર હોગી તો નમાઝ મકરૂહ તેહેરીમી હોગી.

સવાલ—અમર કીસીકી પેશાનીમેં ઝખમ હો ઔર નાકપર
નહી તો યે શખસ સજુદા કરનેકે હકમે આજુઝ હય યા નહી?

જવાબ—આજુઝ નહી હય. ઇસ શખસ પર વાજુબ હય કે

નાકપરહી સજ્જા કરે અગર નાક પર સજ્જા ન કરેઆ ઓર ઇશારે સજ્જા કરેઆ તો નમાઝ ન હોગી. (આલમગીરી.)

જવાબ—લેટકર નમાઝ પઢના કીસ હાલતમે જાએઝ હય

સવાલ—જસ વકત સહારેસે બેઠનેપર બી કાદીર ન હે આલમગીરી.)

સવાલ—લેટકર મરીઝ કીસતરેહ નમાઝ અદા કરે ?

જવાબ—ચીત લેટકર અપને પાંઉ કીઅલેકી તરફ કરલે મખ ખડે રખે ઇસવીયે કે પાંઉ ફેલાના કીઅલેકી તરફ મકરૂહ હય આ અપને સરકે તકીયા વગેરાસે ઉમારે તાકે મુશ્કાતક હોખએ બેઠાં વાલુંકે. શીર સરકે ઇશારેસે રૂકુ ઓર સુજુદ કરે ઓર અગર ચીત લેટા જાએ તો દાહને પેહેલુસે લેટકર નમાઝ પઢે ઓર અગર એસીંગ ન પઢ સકેતો ખાએ પેહેલુસે મગર ચારપાઈકા ફીરવાલે તાકે મું કીઅલેકી તરફ હો. (દુરૈમુખતાર)

સવાલ—અમર કોઇ મુંહકા ફેરનેવાલા કીઅલેકી તરફ મોજુ નહો તો કયા કીયા જાએ જીધર મુંહ હો ઇશારેસે નમાઝ અદાકાં અસલ યેહે કે જખ ઉઝરસે (ય ઉઝર ઉની વકત હય જખ કે ચાર પાઇકા ફેરને વાલા મોજુદ નહો ઓર અમર આદમી મોજુ હો ઓર મરીઝ ઉનસે ચાર પાઇ ફેરનેકો ન કહે ઓર બે ઇસતકખા કીઅલા નમાઝ અદા કરે તો ઉસકી નમાઝ અદા નહોગી ઇસી તરે ઓર અરકાન કી નીસબત બી ચેહી હુકમ હય. (આલમગીરી. અરકાન સાકીત હોખએ તો શરાયત ખતરીક ઉલા સાકીત હોખખ સિવાએ વકતકે. (માયતુથ અવતાર.)

સવાલ—અગર કોઇ સરકે ઇશારેસેબી નમાઝ ન પઢ સકે કયા કરે ?

જવાબ—હિસ વકત ઇસ મરીઝસે નમાઝ સાકીત હય શીર જબ હિસકે મરઝકો તખલીફ હોજ એ તો યે દેખના ચાહીયે કે ઇસ મરીઝપર એસી હાલતકો ઝમાના કીસ કદર ગુઝરા અમર એક રાત દીન યા ઇસસે કમ ગુઝરાતો પાંચ નમાઝે યે મરીઝ કઝાકરે ઓર અમર ઝમાના ઇસ મરીઝકો રાતદીનસે ઝયાદા ગુઝરા તો ફીર ખસુરત તખલીફ મરઝ કઝાબી નહી ઓર યેહી ફુકમ હિસ બેહોશીકો હય કે જીસકો બેહોશી ખીમારીસેહો યા ખોફસે અમર નીશા વજેરાસે હોગી તો ખાદ કીતનીહી નમાઝે કયું નહો સખકી કઝા વાજીબ હોગી મીસલ સોને વાલેકે. (દુરેમુખતાર આલમગીરી.)

સવાલ—એક મરીઝ બેહોશ તો રહેતા હય કબી હિસકો હોશબી હો જતા હય હિસકે લીયે કયા ફુકમ હય ?

જવાબ—અમર યે અફાકો વકતે મુકરર પર હોતા હય મસલન દીન રાત બેહોશ રહેતા હય મમર મુશુકે વકત હોશમે આજતા હય તો નમાઝોંકી કઝા હય ઓર અમર વકતે મોઅ્યન નહી હય તો કઝા નહી હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—અમર મરીઝ કીરાઅત ઓર તસબીહ ઓર તશહહુદ પઢનેસે બી આજી હો તો કયા કરે ?

જવાબ—હતતલ ઈમકાન અદા કરે વરના તરક કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—અમર મરીઝ રકાતું યા સબકુ' કે શુમારકો યાદ ન રખ સકતા હો તો કયા કરે ?

જવાબ—કીસી દુસરે આદમીકો નમાઝ પઢતે વકત અપને પાસ ખિઠાસે તાકે વો હિસકો ખતલાતા જાએ ઓર યે ખતલાના વો તાલીમ નહી હય જીસસે નમાઝમે ફસાદ લાગીમ આએ બલકે ચે યાદ દીહાની હય. (ગાયુલ અવતાર.)

ફસલ પંદરવીં.

જનાઝેકા બ્યાન.

સવાલ—જાંકનીકી અલામત કયા હય ?

જવાબ—અવ્ય પાઉંકા સુસત હોજના, ઈસતરેહકે ખડે ન હો સકે દુસરા ખુસીયુંકી ખાલકા ખીચ જાના તીમરા નાકકા ટેકા હોજના, ચોથા દોનું કનપકટીકા બેઠ જાના, પાંચવાં મુંહકા ખાલકા ઈસતરેહ વનજના કે ઉસમેં નરમી ન રહે. (આલમગીરી)

સવાલ—જમ યે અલામતેં ઝાહેર હોજમેં ઉસ વકત અકર-બાએ મૈયતકો કયા કયા ફેલ કરને ચાહીયેં કે જો સુનત ઓર મુસતહય હંય ?

જવાબ—અવ્યલ ઉસકે મુંહકો કીખલેકી તરફ ફેરહે કે યે સુનત હય, દુસરે ગરબરાસે પેહેલે ઉસકે પાસ પુકારકર શહાદતૈન તલકીન કરે યાને “ અશહદુ અલલાઈલાહા ઇલલલાહો વ અલહુ અનના મોહમ્મદન અખદો હુ વરસુલોહ ” યા સીરફ—“ લાએલાહા ઇલલલલાહો મોહોમ્મદુર રસુલુલલલાહ ” ઉસસે યે ન કહે કે તું પઠ કીસ લીયે ખોફ હય કે મયાદા ઝિડક ન દે ઓર જમ શહાદતૈન એક બાર કહેલે તો ફીર તલકીન નકરે હાં અમર કોઇ કલામ કરે તોફીર તલકીન કરે આખીર કલમા અબ્યાનપર શહાદતૈનહો ઓર યે તલકીન ખીલઈજમા મુસતહય. તીસરે સુરે માસીન ઓર સુરએ રઅદ ઉસકે રખડ પઠે કે યેબી મુસતહય હે. ચોથે ખુલશુ ઉસો પાસ રખે. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—જાંકનીકે વક્ત અગર કાષ્ઠ તોઆ અપને ગુનાહુંસે કરે તો મકથુલ હય યા નહીં.

જવાબ—એશક ગુનાહુંકી તોઆ મકથુલ હય. મગર કુદરકી તોઆ મકથુલ નહી ઉસ વક્ત કાફીર મુસલ્લીમ નહી હોસકતા. (ગામપુલ અવતાર)

સવાલ—યે બાતેં જો જાંકનીકે વક્તકી બતલાઈ અબ જે બતલાઈયે કે જામ દમ નીકલ જાએ તો કયા કરના ચાહીએ ?

જવાબ—પેહેલે ઉસકે જખડે એક ચોડી પટીસે બાધે ઝોર ઉસકે સરપર ગીરાહદેં ફીર આંખેં બંધ કરેં નીહાયત નરમી ઝોર આસાનીસે આખે બંધ કરનેવાલા યે દુઆ પઢે “ બીસમીલ્લા હે વ અલા મીલલતેહી રસુલલ્લાહે અલલાહુમ્મા યસસીરહુ અલૈહે અમરહુ વ સહીલ અલૈહે મા બાદહુ વસઅદ બી લીકાયેકા વજઅલ મા ખરજ ખૈરમ મીમ્મા ખરજ અનહુ ” ઇસકે બાદ હર એક જોડ ઝોર બંધ ટીલા કરે ઇસ તરફ કે પેહેલે હોનું બાહેં ઉસકી બાજુકી તરફ લેજાએ ઝોર ફીર પાણીકી તરફ ફેલાએ ફીર ઉસકે હાથું જાંગલીયાં હથેલીયુંકી તરફ મોડ કર સીધી કરે, ફીર પીનડલીયુંકો રાનુંકી તરફ મોડકર સીધા કરે ઝોર જીન કપડુ મે વો મરા હય વો ઉતારલે ઝોર એક કપડેસે તમામ બદન ઢાંકદે ઝોર ઉસકે પેટપર લોહા યા મીટીકા બંજા ડલા રખદે તાકે ધ્રુલે નહી ફીર ઉસકે ફરજ કે અદા કરનેસે જલદી કરે. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર માઅજલ્લાહ કીસીસે બર વક્ત તલકીન કલમાત કુદરીયા સરઝદ હોં તો કયા કુકમ હય ?

જવાબ—ઉસ વક્તકે કલમાતકા કુછ એતેબાર નહીં ઉસકે

સાથમે વોહી મામલા કીયા જાએગા જો મુસલમાનુંકે મુરદેકે સાથે
કીયા જાતા હય. [આલમગીરી]

સવાલ—હયઝ ઓર નીકાસ વાલી ઓરત યા જનબીકા
બેઠના મોતકે વકત મુરદે કે પાસ જાએઝ હય યા નહી ?

જવાબ—જાએઝ હય મગર નેક ઓર સાલેહ લોગુંકા ઉસ
વકત બેઠના બેહંતર હય. (આલમગીરી)

સવાલ—ઓર અગર કોઇ ઓરત મરે ઓર ઉસકા બચ્ચા
પેટમે તડપતા હો તો ઉસ વકત કયા કીયા જાએ ?

જવાબ—પેટ ચાક કરકે નિકાલ લીયા જાએ. (આલમગીરી.)

સવાલ—મુરદેકે ગુસલકી તરકીબ બતરીક મસનુન મુફરરસલ
બયાન કીજીયે ?

જવાબ—જબ ઇરાદા ગુસલકા કરે તો પેહેલે ઉસ તખતકો
કે જીસપર ગુસલ દેના મંજૂર હય મૈયતકે રખનેસે પેહેલે બ અઢદ
એક યાને ત્રીન યા પાંચ યા સાત મરતબા લોખાન વગેરાકી ખુશખુસે
ધુનીદે ઇસ તરેહસે કે તખતકે ગીરદ ઇસ ખુશખોકી ચીઝકો ફીરાદે.
ફીર મુરદેકો લીટા દેં જીસતરેહ આસાન હો ખાહ કીબલેકા તરફ મુંહ.

કરકે જેસે દાલતે મરઝમેં દશારે સે નમાઝ પઢનેકે લીયે લીટાતે
હંથ ખાહ શીમાલન ઓર જુનુબન જયસા કે કબરમેં ઇસતુર હંથ
ઉસ જગેપર પડદા બી કર લેના મુસતહબ હય તાકે સીવાએ ગુસલદેને
વાલે ઓર મદદગારકે ઓર કોઈ ન દેખે ફીર નાફસે છુટનેતક
કીસી કપડેસે ઢાંકકર પેહેલે ઈસતીનજ કરાદે. તરીકા ઇસતીનજ
કરાનેકા યે હે કે ગુસલદેનેવાલા અપને દોનું હાથુકો કપડેસે લપેટ લે
ફીર નજસતકે મકામકો ધીવે કપડા ચું લપેટા જાત હય કે જીસતરેહ.

સતરંગો દેખના હરામ હય દસીતરેહ બેહીજખ છુના બી હરામ હય. મરદકી રાન ઓર ઓરતકી રાન કો બી બેહીજખ નદેખે ચેત્રી સતરે ગલીજમે દાખલ હય. ફીર તખતે પર ચિટાનેકે બાદ મુરદેકો અવલ વઝુ કરાએ શુર મુરદેકે વુઝુકા હાથુસે ન દોગા બલકે મુંદ ઓર નાકસે હોગા. ઇસતરેહકે બજાએ કુલ્લી ઓર નાકમે પાની ડાલનેકે માસીલ એક કપડા અપની ઉંગળ પર લપેટકર મુરદે કે મુંદમે દાખલ કરે ઓર ઉસકે દાતોં ઓર લથું ઓર મસોડું ઓર તાલુકા સાફ કરે ઓર ઉસકે નથનુમે બી દાખલ કરકે સાફ કરે. ફીર મુંદપર પાની ડાલકર ધેવે, ફીર મસાહ સરકા કરે, ચે મુરદેકા વઝુ હુવા ફીર ગુરલ શુર કરે. ઇસ તરહેપર કે અવલ ઉસકે સર ઓર દાઢીકે બાલોંકો ગુલ ખેર યા સાથુન યા મુલતાની મટીસે ધેવે ઓર અગર બાલ નહોતો ન ધોયા બાએ ઓર ચે પાની વો હો કે જીસમે બેરીકે પતે જોશ દોમે ગએ હોં ઓર અગર બેરીકે પતે ન માલેં તો બાકીય પાનીસેહી કાફી હય. મગર મરમ પાનીસે ગુમલ દેના હમારે ચહાં અફઝલ હય. ફીર બાએં કરવટ પર મુરદેકો લીટાએ તાકે પાની અવલ ઉસકે દાએં તરફ પર પડે ફીર નહલાવે ચહાંતક કે પાની બદનકે ઉસ સારેપર પહોંચે જો તખતેસે મીલા હુવા હય. ફીર દહાની કરવટ પર લીટાકર ઉસી તરેહ પાની ડાલાબાએ ફીર મુરદેકો સહારેકે સાથ બિઠલાવે ઓર ઉસકે પેટકો નરમીસે સુતે અગર કુછ નજસત નીકલે તો ધો ડાલે ગુમલ ઓર વુઝુમે એઆદા ન કરે ફીર બિઠાનેકે બાદ ઉસકો બાએં કરવટ પર ચિટાકર ગુલલદે ઓર ચે ગુમલ ત્રીસરે મરતખા હય તાકે અદદ મસનુન હાત્તજ હોખાએ. ફીર લીટાનેકે બાદ ત્રીન મરતખા પાની બદાએ ઇસતરેહપર કે અવલ દાહને પહેલુપર ફીર બાએં પહેલુપર ફીર દાએંપર ફીર કીસી પાક કપડેસે બદનકો

ખુશક કરે ઓર બગેર કંઘીકે ઉસકી દાદી ઓર સરમેં અતર મમે કે
યે મુસતલબ હય ઓર કાપુર ઉસકે સજદે કે મકામાત યાને પીસાની
ઓર નાક ઓર દોનું હથેલીયું ઓર દોનું ધુટને ઓર દોનું પાઉંપર
મલા જાએ ધસ તરકીમે ગુમલકો યાદ રખના ચાહીએ. (આલમગીરી
ફુરેમખતાર કબીરી.)

સવાલ—કયા બચ્ચુંકોભી વજુ કરાવે ?

જવાબ—હાં ઉતકો બી વુજુ કરાવે ધસત્રીયે કે વુજુ ગુસલે
મૈયતકી સુન્નત હય. (શામી)

સવાલ—કયા ઓરત ઓર બચ્ચુંકોભી ધસી તરકીયસે ગુસલ-
દીયા જાએમા ?

જવાબ—હાં ગુસલકી તરકીય સજકે લીયે ધસી તરેહકી હય
ખાહ ઓરત હો યા બચ્ચા (એસે બચ્ચેકે હકમેં ઉસકી માં ઓર
દાધકી મવાહી મકબુલ હય આલમગીરી.) બચ્ચા વો હો કે જુસકે
પેદા હોનેકે વકત ઝીંદગીકી કોઈ હરકત પાઈ મલ હો, (આલમગીરી)

સવાલ—જો બચ્ચાકે પેટસેહી મુરદા પેદા હો ઉસકે લીયે
ગુસલકા. કયા હુકમ હય ?

જવાબ—ઉતકો બી ગુસલ દે ધસી તરેહ મુખતાર કોલકે
મુવાફીક ઓર ઉસ બચ્ચેકો બી ગુસલદે જુસકે ખાઝ આઝા નાતમામહોં
ઓર હમલમેસે ગીર જાએ. (આલમગીરી)

સવાલ—બગર મુરદેકે ખાલ ઓર નાખુન બઢ રહે હોં તો
તરાશ દીયે જાએ યા નહી ?

જવાબ—તરાશે ન જાએં અગરચે ઝેરે નાફ ઓર બમલ
ઓર બવોં કેહી ખાલ હોં યા કાટે જાએં યા દુઝા હુવા નાખુન
અલાહેદા કીયાજાએ તો મુરદેકે કફનમેંહી રખદીયે જાએં.

સવાલ—મુરદેકે કાન નાક મુંહ વગેરાકે સુરાખુંમે રૂધ રખના કેસા હય ?

જવાબ—કુછ મુઝાએકા નહી, મગર પાખાના ઓર પેશાબકે મઠામુંપર ન રખે. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—અગર કોઇ પાનીમે કુબકર મરે તો કયા ઉસકો બી ગુસલ દીયા જાએ ?

જવાબ—હાં ઉસકો બી ગુસલ ઇસતરેહ દીયા જાએગા, ઓર અગર પાનીસે નીકાલતે વકત બનીયત ગુસલ પાનીમે 'હિલાલે' તો ફિર ફુઆરા ગુસલકી ઝુરરત નહી. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કોઇ મુરદા એસા સડ ગયા હો કે છુ બી નહી સકતે તો કયા કરે ?

જવાબ—એસે મુરદેપર સીરફ પાનીહી બહાદેના કાશી હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કીસી મુરદેકા બદન નીસફકે ઝિયાદા મએ સરકે મીલે તો ઉસકો બી ગુસલ ઓર કફન દીયા જાએ યા નહી ?

જવાબ—હાં દીયા જાવે ઓર નમાઝ બી પઢી જાએ બર ખીલાફ ઉસકે કે જીસકા નીસફ બદન બે સરકા હો યા નીસફ બદન તુલમે ચીરા હુવા મીલે યા નીરા સરમીલે તો ઉસ કો ગુસલ ઓર કફન ન દેના, ઉસપર નમાઝ પઢે ઓર એક કપડેમે ક્લીપેટકર દફન કરે. (આલમગીરી ફુરે મુખતાર.)

સવાલ—ખાંવહ અપની બીબીકો બાદ મરનેકે ગુસલ દે સકતા હય યા નહી ?

જવાબ—હરગીઝ નહીં ધસ લીધે કે હમારે ઇમામકે નઝદીક મરદકો ઓરત કે મરનેકે બાદ ઇલાકા નહી રહેતા. બર ખીલાફ ઓરતકો કે વો ખાવીંદ કો નેહલાવેગી ધસ લીધે કે ઉસકા ઇલાકા અઠયામ ઈફદત તક કાયમ હય બશરતેકે ઓરતસે કોઇ હરકત અયસી ન હુઇ હો કે અગર વો જિંદા હોતા તો ઉસકે નીકાહમેં નહી રહેતી. મસલન મૈયતકે બેટેકો યા બાપકો શહવતસે છુ લીયા હો વગેરા. [આલમગીરી]

સવાલ—અગર મરદ દરમીયાન ઓરતું કે યા ઓરત દરમીયાન મરદુંકે મર જાએ તો કયા ક્રિયા જાએ ?

જવાબ—એસી સુરતમેં તયમમુમ કરાયા જાવે મગર ઓરતકો ઓરતકા મરદ મહરમ ઓર મરદકો મરદકી મહરમ ઓરત તયમમુમ કરાવે ઓર અગર મહરમ બી મોજુદ ન હો તો અજનબી મરદ યા ઓરત હાથ પર કપડા લપેટકર મુરદેકો તયમમુમ કરાવે. મરદ ઓરતકો આહુ પર નઝર પડનેકે વકત અપની આંખકો બંદ કરલે મગર ખાવીંદકો આખ બંદ ન કરના જાએઝ હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કોઇ જહાઝમે મઃજાએ તો કયા ક્રિયા જાએ ?

જવાબ—ઉસકો ગુસલ ઓર કફન દેકર નમાઝ પઢે ઓર કુછ બોઝ બાંધકર દરીયામેં ડાલદે. [આલમગીરી.]

સવાલ—વો કેન શખસ હય જીનકો ન ગુસલ દીયા જાએ ન નમાઝ પઢી જાએ ?

જવાબ—૧ તો વોહ હંથ કે જો અપને માંબાપકો અમદન હલાક કરે. [૨] દુસરે વો હંથ જો ઇમામસે બાગી હો જાએ ૩ વો હંથ જો ગલા ધુંટકર લોગુંકો મારા કરતેહોં ૪ વો હંથ જો રાતુંકો હથીયાર બાંધકર મારત ગરી કરે. બાગી ઓર ગલા ધુંટકર મારનેવાલે

ઔર હુંને વાલેપર યે હુકમ હિસ વકત હય જખકે મમામસે ચલાધકે વકત મારે જખેં ઔર અગર કખલ ગીરફતારી અપની મોતસે મરેતો ગુસલ ઔર નમાઝ સખ હોગી. (શામી)

સવાલ—નેહલાનેવાલા અગર જનખી હોતો કયસા ?

જવાબ—મકરૂહ હય દસી તરેહ હયઝ ઔર નીકાસ વાલીકા નેહલાના બી મકરૂહ હય મગર ખે વઝુકા નેહલાના ખીલ ઇતેફાક મકરૂહ નહી, (આલમગીરી)

સવાલ—મુરદેકા નેહલાના કીસકે હકમે મુસતહય હય ?

જવાબ—જે સખસે જિયાદા મેયનકા રીશતેદારહો ઔર અગર વો નેહલાના ન જનતા હો તો સિકકા આદમી જે ગુસલ અછી તરેહ જનતાહો નેહલાવે. નેહલાને વાલા અગર કોઇ ખુરીયાત મુરદેકી મીસલ મુંદ સીયાહ હોને યા બદલુ વગેરાકે દેખે તો કીસીકે સામને જિકર ન કરે મગર ખીઃઅતીકી હાલતકા જિકર કરના દુરસત હય. તાકે લોગ ઇસ અકીદેસે તોખા કરેં ઔર અગર અછી ખાત મિસલ નુર વગેરાકે દેખે તો લોગોંમે જિકર કરના મુસહતય હય (આલમગીરી)

સવાલ—નેહલાને વાલેકો નેહલાને પર ઉજરત લેના જખેઝ હય યા નાજખેઝ ?

જવાબ—અગર કોઇ ઔરખી નેહલાને વાલા હિસ જમા મોખુદ હો તો ઉજરત લેના જખેઝ હય વરના નહી, ઔર ન લેના હર તરેહ અફઝલ હય. (આલમગીરી)

સવાલ—લડકુકો અગર ઔરતેં નેહલાદેં યા લડકીયુંકો અગર મરદ નેહલાદેં તો કેસા ?

જવાબ—અગર લડકા એસા હો કે જુસકો ઔરતુંકી ખ્વાહીશ

નહોતી હો તો ઓરતુંકો નેહલાના દુસરત હય વરન નહી ધસી
તરેહ મરદોકો ઊસ લડકીકો અસકો ખવાહીશ મરદોકી ન હોતી હો
નેહલાના દુસરત હય વર ન નહી. [આલમગીરી]

સવાલ—એક શખસકો ખવજેહ નમીલને પાનીકે તયમમુમ
કરાકર નમાઝ પદા દી ગઃઘ શીર પાની મીલ ગયા અખ કયા
કીયા જાએ ?

જવાબ—શીર કર ગુસલ દેકર નમાઝ પડે. (આલમગીરી)

સવાલ—કફન દેના કેસા હય ?

જવાબ—ફરજે કીકાયા હય. એકકે દેનેસે સખ પરસે ગુનાહઊઠ
જાએગા વરના સખ ગુનેહગાર હોગે. (આલમગીરી વગેરે)

સવાલ—અગર કીસી મેહેલેમેં એકબી આદમકો તોફીક કફન
દેનેકી નહો તો કયા કીયા જાએ ?

જવાબ—મેટુલમાલમેંસે દીયા જાએ, અગર મેટુલમાલ નહો
તો મુસલમાનુંસે સવાલ કરકે કફન દીયા જાએ ઓર અગર ચે બી
નહો તો ઘાસમેં લપેટ કર દફન કર દીયા જાએ. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર એક મુરદેકે લીયે ચંદા કરકે કફન તજવીઝ
કીયા શીર કુછ દામ ખચ રહે તો બિનકા કયા કીયા જાએ ?

જવાબ—અગર ખચે હુવે દામ માલુમ હોં કે ફલાં શખસ કે
હંચ તો બિસ શખસ કે વાપિસ કરદો વરના કીસી દુસરે મોહોતાજકે
કફનમે સરફ કરે ઓર અગર ચેબી નહોતો ખેરાત કરે. (આલમગીરી)

સવાલ—કફનમે સુનંત કચે કપડે હંચ ?

જવાબ—મરદકે લીયે ત્રીન કપડે સુનંત હંચ. એક તેહખંઠ,
દુસરે કફની, ત્રીસરે આદર લપેટનેકી અસકો પોટભી કેહેતે હંચ. ઓર

ઓરતકે લીધે પાંચ કપડે એક તેલબંદ દુસરે કંઠની ત્રીસરે ઓડની
ચોથે સનાબંદ, પાંચવી ચાદર લપેટનેકી. (આલમગીરી)

સવાલ--હર એક કપડેકી શરાહ મુદ્રસલ બયાન કીજીયે કે
કીસ કદર હો ?

જવાબ--તેલબંદ સરસે પાજિં તક, કંઠની ગરદનસે પાજિં તક
ચાદર સરસે પાજિં તક, ઇન ત્રીન કપડુંમેં તો મરદ ઓત બરાબર
હંથ અબ ઓતુંકે લીધે વો કપડે ને ઝાએદ હંથ વો ચે. હંથ
સીનાબંદ કે વો છાતીયુંસે રાતું તક હથ ઓર ઓડની મીકદાર ઉસકી
દો ગઝકી હથ. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ--અગર કીસીકો કંઠન સુનત મયરસર નહોતો કીસ
મીકદારપર કીફાયત કરના ચાદીયે ?

જવાબ--મરદકે લીધે દોકપડું ચાને કંઠની ઓર લપેટનેકી
ચાદરપર કીફાયત કરે ઓર ઓરતકે લીધે ત્રીન કપડું ચાને કંઠની
ઓર લપેટનેકી ચાદર ઓર ઓડનીપર. (આલમગીરી)

સવાલ--ઓરત ઓર મરદકી કંઠનીમેં કયા ફરક હથ ?

જવાબ--યે ફરક હથ કે મરદકી કંઠનીકા ખીરબાન મુંદોકી
તરફસે હોગા ઓર ઓરતુ કી કંઠનીકા સીનેકી તરફ. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ--કંઠન ઝરત કીસ મીકદારકા હોતા હથ ?

જવાબ--કંઠન ઝરતકી મીકદાર વો હથ ને મયરર હો, ઊસકી
કમતર મીકદાર વો હથ ને સારે બદનપર આગએ ?

સવાલ--અન્થોકે લીધે કંઠન દેનેકા કયા હુકમ હથ ?

જવાબ--બેહેતર તો ચેહી હથ કે બાલીમકી તરફ દીયા નાએ
ઓર અગર દો કપડુંસે દીયા નાએ તો બી અન્થા હથ ઓર અગર

એક કપડેસે દીધા જાએ તો બી જાએજ હય. (માયતુલ અવતાર)

સવાલ—પેટસે મુરદા બંચ્યા પેદા હો યા હમલસે ગીરપદ્ધ હો ઉસકે લીયે કફનકા કયા હુકમ હય ?

જવાબ—જિસકો એક કપડેમે લોપેટકર દફન કરે. (દુરેમુખતાર)

સવાલ—અગર મુરદેકા કફન ચોરી ગયા યા લાશ કીસી વજેહસે બરામદ હુષ ઓર કફન નહી હય તો કયા ક્રિયા જાએ ?

જવાબ—શીર દુઆરા કફન દીધા જાએ શીર અગર એસાહી મામલા હોતો જાજ તક બદન ન બીગડે કફન દીયે ચલે જાએ અગરચે માલ ઉસકા પુરસામે બટ ગયા હો. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—કફન કેસા હોના ચાહીયે ?

જવાબ—સફેદ સખસે બેહેતર હય. મરદોંકા બી ઓરતુંકા બી અગર ઓરતુંકા કફન ગેશમી યા રગીન હો તો બી જાએજ હય. અસલ ઇસમે ચે હય કે જો કપડા ઉસકો જિંનદગીસે પેહેનના દુરસત હય ઉસીકા કફન બી દુરસત હય. (આલમગીરી)

સવાલ—કફન જિયાદા કીમતકા હોના ચાહીયે યા કમકા ?

જવાબ—મરદકો એસા હોના ચાહીયે કે જીસ કીમતકે કપડે વો ઇદેનમે પેહેના કરતાયા ઓર ઓરતકા જિસ કીમતકા હોના ચાહીયે કે જીસ કીમતકે કપડે વો અપને માઆપકે ધર પેહેનકર જાયા કરતીથી. (આલમગીરી)

સવાલ—કફન પેહેનાનેકી તરકીબ તરતીબવાર મશરૂફન બચાન કીજીયે ?

જવાબ—પેહેલે સખ કપડું કે મોઅતર કરકે અવલ ચાદર પોટકી બીજાકા જાએ શીર ઉસપર દુસરી ચાદર જો તેહેબંદ હય બીજાવે,

શીર કમીસ યાને કફની જીસકા ગીરેઆન મોહું પરસે ચાકહો પેહેનાકર મરદ મેયતકો લિટાવેં ઓર ઉરકા બાયાં પલા લીપેટકર દાહીના પલેપર લપટે શીર પોટકી ચાદર ઉસી તરેહ યાને અવલ બાએં તરફ શીર દાએં તરફ મુદ્દેપર લીપટે તાકે દાહની જાનિય બાએં જાનિયકે ઉપર રહે ઓર ઓરતકો કફન દેનેકા તરીકા ચું હય કે અવલ વોહી ઉપરકી ચાદર શીર તેહબંદકી ચાદર ખીજાવે જેસે મરદકે લીયે બયાન કીયા શીર ઓરત મેયતકો વો કફનીકે જીસકા ગીરેઆન સીનેપરસે ચાક હય પેહેનાવે ઓર ઉસકે બાલુંકી દોઝુલફેં કરકે સીનેપર કફનીકે ઉપર રખદે ઓર ઉસકે ઉપર ઓઝની ઉઠાવે ઇસ તરેહ કે બાલુંકે ઉપર ઓર ચાદર કે નીચે ઓઝની રહે શીર તેહબંદકી ચાદર ઓર પોટકી ચાદરકો લિપટે જીસ તરેહ કે હમને મરદકે વાસતે બયાન કીયા શીર સબકે ઉપર છાતીયુંપર સીનાબંદ બાંધે. (આલમ-ગીરી ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—જનાઝેકો જબ કબરસતાનમેં લે જાએં તો કીસ તરેહ ચારપાઠ ઉઠાએં ઓર કીસ તરેહ લેજાએં ?

જવાબ—જનાઝેકે ઉઠાનેમેં દો ચીઝેં હંચ એક અસલ સુન્નત, ફુસરી કમાલ સુન્નત. અસલ સુન્નત તો યે હય કે ચાર પાયુંકો ચાર આદમી પકડકર દસ દસ કદમ ચલેં, ઇસ અસલ સુન્નતકો બસ અદા કર સકતે હંચ ઓર કમાલ સુન્નત યે હય કે ઉઠાનેવાલા અવલ મેયતકે સીરાનેકે દાહને પાયેકો પકડે ઓર અપને દાહને કાંધેપર રખે શીર ઉસકી પાએંતીકે દાહને પાએંકો અપને દાહને કાંધેપર રખે ફીર મુરદકે સીરાનેકે બાએં પાએંકો અપને બાએં કાંધેપર રખે ઓર

ફીર ઉસકી પાએંતીકે બાંએ પાએકો અપને બાંએ કાંધેપર રખે ચે કમાલ સુન્નત સખસે અદા ન હોગી. દો શખસુંકા જનાએકો ઉઠાના લકડીયાં વગેરા બાંધકર મકરૂહ હય ઉસકા કુછ મુઝાએકા નહી કે ચાર પાછકે પાયુંકો કાંધેપર રખે યા હાથપર મગર નીસફ કંધેપર ઓર નીસફ ગરદનકી જડપર રખના મકરૂહ હય ઓર લેચલનેમે જનાએકે જલદી કરે ઓર ચલનેમે શીરહાના ચાર પાછકા આએકો રહે. [આલમગીરી.]

સવાલ--ખયુંકો કીસ તરેહ લેખએ ?

જવાબ--અગર અચ્ચા શીર ખુવાર હો યા ઇસસે ઝિયાદા ઉમરકા જખતકે અચ્ચા બડા ન હો ઉસકો હાથુંપર લે ખએ તો કુછ મુઝાએકા નહીં વરના છોટે ખટોલેપર યા ચાર પાછપર લે ખએ. [ગાયતુલ અવતાર આલમગીરી]

સવાલ--એ લોગ જનાએકે આગે યા દાએ બાએ ચલે તો કયસા ?

જવાબ--તમામ આદમીયુંકા આગે જનાએસે ચલના તો મકરૂહ હય. હાં અગર કુચ્છ આગે જનાએસે દુર ચલે તો ખએઝ હય. મગર દાએ બાએ જનાએ કે હમરાહ ચલના નાખએઝ હય. અફઝલ જનાએકે પીછેહી ચલના હય. (આલમગીરી.)

સવાલ--રીશતેદાર યા પડોસી યા ઓર કીસી સાલેહ યા આલીમ મશહુરકે જનાએ કે સાથ જના કેસા હય ?

જવાબ--સવાબમે નવાફીલસે અફઝલ હય. [આલમગીરી.]

સવાલ--અકસર લોક બઝાઈમે જનાએકો દેખકર ખડે હો જાયા કરતે હય ચે કેસા હય ?

જવાબ—અગર ઉસકે સાથ જાનેકા ધરાદા હો તો મુઝાએકા નહીં વરના બમુશાએહતે કુદકાર મમનુ હય. (શામી)

સવાલ—જો લોગ કે જનાએ કે હમરાહ હોં ઉનકો કલમએ તમયાયા રસતેએ પઢના કેસા હય ?

જવાબ—પુકાર કર પઢના તો મકરૂહ હય, દીલમે અગર પઢે તો મુઝાએકા નહીં. બેહેતર ખામોશી હય. (આલમગીરી)

સવાલ—ગોરસતાનમેં જનાએકો ઝમીનપર રખનેકે પહેલે આદમીયુંકો બેઠના કેસા હે ?

જવાબ—મકરૂહ હે બાદ રખનેકે દુરસત હય. ઓર અફઝલ એ હય કે જબ તક મીટી ઉતપર ન ડાલે ઉસ વકત તક ન બેઠે.

સવાલ—જનાએકી નમાઝ કેસી હય ?

જવાબ—ફરએ કી઼ાયા હય. ઓર ઇસમેં શરતુ જમાઅત બી નહીં હય. યહાંતક કે અગર એક આદમીલી પઢેગા તો ફરઝીયત સાકીત હો જાએગી. (આલમગીરી)

સવાલ—જનાએકી નમાઝ કીસ શખસકી દુરસત હય ?

જવાબ—જો મુસલમાન પેદા હોનેકે બાદ મરે, બાહ બચ્ચા હો યા બઝા, ઓરત હો યા મરદ, આઝાદ હો યા ગુલામ: નમાઝી હો યા બે નમાઝી સિવાએ ઉન લોગુંકે જનકા ઝિકર ઉપર હો ચુકા હય નેહલાને કે બાબમેં. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કીસી મુસલમાનકો બગેર નહલાએ ઓર નમાઝ પઢે દફન કર દીયા તો કયા કીયા જાએ ?

જવાબ—ઉસકી કબર પર બાદ દફનકે નમાઝ પઢે જબતક મલને સડનેકા યકીન ન હો. (આલમગીરી.)

સવાલ—અગર કીસીકી નમાઝ ગુસલસે પેહેલે પઠ લી જાએ તો કયા કીયા જાએ ?

જવાબ—ખાદ ગુસલકે દુઆરા પઠી જાએ ઇસલીયે કે ગુસલે મૈયત શરતે નમાઝમેં હય ઇલા અજુરત. (આલમગીરી)

સવાલ—જનાઝેકી નમાઝ કેન પઢાવે ?

જવાબ—અગર ખાદશાહ યા હાકીમે શેહેર મૌનુદ હો તો અવ્વલ ઉસકો નમાઝે જનાઝા પઢના વાજબ હય. ઓર અગર યે ન હો તો વલીઅકબર પઢા દે ઓર અગર વલીઅકબર બી ન હો તો શીર હમામે મેહેલ્લા ઓર જબ હમામે મેહેલ્લા લી નહો ઓર વલી લાએક ન હો તો બ હમ્મઝતે વલી જો ચાહે પઢા દે. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—અગર કોઈ યે વસીયત કર જાએકે મેરે જનાઝેકી નમાઝ ફલાં પઢાવે તો યે વસીયત કેસી ?

જવાબ—યે વસીયત ખાતિલ હય ઉસકે વુરસાકો ઇખતીયાર હે જસસે ચાહે ઉસસે નમાઝ પઢાવે. [આલમગીરી.]

સવાલ—માંકી વીલાયત બેટેકો હાસલ હય યા ખાપકો ?

જવાબ—બેટેકો, મગર બેટેકો ચાહીયે કે ખાપકો અપની હમ્મઝતસે મુકદ્દમ કરે. ઇસ લીયે કે ખાપકે હોને હુએ બેટેકો મુકદ્દમ હોના મકરૂહ હય. બશરતેકે ખાપ લાયકે હમામત હો. [આલમગીરી]

સવાલ—જનાઝેકી નમાઝકા દુઆરા પઢના કેસા હે ?

જવાબ—મકરૂહ હય ઇસ લીયે કે જનાઝેકી નમાઝ એકહી દફા પઢના મશરૂઅ હય. [દુરે મુખતાર આલમગીરી.]

સવાલ—વલી અગર નમાઝમે શરીક ન હુવા ઓર ખાદ હો ચુકને નમાઝકે આયા તો ઉસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—વલી અપને હકકે સળગસે હિસ વકત તક દુઆરો પઠ સકતા હય જળ તક પેટપુલગનેકા ચકીન ન હો બશરતે કે નમાઝ પઢાને વાલા ઇસસે જિયાદા વલાયતકા હક ન રખતા હો. અગરચે ઇસકાતે ફરજીયત તો પેહેલે હો ચુકી ચે હુકમ ખાસ વલીકે હકકે લીયે હય દુસરેકો બાદ નમાઝ હો જાનેકે દુરસત નહી. (ગાયતુલ આવતાર)

સવાલ—જનાઝેકી નમાઝકા વકત કયા હય ?

જવાબ—હુઝુરે જનાઝા વકત હય. (ગાયતુલ આવતાર)

સવાલ—જનાઝેકી નમાઝમેં કયા શરતેં હંય ?

જવાબ—અવ્વલ તો વહી શરત હય જો ઓર નમાઝોમેં હય બાને એક મુસલમાન હોના ૨ હકીકી હુકમી નગસતસે પાક હોના ૩ સતરે ઓરત ૪ ઇસતકબાલે કીમલા ૫ પાંચવા નીયત લેકીન ખાસ શરતેં જો ઇસી નમાઝસે મખસુસ હંય વો ચે હંય ૬ મૈયતકા સામને મોબુદ હોના ૭ મૈયતકા ઝમીનપર હોના અગર જનાઝા ગાયેજ હો યા સવારી પર યા હાથોંપર હો યા પીછે હો તો નમાઝ દુરસત નહી, (દુરેમુખતાર આલમગીરી)

સવાલ—આં હરઝત સલલદ્દાહો અલૈહીસ સલાતો વસ સક્ષમને નબશી અસમઆકી નમાઝે ગાયેજ પઢાઇ ઓર આપ મના કરતે હંય ચે કયું કર હય ?

જવાબ—ચે નમાઝ હુઝુરકે ખુવાસમેંસે શુમારકી ગઇ હય દુસરુંકો જાએઝ નહી હય. (દુરેમુખતાર શાની)

સવાલ—જનાઝેકી નમાઝમેં કયા કયા રૂકન હંય ?

જવાબ—હો રૂકન હંય. એક તો ચાર તકબીર કે જો કાયમ

મુકામ ચાર રકાતુંકે હંચ દુસરે ખડા હોના, અગર કોઇ બીજાકર બેઠકર જનાએકી નમાઝ પઢે તો દુરસ્ત નહી (ગાયતુઝઅવનાર)

સવાલ—જનાએકી નમાઝ મેં વાજીબ કયા હય ?

જવાબ—દુઆ કરના મૈયતકે લીયે વાજીબ હય. (દુરેમુખતાર)

સવાલ—જનાએકી નમાઝમેં સુન્નત કયા કયા હંચ ?

જવાબ—સના ઓર દરદ પઢના. (દુરેમુખતાર)

સવાલ—મુફસીદાતે નમાઝે જનાઝા કયા કયા હંચ ?

જવાબ—જો મુફસીદાત ઓર નમાઝોંકે હંચ વોહી ઇસકે હંચ સીવાએ ઓરતકી બરાબરીકે ઇસમેં ઓરતકી બરાબરી દુરસ્ત હય. (આલમગીરી)

સવાલ—જનાએકી નમાઝ કીસ તરહા અદા કરે, મુફસીલ બયાન કીજીયે ?

જવાબ—ઇમામે સુન્નીયા મૈયતકે મુકાબલેમે ખડા હોકર પેહેલે નીયત કરે કે મેં અક્ષાહકી ઇઆદતકે લીયે ઇસ ફરઝકે અદા કરનેકી નીયત કરતા હું ઓર કાબેકી તરફ મોતવજજહ હું. અગર મુકતદી હય તો ઇકતીદાકી નીયત કરે શીર ઇમામ તકબીર તેહેરીમા ચાને અક્ષાહો અકબર બુઝદ અવાઝસે કહે ઓર મુકતદી આહીસતા કહે ફીર પઢે “સુબહાન કહ્નાહુમ્મા વ બેહમદેકા વનમાર કસમેકા વતઆલા જહદોકા વજહ્ના સના ઓકા વજાએજાહા ગેરોકા ” ફીર અક્ષાહો અકબર બીદુન રફે થદેન ચાને હાય ઊડાનેકે કહે. ઓર ફીર પઢે વો દરદકે જો ફરઝ નમાઝકે કાએદએ આખીરામે પઢી જાતી હય, ફીર ઇસી તરફ તકબીર કહેકર ચે દુઆ પઢે “અક્ષાહુમમગ્ફોર સેહેયેના વ મૈયતેના વ શહેદના વ માએમના વ સગીરેના વ કબીરેના

વજ્રકેરના વ ઉનસાના અલ્લાહુમ્મા મીનલ અહયય તહુ મિનના
કા આલયેહી અલલ ઇસલામે વમન તવફ યતહુ મીનના ક તવફકહુ
અલલ ઇમાન ” શીર ચોથી ખાર તકખીર કહે કર સલામ ફેરે. ઇસ
તરેહકે અવ્વલ સલામસે દુસરા સલામ આલીસતા હો. ઇમામ ઓર
કોમ સખ ઇસી તરેહ નમાઝ પઢે ઇમામ તકખીરે તો ખુલ્લં અવાઝસે
કહેમા ખાકી આલીસતા. (આલમગીરી વગેરા)

સવાલ—અમર કીસીકો યે દુઆ યાદ ન હો તો કયા પઢે ?

જવાબ—યે પઢે “અલ્લાહુમ મગ શીરલના વલે વાલેદના
વકીલ મોમેનીના વલમોઅ મેનાત ” ઓર અમર યે બી યાદ ન હો
તો જો આહે દુઆ પઢે. (આલમગીરી)

સવાલ—કયા ઓરતુંકી નમાઝ બી ઇસી તરેહ પઢી જાએગી ?

જવાબ—હાં ઇસી તરેહ પઢી જાએગી. (દુરે મુખતાર વગેરા)

સવાલ—કયા બચ્ચુંકી નમાઝ બી ઇસી તરેહ પઢી જાએગી ?

જવાબ—હાં ઇસી તરેહ પઢી જાએગી. સીરફ દુઆ ઓર
પઢી જાએગી.

સવાલ—વો દુઆ કયા હય ?

જવાબ—તીસરી તકખીરકે બાદ અમર લડકા નાખાલીગ હય
તો યે દુઆ પઢે:—“અલ્લા હુમમજ અલહો લના ફરતં વજઅલહો લના
અજરંવ વ ખુખરં વ જ અલહા લના શાફેઅં વ મોશફેઅતન “ઓર
અમર લડકી નાખાલેમા હય તો સીરફ ઝમીર તઝકીર અમરે તાનીસકો
અલ્લ હે યાને યું કહે.” અલ્લાહુમમજ અલહા લના ફરતંવ વજઅલહા
લના અજરંવ વખુખરંવ વજઅલહા લના શાફેઅતન વ મોશફેઅ.

સવાલ—એક શખસ જનાઝેકી જમાઅતમેં હાઝર દુવા હિસ

વકત જબકે ઇમામ એક તકબીર કેહ ચુકા થા તો અજ થે કીસ તરેહ નમાઝ પઢે ?

જવાબ—યે શખસ અગર પહેલેસે મોબુદ થા ઓર શીર કીસી વજેહસે તકબીરે તેહરીમામેં શરીફ નહુવા તથ તો ઇનતેઝાર તકબીરે સાની જમાતઅમે મીલ જઅયે ઓર અગર આદ મે આયા તો અજ ઇસકો દુસરી તકબીરેં કેહેનેતક ઇમામકા ઇનતેઝાર કરના ચાહીયે. જઅ ઇમામ દુસરી તકબીર કેહેકર મીલ જઅયે ઓર જઅ ઇમામ નમાઝસે ફારીગ હો ઉસ વકત તકબીરકો કેહલે જેસે મસલુક અપની બકીયા રકાતકો આદ ફરાગ નમાઝ પઢતા હય યેહી હુકમ દુતરી ઓર તીસરી તકબીરકે આદબી મીલનેકા હય. (કબીરી આલમમારી)

સવાલ—અગર કોઇ ચોથી તકબીર કે આદ હાઝર હુવાતો કયા કરે ?

જવાબ—અગર ઇમામને અબી સલામ નહી ફેરા હય તો ફેરન મીલ જઅયે ઓર જઅ તક જનાઝેકો હાથુપર ઊઠાઅે પવાયે તકબીરેં અદા કરલે દુઆઅેં છોડ દે, નમાઝ હો જઅયેમી. (આલમમારી)

સવાલ—અગર ઇમામ દુસરી યા તીસરી તકબીરકે આદ શુલ્હ કર સલામ ફેરદે તો કયા કરે ?

જવાબ—ફજબી ન કરે ઉસી તરેહ પઢતા રહે યે સલામ એસા હય જેસે કોઇ નમાઝ કે કાયદઅે ફરમીયાનીમે સહવન સલામ ફેરદે.

સવાલ—અકસર લોગ જનાઝેકી નમાઝમેં જુતી નહી ઊતારતે યે કેસાહે ?

જવાબ—અગર ઇન લોગોંકો અપની જુતીયોંકી તહારતકા

મકીન હય તો મુઝાએકા નહી વર ન ઉતારકર પઢના ચાહીયે.

સવાલ--અમર બોહોતસે જનાઝે હાઝર હોં તો એક એક જનાઝેકી અલાહેદા અલાહેદા નમાઝ પઢે યા સળકી એકી નીચતસે અદા કરે ?

જવાબ--ઇસકો ઇખતીયાર હય ખાહ એક એકકી અલાહેદા પઢે યા સળકી એક નીચતસે અદા કરે. (આલમગીરી)

સવાલ--અમર બોહોતસે જનાઝે આળએ' તો ઉનકે રખનેકી કયા તરકીબ હય ?

જવાબ--ખાહ વુલમે સફે તોર પર યાને એક જનાઝેકે પેશ'મે ફુસરા જનાઝા ઇસ તરેહ રખે ખાહ એકકે ખાહ દીગરે કીબ-લેકી તરેહ રખે મગર ઇમામકે રખે મરદકા જનાઝા હોયા. અમર ઓરતે' ઓર લડકે બી શામીલ હોં વરન જો સાલેહતર હો વો ઇમામકે સામને હો. (આલમગીરી)

સવાલ--અમર જનાઝેમે' મરદ ઓર ઓરત ઓર લડકે શામીલ હોવે' તો કીસ તરેહ જનાઝેકા રખે ?

જવાબ--પેહેલે ઇમામકે સામને મરદે આઝાદકા જનાઝા રખે, ઉસકે બાદ લડકુંકા જનાઝા શીર ઓરતુંકા જનાઝા રખે ઓર ચે કીબલેકી તરફકો રખે જાએ'મે બર ખીલાફ જિંદોકી તરતીબ સફે'કે. (આલમગીરી).

સવાલ--ઇસ નમાઝમે' બી ખલીફા કરના ફુરસત હય યા નહી ?

જવાબ--હાં ફુરસત હય. (આલમગીરી)

સવાલ--મસજીદોમે' નમાઝ જનાઝેકી પઢની કેસી ?

જવાબ--મુતલકન મકરૂહ હય, મગર બજિર જારીસ મકરૂહ નહી. (શામી આલમગીરી)

સવાલ—હમરાહીયાને જનાઝાકો કબતક વાપિસ પરકો ન આના ચાહીયે ?

જવાબ—જબતક નમાઝ ન હોલે ઝોર બાદ નમાઝકે દફનસે પેહેલે બગેર ઇજાઝત વહીકે ન લોટે ઝોર બાદ દફનકે બગેર ઇજાઝત બી લોટ આના જાએઝ હય. (આલમગીરી.)

સવાલ—યે બી ખતલા દીઝયે કે મુરદેકી કબર કીસ-તરહે ખોદે ?

જવાબ—કબર તુલમે આદમીકે કંદકે બરાબર ખોદી જાએ ઝોર ચોડાઇમેં બકદર નીસક કંદ આદમીકે ઝોર ઘેરાઇમે આદમીકે સીનેકે બરાબર ઝોર કબરમે લહદ ખોદના સુન્નત હય ન શક. [આલમગીરી.]

સવાલ—લહદ કીસકો કેહતે હંય ઝોર શક કીસકો કેહતે હંય?

જવાબ—લહદ ઊસકો કેહતે હંય કે જે કબર પુરી ખોદનેકે બાદ ઊસકે અંદર કીખલેકી તરફ ગઢા ખોદા જાએ. પટે હુવે મકાનકી સુરત ઝોર શક ઊસકો કેહતે હંય જે મીસલ એક નેહરકે એક ગઢા કબરકે ખીચમેં ખોદા જાએ ઝોર ઇસકે દોનું તરફ કચી ઇટે ચા ઝોર કુઝ લગાદે. [આલમગીરી.]

સવાલ—લહદ તો વહાં હો સકતી હય જહાં ઝમીન સખત હો ઝોર જહાં ઝમીન નરમ હય વહાં કયા કરે ?

જવાબ—વહાં શકહી ખોદના ચાહીયે.

સવાલ—કબરમેં મૈયતકે નીચે ચટાઇ ચા ગઢા વગેરે ખીજાના જાએઝ હય યા ના જાએઝ ?

જવાબ—ના જાએઝ. [આલમગીરી.]

સવાલ—લકડી યા લોહે કી સંદુકમે મૈયતકા રખના કેસા ?

જવાબ—ખીલા ઝરત મકરહ હય. ઓર અમર ઝરત હો તો હિસસે બી મૈયત કે નીચે મટી ખીલા દે ઓર ગીરદા ગીરદ હલકી કચી ઇંટ લગાદે ઓર સનદુકકી છતમેં બી મટી લેસ દે તાકે લહદકી સુરત હો જાએ. પકી છટેં લહદમે લગાના ઇસ સુરતસે મૈયતકે મુતતસીલ હો મકરહ હય. (દુરે મુખતાર આલમગીરી.)

સવાલ—ઇંમે મૈયતકો દફન કરના કેસા હય ?

જવાબ—નહી ચાહીયે કે યે તરીકા અંખીયા અલેહીસતલામ કે લીયે ખાસ હય.

સવાલ—મૈયતકો કજરમેં કીસ તરેહ ઊતારે ?

જવાબ—કીજમેકી તરફસે ઊતારે ઓર ઊતારને વાલે કવી ઓર સાલેહ હોં. ઓરતકે ઊતારને વાલે હિસકે રીશતેદાર મેહરમ હોં ઓર અમર વો ન હોંતો રીશતેદાર ગેર મેહરમ ઊતારેં ઓર અમર વો બી ન હોંતો અજનખી સોગ કજરમેં ઊતારેં મગર પરદા ઓરંસે કર લેના ચાહીયે, ઓરત કોઇ કજરમેં દાખીલ ન હો વાસતે ઊતારને કે. (આલમગીરી).

સવાલ—ઊતારને વાલે હિસ વકત કયા પટેં.

જવાબ—યે પટેં “ખીસમીલાહે વ ખીત્રલાહે વ અલા મીલક્તેહી રસુલ્લલાહે.” (દુરે મુખતાર વ આલમગીરી).

સવાલ—મૈયતકો લહદમેં કીસતરેહ રખેં ?

જવાબ—દાએં કરવટ પર કીજલા રખ લીટાવેં ઓર હિસ વકત તીનું ગીરાહ ખોલ દી જાએં. ઇસલીયે કે અખ ખતરા કફનકે મુલખનેકાં નહી રહા ઓર કચી છટેં લહદ કે મુંહ પર રખી જાએં

ઔર ઢેલું' યા તર મીટીસે બેનકી દરઝોંકો બંદ કીયા જાએ શીર મીટી ડાલી જાએ ઉસી કદર જીસ કદરકે કબર મેસે નીકલે, ઉસમે ઝિયાદા ડાલના મકરૂહ હય ઇસ લીયે કે બજાએ ઇમારત કે હય. (ગાયતુલ અવતાર.)

સવાલ—મીટી કીસ તરફસે ડાલના મુસતહબ હય ?

જવાબ—સરકી તરફસે મીટી ડાલના મુસતહબ હય. (ગાયતુલ અવતાર)

સવાલ—મીટી કીસ તરફ ડાલે ?

જવાબ—અવલ દક્ષ દોનું હાથુંમે મીટી લેકર કહે “ મીનહા ખલક નાકુમ ” ઔર બેસકો કબર પર ડાલ દે ઔર દુસરે મરતબા મીટી હાથુંમે લેકર કહે “ વશીહા નોખદો કુમ ” ઔર મીટી ડાલ દે. ઔર શીર કહે “ વ મીનહા નુખરીજેકુમ તારતન ઉખરા ” ઔર શીર મીટી ડાલ દે ઔર ઇસમે મુઝાએકા નહીં કે શીર કબર પર ફાવડુંસે મીટી ડાલી જાએ યા હાથુંસે મગર કબરકો કોહાને શુતરકી મુરત એક બાલીશત જિંચી બનાઇ જાએ ઔર ચોરસ ન બનાઈ જાએ ઇસપર પાની છીડક દેનેકા મુઝાએકા નહી. (આલમગીરી)

સવાલ—અગર કોઇ જાખસ આપને લીયે કબર ઝિન્દગીમે ખોદે તો જાએઝ હય યા નહી ?

જવાબ—જાએઝ હય બલકે અગર પાએગા. (આલમગીરી)

સવાલ—એક કબરમે કઇ મુરદુંકા દફન કરના કેસા ?

જવાબ—એક વકતમે બીલા ઝરત ના જાએઝ હય ઔર ઝરતકે વકત જાએઝ હય. ઇનમેં અગર મરદ બી હોં ઔર ઔરતેં બી તો કીબલેકી રૂખ મરદ કો રખેં ઔર ઉસકે પીછે ઔરતો.

ઔર અગર મરદ હી મરદ હોં તો અફઝલીયતકા લીલાઝ તકદીમ
વ તાખીરમે કીયા જાએગા. ઔર જખ ગલ સડ જાએં શીર ઉસમે
ફુસરેકા દફન કરના બી જાએઝ હય ઔર ઉસ જગા ખેતી ઔર
ધમારત બી દુરસત હય. (આલમગીરી)

સવાલ—ઝોલીયા અલ્લાહ કે મઝારોં કે કરીખ મૈયત કો
દફન કરના કેસા હય ?

જવાબ—મુસતહબ હય. (દુરે મુખતાર આલમગીરી)

સવાલ—એક શહેરસે દુસરે શહેરમેં મૈયતકા લે જાના કેસા હય?

જવાબ—જાએઝ હય મગર મુસતહબ થેહી હય કે ઉસી
શહેરકે કબરસતાનમેં દફન કરે બાદ દફનકે નીકાલ કર લે જાના
જાએઝ નહી. લેકીન ઇસ સુરતમેં બાદ દફનકે નીકાલના ઔર
દુસરી જગે લે જાના બી દુરસત હય. જખ કે ઝમીન ગસખ કી હો
યા કોઇ બગેર શુદ્ધ્યાકે ઉસકો લે લેવે. (આલમગીરી)

સવાલ—દફન કરતે વકત કબરમેં ઉતારને વાલેકા કુછ માલ
રેહ જાએ ઔર બાદ મીટી વગેરા ડાલનેકે બાદ આએ તો કયા કરે ?

જવાબ—કબરકો ખોદકર માલ નીકાલ લેવે બાહ એકી
દીરમ હો. (આલમગીરી)

સવાલ—કબરસતાનકી લકડી યા ઘાસ કાટના કેસા ?

જવાબ—ખુશકકા મુઝાએકા નહી મગર તરકા કાટના મકરૂહ
હય. (આલમગીરી)

સવાલ—કબરસતાનમે જુતીયાં પેહેનકર જાના મકરૂહ હય
યા નહી ?

જવાબ—હમારે યહાં મકરૂહ નહી. (આલમગીરી)

સવાલ—કબરકે પાસ કુરાન ખાતું કે બીઠલાકર કુરાન પઢવાના વાસતે ઇસાલે સવાબ મૈયતકે કેસા હય ?

જવાબ—દુરસત હય. [દુરે મુખતાર]

સવાલ—કબરકી જિયારત કરના કેસા હે ?

જવાબ—મુસતહબ હય. (શામી).

સવાલ—કોનસા દીન વાસતે જિયારતકે અજઝબ હય ?

જવાબ—જુમેકા યા ઇસસે એક દીન પેહેલે યા પીછેકા યાને ધંજશંબા યા શંબાકા ઓર દોશંબાકે દીનબી જિયારત કરના મુજબે બરકત હય. (શામી)

સવાલ—ઓરતોંકા બી વાસતે જિયારતકે કબરોં પર જના દુરસત હય યા નહી ?

જવાબ—બુદી ઓરતોંકા દુરસત હય ઓર જવાન ઓરતોંકા મકરહ. (દુરે મુખતાર શામી)

સવાલ—જબ જિયારતે કબુર ઓર ઇસાલે સવાબકા તરીકા મસનુન ચે હય કે અવલ કબરસતાનમેં પોહોંચકર ચે દુઆ પઢે “અરસલામો અલયકુમ યા અહલલ કુબોરે મિનલ મુસલેમીના વલ મુસલેમાતે વલ મુઅમેનીના વલ મુઅમેનાતે અનતુમ લના સલ્વા વ નહનો લકુમ તબકિવ” વ ઇન્ના ઇન્શા અલ્લાહો બેકુમ લાહેકુના થર હમુસ્લાહુલ મુસ તકદેમીના વલ મુસ્તાબેરીના અસ અલોકલ્લાહો લના વ લકુમુલ આશીયતે થગફેરલ્લા હો લના વલકુમ થર હમો નલ્લાહો વખ્યા કુમ ” અગર ઇમકદર યાદ ન હોતો ચે પઢે “અસ સલામો અલેયકુમ દારા કૌમીમ મોઅમેનીના વ ઇન્ના ઇન્શા અલ્લાહો બેકુમ લાહેકુના ” શીર કીજલેકી તરફ પુજત કરકે ઓર કબરકી તરફ મુંહ

કરકે જો કુછ કુરાન શરીરમે થાક હોં પઢકર સવાળ બખશે. હદીસ શરીરમે આયા હય કે જો કોઇ ઇમીયારા મરતયા કુલહો વલ્લાહ પઢકર મુરદે કો બખશે તો મુવાશીક શુમાર મુરદોંકે ઉરકો સવાળ અતા કીયા જતા હય. દુસરી હદીસમે વારીદ હય કે જો કોઇ અલહમ્દ ઓર સુરે તકાસુર પઢકર મુરદું કો સવાળ બખશે મુરદે ઊસકે લીયે શરી હોંજે. અગર સુરે માસીન પઢકર બખશે તો મુરદુંકે લીયે મુજબે તખશીફે અઝાબ હય ઓર ઊસકે હકમે સવાળ બે અદ્દ શુમાર મુરદુંકે ઓર સુરે તબારકલલી વાસતે રહે અઝાબે કબરકે અખસુસ હય. (દુરે મુખતાર.)

સવાલ—કબરસતાનમેં ઓર કયા કયા ખાતેં મમનુ હંબ ?

જવાબ—જો ખાતેં ગફલતકી હંબ વો સખ મમનુ હંબ જેસે પુકારકર હંસના કલામે દુનીયાવી બે ફાએદા કરના, ખાના પીના સોના વજેરા વજેરા.

સવાલ—મૈયત કે સાથ તોશીકી રોટીયાં થા ગલ્લા લેખના કેસા હય ?

જવાબ—અમુજબ રસમે મોજુદ ના જાએઝ હય. મુસતહકુંમે ધર પર અલ્લાહ કે વાસતે દેના ઓર ઊસકો સવાળ મૈયતકો બખલના હર તરેહસે હય, ખાહ ઊસી દીનહો થા દુસરે દીન, થા તીસરે દીન થા ફસવેં દીન થા બીસવેં દીન થા આલીસવેં દીન ખુલાહ રોટીપર હો થા હલવેપર ગરઝ જબ તોશીક હો ઊસી વકત ઇસાલે સવાળ માલી ઓર બદની સખ તરેહસે કરે ઓર અપની મૈયતકો બખશે કે થે ફેલ બાઇસ મઝીદે હસનાત વં બરકાત હય. (તફસીર અઝીઝી)

સવાલ—મૈયત " વાલેકે " યહાં હિસકે કરીખકે રીશતેદાર યા એહખાખ ખાના પકાકર ભેજતે હંય યે કેસા હય ?

જવાબ—મુસતહય હય. (આલમગીરી માયતુલ અવતાર)

સવાલ—મુસીખત વાલુકે સોગ કરના કેસા ?

જવાબ—ત્રીન દીન તક જએઝ હય ઇસસે જિયાદ કીસીકે દુરસત નહી સીવાએ ઓરતકે કે વો અપને ખાવીંદકે લીયે ચાર માહ ઓર દસ દીનતક સોગ કરે.

સવાલ—માતમ પુરસી કેસી હય.

જવાબ—એક ચાર મુસતહય હય ઇસ લીયે કે આં હઝરત સલ્વં ને ફરમાયા હય કે જીસને સખર દીવાયા અપને બાઇકો કીસી મૈયતમે અલ્લાહ તાલા હિસકો કયામતકે દીન કરામતકા લીખાસ પેહેનાવેગા (શામી)

સવાલ—તાઅઝીયત યાને માતમ પુરસી કીસ જગા મકરૂહ હય ?

જવાબ—અવ્વલ મસજીદમે, દુસરા કબરકે પાસ, ત્રીસરા દરવાઝએ મકાન એહલે મધયત કે પાસ, ઇન મકામુંપર તાઝીયત કરના મકરૂહ હય. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—તાઅઝીયત કીસ તરેહસે કરે?

જવાબ—તાઅઝીયત ઇન કલમુંસે કરે, " આઅઝમમુલ્લાહો અજરકા વ અહસના જઝાઅકા વ ગફરા મૈયતકા " યાને અલ્લાહ તાલા તેરા સવાજ જિયાદ કરે ઓર તેરા સખર અઅજા કરે ઓર લેરી મૈયતકો જખસે. (દુરે મુખતાર.)

ફસલ સોલવી.

શહીદકા ખ્યાન.

સવાલ—શહીદ કીસકો કેહતે હંય ?

જવાબ--જો અલ્લાહકી રાહમેં મારા જાએ,

સવાલ—શહીદ કએ કીસમકે હોતે હંય ?

જવાબ--દો કીસમકે, એક, કામીલ દુસરા નાકીસ.

સવાલ—શહીદે કામીલકી કયા તારીફ હય ?

જવાબ--જો બ હાલતે ખુલુમ વ અકલ વ તહારત વ ઇસલામ ફેલે દુશ્મન યા કાશીર યા રહેઝન વગેરાસે બરાહે ઝુલમ બ સુરત મુકાબીલા યા ગેર મુકાબીલા આલએ જરીહાસે કતલ કીયા જાએ યા ઓર કીસી તરેહસે મારા જાએ મસલન જલાયા જાએ યા હિસપર દીવાર ગીરાદી જાએ યા ડીબો દીયા જાએ વગેરા વગેરા.

સવાલ—અગર મુસલમાન કીસી મુસલમાનકો બરાએ ઝુલમ માર કાસે તબ બી ચેહી હુકમ હય યા કયા ?

જવાબ--ચેહી હુકમ હય બશરતે કે આલએ જરેહા યાને તલવાર યા છુરી વગેરાસે મારા હો બર ખીલાફ કાશીર હરખાકે કેવો જસ તરેહ મારેગા શહીદ કામીલહી હોગા. ઇસલીએ કે ઇસમેં અસલ શોહોદાએ ઓહદકી નઝીર હય. વો જ'એ ઓહદમે હર તરેહસે મારે જાએ થે ઓર શીર સખ શહીદ કામીલ શુમાર કીયે જાએ ઓર જો કતલ કે મુજબ કીસાસ હોગા વો બી મહતુલકે લીયે હર તરેહ કમાસે શહાદત હય.

સવાલ—આપ અપને બેટેકો કતલ કરડાલે ઉસપર કીસાસ નહી આતા આયા યે બેટા મકતુલ બી શહીદે કામીલ હય યા નહી?

જવાબ—હાં હય.

સવાલ—ઇસકી કયા વજેહ હય ?

જવાબ—ઇસકી વજેહ યે હય કે અસલમેં ઇસ જગા ભી કીસાસહી વાજુબ થા મગર બવજેહ તાઝીમ આપ હોનેકે કીસાસ સાકીત હુવા ન શહાદત ઇસી તરહે કતલ વ સલાહ વગેરામેં બી મગર મકતુલ ઇન સબકા શહીદ કામીલ હય.

સવાલ—એસે શહીદ કા હુકમ બયાન ફરમાઇયે ?

જવાબ—દુનીયામેં એસે શહીદ કે લીયે હુકમ હય કે ઉસકે સુસલ ઓર કફન કુછ ન દીયા જાએ બલકે ઉસી સુરતસે મએ ખુન ઓર બિનહી કપડું કે નમાઝ પઢાકર દફન કર દીયા જાએ ઓર આખરતમે હયાતે અબદી મખસુસ ઓર રીઝકે અબદી મખસુસ અતા કીયા જતા હય ઓર નીઝ દીગર સવાબાતકી ખુસુમીયત દુસરે મુરદુસે હોગી.

સવાલ—અગર ઉસકે કબ્રકુંમે નજસત ગલીઝ લગી હુઇહો તો ઉસકો બી ધોએ યા નહી ?

જવાબ—હાં ઇસકો ધોવે.

સવાલ—ઇસ શહીદ કે બદનપર હથીયાર હોં મીસલ તરવાર વગેરા કે વો બી ઉતાર લેં યા કયા ?

જવાબ—હાં ઉતાર લેં ઓર જો ચીઝેં જીનસે કફનસે ન હોં જોસે પોસતીન ઝિરેહ ટોપી મોઝે વગેરા નીકાલ લીયે જાવેં.

સવાલ—અગર કફન મસનુનસે ઉસકે પાસ કબ્રકું હો તો ઝિયાદા કર દે યા નહી ?

જવાબ—હાં જિયાદા કર દે, ઇસી તરહે અમર જિયાદા હો. તો કમ કરશે. (આલમગીરી)

સવાલ—મરતસ કીસકો કેહેતે હંય ?

જવાબ—મરતસ વો સખસ હય કે જો કુછ જિંદા રહેનેકી વજેહસે શહીદે કામીલ કે હુકમસે જુદા હોકર ગુસલ વ કફન દીયાગવે. મસલન બાદ ઝખમી હોનેકે કુછ ખાયા યા પીયા યા સોયા યા દવા કી હો યા મારકેસે ઊસકો જિંદા હિલ લાએ (યે હિલ લાના અંગર ઘોડુકે રોંદનેકે ખીયાલસે હોગાતો મરતસ ન હોગા) યા હોશ વ હવાસકે સાથ ઇતની દેર તક જિંદા રહે કે એક વકત નમાઝકા ગુઝર જાએ યા ખરીદ વ ફરોખત કી યા ફુનીયાકી ખાતે બોહોત કી ઇસીમેં વસીયત ફુનીયાની બી દાખલ હય બશરતે કે યે સમ ખાતે બાદ લગાઇકે હોં અમર દરમીયાન લગાઈ કે પાઇ જાવેંગી તો મરતસ ન હોગા.

સવાલ—શહીદે નાકીસકી કયા તારીફ હય એર ઉસકે લીયે કયા હુકમ હય ?

જવાબ—જુસકી મોતકા સખમ અલાવા ઇન અસખાબુકે એર અસખાબ હોં એર હુકમ ઇસ શહીદકા યે હય કે ફુનીયામેં ગુસલ એર કફન દીયા જાએગા એર નમાઝ પઢાઇ જાએગી એર આખેરતમેં મીસલ કામીલકે સવામ પાએગા. (દુરે મુખતાર)

સવાલ—શહીદે નાકીસકી તઅદાદ બી બયાન ફરમાઇયે કે વો કોન અશખાસ હંય.

જવાબ—તો વો હય જો લગાઇમેં ફુશમનકા કસદ કરતાયા એર ખતાબન અપનેહીકા માર કર મરમયા. ૨ પાનીમેં

૬૫ કર મરનેવાલા. ૩ મકાન વગેરાસે દબકર મરને વાલા ૪ જલકર
મરનેવાલા. ૫ સફરમે' મરનેવાલા. ૬ દસતોં યા ઈસત્તીસકાસે મરને
વાલા. ૭ વખાએ તાહિન યા હયઝાસે મેરનેવાલા ઇસીતરેહ જો શખસ
અધયામે વખામે' અપને શેહેર મે સખર કરકે બનીયત હસુલે સવાખ
ઠેરા રહે વો, અગર હિસ અરસેમે કીસી ઓર મરઝસે મરે તો બી
શહીદ હોગા (દુરેમખતાર.) ૮ પસલીકે દરદસે મરનેવાલા ૯ સીલકી
ખીમારીસે મરનેવાલા ૧૦ મીરગીકી ખીમારીસે મરનેવાલા ૧૧ તપસે
મરનેવાલા ૧૨ અપને ધરકી હીકાઝતમે મરનેવાલા ૧૩ અપને માલકી
હીકાઝતકે અંદર મરનેવાલા ૧૪ જાન બચાનેકે અંદર મરને વાલા
૧૫ જુલમે ઝાલીમસે મરનેવાલા ૧૬ ઇશકમે બશરતે પારસાઇ યા
પોશીદગી મરનેવાલા ૧૭ પાની પીતે વકત પાનીકે ફેદસે મરનેવાલા
૧૮ ઈલમે શરધકે તલખમે' મરને વાલા, ઇલમે શરધ નામ હય ખાહ
તાલીફ કરતા હો યા પઢતા હો યા સુનતા હો. (આલમગીરી.) ૧૯
અઝાન દેનેવાલા ૨૦ સાંપ ખીલુ' વગેરાકે કાઠનેસે મરનેવાલા ૨૧
સોદાગર સય બોલનેવાલા ૨૨ જહાઝમે' મતલી ઓર કેસે મરનેવાલા
૨૩ અપને ઝન ઓર ફરઝંદકો હલાલ કમાઇ ખીલાનેવાલા
ઓર અલ્લાહ તાલાકા હુકમ બિનપર જારી કરનેવાલા ૨૪ હરરોઝ
૨૫ પચીસ મરતબા યે દુઆ પઢનેવાલા. "અલ્લાહુન્મા બારકલી શીલ
મોતે વ શીમા બાદલ મોત" ૨૫ ચાલીસ મરતબા મરઝે મોતમે'
લાએલાહા ઇલ્લા અનતા સુબહાનકા ઇનની કુનતો મીનઝ ઝાલેમીન'
પઢનેવાલા ૨૬ સો મરતબા હરરોઝ દુરુદ શરીફ પઢનેવાલા ૨૮ હર
સુબેહકો ત્રીનબાર "અઝીઝો બીલ્લા હીસ સમીકલ અલીમે! મીનશ
શયતાનીર રજીમ' પઢનેવાલા ઓર ત્રીનબાર સુરે હશરકી આયતે
પઢનેવાલા ૨૯ જુમેકી રાત યા દીનમે' મરને વાલા ૩૦ રાતકો બા

તહારત સોનેવાલા ૩૧ ઝિંદગીમેં તવાઝો ઓર મહારત લોગુંકી કરનેવાલા ૩૨ સવારીકે જનવર પરસે ગીરકર મરનેવાલા ૩૩ સચ્ચે દીલસે શહાદતકી દુઆ માંગનેવાલા ૩૪ હાજતકે વકત મુસલમાનુકે એક શહેરસે દુસરે શહેરમેં ગસ્લા લેજનનેવાલા ૩૫ ઉમ્મતકે ફત્વાહકી હાલતમે સુન્નતે નખવીપર સાખીત રહેનેવાલા ૩૬ ઝેહેરસે મરનેવાલા ૩૭ વો શખસ જે બાદશાહકે ખોફસે છુપતા શીરતા હોવે ઓર મરજાએ યા ઝાલિમ બાદશાહને કેદકીયા હો ઓર બહાલતે કેદ મરજાએ યા બાદશાહને ઝુલમન પીટવાયા હો ઓર મરજાએ. ૩૮ ઓરત ઇઝતપર સખરકરકે મરનેવાલી ૩૯ ઓરત હમલસે મરનેવાલી ૪૦ ઓરત જનનેકે વકત યા નીકાસકી મુદતકે અંદર મરનેવાલી યે સખ શહીદે આખેરત હંમ (શામી) અલ્લાહુમ્મરઝુકના સહાદતન કામેલ તમ મુ સલતન ઈલર રીદવાન.

ફસલ સતરવીં.

હર કીસમકી દુઆઓંકા ખ્યાન.

સવાલ—યેબી ખતલા દીજીયે કે બાદ પંજવકતા નમાઝકે મુખતસર વઝાએફ કયા કયા અદા કરલીયા કરેં કે મુજબે ફલા-હીયતે હારેન હેં.

જવાબ—બાદ નમાઝ ફજરકે સાત મરતબા “અલ્લાહુમ્મા અજરના મીનન નાર ” શીર સો મરતબા “લાએલાહા ઇલલ્લા ફુલ મલેફલ હકફુલ મુખીન ” ઓર કમ અઝ કમ તીનસો મરતબા ફરદ શરીફ પદ લીયા જાએ. બાદ નમાઝે ઝેહોર પાંચસો મરતબા

“હસખેય દલાહો નઅમલ વડીલ ” અવલ આખીર સો મરતયા
 દરદ શરીફે સાથ પદ લીખએ. બાદ નમાઝે અસર ખતમે ખુવા-
 જગાન કે જસકી તરકીય થે હય. અવલ સાત મરતયા અલહમદ
 શરીફ શીર સો મરતયા દરદ શરીફ શીર ૭૯ મરતયા અલમ નશરહ
 શીર ૧૦૧ બાર કુલહો વડલાહ શીર ૭ મરતયા અલહમદ શરીફ શીર
 એકસો એક મરતયા દુરદ શરીફ શીર ૧૬ મરતયા યા કાઝીયુલ
 હાજત શીર સો મરતયા યા કાઝીયુલ મહીમાત યા મુજબુદઅવાત
 યા હલલલ મુશકીલાત યા હફેઉલ ખલૈયાત શીર ઇસી કદર યા
 રાફેઉલ દરગત શીર ઇસી કદર યા શાશીયલ અમરાઝ શીર ઇસી
 કદર યા અર હમર રાહેમીન પદકર સુલતાનુલ આરેશીન હઝરત
 બાયઝીદ બોસતામી (ર. અ.) ઓર હઝરત ખાજ અબુલહસન
 ખીરકાની (ર. અ.) ઓર હઝરત ખાજ અબદુલ ખાલીક અજદવાની
 (ર. અ.) ઓર હઝરત ખાજ અબુયુસફ હમદાની (ર. અ.) ઓર
 હઝરત ખાજ આરીફ રેવગરી (ર. અ.) ઓર હઝરત ખાજ અલી
 અઝીઝાન રામબની (ર. અ.) ઓર હઝરત ખાજ બાબા સમાસી
 (ર. અ.) ઓર ખાજ સૈયદ અમીર કલાલ (ર. અ.) ઓર હઝરત
 ખાજ ખાજગાન પીર પીરાન ખાજ બહાવુદ્દીન નકશબંદ (ર. અ.)
 ઓર હઝરત ખાજ અબુ મનસુર માતરેદી (ર. અ.) કી અરવાહે
 પાકકો સવાબ બખશદે ઓર શીર દુઆ માંગે. થે ખતમ જમીયે
 હાજતે દીની ઓર દુનીયાવીકે લીયે અકસીરે આઝમ હય. અમર
 રોઝમરરા ન હો સકે તો જમ કોઇ મુશકીલ પેસ આવે ઉસ વકત
 ઝુરર પડે. ઇનશા અલ્લાહો તઆલા ત્રીન દીનકે બાદહી હાજત રહો
 પાએગા. બાદ મગરીયકે સાત મરતયા અલ્લાહુમા અજરના મીનન
 નાર પડે. શીર બાદ ઇશાકે અસતમશાર ઓર દુરદ શરીફ ઓર

સુરએ મલક પઢકર સોએ યે મુખતસરસે વઝાએક હંમ ઇનકો સુરર અઢા કરે.

સવાલ—ફરદ શરીફ ઓર ઇસતમશાર બી ખતલા દીછયે કે કોનસી પઢી જાએ.

જવાબ—ફરદ શરીફ યે હંમ. “સલલસ્લાહો અલા હમીમે હી મોહમ મદીંવ વ આલે હી વ અસહાબેહી વસસ્લમ” ઓર અસતમશાર યે પઢે. “અસતમ ફિરદ્લા હલ અઝીમલ લઝી લાએલાહ કસ્લા હોવલ હેયુલ કહયુલ વ અતુબોં ઇલયહે ”

સવાલ—કોઇ ઓર ચીઝ મુખતસર સી પાંચ વકતા વઝાએકે લીયે ખતલા દીછયે ?

જવાબ—ઇસ ફુઆકો સાત મરતબા હર નમાઝકે બાદ પઢ લીયા કીછયે. “અસ્લા હુમ્મા અહસીન આકેખતના શીલ હિમુરે કુલ્લેહા વ અજરના મીન ખીઝ હદ ફુનીયા વ અઝાખીલ આખેરા ” ઓર એક ઇસ ફુઆકો બી સાત મરતબા પઢ લીયા કરો. “અસ્લા હુમ્મા ખિઝકી વખઝલી વલા તોકલલેની ઇસ્લા ઇખતીયારી ” ઇન્ દોનું ફુઆકો પઢને વાલેકો કોઇ કામ ખરાબ ન હોયા ઓર ત્રીન મરતબા સુબેહ ઓર શામ “રદીતોખીસ્લાહે રખ્ખંવ વખીલ ઇસલામે દીનંવ વ મોહમમદીન નખીયન સલલસ્લાહો અલયહે વસલ્લમ ” ઓર દીનમે સો મરતબા “કલમએ તમજદ સુગહાનલા હે વલ્લહમ્દો લીલ્લાહે વલાએલાહા ઇલલ્લાહો વલાહો અકબર વલા હૌલા વલા કુવ્વતા ઇલા ખીલા હીલ અલીયુલ અઝીમ ” બી પઢતે રહો.

સવાલ—ઝફરયાખીએ ફુલમનકે લીયે ઓર હરબલાસે બચનેકે લીયે કયા પઢના આહીયે ?

જવાબ—ખાદ નમાઝે ફજર ઓર ઇશા એકતાલીસ મરતબા
॥ અઝીઝા ઓર ઇકીસ મરતબા થા બુદ્દુ ઓર લખલાઈ શરીફાબી
એક સો એક મરતબા પઢના ઇસ કામ કે લીયે મુજરરિખાતસે હય.

સવાલ—તંગીએ મઆશસે નખત હાસલ હોનેકે લીયે કયા
પઢના ચાહીયે ?

જવાબ—એક હઝાર મરતબા અસતમફાર દુસરે ખાદ નમાઝે
ઝાહર સુરે અર અયતલ લઝી એકતાલીસ ખાર ત્રીસરે હસબેલ્લાહો
તેમલ વકીલ પાંચ મતબા પઢે ઇનશા અલ્લાહો તઆલા ઝુરર અલ્લાહ
તઆલા ઉસકી રાઝી ફરાખ કરેગા.

સવાલ—અગર કીસીકે આલાદ ન હોતી હો તો વો
કયા મઢે ?

જવાબ—અસતમફારકી કસરત કરે, ઇનશા અલ્લાહ ઝુરર ઉસકે
આલાદ હોગી.

સવાલ—ઇખલાસ હાસલ કરને કે લીયે કયા પઢે ?

જવાબ—સુરે ઇખલાસ ત્રીનસે તેરા મરતબા પઢે અબ્વલ
આખીર દરદ મયારા મરતબા જે કોઝ ઇસકો પઢતા રહેગા
જમીએ મખલુક ઉસસે મોહોબત રખેગી ઓર ખાલિકે મખલુકકા
બી મંઝુર હોગા

સવાલ—જખ જઝારમેં જવે તો કયા પઢે ?

જવાબ—“ અલ્લાહુમ્મા ઇન્ની અસ અલોકા ખેરા હાઝલ
સુકે વ ખબરા માશી હે વ અઉઝો બેકા મીન શરરેહી વશરરે માશીહે
અલ્લાહુમ્મા ઇન્ની અઉઝો બેકા અન -ઉસીયા શી હા વમીનન
ફાજરેતન વ સફફતન ખાસેરતન લાઈલાહા ઇલ્લલ્લાહુ વહ્દહુ લાશરીફ

લહુ લહુલ મુલકો વલહુલ હમ્દો યોહી વ યો મીતો વ હોવા હેમુલ
લા મુલો ખેયદે હીલ ખયરો વહોવા અલા કુલે શયધન કદીર.” ઓર
અગર યે દુઆ યાદ ન હોતો સીરફ ચોથા કલમાહી પઢે માને
“લાએલાહો ઇલલલાહો વેહદહુ લાશરીકા લહુ લહુલ મુલકો વલ
હુલ હમ્દો યોહી વયોમીતો વહોવા અલા કુલે શયધન કદીર” હદીસ
શરીફમેં આયા હય કે જો કોઇ ઇસ કલમેકો પઢેગા અલ્લાહ તાલા
અમદદ શુમાર ખઝારીયુકે હિસકે ગુનાહ ખખશ દેગા ઓર હિસકો
ઝાકેરીનમેં લીખેગા.

સવાલ—ખાના ખાનેકે વક્ત ઓર ખાદ ખાના ખાનેકે કયા
દુઆ પઢે ?

જવાબ—“ખીસમીલ્લા હીલ લગ્ગી લા યદુરો મઆ ઇસમેહી
ચૈઉન શીલ અરદે વત્રા શીસ સમાએ વહોવસ સમીલિલ
અલીમ” પઢકર ખાવે. અગર હિસ ખાનેમેં ઝેહેર બી હોગા તો
ઇનશા અલ્લાહ અસર નહી કરેગા. ઓર ખાદ ફારીઝ હોનેકે અગર
અપનેહી ધર ખાના ખાયા હય તો યે પઢે. “અલ હમ્દો લીલ્લાહીલ
લગ્ગી અતઅમની વસેકાની વજઅલની મીનલ મુસલેમીના વગશીરઘી
વરહમની વ ખારીકલી” ઓર અગર દુસરે કે યહાં ખાયા તો યે
પઢે. “અલહમ્દો લીલ્લાહીલ લગ્ગી અતઅમના વસેકાના વજ અલના
મીનલ મુસલેમીના વગશીર લહુ વરહમ લહુ વખારીક લહુ.”

સવાલ—ખીવી, સે સોહખત કરતે વખત કયા પઢે.

જવાબ—અવલ “ખીસમીલ્લા હીલ અલીમલ અઝીમ
અલ્લાહો અકબર અલ્લાહો અકબર” કેહેતે હુવે કુલહો વલ્લાહ પઢકે
ચે દુઆ પઢે. “અલ્લાહુમ્મા જન્નેખન શક્ષતાના વજન્ન મિશક્ષતાના

મીઝા રઝકના હુ. ” હઢીસ શરીરમેં વારીદ હય કે જો કેઃધ ધસ તરેહ સોહજત કરેગા ઉસકી ઓલાદ શયતાનસે મેકડુઝ પેઢા હોગી ઓર ઘર વકત ઇનઝાલ દીવમેં પઢેં “અલ્લહમેં લીલ્લા હીલ લઝી જઅલ્લા મીનલ માઝે ળશરન ફજઅલ્લહુ નસબવ વ સહરા(અહયાકેલ ઉલુમ.)

સવાલ—આઇના દેખને કે વકત કોનસી દુઆ પઢી જતી હય?

જવાબ—યે દુઆ પઢી જતી હય. અલ્લહમેં લીલ્લા લાહીલ લઝી સવવા ખલ્લકી વ અહસના સુરતી વઝાના મીન્ની માશાના મીન જીરી (ગુનીયતુ તાલેખીન)

સવાલ—અગર કોઇ બીમાર પુરસીકો જાયે વો કયા પઢે ?

જવાબ—બીમારકો હાથ પકડકર યે દુઆ પઢે “લાખાસા ઝુફરન ઇનશા અલ્લાહો તઆલા. ”

સવાલ—જખ ખુદ બીમાર હોયા કોઇ અઝીઝ ઓર દોસતકી બીમારીકી અઘર સુને તો કયા પઢે ?

જવાબ—યે પઢે “રખ્સુનલ્લાહુલ લઝી શીસ સમાઝે તકદ દસ ઇસમેકો અમરોકો શીસ સમાઝે વલ અરહે કમા રહમતોકો શીસ-માઝે વલ અરહે અગશીર લનાહુખના વખતાયાના યા રખ્ખત તૈયબોના અનઝીલ રહમતોહુ મીરરદમતેકો વ શીફાએકો અલલ વજ ઉલ્લઝી” ઇનશાઅલ્લાહ તઆલા.” ફેરન આરામ હોગા. (ગુનીયતુ તાલેખીન)

સવાલ—મુશરીફુ ઓર કુફરાઈકે ગીરોહ ઓર ઉનકે માઅબુ-દોકો દેખકર યા ઉનકે સંજોકી અવાઝ સુનકર મુસલમાનોકો કયા પઢના ચાહીયે ?

જવાબ—“ અશ હદુ અલલા ઇલાહા ઇલલ્લા હો વહદોહુ-લાશ્ચરીકો લહુ ઇલાહવ વાહેદ ન લા નઅબુદો ઇલ્લા ઇયાહો ”

હદીસ શરીફમેં આયા હય કે અલ્લાહ તાલા બ અલ્લ જિન કાફરકે ઉસકી બખશીશ કરતા હય. (ગુનીયતુત તાલે ખીન.)

સવાલ—રાઅલ યાને કડક કે વકત કયા પઢના આહીયે ?

જવાબ—યેહ પઢે “ અલ્લાહુમ્મા લા તકતુલના બે મદખેકા વલા તુહલેકાના બે અઝા બેકા વ આફેનાં કબલા ઝાલીકા. ” (ગુનીયતુત તાલેખીન.)

સવાલ—આંધીકે વકતકી બી ફુઆ બતલા દીજીયે ?

જવાબ—અલ્લા હુમ્મા ધનની અસ અલોકા ખિરોહા વખિરોમાં ઉરસેલત બેહી વ અહિઝેખેકા મીન શરરેહા વમીન શરરેના ઉરસે લત. (ગુનીયતુત તાલેખીન)

સવાલ—આંદ દેખને કે વકત કયા પઢા જતા હય ?

જવાબ—યે પઢા જતા હય:-“ અલ્લા હુમ્મા અહલહી અલબના ખીલ યુમને વલ ઇમાને વસ સલામતે વલ ઇસલામે રખી વ રખમોકલલાહુ અઝઝા વ જલ્લા. (ગુનીયતુત તાલેખીન,)

સવાલ—જખ કીસી એસે શખસકો દેખે કે જો કીસી બલામેં મુબતીલા હોતો કયા પઢે ?

જવાબ--યે પઢે “ અલ્લહુમ્મા લીલ્લા હીલ લઝી આફાની મીમ મખતલાએલા બેહી વ ફહ દલતી અલયકા વ અલા કસીરીમ મીમમન ખલકના તફસીલા, ” અલ્લાહતાલા ઇસ શખસકો બી ઉસ બલામેં મુબતીલા ન કરેગા.

સવાલ--હાજ જખ હજ કરકે આવેતો ઉનસે મુલાકાતકે વકત કયા પઢે ?

જવાબ--યે પટે. " તકળ બલદાહો તુસકકા વ આઝમ
અઝરકા વ અખતક નકકા. " (ગુનીયપુત તાલેખીન.)

સવાલ--જળ નયા કપડા પેહેને તો કયા પટે ?

જવાબ--યે પટે. " અલહમ્દોલીલાહીલ લગી કસ વનની
હાઝસ સવયા ફલકલ હમ્દો અલ્લાહુમા ઇની અસ અલોકા મીન
ખેરેહી વ ખેરા મા સનઆ લહુ અહીઝો બેકા મીન શરરેહી
મા સનઆ લહુ. "

સવાલ--જળ મકરૂક ઓર બદશીગુની વાતી કોઇ ચીઝ
દેખે તો કયા પટે ?

જવાબ--યે પટે " અલ્લાહુમા લાયાલી ખીલ હસનાતે
ઇલા અનતા વત્રા યઝ હુ ખીસમયેઆતે ઇલા અનતા વત્રા હોલ
વત્રા કુવવના ઇલલા ખીલાહુ. " (ગુનીયપુત તાલેખીન.)

સવાલ--જળ કીસી સવારીપર મીસલ ઘોડે ઓર ઊંટ ઓર
ગાડી બેહલી વગેરા કે સવાર હોતો કોનસી દુઆ પટે ?

જવાબ--યે પટે. "અલ હમ્દો લીલાહીલ લગી સખખરા
લના હાઝા વમા કુના લહુ મુકરે નીન. "

સવાલ--અદાએગીએ કરઝ કે લીયે કના દુઆ પટે ?

જવાબ--યે પટે "અલ્લા હુમા યા ફારી જલ હમ્મે વ યા કાશેફ
ઝમ્મે યા મુજીબોલ મુદતરરીના યા રહ મા તુલ દુનીયા વ રહીમુલ
આખેરતે અસ અ લોકા અન તરફમનીરેહેમતન મીન ઇનદેકા તમનેની
બેલા અરર હ મલીમ મીન સવાકા. "હઝરત આમશા સીદ્દીકા રહીં
ફરમાલી હંય કે હઝરત અલુ બકર રહીંને મુજસે ફરમાયા

કે પુને વો ફુઆ સુતી કે જો રસુલુલાહ સલ૦ ને હમે સીખલાઈ
હય. ઓર ફરમાયા કે ઇસા ખીન મરીયમ અલેહીસ સલામ બી થેહી
ફુઆ અપને સાથીયુકો સીખાતે થે. ફરમાયા જો કોઈ ઇસકો પઢેગા
અગર કોહો ઓહફકે ખરાખર બી કરજ હોતો અક્ષાહતઆલા ઉસકા
કરજ અદા કરદેગા. ફુસરી રીવાયતમે આયા હય કે હઝરત હસન
અસરી (રા. અ.) કે પાસ ઉનકા એક દોસત આયા ઉસને કહા કે
હઝરત મુજકો ઇસમે આઝમ સીખા દીજીયે. ફરમાયા અગર તું
આહતા હય તો ઉઠ ઓર વજુકર વો ઉઠા ઓર વજુ કીયા ફરમાયા
કેહ “ યા અલ્લાહો યા અક્ષાહો અનતલ લાહો, બક્ષા વલ્લાહો અનતલ
લાહો લાએલા હા ઇક્ષા અનતલ લાહો અક્ષાહો અક્ષાહો વક્ષાહો
મન્નહુ લાએલાહા ઇલલક્ષાહો અકદે અનનીલ સત્રીના વરજુકની
અઅદદ દયન. ” ફિર સુબેહકે વંકત ઉસને મસજીદમે એક લાખ
દીરહમ કીસમ કીસમ કે દેખે હિમ્માનીકે મુંહપર લીખા હુવા યા કે
અગર તું ઇસસે જિયાદા માંગતા તો હમ પુજે દેતે પુને જન્નત કયું
ન માંગી શીર વો હસન (ર. અ.) કે પાસ આયા હસન
(ર. અ.) ઉસકે સાથ ગયે ઓર દીરમુંહકો દેખા ઉસ શખસને
કહા કે મે શરમીંદા હું ઇસ લીયે કે મેને જન્નત કયું ન માગી.
હસન (ર. અ.) ને કહા મેને પુજકો યે ઇસમ કઇ બલાઇયું કે
લીયે સીખલાયા હય. તું ઇસ ઇસમકો છુમા. ઇસકો હજગજ ન
સુને વરના શીર ઉસસે કોઇ ખલાસી ન પાએગા. ઇસસે સાખીત
હોતા હય કે કુછ કરજ કે લીયે હી નહીં બક્ષકે જીસ મકસુદ ઓર
મુરાદ કે લીયે ઇસકો પઢેગા વો પુરી હોગી. [શુનીયતુત તાલેખીન.]

સવાલ—વો ફુઆ કોનસી હય જીસકો હઝરત ઇમામ
આઝમ [ર. આ.] ને બાદ જિયારત લદ બાર અલ્લાહ પાકસે

મગધિરત મુસલમાનોએ લીધે દરીયાફત કી ઓર આપકો ખારગાહે રખાયુલ ઇઝતસે તલકીન ફરમાઇ મઇ ઓર હુકમ હુવા કે જે કોઇ મુબેહશામ ઇસ દુઆકો તીન મરતખા પઢતા રહેગા હમારે અઝાખસે કયામતકે દીન મેહફૂઝ રહેગા ?

જવાબ—વો દુઆ યે હય “ સુખદાનલ અય દીયુલ અયદે સુખદાનલ વાહે દીલ અહદે સુખદાનલ ફરદીસ સમદે સુખદાના રાફે ઇસ સમાએ બગેરે અમદીન સુખદાના મન ખસતલ અરદા અલા માઇન જમદીન સુખદાના મન ખસકલ ખસકા ફ હ સાહુમ અદવંવ સુખદાનામન કસમર રીઝકા વલમ યાસે અદદન સુખદાનલ લઝી લમયત તખીઝ સાહેબતવં વલદન સુખદાનલ લઝી લમ યલીદ વલમ યુલદ વલમ યકુલ લહુ કોફેવન અહદ. ”

સવાલ—જખ ખેત ખોએ તો કયા પઢે ?

જવાબ—પેહેલે ખોનેસે દો રકાત નરીલ ખેતપર પઢકર ઇસ દુઆકો કિયા રખ ખેઠકર પઢે. “અલાહુમ્મા ઇન્તી અયદુન ઝઈઝન સલલમતો હાઝા ઇસયકા ફ સલલમહુ લી વખારકલી શીડ. ”

સવાલ—રાસ તૈયાર હોનેકે વકત કોનસી દુઆ પઢી જતી હય ?

જવાબ—વો યે હય, ઓર ઇસકો બાદ દો રકાત નિફલકે પઢે. “ યા રખ્ખી અલકયતો ખઝરન કલીઝઝીવ આતયતતી શયઅન કસીરન ફજ અલદા કુવતો તાઅત્તીવં વજા તજ અલદા કુવતતમ મા સીય તિન વજઅત્તતી મીનશ શાફેરીન ” જે કોઇ ઇસકો પઢકર હિસ અનાજકો અપને ઘર લાએગા જખ તક વો અનાજ રહેગા અક્ષાફ કે ઝિકર ઓર શીકરમે મસરૂફ રહેગા ઓર અનાજમે ખરકા હાસલ હોગી.

સવાલ—જ્યાં કોઈ જનવર ખરીદે યા દુલહન ધરમે લાએ તો કયા પટે ?

જવાબ—ઉસકી પેશાનીપર હાથ રખકર યે પટે “ અણાહુઆ ધન્ની અસ અલોકા ખેરહા વખેરમા જખલતા અલયહા વ અઉ-શોખીકા મીનશરરે માજખલતા અલયહા ” ઇસકે પઢનેસે ઇનશા અલ્લાહો તઆલા જનવર ઓર આદમીકે શરસે મેહઝૂઝ રહેગા.

સવાલ—નમાઝકે બાદ કીસ તરેહ દુઆ માંગે ?

જવાબ—ઇસ તરેહ માંગે. રખબના લા તોઝીમ કબુલના બાદ ઇઝ હદયતના વહબ લના મીન લફુનકા રહમતન ઇનનકા અનતલવહાબ રખબના આતેના શીદ દુનીયા હસનતંવ વ શીઝ આખેરતે હસનતંવ વહિના અઝાબન નાર ઇસકો ઝુરર પઢતા રહે તાકે દીન ઓર દુનીયા ઉસકી દુરસત રહે ઓર અકાયદે હકકાસે બી ઉસકો કબી શુમરાહી હાસલ ન હોગી.

ખતમ શુદ્ધ.

પંજસુરા મએ મજમુએ વઝાયેફ

(ગુજરાતી હરફમે)

ધરમે કુરઆને મહફકી સાત સુરતે હેં ઓર બહોતસે વઝાયેફ બી દરજહે, જે રાઝાના પઢનેસે તરેહ તરેહકે દીની ઓર ફુન્બવી બેશુમાર ફાયદે હોતે હેં. ધરમે મીન્દર જે ઝેલ સુરતે ઓર વઝાયેફહેં.

સુરે યાસીન, સુરે ફતેહ, સુરે રહમાન, સુરે વાકેઆ સુરે તબારક સુરે મુઝ ઝમ્મીલ સુરેઅમ સુરએ કેહેફ દોઆએ ગંજુલ અર્શ, ફુરુશરીફ અકબર, દોઆએ કહેહ. દોઆએ નુર, દોઆએ સુયાની દોઆએ અહદનામા, કસીદા ગવસીયા, આયતુલ કુરસી, અરમાએ બારીતઆલા, અરમાએ રસુલે કરીમ, અરમાએ ગવસ પાક, ફુરદે તીજ ફુરકે લખી, હફત હેકલ. વયગરાંઈન તમામ સુરતું ઓર વઝાયેફ કે પઢનેકી ફઝીલત ઓર ઉરકે અસ્નાદમી લીખ દીયે હેં તાકે આપકા સ્વક બઢે ઓર કુબે ઈલાહી હાસિલ હો. ઈસસે પહેલે જીતને પંજસુરે ફુસરે બેપારીયુંને જાપેથે વો સિફ તિરગતી નફેકી ખાતિર હોનેસે બેશુમાર ગલતીયાં ઉરમે રેહ ગઈથીં બફઝલે ખુદા હમને બહોત કોશીશ ઓર મહેનતસે એક એક લફઝ દેખાદે ઓર બહોતક હોસકા ઉરકો બિલકુલ સહી ગુજરાતી હરફમે જાપાહે ઇનશાઅલલાહ આપબી બહોતક દેખોગે સહી પાવગે. આઈન્દા ફુસરે કોઈ બેપારીકા જાપા હુવા પંજસુરા આપ ન ખરીદેં વરના સવાબકે બફલે અઝાબમેં પડીગે. સહી પંજસુરા અખર આપ ચાહતે હેં તો હમારે ચલાંસે મંગવાઈએ જાપાઈ એક આબદાર મોતીકે માનીન્દ હે કાગઝ બહોત ઉમદા જી ખુબસુરત મઝસુત સોનેહરી અંગ્રેઝી તરકીબકી હે ઇતની તમામ ખુબીયું પર હદીયા સીફ એક રૂપીઆ પોસ્ટેજ ચાર આના.

મીલનેકા પતા

અમીર હસન નિઝામી પાંચપટી અહમદાબાદ.

